ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Σαν τον Κάτουλλο, σημάδεψα με άσπρη πέτρα εκείνες τις μέρες
που ήρθαν να μας δείξουν πώς μπορεί να χρησιμοποιείται
ένας δρόμος ή ένα κτίριο.
Στην εξέγερση, Μπερνάρ, το διαχωρισμένο εξακολουθεί να υπάρχει
αλλά ως ενοποιημένο και όχι ως διαχωρισμένο πια
αφού οι θεατές της ζωής διαλύουν τη μονόδρομη σχέση
με το κέντρο που συντηρεί την απομόνωσή τους.
Δεν έχω όμως καμιά αμφιβολία ότι όλα πρέπει να αναθεωρηθούν εξαρχής,
να διορθωθούν, ακόμα και να κατακριθούν
για να φτάσουμε μια μέρα σε πιο αξιοθαύμαστα αποτελέσματα.

Αββάς ντε Περινιόν, *Κολασμοί ΙΙ*

Από τα μέσα της δεκαετίας του ’70 υπάρχει μια **διαρκής κρίση αναπαραγωγής** των καπιταλιστικών σχέσεων σε όλες τις μορφές τους (πολιτικές, οικονομικές και ιδεολογικές). Αυτή η κρίση έχει δύο σκέλη: είναι ταυτόχρονα **κρίση υπερσυσσώρευσης κεφαλαίου**, δηλ. αδυναμία, από την πλευρά των καπιταλιστών, αύξησης της εκμεταλλευσιμότητας της εργασίας σε αναλογία με την αύξηση του δαπανηρού σταθερού κεφαλαίου και τις απαιτήσεις για κέρδος μιας προοδευτικής συσσώρευσης κεφαλαίου και **κρίση νομιμοποίησης** των πολιτικών και ιδεολογικών μορφών που εγγυώνται την πειθάρχηση της εργατικής δύναμης. Πρόκειται, με άλλα λόγια, για αδυναμία του κεφαλαίου και του κράτους του να δημιουργήσει ένα νέο παραγωγικό/κοινωνικό υπόδειγμα που θα αντικαταστήσει τον πληγέντα, τόσο από το προλεταριάτο όσο και από το κεφάλαιο, σοσιαλδημοκρατικό κεϋνσιανισμό. Στη μακρά διάρκεια αυτής της κρίσης αναπαραγωγής έχουν υπάρξει περίοδοι κυκλικής ύφεσης που **το κεφάλαιο εν γένει** έχει προσπαθήσει ν’ αντιμετωπίσει με διάφορους τρόπους: θεσμικές αλλαγές του παγκόσμιου νομικού πλαισίου δραστηριότητας του κεφαλαίου (η λεγόμενη «απελευθέρωση των αγορών»), πολεμικός νεοφιλελευθερισμός/κεϋνσιανισμός, μείωση των μισθών και διόγκωση της προσωρινότητας στους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας, νέες περιφράξεις, ποινική επιτήρηση των πλεοναζόντων «επικίνδυνων τάξεων», ενσωμάτωση της εργατικής τάξης στο πιστωτικό σύστημα μέσω της τακτικής του «ιδιωτικοποιημένου κεϋνσιανισμού». Αν και υπήρξαν περίοδοι προσωρινής ανάκαμψης, η τελική αποτυχία όλων αυτών των στρατηγικών και τακτικών που αποσκοπούσαν στην αναβολή της επιδείνωσης της κρίσης μέσα στα χρόνια μετέτρεψαν την κρίση αναπαραγωγής σε κοσμοϊστορική κρίση, όπως ισχυρίζονται πολλοί. Αν λάβει κανείς υπόψη ότι η αναδιάρθρωση αποσκοπούσε (και αποσκοπεί) στη μείωση των προσδοκιών του προλεταριάτου και αν αυτές οι προσδοκίες, όπως όλα δείχνουν, παραμείνουν αμείωτες, τότε πράγματι υπάρχει περίπτωση η κρίση να αποδειχτεί κοσμοϊστορική. Σε κάθε περίπτωση πάντως, όπως έλεγε και ο Πάνεκουκ πριν από 70 χρόνια, μόνο *«η αυτοχειραφέτηση του προλεταριάτου είναι η κατάρρευση του καπιταλισμού»*.

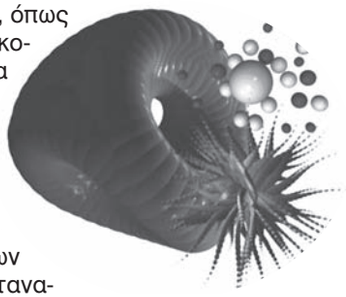

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες η κρίση αναπαραγωγής των καπιταλιστικών σχέσεων στην Ελλάδα έχει αντιμετωπιστεί από το κεφάλαιο και το κράτος του με αλλεπάλληλες μεταρρυθμίσεις του εκπαιδευτικού και του ασφαλιστικού συστήματος, με ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων για τους νέους, με νόμους επί νόμων για την πειθάρχηση των μεταναστών και τον έλεγχο των ροών της μετανάστευσης που μπορεί να φτάνει –όπως σήμερα– σε επιχειρήσεις-πογκρόμ εναντίον τους, με περικοπές επιδομάτων, μισθών και κοινωνικών παροχών που συνδυάστηκαν με την επέκταση της ατομικής πίστωσης. Όλα αυτά τα μέτρα υποτίμησης, πειθάρχησης και διαίρεσης της εργατικής τάξης, και μέσω αυτών της μετακύλισης του κόστους κοινωνικής αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης στους ίδιους τους εργαζόμενους, παρά τις σημαντικές επιτυχίες που σημείωσαν την περίοδο 1996 – 2004 όταν αυξήθηκε ο βαθμός εκμετάλλευσης και η κερδοφορία των επιχειρήσεων, δεν έχουν καταφέρει ωστόσο να αντιστρέψουν οριστικά την κρίση υπέρ του κεφαλαίου. Στην Ελλάδα αυτή εμφανίζεται τα τελευταία χρόνια πιο ξεκάθαρα ως κρίση νομιμοποίησης των καπιταλιστικών σχέσεων, όπως αποδεικνύεται από τη διαρκή εκπαιδευτική κρίση εδώ και 30 χρόνια (με τελευταίες εκφράσεις της την απεργία των δασκάλων το 2006 και το φοιτητικό κίνημα το 2006-2007) ή πολύ περισσότερο από την έκρηξη του Δεκέμβρη. Η εξέγερση υπήρξε μια σαφέστατη έκφραση της προλεταριακής οργής ενάντια σε μια ζωή όλο και περισσότερο υποτιμημένη, επιτηρούμενη και αλλοτριωμένη, με κυρίαρχο υποκείμενο αυτό του μαθητή-εκπαιδευόμενου εργάτη και του προσωρινού, περιθωριοποιημένου ντόπιου και μετανάστη προλετάριου, χωρίς, ωστόσο, να σχετίζεται άμεσα με την πρόσφατη ύφεση που ξέσπασε το Σεπτέμβρη του 2008. Μπορεί οι κατώτεροι μισθοί και τα μεροκάματα στην Ελλάδα να είναι από τα χαμηλότερα στην ΕΕ των 15· μπορεί η ανεργία στους νέους να φτάνει το 25%· μπορεί στη γενιά των 500 ευρώ να ανήκουν εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι και να έχουν προστεθεί σ’ αυτούς τον τελευταίο χρόνο και αρκετοί άλλοι λόγω της ύφεσης και της μείωσης της εργάσιμης εβδομάδας με αντίστοιχες μειώσεις αποδοχών σε ορισμένες επιχειρήσεις, αλλά όπως όλες οι **ουσιαστικές εξεγέρσεις** έτσι και αυτή του περσινού Δεκέμβρη πήγαινε πολύ πιο μακριά από την εναντίωση στη δυαδική αγορά εργασίας.

Έκπληκτοι πολλοί άνθρωποι, στις άλλες χώρες της Δύσης, είδαν να αμφισβητούνται το Δεκέμβρη **όλες οι μορφές των καπιταλιστικών σχέσεων εξουσίας**, όχι μόνο μέσα από ένα πλήθος δράσεων αλλά –και αυτό ίσως έκανε τη μεγαλύτερη εντύπωση– και από μια χιονοστιβάδα προκηρύξεων και μορφών λόγου που έδειχναν ένα κίνημα με πλήρη συνείδηση των πράξεών του. Το κίνημα που προέκυψε από την εξέγερση μπορεί να ήταν μειοψηφικό, όμως

σπάνια στις εξεγέρσεις συναντιούνται άνθρωποι από όλα σχεδόν τα κομμάτια του προλεταριάτου, όπως συνέβη εδώ. Αυτό έκανε πολλούς συντρόφους στο εξωτερικό να αναρωτηθούν γιατί αυτό το κίνημα δεν προχώρησε περισσότερο, γιατί δεν επεκτάθηκε στους χώρους μισθωτής εργασίας. Σ' αυτό το τεύχος προσπαθούμε να απαντήσουμε σ' αυτό το επίμονο ερώτημα, που μας τέθηκε πολλές φορές, εξετάζοντας τόσο την περιορισμένη ταξική σύνθεση του κινήματος όσο και τις εσωτερικές αδυναμίες του. Πάνω απ' όλα όμως προσπαθούμε να γράψουμε μια ιστορία από τα κάτω που να δείχνει πώς ξεπεράστηκε ο ρόλος του «ειδικού της εξέγερσης» και των πολιτικών πρωτοποριών –αναρχικών ή αριστερών, χωρίς φυσικά να υποτιμούμε τη συμβολή του αντιεξουσιαστικού χώρου, στον οποίο και εμείς ανήκουμε, στην πυροδότηση της εξέγερσης. Για να πετύχουμε το στόχο μας χρησιμοποιήσαμε τη μέθοδο της καταγραφής της **ατομικής εμπειρίας**. Και τα πέντε κείμενα που ακολουθούν και αναλύουν συγκεκριμένες στιγμές της εξεγερσιακής και μετεξεγερσιακής εμπειρίας είναι γραμμένα από τη σκοπιά του άμεσου βιώματος των γεγονότων που καταγράφουν. Οι πέντε σύντροφοι που τα έγραψαν μπορεί να μη συμφωνούν στα πάντα αλλά τους ενώνει ένα κοινό σημείο: αυτά που ζήσαμε δεν πρέπει να περάσουν στη λήθη του χρόνου.

Όσον αφορά τώρα τα τρία απ' αυτά τα κείμενα που έχουν γραφτεί από μας, καθώς και το χρονολόγιο και την απάντηση στη γαλλική ομάδα που ασχολήθηκε με την εξέγερση, θα θέλαμε ήδη από αυτήν την εισαγωγή να διευκρινίσουμε γιατί θεωρούμε την εξέγερση **προλεταριακή** και τι εννοούμε με αυτόν τον όρο. Συνήθως, στο μυαλό πολλών, το προλεταριάτο είναι ένας άλλος όρος για την εργατική τάξη ή τους φτωχούς. Για μας, το προλεταριάτο είναι αυτό που, άμεσα ή έμμεσα, παράγει τον υλικό και άυλο πλούτο της καπιταλιστικής κοινωνίας, υπό την κυριαρχία του νόμου της αξίας, της καπιταλιστικής οργάνωσης της (ανα)παραγωγής και του φετιχισμού του εμπορεύματος, δηλ. υπό την κυριαρχία των καπιταλιστικών κοινωνικών σημασιών. Επειδή έχει επίγνωση αυτής της έλλειψης εξουσίας πάνω στη ζωή του και την αρνείται, ορίζεται, μέσα από τον αγώνα του, ως το αρνητικό επί τω έργω, ως η **διάλυση όλων των ταυτοτήτων**. Εργάτες και εργάτριες είναι οι προλετάριοι στην εμπειρική τους διάσταση ως εργατική δύναμη στην υπηρεσία του κεφαλαίου. Ο εργατικός αγώνας –οργανωμένος ή αποσπασματικός, ρητός ή υπόρρητος– είναι ο αγώνας που προσπαθεί να βελτιώσει την αξία της εργατικής δύναμης εντός της καπιταλιστικής σχέσης. Ανάλογα με την ένταση και την ποιότητα της σύγκρουσής του με τα αφεντικά, ο εργατικός αγώνας μπορεί να καταλήξει στον εργατισμό (δηλ. στην έλλειψη κριτικής στην εργασία και την πρωτοκαθεδρία του εργάτη ως υποκείμενου αγώνα, πράγμα που συνεπάγεται πάντα την υποτίμηση του αγώνα των γυναικών, των φοιτητών, των «λούμπεν») ή να μετασχηματιστεί σε προλεταριακό αγώνα, δηλ. σε ένα κίνημα που έρχεται σε ρήξη με τον εαυτό του και πραγματώνει μια **νέα μορφή κοινωνικότητας** που υπερβαίνει τον εργατικό έλεγχο της παραγωγής και τη διεκδίκηση καλύτερων μισθών. Μιλώντας λοιπόν σε ορισμένα σημεία παρακάτω για εργατίστικη και προλεταριακή τάση το Δεκέμβρη, δεν αναφερόμαστε αναγκαστικά σε οργανωμένες και συνειδητά αντιπαρατιθέμενες πολιτικές δυνάμεις αλλά σε δύο διαφορετικές και ανταγωνιστικές μεταξύ τους **συμπεριφορές** των ίδιων κινητοποιημένων προλετάριων. Με τον ίδιο τρόπο θα μπορούσαμε να αντιπαραθέσουμε την προλεταριακή συμπεριφορά στη γυναικεία ταυτότητα, την περιθωριακή ταυτότητα κλπ αφού η σκοπιά από την οποία βλέπουμε τα πράγματα είναι αυτή της μη ταυτότητας.

Η ριζοσπαστικότητα της δράσης των εξεγερμένων, οι στόχοι τους, η ανυπαρξία αιτημάτων που σήμαινε την άρνηση επιβεβαίωσης της ιδιαίτερης ταυτότητας και του ρόλου του καθενός αποκάλυψαν τα όρια της αντιπροσώπευσης, του συνδικαλισμού (της συντεχνιακής και ομοιοεπαγγελματικής του φύσης), του δημοκρατισμού και της πολιτικής της ταυτότητας. Η εξέγερση χαρακτηρίστηκε από ένα πλήθος στιγμών ξεπεράσματος της προλεταριακής κατάστασης. Παρότι δεν πήγε πολύ πιο πέρα από την αποσπασματική και σύντομη μέσα στο χρόνο συνάντηση **κοινοτήτων αγώνα,** εν τούτοις φώτισε αυτή τη **δυνατότητα** υπέρβασης του παλιού κόσμου που υπάρχει σε λανθάνουσα μορφή μέσα σε κάθε συγκρουσιακό εργατικό, γυναικείο, μαθητικό κλπ αγώνα. Οι ειδικοί του διαχωρισμού γνωρίζουν την επικινδυνότητα αυτών των υβριδικών καταστάσεων για την εξουσία, γι' αυτό η αντιεξεγερτική στρατηγική του κράτους εστιάστηκε από την αρχή κιόλας, πότε με την προπαγάνδα και πότε με τη βία, στην επαναφορά του καθενός στο ρόλο και τη θέση του: οι «καλοί έλληνες διαδηλωτές» δεν έχουν καμιά σχέση με τους «πλιατσικολόγους ξένους», ούτε οι «κουκουλοφόροι» με τους «διαμαρτυρόμενους μαθητές», ούτε οι εργάτες με τους αλήτες· όσον αφορά δε τα χουλιγκάνια, αυτά πρέπει να ξαναγυρίσουν στο γκέτο τους. Στην προσπάθειά του να επανανομιμοποιήσει την εξουσία του σε συνθήκες όξυνσης της κρίσης, το κράτος καταφεύγει, μεταξύ άλλων, στην επανισχυροποίηση του δόγματος της μηδενικής ανοχής, όπως δείχνει η νομοθέτηση νέων ποινικών μέτρων τους τελευταίους μήνες. Έχουμε πολλές φορές δείξει στο παρελθόν μέσα από τις σελίδες αυτού του περιοδικού ότι δεν πρόκειται για απλή καταστολή αλλά για οργανωμένη προσπάθεια προσαρμογής της συσσώρευσης του μητροπολιτικού προλεταριάτου στη συσσώρευση του κεφαλαίου.

Η ανάλυση της εξέγερσης τόσο μέσα στο ιδιαίτερο, κοινωνικό όσο και στο παγκόσμιο πλαίσιό της δε σταματά εδώ. Η υποκειμενική μας ερμηνεία θα συνεχιστεί στο επόμενο τεύχος που ελπίζουμε να ολοκληρώσουμε σύντομα. Ένα ευχαριστώ στο Στέφανο, τη Μαρλέν και σε πολλούς άλλους συντρόφους για τη βοήθειά τους στην έκδοση του παρόντος τεύχους.

Οκτώβριος 2009

Στο χρονολόγιο που ακολουθεί έγινε μια προσπάθεια να συγκεντρωθούν τα σημαντικότερα γεγονότα της εξέγερσης του Δεκέμβρη που πέρασε. Βασικός κορμός του για τα γεγονότα στην Αθήνα είναι το κείμενο μας με τίτλο «Greece unrest: the story so far» που δημοσιεύθηκε στην ιστοσελίδα *libcom.org* (http://libcom.org/news/short-presentation-recent-events-athens-through-eyes-some-proletarian-participants-tptg-co-). Το χρονολόγιο αυτό συντάχθηκε στη διάρκεια του Δεκέμβρη για να καλύψει την ανάγκη πληροφόρησης συντρόφων στο εξωτερικό για τα όσα συνέβαιναν στην Ελλάδα και γράφτηκε από τα ΠτΓ όσον αφορά τα γεγονότα της Αθήνας και την ομάδα Blaumachen (and friends) όσον αφορά τα γεγονότα της Θεσσαλονίκης. Ένα μέρος του χρονολογίου (η πρώτη εβδομάδα των γεγονότων της Αθήνας) έχει μεταφραστεί στα γερμανικά από την ομάδα Freundinnen und Freunde der klassenlosen Gesellschaft (Φίλες και φίλοι της αταξικής κοινωνίας) και ολόκληρο αναδημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα του γερμανικού Indymedia· στα γαλλικά υπάρχει στο βιβλίο *Les Emeutes en Grece* των εκδόσεων senonevero· στα ελληνικά αποτέλεσε επίσης τη βάση για το «χρονολόγιο μιας εξέγερσης» που δημοσιεύτηκε στο 3ο τεύχος του περιοδικού Blaumachen. Για να συμπληρωθεί και να αποκτήσει τη μορφή με την οποία δημοσιεύεται εδώ, παρείχαν πολύτιμη βοήθεια το αρχείο του indymedia για το Δεκέμβρη (http://athens.indymedia.org/topics.php3?lang=el&news_cat=0&topic=77&n_lang=0&page=94) και η εφημερίδα Διαδρομή Ελευθερίας.

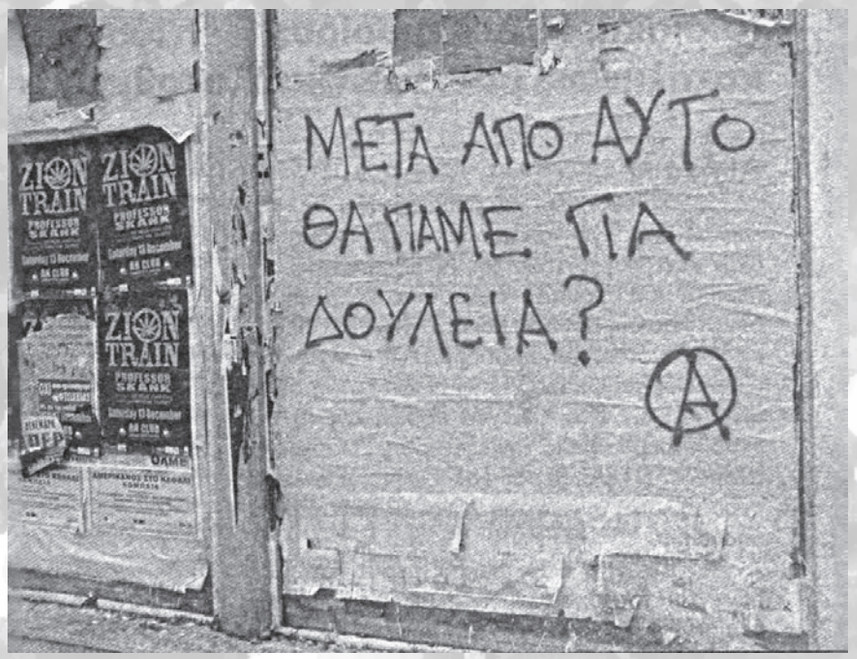

Το χρονολόγιο επεκτείνεται χρονικά και μετά το Δεκέμβρη καθώς επιλέχθηκε να συμπεριληφθούν σε αυτό και οι σημαντικότερες δράσεις δύο βασικών εγχειρημάτων που είχαν σαν αφετηρία την εξέγερση: οι δράσεις αλληλεγγύης στους διωκόμενους της εξέγερσης και οι ενέργειες αλληλεγγύης στην Κωνσταντίνα Κούνεβα. Η επιλογή αυτή έγινε γιατί αποτελούν εγχειρήματα που συσπείρωσαν κόσμο μέσα από τις κοινότητες αγώνα που δημιουργήθηκαν στη διάρκεια της εξέγερσης. Στο χρονολόγιο «βρήκαν θέση» και γεγονότα που αν και δε σχετίζονται άμεσα με την εξέγερση, θεωρήσαμε ότι οφείλονται στην ορμή εκείνων των ημερών ή προέκυψαν ως συνέπειά της.

Γκαράνς-***Ε***ντουάρ ντε ***Μ***οντρέ

ΧΡΟΝΙΚΟ ΕΝΟΣ ΜΑΚΡΟΣΥΡΤΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΗ

Σάββατο 6 Δεκεμβρίου 2008

Περίπου στις 9.10 το βράδυ ένας ειδικός φρουρός της Αστυνομίας, ύστερα από ένα φραστικό διαπληκτισμό με μια ομάδα νέων, δολοφονεί εν ψυχρώ ένα 15χρονο αγόρι, τον Αλέξη Γρηγορόπουλο, στον πεζόδρομο της Μεσολογγίου, στα Εξάρχεια. Αμέσως στην περιοχή αρχίζει να συγκεντρώνεται κόσμος –κυρίως αντιεξουσιαστές και αναρχικοί– για να πληροφορηθεί τι συνέβη και να εκφράσει την οργή του ενάντια στην αστυνομική βία. Ταυτόχρονα εκατοντάδες αστυνομικοί προσπαθούν να αποκλείσουν την περιοχή για να καταπνίξουν οποιαδήποτε προσπάθεια αντίδρασης εν τη γενέσει της, αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Ο κόσμος επιτίθεται αυθόρμητα στους αστυνομικούς με όποιο μέσο διαθέτει εκείνη τη στιγμή στους δρόμους γύρω από την πλατεία Εξαρχείων. Μέσα στις επόμενες ώρες και για όλο το βράδυ πάνω από δέκα χιλιάδες άτομα θα βρεθούν στην περιοχή και θα συγκρουστούν με τους μπάτσους. Αναρχικοί και αντιεξουσιαστές καταλαμβάνουν το κτίριο του Πολυτεχνείου στην Πατησίων και την ΑΣΟΕΕ για να τα χρησιμοποιήσουν ως κέντρα αγώνα. Λίγο αργότερα γύρω από τα δύο κατειλημμένα κτίρια ξεσπούν συγκρούσεις με την αστυνομία, ενώ πολλά καταστήματα στην οδό Στουρνάρη, κυρίως καταστήματα κινητής τηλεφωνίας και ηλεκτρονικών ειδών, λεηλατούνται και πυρπολούνται. Κατά τα μεσάνυχτα περίπου 2.000 άτομα, στην πλειοψηφία τους μέλη οργανώσεων της Αριστεράς και αντιεξουσιαστές, σχηματίζουν μια αυθόρμητη πορεία η οποία συγκρούεται στην Πατησίων και στην Ομόνοια με τους μπάτσους. Στη συνέχεια ένα τμήμα της πορείας κατευθύνεται στη Νομική Σχολή, την καταλαμβάνει και οι συγκρούσεις με την αστυνομία μεταφέρονται και στην Ακαδημίας. Οι συγκρούσεις στους δρόμους γύρω από τις κατειλημμένες σχολές και την πλατεία Εξαρχείων συνεχίζονται μέχρι περίπου τις 4 το πρωί.

Νωρίτερα μια ομάδα που συγκεντρώθηκε στο Μοναστηράκι λεηλάτησε και πυρπόλησε σχεδόν όλα τα καταστήματα της Ερμού, ενός από τους ακριβότερους εμπορικούς δρόμους του κόσμου. Στις λεηλασίες και τους εμπρησμούς των καταστημάτων συμμετείχαν και πολλοί περαστικοί καθώς και παρέες που βρίσκονταν στα μπαρ της περιοχής. Αργότερα το ίδιο βράδυ θα δεχθεί επίθεση και το αστυνομικό τμήμα Ακροπόλεως.

Το νέο της δολοφονίας του 15χρονου θα διαδοθεί άμεσα σε ολόκληρη την Ελλάδα μέσω διαδικτύου και κινητών τηλεφώνων. Σε πολλές πόλεις της Ελλάδας σχηματίζονται αυθόρμητες πορείες και γίνονται αυθόρμητες επιθέσεις σε αστυνομικά τμήματα σε ολόκληρη τη χώρα.

Στη **Θεσσαλονίκη** μόλις γίνεται γνωστή η δολοφονία του 15χρονου 300 περίπου άτομα συγκεντρώνονται στο χώρο του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου και από εκεί συγκροτούν πορεία με κατεύθυνση το Αστυνομικό Τμήμα Λευκού Πύργου, στην οδό Αριστοτέλους. Στη διαδρομή επιτίθενται σε τράπεζες και καταστήματα που βρίσκονται πάνω στην Εγνατία. Ένα τμήμα των διαδηλωτών μετά την επίθεση στο αστυνομικό τμήμα επιστρέφει στο χώρο των πανεπιστημίων όπου έχουν στηθεί οδοφράγματα μπροστά από τη Θεολογική σχολή. Οι οδομαχίες θα διαρκέσουν περίπου 2 ώρες.

Τα ξημερώματα της Κυριακής το αστυνομικό τμήμα της Άνω Πόλης δέχεται επίθεση με πέτρες και βόμβες μολότοφ.

Αυθόρμητες πορείες πραγματοποιούνται το ίδιο βράδυ στη **Σπάρτη**, την **Κομοτηνή** και την **Αλεξανδρούπολη**, ενώ στα **Χανιά**, την **Πάτρα**, το **Ηράκλειο**, τα **Γιάννενα**, το **Βόλο** και τη **Μυτιλήνη** οι διαδηλωτές επιτίθενται σε καταστήματα, τράπεζες και τα τοπικά αστυνομικά μέγαρα. Μικρότερης έκτασης συγκρούσεις σημειώνονται στην **Ξάνθη**, το **Αγρίνιο** και τις **Σέρρες**.

Κυριακή 7 Δεκεμβρίου

Η κατάληψη της Νομικής καλεί πορεία προς τη Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αθηνών (ΓΑΔΑ) για τις 14.00 με σημείο συγκέντρωσης το Αρχαιολογικό Μουσείο. Στις 15.30 οι περίπου 4.000 συγκεντρωμένοι ξεκινάνε. Με το που αρχίζει να κινείται η πορεία ξεκινάνε τα πρώτα σπασίματα τραπεζών και καταστημάτων και οι πρώτες επιθέσεις με πέτρες ενάντια στους μπάτσους. Αρχικά η παρουσία της αστυνομίας εί-

ναι διακριτική αλλά με το που η πορεία στρίβει στη Λεωφόρο Αλεξάνδρας γίνεται η πρώτη προσπάθεια των μπάτσων να κόψουν την πορεία στα δύο. Στην αρχή της Αλεξάνδρας μια αντιπροσωπεία αυτοκινήτων γίνεται στόχος των διαδηλωτών και ύστερα από λίγο κάνουν την εμφάνισή τους οι μπάτσοι ρίχνοντας δακρυγόνα. Ο μεγάλος όγκος της πορείας, αποτελούμενος από άτομα όλων των ηλικιών και διαφορετικών πολιτικών αντιλήψεων, συνεχίζει προς το στόχο της. Σε όλη τη διαδρομή οι διαδηλωτές επιτίθενται σε καταστήματα και τράπεζες. Μερικές αντιπροσωπείες αυτοκινήτων και ένα σούπερ-μάρκετ πυρπολούνται και καταστρέφονται ολοκληρωτικά. Στο ύψος της Πλατείας Αργεντινής Δημοκρατίας οι μπάτσοι επιτίθενται ξανά κάνοντας μαζική χρήση δακρυγόνων, αλλά οι διαδηλωτές αντεπιτίθενται και συνεχίζουν προς τη ΓΑΔΑ. Στο ύψος της οδού Ιπποκράτους μια νέα επίθεση των μπάτσων με δακρυγόνα αναγκάζει πολλούς διαδηλωτές να κατευθυνθούν προς τη Νεάπολη. Οι επιθέσεις σε καταστήματα και τράπεζες συνεχίζονται και στην οδό Ιπποκράτους. Ενώ ένα μεγάλο κομμάτι της πορείας συνέχισε να συγκρούεται στη Λ. Αλεξάνδρας, άλλοι διαδηλωτές προσπαθούσαν να φτάσουν στη ΓΑΔΑ μέσα από τα στενά της Νεάπολης, αλλά αυτό σύντομα αποδεικνύεται ανέφικτο. Ενώ οι διαδηλωτές επέστρεφαν προς τα Εξάρχεια οι συγκρούσεις με την αστυνομία συνεχίζονταν και ένα μπλοκ της πορείας, αφού κατέβηκε την οδό Ιπποκράτους καταστρέφοντας τράπεζες και καταστήματα, επιτίθεται στο αστυνομικό τμήμα Εξαρχείων.

Οι μπάτσοι που φρουρούσαν το τμήμα απάντησαν ρίχνοντας χημικά και κάνοντας χρήση πλαστικών σφαιρών. Αργότερα το απόγευμα στους δρόμους γύρω από το Πολυτεχνείο λεηλατούνται και καταστρέφονται καταστήματα ενώ ξεσπούν και νέες συγκρούσεις με τους μπάτσους. Το ίδιο βράδυ οι συγκρούσεις με τους μπάτσους επεκτείνονται και γύρω από την ΑΣΟΕΕ.

Πορείες έχουν καλεστεί την ίδια μέρα και σε άλλες πόλεις. Στη **Θεσσαλονίκη** η πορεία ξεκινάει γύρω στις 13.00 από την Καμάρα. Αριστεριστές προσπαθούν να κατευθύνουν τη συσσωρευμένη οργή του πλήθους σε πολιτικάντικα αιτήματα ζητώντας την παραίτηση της κυβέρνησης, αλλά η πλειοψηφία των διαδηλωτών επιλέγει να στρέψει την οργή της ενάντια στα εμπορεύματα και στα σύμβολα της κρατικής εξουσίας. Στις οδούς Εγνατία και Τσιμισκή οι διαδηλωτές επιτίθενται σε καταστήματα και πολυτελή αυτοκίνητα. Στην οδό Αριστοτέλους, δέχεται επίθεση εκ νέου το αστυνομικό τμήμα Λευκού Πύργου με πέτρες και βόμβες μολότοφ. Στην οδό Βενιζέλου έρχεται η σειρά του δημαρχείου να γίνει στόχος των διαδηλωτών. Η πορεία συνεχίζει μέχρι το υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης όπου συγκρούεται με τους μπάτσους. Οι διαδηλωτές στήνουν οδοφράγματα και, ενώ προχωρούν προς το χώρο του πανεπιστημίου, επιτίθενται στο αστυνομικό τμήμα Άνω Πόλης, καταστρέφοντας καταστήματα και τράπεζες που βρίσκονται στο δρόμο τους. Αργότερα οι συγκρούσεις μεταφέρονται στους δρόμους γύρω από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο. Την ίδια μέρα επίθεση δέχεται και το αστυνομικό τμήμα Τούμπας. Αντιεξουσιαστές καταλαμβάνουν τη Σχολή Θεάτρου για να τη μετατρέψουν σε κέντρο αντιπληροφόρησης και αγώνα.

Πορείες και επιθέσεις σε αστυνομικά τμήματα πραγματοποιούνται την ίδια μέρα στο **Βόλο**, την **Καβάλα**, την **Κοζάνη**, την **Κέρκυρα**, την **Κομοτηνή**, την **Πάτρα** και τα **Χανιά**. Διαδηλωτές συγκρούονται με μπάτσους στα **Γιάννενα** και πορεία πραγματοποιείται προς το αστυνομικό μέγαρο **Σερρών**.

Την ίδια μέρα πραγματοποιούνται και οι πρώτες εκδηλώσεις αλληλεγγύης στο εξωτερικό, στη Βρετανία (Λονδίνο) και στη Γερμανία (Αμβούργο και Κολονία).

Δευτέρα 8 Δεκεμβρίου

Το πρωί μαθητές από πολλά γυμνάσια και λύκεια της Αττικής συγκροτούν αυθόρμητες πορείες προς το πλησιέστερο αστυνομικό τμήμα της κάθε περιοχής. Τα Α.Τ. Πατησίων, Βούλας, Ηλιούπολης, Αγίας Παρασκευής, Ερυθραίας, Μεταμόρφωσης, Πετρούπολης, Αιγάλεω, Γαλατσίου, Χαλανδρίου και Κηφισιάς δέχονται επίθεση από μαθητές. Στον Πειραιά μαθητές επιτίθενται στην Αστυνομική Διεύθυνση του Πειραιά αναποδογυρίζοντας τα περιπολικά που βρίσκονται παρκαρισμένα έξω από το κτίριο. Μαθητές από τη Ν. Ερυθραία κατευθύνονται στο σπίτι του Υπουργού Παιδείας Ευριπίδη Στυλιανίδη και την πέφτουν με

πέτρες και αυγά στο φυλάκιο του φρουρού αλλά και στο σπίτι του υπουργού. Στη Ραφήνα μαθητές επιχειρούν να «επισκεφθούν» την πρωθυπουργική κατοικία. Αλλού οι μαθητές μπλοκάρουν κεντρικές οδούς της περιοχής τους. Πολλοί μαθητές από τα προάστια της Αθήνας σχηματίζουν αυθόρμητες πορείες και κινούνται προς το κέντρο της πόλης. Αυθόρμητες συγκεντρώσεις γίνονται και έξω από τη ΓΑΔΑ, όπου οι μαθητές την πέφτουν στους μπάτσους με πέτρες και μπουκάλια. Στις 14.00 μαθητές ξεκινούν πορεία από τα Προπύλαια με προορισμό τη Βουλή. Στο Σύνταγμα ξεκινάει πετροπόλεμος που όμως δε γενικεύεται.

Η κατάληψη της Νομικής καλεί πορεία από τα Προπύλαια για τις 18.00. Λίγο νωρίτερα είχε γίνει επίθεση βόμβες μολότοφ σε κτίριο του Υπουργείου Εξωτερικών στο Κολωνάκι. Οι συγκεντρωμένοι, άνθρωποι όλων των ηλικιών και κυρίως νέοι, ξεπερνούν τις 20.000. Πολλοί από αυτούς, ίσως περισσότεροι από 1.500, προχωρούσαν «μέσα κι έξω» από την πορεία καταστρέφοντας τράπεζες και εμπορικά καταστήματα. Η πορεία δεν έχει καλά-καλά ξεκινήσει και σπάζονται οι πρώτες τράπεζες στην Πανεπιστημίου και τον πεζόδρομο της Κοραή. Εμπορικά καταστήματα στην Πανεπιστημίου λεηλατούνται και στη συνέχεια πυρπολούνται. Στην Ομόνοια, το ισόγειο του κτιρίου της Εθνικής Τράπεζας πυρπολείται (Πέρασαν αρκετοί μήνες μέχρι να ξαναλειτουργήσει). Απέναντι από το κτίριο της Εθνικής Τράπεζας καταστρέφεται ένα Starbucks και ένα οπλοπωλείο με διακοσμητικά όπλα, αφού πρώτα λεηλατήθηκε. Μια παρέα διαδηλωτών θα συνεχίσει το δρόμο της κρατώντας μεσαιωνικά σπαθιά και ασπίδες. Εκατοντάδες διαδηλωτές, ανάμεσά τους και πολλοί μετανάστες, επιτίθενται στο Α.Τ. της Ομόνοιας αλλά απωθούνται από τους μπάτσους με τη χρήση χημικών. Η πορεία μπαίνει στη Σταδίου. Τα εμπορικά καταστήματα λεηλατούνται και πυρπολούνται, ενώ καταστρέφονται κάμερες, ΑΤΜ και τράπεζες. Στο ύψος της πλατείας Κλαυθμώνος δέχονται επίθεση οι μπάτσοι που φρουρούν το Υπουργείο Εσωτερικών. Μια διμοιρία μπάτσων που σπεύδει να τους βοηθήσει επιχειρεί να κόψει την πορεία στα δύο, αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Φτάνοντας στο Σύνταγμα οι διαδηλωτές σπάνε τις γυάλινες προσόψεις των ξενοδοχείων της πλατείας χρησιμοποιώντας πέτρες. Ενώ οι εξεγερμένοι καταστρέφουν καταστήματα, τράπεζες και γραφεία αεροπορικών εταιριών, κάνουν την εμφάνισή τους τα μέλη του ΚΚΕ που νωρίτερα είχαν συγκεντρωθεί στην Ομόνοια και τα οποία, αφού έφτασαν στο Σύνταγμα μέσω της Αθηνάς και της Ερμού, διασχίζουν τρέχοντας (ή καλύτερα πετώντας) τα λίγα μέτρα που τους χωρίζουν από την οδό Φιλελλήνων και τη σωτηρία! Κάποιοι εξεγερμένοι έχουν την ιδέα να «ανάψουν» το Χριστουγεννιάτικο δέντρο του δήμου Αθηναίων λίγο νωρίτερα απ' ό,τι είχε προγραμματιστεί χρησιμοποιώντας μια μολότοφ. Τα μπλοκ των αριστερών οργανώσεων, μαζί με πολύ χύμα κόσμο, μαθητές, αντιεξουσιαστές και παρέες νεαρών μεταναστών, ανεβαίνουν τη Φιλελλήνων, με το «χύμα κόσμο» να σπάει ό,τι μπορεί να σπαστεί. Όταν το ετερόκλητο πλήθος φτάσει στις Στήλες του Ολυμπίου Διός, ένα κομμάτι, κυρίως αριστεροί, κατευθύνονται προς το μετρό ενώ άλλοι διαδηλωτές συνεχίζουν προς τη Συγγρού καταστρέφοντας και λεηλατώντας τράπεζες, γραφεία ναυτιλιακών εταιριών και καταστήματα. Ένα sex-shop στη Συγγρού θα προσφέρει στους διαδηλωτές νέα πολεμοφόδια, καθώς θα χρησιμοποιήσουν τα dildos ενάντια στους μπάτσους, οι οποίοι τα εκσφενδονίζουν πίσω με αηδία. Εντωμεταξύ ένα τμήμα της πορείας επιστρέφει προς το κέντρο και καταλαμβάνει την Πρυτανεία του Παν/μίου ξεκινώντας νέο γύρο συγκρούσεων με τους μπάτσους. Διαδηλωτές οδηγούν ένα μικρό όχημα της Πυροσβεστικής μπροστά από τα Προπύλαια και το πυρπολούν. Στη γωνία Ακαδημίας και Σίνα πυρπολείται η βιβλιοθήκη της Νομικής Σχολής, «εξαερώνοντας» όλη την αλλοτριωμένη γνώση που βρίσκεται συσσωρευμένη εκεί. Στην οδό Ακαδημίας λεηλατούνται καταστήματα οπτικών και φαστ-φουντ, τα οποία στη συνέχεια πυρπολούνται. Μια ομάδα εξεγερμένων επισκέπτεται το Κολωνάκι

καταστρέφοντας διάφορα πολυτελή αυτοκίνητα και καταστρέφοντας και λεηλατώντας καταστήματα. Στις λεηλασίες συμμετέχουν και κάτοικοι της περιοχής που δε λένε «όχι» σε αυτές τις πρόωρες εκπτώσεις. Στην πλατεία Κάνιγγος καταστρέφονται ΑΤΜ τραπεζών ενώ πυρπολούνται δύο κτίρια. Μετά τα μεσάνυχτα νέες συγκρούσεις με την αστυνομία ξεσπούν γύρω από το Πολυτεχνείο που διαρκούν μέχρι τα μεσάνυχτα. Στην περιοχή γύρω από την Ομόνοια μετανάστες και τζάνκια λεηλατούν καταστήματα. Την τιμητική τους έχουν τα σούπερ μάρκετ αλλά και τα καταστήματα ηλεκτρονικών και κινητής τηλεφωνίας. Αφού οργανωθούν σε ομάδες, κάποιοι σηκώνουν τα ρολά των καταστημάτων, ενώ άλλοι μπαίνουν μέσα και αδειάζουν τα εμπορεύματα έξω από το κατάστημα για να γίνει η μοιρασιά. Η αστυνομία προσπαθεί να περιορίσει το φαινόμενο με μαζικές εφόδους μοτοσικλετιστών και ομάδων ΟΠΚΕ. Οι περισσότεροι από τους 92 συλληφθέντες της Δευτέρας είναι μετανάστες που συνελήφθησαν για λεηλασίες.

Τις επόμενες μέρες τα μμε εκτιμούν τις ζημιές σε περίπου 10 δισεκατομμύρια ευρώ.

Παρόλο που κάποιος θα μπορούσε να πει ότι οι έλληνες νεολαίοι (κυρίως φοιτητές και επισφαλείς εργαζόμενοι) είχαν την πρωτοβουλία και οι μετανάστες τους ακολούθησαν, ήταν πολύ δύσκολο να διαχωρίσει κανείς τους μεν από τους δε. Όσο για τους μετανάστες, οι Αλβανοί δεύτερης γενιάς συμμετείχαν κυρίως στις επιθέσεις σε αστυνομικούς και κτίρια και οι μετανάστες άλλης καταγωγής –κυρίως Αφγανοί και Αφρικανοί– περιορίστηκαν στις λεηλασίες. Οι συγκρούσεις και οι λεηλασίες κάλυψαν περίπου το μισό κέντρο της πόλης. Η πρωτοφανής βιαιότητα των συγκρούσεων της ημέρας αυτής καθώς και το εύρος των απαλλοτριώσεων, δηλαδή η εισβολή του ανεξέλεγκτου προλεταριάτου στο προσκήνιο, θα έκανε αρκετούς, ακόμα και αναρχικούς, να νιώσουν ότι αυτό που συνέβαινε, τουλάχιστον τις πρώτες ημέρες ήταν «εκτός ελέγχου». Αυτή η προσωπική αίσθηση του «ξεπεράσματος» δεν ήταν παρά το φυσικό αποτέλεσμα της κατάργησης του ρόλου είτε του «ειδικού επί των εξεγέρσεων» ή της «πολιτικής πρωτοπορείας». Όταν μια εξέγερση γενικεύεται, τόσο οι «συνήθεις εξεγερμένοι» όσο και οι «επαναστάτες» δεν έχουν πια καμιά διακριτή θέση.

Στη **Θεσσαλονίκη**, το πρωί της ίδιας μέρας μαθητές και αναρχικοί πραγματοποιούν πορεία προς το αστυνομικό τμήμα του Λευκού Πύργου. Στις οδούς Βενιζέλου και Τσιμισκή οι διαδηλωτές επιτίθενται σε καταστήματα και τράπεζες και η αστυνομία απαντάει με χρήση χημικών. Οι διαδηλωτές προχωρούν προς την Καμάρα και στήνουν οδοφράγματα στην οδό Ναυαρίνου. Οδοφράγματα στήνονται και στην πλατεία Συντριβανίου κοντά στο χώρο του πανεπιστημίου, ενώ μαθητές και αναρχικοί επιτίθενται στην αστυνομία εφορμώντας από την πλατεία Χημείου, που βρίσκεται μέσα στο χώρο του πανεπιστημίου. Άλλο μέτωπο ανοίγει μπροστά από το Πολυτεχνείο. Οι συγκρούσεις διαρκούν περίπου 4 ώρες.

Στις Συκιές γίνεται επίθεση με βόμβες μολότοφ στο αστυνομικό τμήμα και προκαλούνται σημαντικές ζημιές. Νέα πορεία διοργανώνεται το απόγευμα της ίδιας μέρας. Από την οδό Αγίας Σοφίας κατευθύνεται στο υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης. Στη διαδρομή οι διαδηλωτές προξενούν φθορές σε πολυτελή καταστήματα και τράπεζες καθώς και στο εμπορικο-βιομηχανικό επιμελητήριο της πόλης. Μπροστά στο υπουργείο οι μπάτσοι επιτίθενται κάνοντας μαζική χρήση χημικών και κατορθώνουν να διαλύσουν τους διαδηλωτές, οι οποίοι αναγκάζονται να ανασυνταχθούν στην Εγνατία. Μια ομάδα διαδηλωτών επιχειρεί να επιτεθεί στα γραφεία της κομματικής οργάνωσης του ΚΚΕ στην οδό Εγνατίας. Αργότερα, διεξάγονται σφοδρές συγκρούσεις γύρω από το χώρο του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου όταν εξεγερμένοι επιτίθενται με πέτρες και βόμβες μολότοφ στους μπάτσους που βρίσκονται παραταγμένοι γύρω από το ΑΠΘ.

Επεισόδια σημειώνονται και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας. Στο **Αίγιο** και το **Αλιβέρι** (Εύβοια) μαθητές συγκεντρώνονται έξω από τα τοπικά αστυνομικά τμήματα και τους επιτίθενται με μπογιές και πέτρες. Στη **Βέροια** μαθητές επιτίθενται με πέτρες στο αστυνομικό τμήμα της πόλης και πετούν μπογιές στα δικαστήρια. Στα **Γιάννενα** περίπου 1.500 άτομα συμμετέχουν στην πορεία που καλούν οι φοιτητικοί σύλλογοι. Οι διαδηλωτές επιτίθενται στο αστυνομικό μέγαρο της πόλης και 200 από αυτούς συγκρούονται με τα ΜΑΤ για περίπου δύο ώρες. Στον **Πύργο** Ηλείας το δικαστικό μέγαρο της πόλης δέχεται επίθεση με βόμβες μολότοφ. Στο **Ηράκλειο** 600-700 διαδηλωτές στήνουν οδοφράγματα και επιτίθενται στους μπάτσους στην πλατεία Ελευθερίας. Στη συνέχεια, μια ομάδα κατευθύνεται στις λαϊκές γειτονιές της πόλης όπου καταστρέφει τράπεζες. Την ίδια μέρα επίθεση δέχεται και το κτίριο της νομαρχίας, ενώ πολ-

λές τράπεζες καταστρέφονται. Στην **Καλαμάτα**, μετά από αυθόρμητη πορεία περίπου 60 αριστεριστών, αναρχικών και αντιεξουσιαστών, διαδηλωτές πετούν αυγά και μπογιές στο δικαστικό μέγαρο της πόλης. Στην **Καστοριά** μαθητές επιτίθενται στο τοπικό αστυνομικό τμήμα. Δύο περιπολικά υφίστανται φθορές ενώ στη συνέχεια επίθεση δέχεται και το κτίριο της δημοτικής αστυνομίας. Στην **Κέρκυρα** αντιεξουσιαστές και μαθητές πραγματοποιούν πορεία. Μετά τη λήξη της πορείας ομάδα διαδηλωτών επιτίθεται στο αστυνομικό μέγαρο της πόλης. Στη **Λευκίμμη** της Κέρκυρας, οι κάτοικοι της περιοχής πραγματοποιούν πορεία που καταλήγει στο χώρο του υπό κατασκευή ΧΥΤΑ. Εκεί συγκρούονται με τους ματατζήδες που φρουρούν το χώρο και στη συνέχεια επιτίθενται και στο τοπικό αστυνομικό τμήμα. Στην **Κομοτηνή** πραγματοποιείται αυθόρμητη πορεία με τη συμμετοχή περίπου 400 ατόμων. Στην **Κόρινθο** 1.500 περίπου άτομα συμμετέχουν σε πορεία που έχουν καλέσει αντιεξουσιαστές και μαθητές. Οι διαδηλωτές επιτίθενται στους μπάτσους οι οποίοι απαντούν με μαζική χρήση δακρυγόνων. Στην **Κοζάνη** μαθητές επιτίθενται στο αστυνομικό μέγαρο της πόλης με πέτρες. Γίνεται μία προσαγωγή και αργότερα 200 περίπου άτομα επιτίθενται εκ νέου στο αστυνομικό μέγαρο. Στη **Λάρισα** πραγματοποιείται πορεία με τη συμμετοχή περίπου 1.500 ατόμων. Οι διαδηλωτές πυρπολούν τράπεζες και προξενούν φθορές στο δημαρχείο, το δικαστικό μέγαρο και το στρατοδικείο. Οι μπάτσοι απαντούν με μαζική χρήση δακρυγόνων. Στη **Νάξο** εκατοντάδες μαθητές συμμετέχουν σε πορεία που καλεί η «Αυτόνομη Πρωτοβουλία Νάξου». Η πορεία καταλήγει φυσικά στο τοπικό αστυνομικό τμήμα το οποίο δέχεται επίθεση με αυγά. Στην **Πάτρα** πραγματοποιείται συγκέντρωση στα δικαστήρια της πόλης με αίτημα την απελευθέρωση ενός διαδηλωτή που είχε συλληφθεί τις προηγούμενες μέρες, ενώ μαθητές πραγματοποιούν πορεία στο κέντρο της πόλης. Το απόγευμα πραγματοποιείται κατάληψη σε τοπικό τηλεοπτικό σταθμό. Μετά την κατάληψη πραγματοποιείται πορεία στη διάρκεια της οποίας σπάζονται πολλές τράπεζες. Στην **Πτολεμαΐδα** μαθητές πραγματοποιούν πορεία που κατευθύνεται στη σχολή εκπαίδευσης των ειδικών φρουρών. Στο **Ρέθυμνο** πραγματοποιείται πορεία στη διάρκεια της οποίας οι διαδηλωτές καταστρέφουν τράπεζες και επιτίθενται στους μπάτσους που φρουρούν το τοπικό αστυνομικό μέγαρο με πέτρες και καπνογόνα. Επίθεση με πέτρες δέχονται τα δικαστήρια καθώς και η Σχολή της Αστυνομίας. Στη **Ρόδο** 1.500 μαθητές πραγματοποιούν πορεία και επιτίθενται στο τοπικό αστυνομικό μέγαρο. Στις **Σέρρες** πάνω από 120 άτομα συμμετέχουν σε διαδήλωση στο κέντρο της πόλης, στη διάρκεια της οποίας καταστρέφονται ΑΤΜ και τζαμαρίες τραπεζών. Στα **Χανιά** περίπου 3.000 άτομα συμμετέχουν σε πορεία με κατάληξη το αστυνομικό μέγαρο της πόλης. Ακολουθούν συγκρούσεις για περίπου ένα δίωρο στη διάρκεια των οποίων οι διαδηλωτές επιτίθενται με βόμβες μολότοφ και πέτρες ενάντια στους μπάτσους. Στη **Χίο** σημειώνονται επεισόδια όταν περίπου 500 φοιτητές και μαθητές επιτίθενται στο αστυνομικό τμήμα. Οι συγκρούσεις διαρκούν μέχρι τα ξημερώματα και στη διάρκειά τους γίνονται επιθέσεις σε τράπεζες.

Τρίτη 9 Δεκεμβρίου

Τα ξημερώματα της Τρίτης γίνεται επίθεση με πέτρες στο αστυνομικό τμήμα Νέας Φιλαδέλφειας. Η ΔΟΕ κηρύσσει μονοήμερη απεργία διαμαρτυρόμενη για τη δολοφονία του Αλέξη και το Υπουργείο Παιδείας κλείνει τα σχολεία της δευτεροβάθμιας σε ένδειξη «πένθους», με προφανή στόχο την εμπόδιση της συνάθροισης των μαθητών στα σχολεία, κάτι που θα μπορούσε να πάρει ανεξέλεγκτες διαστάσεις. Το μεσημέρι πραγματοποιείται πορεία από τα Προπύλαια στη Βουλή με τη συμμετοχή περίπου 3.000 διαδηλωτών. Μετά το τέλος της πορείας 150 περίπου νεολαίοι επιτίθενται με πέτρες στα ΜΑΤ.

Στις 3 το απόγευμα γίνεται η κηδεία του Αλέξη Γρηγορόπουλου στο νεκροταφείο του Παλαιού Φαλήρου. Πάνω από 5.000 άτομα συγκεντρώνονται για να αποχαιρετήσουν τον Αλέξη και να εκφράσουν την οργή τους ενάντια στους μπάτσους. Πολλοί ασφαλίτες αναμείχθηκαν με το πλήθος. Στη διάρκεια της κηδείας περίπου 200 νεαροί επιτέθηκαν στους ματατζήδες που βρίσκονταν στην περιοχή. Οι συγκρούσεις ανάμεσα στα ΜΑΤ και τους νεαρούς κρατούν περίπου μία ώρα και στη διάρκειά τους καταστρέφονται τράπεζες, καταστήματα ενώ ένα περιπολικό δέχεται επίθεση με πέτρες. Στη διάρκεια αυτών των συγκρούσεων αρκετοί ασφαλίτες εμφανίζονται ως «αγανακτισμένοι» καταστηματάρχες προσπαθώντας να εκφοβίσουν τους διαδηλωτές. Στη συνέχεια κάποιος κόσμος φεύγοντας από το νεκροταφείο κατευθύνεται προς το αστυνομικό τμήμα του Παλαιού Φαλήρου, αλλά οι μπάτσοι τους «κόβουν» μερικά τετράγωνα μακρύτερα. Ακολουθούν συγκρούσεις ανάμεσα σε εξεγερμένους και μπάτσους στη διάρκεια των οποίων μια ομάδα ζητάδων πυροβολεί στον αέρα «για εκφοβισμό».

Καθώς πέφτει το βράδυ η ένταση μεταφέρεται και πάλι στο κέντρο της πόλης. Στην οδό Πειραιώς, από την Ομόνοια μέχρι την πλατεία Κουμουνδούρου, πλήθη μεταναστών λεηλατούν καταστήματα. Μοτοσικλετιστές της ομάδας «Ζ» εφορμούν ανά διαστήματα, πραγματοποιώντας συλλήψεις και υποχρεώνοντας το πλήθος να αποτραβηχτεί για λίγο στα στενά που βρίσκονται κάθετα στην Πειραιώς. Για πρώτη φορά κάνουν την εμφάνισή τους, με τη μορφή «αγανακτισμένων πολιτών», ομάδες φασιστών στους δρόμους γύρω από την ΑΣΟΕΕ και το Πολυτεχνείο. Στην πλατεία Βικτωρίας, κοντά στην ΑΣΟΕΕ, μετα-

νάστες επιτίθενται σε 3 καταστήματα και τα λεηλατούν. Φασίστες και ασφαλίτες συλλαμβάνουν έναν απ' αυτούς και τον λιντσάρουν.

Στο Μενίδι δέχεται επίθεση το δημαρχείο της πόλης, ενώ καταστρέφονται τράπεζες και λεηλατούνται καταστήματα.

Στο Ζεφύρι 600 ρομά της περιοχής κατευθύνουν ένα φλεγόμενο φορτηγάκι πάνω στην περίφραξη του τοπικού αστυνομικού τμήματος όπου κρατούνταν δύο ρομά για συμμετοχή σε λεηλασίες. Στη διάρκεια της πολιορκίας πυρπολούνται τα περιπολικά που βρίσκονται στο προαύλιο του τμήματος και τραυματίζονται δύο αστυνομικοί από σκάγια κυνηγετικών όπλων.

Το ΚΚΕ τρομοκρατημένο μπροστά στην προοπτική μιας γενικευμένης εξέγερσης δείχνει για ακόμα μια φορά την αντιδραστική φύση του, χαρακτηρίζοντας τους εξεγερμένους που συγκρούονταν με την αστυνομία και συμμετείχαν στις λεηλασίες «πράκτορες σκοτεινών δυνάμεων» και καλώντας το λεγόμενο «λαϊκό κίνημα», το οποίο υποτίθεται ότι εκπροσωπεί, να απομονώσει τους εξεγερμένους. Η στάση του δεν προκαλεί έκπληξη: όπως το 1973 είχε αποκαλέσει «προβοκάτορες» τους φοιτητές και τους εργαζόμενους που είχαν καταλάβει το Πολυτεχνείο, έτσι και σήμερα αποκαλεί προβοκάτορες όσους εναντιώνονται έμπρακτα όχι μόνο στην αστυνομική βία αλλά και στην αλλοτρίωση που βιώνουν κάθε μέρα στη ζωή τους.

Οι κρατούμενοι σε 23 φυλακές της χώρας, που το Νοέμβριο είχαν κινητοποιηθεί με αίτημα τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης μέσα στις φυλακές, κήρυξαν μονοήμερη αποχή από το συσσίτιο θέλοντας να διαμαρτυρηθούν για τη δολοφονία του Αλέξη Γρηγορόπουλου.

2η ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΚΑΤΑΛΗΨΗΣ ΑΣΟΕΕ - ΤΡΙΤΗ 09/12

Κυριακή 7/12 κι ο υπουργός εσωτερικών στην πρώτη του δήλωση σχετικά με τις εκτεταμένες συγκρούσεις που εξελίσσονταν σε πολλά σημεία του ελλαδικού χώρου από το βράδυ του Σαββάτου για την κρατική δολοφονία του 15χρονου Αλέξη Γρηγορόπουλου, διαπιστώνει πως «ο τραγικός θάνατος ενός παιδιού χρησιμοποιείται από κάποιους για τις δικές τους καταστροφικές επιδιώξεις», υποδεικνύοντας τους αναρχικούς-αντιεξουσιαστές.
Δευτέρα πρωί κι η κοινωνική οργή συνεχίζει να εξαπλώνεται απ΄ άκρη σ΄ άκρη στην επικράτεια με τους μαθητές να βγαίνουν στο προσκήνιο: πορείες, αποκλεισμοί δρόμων, φωτιές, επιθέσεις σε αστυνομικά τμήματα. Το απόγευμα την σκυτάλη παίρνουν καλεσμένες και αυτοσχέδιες διαδηλώσεις δεκάδων χιλιάδων ανθρώπων σε πολλές πόλεις με επιθέσεις σε κρατικά κτίρια, τράπεζες, πολυκαταστήματα και γνωστές αλυσίδες... Τους γνωστούς «μεροκαματιάρηδες» για τα ΜΜΕ, που μέχρι πριν μια εβδομάδα βέβαια τους κατηγορούσαν για την ακρίβεια και για αισχροκερδείς ανατιμήσεις.
Ο θάνατος του Αλέξη ήρθε να διασταυρωθεί με τους μικρούς καθημερινούς θανάτους της πειθαρχίας, των εντολών, των προστακτικών της εξουσίας, των ολοένα και δυσκολότερων όρων επιβίωσης, του ολοένα εντεινόμενου ελέγχου και καταστολής. Μια εξεγερτική ευαισθησία που μαζί με τη συσσωρευμένη ασφυξία γέννησε το ανεξέλεγκτο με μια πρωτόγνωρη ορμή κατά κρατικών-καπιταλιστικών στόχων-συμβόλων και των δυνάμεων καταστολής, οδηγώντας το πολιτικό σύστημα σε αποσταθεροποίηση.
Κι από την άλλη, μια δημοκρατία αποσαθρωμένη, σε οικονομική κρίση, απονομιμοποιημένη κοινωνικά από μικρά και μεγάλα «σκάνδαλα», με στρατιές φτωχών και αποκλεισμένων να προσπαθεί να αντλήσει την κοινωνική συναίνεση για την πάταξη των ταραχών... Θεατρικές παραστάσεις ευαισθησίας μπροστά στις κάμερες από τον πρωθυπουργό, υπουργούς, βουλευτές, δημοσιογράφους και άλλα παράσιτα με ταυτόχρονες επικλήσεις για την αναγκαιότητα κοινωνικής ειρήνευσης και συμπόρευσης κράτους-κοινωνίας κάτω από την υπόσχεση της «εμβάθυνσης των δημοκρατικών θεσμών».
Ωστόσο, **ο περίφημος καταστατικός μύθος της δημοκρατίας, το «κοινωνικό συμβόλαιο», γίνεται στάχτη στους δρόμους της διάχυτης κοινωνικής ανταρσίας των ημερών**. Γι' αυτό και το καθεστώς επιχειρεί με όλες του τις δυνάμεις να ανασυνταχθεί.
Γι' αυτό γίνονται διαρκώς κυβερνητικές και παρακυβερνητικές συσκέψεις και ανακοινώσεις. Γι' αυτό τα ΜΜΕ σε εντεταλμένη υπηρεσία ανέλαβαν το γνώριμο ρόλο τους, αυτόν του οργανωμένου ψεύδους και της πρόκλησης φοβικών συνδρόμων, όπως οι ψευδείς αναφορές για εγκλωβισμένους σε κτίρια που δέχτηκαν επίθεση στη χθεσινή συγκρουσιακή πορεία και για αφαίρεση όπλων από οπλοπωλείο. Γι' αυτό ο πρωθυπουργός θα συναντηθεί σήμερα με τον πρόεδρο της δημοκρατίας και κατόπιν με όλους τους αρχηγούς των κομμάτων του κοινοβουλίου. Γι' αυτό τα σχολεία με ανακοίνωση του υπουργείου θα παραμείνουν σήμερα κλειστά, σε μια προσπάθεια να αποτραπούν οι συγκεντρώσεις μαθητών. Γι' αυτό η ΓΣΕΕ μετέτρεψε την αυριανή απεργιακή διαδήλωση σε απλή συγκέντρωση στο Σύνταγμα. Γι' αυτό οι αριστεροί στυλοβάτες του συστήματος ενώ «κατανοούν» το δίκιο της κοινωνικής οργής καταδικάζουν τις «ακρότητες» και θέτοντας ζήτημα πτώσης της κυβέρνησης μετατρέπουν την ανταρσία σε απλή διαμαρτυρία κατά της κυβερνητικής πολιτικής, λογική που αναπόδραστα οδηγεί στη συρρίκνωση της κοινωνικής δυναμικής.
Απέναντι στα σενάρια περί επιβολής καθεστώτος εκτάκτου ανάγκης, τις κομματικές συναινέσεις, τους μιντιακούς προασπιστές της τάξης και της ασφάλειας και κάθε καλοθελητή μεσολαβητή... καμιά αναδίπλωση, καμιά ανακωχή. **Όλοι στους δρόμους.**
Η κατειλημμένη ΑΣΟΕΕ, ως κομμάτι της κοινωνικής-ταξικής ανάφλεξης και σύγκρουσης συνεχίζει να αποτελεί έναν ανοιχτό χώρο για ενημέρωση και συνδιαμόρφωση συλλογικών δράσεων στο δρόμο, έναν χώρο αναδιοργάνωσης και αυτοοργάνωσης των δυνάμεων μας απέναντι στην κρατική καταστολή, όπως και όλα τα άλλα κατειλημμένα πανεπιστημιακά ιδρύματα.

Συγκέντρωση, σήμερα Τρίτη 9/12, στις 6:00μμ, στην Κατάληψη της ΑΣΟΕΕ.

-ΚΑΝΕΝΑΣ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΣ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
-ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΔΟΛΟΦΟΝΩΝ Η ΣΙΩΠΗ ΕΙΝΑΙ ΣΥΝΕΝΟΧΗ
-ΕΛ.ΑΣ. ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ, ΡΟΥΦΙΑΝΩΝ ΔΟΛΟΦΟΝΩΝ & ΒΑΣΑΝΙΣΤΩΝ

Δεν έχουμε πει ακόμα την τελευταία μας λέξη, αυτές οι νύχτες είναι του Αλέξη.

ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΚΑΤΑΛΗΨΗΣ ΑΣΟΕΕ 09/12/08

Στη **Θεσσαλονίκη** έχει καλεστεί πορεία με χώρο συγκέντρωσης την Καμάρα για τις 13.00. Μόλις η πορεία φτάνει στο υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης, οι διαδηλωτές επιτίθενται με πέτρες και βόμβες μολότοφ στους μπάτσους που φρουρούν το υπουργείο. Οι ματατζήδες απαντούν με μαζική ρίψη χημικών και πετυχαίνουν να «σπάσουν» την πορεία στα δύο. Αργότερα οι διαδηλωτές ανασυγκροτούνται και κατευθύνονται στο χώρο του πανεπιστημίου. Μπροστά από τη φιλοσοφική σχολή στήνουν οδοφράγματα και συγκρούονται για ώρες με τους μπάτσους. Το βράδυ κάνουν την εμφάνισή τους και ομάδες ακροδεξιών που δρουν σε συντονισμό με την αστυνομία. Μέχρι το βράδυ της Τρίτης στη Θεσσαλονίκη έχουν συλληφθεί περίπου 17 άτομα, οι περισσότεροι για απαλλοτρίωση καταστημάτων.

Νέα πορεία διοργανώνεται στο **Αγρίνιο** στη διάρκεια της οποίας γίνονται επιθέσεις σε υποκαταστήματα τραπεζών, στην τοπική ΔΟΥ, στα δικαστήρια της πόλης και τα γραφεία του ΛΑΟΣ. Στην **Άρτα** μαθητές πραγματοποιούν πορεία και επιτίθενται με πέτρες και αυγά στο αστυνομικό μέγαρο της πόλης. Στα **Γιάννενα** περίπου 3.000 άτομα συμμετέχουν σε πορεία μαθητών, καθηγητών και φοιτητών. Η πορεία διασχίζει τους κεντρικούς δρόμους της πόλης και καταλήγει στο αστυνομικό μέγαρο όπου ξεσπούν συγκρούσεις με τους μπάτσους. Στη **Ζάκυνθο** το αστυνομικό τμήμα της πόλης δέχεται επίθεση με πέτρες. Στην **Ιεράπετρα** μαθητές επιτίθενται στο αστυνομικό τμήμα της περιοχής με πέτρες και αυγά. Στην **Καλαμάτα** μαθητές και αντιεξουσιαστές πραγματοποιούν πορεία προς το αστυνομικό μέγαρο της πόλης όπου πετούν μπογιές. Στην **Κέρκυρα** μαθητές επιτίθενται το βράδυ με βόμβες μολότοφ και πέτρες στο αστυνομικό τμήμα Σαρόκου. Στην **Καστοριά** μαθητές κάνουν πορεία που περνάει από τη Νομαρχία και το αστυνομικό μέγαρο όπου καταστρέφουν ένα περιπολικό. Στην **Κομοτηνή** δέχεται επίθεση με βόμβες μολότοφ και πέτρες το κτίριο της περιφέρειας ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Όταν κάνουν την εμφάνισή τους οι μπάτσοι, οι εξεγερμένοι τους επιτίθενται. Οι συγκρούσεις διαρκούν περίπου 5 ώρες. Στην **Κεφαλονιά** πραγματοποιείται πορεία προς το αστυνομικό τμήμα της πόλης. Οι διαδηλωτές επιτίθενται στους μπάτσους που απαντούν με ρίψη δακρυγόνων. Στη **Ναύπακτο** πραγματοποιείται πορεία στο κέντρο της πόλης. Η πορεία περνάει μπροστά από το αστυνομικό τμήμα φωνάζοντας συνθήματα. Στην **Πάτρα** 7.000 άτομα συμμετέχουν σε πορεία που διοργανώνουν αντιεξουσιαστές, φοιτητικοί σύλλογοι και καθηγητές. Οι διαδηλωτές επιτίθενται στην αστυνομική διεύθυνση και οι συγκρούσεις διαρκούν για ώρες. Το βράδυ κάνουν την εμφάνισή τους ομάδες ακροδεξιών για να συνδράμουν τους μπάτσους στο «έργο» τους. Τις ομάδες αυτές πλαισιώνουν και καταστηματάρχες που αγωνιούν για την ιδιοκτησία τους. Η συντονισμένη δράση μπάτσων και παρακρατικών θα αναγκάσει τους διαδηλωτές να αποσυρθούν στους χώρους του πανεπιστημίου, ενώ οι «αγανακτισμένοι πολίτες» επιδράμουν σε πολυκατοικίες αναζητώντας «ταραχοποιούς». Στη **Σάμο** πραγματοποιείται πορεία με μεγάλη συμμετοχή κόσμου που καταλήγει στο αστυνομικό τμήμα. Στη **Σαντορίνη** πραγματοποιείται πορεία που καταλήγει στο αστυνομικό τμήμα, το οποίο υφίσταται μικρές φθορές από τη ρίψη διάφορων αντικειμένων. Στις **Σέρρες** διοργανώνεται νέα πορεία με τη συμμετοχή καθηγητών και μαθητών. Ενώ η πορεία περνάει έξω από το αστυνομικό τμήμα της πόλης οι μαθητές τού επιτίθενται με αυγά και πέτρες. Στη **Σύρο** πραγματοποιείται μεγάλη πορεία, η οποία, αφού περάσει από το κτίριο της περιφέρειας νοτίου αιγαίου, καταλήγει στο αστυνομικό τμήμα. Στη **Χαλκίδα** περίπου 500 άτομα διαδηλώνουν έξω από το αστυνομικό τμήμα τη πόλης, πετώντας διάφορα αντικείμενα.

Τετάρτη 10 Δεκεμβρίου

Για τις 10 Δεκεμβρίου η ΓΣΕΕ και η ΑΔΕΔΥ είχαν προκηρύξει την καθιερωμένη εικοσιτετράωρη γενική απεργία ενάντια στον Προϋπολογισμό του 2009. Λόγω της εξέγερσης που έφτανε στην πέμπτη μέρα της, οι συνδικαλιστικές ηγεσίες αποφάσισαν να μην πραγματοποιήσουν την προγραμματισμένη πορεία από το Πεδίο του Άρεως στην Πλατεία Συντάγματος και πραγματοποιούν μόνο συγκέντρωση μπροστά από τη Βουλή στην οποία οι εργατοπατέρες «καταγγέλλουν» την αστυνομική βία, διαχωρίζοντας ταυτόχρονα τους «ειρηνικούς διαδηλωτές» από τους «ταραχοποιούς». Εννοείται ότι η κίνησή τους αυτή δε δηλώνει καμιά «ταξική προδοσία». Σε στιγμές βίαιης απονομιμοποίησης όλων των καπιταλιστικών θεσμών, οι συνδικαλιστές λειτούργησαν με αντανακλαστικά αυτοσυντήρησης, προσπαθώντας τουλάχιστον να μη συμβάλλουν, έστω ακούσια, στην περαιτέρω επέκταση μιας εξέγερσης που στρεφόταν ενάντια στην τάξη πραγμάτων που συστατικό μέρος της είναι και

οι ίδιοι. Ξεχωριστή συγκέντρωση έγινε στο Μουσείο από ακροαριστερούς και αναρχικούς κυρίως και ακολούθησε πορεία προς τη Βουλή όπου έγινε επίθεση ενάντια στους μπάτσους που βρίσκονται παραταγμένοι μπροστά από το κτήριο της Βουλής και γενικεύτηκε και σε άλλους δρόμους. Οι συγκρούσεις συνεχίζονται με μικρότερη ένταση στα Προπύλαια και γύρω από την Ομόνοια, όπου συλλαμβάνεται ένας μαθητής.

Αυριανή

Μυστήριο με τον πυροβολισμό σε 16χρονο μαθητή

Εάν η αστυνομία είναι ανίκανη...

ΝΑ ΑΝΑΛΑΒΟΥΝ ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ Ή ΤΟ ΚΚΕ

την αποκατάσταση της τάξης και την προστασία του δημοκρατικού πολιτεύματος

Λεφτά από την Ντόρα ζήτησε ο Ιερώνυμος

Η Δεν πάει άλλο, με τόση αναδουλειά και τόσο μεγάλη οικονομική κρίση να έχουμε κάθε μέρα διαδηλώσεις, βόμβες μολότοφ, ξύλο, ΜΑΤ και κουκουλοφόρους να τα σπάνε, καταστρέφοντας περιουσίες και να θέτουν σε κίνδυνο την ζωή των πολιτών

Η Δημοσίευση αποσπασμάτων από την κατάθεση του ειδικού φρουρού που δολοφόνησε τον Αλέξη Γρηγορόπουλο προκαλεί γενική κατακραυγή. Ο δολοφόνος στην κατάθεσή του παρουσιάζει το Γρηγορόπουλο ως ένα άτομο με «αποκλίνουσα συμπεριφορά» το οποίο είχε αποβληθεί από το ιδιωτικό σχολείο στο οποίο πήγαινε και άλλαζε συχνά σχολείο (γεγονός που διέψευσε η διεύθυνση του σχολείου). Επίσης παρουσίαζε το Γρηγορόπουλο ως «γόνο πλούσιας οικογένειας» που, μαζί με άλλους συνομήλικούς του από το Παλαιό Ψυχικό, σύχναζε στα Εξάρχεια και σε γήπεδα όπου προκαλούσε επεισόδια. Αυτή την εκδοχή θα παρουσιάσει και ένα αφήγημα με τίτλο «Το λάθος τηλεφώνημα ενός φονιά» το οποίο δημοσιεύεται στις 28 Δεκεμβρίου στις σελίδες της εφημερίδας «Ριζοσπάστης», το οποίο σ' ένα παροξυσμό αντιδραστικού λαϊκισμού παρουσιάζει το δολοφόνο (και κατ' επέκταση και τους μπάτσους συνολικά) σαν παιδί του λαού που ενεργεί σ' ένα εχθρικό περιβάλλον, δεχόμενος επιθέσεις και προσβολές από πλουσιόπαιδα που διασκεδάζουν παίζοντας τους επαναστάτες στα Εξάρχεια, καθοδηγούμενα από κάποια σκοτεινά κέντρα (την ίδια την αστυνομία; Ξένες δυνάμεις; Ο συγγραφέας δεν μπαίνει στον κόπο να το διευκρινίσει. Μας παραπέμπει στις προβοκατορολογικές ανακοινώσεις του ΚΚΕ που φιλοξενούνται στις σελίδες της ίδιας εφημερίδας). Πάντως η επιβράβευση για το ΚΚΕ θα αργήσει, αλλά θα έρθει. Στις 27 Δεκεμβρίου, ο γνωστός ριζοσπάστης δημοσιογράφος Γιάννης Πρετεντέρης θα επαινέσει το ΚΚΕ για την υπεύθυνη στάση που κράτησε στη διάρκεια της εξέγερσης.

Ο δικηγόρος των 2 αστυνομικών, το γνωστό κάθαρμα των κουτσομπολίστικων εκπομπών της τηλεόρασης Κούγιας, δηλώνει ότι «όλα ήταν μια τραγική παρεξήγηση». Οι δηλώσεις αυτές έρχονται να επιδεινώσουν το ήδη επιβαρυμένο κλίμα μετά τις «διαρροές» από τη βαλλιστική έρευνα, σύμφωνα με τις οποίες ο θάνατος του Γρηγοροπούλου προήλθε από αποστρακισμό της σφαίρας και όχι από ευθεία βολή (κάτι που πάντως διαψεύδουν οι αυτόπτες μάρτυρες). Οι εξεγερμένοι δε θ' αργήσουν να απαντήσουν σ' αυτές τις προκλήσεις στους δρόμους με συνθήματα όπως *«Αυτό, αυτό, αυτό είναι σωστό, ο Κούγιας να πεθάνει με εξοστρακισμό»* και *«Αλέξη ζεις, εσύ μας οδηγείς και συ μαλάκα Κούγια να πας να γαμηθείς»*.

Μετά το τέλος της πορείας πραγματοποιούνται συνελεύσεις στο Πολυτεχνείο, την ΑΣΟΕΕ και τη Νομική για τη συνέχιση του αγώνα.

Το βράδυ, νέες συγκρούσεις ξεσπούν στους δρόμους γύρω από το Πολυτεχνείο. Το πλήθος λεηλατεί και καταστρέφει καταστήματα στην Πατησίων, τη Μάρνη και την Γ΄ Σεπτεμβρίου και στη συνέχεια επιτίθεται στους μπάτσους που προσπαθούν να το απωθήσουν.

Στη **Θεσσαλονίκη,** οι φοιτητικοί σύλλογοι συμμετέχουν κι αυτοί στη συγκέντρωση-πορεία που διοργανώνει το εργατικό κέντρο της πόλης. Όταν η πορεία φτάνει στο υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης, οι διαδηλωτές προσπαθούν εισβάλλουν σ' αυτό καταστρέφοντας τμήμα της περίφραξης του υπουργείου. Οι μπάτσοι απαντούν, ως συνήθως, με μαζική ρίψη δακρυγόνων και οι διαδηλωτές διαλύονται. Καθώς οπισθοχωρούν, καταστρέφουν πολυτελή αυτοκίνητα και επιτίθενται με πέτρες και ξύλα στο αστυνομικό τμήμα της Άνω Πόλης. Ομάδες μαθητών συγκεντρώνονται στην παραλία της Θεσσαλονίκης και επιτίθενται στο αστυνομικό τμήμα του Λευκού Πύργου. Μετά την επίθεση που δέχθηκε η πρωινή πορεία στο υπουργείο, ομάδες διαδηλωτών ανασυντάσσονται στο χώρο του Πανεπιστημίου και στήνουν οδοφράγματα μπροστά από τα κτίρια της Παλαιάς Φιλοσοφικής και της Θεολογικής και συγκρούονται με τις δυνάμεις των ματ που βρίσκονται παραταγμένες στους δρόμους γύρω από τα πανεπιστήμια. Οι εξεγερμένοι επιτίθενται και πυρπολούν τα μηχανήματα που βρίσκονται στα εργοτάξια του μετρό. Οι συγκρούσεις με τους μπάτσους συνεχίζονται μέχρι αργά το βράδυ.

Στο **Αγρίνιο**, μετά την πορεία στο κέντρο της πόλης, μαθητές και αντιεξουσιαστές επιτίθενται στο νέο αστυνομικό τμήμα. Στα **Γιάννενα**, περίπου 1.000 άτομα συμμετέχουν στην απεργιακή πορεία, η οποία έχει ως αφετηρία το Εργατικό Κέντρο και κατάληξη τη Νομαρχία. Στην **Πάτρα**, οι εξεγερμένοι

πραγματοποιούν διαδήλωση στο κέντρο της πόλης ενάντια στην παρακρατική τρομοκρατία που είχε εξαπολυθεί το προηγούμενο βράδυ και το κλίμα υστερίας που καλλιεργούσαν τα τοπικά μμε. Στην **Ηγουμενίτσα**, μαθητές, φοιτητές και εργαζόμενοι πραγματοποιούν πορεία ενάντια στην κρατική καταστολή. Στο **Ηράκλειο**, περίπου 3.000 φοιτητές και εργαζόμενοι πραγματοποιούν πορεία στο κέντρο της πόλης και καταλαμβάνουν τη Νομαρχία. Στην **Ιθάκη**, μαθητές πραγματοποιούν πορεία που διασχίζει το κέντρο της πόλης και περνάει μπροστά από το δημαρχείο και το αστυνομικό τμήμα φωνάζοντας αντιμπατσικά συνθήματα. Στην **Καλαμάτα**, αριστεριστές καλούν συγκέντρωση στο εργατικό κέντρο και πραγματοποιείται πορεία που καταλήγει στα δικαστήρια. Στην **Καβάλα**, στη διάρκεια πορείας στο κέντρο της πόλης, δέχεται επίθεση με βόμβες μολότοφ το κτίριο της Τράπεζας της Ελλάδος. Οι μπάτσοι απαντούν κάνοντας χρήση χημικών. Περίπου 200 άτομα καταλαμβάνουν το δημαρχείο της πόλης. Στην **Κέρκυρα**, 300 διαδηλωτές πραγματοποιούν διαμαρτυρία έξω από το αστυνομικό τμήμα στο Σαρόκο και στη συνέχεια διαδηλώνουν στο κέντρο της πόλης. Στο **Κιλκίς**, μαθητές πραγματοποιούν πορεία στο κέντρο της πόλης και κατευθύνονται στο αστυνομικό μέγαρο της πόλης στο οποίο επιτίθενται με πέτρες και αυγά. Στη **Λάρισα**, 11 μαθητές και 8 ενήλικες που συνελήφθησαν το βράδυ της Δευτέρας διώκονται με τον αντιτρομοκρατικό νόμο για τη συμμετοχή της στην πορεία εκείνης της ημέρας. Είναι η πρώτη φορά που συμβαίνει κάτι ανάλογο και δείχνει ξεκάθαρα την προσπάθεια του κράτους να ανακτήσει τον έλεγχο της κατάστασης εν μέσω εξέγερσης. Στη διάρκεια μαθητικής πορείας στην **Κομοτηνή** γίνεται επίθεση στο αστυνομικό μέγαρο της πόλης. Οι μπάτσοι συλλαμβάνουν 5 ανήλικους και 2 ενήλικες. Στο **Ναύπλιο**, πραγματοποιείται πορεία προς το αστυνομικό τμήμα και μετά το τέλος της πορείας καθιστική διαμαρτυρία έξω από το δημαρχείο. Στην **Ξάνθη**, διαδηλωτές επιχειρούν να καταλάβουν το κτίριο της Νομαρχίας, αλλά απωθούνται από τα ματ. Στην **Πτολεμαΐδα**, μαθητές πραγματοποιούν πορεία με στόχο το αστυνομικό μέγαρο στο οποίο επιτίθενται με πέτρες και αυγά. Οι μπάτσοι πραγματοποιούν 2 συλλήψεις. Στη **Σύρο**, για δεύτερη συνεχόμενη μέρα, πραγματοποιείται μεγάλη πορεία η οποία περνάει μπροστά από το κτίριο της περιφέρειας νοτίου αιγαίου και καταλήγει στο αστυνομικό τμήμα της πόλης.

Από τα παραπάνω γίνεται σαφής η εντυπωσιακή ταχύτητα επέκτασης της εξέγερσης στην επαρχία και κατανοητό άρα το δραματικό και έντρομο ερώτημα του Πρετεντέρη στα βραδινά δελτία εκείνων των ημερών: «*Πόσοι είναι, τελικά, οι οπαδοί του Μπακούνιν* [!] *στην Ελλάδα; 10.000; Περισσότεροι;*» Ακριβώς, μάλιστα, η επικίνδυνη αυτή επέκταση, θα αναγκάσει τα μμε να αντικαταστήσουν το χιλιοπαιγμένο, αλλά εντελώς χρεοκοπημένο πια, μοτίβο των «γνωστών-αγνώστων», με το καινούργιο δίπολο «καλών ελλήνων διαδηλωτών-πλιατσικολόγων μεταναστών». Πάνω στο διαχωριστικό αυτό δίπολο θα εκδιπλωθεί και η αντίστοιχη καταστολή: ο ακριβής αριθμός των συλλήψεων και απελάσεων μεταναστών με συνοπτικές διαδικασίες παραμένει, ακόμα και σήμερα, άγνωστος.

Πέμπτη, 11 Δεκεμβρίου

Το πρωί της Πέμπτης οι μαθητές των γυμνασίων και λυκείων της Αθήνας εγκαταλείπουν τα σχολεία τους και συγκεντρώνονται έξω από τα αστυνομικά τμήματα στα οποία επιτίθενται με σακούλες σκουπιδιών και πέτρες. Οι μπάτσοι απαντούν με δακρυγόνα και σε ορισμένες περιπτώσεις ξαναρίχνοντας τις πέτρες. Πάνω από 20 αστυνομικά τμήματα σε ολόκληρη την Αθήνα αποκλείστηκαν, σε ορισμένες περιπτώσεις και με τη συμμετοχή γονιών ή αλληλέγγυων. Επίθεση από τους διαδηλωτές δέχονται τα αστυνομικά τμήματα Ηλιούπολης, όπου οι μαθητές αναποδογύρισαν ένα περιπολικό, Άνω Πατησίων, Αιγάλεω, Χαλανδρίου, Τερψιθέας, Αγίου Δημητρίου, Πατησίων και Πετραλώνων. Στον Κορυδαλλό, μαθητές και φοιτητές κάνουν επίθεση στην πύλη των φυλακών Κορυδαλλού. Αλλού μαθητές αποκλείουν κεντρικούς δρόμους.

Σύμφωνα με τα μμε, η αστυνομία τις πρώτες πέντε μέρες της εξέγερσης χρησιμοποίησε 4.500 δακρυγόνα, με αποτέλεσμα τα αποθεματά της να έχουν σχεδόν εξαντληθεί! Σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, το Υπουργείο εσωτερικών ετοιμάζεται να παραγγείλει μια νέα παρτίδα χημικών και δακρυγόνων από το Ισραήλ.

Στον Άγιο Δημήτριο, μετά από πρωτοβουλία μιας τοπικής ελευθεριακής ομάδας, καταλαμβάνεται το δημαρχείο της πόλης για να χρησιμοποιηθεί ως σημείο συγκέντρωσης των εξεγερμένων στα νότια προάστια και ως κέντρο αγώνα. Πλήθος κόσμου συμμετέχει στη συνέλευση που πραγματοποιείται στο κατειλημμένο δημαρχείο το απόγευμα της ίδιας μέρας και το σωματείο των εργαζομένων στο δήμο εκδίδει μια ανακοίνωση με την οποία εκφράζει την υποστήριξή του στην κατάληψη.

Σε πανεπιστημιακές σχολές σ' ολόκληρη τη χώρα πραγματοποιούνται γενικές συνελεύσεις με σκοπό την κατάληψη των σχολών. Η Πανσπουδαστική, φοιτητική παράταξη που πρόσκειται στο ΚΚΕ, προσπαθεί με κάθε τρόπο να αποτρέψει το ενδεχόμενο αυτό, αλλά μάταια καθώς οι καταλήψεις εξαπλώνονται στις σχολές της Αθήνας και όλης της Ελλάδας.

Η Κατάληψη της Νομικής καλεί σε πορεία για τις 18.00 στα Προπύλαια. Οι συγκεντρωμένοι, που είναι περίπου 5.000, ακολουθούν τη γνωστή διαδρομή μέχρι τη Βουλή και, ενώ η πορεία μπαίνει στην Πανεπι-

στημίου για να επιστρέψει στα Προπύλαια, μια ομάδα διαδηλωτών στην πλειοψηφία τους νέοι, επιτίθεται στους μπάτσους που είναι παραταγμένοι στην αρχή της Πανεπιστημίου και στον πεζόδρομο της οδού Βουκουρεστίου. Τα επεισόδια γενικεύονται όταν η πορεία φτάνει στα Προπύλαια και διαρκούν μερικές ώρες στους δρόμους γύρω από τη Νομική Σχολή.

Στη **Θεσσαλονίκη** μαθητές πραγματοποιούν πορεία στο κέντρο της πόλης, ενώ εξεγερμένοι πραγματοποιούν πορεία αντιπληροφόρησης από την Καμάρα προς τις ανατολικές συνοικίες της πόλης που καλεί η κατειλημμένη Σχολή Θεάτρου. Το βράδυ της ίδιας μέρας ομάδα ατόμων συγκεντρώνεται στο χώρο του Πανεπιστήμιου και κλείνει την Εγνατία με οδοφράγματα.

Επίθεση δέχονται τα γραφεία της εφημερίδας «Μακεδονία». Περίπου 50 άτομα εισβάλλουν στο κτίριο, καταστρέφουν ηλεκτρονικό εξοπλισμό και γράφουν συνθήματα στους τοίχους εκφράζοντας την αγανάκτησή τους για τον τρόπο που η εφημερίδα καλύπτει την εξέγερση.

Στα **Γιάννενα** πραγματοποιείται πορεία στο κέντρο της πόλης. Στην **Κομοτηνή** καλείται πορεία στην οποία συμμετέχουν φοιτητές από την Κομοτηνή, την Ξάνθη και την Αλεξανδρούπολη. Η πορεία, στην οποία συμμετέχουν περίπου 600 άτομα, καταλήγει στο κτίριο της Παλιάς Νομικής. Εκεί, ως αποτέλεσμα της τρομοϋστερίας που έχει καλλιεργήσει η ασφάλεια σε συνεργασία με τα τοπικά μμε, συγκεντρώνονται περίπου 500 άτομα που απειλούν να εισβάλλουν στο κτίριο εάν οι διαδηλωτές δεν αποχωρήσουν. Στην **Κοζάνη** οδηγούνται στα δικαστήρια 16 συλληφθέντες από τα επεισόδια των προηγούμενων ημερών. Στη **Λάρισα** πραγματοποιείται πορεία στο κέντρο της πόλης. Σπάζονται οι τζαμαρίες τραπεζών και οι μπάτσοι δέχονται επίθεση με βόμβες μολότοφ. Στην **Πάτρα** μια από τις μεγαλύτερες πορείες του Δεκέμβρη (με τη συμμετοχή περίπου 5.000 διαδηλωτών) κατευθύνεται στο σχολείο όπου τον Ιανουάριο του 1991 δολοφονήθηκε ο καθηγητής Τεμπονέρας.

Παρασκευή, 12 Δεκεμβρίου

Περίπου 700 γυμνάσια και 100 πανεπιστημιακές σχολές βρίσκονται κατειλημμένες. Στην Αθήνα πραγματοποιείται πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο με τη συμμετοχή περίπου 10.000 διαδηλωτών. Αναρχικοί καταστρέφουν το γραφείο του Κούγια στο Κολωνάκι ενώ στη διάρκεια της πορείας διαδηλωτές επιτίθενται στους μπάτσους και καταστρέφουν τράπεζες. Οι μπάτσοι κάνουν συλλήψεις. Μεταξύ των συλληφθέντων υπάρχουν ακόμα και παιδιά 13 και 14 ετών.

Νωρίς το πρωί μια ομάδα αναρχικών και αντιεξουσιαστών του Χαλανδρίου καταλαμβάνει το Παλιό Δημαρχείο της πόλης το οποίο στεγάζει ένα ΚΕΠ.

Σύμφωνα με την εφημερίδα «Τα Νέα» όλα τα στρατόπεδα της χώρας βρίσκονται σε «κίτρινο συναγερμό» από την Κυριακή 7 Δεκεμβρίου. Η αυξημένη επιφυλακή οφείλεται στο φόβο ότι, μετά τα αστυνομικά τμήματα, θα μπορούσαν να γίνουν στόχοι επιθέσεων και τα στρατόπεδα της χώρας, ενώ, σύμφωνα με το ίδιο δημοσίευμα, στα στρατόπεδα της Κορίνθου και της Τρίπολης «φιλοξενούνται» τα αστυνομικά οχήματα των τοπικών αστυνομικών τμημάτων, προφανώς για να τα γλιτώσουν από την οργή των εξεγερμένων!

Στη **Θεσσαλονίκη** πραγματοποιείται πορεία προς τις εργατικές συνοικίες της δυτικής Θεσσαλονίκης. Η πορεία, στην οποία συμμετέχουν 1.500-2.000 άτομα, είναι ειρηνική, με εξαίρεση το σπάσιμο των γραφείων της ΝΔ Συκεών και των γραφείων του ΛΑΟΣ. Πολλοί κάτοικοι χειροκροτούσαν και άλλοι ενώθηκαν με τη διαδήλωση, γεγονός που φανερώνει μια ευρύτερη συμπάθεια για την εξέγερση ακόμα και από προλετάριους που δε συμμετείχαν στις ταραχές ή σε άλλες δράσεις.

Στα **Γιάννενα** αντιεξουσιαστές καταλαμβάνουν το δημαρχείο της πόλης από τις 07.00 μέχρι τις

15.00, χρησιμοποιώντας το ως κέντρο αντιπληροφόρησης. Το απόγευμα πραγματοποιούνται δύο ξεχωριστές πορείες, οι οποίες ενώνονται σε μια πορεία που διασχίζει γειτονιές της πόλης και καταλήγει στο εργατικό κέντρο. Στο **Αγρίνιο** μαθητές και νέοι πραγματοποιούν πορεία στο κέντρο της πόλης, η οποία επιτίθεται στο αστυνομικό τμήμα. Στην **Κεφαλονιά** το αστυνομικό τμήμα στο Ληξούρι δέχεται επίθεση με βόμβες μολότοφ. Στην **Πάτρα** πραγματοποιείται παρέμβαση-κατάληψη σε τοπικό τηλεοπτικό σταθμό.

Σάββατο, 13 Δεκεμβρίου

Πολιτικές ομάδες, bloggers και το Συντονιστικό των Κατειλημμένων Σχολών διοργανώνουν από νωρίς το απόγευμα μια καθιστική διαμαρτυρία στην Πλατεία Συντάγματος. Περισσότερα από 1.000 άτομα όλων των ηλικιών συμμετέχουν στη διαμαρτυρία η οποία θα κρατήσει μέχρι αργά το βράδυ. Μετά τα μεσάνυχτα οι μπάτσοι διαλύουν την ειρηνική αυτή συγκέντρωση ρίχνοντας χημικά και επιτιθέμενοι κατά των διαδηλωτών, οι οποίοι διασκορπίζονται στους γύρω δρόμους.

Το πρωί περίπου 200 άτομα πολιορκούν το αστυνομικό τμήμα Χαλανδρίου, ενώ 100 άτομα, μέλη ερασιτεχνικών θεατρικών ομάδων, κάνουν πορεία στο αστυνομικό τμήμα Καμμένων Βούρλων. Διαμαρτυρίες και πορείες διοργανώνονται και στου Ζωγράφου, το Περιστέρι και τη Νέα Σμύρνη. Είναι η πρώτη φορά ύστερα από περίπου μία εβδομάδα που η ημέρα δεν ξεκινάει με επίθεση σε κάποιο αστυνομικό τμήμα ή κάποιο άλλο κρατικό κτίριο.

Το απόγευμα μια ομάδα περίπου διακοσίων ατόμων επιτίθεται στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και σε καταστήματα της Πατησίων.

Για τις 21.00 το βράδυ έχει καλεστεί συγκέντρωση στο σημείο που δολοφονήθηκε ο Αλέξης Γρηγορόπουλος. Οι συγκεντρωμένοι αφού παρέμειναν για αρκετή ώρα στον πεζόδρομο της Μεσολογγίου φωνάζοντας συνθήματα, επιτίθενται στους μπάτσους που βρίσκονταν παραταγμένοι στη Χαριλάου Τρικούπη. Επίθεση με βόμβες μολότοφ δέχεται και το αστυνομικό τμήμα Εξαρχείων. Οι συγκεντρωμένοι σχηματίζουν μια πορεία με κατεύθυνση το Μοναστηράκι και το Γκάζι, αλλά οι μπάτσοι «κόβουν» την πορεία στα δύο στο ύψος της οδού Σόλωνος. Ένα μεγάλο κομμάτι επιστρέφει πίσω προς την πλατεία Εξαρχείων όπου οι διαδηλωτές συμπλέκονται με τους μπάτσους. Η αστυνομία με τη χρήση δακρυγόνων προσπαθεί να διασκορπίσει τους διαδηλωτές, πολλοί από τους οποίους καταφεύγουν στο κτήριο του Πολυτεχνείου. Οι συγκρούσεις στους δρόμους γύρω από το Πολυτεχνείο θα συνεχιστούν ολόκληρο το βράδυ.

Οι διαδηλωτές που κατόρθωσαν να συνεχίσουν την πορεία τους προς το Γκάζι, προχωρούν προς το Μοναστηράκι και το Θησείο προκαλώντας ζημιές σε τράπεζες και κάμερες επιτήρησης, και προσπαθούν να επιστρέψουν προς το κέντρο της πόλης από την Πειραιώς. Στο ύψος του Υπουργείου Εργασίας δέχονται την επίθεση των μπάτσων οι οποίοι προσάγουν περίπου 50 άτομα. Αργότερα οι προσαχθέντες αφήνονται ελεύθεροι χωρίς να τους απαγγελθούν κατηγορίες.

Το βράδυ του Σαββάτου προς Κυριακή καταστρέφονται τράπεζες σε διάφορες περιοχές της Αθήνας.

Στο κέντρο της **Θεσσαλονίκης** πραγματοποιούνται δύο πορείες, η πρώτη με κατεύθυνση το υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης και η δεύτερη προς τα πανεπιστήμια.

Στα **Γρεβενά** πραγματοποιείται συγκέντρωση στο κέντρο της πόλης. Μοιράζονται κείμενα, πετιούνται τρικάκια και φωνάζονται αντιμπατσικά συνθήματα. Στο τέλος της παρέμβασης ο δήμαρχος συνοδεία μπάτσων ζητάει τα στοιχεία των συγκεντρωμένων. Στην **Καβάλα** πραγματοποιείται «παρέμβαση» στις τζαμαρίες δύο τραπεζών και στα γραφεία της Νέας Δημοκρατίας. Στα **Χανιά** διαδηλωτές καταλαμβάνουν ραδιοφωνικό σταθμό και μεταδίδουν τα κείμενα τοπικών ομάδων. Στο **Ρέθυμνο** γίνεται παρέμβαση με μικροφωνική έξω από το δημαρχείο της πόλης. Στην **Πάτρα** η κακοκαιρία δε σταματάει χιλιάδες διαδηλωτές, οι οποίοι πραγματοποιούν πορεία και επιτίθενται στο 3ο αστυνομικό τμήμα.

Κυριακή, 14 Δεκεμβρίου

Πραγματοποιούνται διαδηλώσεις σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας (Θεσσαλονίκη, Κέρκυρα, Βόλος Ξάνθη) καθώς και σε διάφορες συνοικίες της Αθήνας.

Το μεσημέρι περίπου 100 άτομα (νεαροί που συμμετείχαν όλες αυτές τις μέρες στις συγκρούσεις, αντιεξουσιαστές και μέλη μιας τοπικής δημοτικής παράταξης) καταλαμβάνουν στην κεντρική πλατεία της Νέας Σμύρνης το «Γαλαξία», μια εγκαταλελειμμένη καφετέρια ιδιοκτησίας του δήμου, για να το χρησιμοποιήσουν ως κέντρο αντιπληροφόρησης και συντονισμού της δράσης των εξεγερμένων. Οι καταληψίες μετονομάζουν το χώρο σε «Ελεύθερο Γαλαξία» και καλούν σε ανοιχτή συνέλευση γειτονιάς το απόγευμα της ίδιας μέρας.

Την ίδια μέρα άλλοι εξεγερμένοι καταλαμβάνουν στην Αθήνα τέσσερις ραδιοφωνικούς σταθμούς και απευθύνουν καλέσματα για τη γενίκευση της εξέγερσης.

Το απόγευμα η Επιτροπή Πρωτοβουλίας Κατοίκων Εξαρχείων καλεί συγκέντρωση στο σημείο της δολοφονίας του Αλέξη Γρηγορόπουλου. Παρά τη βροχή πολύ κόσμος συμμετέχει στη συγκέντρωση και τη συζήτηση για τα γεγονότα που ακολούθησαν τη δολοφονία του Γρηγορόπουλου. Όταν κάνουν την εμφάνισή τους στο χώρο της συγκέντρωσης ματατζήδες, οι κάτοικοι τους απομακρύνουν φωνάζοντας και βρίζοντάς τους.

Ο δήμαρχος Αθηναίων, Νικήτας Κακλαμάνης, σε μια προσπάθεια να ξαναδώσει μια επίφαση κανονικότητας στη ζωή της πόλης, ανακοινώνει ότι την Τετάρτη 17 Δεκεμβρίου θα τοποθετηθεί το νέο χριστουγεννιάτικο δέντρο της πόλης, σε αντικατάσταση του παλιού που πυρπολήθηκε στις 8 Δεκεμβρίου. Το δέντρο, για το Κράτος και τους λειτουργούς του, συμβολίζει το καταναλωτικό πνεύμα των γιορτών και την επιστροφή στην ομαλότητα ενώ για τους εξεγερμένους το καμένο δέντρο αποτελούσε ένα σύμβολο της εξέγερσης και οι απόπειρες καταστροφής του νέου δέντρου καθώς και ο στολισμός του με σκουπίδια εξέφραζαν την επιθυμία συνέχισης της εξέγερσης. Για να αποφευχθεί η πυρπόληση και του δεύτερου δέντρου το κράτος επιστράτευσε διμοιρίες ματ που το φρουρούσαν επί εικοσιτετραώρου βάσεως!

Στη **Θεσσαλονίκη**, η κατειλημμένη Σχολή Θεάτρου καλεί μηχανοκίνητη πορεία στις δυτικές συνοικίες της πόλης όπου κατοικούν πολλοί μετανάστες. Στην Περαία της Θεσσαλονίκης 60 περίπου μαθητές διαδήλωσαν προς το αστυνομικό τμήμα και το δημαρχείο της πόλης.

Πραγματοποιείται νέα πορεία στο **Βόλο**, στη διάρκεια της οποίας γίνονται επιθέσεις σε τράπεζες. Πορεία αντιπληροφόρησης πραγματοποιείται στις γειτονιές της **Ξάνθης** από 100-150 διαδηλωτές.

Δευτέρα, 15 Δεκεμβρίου

Στις 5.00 το πρωί οι καταληψίες που βρίσκονται μέσα στο χώρο του παλιού δημαρχείου του Χαλανδρίου δέχονται την επίθεση ενός μπράβου που μάλλον είχε διασυνδέσεις με καταστηματάρχες της περιοχής και, υπό την απειλή ενός πιστολιού, πετυχαίνει να τους απομακρύνει από το κτήριο, τραυματίζοντας έναν από αυτούς. Ωστόσο οι καταληψίες ύστερα από λίγο ξαναγίνονται κύριοι του κτιρίου.

Στον Άγιο Δημήτριο η λαϊκή συνέλευση της κατάληψης προσπάθησε να συνεργαστεί με τους δημοτικούς υπαλλήλους για να ξαναλειτουργήσουν ορισμένες δημοτικές υπηρεσίες χωρίς τη μεσολάβηση των δημοτικών αρχών. Πρόθεση ήταν να ικανοποιηθούν μόνο ορισμένες επείγουσες κοινωνικές ανάγκες, όπως η έκδοση πράσινης κάρτας για μετανάστες και η πληρωμή μισθών και επιδομάτων. Ο δήμαρχος και το δημοτικό συμβούλιο κατέφυγαν σε εκφοβισμό των υπαλλήλων αποτρέποντας τους από την παροχή αυτών των υπηρεσιών.

Από το πρωί μαθητές και άλλοι αλληλέγγυοι συγκεντρώνονται στα δικαστήρια της οδού Ευελπίδων για να εκφράσουν την αλληλεγγύη τους στους συλληφθέντες κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων της προηγούμενης εβδομάδας. Οι μαθητές μπαίνουν στα δικαστήρια συγκροτημένοι σε πορεία αψηφώντας τους ελέγχους στην είσοδο των δικαστηρίων.

Στον Κορυδαλλό περίπου 1.000 μαθητές από τα σχολεία των γειτονικών περιοχών πραγματοποιούν πορεία μέχρι το κτίριο των φυλακών και επιτίθενται στην εξωτερική φρουρά των φυλακών με πέτρες και βόμβες μολότοφ, ενώ στο Παγκράτι μαθητές πραγματοποιούν συγκέντρωση έξω από το αστυνομικό τμήμα της περιοχής. Το μεσημέρι πάνω από 1.000 μαθητές συγκεντρώνονται στη Λεωφόρο Αλεξάνδρας έξω από τη ΓΑΔΑ και επιτίθενται στους μπάτσους που είναι παραταγμένοι έξω από το κτήριο με

αυγά, αλεύρι γιαούρτια και πέτρες. Οι μπάτσοι θα αντεπιτίθενται με τα αγαπημένα τους χημικά και συλλαμβάνουν δύο φοιτητές τους οποίους ξυλοκοπούν άγρια.

Το απόγευμα της ίδιας ημέρας μια ομάδα 150 μουσικών πραγματοποιεί μια μουσική διαμαρτυρία στα Προπύλαια. Στη διάρκεια της διαμαρτυρίας διακόπτουν την κίνηση στην Πανεπιστημίου και δέχονται την ανηλεή επίθεση των μπάτσων. Την ίδια ώρα στο σταθμό «Πανεπιστήμιο» του μετρό περίπου 100 εξεγερμένοι μοιράζουν προκηρύξεις ασκώντας κριτική στην καπιταλιστική κυκλοφορία της εργατικής δύναμης, ζητώντας την ελεύθερη μετακίνηση όλων των επιβατών και καλώντας τους επιβάτες να παραβιάσουν τις απαγορεύσεις στις οποίες υπόκεινται όσοι μετακινούνται με το μετρό. Η παρέμβαση ολοκληρώνεται με την καταστροφή των ακυρωτικών μηχανημάτων και των μηχανών αυτόματης πώλησης εισιτηρίων, την «τύφλωση» των καμερών παρακολούθησης με σπρέι και το γράψιμο συνθημάτων στους αποστειρωμένους χώρους του μετρό. Όταν οι ματατζήδες κατεβαίνουν στο σταθμό για να διακόψουν την παρέμβαση, οι εξεγερμένοι από τα σκαλιά του σταθμού τους βρίζουν και τους κοροϊδεύουν. Ταυτόχρονα μια παρέμβαση με το ίδιο περιεχόμενο πραγματοποιείται στο σταθμό του μετρό στη Δάφνη, οργανωμένη από τη λαϊκή συνέλευση του κατειλημμένου δημαρχείου του Αγίου Δημητρίου.

Στα Προπύλαια αναρτάται ένα γιγαντιαίο πανό με τον Κούγια που γράφει «Κούγια ρουφιάνε εξοστρακίσου». Η κατάληψη της Νομικής έχει καλέσει πορεία στις 18.00 με χώρο συγκέντρωσης τα Προπύλαια. Περίπου 2.000 διαδηλωτές κατευθύνονται μέχρι τη Βουλή και επιστρέφουν στα Προπύλαια.

Αυτές οι μέρες είναι και δικές μας...

Μετά από τη δολοφονία του Αλέξη Γρηγορόπουλου ζούμε μια πρωτοφανή κατάσταση αναβρασμού, ένα ξεχείλισμα οργής που δεν λέει να σταματήσει. Μπροστάρηδες σε αυτό τον ξεσηκωμό είναι οι μαθητές, οι οποίοι με αστείρευτο πάθος και με ένα πηγαίο αυθορμητισμό έχουν ανατρέψει όλα τα δεδομένα. Δεν μπορείς να σταματήσεις κάτι που δεν ελέγχεις, κάτι που οργανώνεται αυθόρμητα και με όρους που δεν κατανοείς. Αυτή είναι η ομορφιά αυτού του ξεσηκωμού. Οι μαθητές κάνουν ιστορία και αφήνουν τους άλλους να τη εντάξουν ιδεολογικά και να τη γράψουν. Οι δρόμοι, η πρωτοβουλία, το πάθος είναι δικό τους.

Μέσα στα πλαίσια της γενικότερης κινητοποίησης, με ατμομηχανή τα μαθητικά συλλαλητήρια, υπάρχει και μια μαζική συμμετοχή της δεύτερης γενιάς των μεταναστών και αρκετών προσφύγων. Οι πρόσφυγες κατεβαίνουν μεμονωμένα, χωρίς κάποια ιδιαίτερη οργάνωση, με έναν αυθορμητισμό και με μια ορμή που χαρακτηρίζει τις κινητοποιήσεις τους. Αυτοί τη στιγμή είναι το πιο μαχητικό κομμάτι των ξένων στη Ελλάδα. Έτσι και αλλιώς είναι πολύ λίγα αυτά που έχουν να χάσουν.

Τα παιδιά των μεταναστών κινητοποιούνται μαζικά και δυναμικά κυρίως μέσα στα πλαίσια των σχολικών και φοιτητικών δράσεων ή μέσα από τις οργανώσεις της αριστεράς και άκρας αριστεράς. Είναι και το πιο ενταγμένο κομμάτι των μεταναστών, το πιο θαρραλέο. Δεν είναι σαν τους γονείς τους που ήρθαν με σκυμμένο το κεφάλι σαν να ζητιανεύανε ένα κομμάτι ψωμί. Είναι μέρος της ελληνικής κοινωνίας, καθώς δεν γνώρισαν άλλη. Δεν ζητιανεύουν κάτι, διεκδικούν δυναμικά να είναι ισότιμοι με τους έλληνες συμμαθητές τους. Ισότιμοι στα δικαιώματα, στο δρόμο, στα όνειρα.

Για μας τους οργανωμένους μετανάστες είναι ένας δεύτερος γαλλικός Νοέμβρης του 2005. Δεν είχαμε ποτέ αυταπάτες ότι όταν η οργή του κόσμου ξεχείλιζε θα μπορούσαμε να την κατευθύνουμε. Παρά τους αγώνες που έχουμε δώσει όλα αυτά τα χρόνια ποτέ δεν μπορέσαμε να πετύχουμε τέτοιες μαζικές αντιδράσεις. Τώρα είναι η ώρα να μιλήσουν οι δρόμοι. Η κραυγή που ακούγεται είναι για τα 18 χρόνια βίας, καταπίεσης, εκμετάλλευσης, εξευτελισμού. Αυτές οι μέρες είναι και δικές μας.

Αυτές οι μέρες είναι για τους εκατοντάδες μετανάστες και πρόσφυγες δολοφονημένους στα σύνορα, στα τμήματα, στους χώρους εργασίας. Είναι για τους δολοφονημένους από μπάτσους ή αγανακτισμένους πολίτες. Είναι για τους δολοφονημένους επειδή πέρασαν τα σύνορα, επειδή δούλευαν σαν τα σκυλιά, επειδή δεν σκύψανε το κεφάλι, για το τίποτα. Είναι για τον Γκραμόζ Παλούσι, τον Λουάν Μπερντελίμα, τον Εντισόν Γιάχαϊ, τον Τόνυ Ονόυχα, τον Αμπντουρακίμ Ιντρίζ, τον Μοντασέρ Μοχάμεντ Ασράφ και τόσους άλλους που δεν ξεχάσαμε.

Αυτές οι μέρες είναι για την καθημερινή αστυνομική βία που έχει μείνει αναπάντητη, ατιμώρητη. Είναι για τον εξευτελισμό στα σύνορα, στα κέντρα αλλοδαπών που συνεχίζεται ακόμα. Είναι για τις κατάφωρες αποφάσεις των ελληνικών δικαστηρίων, τους μετανάστες και πρόσφυγες που είναι άδικα στις φυλακές, τη δικαιοσύνη που μας στερήθηκε. Ακόμα και τώρα, στις μέρες και νύχτες του ξεσηκωμού, οι μετανάστες πληρώνουν βαρύ τίμημα με επιθέσεις ακροδεξιών και μπάτσων, με απελάσεις και ποινές φυλάκισης που τα δικαστήρια μοιράζουν με χριστιανική αγάπη σε εμάς τους άπιστους.

Αυτές οι μέρες είναι για την εκμετάλλευση που συνεχίζεται αμείωτη για 18 χρόνια. Είναι για τους αγώνες που δεν ξεχάστηκαν στους κάμπους στο Βόλο, τα ολυμπιακά έργα, την Αμαλιάδα. Είναι για τον ιδρώτα και το αίμα των γονιών μας, για τη μαύρη εργασία, τα ατελείωτα ωράρια. Είναι για τα παράβολα, τα πρόστιμα, τα ένσημα που πληρώνουμε και δεν θα μας αναγνωριστούν ποτέ. Είναι για τα χαρτιά που θα κυνηγάμε μια ζωή σαν να είναι λαχείο.

Αυτές οι μέρες είναι για το τίμημα που πληρώνουμε απλά για να υπάρχουμε, να αναπνέουμε. Είναι για όσες φορές σφίξαμε τα δόντια, για τις προσβολές που ανεχτήκαμε, τις ήττες που χρεωθήκαμε. Είναι για όσες φορές δεν αντιδράσαμε ενώ είχαμε όλους τους λόγους του κόσμου. Είναι για όσες φορές αντιδράσαμε και ήμασταν μόνοι γιατί ο θάνατος και η οργή μας δεν χωράγανε σε σχήματα, δεν έφερναν ψήφους, δεν πουλούσαν στα δελτία των 8.

Αυτές οι μέρες είναι όλων των περιθωριακών, των αποκλεισμένων, των ανθρώπων με τα δύσκολα ονόματα και τις άγνωστες ιστορίες. Είναι για όσους πεθαίνουν καθημερινά στο Αιγαίο και στον Έβρο, για όσους δολοφονούνται στα σύνορα ή στην Πέτρου Ράλλη, είναι των τσιγγάνων στο Ζεφύρι, των ναρκομανών στα Εξάρχεια. Αυτές οι μέρες είναι των παιδιών της Μεσολογγίου, των ανένταχτων, των ανεξέλεγκτων μαθητών. Χάρη στον Αλέξη αυτές οι μέρες είναι όλων μας.

18 χρόνια βουβής οργής είναι πολλά.
Όλοι στους δρόμους, για την αλληλεγγύη & την αξιοπρέπεια!
Δεν ξεχάσαμε, δεν ξεχνάμε, αυτές οι μέρες είναι και δικές σας
Για τον Λουάν, τον Τόνυ, τον Μοχάμεντ, τον Αλέξη....

Στέκι Αλβανών Μεταναστών

Στη Νέα Φιλαδέλφεια εξεγερμένοι καταλαμβάνουν το πολιτιστικό κέντρο του δήμου για να το χρησιμοποιήσουν σαν χώρο αντιπληροφόρησης και συνάντησης.

Οι εκπρόσωποι 14 μεταναστευτικών κοινοτήτων εκδίδουν μια ανακοίνωση προσπαθώντας να αποστασιοποιηθούν από τις λεηλασίες που είχαν πραγματοποιηθεί την προηγούμενη εβδομάδα, αντιδρώντας με αυτόν τον τρόπο στην εγκληματοποίηση των μεταναστών από τα μμε. Διαφορετικό τόνο και περιεχόμενο είχε η προκήρυξη που μοίρασε το πρωί στη συγκέντρωση των μαθητών έξω από τη ΓΑΔΑ το Στέκι Αλβανών Μεταναστών με τίτλο «*Αυτές οι μέρες είναι και δικές μας...*»

Στη **Θεσσαλονίκη**, αντιεξουσιαστές καταλαμβάνουν νωρίς το πρωί το δημαρχείο Συκεών για να το χρησιμοποιήσουν ως κέντρο αντιπληροφόρησης και καλούν συνέλευση γειτονιάς για το ίδιο βράδυ. Στη συνέλευση συμμετέχουν περίπου 200 άτομα.

Στα **Γιάννενα** αντιεξουσιαστές καταλαμβάνουν το δημοτικό ραδιοφωνικό σταθμό και το πνευματικό κέντρο και τα μετατρέπουν σε χώρους δημόσιου διαλόγου. Το απόγευμα στο χώρο του πνευματικού κέντρου πραγματοποιείται δημόσια συζήτηση. Στη **Λάρισα** πραγματοποιείται πορεία στο κέντρο της πόλης. Οι διαδηλωτές επιτίθενται στο δικαστικό μέγαρο, το αστυνομικό τμήμα και συγκρούονται με τους μπάτσους.

Τρίτη, 16 Δεκεμβρίου

Μια ομάδα 50 ατόμων εισβάλλει στο στούντιο της ΝΕΤ και διακόπτει για περίπου 1 λεπτό το δελτίο ειδήσεων των 15.00 την ώρα που μεταδίδεται ο λόγος του πρωθυπουργού στην κοινοβουλευτική ομάδα της ΝΔ. Οι «εισβολείς» κρατούσαν πανώ που έγραφαν «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΜΑΣ», «ΑΜΕΣΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΣΥΛΛΗΦΘΕΝΤΩΝ», «ΣΤΑΜΑΤΗΣΤΕ ΝΑ ΚΟΙΤΑΤΕ. ΒΓΕΙΤΕ ΟΛΟΙ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ».

Το μεσημέρι μια ομάδα 70 περίπου εξεγερμένων επιτίθενται στην έδρα των ΜΑΤ στην Καισαριανή. Ένα βανάκι και τέσσερα οχήματα της αστυνομίας καταστρέφονται ενώ τραυματίζονται και δύο αστυνομικοί.

Το απόγευμα πραγματοποιούνται συγκεντρώσεις και πορείες σε συνοικίες της Αθήνας στις οποίες συμμετέχουν μαθητές, εργαζόμενοι και άλλοι κάτοικοι. Στον Άγιο Δημήτριο λήγει η κατάληψη του δημαρχείου με μια πορεία στους δρόμους της πόλης στην οποία συμμετέχουν περίπου 300 άτομα. Στα Εξάρχεια περίπου 1.000 άτομα συμμετέχουν στην πορεία που καλεί η Πρωτοβουλία Κατοίκων Εξαρχείων μέχρι το αστυνομικό τμήμα της περιοχής, το οποίο φρουρείται από ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις.

Μια νέα παρέμβαση πραγματοποιείται σε σταθμό του ΗΣΑΠ αυτή τη φορά. Στο σταθμό της Βικτώριας καταστρέφονται ακυρωτικά μηχανήματα και μηχανές αυτόματης πώλησης εισιτηρίων, γράφονται συνθήματα στους τοίχους του σταθμού και οι κάμερες παρακολούθησης αχρηστεύονται με σπρέι.

Στη **Θεσσαλονίκη**, ανακοινώνεται η απόφαση του δικαστηρίου για τους 8 αστυνομικούς που κατηγορούνται ότι στις 17 Νοεμβρίου 2006 ξυλοκόπησαν τον κύπριο φοιτητή Αυγουστίνο Δημητρίου, οι οποίοι καταδικάζονται σε εξαγοράσιμες ποινές. Η ανακοίνωση της απόφασης είχε μετατεθεί κατά μία εβδομάδα καθώς η ολοκλήρωση της διαδικασίας συνέπεσε με το ξέσπασμα της εξέγερσης. Μετά την ανακοίνωση της απόφασης, περίπου 150 άτομα που βρίσκονται συγκεντρωμένα έξω από το Δικαστικό Μέγαρο Θεσσαλονίκης επιτίθενται στους ματατζήδες που φρουρούν το κτίριο με πέτρες, αυγά και άδεια μπουκάλια. Οι μπάτσοι απαντούν με τη χρήση χημικών.

Το απόγευμα το Συντονιστικό των Γενικών Συνελεύσεων και Καταλήψεων του ΑΠΘ καλεί πορεία από την Καμάρα στο Υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης στην οποία συμμετέχουν 3.000 άτομα.

Στις **Σέρρες** καταλαμβάνεται το Εμπορικό Επιμελητήριο της πόλης σε αλληλεγγύη με τους συλληφθέντες της εξέγερσης. Η κατάληψη διαρκεί μέχρι την επόμενη μέρα. Οι φοιτητικοί σύλλογοι της πόλης πραγματοποιούν στην **Πάτρα** πορεία αντιπληροφόρησης, στη διάρκεια της οποία σπάζονται και δύο τράπεζες.

Τετάρτη, 17 Δεκεμβρίου

Καταλαμβάνεται το κεντρικό κτίριο της ΓΣΕΕ από μια ομάδα περίπου 70 ατόμων με πρωτοβουλία κυρίως μελών σωματείων βάσης. Αργότερα το μεσημέρι μια ομάδα περίπου 100 γραφειοκρατών, στην πλειοψηφία τους προσκείμενων στην ΠΑΣΚΕ, συγκεντρώνεται έξω από το κτίριο με σκοπό να εκδιώξουν τους καταληψίες, αλλά η έγκαιρη επέμβαση συντρόφων από την κατάληψη της ΑΣΟΕΕ και του Πολυτεχνείου θα τους τρέψει σε φυγή. Για το απόγευμα της ίδιας μέρας η Γενική Συνέλευση Εξεγερμένων Εργατών καλεί ανοικτή συνέλευση στο κτίριο της «απελευθερωμένης ΓΣΕΕ», στην οποία συμμετέχουν περίπου 600 άτομα. Από την αρχή ήταν φανερό ότι μέσα στην κατάληψη υπήρχαν δύο τάσεις –άσχετα με το πόσο σαφώς σχηματισμένες ήταν: μία εργατίστικη, η οποία ήθελε να χρησιμοποιήσει την κατάληψη συμβολικά για να ασκήσει κριτική στη συνδικαλιστική γραφειοκρατία και να προωθήσει την ιδέα ενός συνδικαλισμού βάσης ανεξάρτητου από πολιτικές επιρροές· και μια προλεταριακή, η οποία ήθελε να επιτεθεί σε έναν ακόμα θεσμό της καπιταλιστικής κοινωνίας, να ασκήσει κριτική στο συνδικαλισμό και να χρησιμοποιήσει το χώρο για να δημιουργήσει μια ακόμα κοινότητα αγώνα μέσα στο πλαίσιο της γενικής αναταραχής. Οι αριστεριστές συνδικαλιστές που ήταν παρόντες στη συνέλευση δεν ήξεραν πραγματικά τι να κάνουν με όλους αυτούς τους εξεγερμένους εργαζόμενους οπότε σηκώθηκαν κι έφυγαν.

Το απόγευμα φοιτητές αναρτούν στο βράχο της Ακρόπολης δύο τεράστια πανώ τα οποία καλούν σε διαδηλώσεις σε ολόκληρη την Ευρώπη και παροτρύνουν σε αντίσταση. Οι εργαζόμενοι στον αρχαιολογικό χώρο της Ακρόπολης υποστήριξαν αυτήν την ενέργεια. Οι εργαζόμενοι το προηγούμενο διάστημα είχαν πραγματοποιήσει απεργιακές κινητοποιήσεις λόγω της κατάργησης ενός ειδικού επιδόματος που έπαιρναν.

Το απόγευμα οι καταληψίες του παλιού δημαρχείου του Χαλανδρίου πραγματοποιούν πορεία στο κέντρο της πόλης με τελικό στόχο το αστυνομικό τμήμα της περιοχής. Οι διαδηλωτές πρώτα επισκέπτονται το δικαστικό μέγαρο της περιοχής το οποίο «διακοσμείται» με αυγά και μπογιές και στη συνέχεια επιτίθενται στο τμήμα με αυγά, πέτρες, ξύλα και ό,τι άλλο έχουν στη διάθεσή τους. Μια άλλη πορεία περνάει από τους δρόμους του Παγκρατίου, της Καισαριανής και του Βύρωνα με πρώτο σταθμό το τοπικό αστυνομικό τμήμα όπου οι περίπου 500 διαδηλωτές εμπλέκονται σε μια σύντομη μάχη με τους μπάτσους που βρίσκονται σε αυτό και καταλήγουν στο δημαρχείο το οποίο καταλαμβάνουν για λίγες ώρες.

Την ίδια μέρα νέες παρεμβάσεις σε έναν άλλο αγαπημένο στόχο των εξεγερμένων: τους σταθμούς του ΗΣΑΠ. Μηχανές αυτόματης πώλησης εισιτηρίων και κάμερες παρακολούθησης καταστρέφονται στους σταθμούς της Αττικής, των Άνω και Κάτω Πατησίων, του Ταύρου και στο Μοναστηράκι.

Το βράδυ άγνωστοι πυροβολούν και τραυματίζουν στο χέρι ένα μαθητή, γιο γνωστού συνδικαλιστή του ΠΑΜΕ και του ΚΚΕ, έξω από σχολικό συγκρότημα στο Περιστέρι. Η επίθεση γίνεται πριν το πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο της 8ης Δεκεμβρίου και υπάρχει η αίσθηση ότι απώτερος σκοπός της ήταν να αποθαρρύνει τη συμμετοχή των μαθητών σε αυτό.

Μια ομάδα καθηγητών πανεπιστημίου απευθύνει έκκληση στην κυβέρνηση και τα πολιτικά κόμματα να πάρουν μέτρα ενάντια στα δεινά που μαστίζουν την ελληνική κοινωνία ζητώντας την θέσπιση ενός νόμου που θα περιορίζει το πανεπιστημιακό άσυλο και θα θεσπίζει τη δίωξη όσων φορούν κουκούλες στις πορείες. Για ακόμα μια φορά αναδύεται μια σύγκλιση των απόψεων των εκσυγχρονιστών και των ακροδεξιών που αποσκοπεί σε μια όξυνση της καταστολής.

Στις 14.30 πραγματοποιείται πορεία στις Συκιές (**Θεσσαλονίκη**) που έχει καλέσει η λαϊκή Συνέλευση του κατειλημμένου Δημαρχείου Συκεών.

Το απόγευμα πραγματοποιείται λαϊκή συνέλευση στην Άνω Πόλη στο κτίριο της δημοτικής βιβλιοθήκης που παλιά στέγαζε την κατάληψη της «Βίλλας Βαρβάρας». Μετά τη συνέλευση οι συμμετέχοντες πραγματοποιούν πορεία στους δρόμους της Άνω Πόλης.

Το δημαρχείο των **Ιωαννίνων** καταλαμβάνεται από φοιτητές. Η κατάληψή τους λήγει στις 13.00 της ίδιας μέρας, ενώ στις 15.00 λήγει η κατάληψη του δημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού και του πνευματικού κέντρου. Στο **Ηράκλειο** καταλαμβάνεται η νομαρχία. Έξω από το Παμπελοποννησιακό Στάδιο της **Πάτρας**, όπου δίνει συνέντευξη τύπου ο Κούγιας, ως νέος «ισχυρός άνδρας» της ΠΑΕ Παναχαϊκής, συγκεντρώνονται περίπου 300 άτομα, στην πλειοψηφία τους οπαδοί της Παναχαϊκής, για να τον αποδοκιμάσουν. Στο **Ηράκλειο** εξεγερμένοι καταλαμβάνουν τη μικροφωνική εγκατάσταση του δήμου που μεταδίδει χριστουγεννιάτικη μουσική και διαβάζουν προκηρύξεις.

Πέμπτη, 18 Δεκεμβρίου

Το μεσημέρι πραγματοποιείται νέο πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο με αφετηρία τα Προπύλαια. Συμμετέχουν μαθητές, φοιτητές, δάσκαλοι, καθηγητές καθώς και άλλοι εργαζόμενοι. Το ΣΒΕΟΔ έχει προκηρύξει 24ωρη απεργία και συμμετέχει με ξεχωριστό (αλλά μικρό) μπλοκ στην πορεία και ο σύλλογος υπαλλήλων βιβλίου-χάρτου έχει προκηρύξει 5ωρη στάση εργασίας. Πολλοί άλλοι εργαζόμενοι έχουν την ευκαιρία να

συμμετάσχουν κι αυτοί στην κινητοποίηση καθώς η ΑΔΕΔΥ έχει προκηρύξει 5ωρη στάση εργασίας. Οι διαδηλωτές υπολογίζονται περίπου στους 20.000. Όταν η πορεία φτάνει στο Σύνταγμα οι διαδηλωτές επιτίθενται στους μπάτσους, ενώ κάποιοι διαδηλωτές προσπαθούν να πυρπολήσουν (ξανά!) το νέο Χριστουγεννιάτικο δέντρο του δήμου Αθηναίων. Το δέντρο (σύμβολο της «επιστροφής στην ομαλότητα» και του «πνεύματος των γιορτών της κατανάλωσης») σώνεται χάρη στην αστραπιαία επέμβαση των ματατζήδων οι οποίοι, αφού σβήσουν κάποια κλαδάκια που είχαν «αρπάξει» λίγο, σχηματίζουν έναν ανθρώπινο κλοιό γύρω και κατακλύζουν την πλατεία με χημικά προκειμένου να απομακρύνουν όσους το επιβουλεύονταν. Οι διαδηλωτές σύντομα εγκαταλείπουν τις προσπάθειες να καταστρέψουν το σύμβολο των γιορτών και περιορίζονται στο να χλευάζουν τους μπάτσους. Το κέντρο των συγκρούσεων μεταφέρεται σταδιακά στην Πανεπιστημίου και στη συνέχεια στους δρόμους γύρω από την κατειλημμένη Νομική (στις οδούς Ακαδημίας και Σόλωνος). Οι συγκρούσεις θα συνεχιστούν μέχρι τις απογευματινές ώρες και στη διάρκειά τους οι μπάτσοι θα συλλάβουν 6 διαδηλωτές (μεταξύ τους κι έναν αδειούχο στρατιώτη τον οποίο κακοποιούν βάναυσα).

Οργανώσεις μεταναστών και αντιρατσιστικές οργανώσεις πραγματοποιούν συγκέντρωση διαμαρτυρίας, αρνούμενες τη συμμετοχή μεταναστών στα επεισόδια και τις λεηλασίες που έλαβαν χώρα την πρώτη εβδομάδα της εξέγερσης σε μια προσπάθεια να καθιερωθούν σαν αξιόπιστοι «συνομιλητές» του κεφαλαίου.

Το απόγευμα η ΚΝΕ διοργανώνει στο Περιστέρι διαδήλωση διαμαρτυρίας για τη δολοφονική επίθεση που δέχθηκε ο μαθητής το προηγούμενο βράδυ.

Μια ομάδα φοιτητών δραματικών σχολών διακόπτει μια συναυλία κλασικής μουσικής στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Οι φοιτητές μοιράζουν μια προκήρυξη που ασκεί κριτική στο ρόλο της τέχνης και των καλλιτεχνών σε σχέση με τα γεγονότα που ακολούθησαν τη δολοφονία του Γρηγορόπουλου και φωνάζουν συνθήματα ενάντια στους μπάτσους και το κράτος.

Στη **Θεσσαλονίκη** το Συντονιστικό Συνελεύσεων και Καταλήψεων του ΑΠΘ καλεί πορεία από την Καμάρα στο υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης με μικρή συμμετοχή κόσμου λόγω της βροχής.

Αργότερα το βράδυ, πραγματοποιείται στη ΧΑΝΘ συναυλία αλληλεγγύης στους συλληφθέντες της εξέγερσης από την κατάληψη της Σχολής Θεάτρου.

Οι φοιτητικοί σύλλογοι της **Πάτρας** και αντιεξουσιαστές πραγματοποιούν πορεία που καταλήγει στο εργατικό κέντρο της πόλης, το οποίο καταλαμβάνουν για ορισμένες ώρες.

Παρασκευή, 19 Δεκεμβρίου

Το Γαλλικό Ινστιτούτο στο Κολωνάκι δέχεται επίθεση από περίπου 70 άτομα που εκτοξεύουν βόμβες μολότοφ και πέτρες. Οι επιτιθέμενοι πριν ολοκληρώσουν την παρέμβασή τους γράφουν συνθήματα στους εξωτερικούς τοίχους του κτιρίου: «*etincelle a Athenes incendie a Paris c'est l'insurrection qui vient*» (Σπίθα στην Αθήνα, Φωτιά στο Παρίσι. Η εξέγερση που έρχεται) και «*Ελλάδα-Γαλλία: Εξέγερση παντού*». Αυτή η ενέργεια γίνεται σε αλληλεγγύη με τους Γάλλους συντρόφους του Ταρνάκ που συνελήφθησαν ως ύποπτοι για πράξεις σαμποτάζ στο σιδηροδρομικό δίκτυο της Γαλλίας καθώς και στον αγώνα των μαθητών στη Γαλλία ενάντια στην επιχειρούμενη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση.

Την ημέρα αυτή ορισμένοι σταθεροί και προσωρινοί εργαζόμενοι, φοιτητές και άνεργοι από τις καταλήψεις της ΑΣΟΕΕ και της ΓΣΕΕ οργάνωσαν παρεμβάσεις σε δύο τηλεφωνικά κέντρα: της MRB (που είναι εταιρεία δημοσκοπήσεων) και του ΟΤΕ. Η πρώτη παρέμβαση έγινε γύρω στο μεσημέρι με λίγους μόνο συμμετέχοντες, λόγω της μεγάλης απόστασης της εταιρείας από το κέντρο της πόλης. Στη δεύτερη παρέμβαση συμμετείχαν γύρω στα 60 άτομα που μπλοκάρισαν τη δουλειά για μερικά λεπτά. Οι προσωρινοί εργαζόμενοι του τηλεφωνικού κέντρου ανταποκρίθηκαν με θετικό τρόπο στη δράση αυτή.

Το απόγευμα πραγματοποιείται στα Προπύλαια συναυλία διαμαρτυρίας με τη συμμετοχή πολλών καλλιτεχνών και περίπου 5.000 ατόμων.

Στις 18.00 διοργανώνεται στο Αιγάλεω από την τοπική αναρχική ομάδα πορεία προς το τοπικό αστυνομικό τμήμα με τη συμμετοχή καμιάς εκατοστής ατόμων. Η πορεία σπάει τις τράπεζες και τις κάμερες επιτήρησης που βρίσκει στο δρόμο της και επιτίθεται στο αστυνομικό τμήμα. Ταυτόχρονα διεξάγεται και μια άλλη πορεία που έχουν καλέσει αριστεριστές και η οποία ακολουθεί διαφορετική διαδρομή.

Το βράδυ 100 άτομα διέκοψαν την πρεμιέρα του Εθνικού Θεάτρου. Αφού ανέβηκαν στη σκηνή του θεάτρου, οι εξεγερμένοι ξεδίπλωσαν ένα πανό που έγραφε «*Βγείτε όλοι στους δρόμους. Άμεση απελευθέρωση όλων των συλληφθέντων της εξέγερσης*». Το κείμενο που μοίρασαν στο κοινό έγραφε μεταξύ άλλων: «*Τώρα που απενεργοποιήσατε τα κινητά σας, είναι ώρα να ενεργοποιήσετε τη συνείδησή σας*».

Σύμφωνα με την ΟΛΜΕ, 800 γυμνάσια τελούν υπό κατάληψη.

Στα **Χανιά** καταλαμβάνεται τοπικός τηλεοπτικός σταθμός και προβάλλεται βίντεο σχετικό με την εξέγερση.

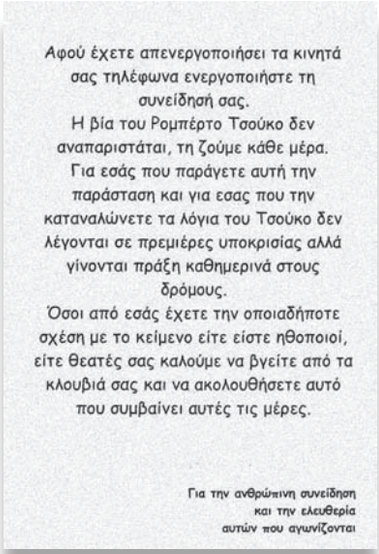
Αφού έχετε απενεργοποιήσει τα κινητά σας τηλέφωνα ενεργοποιήστε τη συνείδησή σας.
Η βία του Ρομπέρτο Τσούκο δεν αναπαριστάται, τη ζούμε κάθε μέρα.
Για εσάς που παράγετε αυτή την παράσταση και για εσας που την καταναλώνετε τα λόγια του Τσούκο δεν λέγονται σε πρεμιέρες υποκρισίας αλλά γίνονται πράξη καθημερινά στους δρόμους.
Όσοι από εσάς έχετε την οποιαδήποτε σχέση με το κείμενο είτε είστε ηθοποιοί, είτε θεατές σας καλούμε να βγείτε από τα κλουβιά σας και να ακολουθήσετε αυτό που συμβαίνει αυτές τις μέρες.

Για την ανθρώπινη συνείδηση
και την ελευθερία
αυτών που αγωνίζονται

Σάββατο, 20 Δεκεμβρίου

Στα πλαίσια της Διεθνούς Ημέρας Δράσης που έχουν καλέσει για εκείνη την ημέρα οι καταλήψεις του Πολυτεχνείου και της ΑΣΟΕΕ, καταλαμβάνονται οι ραδιοφωνικοί σταθμοί «Best», «Εν λευκώ» και «Village» στο Χαλάνδρι και η Συνέλευση κατοίκων Πετραλώνων καταλαμβάνει τον «9,84». Στο ίδιο πλαίσιο τοπικές συγκεντρώσεις και πορείες διοργανώνονται από αντιεξουσιαστικές/αναρχικές ομάδες στο Περιστέρι, στο Βύρωνα, στο Χαλάνδρι, στα Πετράλωνα στη Νέα Σμύρνη, στου Γκύζη και το Μπραχάμι.

Στον Άγιο Παντελεήμονα, ένα σούπερ μάρκετ λεηλατείται και τα εμπορεύματα μοιράζονται στους περαστικούς.

Το απόγευμα, το κτίριο που στεγάζει τον Τειρεσία (μια διατραπεζική εταιρεία που «*επεξεργάζεται δεδομένα που απεικονίζουν την οικονομική συμπεριφορά ατόμων και εταιρειών*») δέχεται εμπρηστική επίθεση.

Στις εννέα το βράδυ περισσότερα από χίλια άτομα συγκεντρώνονται στο σημείο που δολοφονήθηκε ο Αλέξης Γρηγορόπουλος και τους γύρω δρόμους. Λίγο αργότερα ξεσπούν νέες συγκρούσεις με τους μπάτσους, οι οποίοι κάνοντας μαζική χρήση χημικών περιορίζουν τους συγκεντρωμένους στο κτίριο του Πολυτεχνείου. Οι συγκρούσεις θα συνεχιστούν μέχρι αργά το βράδυ. Η Σύγκλητος του Πολυτεχνείου και η Εισαγγελία της Αθήνας θα ασκήσουν πιέσεις στους καταληψίες για να εγκαταλείψουν το κτίριο, απειλώντας τους ότι σε διαφορετική περίπτωση θα άρουν το πανεπιστημιακό άσυλο.

Στη διάρκεια της νύχτας δέχεται επίθεση η οικονομική υπηρεσία της ελληνικής αστυνομίας με βόμβες μολότοφ. Έξι αυτοκίνητα της αστυνομίας καταστρέφονται και προκαλούνται σοβαρές ζημιές στο κτίριο.

Στη **Θεσσαλονίκη** αντιεξουσιαστές πραγματοποιούν συγκέντρωση στην Καμάρα. Μοιράζουν προκηρύξεις και διαβάζουν κείμενα για την εξέγερση και σε ένδειξη αλληλεγγύης στους συλληφθέντες Το πρωί της ίδιας μέρας 150 αντιεξουσιαστές και αναρχικοί καταλαμβάνουν τον κινηματογράφο «Ολύμπιον» στην πλατεία Αριστοτέλους. Μια ομάδα καταληψιών διακόπτει μια φιλανθρωπική γιορτή του δήμου στην πλατεία Αριστοτέλους και επιτίθενται στο δήμαρχο πετώντας του μελομακάρονα και κουραμπιέδες. Το απόγευμα οι καταληψίες πραγματοποιούν πορεία προς τα πανεπιστήμια, στη διάρκεια της οποίας καταστρέφουν κάμερες και επιτίθενται με μπογιές στους μπάτσους που φρουρούν το χριστουγεννιάτικο δέντρο της πόλης. Το πρωί της ίδιας μέρας καταλαμβάνεται ο ραδιοφωνικός σταθμός «Republic».

Στα **Γιάννενα** καταλαμβάνεται ο δημοτικός ραδιοφωνικός σταθμός και στη συνέχεια γίνεται μικροφωνική σε κεντρική πλατεία της πόλης.

Κυριακή, 21 Δεκεμβρίου

Το μεσημέρι πραγματοποιείται μια πορεία στο Παγκράτι και την Καισαριανή και μια άλλη στο Ίλιον. Στην τελευταία οι διαδηλωτές σπάνε τις τζαμαρίες τεσσάρων τραπεζών και ενός παραρτήματος του ΟΑΕΔ.

Η κατάληψη της ΓΣΕΕ τερματίζεται το απόγευμα με πορεία που κατευθύνεται στο κτίριο του Πολυτεχνείου. Αρχικά είχε σχεδιαστεί η πορεία να περάσει μέσα από τις προλεταριακές γειτονιές που γειτνιάζουν με το κέντρο, αλλά η απειλή της άρσης του πανεπιστημιακού ασύλου στο Πολυτεχνείο κατέστησε επιτακτική μια άμεση κίνηση αλληλεγγύης προς τους καταληψίες του Πολυτεχνείου. Η τελευταία ανοιχτή συνέλευση που πραγματοποιείται στο κατειλημμένο κτίριο της ΓΣΕΕ εστιάζεται στο ζήτημα της αλληλεγγύης προς όσους διώκονται λόγω της συμμετοχής τους στην εξέγερση του Δεκέμβρη. Η συνέλευση αποφασίζει να καλέσει σε πορεία την παραμονή των Χριστουγέννων με σύνθημα «*Τα Χριστούγεννα φέτος παίρνουν αναβολή, υπάρχουν συλληφθέντες στη φυλακή*», από το Μοναστηράκι προς την Πλατεία Συντάγματος μέσω της οδού Ερμού και καλεί σε συνάντηση το Σάββατο 27 Δεκεμβρίου στο Πολυτεχνείο για τη «δημιουργία ανοιχτής συνέλευσης αλληλεγγύης στους συλληφθέντες». Από εδώ ξεκινά η αρχική πρωτοβουλία για την αλληλεγγύη στους διωκόμενους της εξέγερσης ιδωμένη ως συνέχιση της ίδιας της εξέγερσης. Η συνέλευση θα ονομαστεί *Συνέλευση εξεγερμένων για την αλληλεγγύη στους διωκόμενους της εξέγερσης* εστιάζοντας ακριβώς στη σύνθεσή της με κριτήριο τη συμμετοχή στην εξέγερση και τα μετεξεγερσιακά εγχειρήματα και όχι την πολιτική ταυτότητα των μελών της. Στην πρωτοβουλία αυτή συναντήθηκαν εκατοντάδες εξεγερμένοι από τις καταλήψεις και τους δρόμους. Παρά την αρχική διάθεση των περισσότερων μελών της να κινηθούν στα πλαίσια του πολύμορφου τρόπου έκφρασης και δράσης που κατακτήθηκε το Δεκέμβρη, η συνέλευση μετά τις 8 Γενάρη θα αρχίσει να φυλλορροεί και να παρακμάζει καθώς σταδιακά προσαρμόζει το λόγο της στα καθιερωμένα μίνιμουμ αναρχικά «στάνταρ».

Το βράδυ φοιτητές δραματικών σχολών διακόπτουν 15 θεατρικές παραστάσεις σε διάφορα θέατρα της Αθήνας. Τα συνθήματα των διαδηλωτών είναι «*Καλή εξεγερμένη χρονιά*», «*Βγείτε όλοι στους δρόμους*» και «*Δεν πρόκειται να σκοτώσετε τα όνειρά μας*».

Στην Άνω Πόλη της **Θεσσαλονίκης** η κακοκαιρία αναγκάζει περίπου 80 συμμετέχοντες στη λαϊκή συνέλευση Άνω Πόλης να καταλάβουν προσωρινά την εκκλησία των Ταξιαρχών για να συζητήσουν τις δράσεις των επόμενων ημερών. Από την επόμενη ημέρα τη φύλαξη της εκκλησίας αναλαμβάνουν δεκάδες ασφαλίτες, ενώ η Μονή Βλατάδων, που βρίσκεται στην ίδια περιοχή, προφανώς επειδή αποτελεί πιο «αναβαθμισμένο στόχο» φυλάσσεται από άντρες των ματ.

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΦΕΤΟΣ ΠΑΙΡΝΟΥΝ ΑΝΑΒΟΛΗ

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΣΥΛΛΗΦΘΕΝΤΕΣ ΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ

Τις τελευταίες ημέρες είναι πλέον εμφανής η συντονισμένη προσπάθεια του κράτους και των ΜΜΕ να κυρήξουν το τέλος των πρόσφατων εχθροπραξιών και **την επιστροφή στην ομαλότητα**: οι γιορτές έφτασαν, ήρθε η ώρα να ξεχάσουμε τις «μαύρες ημέρες» των συγκρούσεων στους δρόμους, ήρθε η ώρα να καταναλώσουμε χαρούμενοι βοηθώντας τους «κακόμοιρους» μαγαζάτορες του κέντρου, ήρθε η ώρα να γυρίσουμε πειθαρχημένοι στη δουλειά μας και στο μάθημά μας, ήρθε η ώρα να ξεχάσουμε. Είναι η γνωστή καραμέλα όλων των παπαγάλων της εξουσίας όταν έχουν πραγματικά απειληθεί. Όμως εμείς **έχουμε χίλιους λόγους να μην ξεχάσουμε, έχουμε χίλιους λόγους να συνεχίσουμε να κατεβαίνουμε δυναμικά στο δρόμο**.

Όσοι βρεθήκαμε στους δρόμους τις προηγούμενες εβδομάδες βιώσαμε στο μέγιστο βαθμό την βία από την μεριά της αστυνομίας: εκτεταμένη χρήση χημικών, ξύλο στις πορείες και στους αποκλεισμούς των αστυνομικών τμημάτων, ατελείωτο κυνηγητό, επιθέσεις των παρακρατικών σε μετανάστες και μαθητές... Βιώσαμε την προσπάθεια καταστολής μιας εξέγερσης που έσπασε την βιτρίνα της κοινωνικής ειρήνης, καταστολή που έχει οδηγήσει μέχρι τώρα σε εκατοντάδες συλλήψεις πανελλαδικά. Αυτή τη στιγμή είναι καταρχάς σημαντικό να καταλάβουμε όλοι δύο πράγματα: πρώτον ότι, μέσα σε ένα κλίμα μηδενικής ανοχής, η αστυνομία δεν είναι ο μοναδικός εκφραστής της καταστολής, αντίθετα μπάτσοι, δικαστές και πολιτική εξουσία βρίσκονται σε στενή συνεργασία μεταξύ τους. Η ξεκάθαρα στρατευμένη θέση των δικαστών, οι οποίοι τσακίζουν τους διαδηλωτές την στιγμή που χαϊδεύουν τα αφτιά των αστυνομικών-πιστολέρο, είναι η καλύτερη απόδειξη. Δεύτερον, ότι **η καταστολή στοχεύει σε όλους ώστε να μας τρομοκρατήσει**, κυρίως όσους συμμετείχαμε ενεργά στις κινητοποιήσεις και τις συγκρούσεις και δευτερευόντως όσους απλά παρακολουθούσαν τα γεγονότα . Μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα των «κατορθωμάτων» των μπάτσων είναι αρκετά για να εξοργίσουν ακόμη και τον «μέσο φιλήσυχο πολίτη»: η σύλληψη και βάναυση κακοποίηση ενός φαντάρου που απλά έκανε την βόλτα του στο κέντρο την ώρα της πορείας, η σύλληψη και προφυλάκιση ατόμου που συμμετέχει στο πρόγραμμα απεξάρτησης 18 άνω απλά επειδή βρισκόταν στο πολυτεχνείο για να παρακολουθήσει εκδήλωση του προγράμματος, η σύλληψη και καταδίκη για κλοπή ενός πακιστανού μετανάστη επειδή είχε «κλέψει» το ίδιο του το κινητό, η καταδίωξη και σύλληψη ενός μαθητή μέσα στην τουαλέτα καφετέριας στο σύνταγμα επειδή συμμετείχε στην πορεία, η σύλληψη και η απαγγελία κατηγοριών σε διαδηλωτές με βάση τον τρομονόμο... όλα αυτά, και πολλά ακόμη, είναι το απαραίτητο συμπλήρωμα του τρόμου ώστε να επιτευχθεί όσο το δυνατόν πιο γρήγορα η επιστροφή στην ομαλότητα της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης. Όλα αυτά, και πολλά ακόμη, **δεν πρέπει να τα αφήσουμε αναπάντητα**.

Για εμάς είναι αδιανόητο να αφήσουμε στην τύχη τους εκατοντάδες συλληφθέντες παριστάνοντας ότι «δεν συμβαίνει τίποτα». Για εμάς η αλληλεγγύη σε κάθε διωκώμενο αυτής της εξεγέρσης είναι αυτονόητη, η απαίτηση για **απελευθέρωση όλων ανεξαιρέτως των συλληφθέντων**, ελλήνων και μεταναστών, μαθητών και εργαζόμενων, είναι επιβεβλημένη. Οι συλληφθέντες είναι οι αιχμάλωτοι ενός κοινωνικού αγώνα που ξεκίνησε από την εν ψυχρώ δολοφονία ενός 15χρονου μαθητή και την εναντίωση στην αστυνομική βία και γρήγορα εξελίχθηκε σε μια γενικευμένη κοινωνική σύγκρουση η οποία άνοιξε όλη την βεντάλια των κοινωνικών ζητημάτων. Μέσα στο πλαίσιο του κοινού μας αγώνα **οι συλληφθέντες είναι ένα κομμάτι από εμάς**.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ-ΠΟΡΕΙΑ

Τετάρτη 24/12, στις 16:00, στο Μοναστηράκι

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ για την δημιουργία ανοιχτής συνέλευσης αλληλεγγύης στους συλληφθέντες

Σάββατο 27/12, στις 16:00, στο Πολυτεχνείο

Το παραπάνω κάλεσμα προέρχεται από τους συντρόφους και τις συντρόφισσες που συμμετείχαν στην ανοιχτή εκδήλωση, που πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 21/12 μέσα στο κατειλημμένο κτίριο της ΓΣΕΕ, με θέμα την οργάνωση της αλληλεγγύης προς τους συλληφθέντες.

Δευτέρα, 22 Δεκεμβρίου

Το απόγευμα, το δημαρχείο Περιστερίου καταλαμβάνεται από περίπου 100 εξεγερμένους.

Το βράδυ γίνεται συναυλία αλληλεγγύης στους διωκόμενους της εξέγερσης στο χώρο του Πολυτεχνείου.

Η Κωνσταντίνα Κούνεβα, μετανάστρια από τη Βουλγαρία και εργαζόμενη στην εργολαβική εταιρία ΟΙΚΟΜΕΤ που είχε πάρει εργολαβικά τον καθαρισμό των σταθμών του ΗΣΑΠ, δέχεται μια μαφιόζικου τύπου επίθεση ενώ επέστρεφε σπίτι της μετά τη βάρδιά της. Η Κούνεβα είναι γραμματέας της ΠΕΚΟΠ (Παναττική Ένωση Καθαριστριών και Οικιακού Προσωπικού), του σωματείου των καθαριστριών, και βρισκόταν σε διαμάχη με τα αφεντικά της. Οι δύο άνδρες που της επιτέθηκαν της έριξαν βιτριόλι στο πρόσωπο, προκαλώντάς της εγκαύματα στο πρόσωπο κα σοβαρά προβλήματα στο αναπνευστικό και πεπτικό σύστημα. Μετά τη δολοφονική επίθεση η Κ. Κούνεβα μεταφέρθηκε στον «Ευαγγελισμό» όπου νοσηλεύεται μέχρι σήμερα.

Τρίτη, 23 Δεκεμβρίου

Νωρίς το πρωί μια κλούβα των ματ δέχεται πυροβολισμούς κοντά στο στρατόπεδο των ματ στο Γουδί. Οι πυροβολισμοί προέρχονται από ένα μικρό κατειλημμένο κτίριο μέσα στην πανεπιστημιούπολη του Ζωγράφου, το οποίο χρησιμοποιούν ως στέκι αντιεξουσιαστές φοιτητές. Λίγο αργότερα ο εισαγγελέας που διευθύνει τις έρευνες δίνει στην αστυνομία την άδεια να εισέλθει στο χώρο του πανεπιστημίου για να διεξάγει τις έρευνές της.

Πέντε χιλιάδες άτομα συμμετέχουν σε πορεία που κάλεσε το συντονιστικό των κατειλημμένων σχολείων και σχολών. Πριν ξεκινήσει η πορεία μια ομάδα διαδηλωτών αναποδογυρίζει ένα περιπολικό της αστυνομίας στη μέση της Πανεπιστημίου, αλλά μετά το τέλος της πορείας δε σημειώνονται άλλα επεισόδια.

Η πλειοψηφία των καταληψιών της Νομικής αποφασίζει να εγκαταλείψει το κτίριο.

Στη Νέα Φιλαδέλφεια οι καταληψίες του πνευματικού κέντρου του δήμου διοργανώνουν πορεία στην οποία συμμετέχουν περίπου 200 άτομα. Οι καταληψίες επιτίθενται στο τοπικό αστυνομικό τμήμα με πέτρες και μπογιές και επιστρέφουν με πορεία στο κατειλημμένο κτίριο.

Στη **Θεσσαλονίκη** πραγματοποιείται πορεία στους δρόμους της Άνω Πόλης με κύριο σύνθημα την απελευθέρωση των συλληφθέντων της εξέγερσης. Το βράδυ λήγει η κατάληψη της Δημοτικής Βιβλιοθήκης της Άνω Πόλης.

Τετάρτη, 24 Δεκεμβρίου

Το απόγευμα τερματίζεται η κατάληψη της ΑΣΟΕΕ.

Περισσότερα από 1.500 άτομα, κυρίως αντιεξουσιαστές, συμμετέχουν στην πορεία αλληλεγγύης στους συλληφθέντες της εξέγερσης. Η πορεία ξεκινάει από την πλατεία Μοναστηρακίου, διασχίζει την οδό Ερμού, διακόπτοντας τον καταναλωτικό οίστρο που κυριαρχούσε λόγω της ημέρας, και φτάνει στο Σύνταγμα. Εκεί βρίσκονται παραταγμένοι άνδρες των ματ έτοιμοι να προστατέψουν πάση θυσία το χριστουγεννιάτικο δέντρο, ενώ άνδρες της ΥΜΕΤ ενεδρεύουν κρυμμένοι στα τεράστια χριστουγεννιάτικα κουτιά που «κοσμούν» την πλατεία. Αφού φωνάξουν για ακόμα μια φορά το σύνθημα της ημέρας «*Αφήσατε τα δάση να καούν για πλάκα, και τώρα φυλάτε το δέντρο του μαλάκα*», οι διαδηλωτές επιστρέφουν στο Μοναστηράκι μέσω της οδού Μητροπόλεως.

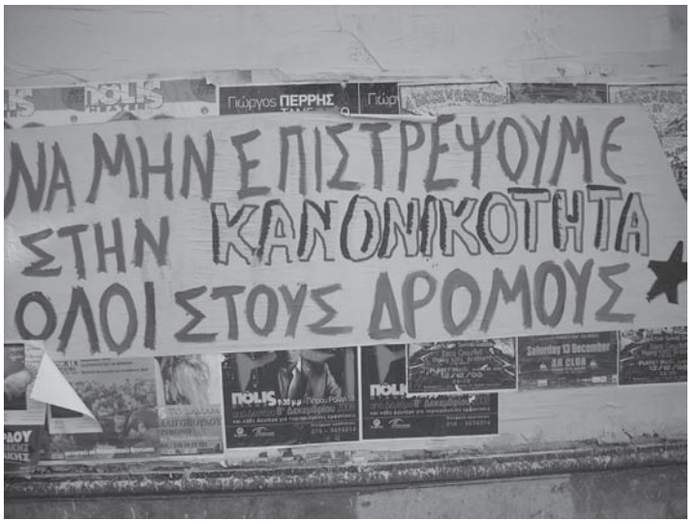

Μετά τα μεσάνυχτα τερματίζεται η κατάληψη του Πολυτεχνείου.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΛΗΨΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ

Από τις πρώτες στιγμές μετά τη δολοφονία του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου από τον ειδικό φρουρό Ε. Κορκονέα στις 6 Δεκέμβρη και το ξέσπασμα των πρώτων συγκρούσεων στους δρόμους των Εξαρχείων, καταλαμβάνεται το Πολυτεχνείο και μετατρέπεται σε εστία για την εκδήλωση της κοινωνικής οργής. Αποτελώντας έναν χώρο ιστορικά και συμβολικά καταγεγραμμένο στη ζωντανή μνήμη των εξεγερμένων και μεγάλου κομματιού της κοινωνίας ως σημείο αναφοράς του αγώνα ενάντια στην Εξουσία, τόσο στους καιρούς της δικτατορίας όσο και της μεταπολίτευσης και της σύγχρονης ολοκληρωτικής δημοκρατίας, στο Πολυτεχνείο συσπειρώνονται αυθόρμητα, πολλές εκατοντάδες ανθρώπων: συντρόφων, νεολαίων και εργαζομένων, ανέργων, μαθητών, μεταναστών, φοιτητών…

Οι οδομαχίες που ξεκινούν με τις δυνάμεις καταστολής, τα πύρινα οδοφράγματα που στήνονται στους γύρω δρόμους γίνονται η σπίθα μιας εξέγερσης που εξαπλώνεται με αυθόρμητες πορείες στην πόλη, την κατάληψη της ΑΣΟΕΕ και της Νομικής, τις επιθέσεις σε κρατικούς και καπιταλιστικούς στόχους στο κέντρο και γειτονιές της Αθήνας και στις περισσότερες πόλεις της χώρας. Τις επόμενες μέρες, με συγκρουσιακές διαδηλώσεις που συνοδεύονται από επιθέσεις σε τράπεζες, υπουργεία και πολυκαταστήματα, με καταλήψεις σχολείων και δημοσίων κτιρίων, πολιορκίες και επιθέσεις νεολαίων σε αστυνομικά τμήματα, στις διμοιρίες που φρουρούν τις φυλακές Κορυδαλλού και στη Βουλή, γενικεύεται η εξέγερση. Η εξέγερση που ξέσπασε με αφορμή τη δολοφονία του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου και πυροδοτήθηκε από την άμεση αντίδραση εκατοντάδων συντρόφων στην δολοφονική βία του κράτους, φτάνοντας να εμπνεύσει δυναμικές κινήσεις αλληλεγγύης πέρα από τα σύνορα, σε όλο τον κόσμο.

Αυτή η εξέγερση που σοβούσε μέσα στις συνθήκες της γενικευμένης επίθεσης του κράτους και των αφεντικών στην κοινωνία, στον καθημερινό θάνατο της ελευθερίας και της αξιοπρέπειας που επιφυλάσσουν για τους καταπιεσμένους οι εντεινόμενοι αποκλεισμοί, η φτώχεια, η εκμετάλλευση, η καταστολή και ο έλεγχος. Αυτή η εξέγερση που «προετοιμαζόταν» επίμονα, ακόμα και στους πιο σκοτεινούς καιρούς κρατικής και παρακρατικής τρομοκρατίας, μέσα από κάθε μικρή ή μεγάλη χειρονομία αντίστασης στα κυρίαρχα προτάγματα της υποταγής και της παραίτησης, κρατώντας ανοιχτό το δρόμο για τη συνάντηση πολλών περισσότερων στους δρόμους της εξέγερσης, όπως τελικά συνέβη.

Μέσα σε αυτή την εκρηκτική κοινωνική πραγματικότητα, το κατειλημμένο Πολυτεχνείο λειτούργησε ως σημείο της κατά μέτωπο αντιπαράθεσης με το κράτος, σε όλες τις μορφές και με όλα τα δυνατά μέσα, μέσα από αλλεπάλληλα συγκρουσιακά γεγονότα που πυρπολούν την τάξη και την ασφάλεια των αφεντικών και θρυμματίζουν την πλαστή εικόνα της συναίνεσης στους δολοφονικούς σχεδιασμούς τους. Λειτούργησε ως χώρος συνάντησης και ζύμωσης ανάμεσα σε εξεγερμένα πολιτικά και κοινωνικά υποκείμενα μέσα από τις συνελεύσεις του και την καθημερινή παρουσία ενός πλήθους εξεγερμένων στην κατάληψη, ως χώρος αντιπληροφόρησης μέσα από κείμενα και αφίσες, με τη λειτουργία ιστοσελίδας, ραδιοφωνικού σταθμού και μικροφωνικής. Αλλά και ως χώρος για την ανάληψη πρωτοβουλιών αντίστασης, όπως το κάλεσμα της συνέλευσης του Πολυτεχνείου για παγκόσμια ημέρα δράσης στις 20 Δεκέμβρη –μία κίνηση που είχε σαν αποτέλεσμα συντονισμένες κινητοποιήσεις σε περισσότερες από 50 πόλεις του εξωτερικού, και στο πλαίσιο της οποίας η κατάληψη του Πολυτεχνείου κάλεσε συγκέντρωση στον τόπο δολοφονίας του Α. Γρηγορόπουλου-, η διοργάνωση συναυλίας αλληλεγγύης και οικονομικής ενίσχυσης στους αιχμαλώτους της εξέγερσης, στις 22 Δεκέμβρη στο χώρο της κατάληψης, το κάλεσμα στην πορεία αλληλεγγύης στους συλληφθέντες, η οποία είχε καλεστεί στις 24 Δεκέμβρη από συντρόφους-ισσες μετά από ανοιχτή συνέλευση στο κατειλημμένο κτήριο της ΓΣΕΕ.

Ως σταθερό σημείο, για 18 ημέρες, της εξέγερσης που πλάτειασε, το κατειλημμένο Πολυτεχνείο αποτέλεσε ένα διαρκές κάλεσμα ανυποταξίας προς τους αντιστεκόμενους όλου του κόσμου και ένα διαρκές νεύμα αλληλεγγύης προς τους αιχμαλώτους που μέσα από αυτό τον αγώνα βρέθηκαν στα χέρια του κράτους. Έγινε ένα κύτταρο για τη διάχυση των προταγμάτων της αλληλεγγύης μεταξύ των καταπιεσμένων, της αυτοοργάνωσής τους και της κοινωνικής και ταξικής αντεπίθεσης με στόχο τον κόσμο της εξουσίας, τους μηχανισμούς και τα σύμβολά του. Προταγμάτων που διαμόρφωσαν το έδαφος για τη συνάντηση των κολασμένων στους δρόμους της εξέγερσης, που όπλισαν τις συνειδήσεις, και που, ίσως για πρώτη φορά, έγιναν σε τόσο μεγάλο βαθμό οικειοποιήσιμα από πλήθος εκμεταλλευόμενων ανθρώπων, διαφορετικών ηλικιών και εθνικοτήτων, με τους οποίους αναρχικοί και αντιεξουσιαστές μοιραστήκαμε τα ίδια συνθήματα απέναντι στην αστυνομία, τον ίδιο λόγο, τις ίδιες πρακτικές, την ίδια οργή απέναντι στη λεηλασία της ζωής μας, και πολλές φορές το ίδιο όραμα για έναν κόσμο ελευθερίας, ισότητας και αλληλεγγύης.

Γι' αυτό το λόγο, η καταστολή δεν εκφράστηκε μόνο με την ωμή βία, τους ξυλοδαρμούς, τις συλλήψεις και τις προφυλακίσεις διαδηλωτών, αλλά και με μία σφοδρή ιδεολογική επίθεση από το σύνολο του πολιτικού συστήματος –που είδε τα θεμέλιά του να τρίζουν όταν η καταστολή, στην οποία βασίζεται, όχι μόνο δεν στάθηκε ικανή να συγκρατήσει το κύμα της εξέγερσης αλλά έγινε η αιτία που το πυροδότησε. Μια επίθεση με επιλεκτική στόχευση στους αναρχικούς, ως πολιτικό και αδιαμοσολάβητο κομμάτι των εξεγερμένων, ακριβώς εξαιτίας της απήχησης της δράσης και του λόγου τους, και της επικινδυνότητας που έχει για το κράτος η συνάντησή τους με ένα πλήθος καταπιεσμένων. Σ`αυτό το πλαίσιο, υπήρξε υστερική προσπάθεια διαχωρισμού των εξεγερμένων σε «καλούς μαθητές» από τη μία «κουκουλοφόρους» ή «μετανάστες-πλιατσικολόγους» από την άλλη, μαζί με τα γνωστά παραμύθια περί προβοκατόρων, ώστε να χειραγωγηθεί η οργή για την κρατική δολοφονία, να εκτονωθεί η κοινωνική έκρηξη, να εγκληματοποιηθούν, να απομονωθούν και να χτυπηθούν τα σταθερά σημεία αναφοράς της εξέγερσης. [Πρόκειται εξ`άλλου για την ίδια ρητορική που όπλισε το χέρι του δολοφόνου Ε. Κορκονέα, η οποία αναγνωρίζει συγκεκριμένους πολιτικούς-κοινωνικούς χώρους και ανθρώπους ως «εσωτερικό εχθρό» πάνω στον οποίο θα πρέπει να εξαντληθεί η κρατική βία.]

Σ`αυτή την προσπάθεια από μεριάς του κράτους εντάχθηκε και η συνεχής στοχοποίηση και συκοφάντηση της κατάληψης του Πολυτεχνείου, μέσα από συνεχείς δηλώσεις πολιτικών και τη λασπολογία των ΜΜΕ, και η οποία έφτασε μέχρι την άρση του ασύλου και την απειλή εισβολής της αστυνομίας, παρακάμπτοντας τις πανεπιστημιακές αρχές, μετά τις πολύωρες συγκρούσεις του Σαββάτου 20 Δεκέμβρη, με στόχο να καταπνίξουν την εξέγερση χτυπώντας έναν από τους χώρους από όπου ξεκίνησε. Σχεδιασμοί που ανατράπηκαν από την άρνηση των καταληψιών να υπακούσουν σε οποιοδήποτε τελεσίγραφο, την αποφασιστικότητά τους να υπερασπιστούν αυτόν τον πολιτικό και κοινωνικό χώρο–κομμάτι της εξέγερσης, το ανοιχτό κάλεσμά τους σε συσπείρωση στο χώρο του Πολυτεχνείου και τη διεξαγωγή της προγραμματισμένης συναυλίας αλληλεγγύης στους κρατούμενους στις 22/12 που συγκέντρωσε πλήθος αγωνιζόμενων στο χώρο της κατάληψης. Οι απειλές για εισβολή επανήλθαν εντονότερες αυτή τη φορά στις 23 Δεκέμβρη, όταν ενώ διεξαγόταν η συνέλευση της κατάληψης με θέμα την ολοκλήρωση του εγχειρήματος, μεταφέρθηκε από πολιτικούς και πανεπιστημιακούς παράγοντες η απαίτηση του υπουργείου Εσωτερικών για άμεση αποχώρηση των καταληψιών

από το χώρο, αλλιώς θα γινόταν εισβολή της αστυνομίας. Η απάντηση των καταληψιών ήταν ότι το Πολυτεχνείο δεν ανήκει ούτε στο υπουργείο ούτε στην αστυνομία για να τους το παραδώσουν, αλλά στους αγωνιζόμενους που αποφασίζουν μόνο με κινηματικά κριτήρια και δεν δέχονται εκβιασμούς και τελεσίγραφα από τους δολοφόνους. Έτσι η κατάληψη παρατάθηκε για μια ακόμη ημέρα, καλώντας παράλληλα στη συγκέντρωση που πραγματοποιήθηκε στο Μοναστηράκι σε αλληλεγγύη με τους συλληφθέντες.
Καμία κατασταλτική μεθόδευση, καμία ιδεολογική επίθεση δεν στάθηκε και δεν θα σταθεί ικανή να εκβιάσει την επιστροφή στην «ομαλότητα», να επιβάλει την κοινωνική και ταξική ειρήνη. Τίποτα δεν είναι πια το ίδιο! Το ξεπέρασμα του φόβου, της εξατομίκευσης και των κυρίαρχων διαχωρισμών ανάμεσα στους καταπιεσμένους οδήγησαν χιλιάδες νεολαίους, άντρες και γυναίκες κάθε ηλικίας, μετανάστες και πρόσφυγες, άνεργους και εργάτες να σταθούν πλάι-πλάι στους δρόμους και τα οδοφράγματα ενάντια στους δυνάστες της ζωής, της αξιοπρέπειας και της ελευθερίας όλων μας. Και αυτή είναι μια πραγματικότητα που μέσα από τις φλόγες φωτίζει το μέλλον της εξέγερσης, την όξυνση και το βάθεμά της, μέχρι την καθολική ανατροπή του κόσμου των αφεντικών.
Γιατί φωνάξαμε με όλους τους τρόπους ότι αυτές οι μέρες είναι του Αλέξη, του Μιχάλη Καλτεζά, του Κάρλο Τζουλιάνι, του Χριστόφορου Μαρίνου, του Μιχάλη Πρέκα, της Μαρίας Κουλούρη και όλων των συντρόφων που δολοφονήθηκαν από τους ένστολους φονιάδες του κράτους, δεν είναι όμως μέρες που ανήκουν στο θάνατο αλλά στη ΖΩΗ! Στη ζωή που αναπνέει στους αγώνες, στα οδοφράγματα, στην εξέγερση που συνεχίζεται.
Ολοκληρώνοντας μετά από 18 ημέρες την κατάληψη του Πολυτεχνείου, στέλνουμε τους πιο θερμούς χαιρετισμούς αλληλεγγύης σε όλες και όλους που με τον τρόπο τους έγιναν κομμάτια αυτής της εξέγερσης, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε πολλές χώρες της Ευρώπης, της Νότιας και της Βόρειας Αμερικής, της Ασίας και στην Αυστραλία. Σε όλους αυτούς που συναντηθήκαμε και θα παραμείνουμε μαζί, αγωνιζόμενοι για την απελευθέρωση των κρατούμενων της εξέγερσης, αλλά και για τη συνέχισή της μέχρι την κοινωνική απελευθέρωση. Για έναν κόσμο χωρίς αφεντικά και δούλους, αστυνομίες και στρατούς, φυλακές και σύνορα.

ΘΑΝΑΤΟΣ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ – ΖΗΤΩ Η ΑΝΑΡΧΙΑ!
ΑΜΕΣΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΣΥΛΛΗΦΘΕΝΤΩΝ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ!
Ο ΑΓΩΝΑΣ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ…

Κατάληψη Πολυτεχνείου
24/12/08

ΥΓ. Η ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΤΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ ΘΑ ΛΗΞΕΙ ΣΤΙΣ 12 ΤΑ ΜΕΣΑΝΥΧΤΑ ΤΗΣ 24ης ΔΕΚΕΜΒΡΗ

Καλούμε στην ανοιχτή συνέλευση που θα πραγματοποιηθεί το Σάββατο 27 Δεκέμβρη, στις 4μμ στο Πολυτεχνείο, για την οργάνωση της αλληλεγγύης στους συλληφθέντες η οποία έχει καλεστεί από συντρόφους-ισσες συνέλευσης που έγινε στην κατειλημμένη ΓΣΕΕ.

Πέμπτη, 25 Δεκεμβρίου

Στο **Αγρίνιο** πυρπολούνται το χριστουγεννιάτικο δέντρο και η φάτνη που είναι τοποθετημένα στο κέντρο της πόλης.

Παρασκευή, 26 Δεκεμβρίου

Καμιά 200αριά άτομα συγκεντρώνονται έξω από τον Ευαγγελισμό όπου νοσηλεύεται η Κωνσταντίνα Κούνεβα. Οι συγκεντρωμένοι γράφουν συνθήματα που καλούν σε αντίσταση ενάντια στην τρομοκρατία των αφεντικών.

Σάββατο, 27 Δεκεμβρίου

Το μεσημέρι περίπου 150 άτομα καταλαμβάνουν τα κεντρικά γραφεία του ΗΣΑΠ στην πλατεία Ομονοίας σαν μια πρώτη απάντηση στη δολοφονική επίθεση εις βάρος της Κωνσταντίνας Κούνεβα.

Στις 16.00 πραγματοποιείται η συνέλευση που είχε καλεστεί για την οργάνωση ενεργειών αλληλεγγύης προς τους συλληφθέντες και διωκόμενους της εξέγερσης στην οποία συμμετέχουν 500 εξεγερμένοι. Οι συμμετέχοντες στη συνέλευση αποφασίζουν να παρεμποδίσουν το άνοιγμα των καταστημάτων την Κυρια-

κή πριν την Πρωτοχρονιά στο εμπορικό κέντρο της Αθήνας, μέτρο που πήρε «κατ' εξαίρεση» για φέτος η κυβέρνηση για να βοηθήσει στην ανάκαμψη της εμπορικής κίνησης που σημείωσε μείωση λόγω των «παρατεταμένων ταραχών». Επίσης αποφασίζεται η διεξαγωγή μιας πορείας έξω από τις φυλακές Κορυδαλλού την παραμονή της Πρωτοχρονιάς σε αλληλεγγύη με τους κρατούμενους της εξέγερσης.

Κυριακή, 28 Δεκεμβρίου

Στις 9.30 περίπου 200 άτομα συγκεντρώνονται έξω από κεντρικό βιβλιοπωλείο στην Πλατεία Συντάγματος και μπλοκάρουν τις εισόδους του. Οι συγκεντρωμένοι αποτελούνται στην πλειοψηφία τους από συντρόφους που συμμετείχαν στη συνέλευση αλληλεγγύης στους συλληφθέντες της εξέγερσης που είχε πραγματοποιηθεί την προηγούμενη μέρα και μέλη του συλλόγου υπαλλήλων βιβλίου-χάρτου. Στη συνέχεια χωρίζονται σε μικρότερες ομάδες των 10-20 ατόμων και αποκλείουν τις εισόδους των μεγαλύτερων καταστημάτων της Ερμού. Τα συνθήματα που κυριαρχούν είναι «Λευτεριά σε όσους είναι στη δουλειά», «Δουλειά την Κυριακή και σφαίρες στο ψαχνό, τον πόλεμο τον ζούμε κάθε μέρα εδώ». Η αντίδραση των καταστηματαρχών είναι φοβισμένη: σβήνουν τα φώτα των καταστημάτων τους και περιμένουν στωικά πότε θα φύγουν οι συγκεντρωμένοι. Καθώς περνάει η ώρα όλο και περισσότεροι υποψήφιοι καταναλωτές συρρέουν στην Ερμού και η συνέχιση του αποκλεισμού γίνεται δυσκολότερη. Την ίδια ώρα αριστερές οργανώσεις μπλοκάρουν την είσοδο σε τρία άλλα σημεία του εμπορικού κέντρου. Στις 13.30 οι συγκεντρωμένοι αποφασίζουν να φύγουν από την Ερμού και κατευθύνονται με πορεία στα Εξάρχεια όπου επιβάλλουν το κλείσιμο του βιβλιοπωλείου «Πρωτοπορία».

Στις 15.00 τερματίζεται η κατάληψη του ΗΣΑΠ. Οι καταληψίες συγκροτούνται σε πορεία και κατευθύνονται στο νοσοκομείο Ευαγγελισμός όπου νοσηλεύεται η Κωνσταντίνα Κούνεβα. Το κεντρικό σύνθημα τους είναι «*Στο πρόσωπο οξύ και σφαίρες στο ψαχνό, τον πόλεμο τον ζούμε κάθε μέρα εδώ*». Η πορεία πριν φτάσει στον προορισμό της διασχίζει το Κολωνάκι όπου οι διαδηλωτές έχουν την ευκαιρία να «παρέμβουν» στα πολυτελή αυτοκίνητα που βρίσκονται παρκαρισμένα στην περιοχή.

Δευτέρα, 29 Δεκεμβρίου

Στις 15.00 καμιά 150αριά άτομα συγκεντρώνονται στο δεύτερο όροφο του εμπορικού κέντρου The Mall στη Νεραντζιώτισσα και πραγματοποιούν πορεία στο εσωτερικό του εμπορικού κέντρου, κρατώντας ένα πανώ με αίτημα την απελευθέρωση των συλληφθέντων της εξέγερσης και ένα άλλο με το σύνθημα «*Καταναλώνω άρα υπάρχω*». Στη διάρκεια της πορείας κάποιοι από τους διαδηλωτές κρεμούν από το δεύτερο όροφο ένα πανώ που έγραφε «*ΔΟΥΛΕΨΕ, ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕ, ΨΟΦΑ*», ενώ άλλοι μοίραζαν προκηρύξεις στις εισόδους και το εσωτερικό του εμπορικού κέντρου. Όταν ολοκληρώθηκε η πορεία, οι συγκεντρωμένοι κατέλαβαν τα μικρόφωνα και διάβασαν την προκήρυξή τους. Οι συγκεντρωμένοι εγκαταλείπουν το εμπορικό κέντρο παίζοντας ποδόσφαιρο με τις μπάλες και τα στολίδια του Χριστουγεννιάτικου δέντρου που βρίσκεται στην κεντρική είσοδο.

Το απόγευμα πραγματοποιείται πορεία στα γραφεία της εταιρίας ΟΙΚΟΜΕΤ στο κέντρο του Πειραιά. Οι διαδηλωτές φτάνοντας έξω από τα γραφεία βρίσκουν να τους περιμένει μια διμοιρία μπάτσων την οποία ξυλοκοπούν και τρέπουν σε φυγή.

Καταλαμβάνεται ο πανεπιστημιακός χώρος Ίριδα, στην Ακαδημίας και Ιπποκράτους, για να δημιουργηθεί –σύμφωνα με τα λόγια των καταληψιών– «*μία ανοιχτή εστία αντιπληροφόρησης και αλληλεγγύης, ένα ακόμα πεδίο ζύμωσης, συνάντησης και δημιουργικότητας*».

Τετάρτη, 31 Δεκεμβρίου

Στο σταθμό ΗΣΑΠ της Ομόνοιας εξεγερμένοι καταλαμβάνουν τη μικροφωνική του σταθμού και διαβάζουν κείμενο αλληλεγγύης στην Κ. Κούνεβα.

Στις 23.30 περίπου 1.000 άτομα συγκεντρώνονται έξω από τις φυλακές Κορυδαλλού όπου κρατούνται αρκετοί από τους συλληφθέντες της εξέγερσης, ζητώντας την άμεση απελευθέρωσή τους. Κυριαρχούν τα συνθήματα «*Λευτεριά σ' όσους είναι στα κελιά*», «*Το πάθος για τη λευτεριά είναι δυνατότερο απ' όλα τα κελιά*» και «*Ούτε ποινικοί ούτε πολιτικοί, μπουρλότο και φωτιά σε κάθε φυλακή*». Οι κρατούμενοι βάζουν φωτιά σε σεντόνια και κουβέρτες και τα ανεμίζουν έξω από τα παράθυρα των κελιών τους. Στις 12.00 οι συγκεντρωμένοι ανάβουν πυροτεχνήματα, πυρσούς και καπνογόνα για να υποδεχθούν την έλευση της εξεγερμένης νέας χρονιάς. Στη συνέχεια κατευθύνονται στην πτέρυγα των γυναικείων φυλακών και φωνάζουν συνθήματα μαζί με τις κρατούμενες οι οποίες ανεμίζουν έξω από τα παράθυρα ρούχα που τους έχουν βάλει φωτιά. Ύστερα από αυτή την τελευταία στάση οι συγκεντρωμένοι επιστρέφουν στην πλατεία Κορυδαλλού, βρίζοντας και χλευάζοντας τους μπάτσους που είναι παραταγμένοι στη διαδρομή και διαλύονται στην πλατεία Ελευθερίας.

Η βραδιά όμως δεν τελειώνει εδώ καθώς στη διάρκεια της νύχτας πυρπολούνται τράπεζες σε Πειραιά, Άγιο Δημήτριο, Περιστέρι, Αγίους Αναργύρους, Ιλίσια και Πολύγωνο. Στόχοι εμπρησμών θα γίνουν και αντιπροσωπείες αυτοκινήτων στην Ηλιούπολη και το Πολύγωνο.

Στη **Θεσσαλονίκη** 100-150 εξεγερμένοι αποφασίζουν να υποδεχθούν το νέο χρόνο στους δρόμους. Το ραντεβού είναι τα μεσάνυχτα στη Ροτόντα, σημείο συνάντησης όλων των Θεσσαλονικέων αλλά και αφετηρία όλων των πορειών. Στη διάρκεια της πορείας πυρπολούνται κάδοι, καταστρέφονται στάσεις λεωφορείων και σπάζονται βιτρίνες καταστημάτων και τζαμαρίες τραπεζών στις οδούς Εγνατίας και Τσιμισκή. Οι μπάτσοι, με σαφώς λιγότερο εορταστική διάθεση, δε θα αργήσουν να εμφανιστούν διαλύοντας την πορεία με χημικά.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2009

Σάββατο, 3 Ιανουαρίου

Στα Πετράλωνα πραγματοποιείται πορεία αλληλεγγύης στην Κωνσταντίνα Κούνεβα. Οι περίπου 800 διαδηλωτές ενώ περνούν από το σταθμό του ΗΣΑΠ καταστρέφουν τα ακυρωτικά μηχανήματα, τα εκδοτήρια εισιτηρίων και τις κάμερες ασφαλείας. Το απόγευμα της ίδιας μέρας δεκάδες άτομα προξενούν φθορές στο σταθμό του ΗΣΑΠ και του μετρό στην Ομόνοια. Πριν αποχωρήσουν γράφουν συνθήματα αλληλεγγύης στην Κωνσταντίνα Κούνεβα.

Κυριακή, 4 Ιανουαρίου

Είναι η σειρά του σταθμού του ΗΣΑΠ στο Μοναστηράκι να δεχθεί επίθεση.

Δευτέρα, 5 Ιανουαρίου

Τα ξημερώματα της Δευτέρας δέχεται επίθεση από ένοπλους η φρουρά του υπουργείου πολιτισμού στα Εξάρχεια, με αποτέλεσμα τον τραυματισμό τριών φρουρών του εμπορεύματος, ένας εξ αυτών θα τραυματιστεί σοβαρά. Μετά την επίθεση η αστυνομία «σαρώνει» τα Εξάρχεια, προσάγοντας και ξυλοκοπώντας τους θαμώνες των μπαρ που ήταν ακόμα ανοιχτά και περαστικούς. Το πρωί της Δευτέρας πραγματοποιούνται κατ' οίκον έρευνες στα σπίτια συντρόφων του αντιεξουσιαστικού και του αναρχικού χώρου. Η είδηση της επίθεσης προκαλεί αναστάτωση. Στις συζητήσεις που ακολουθούν είναι κυρίαρχη η αίσθηση ότι αποτελεί ένα γεγονός ξένο προς τις πρακτικές και τη δράση των εξεγερμένων, ενώ θεωρείται ότι υπονομεύει την προοπτική συνέχισης του αγώνα, ιδιαίτερα ενόψει του πανεκπαιδευτικού συλλαλητηρίου της Παρασκευής. Την ευθύνη για την επίθεση, καθώς και για την επίθεση στις 23 Δεκεμβρίου εναντίον κλούβας των ματ, αναλαμβάνει ο «Επαναστατικός Αγώνας».

Τρίτη, 6 Ιανουαρίου

Η Πρωτοβουλία Κατοίκων Εξαρχείων καλεί σε συγκέντρωση ενάντια στη στρατιωτικοποίηση των Εξαρχείων μετά την επίθεση στους άνδρες των ματ στο υπουργείο πολιτισμού. Η πορεία ξεκινάει από την πλατεία Εξαρχείων, κατευθύνεται στο σημείο που δολοφονήθηκε ο Αλέξης Γρηγορόπουλος και αφού περάσει από το υπουργείο πολιτισμού, επιστρέφει στην πλατεία Εξαρχείων.

Τετάρτη, 7 Ιανουαρίου

Δέχεται επίθεση η επιθεώρηση εργασίας στην **Θεσσαλονίκη** σε ένδειξη αλληλεγγύης στην Κ. Κούνεβα.

ΒΕΔΟΥΙΝΟΣ ΟΣΟ ΘΕΛΕΤΕ! ΠΟΛΙΤΗΣ ΠΟΤΕ.

«Έχοντας μέσω των τελευταίων έργων μας κάνει εμφανές στον κόσμο πόσο εκτιμούμε την ελευθερία, δεσμευόμαστε πια με αμοιβαίο χρέος να κάνουμε ό,τι μπορούμε ώστε να αποτρέψουμε την επιστροφή στην σκλαβιά»
(Levellers, συμφωνία του λαού, αγγλική επανάσταση 1647).

Ας κοιτάξουμε πέρα από τα δακρυγόνα, τα γκλομπ και τις κλούβες: η επιχείρηση την οποία διεξάγουν τα αφεντικά από το βράδυ του Σαββάτου δεν αποτελεί απλά έναν συνδυασμό καταστολής και προπαγάνδας, μα εφαρμογή μιας σειράς από μεθόδους επαναδιαπραγμάτευσης της κοινωνικής ειρήνης και συναίνεσης. Από το κκε που βλέπει στους εξεγερμένους υποχείρια του συριζα και της cia ως τον πάγκαλο που γκρινιάζει πως η αθήνα μοιάζει με πόλη του ανατολικού μπλοκ, με τους δρόμους άδειους από καταναλωτές και από τον μητροπολίτη θεσσαλονίκης που εκλιπαρεί το ποίμνιο να πάει για ψώνια ως την δεθ που υπόσχεται δωρεάν παρκινγκ σε όσους κατέβουν στο κέντρο της πόλης για τις χριστουγεννιάτικες αγορές, όλα αφορούν έναν κοινό στόχο. Την διαδικασία διαμεσολάβησης από τον κυρίαρχο λόγο της σχέσης ανάμεσα στα υποκείμενα της εξέγερσης αλλά και της σχέσης των εξεγερμένων με τα ευρύτερα κοινωνικά κομμάτια στα οποία αναφέρονται. Την διαδικασία επιστροφής στην ομαλότητα της δημοκρατίας και των εμπορευμάτων. Έτσι, η επόμενη μέρα της εξέγερσης, που τυχαίνει να συμπίπτει με μια νεκρή φιέστα καταναλωτών όπως είναι τα χριστούγεννα, επενδύεται με την απαίτηση να γιορταστεί ως τέτοια πάση θυσία, όχι απλά για να γεμίσουν κάποια παγκάρια, μα για να επιστρέψουμε στους τάφους. Η επόμενη μέρα είναι η απαίτηση των νεκροζώντανων να μην τους ενοχλήσει τίποτα στον αιώνιο ύπνο τους. Είναι ένα moratorium, μια ανακωχή που νομιμοποιεί ό,τι διακυβεύτηκε στην εξέγερση. Είναι η ενεργητική διεκδίκηση του δικαιώματος κάποιων να γιορτάσουν επί πτωμάτων την κενότητα του θεαματικού τους κόσμου, του κόσμου μιας ήσυχης και ειρηνικής ζωής. Και δεν υπάρχει κεντρικότερο όπλο στα χέρια των στρατηγών αυτού του πολέμου από την επίκληση της απολύτου άχρονης ιδέας, της δημοκρατίας.

Ο λόγος-για-την-δημοκρατία ο οποίος αναπτύσσεται πλέον όλο και πιο πυκνά από τους δημαγωγούς της αταραξίας έχει στόχο το κοινωνικό φαντασιακό, το συλλογικό πεδίο διάρθρωσης των επιθυμιών, των φόβων και των ενορμήσεων. Εκεί δηλαδή όπου διεξάγονται αόρατα οι διαδικασίες που μπορούν να εγγυηθούν ή να διασαλέψουν την τάξη και την αλήθεια της. Όλοι γνώριζαν πολύ πριν την δολοφονία του Αλέξη πως από τα βατοπέδια μέχρι τη ζαρντινιέρα, κι από τις υποκλοπές μέχρι τον νόμο-πλαίσιο, η ολιγαρχία του κεφαλαίου έχει παραιτηθεί από κάθε προσπάθεια να μοιάζει δημοκρατική ακόμα και με αστικούς όρους. Μα αυτό δεν είναι, ούτε εδώ ούτε πουθενά, κάτι που ανησυχεί τα αφεντικά. Διότι ακριβώς αυτή η διαρκής προβληματική του καθεστώτος υπό όρους «είναι αρκετά δημοκρατικό; - είναι πραγματικά δημοκρατικό;» αναπαράγει την καπιταλιστική ολιγαρχία η οποία στήνει γύρω της ένα χορό σκανδάλων, μετανοιών, παραιτήσεων, αιτημάτων και μεταρρυθμίσεων, αποτρέποντας έτσι την αμφισβήτηση όχι της δημοκρατικής ποιότητας του καθεστώτος, μα την ίδια την δημοκρατία ως τρόπο οργάνωσης του κοινωνικού. Έτσι σήμερα τα αφεντικά μπορούν ακόμα να επικαλεστούν αυτή την υπέρτατη αξία, αυτό το μηχανισμό αξιοδότησης του πολιτικού, προκειμένου να επιφέρουν την κανονικότητα, την συναίνεση, τον συμβιβασμό. Προκειμένου να αφομοιώσουν στη σφαίρα της διαμεσολάβησης την γενικευμένη αυθόρμητη οργή πριν αυτή οργανωθεί σε μια επαναστατική προοπτική, η οποία θα σαρώσει κάθε μεσάζοντα, ειρηνοποιό και δημοκράτη φέροντας μια νέα μορφή οργάνωσης, την κομμούνα.

Μέσα σε αυτό το ιλαρό κλίμα ενδοσκόπησης και απύθμενα ρηχών αναλύσεων οι έμμισθοι λειτουργοί του ψυχολογικού πολέμου, δείχνουν τους εξεγερμένους ωρυόμενοι: «Αυτό δεν είναι δημοκρατικό, αυτό περιφρονεί τους κανόνες με τους οποίους λειτουργεί η δημοκρατία μας». Δεν μπορούμε παρά να μείνουμε για λίγο άφωνοι μπροστά σε αυτό που μέχρι σήμερα νομίζαμε ανέφικτο: έστω και με την πρόθεση να παραπλανήσουν, τα αφεντικά αυτής της χώρας ξεστόμισαν κάτι αληθινό. Περιφρονούμε την δημοκρατία όσο τίποτα άλλο σε αυτό τον ξεπεσμένο κόσμο. Γιατί τι είναι η δημοκρατία πέρα από ένα σύστημα προνομίων και καταναγκασμών στην υπηρεσία της ιδιοκτησίας και της ιδιωτικότητας; Και τι είναι οι κανόνες της αν όχι οι κανόνες διαπραγμάτευσης της νομής του δικαιώματος στο κατέχειν, οι αόρατοι κανόνες της αλλοτρίωσης; Η ελευθερία, η ισονομία, η ισοπολιτεία, όλες αυτές οι νεκρές ιδεαλιστικές μάσκες δεν μπορούν να κρύψουν το έργο της μορφής τους: την καθολικοποίηση και συντήρηση του κοινωνικού ως μια οικονομική σφαίρα, ως μια σφαίρα όπου όχι μόνο το τι έχεις παράγει, μα το τι είσαι και το τι μπορείς να κάνεις έχει ήδη αποξενωθεί. Οι αστοί τάζουν, με φωνή που τρέμει από ευσέβεια: δικαιώματα, δικαιοσύνη, ισότητα. Και οι εξεγερμένοι ακούνε: καταπίεση, εκμετάλλευση, λεηλασία. Η δημοκρατία είναι το πολιτικό σύστημα όπου όλοι είναι ίσοι μπροστά στην γκιλοτίνα του γενικού ισοδύναμου: του θεάματος-εμπορεύματος. Το μοναδικό πρόβλημα που απασχόλησε τους δημοκράτες από τον Κρόμγουελ μέχρι τον Μοντεσκιέ, κι από τον Νταντόν μέχρι τον Λίνκολν είναι το ποια μορφή ιδιοκτησίας είναι επαρκής ώστε να αναγνωριστεί κάποιος ως πολίτης, ποια δικαιώματα και ποιες υποχρεώσεις εγγυούνται ότι αυτός δεν θα αντιληφθεί ποτέ τον εαυτό του ως κάτι πέρα από ιδιώτη-πολίτη. Όλα τα άλλα δεν αποτελούν παρά ρυθμιστικές φιλολογίες ενός καθεστώτος στην υπηρεσία του κεφαλαίου.

Η περιφρόνησή μας για την δημοκρατία δεν πηγάζει από κάποιο ιδεαλισμό, αλλά από την πέρα για πέρα υλιστική μας εχθρότητα απέναντι σε ένα κοινωνικό μόρφωμα όπου η αξία και η οργάνωση περιστρέφονται γύρω από το εμπόρευμα και το θέαμα. Η εξέγερση αυτή ήταν εκ των πραγμάτων και μια εξέγερση ενάντια στην ιδιοκτησία και την αλλοτρίωση. Όποιος δεν κρύφτηκε πίσω από τις κουρτίνες τις ιδιωτικότητάς του, όποιος ήταν στους δρόμους, το γνωρίζει καλά: τα μαγαζιά λεηλατήθηκαν όχι για να μεταπουληθούν τα κομπιούτερ, τα ρούχα, τα έπιπλα, μα για την ίδια την απόλαυση της καταστροφής αυτού που μας αποξενώνει - της φαντασμαγορίας του εμπορεύματος. Όποιος δεν καταλαβαίνει γιατί κάποιος αγαλλιάζει στην θέα ενός κατεστραμμένου εμπορεύματος είναι ή έμπορας ή μπάτσος. Οι πυρές που ζέσταναν τα σώματα των εξεγερμένων τις μεγάλες νύχτες του Δεκέμβρη ήταν γεμάτες από τα απελευθερωμένα προϊόντα του μόχθου μας, από τα αφοπλισμένα σύμβολα ενός άλλοτε παντοδύναμου φαντασιακού. Απλά πήραμε ό,τι μας ανήκει και το ρίξαμε στις φλόγες μαζί με κάθε του συνδήλωση. Το μεγάλο πότλατς των προηγούμενων ημερών ήταν και μια εξέγερση της επιθυμίας απέναντι στον επιβεβλημένο κανόνα της έλλειψης. Η εξέγερση αυτή ήταν εκ των πραγμάτων και μια εξέγερση ενάντια στην ιδιοκτησία και την αλλοτρίωση. Μια εξέγερση του δώρου απέναντι στην κυριαρχία του χρήματος. Μια εξέγερση της αναρχίας, της άξιας χρήσης απέναντι στην δημοκρατία της ανταλλακτικής αξίας. Μια εξέγερση της αυθόρμητης συλλογικής ελευθερίας απέναντι στην εκλογικευμένη ατομική πειθάρχηση.

ego te provoco/flesh machine 23/12/08

Παρασκευή, 9 Ιανουαρίου

Πραγματοποιείται πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο στο κέντρο της Αθήνας. Είναι η πρώτη πορεία του νέου έτους και συμμετέχει σ' αυτήν με ξεχωριστό μπλοκ η Ανοιχτή Συνέλευση Εξεγερμένων για την Αλληλεγγύη στους Διωκόμενους της Εξέγερσης, μοιράζοντας προπαγανδιστικό υλικό. Μόλις η πορεία επιστρέφει στα Προπύλαια ξεσπούν συγκρούσεις ανάμεσα σε διαδηλωτές και μπάτσους. Μια ομάδα διαδηλωτών, ενώ απομακρύνεται από τα Προπύλαια, εγκλωβίζεται από μπάτσους στην Ασκληπιού. Μολονότι σπεύδουν επί τόπου πολλοί σύντροφοι και μέλη της ομάδας νομικής βοήθειας για να απεγκλωβίσουν τους συντρόφους που βρίσκονται σε δύσκολη θέση, οι μπάτσοι κατορθώνουν να τους προσαγάγουν. Αμέσως μετά σχηματίζεται μια αυθόρμητη πορεία που κατευθύνεται στη ΓΑΔΑ. Οι μπάτσοι επιτίθενται στους συγκεντρωμένους για να τους απομακρύνουν από την είσοδο της ΓΑΔΑ και τους καταδιώκουν μέχρι το γήπεδο της Λεωφόρου. Οι συγκεντρωμένοι θα διαλυθούν αργότερα το βράδυ αφού ελευθερωθεί και ο τελευταίος από τους προσαχθέντες.

Τα γραφεία της εταιρίας ΟΙΚΟΜΕΤ στη **Θεσσαλονίκη** δέχονται επίθεση. Περίπου 100-150 αναρχικοί και αντιεξουσιαστές προξενούν φθορές στα γραφεία της εταιρίας επινοικίασης εργαζομένων Adecco. Και οι δύο ενέργειες γίνονται σε ένδειξη αλληλεγγύης στην Κωνσταντίνα Κούνεβα και ενάντια στον εκβιασμό της μισθωτής εργασίας. Αργότερα την ίδια μέρα πραγματοποιείται πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο. Στη διάρκεια της πορείας οι διαδηλωτές επιτίθενται στο αστυνομικό τμήμα Άνω Τούμπας και στη συνέχεια σε μπάτσους που είναι παραταγμένοι στην Καμάρα. Οι μπάτσοι απαντούν με μαζική χρήση δακρυγόνων και οι διαδηλωτές αναγκάζονται να αναδιπλωθούν στο χώρο των Πανεπιστημίων.

Σάββατο, 10 Ιανουαρίου

Μια ομάδα «έμμισθων, μπλοκάκηδων, άνεργων, «μαύρων», άμισθων και φοιτητών στον χώρο των ΜΜΕ» καταλαμβάνουν το κτίριο της ΕΣΗΕΑ, την κύρια συνδικαλιστική ένωση των δημοσιογράφων. Οι καταληψίες καλούν ανοιχτή συνέλευση το ίδιο βράδυ και επικεντρώνουν τη δράση τους σε δύο άξονες: την αντιπληροφόρηση ενάντια στον ιδεολογικό ρόλο που επιτελούν τα ΜΜΕ και την αυτοοργάνωση των εργαζομένων ενάντια στις απολύσεις που γίνονται με πρόσχημα την κρίση και τις επισφαλείς εργασιακές σχέσεις που κυριαρχούν στο χώρο των Μέσων.

Δευτέρα, 12 Ιανουαρίου

Καταλαμβάνεται το Εργατικό Κέντρο στο **Βόλο** σε ένδειξη αλληλεγγύης στην Κ. Κούνεβα. Το ίδιο γίνεται στο εργατικό κέντρο της **Ξάνθης** την Τετάρτη 14 και στο εργατικό κέντρο στο **Ηράκλειο** της Κρήτης την Παρασκευή 16.

Σάββατο, 17 Ιανουαρίου

Αναρχικοί και αντιεξουσιαστές καλούν πανελλαδική πορεία αλληλεγγύης στους συλληφθέντες της εξέγερσης στην πόλη της **Λάρισας**. Τελικά θα γίνουν δύο πορείες καθώς ο ΣΥΡΙΖΑ και οι οργανώσεις της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς επιλέγουν να πορευτούν μόνοι τους. Η πορεία έχει δυνατό παλμό και στη διαδρομή γράφονται συνθήματα, καταστρέφονται κάμερες και σπάζεται η τζαμαρία μιας τράπεζας. Οι μπάτσοι προσπαθούν να «χωθούν» ανάμεσα στις δύο πορείες για να τις αποκόψουν, αλλά εμποδίζονται επιτυχώς. Η πορεία καταλήγει στα δικαστήρια της πόλης όπου οι μπάτσοι θα φάνε μερικά πετρίδια, χωρίς όμως να γενικευτούν οι συγκρούσεις.

Τετάρτη, 21 Ιανουαρίου

Καταλαμβάνονται ταυτόχρονα οι επιθεωρήσεις εργασίας σε Αγία Παρασκευή και Δάφνη ενώ παράσταση διαμαρτυρίας γίνεται στην επιθεώρηση εργασίας του Πειραιά, σε ένδειξη αλληλεγγύης στην Κ. Κούνεβα.

Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΝ ΤΡΟΜΟ

Το γεγονός πως η τρομοκρατία κουβαλάει νερό
στο μύλο του θεάματος,
δεν αποδεικνύει ότι κατευθύνεται
πάντα από ανθρώπους του θεάματος
Σανγκουινέτι, γράμμα στον Ντεμπόρ, 1/6/1978

Ακόμα κι αν η ένοπλη επίθεση εναντίον των ένοπλων φρουρών του εμπορεύματος στις 5/1 στα Εξάρχεια δε σχεδιάστηκε και εκτελέστηκε απ' τους ανθρώπους του θεάματος, δηλ. από κρατικούς υπαλλήλους, και μόνο το γεγονός ότι ένα μήνα μετά το ξέσπασμα της εξέγερσης αναγκαστήκαμε όλοι να γίνουμε παθητικοί ενατενιστές της είναι ήδη μια ήττα. Την πατρότητα της μέχρι τώρα ύποπτα ορφανής ενέργειας ας την αναζητήσουν οι συνωμοσιολόγοι ή οι ιδεολόγοι θιασώτες της ένοπλης βίας με κάθε τίμημα. Εμάς, στην προκειμένη περίπτωση, μας ενδιαφέρει το τίμημα. Γι' αυτό θα την κρίνουμε σε σχέση με τ' αποτελέσματά της και σε σχέση με την εξέγερση του Δεκέμβρη.

Το πρωτοφανές σε μαζικότητα και ένταση ξέσπασμα των προηγούμενων ημερών, η έκρηξη της προλεταριακής οργής είχε και αιτίες και στόχους. Τις πρώτες μπορούμε να τις ανιχνεύσουμε στη διαρκή υποτίμηση της ζωής μας: συσσωρευμένη υπερεργασία για όλο και μικρότερους μισθούς, επίθεση του κράτους στον έμμεσο μισθό, εντατικοποίηση και απονηματοδότηση της μαθητικής και φοιτητικής εργασίας, εντεινόμενη επισφάλεια, λεηλασία της φύσης. Και φυσικά, η αυξανόμενη βία απ' την πλευρά του κράτους-ασφάλειας, με την αστυνομία να είναι μόνο η πιο ορατή του πλευρά. Μπήκαμε στην εξέγερση ως διαχωρισμένες κατηγορίες μαθητών, φοιτητών, εργατών, ντόπιων και μεταναστών και τις αναιρέσαμε στο δρόμο και στις καταλήψεις. Από την Αθήνα μέχρι τη Λάρισα και τη Θεσσαλονίκη, από τον Άγιο Δημήτριο μέχρι το Χαλάνδρι, από τη φλογισμένη Δευτέρα της 8/12 μέχρι τις διαδηλώσεις για την Κούνεβα και τους συλληφθέντες, τα ίδια συνθήματα βρίσκονταν στο στόμα όλων: *"Στο πρόσωπο οξύ και σφαίρες στο ψαχνό, τον πόλεμο τον ζούμε κάθε μέρα εδώ"*, *"Τρομοκρατία είναι η μισθωτή σκλαβιά, καμιά ειρήνη με τα αφεντικά"*, *"Στο δρόμο να σπάσουμε τον τρόμο"*, *"Αφήσατε τα δάση να καούν για πλάκα και τώρα φυλάτε το δέντρο του μαλάκα"* και πάνω απ' όλα το ενωτικό σύνθημα *"Μπάτσοι, γουρούνια, δολοφόνοι"*. Έτσι, αυτή η εξέγερση, ξεκινώντας από τους μπάτσους, στην ουσία επιτέθηκε σ' ολόκληρο το οπλοστάσιο του καπιταλιστικού κράτους που βρίσκεται σε κρίση: στην όξυνση της επιτήρησης, την ποινική διαχείριση της κοινωνικής ανασφάλειας μέσω της δαιμονοποίησης των πλεοναζόντων, υποτιμημένων προλεταρίων, το δόγμα της μηδενικής ανοχής, τη βία της κοινωνικής απορρύθμισης.

Οι εχθροί της εξέγερσης, κομματικοί μηχανισμοί με καταμερισμένες λειτουργίες μπάτσου-επαναφομοιωτή/ψηφοθήρα, τα ΜΜΕ, η συνδικαλιστική γραφειοκρατία, όταν δε διέσπειραν το φόβο, προχωρούσαν σε θεαματικούς διαχωρισμούς των υποκειμένων της εξέγερσης για να την αδειάσουν από το ταξικό περιεχόμενό της. Ωστόσο, ισχυριζόμαστε ότι η καταστολτική λειτουργία του κράτους, *σε σχέση με το εύρος και την ένταση όλων των εκρηκτικών γεγονότων του Δεκέμβρη*, ήταν σε τελική ανάλυση η πιο αδύναμη απάντηση από πλευράς του. Στην ουσία, στις σπασμωδικές κρατικές αντιδράσεις εκφράστηκε *ο φόβος των αφεντικών* και η περίφημη μηδενική ανοχή, για μεγάλο διάστημα και *αναλογικά πάντα με το μέγεθος της εξέγερσης*, κατήντησε απλή ανοχή απέναντι στις δραστηριότητές μας.

Ισχυριζόμαστε, λοιπόν, πως μια από τις νίκες που κατέγραψε η εξέγερση -προσωρινές, αλλά με έντονα σημάδια πάνω στο κοινωνικό σώμα- ήταν το σάρωμα των θεσμών του παλιού κόσμου, η γενικευμένη απειθαρχία, που είχε ως αποτέλεσμα να αλλάξει ο συσχετισμός δύναμης και να ραγίσει το κράτος ασφάλειας.

Ωστόσο, η κρατική αντεπίθεση, η επίθεση του παλιού κόσμου που ξεκίνησε ταυτόχρονα με την εξέγερση και ενάντιά της, έμελλε να κορυφωθεί και να έχει τα πρώτα απτά αποτελέσματα *μετά την επίθεση στους ένοπλους ΜΑΤατζήδες έξω από το ΥΠΠΟ.* Η λογική που προωθεί το κράτος είναι παλιά και η συνταγή δοκιμασμένη: η "τρομοκρατία", δηλ. το τελετουργικό της εγκληματοποίησης, η ατομική, "αντικοινωνική" συμπεριφορά, πρέπει να είναι **ο τερματικός σταθμός** μιας γενικευμένης εξεγερσιακής αντιθεσμικής κατάστασης. Συμψηφίζοντας τη δολοφονία του νεαρού Αλέξη (αλλά και τις δολοφονικές απόπειρες εναντίον του μαθητή στο Περιστέρι και της μετανάστριας καθαρίστριας Κούνεβα) με τον τραυματισμό ενός ένοπλου μισθοφόρου -που, από όποια πλευρά και να το δει κανείς, υπέστη ένα εργατικό ατύχημα σαν τα εκατοντάδες "ατυχήματα" που καταγράφονται στα παπάρια των επιθεωρήσεων εργασίας κάθε χρόνο- το κράτος επιχειρεί να πάρει τη ρεβάνς, πρώτα απ' όλα σε ιδεολογικό επίπεδο. Χρησιμοποιεί το αίμα ενός υπαλλήλου του για να **νομιμοποιήσει ξανά την αστυνομία** δείχνοντας την "ανθρώπινη" πλευρά της και, σε μια κλίμακα παραπάνω, **το κράτος ασφάλειας συνολικά**.

Μόνο τώρα, στην κάμψη της εξέγερσης, μπόρεσε να εξαπολύσει ένα πογκρόμ προσαγωγών και συλλήψεων με τέτοιο τρομοκρατικό τρόπο. Το χτύπημα που επιχειρεί να δώσει, ωστόσο, έχει ταυτόχρονα μια ιδεολογική και μια εδαφική πλευρά. Διαχειριζόμενο τον τρόμο, γκετοποιεί την εξέγερση στα Εξάρχεια, στο πεδίο των προβλέψιμων και "μονίμως εξεγερμένων", επιχειρώντας να περιορίσει το εύρος και να συρρικνώσει την απελευθερωτική δυναμική της. Επιχειρεί να κλείσει τον κύκλο εκεί όπου άνοιξε και σαν άνεμος διαχύθηκε σε κάθε απομακρυσμένη κωμόπολη. Το κράτος θέλει να μετατρέψει την εξέγερση σε μια θεαματική βεντέτα μπάτσων και "αναρχικών", **σε μια γκροτέσκα και χιλιοπαιγμένη θεατρική παράσταση για δύο ρόλους.** Προσπαθεί να φέρει στα μέτρα του, δηλ. σε ένα επίπεδο απλής στρατιωτικής αντιπαράθεσης όπου πάντα το κράτος θα πλεονεκτεί, ένα **διάχυτο** αντάρτικο που απ' την Κομοτηνή μέχρι τη Ρόδο με ευφάνταστη βία παρανομούσε συλλογικά. Κι αν η κρατική αυτή εκστρατεία φαντάζει χοντροκομμένη και η λογική της δε διαφέρει απ' την απλοϊκή λογική της κλιμάκωσης απ' τα "μαλακά" στα "σκληρά" ναρκωτικά, είναι γιατί δεν έχει άλλο χαρτί να παίξει ούτε άλλη επιλογή, στο βαθμό που δεν επιλέγει να γενικεύσει μεμονωμένες τρομοπρακτικές τύπου Λάρισας και Πτολεμαΐδας.

Στόχος αυτής της εκστρατείας είναι οι χιλιάδες μαθητών, μεταναστών και άλλων νεαρών προλετάριων που έσπασαν τον τρόμο το Δεκέμβρη και αμφιταλαντεύονται τώρα μπροστά σε μια ενέργεια ξένη με την πρακτική τους. Η βία των εξεγερμένων κατευθύνθηκε εναντίον των κοινωνικών

σχέσεων στις οποίες υπόκεινται καθημερινά με την καταστροφή ή απαλλοτρίωση εμπορευμάτων, με τις μαζικές συγκρούσεις με την αστυνομία, με τη συλλογική βία. Δόλια τους υποδεικνύεται τώρα, που παίζεται το ενδεχόμενο μιας αναζωπύρωσης, ότι η αναγκαστική "ολοκλήρωση" και "κατάληξη" του εξεγερτικού Δεκέμβρη είναι η "τρομοκρατία" του Γενάρη.

Ωστόσο, ο κόσμος της εξέγερσης πρέπει να σκορπίσει την ομίχλη και τον τρόμο που επιβάλλει ο γέρικος κόσμος του θεάματος και βασισμένος στις συμμαχίες του, στις κατακτήσεις του, στα ρήγματα που κατάφερε στη βιτρίνα της κυριαρχίας να συνεχίσει ό,τι ξεκίνησε. Αυτό προϋποθέτει ότι είμαστε σε θέση να αυτοκαθορίζουμε τα μέσα της δράσης μας και ότι δε μένουμε τρομαγμένοι θεατές ενώπιον μιας υποτιθέμενα "υποδειγματικής" δράσης. Όχι μόνο δε θα είναι λίγο, αλλά θα είναι η μόνη αντάξια του Δεκέμβρη πράξη.

Κάποιοι-ες από αυτούς που βρέθηκαν στους δρόμους των εξεγερμένων πόλεων
9/1/2009

ΟΥΤΕ ΒΗΜΑ ΠΙΣΩ!
ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΣΤΟΥΣ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΥΣ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ ΤΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΗ!
Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ Ή ΕΙΝΑΙ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΤΩΝ ΕΞΕΓΕΡΜΕΝΩΝ Ή ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΤΙΠΟΤΑ!

Πέμπτη, 22 Ιανουαρίου

Πραγματοποιείται πορεία αλληλεγγύης στην Κωνσταντίνα Κούνεβα με πρωτοβουλία της ΠΕΚΟΠ και άλλων πρωτοβάθμιων σωματείων. Στην πορεία συμμετέχει η Συνέλευση Αλληλεγγύης στην Κωνσταντίνα Κούνεβα και ο ευρύτερος αντιεξουσιαστικός-αναρχικός χώρος. Στην πορεία που ξεκινάει από τα Προπύλαια με κατεύθυνση το Υπουργείο εργασίας, συμμετέχουν περίπου 10.000 άτομα. Όταν η πορεία φτάσει στο Υπουργείο μια ομάδα διαδηλωτών επιτίθεται στο κτίριο και τη φρουρά του με πέτρες και μπογιές. Οι μπάτσοι απαντούν με χημικά, πετυχαίνοντας να κόψουν προς στιγμήν την πορεία στα δύο. Τελικά τα διάφορα μπλοκ της πορείας, με εξαίρεση το μπλοκ του ΣΥΡΙΖΑ που επιλέγει να επιστρέψει προς το κέντρο, ξανασυγκροτούνται σε πορεία και συνεχίζουν προς το Γκάζι. Στη διαδρομή σπάζονται διάφορα τρέντι μαγαζιά στην Πειραιώς ενώ φτάνοντας στο Γκάζι οι διαδηλωτές αποφασίζουν να παρέμβουν στην κυριλέ αισθητική της περιοχής, κατεβάζοντας τις βιτρίνες των πολυτελών καταστημάτων και προξενώντας φθορές στα αμάξια των θαμώνων.

Πορεία αλληλεγγύης στην Κωνσταντίνα Κούνεβα πραγματοποιείται και στη **Θεσσαλονίκη**. Την πορεία καλούν αριστερές και συνδικαλιστικές οργανώσεις καθώς και συλλογικότητες του αντιεξουσιαστικού χώρου. Στα **Χανιά** καταλαμβάνεται το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο της πόλης σε ένδειξη αλληλεγγύης στην Κ. Κούνεβα.

Σάββατο, 24 Ιανουαρίου

Η *Ανοιχτή Συνέλευση Εξεγερμένων για την Αλληλεγγύη στους Διωκόμενους της Εξέγερσης* καλεί σε πορεία για την άμεση παύση όλων των διώξεων ενάντια στους συλληφθέντες της εξέγερσης. Τόπος συγκέντρωσης είναι η πλατεία Μοναστηρακίου και η πορεία ανεβαίνει την Αθηνάς, στρίβει στην Αιόλου και από εκεί ανεβαίνει την Ερμού προς την πλατεία Συντάγματος. Σε όλη τη διάρκεια της διαδρομής οι διαδηλωτές γράφουν συνθήματα στους τοίχους ενώ καταστρέφονται κάμερες τραπεζών και ΑΤΜ. Όταν η πορεία φτάσει στην αρχή της Πανεπιστημίου, οι διμοιρίες των ματ που ακολουθούσαν προσπαθούν να μπουν στα δεξιά και τα αριστερά της πορείας. Όταν οι διαδηλωτές αντιδρούν, οι μπάτσοι τους επιτίθενται με χειροβομβίδες κρότου-λάμψης και δακρυγόνα, κατορθώνοντας να εγκλωβίσουν πολλούς διαδηλωτές τους οποίους ξυλοκοπούν. Όταν ο μεγάλος όγκος της πορείας φτάνει στα Προπύλαια ξεκινάει πετροπόλεμος με τα ματ που κάνουν εκτεταμένη χρήση χημικών. Μικρής έκτασης συγκρούσεις σημειώνονται και στα Εξάρχεια όπου κατευθύνεται ένας μεγάλος αριθμός διαδηλωτών.

Στη **Νάξο**, η Αυτόνομη Πρωτοβουλία Νάξου, πραγματοποιεί παρέμβαση ένδειξη αλληλεγγύης στους διωκόμενους του Δεκέμβρη και στην Κωνσταντίνα Κούνεβα στην Παραλία της Νάξου.

Δευτέρα, 26 Ιανουαρίου

Τα ξημερώματα της Δευτέρας ένα συνεργείο του δήμου αθηναίων κόβει τα δέντρα στο παρκάκι που βρίσκεται στη συμβολή των οδών Κύπρου και Πατησίων, για να ξεκινήσουν τα έργα κατασκευής ενός υπόγειου πάρκινγκ. Αμέσως συγκεντρώνονται επί τόπου κάτοικοι της περιοχής, αντιεξουσιαστές και αναρχικοί για να εμποδίσουν την ολοκλήρωση των εργασιών και προξενούν φθορές στα μηχανήματα. Λίγο αργότερα κάνουν την εμφάνισή τους άνδρες των ματ και ξεσπούν συγκρούσεις στην οδό Πατησίων, και στη συνέχεια δέχονται επίθεση τα αστυνομικά τμήματα της Κυψέλης και του Αγίου Παντελεήμονα.

Τρίτη, 27 Ιανουαρίου

Κάτοικοι της Κυψέλης πραγματοποιούν πορεία στους δρόμους της Κυψέλης για να διαμαρτυρηθούν για την κοπή των δένδρων στο πάρκο της Κύπρου και Πατησίων.

Τετάρτη, 28 Ιανουαρίου

Καταλαμβάνεται το κτίριο της Εθνικής Λυρικής Σκηνής στην οδό Ακαδημίας. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει το πρώτο κείμενο που δημοσιοποιούν οι καταληψίες, μια «*πρωτοβουλία ανθρώπων των τεχνών (θεωρώντας τέχνη τη ζωή του καθενός) οικειοποιείται ένα χώρο για την Τέχνη της ζωής του καθενός θέτοντας το ζήτημα της αναδημιουργίας της κουλτούρας σε μια νέα βάση*».

Πέμπτη, 29 Ιανουαρίου

Η κατάληψη anti info cafe στου Ζωγράφου καλεί πορεία ενάντια στα κρατικά και παρακρατικά εγκλήματα στην οποία συμμετέχουν 100-150 άτομα.

Σάββατο, 31 Ιανουαρίου

Πραγματοποιείται πορεία στο κέντρο του Πειραιά που κάλεσε η Συνέλευση Αλληλεγγύης στην Κ. Κούνεβα. Καθώς η πορεία περνάει έξω από τα γραφεία της ΟΙΚΟΜΕΤ οι διαδηλωτές πετούν μπογιές στους ματατζήδες που τα φρουρούν.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2009

Δευτέρα, 3 Φεβρουαρίου

Κάτοικοι των Πατησίων συγκεντρώνονται έξω από το δημαρχείο της Αθήνας για να διαμαρτυρηθούν για το κόψιμο των δένδρων στο πάρκο Κύπρου και Πατησίων την ημέρα που το ζήτημα του πάρκου συζητείται στο δημοτικό συμβούλιο. Οι διαδηλωτές προσπαθούν να μπουν μέσα στο δημαρχείο και οι μπάτσοι κάνοντας χρήση χειροβομβίδων κρότου-λάμψης τραυματίζουν σοβαρά δύο διαδηλωτές και έναν κάμεραμαν.

Σάββατο, 7 Φεβρουαρίου

Λήγει η κατάληψη της Εθνικής Λυρικής Σκηνής με μια πορεία-γιορτή δρόμου προς το πάρκο Κύπρου και Πατησίων. Η Ανοιχτή Συνέλευση κατοίκων Χαλανδρίου κάνει εξόρμηση αντιπληροφόρησης για τους συλληφθέντες του Δεκέμβρη στο κέντρο του Χαλανδρίου.

Στη **Θεσσαλονίκη** δέχονται επίθεση τα γραφεία της εταιρίας υπενοικίασης εργαζομένων Manpower.

Πέμπτη, 12 Φεβρουαρίου

Στη **Θεσσαλονίκη** αντιεξουσιαστικές ομάδες καλούν πορεία αλληλεγγύης στους διωκόμενους της εξέγερσης του Δεκέμβρη. Όταν οι διαδηλωτές φτάνουν στο αστυνομικό τμήμα του Λευκού Πύργου επιτίθενται εκτοξεύοντας εναντίον του διάφορα αντικείμενα. Οι μπάτσοι απαντούν με τη χρήση δακρυγόνων και οι διαδηλωτές οπισθοχωρούν προς την Εγνατία.

Παρασκευή, 13 Φεβρουαρίου

Καταλαμβάνεται το Πολιτιστικό Κέντρο Τούμπας στη **Θεσσαλονίκη** από περίπου 100 άτομα.

Σάββατο, 14 Φεβρουαρίου

Στην Αθήνα πραγματοποιείται πορεία αλληλεγγύης στους διωκόμενους της εξέγερσης του Δεκέμβρη που καλούν αριστερές οργανώσεις με τη συμμετοχή περίπου 1.000 διαδηλωτών.

Η Ανοιχτή Πρωτοβουλία Ενάντια στην Κρατική και Εργοδοτική Τρομοκρατία καλεί πορεία-συγκέντρωση σε ένδειξη αλληλεγγύης στους συλληφθέντες του Δεκέμβρη στα **Χανιά**.

Τρίτη, 17 Φεβρουαρίου

Τα γραφεία της ΟΙΚΟΜΕΤ στη Θεσσαλονίκη δέχονται επίθεση από άτομα που ανήκουν στον αναρχικό και τον αντιεξουσιαστικό χώρο.

Πέμπτη, 19 Φεβρουαρίου

Το πρωί πραγματοποιούνται επιθέσεις σε δύο εταιρίες που αναλαμβάνουν εργολαβίες καθαρισμού. Το απόγευμα πραγματοποιείται πορεία αλληλεγγύης στην Κ. Κούνεβα. Μετά την ολοκλήρωση της πορείας ξεσπούν μικρής έκτασης επεισόδια στα Προπύλαια και τα Εξάρχεια.

Πορεία αλληλεγγύης στην Κ. Κούνεβα πραγματοποιείται την ίδια μέρα και στη **Θεσσαλονίκη**.

Τετάρτη, 25 Φεβρουαρίου

Η ΠΕΚΟΠ και η Πρωτοβουλία πρωτοβάθμιων Σωματείων πραγματοποιούν παράσταση διαμαρτυρίας στα κεντρικά γραφεία του ΗΣΑΠ στην Ομόνοια.

ΜΑΡΤΙΟΣ 2009

Πέμπτη, 5 Μαρτίου

Στην **Αθήνα**, αριστερές οργανώσεις καλούν πορεία διαμαρτυρίας για την επίθεση με χειροβομβίδα ενάντια στο Στέκι Μεταναστών ενώ στο κτίριο πραγματοποιούνταν συνάντηση του Συνδέσμου Αντιρρησιών. Η έκρηξη της χειροβομβίδας προκαλεί ζημιές στο εξωτερικό του κτιρίου καθώς προσκρούει στα διπλά τζάμια του παραθύρου. Στο τέλος της πορείας ομάδες διαδηλωτών επιτίθενται σε πολυτελή καταστήματα σπάζοντας τις βιτρίνες τους. Πορεία για τον ίδιο λόγο πραγματοποιείται και στη **Θεσσαλονίκη** όπου διαδηλωτές επιτίθενται στους μπάτσους με βόμβες μολότοφ και πέτρες.

Παρασκευή, 6 Μαρτίου

Ύστερα από κάλεσμα της Συνέλευσης αλληλεγγύης στην Κωνσταντίνα Κούνεβα, περίπου 70 σύντροφοι καταλαμβάνουν το σταθμό του ΗΣΑΠ στην Αττική. Οι κάμερες και τα ακυρωτικά μηχανήματα του σταθμού καλύπτονται με σακούλες, καταλαμβάνεται η μικροφωνική του σταθμού από την οποία διαβάζεται κείμενο της συνέλευσης σχετικά με την υπόθεση της Κ. Κούνεβα και των εργολαβιών στον ΗΣΑΠ και χιλιάδες κείμενα μοιράζονται στους επιβάτες.

Σάββατο, 7 Μαρτίου

Κάτοικοι των Εξαρχείων καταλαμβάνουν το εγκαταλελειμμένο πάρκινγκ στη συμβολή των οδών Χαριλάου Τρικούπη και Ναυαρίνου. Στο χώρο αυτό το ΤΕΕ σκόπευε να οικοδομήσει κτίριο στο οποίο θα στέγαζε τα νέα του γραφεία, αλλά οι κάτοικοι της περιοχής φαίνεται να έχουν άλλη γνώμη. Αποφασίζουν να επανακειοποιηθούν το χώρο και να το μετατρέψουν σε ένα χώρο πρασίνου και παιχνιδιού για τα παιδιά που θα λειτουργεί αυτοοργανωμένα. Οι κάτοικοι σπάνε το τσιμέντο που καλύπτει το χώρο για να φυτέψουν δέντρα και για να δημιουργήσουν χώρους παιχνιδιού για τα παιδιά.

Δευτέρα, 9 Μαρτίου

Για το πρωί της Δευτέρας έχει οριστεί η δίκη δύο μαθητών του ΕΠΑΛ Πειραιά που είχαν συλληφθεί στις 11 Δεκεμβρίου, στη διάρκεια της επίθεσης στην Αστυνομική Διεύθυνση Πειραιά. Στα δικαστήρια συγκεντρώνονται μαθητές και μέλη της τοπικής ΕΛΜΕ, αλλά η δίκη παίρνει αναβολή για τον Οκτώβριο.

Παρασκευή, 13 Μαρτίου

Περίπου 200 σύντροφοι από τις λαϊκές συνελεύσεις Πετραλώνων, Νέας Φιλαδέλφειας, Μπραχαμίου και

Περιστερίου και τη Συνέλευση αλληλεγγύης στην Κωνσταντίνα Κούνεβα καταλαμβάνουν ταυτοχρόνως 6 σταθμούς του Μετρό και του ΗΣΑΠ (Αιγάλεω, Αγ. Αντώνιος, Δάφνη, Νέα Ιωνία, Ταύρος και Μοναστηράκι). Όσο διαρκεί η παρέμβαση τίθενται εκτός λειτουργίας τα ακυρωτικά μηχανήματα των σταθμών και μοιράζονται κείμενα στους επιβάτες τα οποία διαβάζονται και από τη μικροφωνική των σταθμών.

Σάββατο, 14 Μαρτίου

Η *Ανοιχτή Συνέλευση Εξεγερμένων για την Αλληλεγγύη στους Διωκόμενους της Εξέγερσης* πραγματοποιεί πορεία με τη συμμετοχή 200-250 διαδηλωτών στις Φυλακές Ανηλίκων του **Αυλώνα** όπου κρατούνται ανήλικοι συλληφθέντες της εξέγερσης του Δεκέμβρη.

Τρίτη, 17 Μαρτίου

Στη **Λάρισα** πραγματοποιείται πορεία αλληλεγγύης στους συλληφθέντες της εξέγερσης. Πορεία με ανάλογο περιεχόμενο πραγματοποιείται την ίδια μέρα και στη **Θεσσαλονίκη**.

Παρασκευή, 20 Μαρτίου

Στη **Λάρισα** πραγματοποιείται πορεία αλληλεγγύης στους συλληφθέντες του Δεκέμβρη με τη συμμετοχή 100-150 διαδηλωτών.

Παρασκευή 27 Μαρτίου

Στο **Ηράκλειο** της Κρήτης καταλαμβάνεται η Βασιλική του Αγίου Μάρκου για να χρησιμοποιηθεί ως το κέντρο του 3ήμερου εκδηλώσεων αλληλεγγύης στους συλληφθέντες της εξέγερσης.

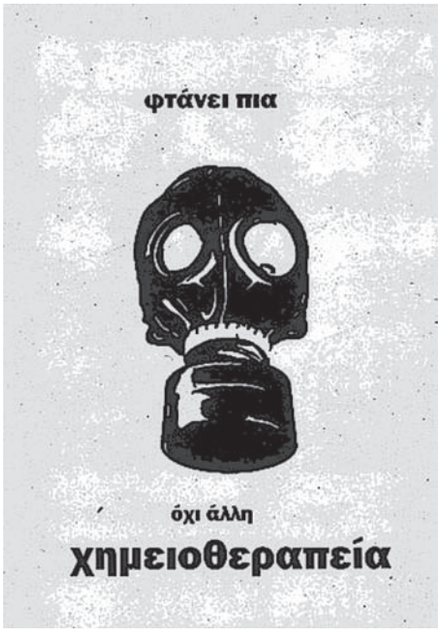

Σάββατο 28 Μαρτίου

Η Ανοιχτή Συνέλευση Κατοίκων Νέας Φιλαδέλφειας, που είχε συγκροτηθεί στη διάρκεια της εξέγερσης του Δεκέμβρη, καταλαμβάνει ένα δημοτικό κτίριο στην οδό Δεκελείας, για να το χρησιμοποιήσει ως αυτοδιαχειριζόμενο κοινωνικό χώρο.

Δευτέρα, 30 Μαρτίου

Στη **Λάρισα** αποφυλακίζονται 4 συλληφθέντες της εξέγερσης του Δεκεμβρίου που ήταν προφυλακισμένοι. Στους 4, που είχαν διωχθεί με τις διατάξεις του αντιτρομοκρατικού νόμου, επιβάλλονται περιοριστικοί όροι και ορίζεται εγγύηση 15.000 ευρώ για τον καθένα. Χωρίς κανένα περιοριστικό όρο και χωρίς εγγύηση αποφυλακίζονται 3 προφυλακισμένοι στον Κορυδαλλό που είχαν συλληφθεί στην Αθήνα.

Τρίτη, 31 Μαρτίου

Πραγματοποιείται πορεία αλληλεγγύης για τους συλληφθέντες της εξέγερσης στο **Ηράκλειο** της Κρήτης. Ενώ η πορεία βρίσκεται έξω από το δημαρχείο της πόλης, οι μπάτσοι επιτίθενται στους διαδηλωτές και συλλαμβάνουν 3 από αυτούς. Χάρη στην άμεση αντίδραση των υπόλοιπων διαδηλωτών που καταλαμβάνουν το δημαρχείο, οι τρεις συλληφθέντες αφήνονται ελεύθεροι. Την ίδια μέρα στη **Μυτιλήνη**, η «Ανοιχτή Συνέλευση εργαζομένων, ανέργων, φοιτητών, μαθητών» καλεί σε πορεία ενάντια στην κρατική καταστολή.

ΜΕ ΒΙΤΡΙΟΛΙ ΚΑΙ ΣΦΑΙΡΕΣ ΣΤΟ ΨΑΧΝΟ...

...ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΝ ΖΟΥΜΕ ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ ΕΔΩ

Το παράλογο, κανιβαλικό, κοινωνικό - παραγωγικό σύστημα που ζούμε, ένα σύστημα που στηρίζεται στο κέρδος, τον ανταγωνισμό και την εκμετάλλευση, βρίσκεται εδώ και καιρό σε κρίση.

Ένα τεράστιο κομμάτι του παγκόσμιου πληθυσμού είναι πλεονάζον γι' αυτό το σύστημα, καθώς μέσα στην κρίση δεν γίνεται να το εκμεταλλευτεί παραγωγικά, και θα πρέπει να εκλείψει. Ταυτόχρονα, ένα άλλο κομμάτι, θα πρέπει να σφίξει και άλλο τα λουριά, να δεχτεί περαιτέρω εντατικοποίηση, ελαστικοποίηση, χτύπημα δικαιωμάτων σε ασφάλιση και περίθαλψη...

Στις αντιδράσεις που γεννιούνται μέσα στις κοινωνίες, όταν αυτά τα μέτρα επιχειρείται να περάσουν, το σύστημα απαντά προσπαθώντας να στρέψει το ένα κομμάτι εναντίον του άλλου. Την ίδια στιγμή εντείνει την επιτήρηση, τον έλεγχο και την καταστολή του κομματιού εκείνου που αντιδρά ενάντια σε αυτά τα μέτρα.

Ο δολοφονημένος από τους μπάτσους Αλέξης και η σακατεμένη –με παραδειγματικό τρόπο- από τους εργοδότες Κωνσταντίνα Κούνεβα είναι δύο στιγμές που δείχνουν τι επιφυλάσσουν τα αφεντικά σε αυτούς που δε συμμορφώνονται στα πρότυπα της υποταγής, που δεν αποδέχονται την ήττα στον πόλεμο που τα αφεντικά μας έχουν κηρύξει.
Οι μέρες που ακολούθησαν τη δολοφονία ανίχνευσαν τα σημεία μιας απάντησης.

ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΟΥΛΕΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΜΕ ΨΙΧΟΥΛΑ

Για να μπορέσει να περάσει κοινωνικά η νέα συνθήκη, οι δουλειές πληρωμένες με ψίχουλα, η εντατικοποίηση και η ελαστικοποίηση χρειάστηκε η συνεργασία πολλών παραγόντων. Οι νέες εργασιακές σχέσεις δεν αποτέλεσαν παρά το μεγάλο φαγοπότι για αυτούς. Έτσι, επίσημος συνδικαλισμός, πολιτικοί, εργολάβοι και ΜΜΕδες έστησαν τρελό πανηγύρι στις πλάτες των εργαζομένων.

Ο ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ

"Η Κωσταντίνα και το σωματείο καθαριστριών προσπαθούν και επιμένουν τα τελευταία χρόνια να τραβάνε την κουρτίνα και να αποκαλύπτουν όλα όσα κρύβονται κάτω από τις εργολαβίες ιδιαίτερα στις δημόσιες υπηρεσίες. Σιωπή!! Το κράτος κοιμάται και δεν καταλαβαίνει! Οι διοικήσεις των οργανισμών, των επιχειρήσεων, των νοσοκομείων κοιμούνται και δεν καταλαβαίνουν.! Ο επίσημος συνδικαλισμός δεν καταλαβαίνει!"

"Στήνουν εργοδοτικά σωματεία (σ.σ.πρωτοβάθμια) για να μας εκπροσωπήσουν οι Προσωπάρχες και οι υποτακτικοί τον εργολάβων".

Από την ανακοίνωση της παναττικής ένωσης καθαριστριών και οικιακού προσωπικού
που Γραμματέας του είναι η Κ. Κούνεβα

Έτσι, ένας συνδικαλισμός ξεπουλημένος, αποτελεί τον εγγυητή της κερδοφορίας της επιχείρησης και του τσακίσματος κάθε αντίστασης. Με συνδικαλιστές ρουφιάνους, χωροφύλακες της εργοδοσίας στέκεται εμπόδιο σε κάθε προσπάθεια οργάνωσης των εργαζομένων.

Αλλά και όταν ο επίσημος συνδικαλισμός δεν είναι ξεπουλημένος και εργοδοτικός είναι κλαδικός. Νοιάζεται μόνο για τα συμφέροντα των μελών του και, για να διατηρήσει τα όποια δικαιώματα αυτών, δε διστάζει να συναινέσει στην εξόντωση των απέξω. Αφήνει τον εργοδότη να συνάπτει αυτά τα δουλοκτητικά συμβόλαια σφυρίζοντας αδιάφορα. Συνδιαχειριστής της κρίσης, συναινεί στην βαρβαρότητα, αρκεί το κομμάτι που εκπροσωπεί να «πέσει στα μαλακά».

Τα παραδείγματα πολλά: Από τους συνδικαλιστές του ΟΤΕ που δέχτηκαν να δουλεύουν οι νεοδιοριζόμενοι σε καθεστώς μαυρίλας, που επιτρέπουν την δουλοκτητική κατάσταση στα τηλεφωνικά κέντρα του ΟΤΕ -αρκεί να μην θιγούν οι δικές τους εργασιακές σχέσεις- μέχρι τους συνδικαλιστές στα νοσοκομεία, στον ΗΣΑΠ, στον ΟΣΕ...

Συνδικαλιστές που επιτρέπουν στον ίδιο εργασιακό χώρο, μπροστά στα μάτια τους, να υποτιμώνται ακόμη περισσότερο εργαζόμενοι κατόπιν συμβολαίου που το αφεντικό τους έκανε με τους εργολάβους. Συνδικαλιστές στα νοσοκομεία που επέτρεψαν να πεταχτούν εκτός περίθαλψης οι ανασφάλιστοι μερικά χρόνια πριν. Συνδικαλιστές στα νοσοκομεία που, εν μέσω των κλαδικών κινητοποιήσεων του τελευταίου διαστήματος, δεν είπαν ούτε κουβέντα για τον ασφαλιστικό νόμο που πέταξε ξανά εκτός περίθαλψης άλλους 300.000 ασφαλισμένους του ΙΚΑ λόγω της αύξησης των αναγκαίων για την υγειονομική ασφάλιση ενσήμων...

Τα παραδείγματα πολλά, θα μπορούσαμε να μιλάμε για ώρες.

ΟΙ ΕΡΓΟΛΑΒΟΙ

Η ISS Facility Services Α.Ε. αποτελεί μέλος του ISS Global A/S, ενός από τους μεγαλύτερους ομίλους με ηγετική θέση στον ευρύτερο τομέα παροχής πολλαπλών υπηρεσιών και ενεργό δραστηριοποίηση σε 46 κράτη με 350.000 εργαζομένους και περισσότερους από 125.000 business-to-business πελάτες συγκαταλέγεται μεταξύ των 10 μεγαλύτερων εργοδοτών στην Ευρώπη. Δραστηριοποιείται στην Ελλάδα από το 1977, παρέχοντας ένα ευρύ φάσμα ολοκληρωμένων και καινοτόμων λύσεων, όπως καθαρισμός, υποστήριξη γραφείου, διαχείριση αναλωσίμων, τεχνική συντήρηση κτιρίων, απεντομώσεις/μυοκτονίες, κατασκευή και συντήρηση κήπων, catering/vending, καθώς και διάθεση Ανθρώπινου Δυναμικού υπό τη μορφή της προσωρινής απασχόλησης μέσω της θυγατρικής εταιρίας ISS Human Resources.Την ISS Facility Services εμπιστεύονται σε θέματα καθαριότητας το Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο, το ΥΓΕΙΑ, το «Metropolitan Hospital», το «Π.Π. Νοσοκομείο Λάρισας», το «Γ. Π. Ν. Παπαγεωργίου» στη Θεσσαλονίκη, το «Κυανούς Σταυρός – Euromedica» Θεσσαλονίκης το «ΓΕΝΕΣΙΣ – Euromedica» Θεσσαλονίκης, η «Γενική Κλινική – Euromedica» Θεσσαλονίκης, η «Μαιευτική Κλινική ΜΗΤΕΡΑ», η «Συμμετρία», το «Ιατρικό Κέντρο Αποκατάστασης» στην Αθήνα, τα Νοσοκομεία «Παπανικολάου» Θεσσαλονίκης, το «Ιπποκράτειο» Θεσσαλονίκης, ΑΧΕΠΑ Θεσσαλονίκης, Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης κ.α.
Η ISS Facility Services Α.Ε , έκανε ένα καθοριστικό βήμα για την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών facility services στους πελάτες της, εξαγοράζοντας στις 10-4-2008, το 100% των μετοχών την Aspis Security Α . Ε . Η οριστική συμφωνία υπογράφηκε μετά την απαιτούμενη έγκριση από την Επιτροπή Ανταγωνισμού.Η Aspis Security είναι η τρίτη μεγαλύτερη Εταιρεία στην Ελλάδα στην παροχή υπηρεσιών φύλαξης και ασφαλείας, έχει 17χρονη εμπειρία στο χώρο και πλειάδα μεγάλων πελατών σε Δημόσιο και Ιδιωτικό τομέα, απασχολεί δε σήμερα πάνω από 1.400 άτομα προσωπικό.

Από ανακοινώσεις στην ιστοσελίδα μιας μεγάλης εταιρίας εργολαβιών καθαρισμού και προστασίας.

Ο τζίρος λοιπόν τεράστιος: οικονομικά συμφέροντα στον τομέα του καθαρισμού κάτω από την ίδια εργοδοσία με ιδιωτικές αστυνομίες, ισχύς και διαπλοκές που κάνουνε όποια σηκώσει κεφάλι να το πληρώνει ακριβά.

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

Μα είναι δυνατόν; Μέσα στο υπουργείο σας, μέσα στο νοσοκομείο σας, μέσα στους ΗΣΑΠ που δούλευε η Κωνσταντίνα...να μην ισχύουν ούτε καν αυτοί οι λειψοί νόμοι και οι κανονισμοί, να υπάρχουν μαύρες νησίδες από τους εργολάβους; Η απάντησή τους είναι αφοπλιστική! «Εμείς αναθέτουμε και πληρώνουμε τους εργολάβους για να καθαρίζουν. Με ποιους δουλεύουν, πώς δουλεύουν, είναι δική τους δουλειά, εμάς δεν μας ενδιαφέρει». Με όλο αυτό το κατεστημένο τα έβαλε η Κωσταντίνα, γι' αυτό της έδωσαν αυτή την τόσο αποτρόπαια απάντηση!!

Από την ανακοίνωση της παναττικής ένωσης καθαριστριών και οικιακού προσωπικού

Διαχειριστές, εντεταλμένοι στη μείωση του κόστους της εργασίας με οποιοδήποτε τίμημα, νεοφιλελεύθεροι ή σοσιαλδημοκράτες, βρήκαν, μέσω των μειοδοτικών διαγωνισμών και των εργολάβων, τον καλύτερο τρόπο να χτυπήσουν τα εργασιακά δικαιώματα, νίπτοντας την ίδια στιγμή τας χείρας τους. Και βέβαια όλοι γνωρίζουμε τι σημαίνουν εταιρείες, εργολάβοι, siemens μίζες, πολιτικό χρήμα, προμήθεια ...

ΤΑ ΜΜΕ

Υπάρχει ένας τεράστιος φάκελος από τη δράση μας για την εγκληματική συμπεριφορά της εργοδοσίας. Τα καταγγείλαμε και στα ΜΜΕ.
Η ΕΜΠΡΑΚΤΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΟΛΩΝ ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ Η ΙΔΙΑ: ΔΕ ΜΑΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ!!

Από την ανακοίνωση της παναττικής ένωσης καθαριστριών και οικιακού προσωπικού

Κόρακας κοράκου μάτι...
Δημοσιογράφοι... πιστοί υπάλληλοι ενός συστήματος πολιτικού και οικονομικού που η προϊστάμενη αρχή τους είναι τα ίδια τα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα που είναι υπεύθυνα για αυτές τις αλλαγές.

Άλλοτε με την εσκεμμένη αποσιώπηση, άλλοτε με τη διαστρέβλωση, άλλοτε με την μετατόπιση του ενδιαφέροντος σε άλλα ζητήματα, οργανώνουν με όλους τους τρόπους την άμυνα αυτής της τάξης πραγμάτων.

Η ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΚΑΙ ΕΜΕΙΣ

"Στο σωματείο μας έχουμε εκλέξει στη θέση της αναπληρώτριας γραμματέα ένα κορίτσι από τη Βουλγαρία, την κ. Κωσταντίνα Κούνεβα. Αυτή η γυναίκα τραβάει τα μύρια όσα. Μέχρι και στον τόπο εργασίας - που θεωρείται άσυλο για τον εργαζόμενο- της έστειλαν τρεις φορές την αστυνομία. Στη δουλειά της επικρατεί πολύ άσχημο κλίμα. Της έκοψαν τις υπερωρίες, απέλυσαν τη μητέρα της, την απειλούν πως θα τη στείλουν «πακέτο» πίσω στη χώρα της."

Ένα χρόνο πριν. Από συνέντευξη μέλους του σωματείου. 10/12/2007

Γυναίκα χωρίς άντρα που μες στο συλλογικό φαντασιακό αποτελεί τον σύζυγο-προστάτη, μετανάστρια –ξένη μέσα σε ένα καλλιεργούμενο κλίμα ρατσισμού, εργάτρια-φτωχή. Περικυκλωμένη από σεξισμό, ρατσισμό και κοινωνική υποτίμηση: συνθήκες που κάνουν πολύ δύσκολο το να σηκώσεις κεφάλι ενάντια στην εκμετάλλευση.

Η Κούνεβα, παρόλα αυτά, καθώς και άλλες γυναίκες μετανάστριες και ντόπιες τόλμησαν, σήκωσαν κεφάλι οργανωμένα και μεθοδικά, συγκρούστηκαν με την εργοδοσία, απαίτησαν το δώρο Χριστουγέννων, απαίτησαν τα ένσημα που η εργοδοσία δεν κολλούσε, συγκρούστηκαν για δικαιοσύνη και αξιοπρέπεια με αυτό τον συρφετό συμφερόντων.

Απέναντί τους βρήκαν τον έσχατο εγγυητή αυτής της τάξης πραγμάτων. Την ωμή βία των, ένστολων ή μη, δολοφόνων – εντολοδόχων υπαλλήλων αυτής της τάξης που στηριζόμενοι στα προηγούμενα δεκανίκια των καθεστωτικών συνδικαλιστών, των ΜΜΕδων, των πολιτικών, των ιδιωτικών αστυνομιών, του ρατσισμού και του σεξισμού, θεώρησαν ότι τους παίρνει να τιμωρήσουν παραδειγματικά την αγωνίστρια Κωνσταντίνα.

Όπως αντίστοιχα και πριν από ένα μήνα, με τους ένστολους δολοφόνους του Αλέξη Γρηγορόπουλου, θεώρησαν ότι τους παίρνει να εγκαθιδρύσουν στις πλατείες την τάξη της πρέζας, της αστυνομικής επιτήρησης, του νεκροταφείου, για να πάρουν όμως στους δρόμους της εξεγερμένης Ελλάδας την απάντηση που τους αρμόζει.

Το κράτος έδειξε τα δόντια του συλλαμβάνοντας παραπάνω από 200 εξεγερμένους, μέσα σε αυτούς πάρα πολλούς μετανάστες. Η κίνηση αυτή έχει ως στόχο την τιμωρία αυτών που τολμούν να εξεγείρονται και την πειθάρχηση των υπολοίπων· αλλά κυρίως φανερώνει το δικό τους φόβο μπροστά στη δύναμη που έχουμε, έλληνες και μετανάστες μαζί, μια δύναμη που πήρε σάρκα και οστά τις ημέρες του Δεκέμβρη.

Η δολοφονική επίθεση με βιτριόλι στην αγωνίστρια Κούνεβα, οι διώξεις, οι προφυλακίσεις και οι απελάσεις των εξεγερμένων του Δεκέμβρη είναι η προσπάθεια επανεγκαθίδρυσης της διασαλευμένης τάξης των αφεντικών.

ΝΑ ΟΡΓΑΝΩΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΘΕΣΗ ΜΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΤΑΞΗ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ.

"Καλούμε όλους τους εργαζόμενους Έλληνες και Μετανάστες, τη νεολαία που έχει κατέβει στους δρόμους, κάθε έντιμο και αξιοπρεπή άνθρωπο σε αλληλεγγύη και συμπαράσταση. Να αποκαλύψουμε τους ηθικούς και φυσικούς αυτουργούς, που κρύβονται πίσω από την απόπειρα δολοφονίας της Κωσταντίνας.

"Να αποκαλύψουμε όλους όσους μας σκοτώνουν κάθε μέρα γιατί όλους και όλες εμάς, Έλληνες και Μετανάστες ΜΑΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ"

Από την ανακοίνωση της παναττικής ένωσης καθαριστριών και οικιακού προσωπικού

Αλληλεγγύη στην αγωνίστρια Κ. Κούνεβα

Αλληλεγγύη στον αγώνα των καθαριστριών ενάντια στον εργασιακό μεσαίωνα.

Αλληλεγγύη στους διωκόμενους για την εξέγερση του Δεκέμβρη.

ανοιχτή συνέλευση αγώνα άνω πόλης

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2009

Πέμπτη, 2 Απριλίου

Η πρώτη γενική απεργία μετά την εξέγερση του Δεκέμβρη. Την απεργία έχουν καλέσει ΓΣΕΕ και ΑΔΕΔΥ με «αιχμές» τις απολύσεις και τα προτεινόμενα από την εργοδοσία μέτρα (μείωση ωραρίου με επακόλουθη μείωση αποδοχών). Η απεργιακή συγκέντρωση αν και μεγάλη σε συμμετοχή είναι υποτονική. Μοναδική δυναμική πρωτοβουλία αποτελεί η επίθεση στα γραφεία του Πανελληνίου Συνδέσμου Επιχειρήσεων Προστασίας Περιβάλλοντος (ΠΑΣΕΠΠΕ) που βρίσκονται στην οδό Μάρνη, στον οποίο είναι μέλη και εταιρείες που αναλαμβάνουν εργολαβίες καθαρισμού. Μετά την επίθεση από τα παράθυρα των γραφείων του Συνδέσμου πετάγονται προκηρύξεις που εξηγούν τους λόγους για τους οποίους έγινε η επίθεση. Την ίδια μέρα η ΠΕΚΟΠ και η πρωτοβουλία πρωτοβάθμιων σωματείων καλούν σε κατάληψη των γραφείων του ΗΣΑΠ. Ωστόσο, παρά τη μεγάλη παρουσία του αλληλέγγυου κόσμου, η κατάληψη δεν έγινε ποτέ και επιλέχθηκε για μία ακόμα φορά η γνωστή συνδικαλιστική πρακτική της διαπραγμάτευσης δια αντιπροσώπου. Κάποια μέλη του ΔΣ της ΠΕΚΟΠ μαζί με άλλους αριστερούς παράγοντες συνάντησαν τη διοίκηση του ΗΣΑΠ η οποία τελικά υποσχέθηκε ότι θα καταγγείλει τη σύμβαση με την ΟΙΚΟΜΕΤ και ότι θα αναζητήσει τρόπο για την πρόσληψη των καθαριστριών που εργάζονται στην ΟΙΚΟΜΕΤ απευθείας από τον ΗΣΑΠ μέσω του ΑΣΕΠ. Στη συνέχεια, τόσο η ΠΕΚΟΠ όσο και οι υπόλοιποι συνδικαλιστές ανακοίνωσαν θριαμβευτικά την υπόσχεση περί ΑΣΕΠ στους παρευρισκόμενους αλληλέγγυους οι οποίοι είναι ολοφάνερο ότι χρησιμοποιήθηκαν ως μοχλός πίεσης. Η υπόσχεση αυτή θα αποδειχθεί τελικά ψευδής. Πέραν τούτου, η συγκεκριμένη συνδικαλιστική διεκδίκηση προώθησε το διαχωρισμό των εργαζομένων καθώς απέκλειε όσους προέρχονταν από «μη κοινοτικές» χώρες (περίπου το 60%).

Παρασκευή, 3 Απριλίου

Οι ανοιχτές συνελεύσεις Χαλανδρίου, Αγίου Δημητρίου και Νέας Φιλαδέλφειας, που συγκροτούν τη Δικτύωση Γειτονιών, πραγματοποιούν κοινή δράση αλληλεγγύης στους συλληφθέντες της εξέγερσης και ενάντια στα νέα κατασταλτικά μέτρα (ποινικοποίηση της κουκούλας, απειλή εκκένωσης όλων των κατειλημμένων κτιρίων, ένταση της αστυνόμευσης) που έχει εξαγγείλει η κυβέρνηση. Μετά από τοπικές πορείες και παρεμβάσεις, μέλη των συνελεύσεων συναντιούνται στο πάρκο της οδού Ναυαρίνου στα Εξάρχεια. Από εκεί με μηχανάκια και ποδήλατα πραγματοποιούν πορεία μέχρι την κατάληψη της οδού Σκαραμαγκά. Από την Ομόνοια και μετά συμμετέχει στην πορεία και κλιμάκιο της νεοσύστατης ομάδας «Δ» της ελληνικής αστυνομίας. Μερικά από τα συνθήματα που είναι γραμμένα στα τρικάκια που πετούν οι διαδηλωτές είναι «*Η φυλακή είναι η κόλαση μια κοινωνίας που ο παράδεισός της είναι το σούπερ-μάρκετ*» και «*Μηδενική ανοχή στο κράτος-φυλακή*».

Σάββατο, 4 Απριλίου

Μια ακόμα επίθεση σε εταιρία καθαρισμού προστίθεται στο μακρύ κατάλογο παρόμοιων επιθέσεων που ξεκίνησαν μετά τη δολοφονική επίθεση ενάντια στην Κ. Κούνεβα. Στη **Θεσσαλονίκη**, καταστρέφονται τα γραφεία της εταιρίας «Οικολογική», που έχει αναλάβει την εργολαβία του καθαρισμού στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Δευτέρα, 6 Απριλίου

Λήγει στη Θεσσαλονίκη, ύστερα από 16 μέρες η κατάληψη της Πρυτανεία του ΑΠΘ, που έγινε σε ένδειξη αλληλεγγύης στην Κ. Κούνεβα και απαιτώντας την απομάκρυνση των εργολάβων καθαριότητας από το πανεπιστήμιο και την πρόσληψη των καθαριστριών απευθείας από το πανεπιστήμιο.

Πέμπτη, 9 Απριλίου

Στην **Ξάνθη** η Ανοιχτή Λαϊκή Συνέλευση Εξεγερμένων πραγματοποιεί στην πλατεία Ελευθερίας παρέμβαση

σε ένδειξη αλληλεγγύης στους συλληφθέντες της εξέγερσης του Δεκέμβρη.

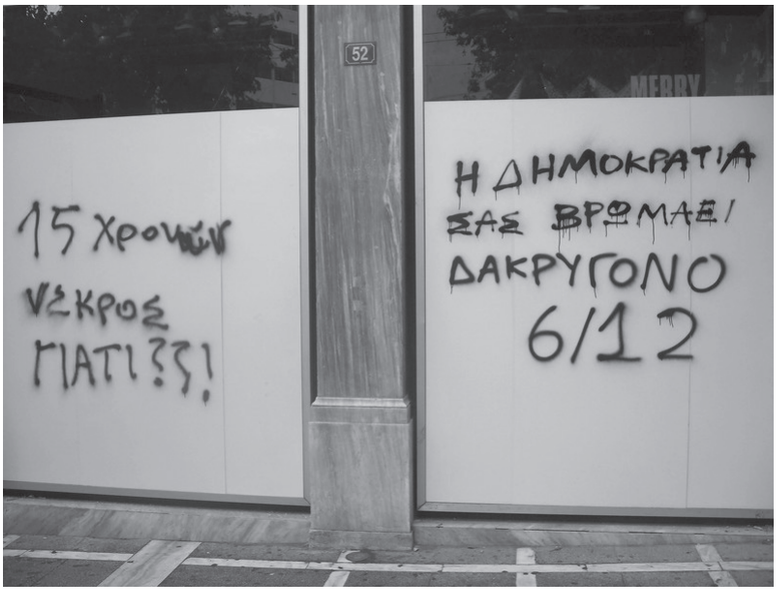

Παρασκευή, 10 Απριλίου

Μέλη της Ανοιχτής λαϊκής συνέλευσης Αγ. Δημητρίου, της Ανοιχτής συνέλευσης κατοίκων Χαλανδρίου και αλληλέγγυοι καταλαμβάνουν τους ραδιοσταθμούς «Best», «Village» και «Εν πλω» στο Παλαιό Ψυχικό σε αλληλεγγύη στους συλληφθέντες της εξέγερσης του Δεκέμβρη. Οι καταληψίες μεταδίδουν από τις συχνότητες των σταθμών κείμενο για την εξέγερση του Δεκέμβρη και τα νέα κατασταλτικά μέτρα της κυβέρνησης και προπαγανδίζουν την πορεία αλληλεγγύης στους συλληφθέντες της εξέγερσης που θα γίνει στις φυλακές Κορυδαλλού.

Σαββατο, 11 Απριλίου

Η Ανοιχτή Συνέλευση Εξεγερμένων για την Αλληλεγγύη στους Διωκόμενους της Εξέγερσης, η κατάληψη Πατησίων 61 και Σκαραμαγκά, η Συσπείρωση Αναρχικών και άλλες συλλογικότητες αναρχικών και αντιεξουσιαστών καλούν πορεία αλληλεγγύης στους κρατούμενους της εξέγερσης έξω από τις φυλακές Κορυδαλλού. Περίπου 800 διαδηλωτές συγκεντρώνονται στην πλατεία Ελευθερίας του Κορυδαλλού και κατευθύνονται στις φυλακές. Ο παλμός της πορείας, παρά το σχετικά μικρό αριθμό των συμμετεχόντων, είναι δυναμικός. Έξω από τις γυναικείες φυλακές οι διαδηλωτές σταματούν για αρκετή ώρα φωνάζοντας συνθήματα και οι κρατούμενες μέσα από τα παράθυρα των κελιών τους ανταποδίδουν τα συνθήματα και ανεμίζουν πετσέτες και σεντόνια που φλέγονται.

Δευτέρα, 27 Απριλίου

Κατάληψη του σταθμού «Imagine» στη **Θεσσαλονίκη** για να προπαγανδιστεί η πορεία της επόμενης ημέρας για την αλληλεγγύη στις καταλήψεις και ενάντια στην ένταση της αστυνόμευσης μετά τον Δεκέμβρη.

Τρίτη, 28 Απριλίου

Πορεία αλληλεγγύης στις καταλήψεις και ενάντια στα νέα κατασταλτικά μέτρα της κυβέρνησης σε **Αθήνα** και **Θεσσαλονίκη.** Στην Αθήνα η πορεία ξεκίνησε από το κατειλημμένο πάρκο της οδού Ναυαρίνου και μέσω της Σόλωνος και της Στουρνάρη βγήκε στην Πατησίων με κατεύθυνση την κατάληψη Πατησίων και Σκαραμαγκά, όπου έγινε δεκτή από τους καταληψίες που βρίσκονταν στο κτίριο με συνθήματα. Μετά, κατέβηκε στην οδό Αχαρνών από την Ιουλιανού με προορισμό την άλλη κατάληψη του κέντρου, τη Βίλλα Αμαλία. Από εκεί, οι περίπου 2500-3000 σύντροφοι που συμμετείχαν στη διαδήλωση, ανέβηκαν την Αγίου Μελετίου και φτάνοντας στην Πατησίων, κατευθύνθηκαν στο κατειλημμένο πάρκο Κύπρου και Πατησίων όπου τερματίστηκε η πορεία. Στη διαδρομή καταστράφηκαν κάμερες και ορισμένες τζαμαρίες τραπεζών και γράφτηκαν συνθήματα.

Στη **Θεσσαλονίκη** περίπου 1000 σύντροφοι κάνουν πορεία στο κέντρο της πόλης καταστρέφοντας κάμερες τραπεζών.

Την ίδια μέρα πραγματοποιείται πορεία αλληλεγγύης στην κατάληψη Ματσάγγου στο **Βόλο**.

Ακόμα ένας προφυλακισμένος από τους συλληφθέντες της εξέγερσης αποφυλακίζεται. Ένας 18χρόνος που είχε συλληφθεί μετά το πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο της 9ης Ιανουαρίου και κρατείτο στη φυλακή ανηλίκων του Αυλώνα, αποφυλακίζεται με περιοριστικούς όρους.

ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΟΡΟΪΔΕΥΕΙΣ ΠΟΛΛΟΥΣ ΓΙΑ ΠΟΛΥ ΚΑΙΡΟ ΑΛΛΑ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΟΡΟΪΔΕΥΕΙΣ ΤΟΥΣ ΠΑΝΤΕΣ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ

Η εξέγερση του Δεκέμβρη που πυροδοτήθηκε από τη δολοφονία του Αλέξη ήταν πρωτοφανής τόσο στην έκταση όσο και την έντασή της. Σ' όλη σχεδόν την επικράτεια, απ' τη μητρόπολη ως απομακρυσμένες κωμοπόλεις, τα διαφορετικά μεταξύ τους υποκείμενά της, μαθητές, φοιτητές, άνεργοι, μετανάστες, επισφαλείς εργαζόμενοι, αναίρεσαν τις διαχωρισμένες τους ταυτότητες συμμετέχοντας σε πράξεις εξεγερτικής βίας. Κι αν η αφετηρία του στόχου της ήταν οι μπάτσοι, γρήγορα η επίθεση των εξεγερμένων γενικεύτηκε ενάντια στο σύνολο της τρομοκρατίας που ασκεί το καπιταλιστικό κράτος: οι ναοί του χρήματος πυρπολήθηκαν, εμπορεύματα απαλλοτριώθηκαν, πανεπιστημιακά και άλλα δημόσια κτίρια κατελήφθησαν. Η λειτουργία των μέσων μαζικής μεταφοράς διασαλεύτηκε, τα άντρα της κατανάλωσης και της τέχνης έχασαν προσωρινά τον αποστειρωμένο χαρακτήρα τους…

Αυτή η γενικευμένη και αυθόρμητη έκρηξη της ταξικής οργής δεν άφησε μόνο υλικές καταστροφές πίσω της. Μέσα από την κοινότητα αγώνα που δημιουργήθηκε στις οδομαχίες, τις καταλήψεις, τις συνελεύσεις στις γειτονιές και τις ευφάνταστες δράσεις παντού, οργανώθηκε μια απειθαρχία και μια ανταρσία που απονομιμοποίησε όλους τους θεσμούς του παλιού κόσμου. Οι κομματικοί μηχανισμοί, τα ΜΜΕ, η συνδικαλιστική γραφειοκρατία, καθώς και το δόγμα της μηδενικής ανοχής του ποινικού κράτους ασφάλειας όπως ξεδιπλωνόταν εναντίον μας τα τελευταία χρόνια, στάθηκαν ανίκανα να συντρίψουν ιδεολογικά την εξέγερση. Η συκοφάντηση των εξεγερμένων, ο θεαματικός διαχωρισμός τους σε «έλληνες ειρηνικούς διαδηλωτές» και «αλλοδαπούς πλιατσικολόγους» απέτυχε, και τότε η ωμή καταστολή ανέλαβε να «αποκαταστήσει» την διασαλευθείσα τάξη.

Οι χιλιάδες προσαγωγές, οι εκατοντάδες συλλήψεις, οι απελάσεις τις πρώτες μέρες δεκάδων μεταναστών, οι φυλακίσεις δεκάδων ντόπιων και μεταναστών εξεγερμένων, η επιβολή του τρομονόμου για 19 συλληφθέντες στη Λάρισα, η κατηγορία της παραμέλησης ανηλίκου σε γονείς ανά τη χώρα αποτέλεσαν το έσχατο καταφύγιο του κράτους για την ποινικοποίηση της εξέγερσης.

Όλοι αυτοί οι κρατούμενοι και συλληφθέντες της εξέγερσης, οι αιχμάλωτοι μιας λαμπρής στιγμής του κοινωνικού/ταξικού πολέμου, δεν έχουν την αλληλεγγύη μας μόνο γιατί αναγνωρίζουμε στο πρόσωπό τους τους εαυτούς μας, μέσα στον απόηχο μιας εξέγερσης που έσβησε. Αντίθετα, είμαστε διατεθειμένοι να μην αφήσουμε κανέναν απ' αυτούς στο έλεος του κράτους ακριβώς επειδή συνεχίζουμε έναν αγώνα ενάντια στο κεφάλαιο και το κράτος του που σε συνθήκες όξυνσης της κρίσης μας δείχνει τα δόντια του.

Καθώς το καπιταλιστικό κράτος είναι αναγκασμένο να αντιμετωπίσει την κρίση με αυξανόμενη υποτίμηση του άμεσου και έμμεσου μισθού, με απολύσεις και εντεινόμενη επισφάλεια, επιτείνει —θέλει δε θέλει– την κρίση νομιμοποίησης όχι μόνο των θεσμών του αλλά και των εκμεταλλευτικών και εξουσιαστικών σχέσεων εν γένει, ελπίζοντας ότι έτσι θα καλλιεργήσει το φόβο, την παθητικότητα και το μίζερο ατομικισμό. Δεν είναι το φάντασμα του Δεκέμβρη μόνο ως παρελθόν που το φοβίζει αλλά και η ενδεχόμενη μελλοντική του επανεμφάνιση. Γι' αυτό και καταφεύγει στην επανισχυροποίηση του δόγματος της μηδενικής ανοχής μέσα από μια σειρά άμεσων απειλών: βαρύτατες ποινές για όσους διαπράττουν «αδικήματα» με χρήση κουκούλας, επαναφορά του αδικήματος της Περιύβρισης Αρχής (διάταξη της δικτατορίας του Μεταξά που είχε καταργηθεί από κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ), εφαρμογή μεγαλύτερης αστυνόμευσης με νέα σώματα ένστολων (Πολυδωρικά μέτρα που ουδέποτε πριν εφαρμόστηκαν), επιχειρήσεις-σκούπα στο κέντρο εναντίον μεταναστών και τοξικομανών, καταστολή των καταλήψεων δημόσιων κτιρίων που είτε υπάρχουν εδώ και χρόνια είτε προέκυψαν μέσα από το Δεκέμβρη, κατάργηση του πανεπιστημιακού ασύλου.

Ταυτόχρονα ενορχηστρώνεται ένας «ηθικός πανικός» εναντίον κάθε μορφής παραβατικότητας αδιακρίτως για να προλειάνει το έδαφος της εφαρμογής των ανωτέρω σε μια προσπάθεια επανάκτησης του χαμένου κύρους του κράτους και επιβεβαίωσης των πειθαρχικών του λειτουργιών.

Ωστόσο, ο πανικός έχει καταλάβει πρωτίστως το στρατόπεδο των κρατούντων. Με νωπή ακόμα την εξέγερση των φυλακισμένων του Νοέμβρη, αυτών των πάντα επικίνδυνων απορριμμάτων της καπιταλιστικής μηχανής, την εξέγερση του Δεκέμβρη και μπροστά στο ενδεχόμενο μιας επερχόμενης εξέγερσης —αυτή τη φορά από όλους αυτούς που είχαν μείνει προηγουμένως απ' έξω και αρχίζουν σιγά-σιγά να συνειδητοποιούν ότι αν υπάρχει κάτι που πρέπει

να φοβούνται αυτό δεν είναι η βία των εξεγερμένων αλλά η βία του κεφαλαίου και του κράτους του πάνω τους- οι νέες κατασταλτικές εκστρατείες μπορεί να αποδειχτούν ιδιαίτερα αμφίβολης αποτελεσματικότητας.

Όσο οι υποσχέσεις για «έξοδο από την κρίση» δεν προκαλούν παρά μεγαλύτερη αποσύνθεση του προλεταριάτου, τόσο λιγότερο αυτό θα συναινεί στα μέτρα πειθάρχησής του.

Γιατί πώς θα πειστούν οι άνεργοι, οι απολυμένοι, οι προσωρινοί που όλο και πολλαπλασιάζονται ότι ο εχθρός είναι ο «κουκουλοφόρος» και ο «παραβατικός», όταν βιώνουν την τρομοκρατία του χρήματος και τη βία της κοινωνικής απορύθμισης καθημερινά στο πετσί τους;

Στον ταξικό πόλεμο εναντίον μας, το χαρτί της δαιμονοποίησης των εξεγερμένων, των πλεοναζόντων, υποτιμημένων ντόπιων και μεταναστών προλεταρίων και της ποινικής διαχείρισης της κοινωνικής ανασφάλειας δεν έχει μεγάλες πιθανότητες επιτυχίας.

Ας συμβάλλουμε κι εμείς σ' αυτήν την αποτυχία συνεχίζοντας τους ταξικούς αγώνες μέσα στους εργασιακούς χώρους, τις καταλήψεις, τις συνελεύσεις γειτονιών, τους ελεύθερους δημόσιους χώρους συνεχίζοντας όλα τα ανταγωνιστικά εγχειρήματα πριν και μετά το Δεκέμβρη!

ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΣΤΟΥΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥΣ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ!
ΠΑΥΣΗ ΚΑΘΕ ΔΙΩΞΗΣ ΣΤΟΥΣ ΣΥΛΛΗΦΘΕΝΤΕΣ!

ΚΑΤΩ ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ!

ΜΗΔΕΝΙΚΗ ΑΝΟΧΗ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΝΕΑ ΠΟΙΝΙΚΑ ΤΟΥ ΜΕΤΡΑ!

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΕ ΚΑΘΕ ΦΥΛΑΚΗ!

ΑΝΟΙΧΤΗ ΛΑΪΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΜΑΙΟΣ 2009

Κυριακή, 10 Μαΐου

Το βράδυ της Κυριακής μια ομάδα συντρόφων ματαιώνει την πρεμιέρα του θεατρικού έργου «Το κίτρινο σκυλί» που ήταν εμπνευσμένο από την επίθεση στην Κ. Κούνεβα. Περίπου 30 άτομα πετούν μπογιές και τρικάκια στο εσωτερικό του θεάτρου και γράφουν συνθήματα στους εξωτερικούς τοίχους, θέλοντας να αντιτεθούν στη θεαματικοποίηση της επίθεσης ενάντια στην Κούνεβα. Κάποια από τα συνθήματα που γράφονται έξω από το θέατρο είναι: «*Η τέχνη σας βρωμάει θάνατο*» και «*Αυτό που λέτε τέχνη το λέμε προσβολή*». Παρόμοιος είναι και ο τόνος των συνθημάτων στα τρικάκια που πέταξαν οι σύντροφοι που έκαναν την παρέμβαση: «*Η μισθωτή σκλαβιά είναι θάνατος, σκατά στην κοινωνία του θεάματος*» και «*Στις θεατρικές σκηνές του πολιτισμού σας δε χωράνε οι προλετάριες που αγωνίζονται*».

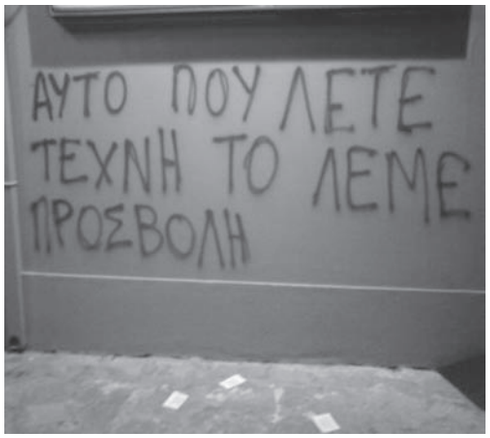

Τρίτη, 19 Μαΐου

Σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη πραγματοποιούνται πορείες αλληλεγγύης στην Κ. Κούνεβα από την ΠΕΚΟΠ και την Πρωτοβουλία πρωτοβάθμιων σωματείων. Στην πορεία παρεμβαίνει με πανώ, στο οποίο αναγράφεται το σύνθημα «*Ούτε ΑΣΕΠ, ούτε 'κοινοτικοί', ούτε 'μη-κοινοτικοί', αγώνας ενάντια στη μισθωτή σκλαβιά*», η Συνέλευση Αλληλεγγύης στην Κ. Κούνεβα και ομάδες συντρόφων μοιράζουν τα κείμενα «*Η τέχνη του διαχωρισμού*» και «*Τα κίτρινα σκυλιά και οι νεκρές ιδέες*»[1].

1 Το πρώτο υπάρχει στη σ.88 και το δεύτερο στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://athens.indymedia.org/front.php3?lang=el&article_id=1032593

Πέμπτη 21 και Παρασκευή 22 Μαΐου

Η Αθήνα συνταράσσεται από τις πορείες νεαρών, μεταναστών από μουσουλμανικές χώρες, κυρίως από την Ασία. Αφορμή για αυτές τις αυθόρμητες πορείες που καταλήγουν σε συγκρούσεις με τους μπάτσους έξω από τη Βουλή, σε καταστροφές καταστημάτων στην οδό Γ΄ Σεπτεμβρίου και σε επίθεση στο ΑΤ Κυψέλης είναι η καταστροφή ενός αντίτυπου του Κορανίου από ένα μπάτσο κατά τη διάρκεια ενός αστυνομικού ελέγχου σε καφενείο στον Άγιο Παντελεήμονα. Πρόκειται για την πρώτη στην Ελλάδα τέτοιας μορφής έκρηξη οργής των «πλεοναζόντων» προλετάριων, που διωγμένοι από τις χώρες τους εξαιτίας του πολέμου που διεξάγει εκεί η διεθνής του κεφαλαίου αντιμετωπίζουν τη συστηματική επιτήρηση και καταστολή του ελληνικού κράτους. Ως εκ τούτου, οι αιτίες της δεν μπορούν να εξαντληθούν στη θρησκευτική καταπίεσή τους και μόνο. Ωστόσο, κρίνοντας από τη νέα πορεία που καλούν αντιρατσιστικές οργανώσεις στις 29 Μαΐου όπου ο ρόλος των ιμάμηδων στην τήρηση της τάξης (ακόμα και με βία ενάντια σε κάποιους «απείθαρχους» μουσουλμάνους διαδηλωτές) ήταν καθοριστικός και όπου τα συνθήματα ήταν αποκλειστικά θρησκευτικού περιεχομένου, είναι φανερό ότι οι κάθε είδους διαχωρισμοί καλά κρατούν. Η επιχείρηση απομάκρυνσης των μεταναστών, μιας σημαντικής συνιστώσας της εξέγερσης από το κέντρο της πόλης, θα κορυφωθεί τους επόμενους μήνες με την εκκένωση κτιρίων που έχουν καταλάβει μετανάστες στο κέντρο (με πιο εμβληματική περίπτωση την περίπτωση του παλιού Εφετείου της Αθήνας) και την ένταση των απελάσεων των λεγόμενων «παράνομων μεταναστών».

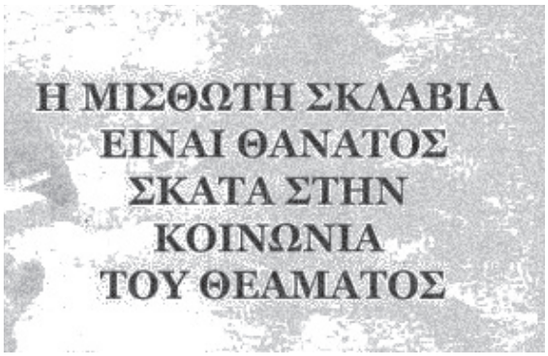

Τετάρτη, 27 Μαΐου

Πραγματοποιείται συγκέντρωση έξω από το δικαστικό μέγαρο **Ξάνθης**, καθώς εκείνη την ημέρα έχουν κληθεί να απολογηθούν 2 σύντροφοι για τη συμμετοχή τους στα γεγονότα της 10 Δεκέμβρη στη Νομαρχία Ξάνθης.

Σάββατο, 30 Μαΐου

Περίπου 200 άτομα πραγματοποιούν πορεία στο **Βόλο** ενάντια στις διώξεις που μεθοδεύει η εισαγγελία της πόλης εις βάρος συμμετεχόντων στην εξέγερση. Συγκεκριμένα τον Απρίλιο η Ασφάλεια κάλεσε 5 ενήλικες και 2 μαθητές σε ανάκριση ως κατηγορούμενους για τη συμμετοχή τους στις διαδηλώσεις του Δεκέμβρη και διαβίβασε το προϊόν της προανάκρισης στην εισαγγελία για να αποφασίσει σχετικά. Παρόμοιες πρωτοβουλίες πάρθηκαν μετά το Δεκέμβρη και από τις εισαγγελίες της Ξάνθης και του Πειραιά.

ΙΟΥΝΙΟΣ 2009

Πέμπτη, 4 Ιουνίου

Ο Ιός Κοινωνικής Απελευθέρωσης καλεί πορεία αλληλεγγύης στους συλληφθέντες της εξέγερσης στη **Λάρισα**.

Παρασκευή, 5 Ιουνίου

Καταλαμβάνεται η Πρυτανεία του Πανεπιστημίου Αθηνών σε ένδειξη αλληλεγγύης στους προφυλακισμένους της εξέγερσης του Δεκέμβρη, καθώς συνεδριάζει το δικαστικό συμβούλιο που θα αποφασίσει για την παράταση ή μη της προφυλάκισής τους μετά την παρέλευση του εξαμήνου. Την προηγούμενη μέρα είχε πραγματοποιηθεί συγκέντρωση στα δικαστήρια της οδού Ευελπίδων για τον ίδιο λόγο.

Κυριακή, 15 Ιουνίου

Γίνεται γνωστό ότι 4 μαθητές που είχαν προσαχθεί μετά την επίθεση στην Ασφάλεια Πειραιά στις 8 Δεκεμβρίου, καλούνται 6 μήνες αργότερα για ανάκριση στην Ασφάλεια μετά από εντολή

της Εισαγγελίας Πειραιά. Μαζί με τους 4 μαθητές είχαν προσαχθεί άλλα 4 άτομα· 2 ενήλικοι που πέρασαν αυτόφωρο και 2 μαθητές των οποίων η δίκη είχε οριστεί για το Φεβρουάριο του 2009, αλλά αναβλήθηκε για τον Οκτώβριο του ίδιου χρόνου.

Παρασκευή, 19 Ιουνίου

Αποφυλακίζονται άλλοι 4 προφυλακισμένοι για την εξέγερση του Δεκέμβρη. Μετά την αποφυλάκισή τους παραμένουν κρατούμενοι 2 μόνο από τους 67 συλληφθέντες της εξέγερσης που είχαν προφυλακιστεί.

Το βράδυ της ίδιας μέρας δέχεται επίθεση από μπάτσους το κατειλημμένο πάρκο της οδού Κύπρου και Πατησίων. Με πρόφαση ένα αντιμπατσικό σύνθημα που ήταν γραμμένο σε μια πόρτα η οποία βρισκόταν μέσα στο πάρκο, μπάτσοι περικύκλωσαν το πάρκο, προσήγαγαν 15 συντρόφους που βρίσκονταν στην περιφρούρηση του πάρκου εκείνη τη στιγμή και κατάσχεσαν την πόρτα. Μετά από λίγη ώρα οι προσαχθέντες αφέθηκαν ελεύθεροι, ενώ η τύχη της πόρτας αγνοείται.

ΙΟΥΛΙΟΣ 2009

Πέμπτη, 2 Ιουλίου

Η ΠΕΚΟΠ και η Πρωτοβουλία πρωτοβάθμιων σωματείων καλούν πορεία αλληλεγγύης στην Κ. Κούνεβα με αιτήματα να μην αρχειοθετηθεί η υπόθεση της δολοφονικής επίθεσης εις βάρος της Κούνεβα, να εκδιωχθούν οι εργολάβοι καθαριότητας και να μονιμοποιηθούν στο δημόσιο όλοι οι εργαζόμενοι στις εργολαβικές εταιρίες που δουλεύουν σε οργανισμούς του δημόσιου τομέα, ανεξαρτήτως εάν είναι έλληνες ή μετανάστες.

Τρίτη, 7 Ιουλίου

Αναρχικοί και αντιεξουσιαστές καλούν πορεία αλληλεγγύης στους μετανάστες και ενάντια στις επιθέσεις που δέχονται από την αστυνομία και από ακροδεξιές ομάδες. Χώρος συγκέντρωσης της πορείας είναι η πλατεία Ομονοίας και τελικός προορισμός η πλατεία Αττικής, αφού περάσει από την πλατεία του Αγίου Παντελεήμονα στην οδό Αχαρνών. Αυτό το δρομολόγιο επιλέγεται λόγω της προσπάθειας μιας «επιτροπής κατοίκων», η οποία πλαισιώθηκε από την πρώτη στιγμή από μέλη ακροδεξιών οργανώσεων, να εκδιώξει τους μετανάστες της περιοχής που σύχναζαν στην πλατεία του Αγ. Παντελεήμονα. Η επιδίωξή τους αυτή μπορεί να υλοποιηθεί μόνο με την αγαστή βοήθεια της αστυνομίας, στα πλαίσια της αντιεξεγερτικής πολιτικής της κυβέρνησης, καθώς η τελευταία θα τους παράσχει την κάλυψη που χρειάζονται για να τρομοκρατούν τους μετανάστες της περιοχής αλλά και όσους κατοίκους δε συμμερίζονται τις απόψεις και τις πρακτικές τους. Η χρησιμοποίηση των ακροδεξιών ως «εμπροσθοφυλακή» της αστυνομίας θα επιβεβαιωθεί ακόμα μια φορά στις 7 Ιουλίου. Η πορεία με τη συμμετοχή περίπου 2500 διαδηλωτών, μεταξύ τους και αρκετοί ασιάτες και αφρικανοί μετανάστες, διασχίζει τη Γ΄ Σεπτεμβρίου με δυναμικό παλμό, πετώντας τρικάκια και γράφοντας συνθήματα. Αφού η πορεία έχει στρίψει στην Κοδριγκτώνος, προχωρώντας προς την Αχαρνών και την πλατεία του Αγ. Παντελεήμονα, μια ομάδα χουλιγκανο-φασιστών επιτίθεται με πέτρες και φωτοβολίδες. Μπροστά στην απάντηση της περιφρούρησης της πορείας, οπισθοχωρούν για να δώσουν τη σκυτάλη στους ματατζήδες, οι οποίοι επεμβαίνουν με καταιγισμό χημικών. Οι διαδηλωτές αναγκάζονται να οπισθοχωρήσουν και κατευθύνονται προς την ΑΣΟΕΕ όπου στήνονται οδοφράγματα και ξεσπούν νέες συγκρούσεις με τους μπάτσους.

Παρασκευή, 10 Ιουλίου

Ο Θεοδωρής Ηλιόπουλος, που είχε συλληφθεί στις 18 Δεκεμβρίου και έκτοτε κρατείτο στις φυλακές Κορυδαλλού, ξεκινάει απεργία πείνας. Ο Ηλιόπουλος είναι ο τελευταίος από τους συλληθέντες της εξέγερσης που παραμένει προφυλακισμένος, καθώς η αίτηση αποφυλάκισής του απορρίφθηκε επειδή «τραυμάτισε τη δημοκρατία» και δεν έχει δείξει μεταμέλεια για τις πράξεις του. Από τις 12 Αυγούστου νοσηλεύεται στο νοσοκομείο των φυλακών Κορυδαλλού. Θα αφεθεί τελικά ελεύθερος με περιοριστικούς όρους στις 27 Αυγούστου, μετά από 49 μέρες απεργίας πείνας.

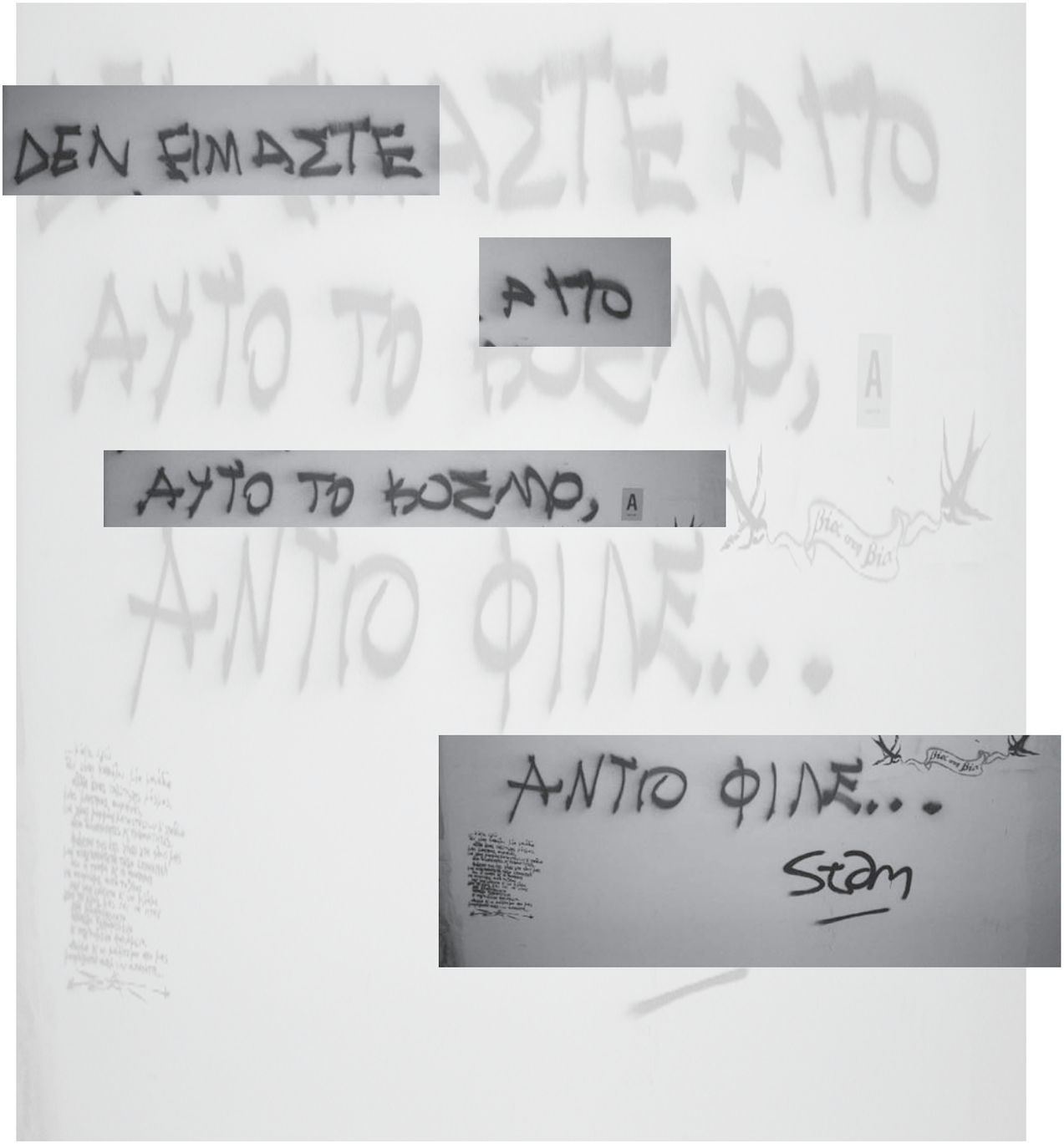

ΜΙΑ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΠΝΟΗ ΑΝΤΙΡΡΟΠΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ

Στη Δώρα, το Σωτήρη, τη Βίκυ, το Φώτη,
τον Κυριάκο και τα άλλα τα παιδιά

Η Τετάρτη 10 Δεκεμβρίου 2008 ήταν μια από τις κομβικές στιγμές της εξέγερσης. Μετά από τέσσερις μέρες σφοδρών συγκρούσεων με τις δυνάμεις του νόμου και της τάξης, σε μια ακινητοποιημένη πόλη, είχε δημιουργηθεί ένα πλήθος τεράστιων ρωγμών στο μπουντρούμι της απομόνωσής μας και άπλετο φως είχε ξεχυθεί μέσα. Ήταν το φως που εξέπεμψαν οι φλόγες των εμπρησμών και των οδοφραγμάτων. Όποιος συμμετείχε σ' αυτή τη μεθυστική συλλογική ενέργεια είχε γίνει φως και ο ίδιος· έβλεπε πια με πλήρη συνείδηση ό,τι παραμένει κρυμμένο σ' αυτούς που αυτοεγκλωβίζονται στο μπουντρούμι περιμένοντας τη σωτηρία από μια εξωτερική δύναμη. Κάτω από το ενισχυμένο από τις φλόγες των προηγούμενων ημερών φως του μεσημεριού δε διαγραφόταν μόνο το τέλος των διαχωρισμών και η αλλαγή των σημάτων του αστικού τοπίου. Πάνω απ' όλα, διορθωνόταν το παρελθόν και επιβραδυνόταν το παρόν· γινόταν ένα σημείο απίστευτης πυκνότητας και πολλαπλότητας όπου συναντιόντουσαν όλες οι χειρονομίες άρνησης του κεφαλαίου και του κράτους. Η αγάπη για τα άγνωστα εξεγερμένα πρόσωπα και το φως μας έδενε μ' αυτόν τον κόσμο που αρνιόμασταν. Κανείς δε δεχόταν να πάει χαμένη η ευτυχισμένη διακοπή της ροής του χρόνου. Ακόμα και το μακρινό παρελθόν ξαναπλαθόταν και έπαιρνε μια νέα διάσταση στην άκρη του παρόντος. Ας μου επιτραπεί να πω ότι αυτός ήταν ένας αγώνας ενάντια στις δυνάμεις της λησμονιάς και όχι μια εικόνα από το μέλλον: ανθρώπινες μορφές γελούν και παίζουν αιώνια μπροστά στη θάλασσα, πίσω από τον τοίχο με τη συκιά, πάνω στο λιθόστρωτο μονοπάτι, κάτω από τη γαλήνια σκιά των πεύκων... Μέσα στην αργή κίνηση του διεσταλμένου χρόνου όλοι είχαμε τον καιρό να κρίνουμε την κατάσταση και να σκεφτούμε πώς να αντικρούσουμε τον άνεμο της αντεπανάστασης που μας έσπρωχνε προς το μέλλον.

Αν και όλοι θέλαμε να επεκτείνουμε την εξέγερση στο χώρο και το χρόνο, δεν το αντιλαμβανόμασταν φυσικά με τον ίδιο τρόπο. Δεν ξέρω πόσοι ήταν αυτοί που είχαν στο μυαλό τους ένα πολιτικό πρόγραμμα –αυτοί που διοργάνωσαν την «εργατική συνέλευση» στη Νομική την ίδια μέρα σίγουρα– αλλά όσοι το έβλεπαν έτσι θα απογοητεύονταν οικτρά. Για μένα εκείνη τη μέρα, η καλύτερη επιλογή ήταν να αποδεχτώ την πρόσκληση της Άννας: συνάντηση στο Μπραχάμι για να οργανώσουμε την κατάληψη του τοπικού δημαρχείου την επομένη και ό,τι βγει. Το ίδιο βράδυ μάλιστα το εγχείρημα ανακοινώνεται και στη γενική συνέλευση της ΑΣΟΕΕ.

Πάμε Μπραχάμι. Στην προπαρασκευαστική συνάντηση ήταν έμπιστα πρόσωπα του «χώρου» καθώς και γνωστές και άγνωστες σε μένα φάτσες από τη γειτονιά και τις γύρω περιοχές (Νέα Σμύρνη, Ηλιούπολη, Καλαμάκι). Παρευρίσκεται και ένα μέλος του Συλλόγου Υπαλλήλων του δήμου με τους οποίους είχε γίνει προσυνενόηση για την κατάληψη και οι οποίοι είχαν προετοιμάσει για την επομένη την πρώτη ίσως εργατική προκήρυξη του Δεκέμβρη. Μέλη της Πικροδάφνης (του τοπικού αυτοδιαχειριζόμενου στεκιού που είχε την πρωτοβουλία αυτής της ενέργειας) θέτουν το ζήτημα ως ζήτημα διάδοσης του πνεύματος της εξέγερσης στην περιφέρεια, βάζοντας ένα πολιτικό πρόταγμα δημιουργίας λαϊκών συνελεύσεων πολιτών οι οποίες εκμεταλλεύονται τη στιγμή για να θέσουν το σύνολο των κοινωνικών ζητημάτων που απασχολούν την «τοπική κοινωνία» και να τα λύσουν μέσα από αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες. Σχέδιο αφηρημένο και αντιφατικό, αν σκεφτεί κανείς ότι ήταν αδύνατο να απευθυνθούμε στους πάντες και ότι μια κατάληψη είναι πάντα μια αντιδημοκρατική πράξη –και καλά κάνει. Αρκετοί αποδέχονται πάντως και τη λογική της διεύρυνσης, ως διεύρυνση της ταξικής σύγκρουσης όπως την εκθέτουμε βασικά δύο άτομα, ο καθένας με το δικό του διαφορετικό τρόπο. Το κείμενο που τελικά συντάσσεται κεντράρει στην επείγουσα αναγκαιότητα να αδράξουμε την ιστορική στιγμή:

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΚΑΤΑΛΗΨΗΣ

Τις τελευταίες μέρες με αφορμή την εν ψυχρώ δολοφονία του 15χρονου Αλέξη από ένστολο μπάτσο, έχει ξεσπάσει μια έκρηξη πρωτοφανούς έντασης οργής και αγανάκτησης που φαίνεται να έχει πολύ βαθύτερα αίτια.

Αιτίες που έχουν να κάνουν με ένα μακρύ κατάλογο δολοφονημένων από σφαίρες μπάτσων, από

νάρκες συνοριοφυλάκων, από έλλειψη στοιχειωδών κανόνων ασφάλειας στους εργασιακούς χώρους. Αλλά δεν είναι μόνο οι νεκροί, είναι και οι κακοποιήσεις στα αστυνομικά τμήματα, είναι οι συνθήκες στις φυλακές και είναι γενικά ο τρόπος που η εξουσία διαχειρίζεται και καταστέλλει τους υπηκόους της. Είναι και η καθημερινή βία που όλοι δεχόμαστε στους χώρους εργασίας, στα σχολεία, στο κυνήγι της επιβίωσης αλλά και σε όλες μας τις διεκδικήσεις, από τις συνδικαλιστικές μέχρι τις οικολογικές κ.ο.κ., για μια δίκαιη και ανθρώπινη κοινωνία.

Όσοι αποσιωπούν όλα αυτά και αναφέρονται στις υλικές ζημιές, όσοι θέλουν να επιστρέψουν το γρηγορότερο σε αυτού του είδους την «κανονικότητα», όσοι παραμένουν αιωνίως αμέτοχοι, είναι συνένοχοι στις επόμενες δολοφονίες που υπόσχεται η «κανονικότητα» αυτή. Όσοι μπορούμε να κατανοήσουμε ότι αυτό που ζούμε είναι μια εξέγερση, και πως, όπως όλες οι εξεγέρσεις, μας δίνει την ευκαιρία να κάνουμε ένα βήμα μπροστά, πρέπει να βιαστούμε και να την αρπάξουμε.

ΤΩΡΑ ΕΙΝΑΙ Η ΩΡΑ! Να απαιτήσουμε όλα αυτά που μας στερούν!

Αυτοί που αποφασίζουν για εμάς χωρίς εμάς είναι με τη πλάτη στον τοίχο, δε μένει παρά να παραδοθούν.

ΚΑΛΟΥΜΕ ΑΝΟΙΧΤΗ ΛΑΪΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ, ΣΥΝΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗΣ
στις 7.30μμ

ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ – ΑΥΤΟΟΡΓΑΝΩΣΗ – ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Την άλλη μέρα το πρωί 40 άτομα προχωρούν στην κατάληψη, όπως είχε αποφασιστεί. Οι μαθητές του κοντινού Λυκείου μπλοκάρουν το δρόμο μπροστά από το δημαρχείο. Εκατοντάδες προκηρύξεις μοιράζονται στους διερχόμενους, μαζί και αυτή που υπογράφεται από το Σύλλογο Υπαλλήλων Δήμου Αγίου Δημητρίου (το κείμενο, όπως θα διαπιστώσουμε αργότερα, δεν εξέφραζε όλους τους υπάλληλους). Το μεσημέρι τα κείμενα μεταφράζονται στα αγγλικά. Απαλλοτριώνονται οι υπάρχουσες και δημιουργούνται επιπλέον υποδομές λειτουργίας του κτιρίου. Μερικές κοπελιές φτιάχνουν το «ΦΤΟΥ ΣΑΣ ΒΟΔΙΑ», το περίφημο πανώ στην πρόσοψη του κτιρίου, ενώ άλλες ζωγραφίζουν σε μουσαμάδες. Το απόγευμα διοργανώνεται η πρώτη λαϊκή συνέλευση στο χώρο –και η πρώτη του είδους κατά τη διάρκεια της εξέγερσης. Υπάρχει ενθουσιασμός για το καινούργιο εγχείρημα και η αίθουσα του δημαρχείου γεμίζει ασφυκτικά από μαθήτριες και μαθητές, φοιτητές, εργάτες, υπάλληλους, νοικοκυρές –σκάνε μύτη ακόμα και κομματικοί και δημοτικοί σύμβουλοι που προσποιούνται το φίλο. Γύρω στα 300 άτομα δημιουργούν μια πολύχρωμη γενική συνέλευση όπου ο λόγος δινόταν χωρίς διακρίσεις σε οποιονδήποτε ήθελε να μιλήσει. Και τι δεν ακούστηκε εκείνη την ημέρα! Θα χρησιμοποιήσω εδώ τις σημειώσεις μιας συντρόφισσας κυρίως αλλά και τις δικές μου για να δώσω μια ιδέα του τι ειπώθηκε σε εκείνη τη συνέλευση, προσθέτοντας μόνο μερικά εντελώς απαραίτητα για την κατανόηση σχόλια:

Πρέπει να σπάσουμε βιτρίνες. Στεναχωριέμαι που το κάνω, αλλά είναι το τελευταίο που μου' χει μείνει.

Προτίμησα να έρθω εδώ και να μην κάτσω σπίτι να διαβάσω. Εδώ θα ξυπνήσω και θα μάθω.

Δύο γυναίκες που βρέθηκαν την ημέρα της κηδείας του Αλέξανδρου στη Νέα Σμύρνη και ήταν αυτόπτες μάρτυρες όταν κατά τη διάρκεια ενός

πετροπόλεμου οι ζητάδες πυροβόλησαν πάνω από δέκα φορές στον αέρα:

Κυνηγάγαμε τους μπάτσους [*στο Π. Φάληρο*] με το αυτοκίνητο και τους βρίζαμε, τους κορνάραμε να τους σπάσουμε τα νεύρα.

Τελειώσαμε το σχολείο με χαρά, που το τελειώσαμε, γιατί δεν αντεχόταν άλλο. Μπήκαμε στο πανεπιστήμιο και νομίζαμε ότι εκεί, με τις φοιτητικές παρατάξεις, κάτι θα κάναμε. Μέσα σε δύο μήνες καταλάβαμε ότι ούτε εκεί γίνεται τίποτα. Και μετά ήρθαν τα γεγονότα.

Για πρώτη φορά ξυπνάω κι είμαι χαρούμενη. Ξυπνάω κι αισθάνομαι ότι υπάρχει ελπίδα.

Το φως βγαίνει μέσα από τις φλόγες. Οι φλόγες φώτισαν τα πράγματα γύρω μας και μας άνοιξαν τα μάτια.

Κάποιοι είπαν εδώ σήμερα: γιατί κλείνετε το δημαρχείο; Μα, για πρώτη φορά το δημαρχείο είναι ανοιχτό. Το άνοιγμα: αυτή είναι η ουσία της εξέγερσης.

Είμαστε ανήλικοι εργαζόμενοι χωρίς ένσημα.

Ρωτήσαμε: Δάσκαλε, τι μέλλον έχουμε απ' αυτό το σχολείο [*τεχνικό νυχτερινό*]; Δεν ξέρω και δε μ' ενδιαφέρει. Αυτό θα το κατοχυρώσετε εσείς.

Να μη κλείσουμε μόνο τα σχολεία, να κλείσουμε και τα φροντιστήρια.

Δε θέλουμε κανέναν μεγαλύτερο εδώ για να τον φτύνουν οι μικρότεροι, ούτε κανέναν μικρότερο για να του λένε οι μεγαλύτεροι τι να κάνει.

Νομίζουν ότι το θέμα είναι ανάμεσα σ' έναν μπάτσο και έναν νεκρό, κι ότι αν ο πρώτος ήταν πιο ψύχραιμος δε θα υπήρχε πρόβλημα.

Μέχρι χτες ολόκληρη η πόλη ήταν κλειστή, κατειλημμένη από το εμπόρευμα, το κεφάλαιο, το κράτος.

Σήμερα δεν είμαστε υποτελείς του φεουδάρχη αλλά των τραπεζών.

Με βάση τα μέτρα στήριξης, για τις καταστροφές, οι μαγαζάτορες της Ερμού δε θα πληρώσουν δημοτικά τέλη. Η γιαγιά που παίρνει 400 ευρώ το μήνα όμως θα πληρώσει. Κι αυτό βία είναι.

Ένα παιδί δεν κοστολογείται. Μια τζαμαρία, ναι.

Ο καθένας, για τους δικούς του λόγους, βγαίνει στο δρόμο.

Να κρατήσουμε το δρόμο. Όχι, δεν είναι έτσι. Τώρα που βγήκαμε στους δρόμους, δεν πρέπει να μπούμε μέσα. Να τους τα πάρουμε όλα.

Κατέβηκα στην πορεία με το σκεπάρνι μου, μ' αυτό που δουλεύω.

Να μοιράσουμε τον πλούτο τους, όχι τη φτώχεια μας.

Διαμαρτύρονται 365 μέρες το χρόνο κι αυτή τη στιγμή δεν είναι εδώ.

Μου κάνει μεγάλη εντύπωση ότι δε σε ξέρω, κι είσαι εδώ, μαζί μου.

Κρατείστε στο μυαλό σας αυτές τις κουβέντες. Δεν ήμαστε μια συνέλευση πολιτών, δηλ. απομονωμένων ατόμων. Οι αντιδράσεις, μέσα στη συνέλευση, των νοικοκυραίων, των ΚΚΕδων, των πατριωτών που φλυάρησαν για την «ελληνική παιδεία που εκλείπει σήμερα στον τόπο που γέννησε τη δημοκρατία» και των παιδαγωγών ενάντια στη βία της εξέγερσης επιβεβαίωσε όσους πιστεύαμε ότι η εξέγερση του Δεκέμβρη δε θα μπορούσε να είναι «λαϊκή». Γινόμασταν μια προλεταριακή **κοινότητα αγώνα** από την οποία αυτοαποκλείονταν οι μη παρεκκλίνοντες από την κανονικότητα. Παρ' όλα αυτά υπήρχαν ακόμα σύντροφοι που επέμεναν να χρησιμοποιούν μια γλώσσα περί «λαϊκής εξέγερσης», όταν ακόμα και εξωτερικοί παρατηρητές εντόπιζαν εκείνες τις μέρες το κοινωνικό ρήγμα που είχε προκληθεί[1].

Δυο δημοσιεύσεις στο blog της κατάληψης την επόμενη μέρα αποδεικνύουν τη συνείδηση αυτού του ρήγματος:

Επίσημη έναρξις κυνηγετικής περιόδου
Από τις Σημειώσεις Πολιτικής Λυκονομίας του Μιχάλη Τάδε

II
'Οταν θα ξεκινήσει
η κυνηγετική περίοδος για τους ανθρώπους
να δούμε ποιοί θα γίνουν λαγοί
και ποιοί θα κάνουν την πάπια.

XVIII
Μερικοί άνθρωποι είναι σφαίρες
για όπλα που δεν κυκλοφορούν πια
ή δεν έχουν ακόμα εφευρεθεί.
Άλλοι είναι μαχαίρια
και αναγνωρίζουν ως θηκάρι
μόνο την καρδιά.
Υπάρχουν και κάποιοι που είναι λουλούδια
και ανθίζουν στο τσιμέντο.
Οι υπόλοιποι θα μπορούσαν και να μην υπάρχουν.

Ένας από το indymedia Πάτρας:
Ελλάς Ελλήνων Καταστηματαρχών. Εκτός από τα καταστήματά σας και τα αυτοκίνητά σας, φροντίστε να ασφαλίσετε και τα παιδιά σας. Πού ξέρετε; Μπορεί να γίνετε πλούσιοι μια μέρα.

Εν τούτοις, όπως είπαμε, πολλοί σύντροφοι, στην προσπάθειά τους να δείξουν ότι δεν είμαστε μια *ιδιαίτερη* κοινωνική κατηγορία, συνέχιζαν να μιλάνε για «λαϊκή εξέγερση» –αυτό ήταν το κεντρικό πανώ της πορείας της Παρασκευής– και για «δημαρχείο που είχε περάσει στα χέρια των πολιτών». Η στάση ορισμένων καταληψιών το ίδιο βράδυ να εμποδίσουν την αλλαγή κατεύθυνσης της πορείας, που είχε ήδη ενωθεί με την πορεία των μαθητών στην Αγίου Δημητρίου, προς το αστυνομικό τμήμα Δάφνης, επικαλούμενοι το γεγονός ότι κάτι τέτοιο δεν είχε αποφασιστεί από τη γενική συνέλευση της προηγούμενης μέρας –λες και

1 *«Έχουμε ζήσει στην Ελλάδα αρκετές πολιτικές εξεγέρσεις, μικρότερες ή μεγαλύτερες, στα εξήντα χρόνια που κύλησαν από τον εμφύλιο πόλεμο (διάστημα που συμπίπτει με την ηλικία μου, γί αυτό ας μου επιτραπεί να κρίνω εφεξής και από τις προσωπικές εμπειρίες μου): τα Ιουλιανά του 1965, το Πολυτεχνείο το 1973, το κίνημα καταλήψεων του 1979, το πρωτόγνωρο ώς τότε ξέσπασμα βίας εκ των κάτω μετά τη δολοφονία του Καλτεζά το 1985. Αυτό που συνέβη όμως τον περασμένο μήνα ήταν η πρώτη κοινωνική εξέγερση... Κοινωνική εξέγερση σημαίνει ότι το υποκείμενό της δεν απορρίπτει απλώς την υπάρχουσα κατάσταση, αλλά ότι δεν αντέχει πια να ζει σ αυτήν... Αυτό ήταν που έκανε την έκρηξη τόσο τρομακτική, αλλά και με κάτι το αναστάσιμο... Μία λέξη, που δεν έλειπε ποτέ από το συνθηματολόγιο παλιότερων εξεγέρσεων, δεν σχηματίστηκε ούτε μία φορά στους τοίχους ή στα στόματα των διαδηλωτών κατά τη διάρκεια της τελευταίας: η λέξη «λαός». Το θεωρώ αυτό σημάδι ρεαλισμού και προάγγελο μιας σύγχρονης, φρέσκιας πολιτικής συνείδησης... Εγκαταλείποντας αυτή τη ρητορικά φορτισμένη, αλλά άδεια πια έννοια, οι εξεγερμένοι του Δεκέμβρη έδειξαν ότι βλέπουν πολύ καθαρότερα την «κοινωνία των 2/3». Δεν πλήττεται όλος ο «λαός» από τον νεοφιλελεύθερο καπιταλισμό, τους κοινωνικούς αποκλεισμούς και το πελατειακό σύστημα. Υπάρχουν μεγάλα τμήματα του πληθυσμού που βολεύονται ή και ωφελούνται σ αυτές τις συνθήκες, είτε λόγω κοινωνικών προνομίων είτε λόγω σταθερών κομματικών διασυνδέσεων είτε λόγω συναλλαγών συντεχνιακού χαρακτήρα είτε ακόμα και απλώς λόγω ελληνικής ιθαγένειας».*
Δημοσθένης Κούρτοβικ, *Φωτιά στο επίχρυσο κουκούλι.* Τα Νέα, 10/1/09. Αν εξαιρέσουμε τους κοινωνιολογισμούς περί της «κοινωνίας των 2/3» και της «ελληνικής ιθαγένειας», είναι ευχάριστο να παρατηρεί κανείς ότι η εξέγερση «φώτισε» ακόμα και τους επιφυλλιδογράφους.

θα μπορούσε ποτέ να είχε «αποφασιστεί» κάτι τέτοιο– είναι ενδεικτική της λογικής του «δεν προκαλώ, για να πάρω όσο το δυνατόν περισσότερο κόσμο μαζί μου». Η ήπια στάση δεν κατόρθωσε να φέρει περισσότερους πολίτες στη συνέλευση, γιατί αυτή ήταν μια συνέλευση εξεγερμένων και η έννοια του πολίτη από την έννοια του εξεγερμένου απέχει όσο ο ουρανός από τη γη, όσο απέχει αυτός που προτιμά να μείνει καθηλωμένος στη γη από αυτήν που θέλει να κάνει την έφοδο στον ουρανό.

Το γύρισα εδώ στο θηλυκό γένος για να σας εισάγω έτσι στην ιστορία της παραγωγής της πιο αγαπημένης μου προκήρυξης εκείνων των ημερών. Κατά απροσδόκητο τρόπο, την Παρασκευή ξεπήδησε μια ολόκληρη συζήτηση για το φύλο. Κατ' αρχήν, στην πορεία που προανέφερα, συνέβη ένα πολύ διασκεδαστικό επεισόδιο: οι μαθήτριες που μπήκαν κάποια στιγμή επικεφαλής με το πανώ τους φώναζαν το σύνθημα: *«Μπάτσοι, μουνιά, σκοτώνετε παιδιά»*. Κάποια φεμινίστρια –προφανώς– τους είπε ότι δεν είναι σωστό να λένε σεξιστικά συνθήματα. Αυτές κοντοστάθηκαν για ένα λεπτό και όλες μαζί άρχισαν στον ίδιο ρυθμό να φωνάζουν: *«Μουνιά, μουνιά, μουνιά, μουνιά, μουνιά»*. Ένας συμμαθητής τους συμπλήρωσε: *«Μη σκοτίζεσαι, είναι λεσβίες»*. Αυτό το εξαιρετικά ανατρεπτικό και πολύ ερωτικό παιχνίδι με τα νοήματα των λέξεων μου έμεινε στο μυαλό. Δε θυμάμαι καλά τι συζητήθηκε στη συνέλευση που ακολούθησε –μια σημαντική παρατήρηση πάντως ήταν ότι δεν έχουμε ακόμα παρατήσει τις δουλειές μας και τι θα μπορούσε να γίνει με το γαμημένο το θέμα της μισθωτής εργασίας– αλλά μου άρεσε πολύ ότι όλοι συμφώνησαν στην τακτική του γραψίματος των προκηρύξεων της κατάληψης από διαφορετικά άτομα κάθε φορά. Αυτοί και αυτές που προσφερθήκαμε να γράψουμε την ανακοίνωση της επόμενης μέρας αποφασίσαμε να ανατρέψουμε την προπαγάνδα των ΜΜΕ για τη βία, φτιάξαμε ένα μεγάλο κατάλογο με το τι είναι για μας βία σ' αυτήν την κοινωνία και η καταγραφή κράτησε μέχρι το πρωί σχεδόν ανάμεσα σε καλαμπούρια, μπύρες και σουβλάκια. Από κάτω κάποιοι συζητούσαν για τη σχέση φύλου και τάξης. Τα λόγια τους έφταναν στα αυτιά μας σαν τη μουσική που έρχεται να ντύσει τους στίχους του βάρδου μιας γαλατικής κοινότητας. Ήμαστε σίγουροι πια για το τι θέλαμε να κάνουμε: να αφιερώσουμε αυτήν την ανακοίνωση στο πρώτο μισό του ουρανού.

ΚΑΛΕΣΜΑ ΣΤΗΝ ΑΝΟΙΧΤΗ ΛΑΪΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ
ΤΟΥ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΜΕΝΟΥ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Στις 6 Δεκεμβρίου 2008 ο ειδικός φρουρός Κορκωνέας Επαμεινώνδας έβγαλε το πιστόλι του και δολοφόνησε έναν πολίτη, ένα παιδί 16 χρονών. Η οργή όλων είναι πολύ μεγάλη, παρ' όλες τις προσπάθειες των ΜΜΕ και της κυβέρνησης να αποπροσανατολίσουν την κοινή γνώμη.

Είναι πλέον σίγουρο ότι η εξέγερση αυτή δεν αποτελεί μόνο φόρο τιμής στον άδικο χαμό του Αλέξη Γρηγορόπουλου. Από τότε πολύς λόγος γίνεται για βία, κλοπές, λεηλασίες. Για τους ανθρώπους των ΜΜΕ και της εξουσίας βία είναι μόνο ό,τι καταστρέφει την ευταξία.

Για μας όμως:

ΒΙΑ είναι να δουλεύεις 40 χρόνια για ψίχουλα και να αναρωτιέσαι αν ποτέ θα βγεις στη σύνταξη.

ΒΙΑ είναι τα ομόλογα, τα κλεμμένα ασφαλιστικά ταμεία, η χρηματιστηριακή απάτη.
ΒΙΑ είναι να αναγκάζεσαι να παίρνεις ένα στεγαστικό δάνειο που τελικά το πληρώνεις χρυσό.

ΒΙΑ είναι το διευθυντικό δικαίωμα του εργοδότη να σε απολύει όποια στιγμή θέλει.

ΒΙΑ είναι η ανεργία, η προσωρινότητα, τα 700 ευρώ με ή χωρίς ένσημα.

ΒΙΑ είναι τα εργατικά «ατυχήματα», επειδή τα αφεντικά περιορίζουν τα έξοδά τους εις βάρος της ασφάλειας των εργαζομένων.

ΒΙΑ είναι να παίρνεις ψυχοφάρμακα και βιταμίνες για ανταπεξέλθεις στα εξαντλητικά ωράρια.

ΒΙΑ είναι να είσαι μετανάστρια, να ζεις με το φόβο ότι θα σε πετάξουν ανά πάσα στιγμή έξω από τη χώρα και να βιώνεις μια διαρκή ανασφάλεια.

ΒΙΑ είναι να είσαι ταυτόχρονα μισθωτή, νοικοκυρά και μάνα.

ΒΙΑ είναι να σου πιάνουν το κώλο στη δουλειά και να σου λένε «Χαμογέλα ρε, τί σου ζητάμε;»

Η εξέγερση των μαθητριών, των φοιτητριών, των άνεργων, των προσωρινών και των μεταναστριών έσπασε αυτή τη βία της κανονικότητας. Αυτή η εξέγερση δεν πρέπει να σταματήσει! Συνδικαλιστές, πολιτικά κόμματα, παπάδες, δημοσιογράφοι και επιχειρηματίες κάνουν ό,τι περνά από το χέρι τους για να συντηρήσουν τη βία που περιγράψαμε παραπάνω.

Δεν είναι μόνο αυτοί, αλλά είμαστε και εμείς υπεύθυνοι για τη διαιώνιση αυτής της κατάστασης. Η εξέγερση άνοιξε ένα χώρο επικοινωνίας όπου επιτέλους μπορούμε να εκφραστούμε ελεύθερα. Σα συνέχεια αυτού του ανοίγματος προχωρήσαμε στην κατάληψη του δημαρχείου Αγ. Δημητρίου και στη συγκρότηση μιας λαϊκής συνέλευσης ανοιχτής σε όλες και όλους.

Ένας ανοιχτός χώρος επικοινωνίας, να σπάσουμε τη σιωπή μας, να αναλάβουμε δράση για τη ζωή μας!

ΣΑΒΒΑΤΟ 13/12/08 στο δημαρχείο Αγ. Δημητρίου στις 19:00 λαϊκή ανοιχτή συνέλευση.

ΚΑΜΙΑ ΔΙΩΞΗ - ΑΜΕΣΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΣΥΛΛΗΦΘΕΝΤΩΝ

ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Εννοείται ότι ούτε η συγκεκριμένη προκήρυξη ούτε καμιά από αυτές που ακολούθησαν είχε περάσει από την έγκριση όλης της γενικής συνέλευσης. Αυτό ήταν το μεγαλείο της κατάληψης του δημαρχείου: ακόμα και αν χρησιμοποιούσαμε διαφορετική γλώσσα –και ορισμένοι, ίσως και εγώ, χρησιμοποιούσαν μια ιδεολογική γλώσσα που επαναλάμβανε αναγνωρισμένα, οικεία σημεία– είναι τέτοια η εμπιστοσύνη που νοιώθουν ο ένας προς τον άλλο όσοι συγκροτούν μια κοινότητα αγώνα που κανείς δε χρειάζεται να κάνει το λογοκριτή. Η σκέψη σου είναι μέσα στη δική μου γιατί είναι η **πράξη** κοινή, αν και μπορεί να διαφέρουμε στον τρόπο με τον οποίο εκφράζουμε τον κοινό στόχο. Ποιός ήταν ο κοινός στόχος; Θα τον εκφράσω στη δική μου γλώσσα: να δημιουργήσουμε, μαζί με τις υπόλοιπες καταλήψεις και συνελεύσεις εξεγερμένων, μια **δημόσια προλεταριακή σφαίρα** σε όλη την έκταση της πόλης. Μια πολύμορφη κοινότητα αγώνα ενάντια στην κανονικοποίηση, όπου το κάθε παρεκκλίνον άτομο γίνεται ο μεσολαβητής του άλλου και έτσι ένα πραγματικό κοινωνικό ανθρώπινο ον. Ο στόχος ήταν η κατάργηση του κράτους και του κεφαλαίου και η **κομμουνιστικοποίηση** των μέσων παραγωγής και επικοινωνίας[2]. Αυτός δεν ήταν ένας προκαθορι-

2 Να πως εξέφρασε τον ίδιο στόχο ένα μέιλ που στάλθηκε στο blog της κατάληψης: *«Τις επόμενες μέρες πρέπει να επινοήσουμε νέες μεθόδους. Το σαμποτάζ χρειάζεται να επεκταθεί. Το ίδιο και το μπλοκάρισμα της κυκλοφορίας. Η καταστροφή των φαναριών και οι όμορφες ταραχές έλυσαν για τα καλά το κυκλοφοριακό της πόλης. Οι αργόσχολοι μικροαστοί, οι γλάστρες των πλούσιων προαστείων και οι υπάλληλοι δεν κατέβηκαν για βόλτα ή για δουλειά με το αμαξάκι τους, το οποίο αγαπάνε περισσότερο κι από τη μίζερη ζωή τους. Η πόλη πήρε ανάσα. Ας μην ψάχνουν λοιπόν αλλού οι συγκοινωνιολόγοι για λύσεις.*
Η καταστροφή χρειάζεται να επεκταθεί και αλλού. Το κεφάλαιο, όπως και η πατριαρχία, είναι σχέση δεν είναι αντικείμενο. Μπορούμε να συνεχίζουμε να καίμε και καλά θα κάνουμε αλλά τα χτυπήματα θα δωθούν (και) από αλλού. Χρειάζεται να επινοηθούν και να υιοθετηθούν νέες συμπεριφορές, καινούριες επιθυμίες, να υφανθούν άλλες σχέσεις, να εφεύρουμε καινούρια συναισθήματα, άλλες γλώσσες. Το πρόβλημα αυτής της χώρας με τον ωραίο ήλιο και τους χιλιάδες ηλίθιους μικροαστούς -οι γονείς των πιο πολλών ανήκουν σε αυτή την κατηγορία- χρειάζεται κατά μέτωπον επίθεση για να λυθεί. Να είμαστε αμείλικτοι. Πράγμα που σημαίνει: να το πρώτο πράγμα που πρέπει να κάψουμε από δω και στο εξής... Είναι η κανονικότητά μας, τα δεσμά των σχέσεων που μας καταστέλλουν, η εξάρτησή μας από την αθλιότητα της μισθωτής εργασίας...
Η πόλη και οι χώροι της αποκτούν τώρα καινούρια νοήματα. Να επεκτείνουμε αυτές τις διαδικασίες. Χώροι σε χρήση ήδη ή εγκαταλελειμμένοι είναι τώρα η ώρα να γίνουν δικοί μας. Εκεί θα υπάρχουν βάσεις και χώροι αναφοράς για να οργανωθούν

σμένος στόχος αλλά ένα **άτυπο σχέδιο επανάκτησης των εξορισμένων στιγμών ζωής** που προέκυπτε μέσα από το πλήθος των πρωτοβουλιών και των απρόσμενων συναντήσεων. Το όριό μας δεν ήταν μόνο εσωτερικό ούτε ήταν αφηρημένα ιστορικό, λες και η ιστορία θα μπορούσε να είναι τίποτα άλλο από τους πραγματικούς, κοινωνικούς ανθρώπους που αγωνίζονται επιδιώκοντας την πραγματοποίηση των στόχων τους. Το όριό μας ήταν ότι δε συμμετείχαν και οι άλλοι προλετάριοι στην εξέγερση –*«αυτοί που διαμαρτύρονται 365 μέρες το χρόνο κι αυτή τη στιγμή δεν είναι εδώ».*

Στη συγκεκριμένη περίπτωση το όριό μας ήταν ότι αποτύχαμε να βάλουμε στο παιχνίδι ακόμα και τους υπάλληλους γραφείου του δήμου, σπάζοντας έτσι μαζί τους το κλίμα τρομοκρατίας που προσπαθούσαν οι δημοτικές αρχές να σπείρουν στους κατοίκους της περιοχής. Το σχέδιο αυτοοργάνωσης που θα μας επέτρεπε να μείνουμε προσηλωμένοι στο στόχο μας ήταν να συνδυάσουμε την κατάληψη με την αντιμετώπιση επειγόντων κοινωνικών αναγκών, όπως οι κάρτες παραμονής των μεταναστών και η μισθοδοσία των δημοτικών υπαλλήλων. Αφού ήρθαμε σε συνεννόηση με το σωματείο των υπαλλήλων δήμου, που τα δραστήρια μέλη του ήταν οι εργάτες του δήμου, αποφασίστηκαν τα σχετικά για να ξεκινήσει η προσπάθεια. Οι υπάλληλοι γραφείου όμως συντάχθηκαν με τις δημοτικές αρχές και το σχέδιο ναυάγησε.

Τη Δευτέρα, σαμποτάραμε τα ακυρωτικά μηχανήματα στο σταθμό της Δάφνης, σε συνεννόηση με τους συντρόφους που την ίδια ώρα έκαναν το ίδιο στην Πανεπιστημίου. Το σκεπτικό εξηγήθηκε σε μια ανακοίνωση της συνέλευσης:

Βρεθήκαμε ενωμένοι στις μικρές και τις μεγάλες ΑΡΝΗΣΕΙΣ μας ενάντια στον κόσμο της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης. Σε μια τέτοια μικρή κίνηση προβαίνουμε σήμερα θέτοντας εκτός λειτουργίας τα ακυρωτικά μηχανήματα στο μετρό της Δάφνης, απαιτώντας ΔΩΡΕΑΝ ΛΑΪΚΕΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ.

Στην πραγματικότητα, δεν απαιτήσαμε τίποτα. Κάναμε τις συγκοινωνίες δωρεάν για λίγες ώρες με το έτσι θέλω. Αυτό ήταν το πνεύμα της εξέγερσης.

Η αδυναμία επέκτασης της εξέγερσης στο χώρο εργασίας που είχαμε καταλάβει και τη γειτονιά είχε αρχίσει να βαραίνει πάνω μας. Το βράδυ της Δευτέρας αποφασίζεται η λήξη της κατάληψης –όχι φυσικά χωρίς αντιρρήσεις από κάποιο κόσμο. Αναλαμβάνω να συντάξω την τελευταία ανακοίνωση και σκέφτομαι ότι πρέπει να βάλω μέσα όσο περισσότερες φωνές γίνεται. Ζητάω από τους συντρόφους που έμειναν το βράδυ στο χώρο να γράψουν τις σκέψεις τους για την κατάληψη και για όσα ζήσαμε. Έχω κρατήσει κάποια από αυτά τα χειρόγραφα:

> *Οι πολιτικοί λόγοι που με έκαναν να συμφωνήσω να συμμετάσχω εδώ ήταν ότι πρώτον, η κατάληψη ήταν ανοιχτή προς τα έξω, στη γειτονιά και δεύτερον, ήταν κάτι που μπορούσε να διαλύει το χωρόχρονο της καθημερινότητας της γειτονιάς... Στα αρνητικά της διαδικασίας και του τρόπου λειτουργίας: πολύ «λαός», κάτι που οδήγησε σε αρκετές υποχωρήσεις σχετικά με την πολιτική τοποθέτηση. Θα έπρεπε να είναι πιο σαφείς οι στόχοι. Λάθος η διπλή συνέλευση [η ανοιχτή από τη μια και η διαχειριστική από την άλλη] χωρίς να έχει ειπωθεί εξαρχής. Ίσως να έπρεπε η κατάληψη να είναι πιο πολωτική. Στα θετικά: πολύς «άσχετος» κόσμος, αρκετά καλή κίνηση εξωτερίκευσης λόγου, δυοτρεις κινησούλες πρακτικές, καλή λειτουργική κίνηση αναφορικά με τα γεγονότα των προηγούμενων*

οι επιθυμίες από την Κοινότητα. Εκεί ο μόνος νόμος θα είναι ο νόμος του κοινού. Εκεί θα υπάρχουν εργαλεία, γνώσεις, μηχανήματα , πόροι για να είναι προσβάσιμα σε εκείνους που είναι ή θέλουν να μπουν στην αντίσταση... Ταυτόχρονα, χώροι κατεχόμενοι από τον εχθρό, δρόμοι, καταστήματα που έχουν καταστραφεί μπορούν να γίνουν παρτέρια, κήποι, αλσάκια.

Πέρα και μαζί με αυτό, οι μοναδικότητες και οι μικρές παρέες, ως ομάδες-υποκείμενα με τις δικές τους ιδιαίτερες γλώσσες και επιθυμίες μπορούν να χτίσουν το έδαφος συνάντησης και αυτοπραγμάτωσής τους και πατώντας στα πόδια τους να συναντηθούν με τις υπόλοιπες ομάδες και μοναδικότητες. Έτσι θα οργανωθούν κομμάτια μέσα στο εχθρικό έδαφος της μητρόπολης που θα υφάνουν τις διαδρομές και τις στρατηγικές εξόδου.

Αυτό είναι αναγκαίο όσο και επιθυμητό να γίνει, καθώς όλες μας ή όλοι μας (ας το πείτε όπως θέλετε, έτσι κι αλλιώς αυτά στη δράση ή στον έρωτα καταρρέουν) αργά η γρήγορα, θα επιστρέψουμε στα παλιά μας πάθη, είτε αυτά είναι τα μαθήματα χορού είτε τα ποτά στα μπαρ.

Αυτά είναι που πρέπει να οργανώσουμε με άλλο τρόπο, για να μην τα εγκαταλείψουμε και τα αναζητήσουμε ξανά στον παλιό αέρα της ιδιωτικότητας».

ημερών. Μετά τι; Νίκη, ήττα ή τίποτα; Μετά, η κανονικότητα ως ένα βαθμό μας κέρδισε ή μας κερδίζει. Νίκη στο επίπεδο της πληροφόρησης στη γειτονιά και επιπλέον στο επίπεδο της διάλυσης της αναρχοφοβίας...

ΤΙΠΟΤΑ ΔΕΝ ΤΕΛΕΙΩΣΕ. Η κατάληψη του δημαρχείου του Αγ. Δημητρίου έγινε για να στεγάσει την οργή μας που εκφράστηκε στους δρόμους και να της προσδώσει πολιτικά χαρακτηριστικά. Προτάσσοντας την αυτοοργάνωση και τις αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες, συσπείρωσε γύρω της ανθρώπους που δεν άντεχαν να κάτσουν με σταυρωμένα χέρια...Επίσης αποτέλεσε τον καταλύτη για τη δημιουργία νέων εστιών πολιτικής δράσης (Δημ. Συκεών, Χαλάνδρι).

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΑΛΛΑ Η ΑΡΧΗ. Αν και ήταν προβληματικό κάποιες δεκάδες να μην υλοποιούν αυτά που αποφάσιζαν, δεν μπορώ ωστόσο να μην αναφέρω πως είναι θετικό ότι αρκετοί από τους 300 περίπου ανθρώπους που ήταν παρόντες στην πρώτη συνέλευση και όχι μόνο ήταν ένθερμοι υποστηρικτές της κατάληψης, της συνέλευσης και της όλης έκρηξης. Άνθρωποι που για πρώτη ίσως φορά συμμετείχαν σε αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες και αντιτίθεντο στην έννοια της διαμεσολάβησης κάθε μορφής και είχαν προτάσεις. Μειονεκτήματα: η λήξη της κατάληψης και το γεγονός ότι δε διευρύνθηκε σε χώρους εργασίας.

Μέσα από το αυταρχικό, απάνθρωπο, καπιταλιστικό σύστημα που μας αναγκάζουνε να ζούμε, μια φωτιά άναψε με αφορμή τη δολοφονία του 15χρονου Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου. Αυτή η φωτιά έφερε κοντά ανθρώπους που πριν αλληλοσπαρράσονταν και κοιτούσαν καχύποπτα ο ένας τον άλλο... Αυτή τη φωτιά πρέπει να κρατήσουμε μέσα μας... Η κατάληψη που πραγματοποιήθηκε στο δημαρχείο έδωσε αυτή τη νέα πνοή αντίρροπης κίνησης προς την εξουσία και τα δολοφονικά της κατασταλτικά μέσα. Εδώ βιώσαμε αυτή τη μία πνοή διαφορετικότητας που μας έκανε να σκεφτούμε ότι η βίωση της ζωής δεν είναι ο σκοτεινός μονόδρομος που μας δείχνουν, αλλά ο φωτεινός της αλληλεγγύης και της σύμπνοιας. Όλα είναι πιθανά πλέον, γιατί η οργή και η εξαθλίωση γεννούν την αντίδραση και την επιλογή μιας καλύτερης, ποιοτικής, ανθρώπινης ζωής... Ας ανοίξουμε το δρόμο για την πραγματοποίηση μιας κοινότητας έτσι όπως την οραματιζόμαστε, μέσα στην αιματηρή δική τους κοινωνία.

Κάπως έτσι, από αυτές τις σημειώσεις και τις δικές μου προέκυψε η τελευταία προκήρυξη της κατάληψης, που η ανάγνωσή της μετά από τόσους μήνες μου δημιουργεί μόνο θλίψη γιατί εδώ ο λόγος, παρά την ειλικρίνειά του, δε συμπληρώνει πλέον το βίωμα αλλά καταγράφει το τέλος του (που παρόλα αυτά επιμέναμε να το βλέπουμε σαν απαρχή άλλων μορφών δράσης):

ΤΙΠΟΤΑ ΔΕΝ ΤΕΛΕΙΩΣΕ, ΕΙΜΑΣΤΕ ΜΟΝΟ ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ

Μέσα απ' το αυταρχικό, απάνθρωπο, καπιταλιστικό σύστημα που αναγκαζόμαστε να ζούμε, μια φωτιά άναψε με αφορμή τη δολοφονία του 15χρονου Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου. Αυτή η φωτιά λειτούργησε σαν θρυαλλίδα που ενεργοποίησε όλες τις πραγματικές κοινωνικές αντιθέσεις και αυτό δεν είναι κάτι απαραίτητα κακό.

Νιώσαμε ότι αυτή την φωτιά έπρεπε να την κρατήσουμε μέσα μας. Όλοι εμείς που από το Σάββατο το βράδυ σπίτι μας έγινε ο δρόμος και οι τόποι της εξέγερσης, σε μια πόλη που μέχρι τότε κυριαρχούσαν οι αποξενωτικοί τόποι της εκμετάλλευσης της εργασίας, της κατανάλωσης, της σχολικής πειθαρχίας, της πληκτικής μεταφοράς από το σπίτι στη διασκέδαση και ξανά πίσω˙ όλοι εμείς που από το Σάββατο βράδυ κάναμε πατρίδα μας όλη την επικράτεια της εξέγερσης: την επίθεση στα ΜΑΤ, τις καταλήψεις του κέντρου, το γκρέμισμα των ναών του χρήματος και των κτιρίων που στεγάζουν την κρατική γραφειοκρατεία, θεωρήσαμε ότι το άνοιγμα που προκάλεσε η εξέγερση έπρεπε να εξαπλωθεί στην περιφέρεια των συγκρούσεων. Έτσι προχωρήσαμε σε ένα, για πρώτη φορά, ανοιχτό δημαρχείο, με τη συμπαράσταση του συλλόγου εργαζομένων του δήμου.

Η κατάληψη που πραγματοποιήθηκε στο δημαρχείο Αγ. Δημητρίου έδωσε μια νέα πνοή αντίρροπης κίνησης προς την εξουσία και τα δολοφονικά κατασταλτικά της μέσα. Έγινε για να στεγάσει την οργή μας που εκφράστηκε στους δρόμους και να διευρύνει το πεδίο της σύγκρουσης και του πολιτικού λόγου που τη συνοδεύει.

Προτάσσοντας την αυτοοργάνωση και τις αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες, συσπείρωσε γύρω

της ανθρώπους που (ίσως) δε συμμετείχαν στις συγκρούσεις των προηγούμενων ημερών, αλλά δεν άντεχαν να καθίσουν με σταυρωμένα χέρια. Δεν ήταν όμως μόνο η ανοιχτή λαϊκή συνέλευση που αποτέλεσε ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της κατάληψης.

–Η συνδιαμόρφωση και διάδοση ανατρεπτικού λόγου,

–η ανάπτυξη φιλικών σχέσεων και μιας κοινότητας αγώνα,

–η συνάντηση των γειτόνων που θέλουν να αγωνιστούν,

–η συνεργασία με το σωματείο υπαλλήλων ώστε να εξυπηρετηθούν τα επείγοντα περιστατικά (παρεμποδίστηκε τελικά από τη δημοτική αρχή),

–ο συντονισμός με τις καταλήψεις του κέντρου και τις άλλες καταλήψεις της περιφέρειας,

–η περαιτέρω ενθάρρυνση του πνεύματος απειθαρχίας,

–η συμπόρευση με τις εξεγερμένες μαθήτριες-ές,

–η έμπρακτη άρνηση της εμπορευματικής κοινωνίας (με την καταστροφή των ακυρωτικών μηχανημάτων του μετρό Δάφνης και την επανοικειοποίηση του υλικού εξοπλισμού),

όλα αυτά ήταν επίσης βασικά χαρακτηριστικά της κατάληψης.

Δεν είμαστε άνθρωποι που παραμυθιαζόμαστε με ό,τι κάνουμε και στεκόμαστε κριτικά απέναντι σε όλες μας τις ενέργειες, σκοπεύουμε μάλιστα να κάνουμε έναν απολογισμό αυτών των ημερών ο οποίος θα δημοσιευτεί. Το ίδιο όμως ζητάμε να κάνουν και όσοι ήρθαν στις συνελεύσεις για να «δουν μόνο» ή για να κατακρίνουν, καθώς και όσοι από τους κατοίκους δεν εμφανίστηκαν καθόλου. Ας αναρωτηθούν μήπως, τώρα που το δημαρχείο ξαναγυρίζει στα χέρια των αρχόντων (αρχών) και των αυλικών τους, έχασαν μια μοναδική ευκαιρία.

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ

- Τρίτη 16/12 στις 7 μ.μ. συγκέντρωση στο Δημαρχείο και πορεία
- Σάββατο 20/12 είναι παγκόσμια μέρα δράσης (Μοίρασμα εντύπων στη Δάφνη μια ώρα πριν την προγραμματισμένη πορεία στο κέντρο)
- Δευτέρα 22/12 στις 7 μ.μ. στο Δημαρχείο, έχει αποφασιστεί η επόμενη Ανοιχτή Λαϊκή Συνέλευση (για την περαιτέρω δράση)

ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Δύο μέρες μετά, σε μια άλλη σημαντική κατάληψη της εξέγερσης, στη ΓΣΕΕ, θα μου έλειπε πολύ αυτή η ανεκτικότητα στην άποψη του άλλου και η προσπάθεια σύνθεσης των αντιλήψεων και των προτάσεων που υπήρχε στο Μπραχάμι. Παρότι προσπάθησα να μην εξιδανικεύσω την κατάληψη, ίσως να μην ήμουν αρκετά κριτικός και να μου διέφυγαν και άλλα μειονεκτήματα του εγχειρήματος. Είναι αλήθεια ότι οι κοινότητες αγώνα που δημιουργήθηκαν στο Μπραχάμι και τη ΓΣΕΕ με συνεπήραν. Σήμερα, αποδέχομαι π.χ. την κριτική που κάνει ο Μάριους παρακάτω σε όσους καθαρίσαμε το κτίριο της ΓΣΕΕ. Τότε, μου ήταν δύσκολο να εντοπίσω τις αντιφάσεις των πράξεών μου. Επίσης, το γεγονός ότι επέλεξα εδώ να μιλήσω σε πρώτο πρόσωπο και όχι ως ένας απρόσωπος σχολιαστής δεν υπονοεί σε καμμιά περίπτωση ότι είχα κάποιο ξεχωριστό ρόλο μέσα στην κατάληψη. Πολλοί άλλοι σύντροφοι αφιέρωσαν πολύ περισ-

σότερο χρόνο και κόπο από μένα για την οργάνωση και τη λειτουργία της. Δε ξέρω όμως άλλο τρόπο για να μεταδώσω την ένταση του βιώματος από τον υποκειμενικό λόγο.

Μία τελευταία μακροσκελής παρέμβαση θεωρητικο-πρακτικής φύσεως: για μένα η κατάληψη του δημαρχείου ήταν κάτι πολύ περισσότερο από **πολιτικό** εγχείρημα. Από την πρώτη κιόλας συνέλευση, όσοι υποστηρίζαμε την ταξική βία των πρώτων ημερών της εξέγερσης δεχθήκαμε άμεση λεκτική επίθεση από τους μαγαζάτορες και κομματικούς πολίτες που είχαν έρθει στη συνέλευση. Η σύγκρουση ήταν αναπόφευκτη και δεν ήταν μία σύγκρουση πολιτών αλλά μια βαθειά κοινωνική-ταξική σύγκρουση. Αυτή η συγκρουσιακή πραγματικότητα –που πάνω απ' όλα εκδηλώθηκε με την άρνηση στήριξης της κατάληψης και της συνέλευσης από αυτούς που παρέμειναν πολίτες– δεν άφησε ανεπηρέαστους ούτε τους συντρόφους που πρεσβεύουν αντιλήψεις πολιτικής αυτονομίας. Έτσι, η Ευτοπία –που κάποια μέλη της συμμετείχαν πολύ ενεργητικά στην κατάληψη– από κει που λίγους μήνες πριν την εξέγερση παρουσίαζε την ιδεολογία της, αυτή του ελευθεριακού κοινοτισμού, ως *«μια διεργασία μετατροπής του ψηφοφόρου σε έναν πραγματικά ενεργό πολίτη»* και ήθελε να επιτύχει *«μία όσο το δυνατόν πιο 'μείζονα' δημοκρατική διαδικασία»*[3], αναγκάστηκε λίγους μήνες μετά να τροποποιήσει την άποψή της και να πει ότι *«στην κατάληψη του Αγίου Δημητρίου, έγινε πράξη, στις έξι μέρες που διήρκησε, η αμεσοδημοκρατική λαϊκή συνέλευση,* ***όχι γενικά κι αόριστα κάποιων πολιτών****, αλλά εκείνη των* ***αγωνιζόμενων*** *και όσων άλλων στέκονται δίπλα τους ή τουλάχιστον θέλουν να τους ακούσουν. Έγινε πράξη η ανοιχτή, δημόσια υπεράσπιση της κοινωνικής-ταξικής αντιβίας, που ήταν το* ***βασικό χαρακτηριστικό*** *της εξέγερσης, όπως και κάθε τέτοιας εξέγερσης. Έγινε πράξη η συζήτηση μεταξύ* ***εξεγερμένων πολιτών*** *και εργαζομένων δημοτικών υπαλλήλων...»*[4]. Εκείνο όμως που ακόμα αρνούνται οι σύντροφοι να δουν είναι ότι στην πραγματικότητα, επρόκειτο απλά για μια συνέλευση εξεγερμένων που, ακριβώς επειδή ήταν εξεγερμένοι, είχαν πάψει να συμπεριφέρονται ως πολίτες, δηλ. ως ατομικοί ιδιοκτήτες και ως απομονωμένα άτομα[5]. Η συνέλευση, ως τόπος λήψης αποφάσεων, αναδείκνυε περισσότερο τις κοινωνικές αντιθέσεις και τις συγκρούσεις, και στις καλύτερες στιγμές της περιοριζόταν στο να ενθαρρύνει τις ανατρεπτικές πρωτοβουλίες. Δεν ήταν η καρδιά της κατάληψης αλλά μια αναγκαία στιγμή της· το ενοποιητικό στοιχείο της κατάληψης ήταν η άρνηση αυτού του κόσμου και η δημιουργία νέων **κοινωνικών σχέσεων** –πράγμα που είναι διαφορετικό από τη θετικιστική αντίληψη της δημιουργίας νέων πολιτικών δομών. Πιστεύω ότι κάποιες από τις φωνές των πρωταγωνιστών της που φρόντισα να ακουστούν εδώ το επιβεβαιώνουν.

Το ίδιο λανθασμένα και ακόμα περισσότερο, το περιοδικό *Blaumachen* θεωρεί ότι οι λεγόμενες λαϊκές συνελεύσεις *«δεν ήταν παρά* ***δημοκρατικές διαδικασίες****»*[6]. Οι σύντροφοι στηρίζουν την κριτική τους στη δημοκρατία σε μια παλιά, κλασσική ανάλυση του Ντωβέ: *«Μια ριζοσπαστική πρωτοβουλία περιλαμβάνει αποφάσεις –****τις δικές*** *της αποφάσεις– χωρίς κάποια τυπική διαδικασία λήψης αποφάσεων... Αλλά τι είναι μια απόφαση; Κάτι που εξαρτάται πάντα από αυτό που έχει ήδη συμβεί. Όποτε παίρνεται μια επαναστατική απόφαση δημοκρατικά, έχει ήδη ετοιμαστεί εκ των προτέρων. Όποιος θέτει την ερώτηση καθορίζει και την απάντηση»*[7]. Αυτό είναι σωστό, αλλά όταν επιχειρηματολογείς, όπως το Blaumachen, λέγοντας ότι *«οι συνελεύσεις πλαισιώθηκαν και... από μικροαστικά στοιχεία κάθε γειτονιάς που ανησυχούσαν μήπως η εξέγερση επεκταθεί* ***πραγματικά*** *στις γειτονιές και που σωστά κατάλαβαν ότι σε μια δημοκρατική διαδικασία υπάρχει χώρος και για τις απόψεις τους»* και από αυτό καταλήγεις στο συμπέρασμα ότι *«αυτή η διευρυμένη σύνθεση [των συνελεύσεων] ήταν ξεκάθαρο ότι μπορούσε μόνο να λειάνει και να επιβραδύνει τη δράση»*[8] , τότε καταστρέφεις ολοκληρωτικά κάθε αναγκαία μορφή οργάνωσης της ανατρεπτικής δραστηριότητας. Ας αφήσουμε κατά μέρος το γεγονός ότι τα μικροαστικά στοιχεία στο Μπραχάμι ούτως ή άλλως αναγκάστηκαν να αποχωρήσουν από τις συνελεύσεις και ας επικεντρωθούμε στην παράδοξη αντίληψη που διαπνέει ολόκληρο το κείμενο του *Blaumachen*, μια αντίληψη περί καταστροφικής δράσης **χωρίς συλλογικό αναστοχασμό**. Το να ενθαρρύνεις σε μια συνέλευση εξεγερμένων τον οποιονδήποτε να μιλήσει –χωρίς να απαιτείς να σου παρουσιάσει πρώτα διαπιστευτήρια επαναστατικότητας ή σωστής ταξικής θέσης– μπορεί να πισωγυρίσει το κίνημα, μπορεί όμως η κατάθεση της γνώμης του ή η αντιπαράθεση μαζί του να σου δώσει τη δυνατότητα να συνειδητοποιήσεις καλύτερα τις πράξεις σου και τον εαυτό σου, να γίνεις πιο δυνατός.

Είδαμε λοιπόν κι αυτό το παράδοξο: η αμεσοδημοκρατική *Ευτοπία* να αναδεικνύει με τον τρόπο της την ανοιχτή εξεγερσιακή εμπειρία των καταλήψεων και των τοπικών συνελεύσεων και οι επαναστάτες κομμουνιστές του *Blaumachen* να τη θάβουν! Ή μήπως δεν υπάρχει κανένα παράδοξο και όλα είναι θέμα του τι (δε) βίωσε ο καθένας το Δεκέμβρη;

---

3 Ευτοπία, τχ. 16 (2008), σ. 57, 58.

4 Ευτοπία, τχ.17 (2009), σ. 21. Η έμφαση δική μου.

5 Για μια κριτική της έννοιας του πολίτη ως διαμεσολαβημένης, αφηρημένης μονάδας της κοινότητας του κεφαλαίου, βλ. Τα Παιδιά της Γαλαρίας, τχ. 10 (2003).

6 Blaumachen, τχ. 3 (2009)., σ. 22. Η έμφαση δική τους.

7 Open letter to a conference of revolutionary groups, http://www.geocities.com/~johngray/eclips5.htm

8 Blaumachen, ο.π., σ.23.

Μια και ανέφερα το φίλο μας τον Ντωβέ, θα κλείσω αυτή τη συζήτηση που άνοιξα με ένα απόσπασμα από το τελευταίο κείμενό του:

Δεν έχει νόημα να διαχωρίζουμε την κακή (αστική) δημοκρατία από την καλή (άμεση, εργατική, λαϊκή) δημοκρατία. Όμως δεν έχει επίσης νόημα το να αυτοανακηρυχθούμε αντι-δημοκράτες. Η δημοκρατία δεν είναι ο Νο 1 εχθρός, το έσχατο παραπέτασμα καπνού που καλύπτει τα προλεταριακά μάτια, η διάλυση του οποίου θα ξεκαθαρίσει επιτέλους το δρόμο για την επανάσταση. Δεν υπάρχουν ειδικές "αντιδημοκρατικές" δράσεις που πρέπει να εφευρεθούν, όπως δεν μπορούν να γίνουν συστηματικές καμπάνιες ενάντια στις διαφημίσεις ή την τηλεόραση –φαινόμενα που και τα δύο είναι στενά συνδεδεμένα με τη δημοκρατία, είναι η αλήθεια.

Αυτοί που συμμετέχουν σε μυριάδες πράξεις αντίστασης ή και επίθεσης, σε απεργίες, διαδηλώσεις, αιφνίδια μπλοκαρίσματα εταιρειών, εξεγέρσεις, γνωρίζουν πολύ καλά ότι αυτές οι πρακτικές δεν έχουν τίποτα κοινό με τα κοινοβουλευτικά παιχνίδια, και ότι πράγματι είναι το ακριβώς αντίθετο από τα κοινοβουλευτικά παιχνίδια. Αυτό δεν τους αποτρέπει από το να ονομάζουν δημοκρατικές αυτές τις πρακτικές, και να τις θεωρούν ως τη μόνη αληθινή δημοκρατία, επειδή ταυτίζουν δημοκρατία και συλλογική ελευθερία, δημοκρατία και αυτοοργάνωση. Λένε ότι εφαρμόζουν την αληθινή δημοκρατία επειδή αυτοδιαχειρίζονται τον αγώνα τους, καταργούν τη διαίρεση ανάμεσα σε αντιπροσώπους και αντιπροσωπευόμενους, και επειδή η γενική συνέλευση (αντίθετα με το κοινοβούλιο) είναι μια συνέλευση ίσων: συχνά πιστεύουν ότι είναι αυτοί που με τις πράξεις τους πραγματοποιούν αληθινά εκείνο που είναι μια απάτη στον κόσμο των αστών. Ο καθένας τους θεωρεί ότι δημοκρατία είναι να μεταχειρίζεται το συνάδελφό του, το άτομο που διαδηλώνει πίσω του, φτιάχνει ένα οδόφραγμα ή ανταλλάσσει επιχειρήματα μαζί του σε μια δημόσια συγκέντρωση, ως συνάνθρωπο.

Δε θα είχε νόημα για εμάς να μπούμε σε μια ευθεία αντιπαράθεση μαζί τους για να προσπαθήσουμε να τους πείσουμε να πάψουν να χρησιμοποιούν τη λέξη "δημοκρατία". Το ελάττωμα της δημοκρατίας είναι ότι μεταχειρίζεται ένα απαραίτητο στοιχείο της επαναστατικής αλλαγής σαν να ήταν η βασική προϋπόθεση της αλλαγής, ή ακόμη και η ουσία της. Έτσι, στις ταραχές του μέλλοντος, το καλύτερο που θα έχουμε να κάνουμε θα είναι να πιέσουμε για όσο το δυνατόν πιο ριζοσπαστικές αλλαγές, συμπεριλαμβανομένης της καταστροφής του κρατικού μηχανισμού. Αυτή η διαδικασία "κομμουνιστικοποίησης" θα βοηθήσει τελικά τον κόσμο να συνειδητοποιήσει ότι η δημοκρατία είναι μια αλλοτριωμένη μορφή ελευθερίας. Αν δημοκρατία σημαίνει να δίδεται προτεραιότητα στη μορφή έναντι του περιεχομένου, τότε μόνο ένας μετασχηματισμός του κοινωνικού περιεχομένου θα βάλει τη μορφή στη θέση της.

Εμείς ας επιμείνουμε στη φύση αυτής της αλλαγής: στη δημιουργία ενός κόσμου χωρίς χρήμα, χωρίς εμπορευματική ανταλλαγή, χωρίς εργασία που πωλείται και αγοράζεται, χωρίς επιχειρήσεις ως ανταγωνιζόμενους πόλους συσσώρευσης αξίας, χωρίς εργασία διαχωρισμένη από τις υπόλοιπες δραστηριότητές μας, χωρίς Κράτος, χωρίς μια εξειδικευμένη πολιτική σφαίρα που υποτίθεται ότι θα μπορούσε να αυτονομηθεί από τις κοινωνικές μας σχέσεις... Με άλλα λόγια, σε μια επανάσταση που γεννιέται από μια συλλογική άρνηση υποταγής, με την ελπίδα να φτάσουμε στο σημείο χωρίς επιστροφή, όπου οι άνθρωποι μετασχηματίζουν τον εαυτό τους και αποκτούν αίσθηση της δύναμής τους καθώς μετασχηματίζουν την πραγματικότητα. Μόνον τότε θα πάψει να υφίσταται το δημοκρατικό ζήτημα.[9]

Λασεναίρ

9 Συμβολή σε μια κριτική της πολιτικής αυτονομίας. http://coghnorti.wordpress.com/texts/troploin6-critique-political-autonomy/

ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ-ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΑ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΙΣ 8+1/2 ΗΜΕΡΕΣ ΚΑΤΑΛΗΨΗΣ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ

Ανήκουμε σε εκείνους και εκείνες που επέλεξαν να στηρίξουν τις καταλήψεις δημοσίων κτιρίων μετά την πρώτη εβδομάδα της εξέγερσης· αναμφίβολα μια από τις σημαντικότερες στιγμές του Δεκέμβρη. Σε όσα ακολουθούν θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε ορισμένες αντιφάσεις που διαπέρασαν από άκρη σε άκρη το εγχείρημα αυτό και να αναδείξουμε ορισμένα ζητήματα που θα έπρεπε να γίνουν βάση για ένα προβληματισμό όχι μόνο πάνω στις δυνατότητες και αδυναμίες της συγκεκριμένης κατάληψης, αλλά και γενικότερα πάνω στις πραγματικές δυνατότητες επέκτασης της εξέγερσης. Η πραγματικότητα είναι ότι τελικά δεν μπόρεσε να πραγματοποιηθεί η «σύνδεση» με την υπόλοιπη τάξη όχι επειδή εμείς δεν το επιδιώξαμε, το αντίθετο μάλιστα, αλλά γιατί η ίδια η εξέγερση δεν ήταν δυνατόν τελικά να χωρέσει σε ανοιχτές συνελεύσεις. Με όλα τα θετικά και τα αρνητικά που κάτι τέτοιο συνεπάγεται. Δεν αισθανόμαστε πικρία για ό,τι διαδραματίστηκε μέσα στην κατάληψη, η πικρία μας έχει να κάνει με το γεγονός ότι η εξέγερση δεν επεκτάθηκε επαρκώς.

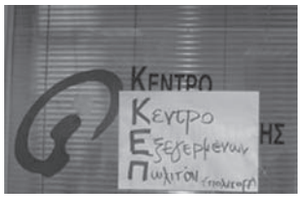

Το Παλαιό Δημαρχείο Χαλανδρίου αποτελεί το χώρο όπου διεξάγεται το δημοτικό συμβούλιο (1ος όροφος), ενώ στο ισόγειο λειτουργεί ένα Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ) που υπάγεται διοικητικά στο Υπουργείο Εσωτερικών και Δημόσιας Διοίκησης. Η ακριβής καταγωγή της ιδέας για κατάληψη του χώρου αυτού χάνεται κάπου στα βάθη των αμφιθεάτρων της κατειλημμένης ΑΣΟΕΕ, σε τραπέζια νυχτερινών συζητήσεων μεταξύ φίλων και συντρόφων και στην προοπτική που ανοίγεται μετά την κατάληψη του δημαρχείου Αγίου Δημητρίου.[1] Το σίγουρο είναι ότι η απόφαση για την κατάληψη πάρθηκε από συντρόφους και συντρόφισσες της κατάληψης Πραποπούλου, η οποία στεγάζεται εδώ και δυο χρόνια σε ένα κτίριο στο Χαλάνδρι, μετά από έκτακτη γενική συνέλευση. Σε αυτό το σημείο χρειάζεται να ειπωθούν περισσότερα λόγια όχι μόνο για τους λόγους που ώθησαν στην κίνηση αυτή τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, αλλά και για τους λόγους που επιλέχθηκε το συγκεκριμένο δημόσιο κτίριο.

Όσον αφορά το πρώτο σημείο: όλοι και όλες που πήραν την πρωτοβουλία για την κίνηση αυτή είχαν συμμετάσχει, με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο, σε όσα συνέβησαν τις προηγούμενες ημέρες στο κέντρο της Αθήνας και αισθάνθηκαν ότι υπήρχε άμεση ανάγκη απεύθυνσης στην τοπική κοινωνία, εναντίωσης στην προπαγάνδα των ΜΜΕ και αντιπληροφόρησης σχετικά με το ίδιο το γεγονός της δολοφονίας, αλλά και πάνω στα γεγονότα που ακολούθησαν. Παράλληλα, ένα μεγάλο μέρος του κόσμου από την κατάληψη, είχε την επιθυμία να αποκεντρώσει τις δράσεις του και, αν η δυναμική της κατάληψης το επέτρεπε, να υπάρξει συντονισμός των περαιτέρω δράσεων όχι μόνο στο Χαλάνδρι, αλλά και στις γύρω περιοχές. Χρειάζεται να ειπωθεί στο σημείο αυτό ότι ο συντονισμός θα γινόταν **στη βάση της επέκτασης της εξέγερσης**. Στη συνέχεια, βέβαια, θα γίνει εντελώς σαφές ότι δεν εννοούσαμε όλοι και όλες το ίδιο πράγμα.

Όσον αφορά το δεύτερο σημείο: το συγκεκριμένο κτίριο επιλέχθηκε κυρίως για χωροταξικούς λόγους, μιας και βρίσκεται εντελώς στο κέντρο του Χαλανδρίου (σε αντίθεση με το δημαρχείο, η επιλογή κατάληψης του οποίου απορρίφθηκε γρήγορα), διέθετε όλον τον απαραίτητο υλικοτεχνικό εξοπλισμό που θα υποστήριζε τους παραπάνω στόχους, καθώς και τη μεγάλη αίθουσα του δημοτικού συμβουλίου, η οποία προσφερόταν για τη διεξαγωγή συνελεύσεων. Πρέπει να σημειωθεί ότι η κατάληψη Πραποπούλου είχε σχετιστεί με το συγκεκριμένο χώρο στο παρελθόν[2] και αυτή η συσχέτιση έπαιξε ρόλο στην επιλογή

---

1 Χωρίς ίχνος κοινωνιολογικής συναίσθησης, μπορούμε να χωρίσουμε την εξέγερση σε τρεις φάσεις: α) πρώτη φάση: από το Σάββατο 6 Δεκέμβρη, ημέρα της δολοφονίας του Αλέξη, μέχρι την Τετάρτη 10 Δεκέμβρη, ημέρα της γενικής απεργίας, β) δεύτερη φάση: από την Πέμπτη 11 Δεκέμβρη, ημέρα της κατάληψης του πρώτου μη πανεπιστημιακού χώρου (Δημαρχείο Αγίου Δημητρίου) μέχρι την Κυριακή 21 Δεκεμβρίου, ημέρα που τελειώνει η κατάληψη της ΓΣΕΕ, γ) τρίτη φάση: από τη Δευτέρα 22 Δεκεμβρίου, ημέρα της επίθεσης στην Κωνσταντίνα Κούνεβα, μέχρι την Τετάρτη 31 Δεκεμβρίου, ημέρα της συγκέντρωσης αλληλεγγύης στους διωκόμενους της εξέγερσης έξω από τις φυλακές Κορυδαλλού. Η κατάληψη του Παλαιού Δημαρχείου ανήκει σαφώς στη δεύτερη φάση της εξέγερσης.

2 Η συνέλευση της κατάληψης έχει παρέμβει τουλάχιστον δυο φορές στο δημοτικό συμβούλιο στα πλαίσια της γνωστοποίησης του γεγονότος της κατάληψης του κτήματος και, πολύ αργότερα, στα πλαίσια της αντίδρασης απέναντι στο γεγονός του εμπρησμού του κτιρίου όπου στεγάζεται η ίδια η κατάληψη.

του κτιρίου με τον εξής τρόπο: επειδή υπήρξε εδώ και δυο σχεδόν χρόνια μια συνεχής παρουσία και παρέμβαση στα κοινωνικοπολιτικά δρώμενα του Χαλανδρίου και των γύρω περιοχών, μπήκε το ζήτημα ότι ο κόσμος μας ξέρει ως αυτό που είμαστε (ως κατάληψη) και αυτό ακριβώς το γεγονός μας καθιστά τον προνομιακό και πιο άμεσο σύνδεσμο μεταξύ της τοπικής κοινωνίας και της εξέγερσης. Ταυτόχρονα, ακριβώς επειδή η κατάληψη της Πραποπούλου είχε αυτή την παρουσία, αυτό θα αποτελούσε πόλο έλξης για κόσμο με τον οποίο είχε σχετιστεί κινηματικά στο παρελθόν σε τοπικό επίπεδο,[3] αλλά και με κόσμο, ο οποίος κατά καιρούς ερχόταν στις εκδηλώσεις του κτήματος. Η συνεχής παρουσία όλο αυτό το διάστημα εκτιμήθηκε ότι θα αποτελούσε την κατάλληλη βάση και προϋπόθεση για περαιτέρω δραστηριοποίηση όσον αφορά τα γεγονότα της εξέγερσης.[4] Έχοντας συμφωνήσει πάνω στα βασικά χαρακτηριστικά της ενέργειας, η συζήτηση συνεχίστηκε πάνω στις πρακτικές αναγκαιότητες που υπαγόρευε μια τέτοια ενέργεια. Δε θα αναφερθούμε εδώ σε λεπτομέρειες τεχνικής φύσης. Χωρίς να γίνει συζήτηση πάνω σε συγκεκριμένα πρόσωπα και συλλογικότητες, και λόγω της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ όσων συμμετείχαν στη συζήτηση, αφέθηκε στην επιλογή του καθενός και της καθεμιάς να ενημερώσει όποιον/αν έκρινε ότι θα μπορούσε να βοηθήσει στην κατάληψη του κτιρίου ή/και να συμμετάσχει στο εγχείρημα. Παρ' όλ' αυτά, την Παρασκευή το πρωί μπροστά από το Παλαιό Δημαρχείο ήταν κυρίως ο κόσμος που συμμετείχε στη συζήτηση, περίπου 15 άτομα, όλοι από την κατάληψη Πραποπούλου.

Εκ των υστέρων, κρίνουμε ότι θα χρειαζόταν να συμμετέχει περισσότερος κόσμος στη συζήτηση προετοιμασίας της κατάληψης, κυρίως άνθρωποι με τους οποίους υπήρχε ήδη μια σχέση εμπιστοσύνης, αφενός από πλευράς δυναμικής του εγχειρήματος –μιας όσο περισσότερος κόσμος συμμετέχει, τόσο ισχυρότερο είναι το εγχείρημα– και αφετέρου γιατί έτσι θα δινόταν η δυνατότητα να εκφραστούν περισσότερες απόψεις πάνω στη σκοπιμότητα και την προοπτική του εγχειρήματος. Σίγουρα, όπως πιθανόν να αντέτεινε κανείς, η ένταση των ημερών δεν επέτρεπε την πολυτέλεια τέτοιου είδους προπαρασκευαστικών συζητήσεων και οπωσδήποτε μπαίνει και το ζήτημα της μη διαρροής ως μια από τις προϋποθέσεις επιτυχίας τέτοιου είδους ενεργειών. Από αυτή την άποψη, η κατάληψη του παλιού δημαρχείου Χαλανδρίου ήταν μια ρήξη με τις προηγούμενες πρακτικές μιας και δεν καλέστηκαν όλοι εκείνοι οι φορείς και συλλογικότητες που κατά καιρούς είχαν συνεργαστεί με την κατάληψη. Θα μπορούσαν να έρθουν όμως ως τέτοιοι; Θα μπορούσε να χωρέσει κάτω από την ίδια κατάληψη ο άνεργος, η προσωρινή, ο μετανάστης εργάτης, η φοιτήτρια, ο μαθητής που ήταν στον δρόμο τις προηγούμενες μέρες με αυτόν που ήθελε να δράσει «τοπικά»; Εδώ, λοιπόν, εμφανίζεται η αντίφαση μεταξύ της δράσης σε περίοδο κινήματος και του λεγόμενου «τοπικού προσανατολισμού» των εγχειρημάτων τέτοιου είδους· με άλλα λόγια, τι να την κάνουμε την τοπική δράση, αν είναι να μην καλούμε κανέναν σε μια κατάληψη δημοσίου κτιρίου όταν υπάρχει κίνημα; [5]

3 Αναφερόμαστε στο σύλλογο προστασίας της ρεματιάς, στο δημοτικό σχήμα «Αντίσταση με τους Πολίτες του Χαλανδρίου» και στις επιτροπές κατοίκων Χαλανδρίου, Αγίας Παρασκευής και Χολαργού που δραστηριοποιούνται ενάντια στην κατασκευή του νέου υπουργείου στην περιοχή του νομισματοκοπείου.

4 Παρ' όλο που προτάθηκε να ενημερωθεί προσωπικά ένας δημοτικός σύμβουλος, με τον οποίο διατηρείται ένα καλό επίπεδο επικοινωνίας, για την πρόθεση κατάληψης του παλιού δημαρχείου, εντούτοις κάτι τέτοιο απορρίφθηκε με την αιτιολογία ότι η πληροφορία θα μπορούσε να διαρρεύσει και εν τέλει να εμποδιζόταν η ίδια η κίνηση της κατάληψης.

5 Σε καμία περίπτωση η διαχείριση της αντίφασης αυτής δεν έγινε με τον ίδιο τρόπο σε όλες τις τοπικές καταλήψεις· αποτελεί, όμως, κάτι που αξίζει να διερευνηθεί και το οποίο θέτει μεταξύ άλλων και το ζήτημα της πραγματικής χρησιμότητας και των πραγματικών ορίων που μπορεί να έχει η τοπική δράση και η λογική που τη συνοδεύει.

Την Παρασκευή 8 Δεκεμβρίου, στις 8:15 πμ, καταλαμβάνεται το Παλαιό Δημαρχείο από 15 περίπου άτομα. Είχε προηγηθεί ραντεβού στις γύρω στάσεις των λεωφορείων στις 7.00 πμ, όπου όμως είχαν εμφανιστεί μόνο 5 άτομα. Κατά τις 7.45 πμ, μαζεύτηκε όλος ο κόσμος και λίγο αργότερα έγινε η «έφοδος».

Δε χρειάστηκε να ασκηθεί βία για να καταληφθεί το κτίριο· στα χέρια μας κρατάγαμε μόνο καφέ και τσιγάρο. Οι υπάλληλοι, όταν έμαθαν τις προθέσεις μας, δεν έδειξαν να ταράζονται ιδιαίτερα· οι περισσότεροι αρκέστηκαν απλά να ρωτήσουν τους λόγους για τους οποίους προχωρήσαμε στην κίνηση αυτή και για περίπου δυο ώρες ακόμα παρέμειναν στο χώρο μέχρι να μάθουν τις αποφάσεις των ανωτέρων τους. Όταν ο δήμαρχος –παρ' όλο που διοικητικά είναι αναρμόδιος, μιας και, όπως είπαμε, το ΚΕΠ υπάγεται στο υπουργείο Εσωτερικών– «έδωσε την άδεια», αποτρέποντάς τους από το να καλέσουν την αστυνομία, οι υπάλληλοι αποχώρησαν. Μόνο μία υπάλληλος, από τους συνολικά δέκα, έκατσε για αρκετή ώρα μετά την αποχώρηση των υπολοίπων και συζήτησε μαζί μας όχι μόνο για τα γεγονότα των ημερών, αλλά και για την προσωπική της ζωή! Η ίδια υπάλληλος θα επιστρέψει τις επόμενες μέρες δυο φορές ακόμα και θα κάτσει μαζί μας για να μιλήσουμε, χωρίς όμως ούτε αυτή ούτε κανείς άλλος να συμμετάσχει με κάποιο τρόπο στην κατάληψη. Στο πρόσωπο τουλάχιστον άλλης μιας υπαλλήλου, μιας συμβασιούχου, της οποίας η σύμβαση έληγε τρεις μέρες μετά, μπορέσαμε να διακρίνουμε τη χαρά της λούφας...

Σε λίγο, το Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ) είχε μετονομαστεί σε Κέντρο Εξεγερμένων Πολιτών, παρ' όλο που προτάθηκε και το Κέντρο Εξεγερμένων Προλετάριων. Η βασική αντίρρηση που εκφράστηκε σε σχέση με την πρόταση αυτή ήταν ότι *«εμείς εδώ δεν είμαστε προλετάριοι, αλλά πολίτες, φοιτητές κλπ»*. Δεν μπορούσε να γίνει από την αρχή κατανοητό το βάθος αυτής της αντίρρησης και μέχρι που θα οδηγούσε η αντίληψη ότι μέσα στο χώρο της κατάληψης βρίσκονταν «πολίτες», δηλαδή απομονωμένα άτομα, υποτίθεται, εκτός των ταξικών σχέσεων.

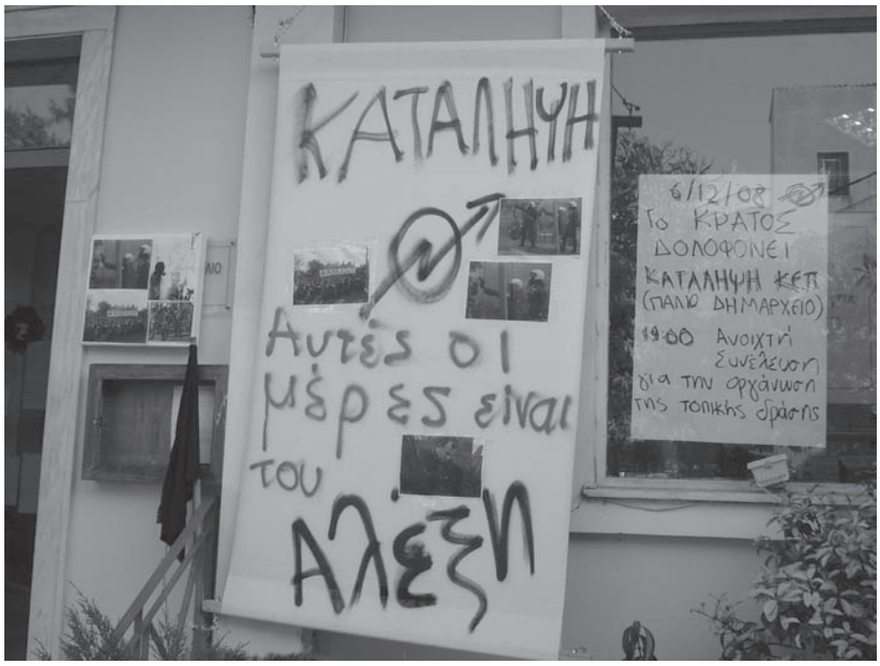

Δε χρειάστηκε πολύς χρόνος για την εξοικείωσή μας με το χώρο: η αλλαγή της χρήσης –και η προσαρμογή στις δικές μας ανάγκες– των τηλεφώνων, των fax, των φωτοτυπικών, καθώς και των υπολογιστών και του διαδικτύου ήταν άμεση. Καθ' όλη τη διάρκεια της κατάληψης, αυτό θα συνεχιστεί απρόσκοπτα, σε αντίθεση π.χ. με την κατάληψη της ΓΣΕΕ, όπου η διακοπή των τηλεφωνικών συνδέσεων ήταν άμεση.

Από τις πρώτες κιόλας ώρες, και κατόπιν ευνοϊκής δωρεάς ενός φίλα προσκείμενου στην κατάληψη, εγκαταστάθηκε στον πρώτο όροφο μια μικροφωνική, η οποία και θα συνοδεύει ηχητικά την κατάληψη με ανάγνωση κειμένων και μουσική όλες τις υπόλοιπες μέρες μέχρι το τέλος. Η ανάγκη για αντιπληροφόρηση ήταν μεγάλη: από τις πρώτες μέρες της εξέγερσης υπήρχαν πολλοί συλληφθέντες σε πολλές πόλεις της Ελλάδας, η ανάγκη να γίνουν κάποιες κινήσεις σε ένδειξη αλληλεγγύης απέναντί τους ήταν μεγάλη, όπως μεγάλη ήταν και η ανάγκη να υπερασπιστούμε το δίκαιο των εξεγερτικών πράξεων. Παράλληλα με τις ανάγκες αυτές, όμως, έμπαινε και το ζήτημα της «επέκτασης της εξέγερσης»· ζήτημα, το οποίο, δε γινόταν πάντα αντιληπτό ως διακριτό από τις δυο προηγούμενες ανάγκες, ως ένα ζήτημα που ξεφεύγει από τα όρια μιας καμπάνιας αλληλεγγύης για τους συλληφθέντες. Η εξέγερση είναι ένας «οργανισμός», μια σχέση, που αν δεν επεκταθεί, πεθαίνει· η επέκτασή της, όμως, είναι ένα ζήτημα εντελώς άλλης φύσης από την αντιπληροφόρηση και την απλή υπεράσπιση των πεπραγμένων της εξέγερσης, δεν είναι ένα ζήτημα που μπορεί να λυθεί με προπαγάνδα, φυλλάδια ή συζητήσεις μέσα σε συνελεύσεις.

Μέχρι το βράδυ στις 7 μμ, όπου θα πραγματοποιείτο η πρώτη συνέλευση της κατάληψης, όσος κόσμος βρισκόταν στον χώρο επιδόθηκε σε μια σειρά δραστηριοτήτων: άλλοι οριοθετούσαν το χώρο με την κατα-

σκευή και ανάρτηση πανώ γύρω από το χώρο του ΚΕΠ και στη διπλανή πλατεία, άλλες έφτιαχναν τρικάκια έχοντας προηγουμένως εγκαταστήσει κατάλληλο λογισμικό στους μέχρι πρότινος «νεκρούς» υπολογιστές του ΚΕΠ, άλλες παρακολουθούσαν στο indymedia και τον 98fm και ενημέρωναν για τις εξελίξεις, μιας και άλλοι είχαν κατέβει στην πορεία. Αναμφισβήτητα υπήρχε μια ατμόσφαιρα θετικής υπερέντασης, προϊόν της αλληλεπίδρασης των σχέσεων της εξέγερσης με το χώρο· η πολεοδομία με τους δικούς μας όρους.

Υπήρχε μεγάλη προσμονή για την πρώτη συνέλευση το ίδιο βράδυ, γιατί όσο περνούσε η ώρα, οι πρώτες ώρες, κόσμος συνεχώς ερχόταν να δει τι συνέβαινε. Οι προσδοκίες ήταν αυξημένες. Το καλό κλίμα ενισχύθηκε περισσότερο, όταν με την έναρξη της συνέλευσης κατά τις 7.45 μμ η αίθουσα συνεδριάσεων του δημοτικού συμβουλίου ήταν γεμάτη: τουλάχιστον 120 άτομα βρίσκονταν εντός της αίθουσας και άλλοι 50 στον ευρύτερο χώρο της κατάληψης. Όσον αφορά τη σύνθεση του κόσμου που ήρθε στην πρώτη συνέλευση, υπήρχαν άνθρωποι όλων των ηλικιών, με τους «νεολαίους» να είναι λίγο λιγότερο από τους μισούς, κυρίως μαθητές και φοιτητές, χωρίς όμως να υπάρχει αμφιβολία ότι πολλοί και πολλές από όσους βρίσκονταν εκεί ήταν είτε εργαζόμενοι (νέοι και μεγαλύτεροι σε ηλικία) είτε άνεργοι και προσωρινοί, ακόμα και συνταξιούχοι...

Η συζήτηση ξεκίνησε με κάποιες αρχικές τοποθετήσεις για τα γεγονότα των ημερών (πού βρισκόμαστε; τι έχει γίνει μέχρι τώρα;), καμία όμως δεν αρκέστηκε σε απλή παράθεση απόψεων ή εκτιμήσεων: το γεγονός της κατάληψης και το ότι βρισκόμαστε εδώ σε αυτή τη συνέλευση συνδέθηκε άμεσα και άρρηκτα με την ίδια την εξέγερση και το τι μπορούμε να κάνουμε από εδώ και πέρα **εν μέσω της εξέγερσης**. Ήδη, όμως, από την αρχή έγινε σαφές ότι δεν αντιλαμβανόμαστε με τον ίδιο τρόπο το χαρακτήρα της εξέγερσης· κάποιοι από εμάς υποστήριξαν τον προλεταριακό χαρακτήρα της εξέγερσης αφού η ίδια η «κίνηση που καταργεί την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων» ξεπέρασε τις αυτοαποκαλούμενες πρωτοπορίες, άσκησε έμπρακτη κριτική στο εμπόρευμα και την ανταλλακτική αξία με τις απαλλοτριώσεις από τα καταστήματα και συγκρούστηκε με τις δυνάμεις καταστολής, υποστηρίζοντας παράλληλα ότι αυτό που συνέβη στο κέντρο της Αθήνας –αλλά και σε κάποιες άλλες πόλεις όπως αποδείχτηκε (Ηράκλειο, Θεσσαλονίκη Πάτρα)– ήταν ένα μικρό Los Angeles 1992 και ότι δεν είναι δυνατόν να λέμε ότι είμαστε υπέρ και του L.A., αλλά και όσων συνέβησαν στη Γαλλία το 2005, αλλά μόλις συμβαίνουν δίπλα μας να παίρνουμε αποστάσεις ασφαλείας· άλλοι από την αρχή εκθείασαν τους μαθητές(!) για την αγωνιστικότητά τους και βάφτισαν το κίνημα «νεολαιίστικο»· άλλες, μας συνεχάρησαν «γι' αυτό που κάνουμε» και δήλωσαν ότι είναι μαζί μας, εξ' αποστάσεως βέβαια γιατί οι ίδιες δεν ήταν διατεθειμένες να κάνουν κάτι πέρα από δηλώσεις συμπαράστασης· άλλοι πήραν θέση... αποφεύγοντας να τοποθετηθούν πάνω σε όσα ακούγονταν και αρκούμενοι στα πρακτικά ζητήματα που έθεταν η ίδια η κατάληψη και η αναγκαιότητα της αντιπληροφόρησης, υιοθετώντας μια πιο ακτιβίστικη λογική· άλλες προσπάθησαν να συνδέσουν την εξέγερση, και πιο συγκεκριμένα την κατάληψη του ΚΕΠ, με μια αμεσοδημοκρατική λογική και να τονίσουν την ανάγκη για δημιουργία οριζόντιων εξισωτικών θεσμών και δομών όπου όλοι και όλες θα έχουν ισότιμο δικαίωμα λόγου, ορισμένοι μάλιστα έκαναν συγκεκριμένες αναφορές στο παράδειγμα των ζαπατιστικών κοινοτήτων και στην ανάγκη για δημιουργία εξισωτικών δομών και θεσμών.

Σε γενικές γραμμές, μπορούμε να μιλήσουμε για τις εξής τέσσερις τάσεις στο εσωτερικό της πρώτης συνέλευσης, αλλά και στις υπόλοιπες: την «αριστερή», η οποία επέμενε ότι το κίνημα είναι «μαθητικό» ή/και «νεολαιίστικο» και ότι «πρέπει να αφήσουμε τους νεολαίους να εκφραστούν οι ίδιοι» αποποιούμενη οποιαδήποτε δική της συμμετοχή στην κατάληψη· την «ακτιβίστικη», η οποία υποστήριξε ότι «είμαστε εδώ για να κάνουμε πράγματα και όχι για να συζητάμε»· την, αριθμητικά υπέρτερη, τάση των «φίλων της άμεσης δημοκρατίας» που επεδίωκε ρητά την αυτοοργάνωση από τα κάτω και τη μειοψηφική «προλεταριακή» τάση που επέμεινε παραπάνω στο να μιλήσουμε γι' αυτό που **εμείς** θέλουμε να κάνουμε, εμείς που είμαστε εδώ στη συνέλευση, για τα δικά μας προβλήματα και τους λόγους που μας έκαναν να βγούμε στο δρόμο και ότι φυσικά το κίνημα δεν είναι «μαθητικό» ή «νεολαιίστικο». Αν και σε καμία

περίπτωση κατά τη διάρκεια της κατάληψης δε δημιουργήθηκε ρήγμα μεταξύ των τάσεων, δε θα ήταν υπερβολικό να ειπωθεί ότι οι τρεις πρώτες τάσεις συνέκλιναν λιγότερο ή περισσότερο στην πολιτική εκτίμησή τους για την εξέγερση θεωρώντας την «πολύ βίαιη», «τυφλή», χωρίς στόχους και ότι θα χρειαζόταν κάτι πιο οργανωμένο, «με στόχους» και, γιατί όχι, «με αιτήματα». Η τελευταία τάση αρκέστηκε στο να επιμένει, στις πρώτες συνελεύσεις τουλάχιστον στην ανάγκη για συζήτηση πάνω στις αιτίες της εξέγερσης ως απαραίτητη προϋπόθεση για τη συνέχιση του αγώνα. Γενικά, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι και η «αριστερή» τάση και η τάση των «φίλων της άμεσης δημοκρατίας» είχαν επηρεαστεί περισσότερο από την ιδεολογική αντεπίθεση του κράτους και των νοικοκυραίων ενάντια στη βία και τις λεηλασίες που είχε ενταθεί τις αμέσως προηγούμενες ημέρες.

Αρκετοί από τους μαθητές που ήρθαν στην πρώτη αυτή συνέλευση, και δεν επέστρεψαν παρά μετά από αρκετές μέρες, αυτοσυστήθηκαν ως «φίλοι του Αλέξη». Ένας μάλιστα από αυτούς, αφού υποστήριξε ότι *«το κίνημα είναι μαθητικό»* βάλθηκε να μας πείσει, με δυο τοποθετήσεις μάλιστα, ότι *«το μέλλον μας εξαρτάται από την ψήφο μας στις εκλογές»*, χωρίς βέβαια να μας συστήσει και τον κατάλληλο εγγυητή του μέλλοντός μας. Αυτοί, λοιπόν, θα διοργάνωναν την επόμενη μέρα, το Σάββατο το πρωί, μια πορεία στο κέντρο του Χαλανδρίου που θα πέρναγε από το τοπικό αστυνομικό τμήμα. Παρά τις αντιρρήσεις που εκφράστηκαν, μια ολόκληρη συνέλευση έκανε πίσω και δεν προέταξε την ανάγκη να προπαγανδιστεί η ίδια η κατάληψη του Παλαιού Δημαρχείου υποστηρίζοντας ότι *«δεν μπορούμε να καπελώσουμε τους μαθητές»*. Όταν την επόμενη μέρα, οι μαθητές αυτοί και ορισμένοι φίλοι τους με κασκόλ του παναθηναϊκού μοίραζαν λουλούδια στους αστυνομικούς, όσοι τους κράξαμε, εν μέσω μιας πορείας 150 ατόμων, θεωρηθήκαμε κακοί και αγενείς...[6]

Θα ήταν, όμως, μεγάλη παράλειψη αν δεν προσθέταμε σε όλους και όλες τις παραπάνω αυτούς που «απλά» ήρθαν να δουν τι πρόκειται να γίνει στη συνέλευση και να εκφράσουν τη «συμπαράστασή» τους: τους τοπικούς καταστηματάρχες. Κάποια στιγμή, κατά τη διάρκεια της συνέλευσης, εντοπίζουμε δυο άτομα γύρω στα τριάντα που κάθονταν σε μια γωνία και παρακολουθούσαν προσεκτικά τη συζήτηση χωρίς να συμμετέχουν. Πλησιάζοντας διακριτικά και πιάνοντας μαζί τους τη συζήτηση, ανακαλύψαμε ότι επρόκειτο για δυο συνέταιρους ενός μαγαζιού στο κέντρο της πόλης, οι οποίοι είχαν έρθει να δουν πώς μπορούν να «συμμετάσχουν» στο κίνημα. Ο ένας από αυτούς από τα 14 του ήταν «μέσα στις φάσεις», ενώ ο άλλος ήταν στην Τουλούζη της Γαλλίας όταν έγινε η εξέγερση του Νοεμβρίου 2005 και δεν είδε «πουθενά να σπάνε μαγαζιά όπως εδώ» ή «να μην τα πηγαίνουν καλά με τους καταστηματάρχες». Ο ένας από αυτούς μάλιστα ήλθε και στην πορεία της επόμενης ημέρας, για το ξεκάρφωμα από ό,τι φαίνεται, αφού μετά δεν ξαναφάνηκε πουθενά... Κάπου εδώ άρχισαν να γεννιούνται αμφιβολίες για τις πραγματικές αιτίες που έφεραν δυο αξιοπρεπείς νεαρούς επιχειρηματίες στη δική μας τη συνέλευση. Ήταν προφανές ότι φοβόντουσαν για τα καταστήματά τους, αλλά πόσο όμως; Εντοπίζαμε εμείς την προέλευση του φόβου αυτού στη ρήξη των πρώτων ημερών της εξέγερσης; Είχαμε αντιληφθεί ότι τα αφεντικά αυτά, και οι όμοιοί τους, μας θεωρούσαν ενός είδους εμπροσθοφυλακή, ενός είδους προσωποποίηση του εμφυλιοπολεμικού κλίματος που εκδηλώθηκε τις προηγούμενες ημέρες;

Προσπαθώντας να βρούμε απαντήσεις στις ερωτήσεις αυτές, και ακούγοντας έναν άλλο αγχωμένο καταστηματάρχη να φλυαρεί για το τι «πρέπει» να κάνουμε, βγήκαμε και υποστηρίξαμε ότι *«η συνέλευση αυτή είναι συνέλευση εξεγερμένων και όχι 'γενικώς' συνέλευση πολιτών, είναι συνέλευση όσων στηρίζουν την κατάληψη και όχι γι' αυτούς που δεν τη στηρίζουν»*. Έπρεπε να τραβηχτούν μέσα στη συνέλευση οι διαχωριστικές γραμμές που υπήρχαν έξω στο δρόμο. Δυστυχώς, δεν μπορούμε να πούμε ότι βρήκαμε την πρέπουσα ανταπόκριση και αυτό όχι μόνο γιατί ορισμένοι υποστηρικτές της κατάληψης θα χαριεντίζονταν με ορισμένους καταστηματάρχες που θα συνέχιζαν ανελλιπώς να έρχονται τις επόμενες μέρες –ακόμα και ο ίδιος ο πρόεδρος του τοπικού εμπορικού συλλόγου θα μας τιμούσε με την παρουσία του– αλλά και γιατί θα επικρατούσε η ιδεολογία της «ανοιχτής συνέλευσης» όπου «όλοι οι συνομιλητές είναι ισότιμοι». Αν και από τότε φαινόταν η πιθανότερη εκδοχή, τώρα πλέον μπορούμε να δούμε πιο καθαρά ότι οι μπράβοι που στάλθηκαν να εκκενώσουν την κατάληψη τα ξημερώματα της Δευτέρας είχαν σταλεί όχι από τους μπάτσους ή την τοπική οργάνωση της νέας δημοκρατίας, αλλά από καταστηματάρχες που νόμισαν ότι ο κόσμος της κατάληψης θα φοβόταν και θα έφευγε.[7] Όμως, δεν τους πέρασε, ο χώρος ανακαταλήφθηκε

6 Πόσο μάλλον όταν πριν από μερικές μέρες είχε πραγματοποιηθεί πορεία από μαθητές στο Χαλάνδρι που την είχε πέσει στο τοπικό αστυνομικό τμήμα.

7 Στην περίπτωση του Χαλανδρίου, η επιχείρηση εκκένωσης της κατάληψης δεν αποκλείεται να οργανώθηκε από τοπικούς ονν-εδίτες, οι οποίοι εδώ και πολλά χρόνια πουλάνε προστασία –και όχι μόνο– στα καταστήματα της περιοχής. Σίγουρα, η άποψη ότι πίσω από την εκκένωση υπήρχε σχέδιο της αστυνομίας ή της κυβέρνησης έχει μια βάση δεδομένου του φόβου για επικείμενες καταστροφές που καλλιέργησε η αστυνομία προς τους ιδιοκτήτες όλης της Ελλάδας, αλλά στην προκειμένη περίπτωση υπήρχαν αντιτιθέμενες φράξιες που διαφωνούσαν στο πώς έπρεπε να χειριστούν την υπόθεση.

άμεσα και η ιδιότυπη απειλή στην τοπική ιδιοκτησία παρέμεινε όρθια στη θέση της.

Μπαίνοντας στο κτίριο, πρέπει να ομολογήσουμε ότι δεν υπήρχε προσυνεννόηση και μια συλλογικά διαμορφωμένη άποψη σχετικά με το αν μας ενδιαφέρει να μπλοκάρουμε ουσιαστικά τη λειτουργία του ΚΕΠ και αν ένα τέτοιο μπλοκάρισμα αποτελεί πρακτική συνέχεια του αγώνα. Αυτό το ερώτημα είχε ουσιαστικά απαντηθεί στην πράξη· έχοντας συμμετάσχει στα γεγονότα των προηγούμενων ημερών, η κατάληψη και το μπλοκάρισμα του ΚΕΠ θεωρήθηκαν αυτονόητα, λογικές συνέπειες του κλίματος της εξέγερσης. Πώς αλλιώς να ερμηνευτεί η απουσία συζήτησης για το τι νόημα έχει το μπλοκάρισμα της λειτουργίας μιας δημόσιας υπηρεσίας, αν όχι ως **ένδειξη αυτοπεποίθησης**, **ως αίσθηση βεβαιότητας ότι ο κόσμος, η κοινωνία είναι μαζί μας**; Ναι, δεν είχαμε συνειδητοποιήσει ούτε τον αριθμό των ανθρώπων που ζητούν να εξυπηρετηθούν από το ΚΕΠ, ούτε τον όγκο και την ποικιλία των υποθέσεων που ένα ΚΕΠ διαχειρίζεται, με δυο λόγια, πόση γραφειοκρατική λάντζα διεκπεραιώνει αυτή η υπηρεσία. Στην πορεία μάθαμε ότι είχαν μπλοκαριστεί περίπου 3.500 υποθέσεις «πολιτών».

Αρχικά, σηκώναμε τα τηλέφωνα και ενημερώναμε τους «ανυποψίαστους πολίτες» που ζητούσαν να εξυπηρετηθούν ότι «το ΚΕΠ τελεί υπό κατάληψη» με μια χιουμοριστική διάθεση. Αργότερα, όμως, προέκυψε, όχι προσχεδιασμένα, η ανάγκη να παραπέμπουμε τους δεκάδες πολίτες που μας καλούσαν στα υπόλοιπα ΚΕΠ της γύρω περιοχής, προκειμένου να εξυπηρετηθούν.[8] Οι λόγοι για τους οποίους οδηγηθήκαμε σε αυτή την απόφαση ποικίλλουν, από το γεγονός ότι δεχθήκαμε έντονες πιέσεις από κόσμο που οι εκκρεμότητές του έπρεπε να διεκπεραιωθούν άμεσα, μέχρι μια πιο «συναισθηματική» προσέγγιση, δηλαδή το πώς θα αντιδρούσαμε εμείς οι ίδιοι σε μια ανάλογη περίπτωση, όπως για παράδειγμα σε μια ληξιπρόθεσμη γραφειοκρατική συναλλαγή. Το σίγουρο είναι πάντως ότι πιαστήκαμε απροετοίμαστοι και χρειάστηκε να βρεθούν επί τόπου τρόποι με τους οποίους θα διαχειριζόμασταν αυτή την πίεση, η οποία θα διαρκούσε μέχρι τέλους. Παρουσιάστηκε μια νέα αντίφαση μπροστά μας: από τη μια, η κατάληψη του κτιρίου και το μπλοκάρισμα της λειτουργίας του ΚΕΠ σωστά εκλήφθηκαν ως συνέχεια του αγώνα μας, ως συνέχεια της εξέγερσης, η οποία στηρίχτηκε στην αίσθηση ότι «η κοινωνία είναι μαζί μας», σε μια κατακτημένη ισχύ· από την άλλη, θεωρήσαμε ότι το σήκωμα των τηλεφώνων, η παραπομπή υποθέσεων σε άλλα ΚΕΠ και, μερικές μέρες μετά, η μεταφορά με δικά μας μέσα μερικών «πολιτών» στην Αγία Παρασκευή για θεώρηση των βιβλιαρίων υγείας τους ήταν αναγκαία για να «διαχειριστούμε την πίεση των πολιτών», δηλαδή το γεγονός ότι πολλοί «πολίτες» δε συμμετείχαν σε αυτό που κάναμε και έπρεπε να τους αντιμετωπίσουμε ως ένα εμπόδιο στον αγώνα μας. Αυτή η αντίφαση μας απορρόφησε πολύτιμο κινηματικό χρόνο και αποτέλεσε ένα από τα χειροπιαστά όρια της δράσης μας. Πώς ήταν δυνατόν να είμαστε «εξεγερμένοι πολίτες» που θα εξυπηρετούν τους «πολίτες»;

Κατά τη διάρκεια συνελεύσεων μετά την επίθεση των μπράβων, αλλά κυρίως σε συζητήσεις της «Ανοιχτής Συνέλευσης Κατοίκων Χαλανδρίου» λίγο μετά το τέλος της κατάληψης, βγήκαν κάποιοι και επέκριναν την, υποτιθέμενη, μετατροπή της κατάληψης σε ιντερνέτ καφέ «ήδη από τη δεύτερη και την τρίτη ημέρα». Ακόμα και μετά από τόσες μέρες, δεν μπόρεσε να γίνει κατανοητό ότι η παρουσία φίλων και συντρόφων τα βράδια συνεισέφερε με τον τρόπο της στη στήριξη της φάσης, γιατί ικανοποιούσε ως ένα βαθμό την ανάγκη για παρέα και αδιαμεσολάβητη επικοινωνία. Σίγουρα, αρκετός κόσμος από όσους έρχονταν το βράδυ στις συνελεύσεις ή/και παρέμεναν μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες στον χώρο δεν επεδίωξαν μια πιο στενή σχέση με το εγχείρημα, με αποτέλεσμα να συντηρηθεί ένας διαχωρισμός μεταξύ των «καταληψιών» και των «τουριστών». Σίγουρα, επειδή επρόκειτο για κόσμο σε γενικές γραμμές κοντινό, από τον οποίο οι «καταληψίες» απαιτούσαν περισσότερη βοήθεια *επί του πρακτέου*, μια ανακουφιστική μείωση του πηλίκου

Αυτός ήταν ο λόγος που, όπως μάθαμε, κάποιοι άλλοι καταστηματάρχες «έβαλαν χέρι» σε έναν τουλάχιστον αυτουργό της επίθεσης, ο δήμαρχος ήρθε κατευθείαν μερικές ώρες αργότερα και διαχώρισε τη θέση του. Ενδείξεις δύναμης και ταυτόχρονα αδυναμίας μας.

8 Για τους λάτρεις των ποσοτικοποιήσεων και των μετρήσεων, από την καθημερινή τηλεφωνική τριβή με τους «πολίτες» προέκυψε μια αξιόπιστη στατιστική όσον αφορά το πώς η «κοινωνία» βλέπει την εξέγερση: περίπου οι μισοί μας έλεγαν πάνω κάτω: «δεν έχουμε πρόβλημα που έχετε καταλάβει το ΚΕΠ, είμαστε μαζί σας»· περίπου το 40% ήταν αδιάφοροι έως και αρνητικοί, του στυλ «και τι έχετε καταλάβει τώρα που κάνετε κατάληψη;», ενώ το 10% ήταν πολύ αρνητικοί φτάνοντας μέχρι και να μας «υπενθυμίσουν»: «ε, ρε, χρυσή αυγή που σας χρειάζεται».

κινηματική «δουλειά» προς διαθέσιμα άτομα. Σίγουρα, όταν κάνεις μια προσπάθεια και βλέπεις ότι ακόμα και οι κοντινοί/ές σου δε γουστάρουν να μπλεχτούν παραπάνω, σου μπαίνουν έντονα *συναισθηματικά* ζητήματα για το *«τι κάνω εγώ εδώ;»*, *«γιατί να μη συμμετέχουν κι αυτοί, ρε γαμώτο;»* και άλλα παρόμοια. Όμως, *η κατάληψη δεν έγινε για τους φίλους και τις φίλες μας*· ούτε μπορέσαμε να δεχτούμε το επιχείρημα ότι *«η κατάληψη πρέπει να λήξει, επειδή έχει μετατραπεί σε ιντερνέτ καφέ»*. Αν υπάρχει ένα θέμα εδώ, είναι κατά πόσο οι νέες τεχνολογίες πληροφόρησης έπαιξαν ένα ρόλο στην επικοινωνία κατά τη διάρκεια της εξέγερσης και ποιος είναι αυτός ο ρόλος, πόσο μας βοήθησε εμάς που ήμασταν εντός της κατάληψης η διαρκής χρήση του διαδικτύου κ.α. Και φυσικά, τα μεγάλα ερωτήματα, κατά πόσο η συνεχής χρήση νέων τεχνολογιών από τη γενιά που ήταν μέσα στην εξέγερση θα μπορούσε να μετασχηματιστεί από τη μια στιγμή στην άλλη (ας μην ξεχνάμε πόσο πολύ εμείς οι ίδιοι χρησιμοποιούμε τις νέες τεχνολογίες) και αν η συνεχής χρήση των νέων τεχνολογιών παίζει ένα ρόλο **υποκατάστασης** της ζωντανής επικοινωνίας, του γραπτού κειμένου, της ζωντανής συνέλευσης και κατ' επέκταση υπονομεύει τη συζήτηση με χρήση επιχειρημάτων. Για να μην αναφέρουμε τη δυσαναλογία μεταξύ των εκατοντάδων φωτογραφιών και βίντεο που τραβήχτηκαν αυτές τις μέρες και των ελάχιστων ωρών συζήτησης πάνω σε ένα κείμενο που θα βγάλει η κατάληψη, **πάνω στην ίδια μας την εμπειρία αγώνα**. Επομένως, μήπως οι κατηγορίες περί «ιντερνέτ καφέ» ειπώθηκαν, έτσι κι αλλιώς περισσότερο σε πηγαδάκια παρά μέσα στη συνέλευση, από όσους και όσες δεν ήθελαν να συνεχιστεί η κατάληψη;

Αρκετοί σύντροφοι και συντρόφισσες που στήριζαν το εγχείρημα με όλες τους τις δυνάμεις, και ήταν εντός του κτιρίου όταν έσκασαν οι μπράβοι, υποστήριξαν την άποψη ότι θα έπρεπε να λήξουμε την κατάληψη μετά το σκηνικό αυτό, γιατί δεν μπορούσαμε να τα βγάλουμε πέρα απέναντι σε τέτοιου επιπέδου βία· κάποιοι μάλιστα έκαναν και μερικές μέρες να ξαναεμφανιστούν στη συνέλευση επειδή τα είχαν πάρει που συνεχίστηκε η κατάληψη. Σε κάποιους από εμάς μπήκε το εξής δίλημμα, που το εκφράσαμε μερικώς στη συνέλευση την ίδια μέρα, αλλά και πληρέστερα την επόμενη: πράγματι, από πλευράς άμυνας ήμασταν εκτεθειμένοι, μιας και το κτίριο είναι ανοιχτό από παντού, δε θα εξασφαλίζαμε με την καμία την ιδανική οχύρωση· ούτε ο ήδη μειούμενος αριθμός και οι διαθέσεις όσων ερχόμασταν στις συνελεύσεις εγγυάτο τη μαχητικότερη των απαντήσεων· αν είχε ένα νόημα να κρατήσουμε την κατάληψη, αυτό ήταν συμβολικό: για να εμπνεύσουμε και να δώσουμε κουράγιο σε όσους θα ήθελαν να συνεχίσουν να δρουν και να διευρύνουν το κίνημα. Φάνηκε ότι ο περισσότερος κόσμος ήθελε να συνεχίσουμε, όπως και έγινε. Αυτό το δίλημμα θα συνέχιζε να εμφανίζεται όλες τις επόμενες μέρες μέχρι τη λήξη της κατάληψης με διάφορες αφορμές και από διαφορετικούς καταληψίες· κυρίως όμως λόγω του γεγονότος ότι ο κόσμος της κατάληψης συνεχώς θα λιγόστευε και η υπόλοιπη τάξη δεν έμπαινε με τους δικούς της όρους στην εξέγερση.

Η δράση της κατάληψης ήταν πλούσια και όσοι και όσες συμμετείχαν ξεπέρασαν τους εαυτούς τους. Χωρίς να θέλουμε να αδικήσουμε καμία από τις δράσεις αυτών των ταραγμένων ημερών, ίσως η πορεία στο κέντρο του Χαλανδρίου το βράδυ της Τετάρτης 17 Δεκεμβρίου να αποτέλεσε την κορυφαία εκδήλωση του «πνεύματος του Δεκέμβρη» στη μικρή και χαριτωμένη μας πόλη. Περίπου 400 άτομα, δυναμική διάθεση, διπλός στόχος: το τοπικό ειρηνοδικείο[9] και το τοπικό αστυνομικό τμήμα. Στους συνοικιακούς δρόμους μόνοι μας, μόνο λίγοι βγήκαν στα μπαλκόνια τους να δουν τι γίνεται και να μας επευφημήσουν. Στους κεντρικούς δρόμους του Χαλανδρίου, πολλοί μαγαζάτορες παρατεταγμένοι στις εισόδους των καταστημάτων τους μας κοιτούσαν προσεκτικά να περνάμε πηγαίνοντας προς το αστυνομικό τμήμα. Ο φόβος της καταστροφής της ιδιοκτησίας τους. Στο αστυνομικό τμήμα έχουμε αποφασίσει ότι δε θα εμποδίσουμε κανέναν να την πέσει, χωρίς συλλήψεις όμως. Μια διμοιρία απέναντί μας. Γυρνώντας πίσω στην κατάληψη, κάποιοι λέγαμε ότι «θα μας έπαιρνε να την πέσουμε και στα μαγαζιά», οι πίσω δρόμοι ήταν άδειοι, αστυνομία πουθενά, φανερά τουλάχιστον. Και η κατάληψη; Μια νέα αντίφαση εμφανίστηκε μπροστά μας: πώς θα μπορούσαμε να γίνουμε περισσότερο «βίαιοι» στον δρόμο, αφού δε θα μπορούσαμε να υπερασπιστούμε το ίδιο το εγχείρημα; Τελικά, η κατάληψη ήταν το καλύτερο μέσο πάλης στη συγκυρία αυτή; Πώς αλλιώς θα μπορούσαμε να επεκτείνουμε την εξέγερση, αν όχι με την πρακτική της κατάληψης και ταυτόχρονα να μπορούμε να επικοινωνούμε μεταξύ μας και με όσους θα ήθελαν να μας συναντήσουν; Αξέχαστη στιγμή του μίνι εμφυλίου που επικρατούσε στο τοπικό μικροκλίμα είναι τα τυροπιτάκια και τα κουλουράκια ενός μαγαζάτορα, ο οποίος έσπευσε στη συνέλευση που ακολούθησε μετά την πορεία, και στην οποία συμμετείχαν πάνω από διακόσια άτομα, να μας δηλώσει τη «συμπαράστασή» του, ότι έχει δυο παιδιά 12 και 9 χρονών και διάφορα άλλα για τη ζωή του...

9 Σε αυτό το σημείο πρέπει να πούμε ότι η ιδέα για την επίθεση στο ειρηνοδικείο ανήκει σε έναν πάνκη, ο οποίος, ανοίγοντας έναν εν πολλοίς ξεχασμένο κινηματικό δρόμο κατά τη διάρκεια της συζήτησης για τους πιθανούς στόχους της πορείας, είπε το εξής ουσιαστικό: *«Εντάξει, λέμε διάφορα για την εξουσία, τους μπάτσους, το κράτος, για τους δικαστές δε λέει κανείς τίποτα, τους έχουμε αφήσει στο απυρόβλητο, εγώ λέω να κάνουμε κάτι για τους δικαστές και τη δικαιοσύνη»*. Η ιδέα άρεσε και τα υπόλοιπα ήταν θέμα χρόνου.

Ο κινηματικός χρόνος είναι διαφορετικός από τον καπιταλιστικό χρόνο· καταρχήν, δεν μπορεί να μετρηθεί από ένα συμβατικό ρολόι. Εμείς κάναμε ό,τι μπορούσαμε, ήταν όμως αυτό αρκετό; Εξαρτήθηκε από τη δική μας δράση το ότι η υπόλοιπη τάξη δεν μπήκε στην εξέγερση; Αν ναι, τι θα μπορούσαμε να είχαμε κάνει και δεν το κάναμε; Αυτά τα, σημαντικά κατά τη γνώμη μας, ερωτήματα έμειναν αναπάντητα κατά τη διάρκεια των συνελεύσεων της κατάληψης. Εμείς κάναμε ό,τι ξέραμε από πριν ότι έπρεπε να κάνουμε, όπως είχαμε μάθει και όπως είχαμε «πολιτικοποιηθεί» όλα αυτά τα χρόνια. Λειτουργήσαμε περισσότερο ως «χώρος», παρά ως κομμάτι μιας ευρύτερης κατάστασης, ενός εν εξελίξει κινήματος. Οι μόνοι, ίσως, που διείδαν στην όλη κατάσταση να τίθεται θέμα ανατροπής και αλλαγής των συσχετισμών εξουσίας ήταν η «Περιεκτική Δημοκρατία» που προωθεί προγραμματικά τις τοπικές λαϊκές συνελεύσεις. Παρ' όλο που οι πολιτικές διαφορές μας είναι υπαρκτές και μεγάλες, εντούτοις μοιραζόμαστε μαζί τους την αίσθηση ότι το κίνημα *έθεσε* θέμα εξουσίας ή τουλάχιστον το υπαινίχθηκε. Αν θέλουμε πραγματικά να ασχοληθούμε με το ζήτημα αυτό και να τοποθετηθούμε πάνω στο πώς ανοίγει ένας αγώνας, ο Δεκέμβρης αποτελεί την καταλληλότερη αφορμή.

Ήδη από τις τελευταίες συνελεύσεις στο κατειλημμένο Παλαιό Δημαρχείο μπήκε το ζήτημα της μετατροπής της συνέλευσης της κατάληψης σε «Ανοιχτή συνέλευση κατοίκων Χαλανδρίου και γύρω περιοχών». Ούτε τότε ούτε μέχρι σήμερα από όσο γνωρίζουμε δεν έχει κατατεθεί από κανέναν ένα συγκεκριμένο σκεπτικό για το πώς θα έπρεπε να γίνει αυτή η μετατροπή. Αν θέλουμε τώρα να γίνουμε εμείς συγκεκριμένοι, πρέπει να παραδεχτούμε ότι αυτή η συλλογιστική περί «μετεξέλιξης του αγώνα» έχει τις ρίζες της σε τουλάχιστον δυο επίπεδα: αφενός, στην τοπική δράση της Πραποπούλου και όσων αριστερών –ελάχιστων– συμμετείχαν στην κατάληψη του ΚΕΠ και, αφετέρου, στην ίδια τη δυναμική της εξέγερσης την οποία επιδιώξαμε να μεταφέρουμε σε τοπικό επίπεδο. **Ήδη από την αρχή αυτά τα δυο επίπεδα δεν ταυτίζονταν,** τουλάχιστον όχι για εμάς και για πολύ κόσμο που στήριξε έμπρακτα την κατάληψη. Σε κάθε περίπτωση, όμως, το ερώτημα «τι είδους τοπική δράση πρέπει να έχουμε;» απαντήθηκε στην πράξη· καθ' όλη τη διάρκεια της κατάληψης δεν ανοίχτηκε κανένα καινούργιο τοπικό ζήτημα, ούτε ανανεώθηκε η συζήτηση για κάποιο παλιότερο. Όλες οι δράσεις του κόσμου που συμμετείχε στην κατάληψη, των εξεγερμένων προλετάριων, ήταν γύρω από την εξέγερση και δε θα μπορούσε να είναι αλλιώς.

Σίγουρα υπήρχε και μια άλλη διαδρομή, να κληθούν εξαρχής όλες οι επιτροπές κατοίκων και σύλλογοι, με τους οποίους υπήρχε στο παρελθόν μια συνεργασία. Ποια καλύτερη αφορμή θα μπορούσε να δοθεί, αν όχι τις μέρες αυτές που η εξέγερση είχε ανοίξει ένα πεδίο επικοινωνίας μεταξύ των αγωνιζόμενων κομματιών; Όμως δεν έγινε κάτι τέτοιο, ούτε καν υπήρξε σχετική πρόταση είτε πριν είτε τις πρώτες μέρες της κατάληψης. Ούτε η εύκολη απόρριψη του ερωτήματος αυτού στη βάση της ευνόητης απάντησης στο δίλημμα *«Η συνωμοτική δράση θα διασφαλίσει ότι θα κάνουμε την κατάληψη ή το άνοιγμα της προπαρασκευαστικής συνέλευσης σε περισσότερο κόσμο;»* εξαντλεί το θέμα. Αν είχε ανοιχτεί εξαρχής η πρώτη

συνέλευση σε περισσότερο κόσμο, μπορεί τα πράγματα να είχαν εξελιχθεί διαφορετικά. Αυτό δε σημαίνει ότι τα πράγματα θα είχαν εξελιχθεί καλύτερα, βέβαια, γιατί το σημαντικό ήταν να συγκεντρωθεί στο κατειλημμένο ΚΕΠ **ο κόσμος της εξέγερσης** που ήταν διατεθειμένος να συμμετάσχει εκεί, ανεξαρτήτως περιοχής.

Πρέπει να είμαστε ειλικρινείς με τους εαυτούς μας: η προοπτική της τοπικής δράσης φαντάζει ως η «φυσιολογική» εξέλιξη της συνέλευσης της κατάληψης του ΚΕΠ μόνο επειδή έχει υποχωρήσει η δυναμική της εξέγερσης. Αυτό εμάς δε μας καλύπτει και θα συνεχίσει να μη μας καλύπτει όσο εκκρεμούν ζητήματα και δράσεις που είναι συνδεδεμένες με την ίδια την εξέγερση. Υπάρχει όμως κάτι ακόμα πιο προβληματικό στην αντίληψη περί «ανοίγματος της δράσης μας στην τοπική κοινωνία», όταν η κοινωνία δε γίνεται αντιληπτή ως ταξική· μπορεί μεν να μη δόθηκε κανένα έδαφος για δράση για αμιγώς τοπικά ζητήματα –και καλώς έγινε κάτι τέτοιο– όμως όταν δηλώνεται από τις πρώτες συνελεύσεις της κατάληψης ότι «ο αγώνας μας δεν είναι ταξικός, αλλά κοινωνικός» που σημαίνει ότι *και τα αφεντικά, οι μαγαζάτορες είναι μαζί μας στην εξέγερση*, γίνεται κατανοητή η υπονόμευση της δυναμικής της εξέγερσης, και των ζητημάτων που θα μπορούσαν να ανοιχτούν με βάση αυτή, από κάποιους από εμάς. Εν τέλει, αποδείχτηκε ότι η αντίληψη περί ανοίγματος του αγώνα σήμαινε στην πράξη **άμβλυνση** των διαστάσεων της εξέγερσης. Φτάνοντας μέχρι το σημείο να μην αντιδράει σχεδόν κανένας εκτός από εμάς όταν βγαίνουν τοπικά αφεντικά να κλαίγονται στη συνέλευση της κατάληψης ότι «δεν έχουν λεφτά να πληρώσουν τους υπαλλήλους τους»· για να μην πούμε για την ξεφτίλα του να βγαίνεις και να λες δημόσια, μια μέρα μετά τη μεγάλη πορεία της κατάληψης στο Χαλάνδρι, *«να μην ξανακάνουμε πορεία στο Χαλάνδρι το Σάββατο, να πάμε σε ένα μεγάλο εμπορικό κέντρο στο Μαρούσι, γιατί Χριστούγεννα είναι τώρα, να βγάλουν κι αυτοί (οι μαγαζάτορες του Χαλανδρίου) κανένα φράγκο»*. Πάλι καλά που κάναμε ξανά πορεία στο Χαλάνδρι, έστω και με τον μισό κόσμο, την τελευταία μέρα φεύγοντας από το Παλαιό Δημαρχείο. Ήδη, όμως, νιώθαμε ότι ο κόσμος είχε λιγοστέψει παντού, και στο Χαλάνδρι και στο κέντρο, αλλά δεν έμπαινε σε καμία περίπτωση ζήτημα να σταματήσουμε. Τουλάχιστον όχι ακόμα.

Α.

FREE GALAXY
ή
πως σκοτώνουν το Δεκέμβρη

Το κείμενο που ακολουθεί δε φιλοδοξεί να είναι ένα ιστορικό της κατάληψης του Γαλαξία στη Νέα Σμύρνη –δε θα είχε έννοια κάτι τέτοιο. Ούτως ή άλλως η κατάληψη συνεχίζεται μέχρι και την ώρα που γράφονται αυτά, αν και εγώ πλέον δε συμμετέχω. Πρόκειται μάλλον για την καταγραφή των τάσεων που εμφανίστηκαν, αναδείχθηκαν και επικράτησαν τους τρεις πρώτους μήνες της ζωής της. Για το λόγο αυτό δε θα αναφέρω συγκεκριμένα πρόσωπα, οργανώσεις ή ομαδοποιήσεις, ούτε καν όλα τα γεγονότα που οδήγησαν το Γαλαξία σε αυτό που είναι σήμερα –και που καμία πλέον σχέση δεν έχει με το Δεκέμβρη που τον γέννησε.

ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΜΗ ΘΕΣΜΙΚΟ

Το Δεκέμβρη όλοι, και πόσο μάλλον όσοι είχαν στην πλάτη τους χρόνια πολιτικής δραστηριότητας, βρέθηκαν μπροστά σε ένα πρωτόγνωρο φαινόμενο: στους δρόμους είχαν ξεχυθεί άνθρωποι κάθε ηλικίας και αμφισβήτησαν την ουσία και τον τρόπο λειτουργίας της κοινωνίας μας. Και την αστική κοινοβουλευτική δημοκρατία. Αυτό, όπως ήταν φυσικό, έφερε σε αμηχανία τα πολιτικά σχήματα που εδώ και χρόνια λειτουργούν με τους όρους και τους κανόνες που επιβάλει αυτή η «δημοκρατία»: εκλογές, ανάδειξη τοπικών και εθνικών αρχόντων, ποσοστά. Γιατί όταν παίρνεις μέρος σε ένα παιχνίδι, σημαίνει ότι αποδέχεσαι τους κανόνες του.

Ο κατειλημμένος Γαλαξίας όπως ήταν το Δεκέμβρη.

Κατά τη διάρκεια της εξέγερσης και αμέσως μετά όλοι αυτοί οι άνθρωποι, όσοι συμμετέχουν στους αστικούς θεσμούς και όλοι εκείνοι που τους αρνούνται, είτε από ιδεολογία είτε από ένστικτο, βρεθήκαμε μαζί στους ίδιους κοινωνικούς χώρους που γέννησε η εξέγερση σε μια προσπάθεια να συντονίσουμε τη δράση μας, καθώς όλοι μας αισθανόμαστε κομμάτι του ίδιου κινήματος. Τα γεγονότα μας είχαν ξεπεράσει.

Το ίδιο συνέβη και στο Γαλαξία. Καταλάβαμε το χώρο για να λειτουργήσει ως κέντρο αντιπληροφόρησης, όπως γινόταν και σε άλλα σημεία στην Αθήνα και αλλού εκείνες τις μέρες, αλλά και με την προοπτική να συνεχιστεί η κατάληψη και μετά, ως πρόταση ενός αντιεμπορευματικού χαρακτήρα κοινωνικού χώρου που θα συσπείρωνε τον κόσμο της εξέγερσης και όσους παρακολούθησαν τα γεγονότα από την τηλεόραση μεν, αισθάνθηκαν δε ότι τους αφορούσαν και αυτούς. Όλα αυτά στο κέντρο μιας από τις πιο εμπορικές πλατείες της Αθήνας.

Από την πρώτη όμως στιγμή φάνηκαν οι δυσκολίες του εγχειρήματος. Ενώ ο χώρος ήταν ακόμα γεμάτος μπάζα –οι εργασίες ανακαίνισής του είχαν διακοπεί πριν από λίγα χρόνια λόγω καταγγελίας από την αξιωματική αντιπολίτευση του δημοτικού συμβουλίου και ο Γαλαξίας ήταν, όταν μπήκαμε μέσα, σε χειρότερη κατάσταση απ' ό,τι ένα γιαπί– στην πρώτη συνέλευση, στην προσπάθεια να συνταχθεί ένα κείμενο για τους λόγους που μας οδήγησαν να καταλάβουμε το χώρο, διατυπώθηκαν έντονες αντιρρήσεις για φράσεις ή λέξεις που για άλλους ήταν λεπτομέρειες, για άλλους όμως θέματα ουσίας, όπως το αν θα μπει η λέξη «κυβέρνηση» ή όχι και αν, ως συνακόλουθο, θα πρέπει να προτάσσουμε ως αίτημα την παραίτηση της κυβέρνησης.

Αυτού του τύπου οι αντιπαραθέσεις χαρακτήρισαν όλη την πρώτη περίοδο –περίπου τον πρώτο μήνα– της κατάληψης, όπου οι συνελεύσεις ήταν πολυπληθείς καθώς όλος ο κόσμος ήταν ακόμα στους δρόμους και δεν είχε διάθεση να γυρίσει στο σπίτι του. Επειδή όμως αυτές είναι πολιτικές αντιπαραθέσεις φοιτητικών αμφιθεάτρων και κουράζουν το μη μυημένο, αρκετός κόσμος άρχισε να απομακρύνεται απηυδισμένος και να επισκέπτεται την κατάληψη όταν οργανώνονταν εκδηλώσεις –πάρτι, χαριστικό παζάρι, η συγκλονιστική εκδήλωση για την Κούνεβα με κεντρικές ομιλήτριες τα άλλα δύο μέλη του προεδρείου της ΠΕΚΟΠ, κ.ά.

Όσοι μείναμε, αποφασισμένοι να κάτσουμε μέχρι τέλους, αρχίσαμε να αναπτύσσουμε μεταξύ μας αυτό που δημωδώς αποκαλείται «προσωπικές σχέσεις» και προσπαθούσαμε με αυτό τον τρόπο να γεφυρώσουμε τις αγεφύρωτες θεωρητικές μας διαφωνίες και πολιτικές στάσεις. Ή τουλάχιστον, τότε εγώ αυτό νόμιζα.

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΜΗ ΠΟΛΙΤΙΚΟ

Ενώ εμείς αναλωνόμαστε σε ατέρμονες συζητήσεις, προσπαθώντας να δώσει –ή και να επιβάλει– ο καθένας το στίγμα του, οι δουλειές που έπρεπε να γίνουν είχαν αφεθεί στην τύχη τους... ή μάλλον στην καλή θέληση κάποιων οι οποίοι είτε έμεναν στην κατάληψη για περιφρούρηση είτε πήγαιναν εκεί κάθε βράδυ. Αυτοί ήταν οι περισσότεροι άτομα που ο Δεκέμβρης είχε βγάλει στο δρόμο και δεν είχαν συγκεκριμένο πολιτικό στίγμα. Κρίθηκαν όμως επαρκείς για να κάνουν τις βρωμοδουλειές που κανείς από μας τους υπόλοιπους δεν είχε χρόνο ή όρεξη να κάνει. Αναπαράγαγαμε έτσι το διαχωρισμό των «διανοητών» από τους χειρώνακτες.

Όλοι αυτοί οι πολιτικά απροσδιόριστοι συνήθως δε συμμετείχαν στις συνελεύσεις, εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις. Περιορίστηκαν στο υπόγειο του κτιρίου, το οποίο συμμάζεψαν και εξόπλισαν, και ζούσαν μια ζωή στο περιθώριο αυτής του επάνω χώρου. Ή ο επάνω χώρος ζούσε στο δικό τους περιθώριο;

Αυτός ο κάτω κόσμος, ο οποίος αντιμετωπίστηκε στην αρχή με πολύ σκεπτικισμό από τον επάνω, άρχισε να προβληματίζει, ειδικά όταν άρχισε να αυξάνει ανεξέλεγκτα με τις τακτικές επισκέψεις της «άγριας» νεολαίας της πλατείας –πόσο άγρια άραγε μπορεί να είναι η νεολαία μιας μικροαστικής συνοικίας όπως η Νέα Σμύρνη; Όταν συμμετείχαν στις συνελεύσεις, ο λόγος τους δεν μπορούσε να συντονιστεί με αυτό τον υπολοίπων. Όλων των υπολοίπων. Και των θεσμικών και των εξωθεσμικών. Γιατί στο σημείο αυτό αναδύθηκε μια άλλη αντίθεση. Η αντίθεση ανάμεσα στα πολιτικά όντα και στους άλλους, τους μη πολιτικούς.

Πολιτικά όντα είναι όσοι συμμετέχουν στο κίνημα συνειδητά, έχουν μια στοιχειώδη θεωρητική κατάρτιση και γνωρίζουν τη φύση και τη σημασία των συλλογικών διαδικασιών. Μη πολιτικά όντα είναι όλοι οι υπόλοιποι, αυτό το ασύνταχτο πλήθος που όταν βγει στο δρόμο είναι ο τρόμος της εξουσίας. Της κάθε εξουσίας.

Κάτω από την ταμπέλα του πολιτικού όντος βρήκαν στέγη όλοι όσοι, ενταγμένοι ή ανένταχτοι, εκφέρουν τον πολιτικό λόγο που έχουμε συνηθίσει να ακούμε τα τελευταία χρόνια. Τον ξύλινο αυτό πολιτικό λόγο. Ελάχιστοι από μας προσπαθήσαμε να έχουμε επαφή με τον κόσμο του υπογείου, να συζητήσουμε και να ανταλλάξουμε απόψεις μαζί του. Οι περισσότεροι τον αγνοούσαν επιδεικτικά, ενώ άρχισαν σιγά σιγά να πυκνώνουν τα σχόλια πως αυτού του είδους τα άτομα δεν έχουν όραμα για το «εγχείρημα» –η λέξη αυτή «εγχείρημα», χρησιμοποιείται κατά κόρο από τους καταληψίες για τον Γαλαξία. Το υπόγειο αγνοούσε και αυτό επιδεικτικά τα άνω δώματα και τις αποφάσεις των παντοδύναμων γενικών συνελεύσεων, στις οποίες ελάχιστα συμμετείχαν. Μύριζε μπαρούτι.

ΤΟ ΚΑΘΑΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΒΡΩΜΙΚΟ

Τα προβλήματα εμφανίζονται για να δοθούν λύσεις. Από τις λύσεις που δίνουμε κρίνεται και η στάση μας και δοκιμάζονται τα όσα ευαγγελιζόμαστε.

Από την αρχή στο Γαλαξία ξέραμε όλοι ότι η συνύπαρξη δε θα είναι εύκολη. Ότι απαιτούσε αμοιβαίες υποχωρήσεις και προσπάθεια. Κι αν αυτό έγινε εν μέρει στο πολιτικό επίπεδο –με την απλή συνταγή, επειδή δε συμφωνούμε σταματάμε τις πολιτικού χαρακτήρα εκδηλώσεις– δε συνέβη το ίδιο και στο πιο δύσκολο πεδίο, το κοινωνικό. Ο πολιτικός κόσμος δε θέλησε να έχει καμία επαφή με το περιθωριοποιημένο κομμάτι της νεολαίας που βρήκε καταφύγιο μέσα στο Γαλαξία. Δεν τον ήθελαν αυτόν τον κόσμο που η αντίστασή του μεταφραζόταν με μια ήπια μορφή παραβατικότητας –την χρήση ποινικά κολάσιμων ουσιών– και άρχισαν ένα συντονισμένο πόλεμο για να τους διώξουν. Στην προσπάθειά του αυτή ο αγνός και αμόλυντος πολιτικός κόσμος χρησιμοποίησε όλο το ιδεολογικό οπλοστάσιο που είχε γνωρίσει από τα παιδικά του χρόνια: τα επιχειρήματα που γεννά, συντηρεί και αναπαράγει η μικροαστική μιζέρια.

η αφίσα που καλούσε σε πορεία στους δρόμους της Ν. Σμύρνης το Σάββατο, 20 Δεκέμβρη.

Μέσα λοιπόν σε μια κατάληψη που γέννησε η εξέγερση του Δεκέμβρη άρχισε μια δαιμονοποίηση

ατόμων που δεν ενέπιπταν στα όρια που έχει θεσπίσει όχι πλέον μόνο ο πολιτικοποιημένος χώρος που εκφραζόταν μέσα από το Γαλαξία, αλλά η ίδια η κοινωνία. Η κοινωνία είναι αυτή που διαχωρίζει τα μέλη της σε σωστούς και λάθος, ευυπόληπτους και ανυπόληπτους, καθαρούς και βρώμικους. Και ξεχάστηκε εντελώς πως ο Δεκέμβρης αυτό ακριβώς ήταν: η πρόσκαιρη νίκη του βρώμικου πάνω στο καθαρό. Η στιγμή της αντιστροφής: το βρώμικο κυριαρχεί στο δρόμο και εξαγνίζεται μέσα από τη φωτιά. Το βρώμικο διεκδικεί τη θέση του στην ιστορία.

Αφήνοντας στην άκρη όμως τις λογοτεχνίζουσες θεωρίες μου, θα επιστρέψω και πάλι στο Γαλαξία.

Η κατάσταση πολωνόταν κάθε μέρα και περισσότερο και έπρεπε να δοθεί μια λύση. Ή μάλλον, ο πολιτικός κόσμος, στην προσπάθειά του να ανοιχτεί στο μέσο νεοσμυρνιώτη, αισθανόταν να πιέζεται πως πρέπει να δώσει μια λύση. Και αυτή η λύση δεν ήταν άλλη παρά να δοθεί στους βρώμικους, στους μιασματικούς, να καταλάβουν πως δεν είχαν θέση στο «εγχείρημα». Έτσι άρχισαν σιγά σιγά τα πηγαδάκια, οι ανταλλαγές μηνυμάτων στη λίστα επικοινωνίας, η προετοιμασία του κλίματος για να δοθεί η χαριστική βολή.

Όπως οι κερατάδες μαθαίνουν πάντα τελευταίοι, έτσι κι εγώ έμαθα ένα ωραίο βράδυ πως την επόμενη μέρα θα έχουμε μια συνέλευση – ξεκαθάρισμα λογαριασμών. Το ίδιο εκείνο βράδυ έγινε και μία άσχημη λογομαχία στο Γαλαξία, όπου κάποια πολιτικά όντα που ανήκουν στον αντιεξουσιαστικό χώρο δήλωσαν πως κινδύνευσε η σωματική τους ακεραιότητα –από την άγρια νεολαία της πλατείας της Ν. Σμύρνης, επαναλαμβάνω. Η συνέλευση της επόμενης μέρας άρχισε με το χειρότερο τρόπο. Ανταλλάχθηκαν κατηγορίες για χαφιέδες, νταραβεριτζήδες, ρεμάλια, έφυγαν και δυο τρία μπουκάλια εκατέρωθεν. Το τι έγινε στη συνέχεια δεν ξέρω αν έχει νόημα να αφηγηθώ. Αυτοί που το έζησαν σίγουρα δε θα το ξεχάσουν. Σύσσωμος ο υγιής πολιτικός κόσμος επιτέθηκε στο περιθωριοποιημένο κοινωνικό προλεταριάτο της πλατείας, οι οποίοι είχαν έρθει στη συνέλευση για να πουν τη δική τους θέση για το συμβάν της προηγούμενης νύχτας, με εκφράσεις βαθύτατου πολιτικού στοχασμού και ώριμης αντιπαράθεσης όπως «είστε σκουπίδια, είστε τίποτα, είστε αλήτες». Με λύπη μου, αλλά χάρη της ιστορικής αλήθειας, πρέπει να υπογραμμίσω ότι αυτές οι φράσεις προήλθαν από άτομα του αναρχικού χώρου. Κορυφαία όμως στιγμή της οκτάωρης σχεδόν και επεισοδιακής εκείνης συνέλευσης ήταν όταν ακούστηκε η φράση, που ακόμα στοιχειώνει τις πολιτικές μου φαντασιώσεις, και απευθυνόταν στο άτομο που φεροταν ως πηγή όλων των δεινών: «*Σκουλήκι, γύρνα πίσω στη μαύρη σου τρύπα και να ξαναβγείς σε δέκα χρόνια*!» Ακόμα με πονάει που οι περισσότεροι θεώρησαν φυσικό να ακούγονται τέτοια λόγια μέσα σε μια κατάληψη!

Η αλόγιστη χρήση ποινικά κολάσιμων ουσιών προκαλεί βέβαια πολλά προβλήματα μέσα σε έναν κατειλημμένο χώρο, αν και δεν είμαι της άποψης πως το κίνημα είναι υποχρεωμένο να δίνει λογαριασμό για απαγορεύσεις που έχουν να κάνουν με οικονομικούς και πολιτικούς λόγους και όχι με την προστασία της δημόσιας υγείας. Σέβομαι όμως απόλυτα όσους έχουν αντίθετη άποψη. Την επόμενη βδομάδα έγινε μια φιλότιμη προσπάθεια να μπει ένα τέρμα σε αυτό από αρκετούς καταληψίες, και μέχρι ένα σημείο αυτό επιτεύχθηκε. Όμως δεν έφτανε αυτό. Τα πολιτικά όντα ήθελαν την οριστική απομάκρυνση όσων ενοχλούσαν, με την λήξη της κατάληψης στέγης. Όσοι έμεναν, δεδομένου και του κλίματος που είχε διαμορφωθεί, αρνήθηκαν να συνεργαστούν ώστε να υπάρχει μία από κοινού απόφαση. Έτσι οδηγηθήκαμε σε μια δεύτερη συνέλευση με χαρακτηριστικά ακόμα χειρότερα από την πρώτη. Ο διαχωρισμός έγινε βαθύτερος, η «γαλαρία» αποχώρησε αποδεχόμενη τις αποφάσεις των πολιτικών όντων, ορισμένα μάλιστα από αυτά εμφανίστηκαν αρκούντως αιμοδιψή ώστε να απαιτούν να λήξει η κατάληψη στέγης το ίδιο εκείνο βράδυ, ενώ είχε συμφωνηθεί να λήξει μόλις τελειώσει η περίφραξη του κτιρίου.

Έτσι τα πράγματα πήραν το δρόμο τους. Το ενοχλητικό και μη προβλέψιμο κομμάτι της νεολαίας απομακρύνθηκε κι έμειναν τα πολιτικά όντα να μαγειρεύουν, κυριολεκτικά και μεταφορικά, τη σούπα του εναλλακτικού κοινωνικού λόγου. Ο Δεκέμβρης τέλειωσε.

Ο Γαλαξίας, τη στιγμή που γράφονται αυτά, συνεχίζει να υφίσταται και να λειτουργεί ως κατάληψη. Το πώς λειτουργεί μπορούν καλύτερα να το πουν αυτοί που συνεχίζουν να συμμετέχουν στο εγχείρημα. Όπως και αυτοί είναι που θα εξηγήσουν γιατί, όσα συνέβησαν παραπάνω, ήταν καταδίκη πρακτικών –και ποιων– και όχι προσώπων, όπως συχνά έχουν αναφέρει από τότε. Και, ίσως, σε κάποια συζήτηση – απολογισμό, αν υπάρχει η πίστη πως ο αναστοχασμός βοηθάει το κίνημα, να βγουν κάποια συμπεράσματα που θα μας βοηθήσουν στη συνέχεια, όπου κι αν βρίσκεται ο καθένας από μας.

Ρ.

ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΑΞΙΚΟΣ ΟΧΙ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ

«... η μέρα που πρόκειται να συμβούν όλα αυτά,
μια μέρα που η αυγή της θα είναι αντανάκλαση
των καμμένων πόλεων στον ουρανό...»
Καρλ Μαρξ, *Η Γερμανική Ιδεολογία*

Όταν μιλάμε για την εξέγερση του Δεκέμβρη δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ήταν μια **προλεταριακή επίθεση** στην οποία, μάλιστα, σε αντίθεση με τους αμυντικούς αγώνες του πρόσφατου παρελθόντος δεν υπήρχε κανένα αίτημα. Τις πρώτες μέρες χιλιάδες νέοι και μεγαλύτεροι σε ηλικία προλετάριοι –φοιτητές, μαθητές, άνεργοι, επισφαλείς (και μη) εργαζόμενοι, μετανάστες, χουλιγκάνοι, τζάνκια– ξεπεράσαμε στο δρόμο αυτά που μας χώριζαν και επιτεθήκαμε πρώτα απ' όλα στην αστυνομία και έπειτα στις τράπεζες, τα κρατικά κτίρια και τα πολυκαταστήματα, στις μορφές δηλαδή της εξουσίας του κεφαλαίου πάνω στη ζωή μας. Πέρα από όλα τα άλλα η εξέγερση είχε ως αποτέλεσμα να αποκαλυφθεί με τον πιο ξεκάθαρο τρόπο *η φύση και ο ρόλος του επίσημου-κρατικού συνδικαλισμού* και να φανούν *οι αδυναμίες, οι αντιφάσεις και τα όρια των ανεξάρτητων σωματείων βάση***ς** που τα τελευταία χρόνια έχουν δημιουργηθεί σε διάφορους εργασιακούς χώρους (βιβλιοϋπάλληλοι, κούριερ, σερβιτόροι-μάγειρες, τηλεπικοινωνίες, κ.α.) από δυναμικές μειοψηφίες που προέρχονται από τον αντιεξουσιαστικό χώρο και την άκρα αριστερά.

Οι ναοί του εμπορεύματος βεβηλώνονται.

Είναι κοινός τόπος ότι η ΓΣΕΕ και ο συνδικαλιστικός μηχανισμός που τη στηρίζει, οι μεσολαβητές δηλαδή της πώλησης της εργατικής μας δύναμης στα αφεντικά, χρόνια τώρα υπονομεύουν και εγκλωβίζουν τους ταξικούς αγώνες μέσα στο σύστημα της πολιτικής-κοινοβουλευτικής-συνδικαλιστικής εκπροσώπησης, δηλαδή στα πλαίσια της δημοκρατικής νομιμότητας, ενώ ταυτόχρονα προτείνουν και συνδιαμορφώνουν «λύσεις» για το ξεπέρασμα της κρίσης αναπαραγωγής της καπιταλιστικής σχέσης εν αγαστή συνεργασία με τα αφεντικά και την εκάστοτε κυβέρνηση. Στην πραγματικότητα οι συνδικαλιστές αποτελούν κομμάτι του καπιταλιστικού κράτους· είναι οι αντιπρόσωποι της εργατικής τάξης μέσα σε αυτό και οι εγγυητές της υποταγής της στο κεφάλαιο.[1] Δε χρειάζεται να πάμε πολύ μακριά: η τελευταία μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού που έγινε πέρσι, έλαβε σε μεγάλο βαθμό υπ' όψιν της τις προτάσεις που έχει κάνει η ΓΣΕΕ μέσα στα τελευταία δέκα χρόνια. Παρά τα κροκοδείλια δάκρυα και τις τρεις 24ωρες απεργίες που κάλεσαν για να θολώσουν τα νερά, οι γραφειοκράτες διεκδίκησαν το ρόλο του επενδυτή του έμμεσου μισθού των εργαζόμενων και σε μεγάλο βαθμό το πέτυχαν.[2]

Στην περίπτωση του Δεκέμβρη όμως, τα χαρακτηριστικά της εξέγερσης δεν έδιναν και πολλά περιθώρια στα θεσμικά συνδικάτα να την αποδιοργανώσουν και να την καταστείλουν. Παρόλα αυτά στη μοναδική ευκαιρία που είχαν, έδειξαν για ακόμη μια φορά το ρόλο τους. Στις 10 Δεκεμβρίου, μέσα στο ξέσπασμα της εξέγερσης, είχαν καλέσει την ετήσια εθιμοτυπική απεργία-επιτάφιο για την κατάθεση του

1 Είναι ίσως απαραίτητο να διασαφηνίσουμε ότι τα συνδικάτα ως αντιπρόσωποι της εργατικής τάξης μέσα στην καπιταλιστική κοινωνία και το κράτος βρίσκονται στον έναν πόλο μιας ανταγωνιστικής κοινωνικής σχέσης, της σχέσης κεφαλαίου-εργασίας. Οι συνδικαλιστές, ειδικά όταν ξεκινούν την καριέρα τους, χαρακτηρίζονται συνήθως από αγωνιστικότητα και διεκδικητικότητα προσπαθώντας να βελτιώσουν τη θέση της εργατικής τάξης μέσα στην καπιταλιστική σχέση. Για να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των εργατών προσπαθούν να τους αντιπροσωπεύουν όσο το δυνατόν καλύτερα απέναντι στα αφεντικά. Ωστόσο, ο ίδιος τους ο ρόλος ως διαμεσολαβητές της εργατικής δύναμης της οποίας την τιμή διαπραγματεύονται, εξαρτάται από την διαιώνιση της καπιταλιστικής σχέσης. Έτσι, απεχθάνονται κάθε εξέλιξη των αγώνων που θα αμφισβητούσε την ύπαρξη της μισθωτής εργασίας εφόσον κάτι τέτοιο θα τους καθιστούσε αυτομάτως άχρηστους, κομμάτι του μουσείου της ανθρώπινης προϊστορίας. Με άλλα λόγια, η αγωνιστικότητα των συνδικαλιστών στην πραγματικότητα ταυτίζεται με τον περιορισμό των αγώνων της εργατικής τάξης μέσα στα πλαίσια της καπιταλιστικής σχέσης.

2 Για περισσότερα επ' αυτού βλ. Ομάδα ενάντια στον εκβιασμό της μισθωτής εργασίας, *Σκοτώνουν τα άλογα στη δουλειά και όταν γεράσουν τα θάβουν ιδίοις εξόδοις*, κεφ. 1000+1 νόμοι και πρακτικές για τη μετατροπή του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης σε ατομικοποιημένο και ανταποδοτικό, http://www.kokkinonima.gr/?p=16.

Οι συνδικαλιστές δεν μπόρεσαν να σβήσουν τη φωτιά που άναψε η εξέγερση.

προϋπολογισμού. Μετά από παράκληση του πρωθυπουργού και μην μπορώντας να αναλάβουν το κόστος της ακύρωσης της απεργίας, αποφάσισαν να ακυρώσουν τις προγραμματισμένες πορείες υπό το φόβο της μετατροπής τους σε ανοιχτή σύγκρουση με τις δυνάμεις καταστολής. Η αδυναμία τους να ασκήσουν οποιαδήποτε επιρροή πάνω στις εξελίξεις στη δεδομένη συγκυρία φάνηκε από το γεγονός ότι, παρά τις προσπάθειες τους, οι διαδηλώσεις έγιναν και ήταν πράγματι άγριες.

Το απόγευμα της ίδιας μέρας, **η αριστερή φράξια του θεσμικού συνδικαλισμού**, στελέχη που συμμετέχουν στις διοικήσεις των ομοσπονδιών και των πρωτοβάθμιων σωματείων (π.χ. στελέχη των Παρεμβάσεων στη ΔΟΕ και την ΟΛΜΕ, μέλη του δ.σ. του Συνδικάτου Οικοδόμων, κ.α.) κάλεσαν «εργατική συνέλευση» στην κατάληψη της Νομικής. Στη συνέλευση αυτή οι αριστεροί γραφειοκράτες μίλησαν για την ανάγκη να δοθεί μια «πολιτική προοπτική» στην εξέγερση (συζήτησαν δηλαδή για το πως θα την καναλιζάρουν μέσα στα πλαίσια της πολιτικής και συνδικαλιστικής διαμεσολάβησης απονεκρώνοντας τη ριζοσπαστική δυναμική της). Έτσι, καταφέρθηκαν ενάντια σε ένα από τα πιο ουσιαστικά χαρακτηριστικά της εξέγερσης, την απουσία αιτημάτων και έφτιαξαν μια λίστα από τραγελαφικά όσο και αποπροσανατολιστικά αιτήματα όπως: «να πέσει η κυβέρνηση των δολοφόνων», «να θεσμοθετηθούν άτοκα στεγαστικά δάνεια για τις λαϊκές οικογένειες», «να αφοπλιστεί η αστυνομία» κ.ο.κ. Η αριστερή τάση της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας απαξίωσε οποιαδήποτε πρόταση κι αν ακούστηκε από ορισμένους ανεξάρτητους αγωνιστές για δυναμικές δράσεις όπως π.χ. την κατάληψη κάποιου τηλεοπτικού σταθμού, και περιορίστηκε σε μεγαλοστομίες και κάλπικες διακηρύξεις περί σύγκλησης εκτάκτων γενικών συνελεύσεων, προπαγάνδας στους χώρους εργασίας με προοπτική την κήρυξη γενικής απεργίας μετά από μία εβδομάδα! Φυσικά, τίποτα από αυτά δεν προχώρησε στην πράξη. Πράγμα καθόλου αναπάντεχο αν θυμηθούμε την παθητική στάση που κράτησαν οι Παρεμβάσεις, το σημαντικότερο κομμάτι αυτής της τάσης, στις περσινές κινητοποιήσεις ενάντια στην ασφαλιστική μεταρρύθμιση. Στην περίπτωση του Δεκέμβρη όμως, η διστακτικότητά τους υπαγορευόταν από το έκρυθμο της συγκυρίας: οποιαδήποτε κινητοποίηση στους εργασιακούς χώρους, με οποιοδήποτε αίτημα, στη δεδομένη συγκυρία, μπορούσε να οδηγήσει σε ανεπιθύμητα για τους συνδικαλιστές αποτελέσματα. *Όπως π.χ. στη σύγκρουση με τον ίδιο το συνδικαλιστικό μηχανισμό*. Η αριστερή φράξια του θεσμικού συνδικαλισμού έπρεπε λοιπόν να είναι προσεκτική και να περιοριστεί σε ανώδυνες και ουδέτερες διατυπώσεις του τύπου «οι εξεγερμένοι [δηλ. κάποιοι άλλοι, όχι εμείς] έχουν δίκιο».

ΜΙΑ ΑΝΤΙΦΑΤΙΚΗ ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ ΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΜΙΣΘΩΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η μέρα της απεργίας (10/12) αποτέλεσε σημείο καμπής καθώς αρκετός κόσμος αισθάνθηκε την ανάγκη ανάληψης πρωτοβουλιών για την επέκταση της εξέγερσης. Έτσι, την Πέμπτη 11 και την Παρασκευή 12/12 πραγματοποιήθηκε η κατάληψη του δημαρχείου στον Αγ. Δημήτριο και η κατάληψη του ΚΕΠ στο Χαλάνδρι. Οι κινήσεις αυτές ανέδειξαν τη νέα πρακτική της κατάληψης δημοσίων κτιρίων στις γειτονιές με στόχο την μετατροπή τους σε κέντρα αγώνα και τη νέα μορφή της «λαϊκής συνέλευσης» αγώνα. Στον Αγ. Δημήτριο εκφράστηκε για πρώτη φορά η έμπρακτη κριτική του ρόλου του συνδικαλισμού στην εξέγερση μέσα από τα ίδια του τα σπλάχνα. Το σωματείο των εργαζόμενων στο δήμο στήριξε την κατάληψη και συμμετείχε σε αυτήν υποστηρίζοντας με τον πιο ξεκάθαρο τρόπο το περιεχόμενο της εξέγερσης και τις πρακτικές της.

Κινήσεις με στόχο την επέκταση της εξέγερσης στους χώρους μισθωτής εργασίας είχαν ήδη γίνει από συλλογικότητες και άτομα που συμμετείχαν στην κατάληψη της ΑΣΟΕΕ ήδη από την πρώτη εβδομάδα της εξέγερσης. Μάλιστα, είχαν οργανωθεί προς αυτή την κατεύθυνση παρεμβάσεις σε συγκεκριμένους εργασιακούς χώρους. Ωστόσο, μια ψύχραιμη ματιά στην ταξική σύνθεση της εξέγερσης και το περιεχόμενό της μας οδηγεί σήμερα στο συμπέρασμα ότι η επέκταση της εξέγερσης στους χώρους μισθωτής εργασίας όχι μόνο δεν ήταν εφικτή αλλά ενδεχομένως ούτε και επιθυμητή για πολύ κόσμο που

συμμετείχε στις συγκρούσεις και τα συλλογικά εγχειρήματα του Δεκέμβρη. Από την εμπειρία μας μπορούμε να πούμε ότι οι περισσότεροι εργαζόμενοι που συμμετείχαν στην εξέγερση ήταν νεαροί σε ηλικία και προέρχονταν από κλάδους όπου κυριαρχούν οι επισφαλείς και «ελαστικές» εργασιακές σχέσεις, με κύρια εξαίρεση κάμποσους σταθερούς εργαζόμενους που προέρχονταν κυρίως από τους κλάδους των λεγόμενων δημόσιων υπηρεσιών, όπως η εκπαίδευση και η υγεία. Για τους τελευταίους, η επέκταση της εξέγερσης στους χώρους εργασίας τους θα σήμαινε να ξεσπάσουν καταλήψεις και άγριες απεργίες έξω από τα συνδικάτα και ενάντια σ' αυτά, αφού οι περισσότερες απεργίες καλούνται από τα συνδικάτα και στη συντριπτική τους πλειοψηφία παραμένουν υπό τον έλεγχό τους, παρά το γεγονός ότι το κύρος τους έχει δεχτεί μεγάλα πλήγματα εδώ και πολλά χρόνια. Όπως είναι γνωστό, τα τελευταία 20 χρόνια έχουν πραγματοποιηθεί πολλές απεργίες στο δημόσιο τομέα (εκπαίδευση, ΔΕΚΟ, υπουργείο πολιτισμού, κλπ). Όμως, όπως έχουν δείξει οι αγώνες της προηγούμενης περιόδου, υπάρχει αδυναμία δημιουργίας αυτόνομων μορφών οργάνωσης του αγώνα και έκφρασης λόγου και περιεχομένων που να ξεπερνούν το πλαίσιο της συνήθους συνδικαλιστικής αιτηματολογίας. Με τους περισσότερους συναδέλφους τους να βρίσκονται **εκτός** εξέγερσης, οι εργαζόμενοι με σταθερή απασχόληση που συμμετείχαν σ' αυτή δεν ένιωθαν ότι υπήρχε ένα κοινό έδαφος επικοινωνίας που θα μπορούσε να οδηγήσει σε σημαντικές κινητοποιήσεις σ' αυτούς τους χώρους εργασίας. Όσον αφορά τις καταλήψεις εργασιακών χώρων, αυτές γίνονται κυρίως σε περιπτώσεις κλεισίματος ή μετεγκατάστασης εργοστασίων, π.χ. στον κλάδο της υφαντουργίας, σε «αμυντικούς» δηλαδή αγώνες. Τόσο οι απεργίες όσο και οι καταλήψεις εργοστασίων που έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία χρόνια έχουν σε γενικές γραμμές ηττηθεί από την άποψη της απόσπασης συγκεκριμένων παραχωρήσεων από την πλευρά των αφεντικών και του κράτους. Από την άλλη μεριά, πρέπει να λάβει κανείς υπόψη του το γεγονός ότι ο ελληνικός καπιταλισμός χαρακτηρίζεται από μικρή συγκέντρωση κεφαλαίου με την ύπαρξη πολλών μικρών επιχειρήσεων στις οποίες εργάζονται ακόμα και λιγότερα από 10 άτομα όπου, εν πολλοίς, ακόμα και η θεσμική συνδικαλιστική δράση είναι ανύπαρκτη. *Για αυτούς τους λόγους οι χώροι μισθωτής εργασίας δεν ήταν αλλά ούτε και αντιμετωπίστηκαν ως πεδία προλεταριακής ισχύος και δυνατοτήτων κινητοποίησης από τους εργαζόμενους που συμμετείχαν στην εξέγερση.* Πόσο μάλλον που οι περισσότεροι νέοι επισφαλείς εργαζόμενοι δεν αισθάνονται καμία ταύτιση με τη δουλειά τους. Ενδεχομένως, ήταν ακριβώς η αδυναμία ή ακόμα και η απροθυμία κινητοποίησης μέσα στους χώρους εργασίας που ώθησε πολλούς νέους προλετάριους στους δρόμους. Επιπλέον, η εξέγερση του Δεκέμβρη, όπως και οι περισσότερες σύγχρονες *εξεγέρσεις των πόλεων*, ήταν μια βίαιη έκρηξη *απονομιμοποίησης* των καπιταλιστικών θεσμών ελέγχου και, παραπέρα, μια σύντομη εμπειρία *κοινοτικής ζωής*, *κοινότητας αγώνα ενάντια στους διαχωρισμούς έξω από τους χώρους εργασίας*, με την αξιοσημείωτη εξαίρεση των πανεπιστημίων και του δήμου του Αγίου Δημητρίου. Για τους εξεγερμένους προλετάριους, η επέκταση της εξέγερσης δε θα μπορούσε να είναι τίποτα λιγότερο από το ξέσπασμα άγριων απεργιών και καταλήψεων. Δεδομένων των πρακτικών δυνατοτήτων και των υποκειμενικών διαθέσεων της στιγμής, μια τέτοια επέκταση ήταν αδύνατη και, ενδεχομένως, ακόμη και ανεπιθύμητη για τα ίδια τα υποκείμενα της εξέγερσης. Εκείνο που φαινόταν εφικτό ήταν η επέκταση της αμφισβήτησης σε έναν ακόμα καπιταλιστικό θεσμό ελέγχου και αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης: το συνδικαλισμό· και ταυτόχρονα η δημιουργία προϋποθέσεων για την επέκταση της εξέγερσης στους εργασιακούς χώρους.

Το μεγαλύτερο κομμάτι του κόσμου των ανεξάρτητων σωματείων και των εργατικών συλλογικοτήτων στο χώρο των κούριερ, του βιβλίου, και των σερβιτόρων/μαγείρων συμμετείχε ενεργά στην εξέγερση από το πρώτο βράδυ. Συναισθανόμενη την αναγκαιότητα επέκτασης της εξέγερσης και θέλοντας να απαντήσει στην προπαγάνδα του κράτους ότι δήθεν οι εργάτες θίγονται από αυτήν, μια πρωτοβουλία προερχόμενη από τον κόσμο αυτό κάλεσε συνάντηση στο κατειλημμένο Πολυτεχνείο προτείνοντας κατάληψη του κεντρικού κτιρίου της ΓΣΕΕ στην Πατησίων. Για την ενέργεια αυτή απευθύνθηκαν σε κόσμο από ανεξάρτητα σωματεία, προλεταριακές συλλογικότητες, συλλογικότητες του αντιεξουσιαστικού χώρου και άλλους προλετάριους με τους οποίους είχαν συναντηθεί την Πρωτομαγιά του 2008, όταν από κοινού διοργάνωσαν την άκρως επιτυχημένη αντισυγκέντρωση ακριβώς απέναντι από την εξέδρα της ΓΣΕΕ που οδήγησε στη ματαίωση της ομιλίας του Παναγόπουλου και στο σαμποτάρισμα της φιέστας των γραφειοκρατών.

Εκ πρώτης όψεως, οι στόχοι και το πλαίσιο της κατάληψης όπως ορίστηκαν στην προπαρασκευαστική συνέλευση ήταν κοινοί και μπορούν να συνοψιστούν στα εξής σημεία:

- Η ανάδειξη της συμμετοχής ενός κομματιού της εργατικής τάξης στην εξέγερση ενάντια στην προπαγάνδα των ΜΜΕ ότι δήθεν οι εργαζόμενοι θίγονται από αυτήν.
- Η έμπρακτη κριτική του υπονομευτικού ρόλου της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας στην εξέγερση και στους ταξικούς αγώνες γενικότερα.
- Η προώθηση της αυτοοργάνωσης των εργατών (ή για άλλους της προλεταριακής αυ-

τοοργάνωσης) μέσα από την χρήση της κατάληψης ως χώρου συνάντησης–ελεύθερης προλεταριακής έκφρασης και δραστηριότητας.

- Η έμπρακτη αλληλεγγύη στους συλληφθέντες και διωκόμενους της εξέγερσης.

Ωστόσο, ήδη από την προπαρασκευαστική συνέλευση φάνηκε η ύπαρξη δύο διακριτών αλλά όχι συμπαγών τάσεων, μιας **προλεταριακής** και μιας **εργατίστικης**, γεγονός που θα επηρέαζε την πορεία της κατάληψης τις επόμενες μέρες. Ένα κομμάτι του κόσμου που προερχόταν από τη ΣΒΕΟΔ (Συνέλευση Βάσης Εργαζομένων Οδηγών Δικύκλου –το σωματείο των κούριερ) ήθελε να τονίσει την εργατική-συνδικαλιστική διάσταση της κατάληψης, προτείνοντας τη χρήση του ονόματος «Συνέλευση Βάσης Εργαζομένων». Από την άλλη μεριά, αρκετός κόσμος υποστηρίζαμε ότι η κατάληψη ήταν αδιανόητη έξω από την εξέγερση, ότι αποτελεί μια κίνηση με στόχο την επέκταση της εξέγερσης και ότι επομένως σε αυτήν δε συμμετέχουμε ως εργάτες αλλά ως προλετάριοι που θέλουν να συναντήσουν τους υπόλοιπους προλετάριους που βρίσκονται στο δρόμο δημιουργώντας *μια ακόμα κοινότητα αγώνα* στα πλαίσια του γενικευμένου έμπρακτου ξεπεράσματος των διαχωρισμένων ταυτοτήτων του μαθητή, του φοιτητή, του μετανάστη, του επισφαλούς ή του «εξασφαλισμένου» εργάτη. Με αυτό το σκεπτικό προτάθηκε η χρήση μιας υπογραφής που να αναδεικνύει τα χαρακτηριστικά αυτά. Έτσι προτάθηκε η χρήση μιας προλεταριακής-εξεγερσιακής και όχι στενά εργατικής υπογραφής. Ο σκληρός πυρήνας της συνδικαλιστικής τάσης αντέδρασε έντονα απέναντι σε αυτές τις τοποθετήσεις επιμένοντας στην εργατική ταυτότητα του εγχειρήματος. Τελικά, η σύγκρουση γύρω από το όνομα ξεπεράστηκε όταν κάποια συντρόφισσα σκαρφίστηκε μια ευφυή μεταστροφή των αρχικών της ΓΣΕΕ, προτείνοντας το όνομα Γενική Συνέλευση Εξεγερμένων Εργατών, πρόταση που έτυχε γενικής επευφημίας και αποδοχής.

Η επιμονή ενός σημαντικού κομματιού των αγωνιστών που προέρχονταν από τα σωματεία στην εργατική ταυτότητα της κατάληψης μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι, παρόλο που κάτι τέτοιο δεν δηλώθηκε ποτέ ανοιχτά, ο κόσμος αυτός είχε ένα συγκεκριμένο σχέδιο **συνδικαλιστικής χρήσης της κατάληψης**. Το σωματείο των κούριερ (ΣΒΕΟΔ) είχε καλέσει απεργία και συμμετοχή στο πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο την Πέμπτη 18/12, μια μέρα μετά τη σχεδιαζόμενη έναρξη της κατάληψης. Στην αντίληψη αυτού του κόσμου η κατάληψη της ΓΣΕΕ εξυπηρετούσε το στόχο της συσπείρωσης δυνάμεων για την απεργία και την κάθοδο στο συλλαλητήριο με ένα πολύ μαζικό εργατικό μπλοκ. Ταυτόχρονα, ειπώθηκε ανοιχτά μέσα στην προπαρασκευαστική συνέλευση ότι η κατάληψη της ΓΣΕΕ θα χρησιμοποιείται προπαγανδιστικά από το σωματείο για τουλάχιστον τρία χρόνια –σήμερα, μετά από όσα συνέβησαν, ορισμένοι απ' αυτούς μάλλον δε θα θέλουν ούτε να ακούν καν γι' αυτήν την κατάληψη. Εντελώς μειοψηφικά εκφράστηκε από ένα συγκεκριμένο άτομο της τάσης αυτής και μια ξένη προς την εξέγερση πρόταση, να βάλει η κατάληψη της ΓΣΕΕ αίτημα αφοπλισμού της αστυνομίας. Δυστυχώς, άρκεσε μόνο μία μέρα για να φανούν οι συνέπειες αντιλήψεων τέτοιου είδους. Επιπλέον, κι αυτό αποτελεί ένα σημείο αυτοκριτικής, σημαντικό ρόλο στο κομφούζιο που επακολούθησε μέσα στην κατάληψη έπαιξε και το γεγονός ότι δε συζητήθηκε τίποτα σχετικά με την οργάνωση της ζωής της κατάληψης και άλλες δράσεις που θα μπορούσαν να αναληφθούν αφού αυτή θα πραγματοποιείτο.

سوف يُكتب التاريخ إما على أيدينا وإما رغماً عنا..
نحن الشغيلة اليدويون، الأجراء، العاطلون عن العمل، أجراء وكالات التشغيل المؤقت، المحليون والمهاجرون، الذين ليسوا مشاهدين صامتين بل ممن يشاركون منذ السبت مساء إثر مقتل ألكسندروس غريغوروبولوس، في مختلف التظاهرات والصدامات مع الشرطة واحتلال الأبنية العامة في وسط المدينة كما في الأحياء المختلفة، ممن اضطروا غالباً إلى ترك عملهم والتزاماتهم اليومية للنزول إلى الشارع إلى جانب التلامذة والطلاب والبروليتاريين المناضلين الآخرين.. لقد قررنا احتلال بناء الكونفدرالية العامة للشغيلة في اليونان من أجل تحويله ليصبح مكان حرية التعبير واللقاء بين الشغيلة.
من أجل القضاء على الأسطورة التي تدفع بها وسائل الإعلام والتي تقول بأن الشغيلة هم غائبون عن حركة التمرد هذه، وأن كل هذا الغضب لا يأتي إلا من 500 ملثم أو حماسيي لعبة كرة القدم، إضافة إلى أن الأخبار المتلفزة تظهر أن الشغيلة هم ضحايا هذه الأعمال. وفي الواقع كل هذا يحصل فيما الأزمة الرأسمالية تتفاقم في اليونان حيث يُصرف آلاف الشغيلة من عملهم ووسائل الإعلام تعتبر أن عمليات الصرف هذه هي أمر جد طبيعي.
يجب استنكار الدور الذي تقوم به البيروقراطية النقابية في إطفاء نار الثورة لأن الكونفدرالية النقابية GSEE تضرب نضالاتنا وتتاجر بقوة عملنا. لنأخذ كمثال موقفهم المتخذ نهار الأربعاء في إلغاء التظاهرة والإكتفاء بتجمع لفترة قصيرة في ساحة سينتاغما.
يجب علينا كشغيلة أن نتحمل مسؤولياتنا وأن لا نوكل آمالنا لأي قائد “متنور” أو ذي كفاءة عالية مزعومة. إن مخرجنا الوحيد هو: إنشاء مقاومات جماعية تأتي من القاعدة.
يجب أن ننشط فكرة التنظيم الذاتي وفكرة التضامن في أمكنة العمل وخلق لجان نضالية دورها أتخاذ القرارات بصورة جماعية كما يجب علينا أن نلغي النقابيين البيروقراطيين.
لقد اعتدنا لفترة طويلة عل التخاذل وعلى إحتساب عدد قتلانا في المصانع بإسم “حوادث العمل”. كما اعتدنا على اللامبالاة حيال رفاقنا الطبقيين ونعني العمال المهاجرين، وعلى أجر لم يعد يكفي لشي وعلى معاش تقاعدي مستحيل المنال. كفى كفى..
سوف نستمر بالنضال ولن نترك في أيدي النظام الأشخاص الموقوفين.

تحرير مباشر ألأشخاص الموقوفين
سحب الإتهامات الموجهة إليها
تنظيم ذاتي للشغيلة
إضراب عام

الجمعية العامة للشغيلة المتردين

Η αραβική μετάφραση της πρώτης ανακοίνωσης της κατάληψης της ΓΣΕΕ.

Η ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΓΣΕΕ

Η χρεοκοπία της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας έγινε φανερή από την πρώτη στιγμή. Το κτίριο της ΓΣΕΕ καταλήφθηκε στις 17/12 χωρίς ουσιαστικά να υπάρξει καμία σοβαρή αντίσταση. Από την πρώτη στιγμή ξεκίνησε το μοίρασμα χιλιάδων προκηρύξεων στον κόσμο που πέρναγε από την Πατησίων και στους εργαζόμενους στα καταστήματα και τον ΟΤΕ που βρίσκονται στην περιοχή. Το κείμενο που μοιράστηκε αντανακλούσε τη συζήτηση που είχε γίνει την προηγούμενη μέρα στην προπαρασκευαστική συνέλευση καλώντας τους

εργαζόμενους το απόγευμα να συμμετέχουν στην πρώτη συνέλευση της κατάληψης.[3] Επιπλέον στήθηκε μικροφωνική η οποία συνδέθηκε με τα ηχεία της ΓΣΕΕ που βρίσκονται στην Πατησίων από την οποία διαβαζόταν η προκήρυξη που καλούσε στην κατάληψη και παιζόταν μουσική.

Το μεσημέρι εμφανίστηκαν μερικές δεκάδες εργατοπατέρες οι οποίοι όμως υποχώρησαν ατάκτως προς το Εργατικό Κέντρο Αθηνών όταν εμφανίστηκαν σύντροφοι που έσπευσαν από τις καταλήψεις της ΑΣΟΕΕ και του Πολυτεχνείου. Παρά τη συμβολή των συντρόφων κάποιοι καταληψίες από την εργατίστικη τάση δεν τους υποδέχτηκαν ιδιαίτερα θερμά καθώς θεώρησαν ότι η επιθετική τους στάση δεν αντιστοιχούσε στον «εργατικό» χαρακτήρα που ήθελαν να προσδώσουν στην κατάληψη. Σε αυτό το σημείο φάνηκαν για πρώτη φορά στην πράξη τα όρια της κατάληψης της ΓΣΕΕ: για αυτό το κομμάτι του κόσμου οι «εργάτες» θα έπρεπε να συμμετάσχουν στην εξέγερση ως «εργάτες». Η αντίληψη αυτή ήταν στην πραγματικότητα ξένη προς την πιο ριζοσπαστική πλευρά της εξέγερσης, την υποχώρηση δηλαδή των επιμέρους (πολιτικών ή κοινωνικών) ταυτοτήτων μέσα από τη συνάντηση στις συγκρούσεις και τη δημιουργία κοινοτήτων αγώνα μέσα στις καταλήψεις.[4]

Ταυτόχρονα με την αποτυχημένη προσπάθεια ανακατάληψης της ΓΣΕΕ από τους εργατοπατέρες, ο Παναγόπουλος ανέλαβε το ρόλο της ιδεολογικής επίθεσης μέσω των ΜΜΕ κατηγορώντας τους καταληψίες ότι δεν είναι εργάτες εφόσον θα έπρεπε να βρίσκονται το πρωί στις δουλειές τους. Τα αντανακλαστικά των καταληψιών ήταν ταχύτατα καθώς γράφτηκε άμεσα απάντηση η οποία τυπώθηκε στην πίσω πλευρά της προκήρυξης.[5] Η συγκεκριμένη απάντηση γράφτηκε πρωτοβουλιακά από ορισμένους συντρόφους χωρίς να χρειαστεί να περάσει από τη συνέλευση της κατάληψης. Παρά το γεγονός ότι το περιεχόμενο της απάντησης μπορεί να μην εξέφραζε απόλυτα όλους τους συμμετέχοντες, αυτό δεν έγινε ποτέ ζήτημα, πράγμα που καταδεικνύει ότι σε συγκεκριμένες περιστάσεις οι ανάγκες του αγώνα απαιτούν ευελιξία, πρωτοβουλία και εμπιστοσύνη, επαναστατικές αρετές που οι γενικές συνελεύσεις αμεσοδημοκρατικής μορφής με την εμμονή τους στις ιδεολογίες των συναινετικών ή πλειοψηφικών αποφάσεων αδυνατούν να εξασφαλίσουν.

Από το μεσημέρι και μετά άρχισαν να μαζεύονται στην κατάληψη εκατοντάδες προλετάριοι με μεγάλο ενθουσιασμό για το εγχείρημα. Στη γενική συνέλευση συμμετείχαν πάνω από 600 άτομα, ενώ στο κτίριο βρισκόταν πολύ περισσότερος κόσμος που λόγω χώρου ήταν αδύνατο να μπει στο αμφιθέατρο. Όπως ήταν αναμενόμενο, στη συνέλευση εμφανίστηκαν αρκετοί αριστεροί συνδικαλιστές που εκμεταλλεύτηκαν την ευκαιρία για να επαναλάβουν τα συνηθισμένα λογύδριά τους. Παρόλα αυτά πολύς κόσμος πήρε το λόγο και τοποθετήθηκε σχετικά με τη μεγάλη σημασία της κατάληψης χωρίς, ωστόσο, να υπάρχουν συγκεκριμένες προτάσεις για την οργάνωση της ζωής της κατάληψης, την ανάληψη πρωτοβουλιών και τη συνέχιση της δράσης με ορμητήριο την κατειλημμένη ΓΣΕΕ, πέραν της συμμετοχής στο πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο της επόμενης ημέρας.

Όπως αναφέραμε προηγουμένως, η συμμετοχή στο συλλαλητήριο είχε πολύ μεγάλη σημασία για την εργατίστικη τάση καθώς σκόπευε να χρησιμοποιήσει συνδικαλιστικά τη συσπείρωση του κόσμου που δημιούργησε η κατάληψη για τη δημιουργία ενός όσο το δυνατό μαζικότερου μπλοκ. Αυτό όμως ήταν το κρίσιμο σημείο στο οποίο εκφράστηκε ξεκάθαρα το γεγονός ότι η συνδικαλιστική

3 Το κείμενο της πρώτης προκήρυξης που καλούσε στην κατάληψη της ΓΣΕΕ μπορεί να βρεθεί στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://gseefreezone.blogspot.com/2008/12/1.html. Αξίζει να αναφέρουμε ότι πιθανόν πρόκειται για το δεκεμβριανό κείμενο με τις περισσότερες μεταφράσεις (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, ιταλικά, ισπανικά, αραβικά, σερβοκροατικά) κάτι που εκφράζει την παγκόσμια απήχηση και σημασία της συγκεκριμένης ενέργειας.

4 Τα όρια αυτά δε φάνηκαν μόνο στην περίπτωση της ΓΣΕΕ. Στο Πολυτεχνείο συνέβη κάτι αντίστοιχο ανάμεσα σε μια συγκεκριμένη τάση του α/α χώρου και τους περιθωριοποιημένους (και μη) προλετάριους που έκαναν λεηλασίες. Η ιδεολογία του «αντι-καταναλωτισμού» και η αντίληψη ότι οι λεηλασίες δεν αποτελούσαν πολιτική δράση, ότι συνιστούσαν αυτοσκοπό και δε συνεισέφεραν στις συγκρούσεις με την αστυνομία δικαιολόγησαν το διαχωρισμό και σε ορισμένες περιπτώσεις την καταστολή τέτοιων πρακτικών. Πίσω από τέτοιες δικαιολογίες κρύβεται η εμμονή ορισμένων με την προβολή και διαφύλαξη μιας συγκεκριμένης εικόνας στη λεγόμενη «κοινή γνώμη» που να συμφωνεί με την αναρχική ιδεολογία και ηθική. Δεν παραγνωρίζουμε βέβαια τα πρακτικά προβλήματα που υπήρχαν μέσα στην κατάληψη του Πολυτεχνείου λόγω της χαοτικής κατάστασης που επικρατούσε. Παρά τη συνάντηση του κόσμου αυτού μέσα στις συγκρούσεις με την αστυνομία και τις καταστροφές, οι διαχωρισμοί δεν ξεπεράστηκαν ποτέ ολοκληρωτικά.

5 Το κείμενο μπορεί να βρεθεί στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://gseefreezone.blogspot.com/2008/12/2.html

λογική, ακόμα και αν μιλάμε για τα πιο αμεσοδημοκρατικά σωματεία βάσης, δεν μπορούσε να συμβιβαστεί με τις πρακτικές και τη λογική της εξέγερσης. Η σύγκρουση αυτή εκδηλώθηκε στο ζήτημα των χαρακτηριστικών του μπλοκ στην πορεία και της επιλογής συνθήματος για το πανό.

Ο περισσότερος κόσμος που είχε συμμετάσχει στις συγκρούσεις και την καταστροφική δράση των προηγούμενων ημερών έβλεπε τη συμμετοχή στο συλλαλητήριο ως στιγμή και συνέχεια της εξέγερσης. Αντιθέτως, οι εργατιστές ήθελαν «εργατική-περιφρουρημένη» πορεία και ουσιαστικά υπονοούσαν ότι οι ενέργειες προλεταριακής βίας που χαρακτήριζαν όλες τις προηγούμενες ημέρες ήταν μη οικειοποιήσιμες από τους «εργάτες». (Ένα άτομο είπε χαρακτηριστικά ότι «*Δε γίνεται να μιλάς στους εργάτες για 'σαλάμια'*»!) Η κατάσταση αυτή συνεχίστηκε για πολλές ώρες με αποτέλεσμα ο περισσότερος κόσμος να κουραστεί και να αποχωρήσει. Σε αυτό συνέβαλλε και ο τρόπος με τον οποίο αντιμετώπιζαν ορισμένα μέλη του ΣΒΕΟΔ τον υπόλοιπο κόσμο. Χαρακτηριστική ήταν η αποστροφή «ποιος είσαι και από που είσαι» που απηύθυνε ένα βασικό μέλος της εργατίστικης τάσης σε έναν σύντροφο που δεν προερχόταν από κάποιο σωματείο ή εργατική συλλογικότητα.

Ουσιαστικά η συνέλευση δεν πήρε απόφαση για συμμετοχή στο συλλαλητήριο παρά το γεγονός ότι οι εργατιστές διατείνονταν το αντίθετο. Η συγκεκριμένη τάση έκλεισε το ζήτημα στη διαχειριστική συνέλευση που ακολούθησε με συνοπτικές διαδικασίες γράφοντας μια πολύ σύντομη ανακοίνωση. Το αποτέλεσμα ήταν ότι την επόμενη μέρα ελάχιστος κόσμος συμμετείχε στο μπλοκ (περίπου 40-50 άτομα) χωρίς να φτιαχτεί καν πανό της κατάληψης.

Στη συνέλευση της επόμενης μέρας, που ήταν επίσης μαζικότατη, οι αντιθέσεις έγιναν ακόμα πιο ξεκάθαρες. Όσοι έδιναν αξία στο ίδιο το εγχείρημα βλέποντας τον εαυτό τους ως κομμάτι της κοινότητας αγώνα που είχε αρχίσει να δημιουργείται και ήθελαν παραπέρα να αξιοποιήσουν πραγματικά τις μεγάλες δυνατότητες που πρόσφερε η κατάληψη της ΓΣΕΕ άρχισαν να τοποθετούνται κάνοντας συγκεκριμένες προτάσεις. Έτσι, προτάθηκαν μεταξύ άλλων τα εξής: διοργάνωση εκδήλωσης με θέμα «1918-2008: Η ΓΣΕΕ ενάντια στους εργατικούς αγώνες», κάλεσμα συνάντησης εργατικών συλλογικοτήτων για την προώθηση της αυτοοργάνωσης στους χώρους εργασίας, επιθετικές παρεμβάσεις σε χώρους εργασίας όπως τα call centers του ΟΤΕ και της MRB με μοίρασμα προκηρύξεων και προσωρινή διακοπή των εργασιών, διοργάνωση εκδήλωσης για το ζήτημα της αλληλεγγύης στους συλληφθέντες και τους διωκόμενους της εξέγερσης, προβολή ντοκιμαντέρ για τους ταξικούς αγώνες, πορεία στο Πέραμα, κλπ. Φυσικά, εκτός από τις σοβαρές προτάσεις ακούστηκαν και ανεδαφικά πράγματα όπως π.χ. η ιδέα για κατάληψη της Βουλής ή η πρόταση για παρέμβαση στη συγκέντρωση που θα έκανε η ΓΣΕΕ το επόμενο μεσημέρι στο Σύνταγμα όπου θα παρευρίσκονταν μόνο οι γραφειοκράτες καθώς δεν είχε κηρυχτεί απεργία ή στάση εργασίας.

Με άλλα λόγια υπήρχε πολύς κόσμος που είχε πραγματική διάθεση να αναλάβει πρωτοβουλίες ώστε να δοθεί ζωή στην κατάληψη και να αναπτυχθεί πραγματική επικοινωνία ανάμεσα στους καταληψίες μέσα από την κοινή δράση, πράγμα που ήταν άλλωστε απαραίτητη προϋπόθεση για την αξιοποίηση της δυναμικής της κατάληψης, για την επέκταση και την εμβάθυνση της εξέγερσης. Η σύνθεση του κόσμου αυτού, που μπορούμε να πούμε ότι αποτελούσε την προλεταριακή τάση μέσα στην κατάληψη, ήταν ετερόκλιτη: περιλάμβανε κόσμο από τα σωματεία που δεν ταυτιζόταν με τους πιο φανατικούς εργατιστές, κόσμο που συμμετέχει σε αυτόνομες προλεταριακές συλλογικότητες, αγωνιστές από τον αντιεξουσιαστικό χώρο που όλες τις προηγούμενες μέρες συμμετείχαν στις συγκρούσεις και τις καταλήψεις της εξέγερσης αλλά και προλετάριους που δεν ήταν πρωτύτερα οργανωμένοι πολιτικά ή συνδικαλιστικά.

Από την άλλη μεριά, η συνδικαλιστική-εργατίστικη τάση έχοντας αποτύχει παταγωδώς στο στόχο της ως προς τη διαδήλωση ήλθε στη συνέλευση με στόχο να λήξει την κατάληψη με κάθε μέσο. Άλλωστε αυτός ήταν κατά πάσα πιθανότητα και ο αρχικός σχεδιασμός τους: κατάληψη μίας μέρας, δημιουργία μαζικού συνδικαλιστικού μπλοκ στη διαδήλωση, λήξη κατάληψης την επόμενη μέρα. Για αυτό το λόγο δεν έκαναν ούτε μία εποικοδομητική πρόταση και το μόνο ζήτημα στο οποίο αναφέρονταν επίμονα ήταν οι υποτιθέμενες αδυναμίες στην περιφρούρηση της κατάληψης και η πιθανότητα καταστολής. Στην

πραγματικότητα ισχυρίζονταν ότι κυρίως αυτοί κρατούσαν επιχειρησιακά την κατάληψη, ενώ καλλιέργησαν κλίμα τρομολαγνείας με συνεχείς κινδυνολογίες και απίστευτα σενάρια περί επικείμενης επίθεσης μπράβων των εργατοπατέρων ή της αστυνομίας. Μάλιστα, έφτασαν στο σημείο να ζητήσουν λίστα με ονόματα για τις βάρδιες ως προϋπόθεση για να συνεχίσει η κατάληψη. Όμως, ο περισσότερος κόσμος που συμμετείχε στη συνέλευση, που ήταν για δεύτερη μέρα μαζικότατη, ήθελε τη συνέχιση της κατάληψης ακόμα και αν αυτό δε σήμαινε απαραίτητα την ανάληψη πρωτοβουλιών όπως αυτές που αναφέραμε παραπάνω. *Η ουσιαστική διαφορά με τους εργατιστές έγκειται στο ότι ο κόσμος αυτός δεν αντιμετώπιζε την κατάληψη της ΓΣΕΕ ως μέσο για την επίτευξη ενός αλλότριου σκοπού (π.χ. την ενίσχυση του συνδικάτου στο μέλλον) αλλά τη βίωνε άμεσα ως διαδικασία με αυτοτελή αξία και περιεχόμενο· την ένιωθε σαν ένα δικό του εγχείρημα όπου μπορούσε να συναντηθεί, να μοιραστεί στιγμές κοινοτικής ζωής και να αναπτύξει σχέσεις, να δράσει δημιουργικά μαζί με άλλους εξεγερμένους*.

Παρόλα αυτά οι εργατιστές επανέρχονταν μεθοδικά και με ιδιαίτερα απαξιωτικό τρόπο ως προς τους υπόλοιπους συμμετέχοντες στο ζήτημα της λήξης της κατάληψης. Ένα ακόμα ψευδές επιχείρημα πάνω στο οποίο στήριζαν τη στάση τους αυτή ήταν το ότι δεν υλοποιήθηκε η υποτιθέμενη απόφαση της συνέλευσης της προηγούμενης μέρας περί δημιουργίας μπλοκ στη διαδήλωση, πράγμα που υποτίθεται ότι αποδείκνυε την αφερεγγυότητα του κόσμου που συμμετείχε στη συνέλευση.

Το αποτέλεσμα ήταν ότι τα πράγματα εκτραχύνθηκαν καθώς πολύς κόσμος άρχισε δικαίως να διαμαρτύρεται έντονα ενάντια στη μεθόδευση λήξης της κατάληψης και τον απαράδεκτο τρόπο με τον οποίο απευθύνονταν οι εργατιστές στους υπόλοιπους συμμετέχοντες. Η διάθεση του μεγαλύτερου κομματιού του κόσμου να συνεχιστεί η κατάληψη και η επιμονή όσων είχαμε κάνει προτάσεις για τη διοργάνωση δραστηριοτήτων στην κατειλημμένη ΓΣΕΕ συντέλεσαν στο να αναγκαστεί ένα σημαντικό κομμάτι της εργατίστικης-συνδικαλιστικής τάσης να αποχωρήσει, καθώς έβλεπαν ότι το σχέδιό τους να αναγκαστεί το σώμα της συνέλευσης να λήξει την κατάληψη ναυαγούσε. Έτσι, γύρω στα μεσάνυχτα ένας από τους βασικούς εκπροσώπους της τάσης αυτής ανακοίνωσε την αποχώρησή τους με το σκεπτικό ότι η κατάληψη δεν έχει εργατικά αλλά «μητροπολιτικά» χαρακτηριστικά και επομένως ότι υπάρχει «αδυναμία σύνθεσης». Μάλιστα, ένας εξ αυτών μίλησε ειρωνικά για «κατειλημμένη σχολή» θέλοντας να υποτιμήσει το εγχείρημα. Καθώς αρκετός κόσμος που προερχόταν από τα σωματεία αμφιταλαντευόταν, οι εργατιστές ανέλαβαν το έργο της δημιουργίας πανικού κάνοντας πηγαδάκια και πιάνοντας ατομικά διάφορους συμμετέχοντες προσπαθώντας να τους πείσουν. Το βασικό σενάριο που κυκλοφορούσαν ήταν ότι το επόμενο πρωί θα έμενε λίγος κόσμος στην περιφρούρηση και ότι υπήρχαν πληροφορίες ότι οι πασκίτες θα έκαναν προσπάθεια ανακατάληψης.

Βάσει των διαθεσιμοτήτων που είχαν δηλωθεί και με τη βοήθεια των συντονιστών της συζήτησης η συνέλευση έληξε με την απόφαση ότι θα διοργανώνονταν τέσσερις τουλάχιστον δραστηριότητες τις επόμενες ημέρες: η εκδήλωση σχετικά με το ρόλο της ΓΣΕΕ ενάντια στους εργατικούς αγώνες τα τελευταία 90 χρόνια, η συνάντηση εργατικών συλλογικοτήτων, η προβολή ντοκιμαντέρ για τους ταξικούς αγώνες και η οργάνωση επιθετικών παρεμβάσεων σε χώρους εργασίας. Έτσι, αποφασίστηκε ότι στο χρόνο μέχρι τη διαχειριστική συνέλευση θα γίνονταν συναντήσεις των ομάδων εργασίας για την οργάνωση των δραστηριοτήτων προκειμένου να καθοριστεί το πρόγραμμα της κατάληψης στη διαχειριστική συνέλευση. Ωστόσο, λόγω της δουλειάς που είχαν κάνει ενδιαμέσως οι εργατιστές στα πηγαδάκια, ξαναμπήκε στη διαχειριστική συνέλευση το ζήτημα της λήξης της κατάληψης από τους συμμετέχοντες που αμφιταλαντεύονταν. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μην μπει ποτέ μπροστά η συνάντηση των εργατικών συλλογικοτήτων –άρα να ακυρωθεί μια από τις βασικές προϋποθέσεις οποιασδήποτε απόπειρας επέκτασης της εξέγερσης στους εργασιακούς χώρους– και να αντιμετωπιστούν με άσχημο τρόπο οι σύντροφοι που είχαν αναλάβει την οργάνωση των παρεμβάσεων στους χώρους εργασίας, ορισμένοι εκ των οποίων προέρχονταν από την κατάληψη της ΑΣΟΕΕ, με το σκεπτικό ότι προείχε το ζήτημα της περιφρούρησης το επόμενο πρωί. Παρόλα αυτά, η διαχειριστική συνέλευση κατόρθωσε να καταρτίσει πρόγραμμα κατάληψης των επόμενων ημερών μέχρι την Κυριακή με την προσθήκη της εκδήλωσης για την αλληλεγγύη

στους συλληφθέντες την Κυριακή το πρωί. Παρά την αποτυχία των εργατιστών να κλείσουν την κατάληψη πέτυχαν τουλάχιστον να εξαντλήσουν τον κόσμο και να καλλιεργήσουν κλίμα απογοήτευσης, πράγμα που φάνηκε από τη μειωμένη συμμετοχή στη συνέλευση της επόμενης μέρας.

Όπως ήταν λογικό την Παρασκευή το πρωί δεν έγινε καμία απόπειρα ανακατάληψης του κτιρίου. Ήταν βέβαιο ότι η πασοκική ηγεσία της ΓΣΕΕ δε θα αναλάμβανε την ευθύνη και το έργο της καταστολής μίας εκ των καταλήψεων της εξέγερσης στο κέντρο της Αθήνας. Από την άλλη μεριά, ήταν εξίσου βέβαιο ότι η κυβέρνηση δε θα ξεκίναγε από την κατάληψη της ΓΣΕΕ αλλά από την κατάληψη του Πολυτεχνείου, λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της, αν αποφάσιζε να ριψοκινδυνεύσει την αναζωπύρωση της εξέγερσης στέλνοντας τα ΜΑΤ να εκκενώσουν τις καταλήψεις. Φυσικά, οι συνδικαλιστές της ΓΣΕΕ διέδιδαν φήμες ρίχνοντας άδεια για να πιάσουν γεμάτα. Οπωσδήποτε, οι πρωινές ώρες ήταν οι πιο δύσκολες από πλευράς περιφρούρησης και αυτό δεν ίσχυε μόνο για την κατάληψη της ΓΣΕΕ αλλά για όλες τις καταλήψεις. Η μόνη κίνηση που τόλμησαν να κάνουν οι συνδικαλιστές ήταν να δημοσιεύσουν ένα κατάπτυστο δελτίο τύπου του Εργατικού Κέντρου Αθηνών ενάντια στην κατάληψη το οποίο απαντήθηκε άμεσα με τη δημοσίευση νέας ανακοίνωσης της κατάληψης που μοιραζόταν μαζί με την πρώτη προκήρυξη και το πρόγραμμα της κατάληψης.[6]

Το απόγευμα προβλήθηκαν τα ντοκιμαντέρ για τους ταξικούς αγώνες σε ένα γεμάτο αμφιθέατρο ενώ παράλληλα έγινε η παρέμβαση στα τηλεφωνικά κέντρα του ΟΤΕ με τη συμμετοχή συντρόφων από την ΑΣΟΕΕ.[7] Η συνέλευση της κατάληψης που ακολούθησε ήταν λιγότερο μαζική από αυτές των προηγούμενων ημερών, εντούτοις συμμετείχαν περίπου 200 άτομα. Το γεγονός ότι είχε αποχωρήσει την προηγούμενη μέρα ο σκληρός πυρήνας της εργατίστικης-συνδικαλιστικής τάσης έκανε τη συζήτηση ευκολότερη και πιο εποικοδομητική. Η συνέλευση ξεκίνησε με ενημέρωση σχετικά με το δελτίο τύπου του ΕΚΑ και την απάντηση που δόθηκε από την πλευρά της κατάληψης, πράγμα που έδωσε την αφορμή σε ένα σύντροφο να πει ότι στη συνέλευση παρευρίσκονταν κάποιες συνδικαλίστριες που δεν έχουν πάρει θέση για το ζήτημα αυτό. Οι συνδικαλίστριες αυτές προέρχονταν από το σωματείο των εργαζόμενων στους συνδικαλιστικούς φορείς και είχαν έλθει στη συνέλευση για να θέσουν το ζήτημα της παρεμπόδισης από την κατάληψη της μισθοδοσίας και της καταβολής του δώρου στους εργαζόμενους της ΓΣΕΕ. Από την πλευρά των καταληψιών τους τέθηκε καταρχάς το ερώτημα αν έχουν συμφωνήσει με τον Παναγόπουλο να υπογράψει τη μισθοδοσία σε περίπτωση που επιτραπεί από την κατάληψη η λειτουργία του λογιστηρίου για την καταβολή των μισθών και του δώρου. Άλλωστε, στην κατάληψη του Αγ. Δημητρίου που ανέκυψε ένα αντίστοιχο ζήτημα το πράγμα κόλλησε στην άρνηση του δημάρχου και των υπαλλήλων γραφείου παρά την αρχική συμφωνία των καταληψιών με τους εργάτες του δήμου. Επιπλέον, ένας σύντροφος έθεσε το ζήτημα ότι για να προχωρήσει οποιαδήποτε συζήτηση με τις συνδικαλίστριες θα έπρεπε να τοποθετηθούν πάνω στο εγχείρημα της κατάληψης και να μιλήσουν για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν με τη ΓΣΕΕ ως εργοδοσία. Οι ίδιες απέφυγαν το συγκεκριμένο ερώτημα λέγοντας ότι δεν μπορούν να εκφράσουν προσωπικές απόψεις επί του θέματος καθώς εκπροσωπούσαν το συνδικάτο τους, το οποίο δεν είχε πάρει κάποια απόφαση, και στη συνέχεια αποχώρησαν λέγοντας ότι θα ξαναέρθουν τη Δευτέρα.

Παρά το γεγονός ότι η συνέλευση θα έπρεπε να συζητήσει για τις δραστηριότητες των επόμενων ημερών βάσει του προγράμματος, ορισμένοι συμμετέχοντες ξαναέβαλαν το ζήτημα της λήξης της κατάληψης καθώς η υπονομευτική δουλειά της εργατίστικης τάσης είχε πιάσει τόπο. Έτσι και με δεδομένη την κούραση από τη συζήτηση της προηγούμενης μέρας συμφωνήθηκε να λήξει η κατάληψη την Κυριακή. Το Σάββατο ήταν η παγκόσμια μέρα δράσης καθώς έκλειναν δύο εβδομάδες από τη δολοφονία του Γρηγορόπουλου και το ενδεχόμενο συγκρούσεων στην Πατησίων ήταν σοβαρό. Για αυτόν το λόγο, μπήκε ξανά το ζήτημα των διαθεσιμοτήτων για την περιφρούρηση και, παρότι μόνο 15 άτομα δήλωσαν συμμετοχή, το Σάββατο το βράδυ βρίσκονταν τουλάχιστον 600 άτομα στο κτίριο. Το γεγονός της αρχικής μικρής διαθεσιμότητας για την περιφρούρηση έδωσε την αφορμή σε έναν από τους καταληψίες να υποστηρίξει ότι η κατάληψη θα έπρεπε να λήξει άμεσα παρά το γεγονός ότι το Σάββατο και την Κυριακή είχαν προετοιμαστεί και καλεστεί δύο εκδηλώσεις. Όπως ήταν φυσικό αυτό εξόργισε αρκετούς συντρόφους οι οποίοι αντέδρασαν έντονα. Αφού όμως δεν μπόρεσε να βρει υποστήριξη από κανέναν, καταφέρθηκε ενάντια σε όσους είχαν υποστηρίξει τη συνέχιση της κατάληψης την προηγούμενη ημέρα και σιώπησε προσωρινά.[8]

---

6 Η ανακοίνωση μπορεί να βρεθεί στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://gseefreezone.blogspot.com/2008/12/blog-post_8505.html

7 Η προκήρυξη που μοιράστηκε μπορεί να βρεθεί στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://gseefreezone.blogspot.com/2008/12/1912-mrb-11888.html

8 Το συγκεκριμένο αυτό άτομο που υπογράφει με το όνομα hobo έχει δημοσιεύσει κείμενο κριτικής για την κατάληψη της ΓΣΕΕ που μπορεί να βρεθεί στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://mutantjazs.blogspot.com/2008/12/blog-post_5007.html. Όπως φαίνεται από το κείμενο αυτό αλλά και την αποκαλυπτική συζήτηση που ακολουθεί, η λογική του hobo δεν

Στη συνέχεια, πέραν της κατάθεσης πρότασης για προκήρυξη από έναν γηραιό σύντροφο[9] και της αποδοχής της, συζητήθηκε το ενδεχόμενο παρέμβασης την Κυριακή το πρωί σε κάποιους μαζικούς εργασιακούς χώρους, στα καταστήματα που λόγω της ημέρας θα ήταν ανοιχτά, μεταξύ των οποίων

ταυτίζεται με τη μερικότητα της λογικής της εργατίστικης-συνδικαλιστικής τάσης που αναλύθηκε στις προηγούμενες σελίδες. Ενώ για ένα κομμάτι της συνδικαλιστικής-εργατίστικης τάσης το εγχείρημα της κατάληψης της ΓΣΕΕ αποτελούσε εργαλείο ενίσχυσης του σωματείου τους, ο hobo αποτελεί μια πιο ιδιότυπη μορφή εργατιστή-χωρίς-σωματείο που φιλοδοξεί να παίξει ρόλο think tank του εργατισμού. Για τον hobo υπάρχουν από τη μια μεριά οι «πολιτικοποιημένοι» και από την άλλη οι «εκμεταλλευόμενοι». Από την επιχειρηματολογία του συνάγεται ότι εντάσσει τον κόσμο που στήριξε τη συνέχιση της κατάληψης της ΓΣΕΕ στην πρώτη κατηγορία ενώ στη δεύτερη εντάσσει τον «μη-πολιτικοποιημένο» κόσμο που εγκατέλειψε το εγχείρημα επειδή δήθεν η συνέλευση της κατάληψης έγινε χώρος συγκρούσεων «πολιτικών ταυτοτήτων» και «μικροπολιτικών σκοπιμοτήτων». Αντιθέτως, κατά τη δική μας εκτίμηση, όσος κόσμος αποχώρησε, το έκανε επειδή κουράστηκε από τις απόπειρες υπονόμευσης της κατάληψης από τους εργατιστές. Πέραν της αυθαιρεσίας του ισχυρισμού του, η πραγματική σύγκρουση μεταξύ της προλεταριακής τάσης και της εργατίστικης-συνδικαλιστικής τάσης μετατρέπεται από τον hobo με μια ταχυδακτυλουργική κίνηση σε σύγκρουση μεταξύ «πολιτικών ταυτοτήτων», όπου το «κοινωνικό» που αντιπαραθέτει στο «πολιτικό» ταυτίζεται με το «εργατικό» ή ακόμα χειρότερα με το «συνδικαλιστικό». Στην πραγματικότητα, επρόκειτο για σύγκρουση μεταξύ δύο αντιτιθέμενων αντιλήψεων και πρακτικών για την ανάπτυξη του κινήματος και το περιεχόμενο της εξέγερσης. Η δύναμη της εξέγερσης βρισκόταν ακριβώς στο ξεπέρασμα των διαχωρισμένων ταυτοτήτων μέσα στις συγκρούσεις και τις καταλήψεις, βρισκόταν δηλαδή στη συνάντηση μαθητών, φοιτητών, περιθωριοποιημένων μεταναστών, τοξικών, χουλιγκάνων, εργαζομένων, ανέργων που συγκρότησαν για πρώτη φορά στην ελληνική ιστορία ένα τόσο διευρυμένο, εξεγερμένο προλεταριακό υποκείμενο. Για μας η κατάληψη της ΓΣΕΕ ήταν μια στιγμή της εξέγερσης και για αυτόν τον λόγο αντιδράσαμε ήδη από την προπαρασκευαστική συνέλευση στην προβολή μιας στενά εργατικής ταυτότητας. Αντιθέτως, για τον hobo η κατάληψη της ΓΣΕΕ άφησε την παρακαταθήκη «*της ωρίμανσης της επιθυμίας να συναντηθούμε σαν **εργαζόμενοι και εργαζόμενες** στη βάση της αδιαμεσολάβητης, αυτόνομης από κόμματα και συνδικάτα, αυτοοργανωμένης **πολιτικής πρακτικής*** [η έμφαση δική μας]». Επομένως, ο hobo αντιμετωπίζει τη συμμετοχή των εργαζόμενων στην εξέγερση ως διαχωρισμένου και διακριτού κομματιού. Πέραν τούτου, πίσω από αυτήν την διάκριση των εξεγερμένων σε κατηγορίες και την έμφαση στην προαναφερόμενη «πολιτική πρακτική» κρύβεται ένας εργατίστικος λενινισμός σύμφωνα με τον οποίο οι «πολιτικοποιημένοι» παίρνουν πρωτοβουλίες για να «δώσουν λύσεις» στα προβλήματα των «εκμεταλλευόμενων». Το παράδειγμα που δίνει στη συζήτηση που ακολουθεί τη δημοσίευση του κειμένου του στην παραπάνω ηλεκτρονική διεύθυνση είναι αποκαλυπτικό: για αυτόν θα έπρεπε «*ο κόσμος της εκδήλωσης της τελευταίας μέρας*» να κατευθυνθεί με πορεία σε κάποιον μαζικό χώρο εργασίας και να διακόψει τη δουλειά για να ξεκουραστούν οι εργαζόμενοι και να δουν ότι η κατάληψη της ΓΣΕΕ «*δεν ήταν υπόθεση κάποιων τρελαμένων*» (πρέπει να σημειώσουμε ότι τη συγκεκριμένη ιδέα δεν την πρότεινε ποτέ μέσα στην κατάληψη της ΓΣΕΕ). Σε αυτή την αντίληψη, η δράση των «πολιτικοποιημένων» προσφέρει στους «εκμεταλλευόμενους» μια ώρα ξεκούρασης για να δουν ότι είμαστε μαζί τους αφού κάνουμε πράγματα **υπέρ τους**. Το να κάνεις όμως πράγματα για κάποιους άλλους και όχι γιατί θεωρείς ότι αυτό που κάνεις εξυπηρετεί καταρχάς τις δικές σου ανάγκες και επιθυμίες είναι η επιτομή της πρωτοποριακής λογικής. Καθώς μάλιστα το συγκεκριμένο άτομο θεωρεί ότι η εργατίστικη τάση (που την αποκαλεί «τάση του ανταγωνισμού») θα έπρεπε «από πολύ καιρό» πριν την εξέγερση να είχε συγκροτηθεί ώστε να «*θέσει διαδικασίες συνεύρεσης και συζήτησης*», δε διστάζει καθόλου να δηλώσει στην ίδια συζήτηση ότι «*μόνο σ'αυτή την περίπτωση, θα είχε καταφέρει να περιφρουρήσει* [!] *τον χαρακτήρα* [;] *της συνέλευσης, και θα είχε κόψει* [!] *τα 'φτερά των απογειωμένων'* [δηλ. των «πολιτικοποιημένων» με ένα διαφορετικό από τους εργατιστές τρόπο] *που ήρθαν στη συνέλευση, νιώθοντας ότι βρήκαν το πολυπόθητο ακροατήριο που χρόνια τους έλειπε*». Μόνο το μέλλον θα δείξει αν αυτή η προτροπή στην άσκηση λογοκρισίας θα γίνει αποδεκτή και αν θα ζήσουμε χειρότερες μέρες απ' αυτές στην κατειλημμένη ΓΣΕΕ.

9 Η προκήρυξη μπορεί να βρεθεί στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://gseefreezone.blogspot.com/2008/12/1_19.html

Η προλεταριακή βία έξω από το Πολυτεχνείο κάποια μέρα του Δεκέμβρη.

προτάθηκε το Mall και το Attica. Ωστόσο, τελικά αποφασίστηκε ότι μας αντιστοιχεί περισσότερο να πραγματοποιηθούν παρεμβάσεις σε καταστήματα της Πατησίων καθώς θα ήταν ευκολότερο να επικοινωνήσουμε με τους εργαζόμενους σε αυτά. Κάπου εκεί έληξε η συνέλευση της τρίτης ημέρας και έπειτα ακολούθησε η διαχειριστική όπου πάλι επικράτησε κλίμα κινδυνολογίας, πράγμα που δυστυχώς θα συνεχιζόταν μέχρι τη λήξη σχεδόν της κατάληψης. Εντούτοις, ούτε και αυτή τη φορά συνέβη τίποτα που να επιβεβαίωσε τους κινδυνολόγους.

Το Σάββατο το πρωί είχαν κανονιστεί σε διάφορα σημεία της Αθήνας τοπικές δράσεις στα πλαίσια της παγκόσμιας μέρας δράσης. Όπως και κάθε μέρα συνεχίστηκε η ανάγνωση προκηρύξεων από τη μικροφωνική και η λειτουργία του roof garden που τόσο ενοχλούσε τους εργατιστές –λόγω της χαλαρής και μη στρατευμένης ατμόσφαιρας που επικρατούσε εκεί– ενώ στις 3 η ώρα ξεκίνησε η προβολή που άνοιξε την εκδήλωση για το ρόλο της ΓΣΕΕ ενάντια στους ταξικούς αγώνες τα τελευταία 90 χρόνια καθώς εκείνη την ώρα ο κόσμος άρχισε να μαζεύεται επιστρέφοντας από τις δράσεις στις γειτονιές. Στις 5 η ώρα ξεκίνησε η εισήγηση της εκδήλωσης, η οποία κάλυψε όλη τη χρονική περίοδο από το 1918 μέχρι το 2008 και χωριζόταν σε έξι μέρη που αντιστοιχούσαν χοντρικά σε έξι ιστορικές περιόδους (1918-26, 1926-36, 1936-50, 1950-74, 1974-80 και 1980-σήμερα). Όπως ήταν φυσικό, η εισήγηση δεν χαρακτηριζόταν από πολιτική ομοιογένεια καθώς καθένας από τους συντρόφους και τις συντρόφισσες που είχαν αναλάβει κάποιο μέρος της εισήγησης προσέγγισε το θέμα από τη δική του σκοπιά, κάτι που αντιστοιχούσε άλλωστε στο συνεργατικό πνεύμα της εξέγερσης. Ο τελευταίος εισηγητής έθιξε το ζήτημα του αντεπαναστατικού χαρακτήρα του συνδικαλισμού, υπό την έννοια ότι ρόλος του συνδικαλισμού είναι να διαπραγματεύεται την τιμή της εργατικής δύναμης μέσα στην καπιταλιστική σχέση και, επομένως, να περιορίζει τους αγώνες της εργατικής τάξης μέσα στα πλαίσια του καπιταλισμού. Μετά το τέλος των εισηγήσεων ακολούθησε σύντομη συζήτηση. Μάλιστα κάποιοι δημοσιογράφοι που παρευρίσκονταν στην εκδήλωση πρότειναν να γίνει ένας εξονυχιστικός έλεγχος των λογιστικών και των βιβλίων της ΓΣΕΕ ώστε να αποδείξουμε με στοιχεία ότι οι εργατοπατέρες τρώνε τα λεφτά των εργαζόμενων...

Όπως ήταν αναμενόμενο το βράδυ του Σαββάτου ήταν θερμό καθώς έξω από το Πολυτεχνείο γίνονταν εκτεταμένες συγκρούσεις. Στο κτίριο της ΓΣΕΕ βρίσκονταν τουλάχιστον 600 άτομα ενώ ορισμένοι είχαν βγει στην Πατησίων. Σε αυτές τις συνθήκες κάποιος κόσμος από το βασικό πυρήνα της κατάληψης πήρε την απόφαση να κάνει κλειστή διαχειριστική συνέλευση με τη συμμετοχή μικρού αριθμού ατόμων, η οποία πήρε αυθαίρετα την απόφαση να κλειδώσει την πόρτα αναγκάζοντας τον υπόλοιπο κόσμο που βρισκόταν στην κατάληψη να αποφασίσει αν θέλει να μείνει μέσα σε ένα κλειδωμένο κτίριο ή να φύγει. Το αποτέλεσμα ήταν ότι αρκετός κόσμος αποχώρησε.

Η επόμενη μέρα ξεκίνησε με τον καθαρισμό του χώρου. Ένα σατιρικό δοκίμιο του Γούντυ Άλλεν για την κοινωνική ανυπακοή αναφέρεται σε μια επανάσταση, «*κατά την οποία οι αγρότες ανέλαβαν την εξουσία δυναμικά κι άλλαξαν γρήγορα όλες τις κλειδαριές στις πόρτες του παλατιού, ώστε οι ευγενείς να μην μπορούν να ξαναμπούν μέσα. Μετά διοργανώσανε ένα μεγάλο πάρτι και την τυλώσανε καλά. Όταν οι ευγενείς τελικά ξανακαταλάβανε το παλάτι, αναγκάστηκαν να κάνουν λάντζα κι ανακάλυψαν πολλούς λεκέδες και πεταμένες γόπες*». Στην περίπτωση της ΓΣΕΕ, τη λάντζα την έκαναν οι ίδιοι οι εξεγερμένοι εργάτες. Φυσικά, αν όταν μιλάμε για καθαριότητα εννοούμε τη βασική υγιεινή που πρέπει να εξασφαλίζεται σε μια κατάληψη όπου αρκετοί άνθρωποι διαβιούν για αρκετές μέρες, τότε είναι απολύτως αυτονόητο ότι κάθε μέλος της κοινότητας θα πρέπει να βοηθά προκειμένου να είναι βιώσιμος ο χώρος. Στη συγκεκριμένη όμως περίπτωση εκδηλώθηκε μια μανία για καθαριότητα και τάξη που δεν μπορούσε να εξηγηθεί από αυτή τη σκοπιά και, μάλιστα, ούτε καν από τη σκοπιά της πιθανής προπαγάνδας ενάντια στην κατάληψη ή των ποινικών διώξεων σε περίπτωση καταστροφών. Αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι ξεκολλήθηκαν τα όποια λίγα αυτοκόλλητα είχαν κολληθεί και σβήστηκαν με ισχυρό καθαριστικό υγρό κάποια λίγα συνθήματα που είχαν γραφτεί με μαρκαδόρο. Σύμφωνα με την ανθρωπολόγο Mary Douglas, οποιαδήποτε προσπάθεια ερμηνείας των εννοιών του καθαρού και του βρώμικου χωρίς αναφορά σε συγκεκριμένα και ξεκάθαρα προσδιορισμένα νοητικά σχήματα κοινωνικής ευταξίας, εντάξεων και αποκλεισμών είναι αδιανόητη. «*Αν μπορέσουμε να αφαιρέσουμε την παθογένεια*

και την υγιεινή από την αντίληψή μας για τη βρομιά, μένουμε με τον παλιό ορισμό της βρομιάς ως ύλης εκτός τόπου. Αυτή είναι μια πολύ πλούσια σε ιδέες προσέγγιση. Υποδηλώνει δύο προϋποθέσεις: ένα σύνολο από τακτοποιημένες σχέσεις και μια παράβαση αυτής της τάξης. Η βρομιά επομένως δεν είναι ποτέ ένα μεμονωμένο, απομονωμένο συμβάν. Όπου υπάρχει βρομιά, υπάρχει σύστημα... Το ακάθαρτο είναι αυτό που δεν πρέπει να συμπεριληφθεί προκειμένου να διατηρηθεί ένα πρότυπο».[10] Το ιδεολογικά καθαρό πρότυπο στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι αυτό του εργατισμού, που φροντίζει να διατηρεί ασφαλείς αποστάσεις από τα προλεταριακά υβρίδια, τις «συγχύσεις» και τα «απορρίμματα» που χρεώνονται με ιδιότητες **κινδύνου** –μια λέξη που έπαιξε πολύ στα χείλη των εργατιστών που ήθελαν το κλείσιμο της κατάληψης. Από αυτή τη σκοπιά, η μανία για την καθαριότητα συνδέεται άμεσα με την αυθαίρετη απόφαση της προηγούμενης νύχτας να κλειδωθούν οι πόρτες. Και στις δύο περιπτώσεις εκφράζεται η συγκρότηση μίας σπερματικής εξουσίας που προσπαθεί να επιβάλλει τον πρέποντα τρόπο χρήσης του χώρου, χωρίς καν να προσπαθεί να διαφοροποιηθεί από την προηγούμενη «αρχή», τουλάχιστον ως προς το ζήτημα της καθαριότητας.[11] Εδώ λοιπόν τίθεται το ζήτημα της σχέσης ανάμεσα στο «σκληρό πυρήνα» ενός εγχειρήματος και της «βάσης» που συμμετέχει σε αυτό μέσα σε μια εξεγερσιακή κατάσταση, το ζήτημα, δηλαδή, του περιεχομένου και των διαδικασιών λήψης αποφάσεων χωρίς αποκλεισμούς μιας προλεταριακής κατάληψης που επιδιώκει να είναι ανοιχτή και δημιουργική. Παρότι αυτό δεν είναι ένα απλό ζήτημα, θεωρούμε ότι όλοι όσοι συμμετείχαν στην κατάληψη πρέπει να το συνειδητοποιήσουν και να το διαπραγματευτούν (αυτο)κριτικά.

Κατά τη διάρκεια των εργασιών καθαρισμού, ξεκίνησε το μεσημέρι η εκδήλωση αλληλεγγύης στους συλληφθέντες και τους διωκόμενους όπως είχε προγραμματιστεί. Στην εκδήλωση συμμετείχε μεγάλος αριθμός ατόμων και το αμφιθέατρο είχε γεμίσει. Μετά από την εισήγηση του συντρόφου από την κατάληψη που είχε αναλάβει τη διοργάνωση της εκδήλωσης έγινε ενημέρωση για το φαντάρο που είχε συλληφθεί την Πέμπτη. Στη συνέχεια μίλησαν τρεις δικηγόροι που προέρχονταν από το χώρο της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς οι οποίοι έβαλαν σαφέστατα το πολιτικό σκεπτικό τους. Είπαν ότι μιλούν ως «μέρος» του κινήματος, ξαναέφεραν το «αίτημα» για αφοπλισμό της αστυνομίας, είπαν ότι δε θα πρέπει να γίνουν συγκρούσεις στο πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο της Τρίτης 23/12, είπαν ότι θα πρέπει οι τοποθετήσεις των κατηγορουμένων να είναι «πολιτικοποιημένες» και ζήτησαν εθελοντές για να βοηθήσουν την επιτροπή αλληλεγγύης που πρότειναν να σχηματιστεί. Ωστόσο, αρκετοί σύντροφοι μέσα στη συνέλευση υποστηρίξαμε ότι η πραγματική αλληλεγγύη στους συλληφθέντες είναι η συνέχιση του αγώνα και επομένως ότι η αλληλεγγύη δεν είναι ζήτημα κάποιων «ειδικών» που θα συμμετάσχουν σε μια επιτροπή στην οποία κάποιοι «εθελοντές» θα κάνουν τη λάντζα. Έτσι, προτείναμε το σχηματισμό συνέλευσης αλληλεγγύης με πρώτη δράση πορεία στις 24/12 από το Μοναστηράκι προς το Σύνταγμα, επ' ευκαιρίας και του εορταστικού κλίματος. Η πρόταση αυτή έγινε αποδεκτή και η πρώτη συνέλευση ορίστηκε για τις 27/12 στο Πολυτεχνείο.

Κατά τη διάρκεια της συνέλευσης ενημερωθήκαμε ότι η πρυτανεία του Πολυτεχνείου ήταν έτοιμη να δώσει τη συγκατάθεσή της για να εισβάλλει η αστυνομία καθώς «δεν μπορούσαν να αντέξουν άλλο τις πιέσεις». Ήδη από το προηγούμενο βράδυ είχε αρχίσει η προπαγάνδα στα ΜΜΕ σχετικά με το ζήτημα της άρσης του ασύλου. Κάτω από αυτές τις συνθήκες ο κόσμος που συμμετείχε στην εκδήλωση αλληλεγγύης αποφάσισε να αποχωρήσει με πορεία προς το Πολυτεχνείο παρά τις προτάσεις που ακούστηκαν να κατευθυνθεί η πορεία προς το εμπορικό κέντρο μέσω της Αιόλου. Πριν αποχωρήσουμε από το κτίριο καλέστηκαν οι σεκιουριτάδες της ΓΣΕΕ για να το ελέγξουν... Μάλιστα βγήκαν και οι σχετικές φωτογραφίες που θα αποδείκνυαν ότι όλα ήταν εντάξει... Στη σύντομη πορεία που εντούτοις είχε παλμό συμμετείχαν γύρω στα 250 άτομα. Στο δρόμο συναντήσαμε χουλιγκάνους του Ιωνικού οι οποίοι ακολούθησαν την πορεία με τα παπάκια τους φωνάζοντας και αυτοί συνθήματα της εξέγερσης. Δυστυχώς το σύνθημα που ακουγόταν από τις πρώτες σειρές ήταν το «ΓΣΕΕ ταξική, η δεύτερη κατάληψη θα είναι οριστική» ενώ από πίσω άλλος κόσμος φωνάζαμε το σύνθημα «πόλεμος ταξικός όχι συνδικαλισμός». Έτσι, ακόμα και στο τέλος της κατάληψης εκφράστηκε η βασική αντίθεση που υπήρχε από την αρχή.

Μάριους

10 Mary Douglas, *Καθαρότητα και Κίνδυνος – Μια ανάλυση των εννοιών της Μιαρότητας και του Ταμπού*, κεφ. 2. Αναφέρεται στο βιβλίο του συντρόφου Χρήστου Φιλιππίδη, *Σώμα, Χώρος και Πολιτικές της Καθαρ(ι)ότητας*, Αθήνα, 2007.

11 Στο χώρο του roof garden είχαν αναρτηθεί σημειώματα του τύπου «*Διατηρούμε το χώρο καθαρό για να τους δείξουμε ότι μπορούμε να τον διαχειριστούμε καλύτερα από αυτούς*»!

ΑΦΕΝΤΙΚΑ ΓΟΥΡΟΥΝΙΑ ΔΟΛΟΦΟΝΟΙ

Μόλις δύο ημέρες μετά τη λήξη της κατάληψης της ΓΣΕΕ και ενώ η εξέγερση έβαζε ακόμα φωτιά στην πειθαρχία, η Κωνσταντίνα Κούνεβα τιμωρείται για την ενεργή συμμετοχή της στην ταξική πάλη. Η Κωνσταντίνα Κούνεβα, εργάτρια, μετανάστρια και δυναμική συνδικαλίστρια αγωνίστηκε για τη βελτίωση των συνθηκών και των όρων εργασίας των καθαριστριών. Ωστόσο, όπως φάνηκε, η προσπάθεια ανατροπής του αρνητικού συσχετισμού δύναμης στον κλάδο των καθαριστριών για να κατοχυρωθούν ακόμα και τα αυτονόητα, επισύρει την παραδειγματική τιμωρία όσων αγωνίζονται. Το βιτριόλι που της πέταξαν τα αφεντικά καίει όλους τους αγωνιζόμενους προλετάριους.

Στα ΜΜΕ η είδηση της επίθεσης περνάει στα ψιλά. Είναι αδύνατο στο επίπεδο της δημοσιότητας να συναγωνιστείς τα καλάσνικοφ, που γέμισαν τις σελίδες των εφημερίδων της επόμενης μέρας και ξέρουν πώς να ρίχνουν νερό στο μύλο του θεάματος.[1] Ο κόσμος της εξέγερσης όμως ιεραρχεί διαφορετικά τα ζητήματα που τον αφορούν. Στις 26 Δεκεμβρίου μαζεύονται περίπου 200 άτομα έξω από τον Ευαγγελισμό, όπου νοσηλεύεται μέχρι και σήμερα, με σύνθημα «*Κωνσταντίνα δεν είσαι μόνη*». Το ίδιο βράδυ καλείται συνέλευση με θέμα την ανάπτυξη του αγώνα συμπαράστασης και δημιουργείται η *Συνέλευση Αλληλεγγύης στην Κωνσταντίνα Κούνεβα*. Η συνέλευση αποφασίζει κατάληψη των γραφείων του ΗΣΑΠ στην οδό Αθηνάς. Όπως είναι πασίγνωστο, ο Νικήτας Οικονομάκης, αφεντικό της Κωνσταντίνας Κούνεβα και της ΟΙΚΟΜΕΤ, πασόκος και ενίοτε καρατέκα, έχει αναλάβει εργολαβικά από το 2003 την καθαριότητα των σταθμών του ΗΣΑΠ.

Στις 27 Δεκεμβρίου 150 άτομα καταλαμβάνουν τα γραφεία του ΗΣΑΠ. Το κείμενο της κατάληψης[2] περιγράφει με γλαφυρό τρόπο το εργασιακό καθεστώς που επικρατεί στις εργολαβικές εταιρείες αλλά συνδέει κάπως παράδοξα το γεγονός της επίθεσης με την εξέγερση. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι: «*Ο χρόνος δεν ήταν τυχαίος: Τη στιγμή που ΜΜΕ, κόμματα, εκκλησία, επιχειρηματίες και εργατοπατέρες προσπαθούν να λοιδορήσουν το κίνημα της κοινωνικής έκρηξης, που η εν ψυχρώ δολοφονία του 15χρονου Αλέξανδρου μετασκευάζεται σε εξοστρακισμό, η επίθεση στην Κωνσταντίνα περνάει στα ψιλά*». Στην πραγματικότητα όμως γίνεται ακριβώς το αντίθετο! Η ίδια η εξέγερση δεν επιτρέπει να περάσει στα ψιλά αυτό το γεγονός. Η πλειοψηφία των ανθρώπων που βρίσκονται μέσα στην κατάληψη του ΗΣΑΠ ήταν από τις 6 Δεκεμβρίου στους δρόμους συμμετέχοντας ενεργά στα γεγονότα.

Συγκέντρωση στον Ευαγγελισμό

Από την πρώτη στιγμή της κατάληψης εμφανίζονται παρόμοια φαινόμενα με αυτά που υπήρχαν και στην κατάληψη της ΓΣΕΕ. «*Δεν επιτρέπεται η πρόσβαση σε όλους τους χώρους του κτιρίου, δεν καταστρέφουμε, διατηρούμε το χώρο καθαρό*», αυτές ήταν μερικές από τις εντολές που επαναλάμβαναν ακούραστα ορισμένοι καταληψίες. Το μεσημέρι της ίδια μέρας γίνεται μέσα στον ΗΣΑΠ διαχειριστική συνέλευση. Εκεί γίνεται φανερό ότι ένα κομμάτι του κόσμου, κυρίως από το χώρο της άκρας αριστεράς, δεν ήθελε να δημιουργηθεί μια ζωντανή κοινότητα αγώνα η οποία να συνδιαμορφώνει τα χαρακτηριστικά και τις δράσεις της κατάληψης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν η απόρριψη της πρότασης να ανοίξει το κυλικείο για να καλύπτονται οι ανάγκες των καταληψιών. Το επιχείρημα που εκφράστηκε ήταν

1 Στις 23 Δεκεμβρίου 2008, σχεδόν την ίδια ώρα με την επίθεση στην Κωνσταντίνα Κούνεβα, γίνεται επίθεση με καλάσνικοφ σε κλούβα των ΜΑΤ στο Γουδί. Στοχοποιείται άμεσα από το κράτος το πανεπιστημιακό άσυλο αφού η επίθεση γίνεται μέσα από την πανεπιστημιούπολη. Στις 15 Ιανουαρίου 2008 ο Επαναστατικός Αγώνας με μια προκήρυξη με το ρωμαλέο τίτλο *Στις σφαίρες απαντάμε με σφαίρες* αναλαμβάνει την ευθύνη για τη συγκεκριμένη επίθεση καθώς και για την επίθεση στο υπουργείο πολιτισμού που είχε ως αποτέλεσμα το «εργατικό ατύχημα» ενός μπάτσου.

2 Η προκήρυξη υπάρχει ολόκληρη στο http://katalipsihsap.wordpress.com/

Κατάληψη των κεντρικών γραφείων του ΗΣΑΠ

ότι κάνουμε την κατάληψη ως αλληλεγγύη στην Κωνσταντίνα Κούνεβα και όχι για να κλέψουμε (!) τους καφέδες του κυλικείου. *Ο συγκεκριμένος κόσμος απαξίωσε τις πρακτικές της εξέγερσης, και άρα την ίδια την εξέγερση, τονίζοντας ότι εδώ τα «πράγματα είναι σοβαρά» (ενώ η εξέγερση ήταν χαβαλές;) γιατί πρόκειται για εργάτες και εργάτριες*. Μάλιστα από κάποιους ζητήθηκε να υπάρχει η συγκατάθεση της ΠΕΚΟΠ (του σωματείου στο οποίο είναι γραμματέας η Κ. Κούνεβα) για τις δράσεις της κατάληψης! Ιδέες όπως η εύρεση και η καταστροφή όλων των προστίμων που έχει ρίξει ο ΗΣΑΠ σε όσους βρέθηκαν να μην έχουν εισιτήριο κατά τη διάρκεια των ελέγχων φυσικά έπεσαν στο κενό. Εξάλλου το γραφείο των προστίμων συγκαταλεγόταν στους χώρους όπου είχε απαγορευτεί η πρόσβαση.

Το βράδυ έχει καλεστεί ανοιχτή συνέλευση. Γίνεται το αδιαχώρητο. Ο περισσότερος κόσμος δεν μπορεί να συμμετέχει στη συνέλευση διότι απλούστατα δε χωράει να μπει στην αίθουσα. Στη συνέλευση παρευρίσκεται η αντιπρόεδρος της ΠΕΚΟΠ και ενημερώνει για την κατάσταση που επικρατεί στον εργασιακό τους χώρο. Γίνεται συζήτηση και στη συνέχεια ανακοινώνεται ότι πρέπει να αποφασιστεί ο τρόπος κλεισίματος της κατάληψης την επόμενη μέρα (προφανώς ήταν προαποφασισμένο ότι η κατάληψη θα διαρκούσε μόλις μιάμιση μέρα). Αποφασίζεται πορεία προς τον Ευαγγελισμό και απορρίπτονται πιο δυναμικές προτάσεις για επιθέσεις σε σταθμούς του ΗΣΑΠ. Την επόμενη το μεσημέρι κλείνει η κατάληψη του ΗΣΑΠ και περίπου 500 άτομα φεύγουν με πορεία η οποία καταλήγει στον Ευαγγελισμό.

Στις 29 Δεκεμβρίου γίνεται συγκέντρωση και πορεία στον Πειραιά από περίπου 400 με 500 άτομα. Έξω από την ΟΙΚΟΜΕΤ υπάρχει μια διμοιρία ΥΜΕΤ που σαν καλά σκυλιά φυλάνε τα αφεντικά τους. Οι μπάτσοι τρώνε πολύ ξύλο και τρέπονται σε άτακτη φυγή.

Παραμονή πρωτοχρονιάς γίνεται δράση στο σταθμό της Ομόνοιας. Ο κόσμος παίρνει τα μικρόφωνα και σε ολόκληρο το σταθμό ακούγεται πολλές φορές ένα κείμενο αλληλεγγύης στην Κωνσταντίνα Κούνεβα. Κάποιοι υπάλληλοι του ΗΣΑΠ και του ΜΕΤΡΟ που ενοχλούνται από αυτό που γίνεται δηλώνουν ευθαρσώς ότι η Κούνεβα δεν είναι συνάδελφός τους οπότε το θέμα δεν τους αφορά! Στις 3 Ιανουαρίου γίνεται πορεία από 800 περίπου άτομα στα Πετράλωνα όπου και διέμενε η Κωνσταντίνα Κούνεβα. Στον τοπικό σταθμό του ΗΣΑΠ σπάζονται οι κάμερες, τα ακυρωτικά μηχανήματα και τα εκδοτήρια εισιτηρίων. Το ίδιο απόγευμα στο σταθμό του ΗΣΑΠ στην Ομόνοια δεκάδες σύντροφοι σπάνε όλα τα ακυρωτικά, τα εκδοτήρια, τις κάμερες, γράφουν συνθήματα και πετούν τρικάκια με μηνύματα αλληλεγγύης. Το ίδιο συμβαίνει την επόμενη μέρα στο σταθμό του ΗΣΑΠ στο Μοναστηράκι.

Πορεία αλληλεγγύης στην Κ. Κούνεβα στις 22 Ιανουαρίου 2009.

Στις 22 Ιανουαρίου η πρωτοβουλία πρωτοβάθμιων σωματείων, για την οποία θα μιλήσουμε παρακάτω, καλεί σε πορεία από τα Προπύλαια προς το υπουργείο εργασίας. Στην πορεία κατεβαίνουν περίπου 10.000 άνθρωποι. Εκτός από τα μπλοκ των σωματείων υπάρχουν μπλοκ αριστεριστών αλλά και του σύριζα. Το μπλοκ της συνέλευσης αλληλεγγύης είναι το πολυπληθέστερο και από αυτό ακούγονται ως επί το πλείστον προλεταριακά συνθήματα όπως «*πόλεμος ταξικός, όχι συνδικαλισμός*», «*η εθνική ενότητα είναι μια παγίδα, οι προλετάριοι δεν έχουνε πατρίδα*», «*εργάτες ξυπνάτε, τ' αφεντικά κρεμάτε*», «*μίσος, μίσος, μίσος ταξικό, σφαλιάρες και κλωτσιές σε κάθε αφεντικό*», «*τρομοκρατία είναι η μισθωτή σκλαβιά, καμιά ειρήνη με τ' αφεντικά*». Όταν η πορεία φτάνει στο υπουργείο ξεκινάει η σύγκρουση με τους μπάτσους. Η επάνοδος της προλεταριακής βίας αποδεικνύει ότι η εξέγερση του Δεκέμβρη δεν ξεχνιέται εύκολα. Ο κόσμος έχει κατέβει για να τα κάνει για μία ακόμα φορά μπάχαλο. Παρά τις προσπάθειες των μπάτσων, ο περισσότερος κόσμος καταφέρνει να περάσει, εκτός από τους συριζαίους που αποφασίζουν να κάνουν μεταβολή και να επιστρέψουν στα Προπύλαια. Το πλήθος συνεχίζει στην Πειραιώς σπάζοντας στο διάβα του ό,τι του προκαλεί αγανάκτηση. Τράπεζες, τζιπ, κυριλέ εστιατόρια, εναλλακτικά κουλτουρομάγαζα. Το πλήθος αποφασίζει να πάει στο Γκάζι, ένα από τα τερατουργήματα της καπιταλιστικής ανάπτυξης και πολεοδομίας. Μέσα σε αυτό το ναό του τίποτα ηχεί με πραγματικό πάθος το σύνθημα «*η μισθωτή εργασία είναι θάνατος, φωτιά στην κοινωνία του θεάματος*». Σπάζονται μαγαζιά όπου διάφορα αφεντικά θησαυρίζουν στις πλάτες των εργαζομένων τους πουλώντας τρέντι διασκέδαση. Η δική μας διασκέδαση συνεχίζεται υπό τους ήχους των σπασιμάτων. Ένα μεγάλο κομμάτι του κόσμου μπαίνει στο μετρό. Το σοκ

Πορεία αλληλεγγύης στην Κ. Κούνεβα στον Πειραιά.

του αποστειρωμένου χώρου ξεπερνιέται γρήγορα. Η γιορτή συνεχίζεται στις αποβάθρες. Όταν φτάνει το πρώτο τραίνο ο κόσμος δεν το αφήνει να φύγει μέχρι να προλάβουν να μπουν όλοι όσοι καταφθάνουν στην αποβάθρα. Τα αντιμπατσικά συνθήματα ηχούν σε ολόκληρο το τρένο: «*σε ένα λεπτό φεύγει το βαγόνι, μπάτσοι γουρούνια δολοφόνοι*», «*χωράνε κι άλλοι σε τούτο το βαγόνι, μπάτσοι γουρούνια δολοφόνοι*» και γενικά υπάρχει μεγάλος ενθουσιασμός. Ο κόσμος διαλύεται σε διάφορους σταθμούς.

Στις 31 Ιανουαρίου η συνέλευση αλληλεγγύης στην Κωνσταντίνα Κούνεβα καλεί σε πορεία στον Πειραιά. Βροχή με το τουλούμι, τα τρένα δε λειτουργούσαν και μπάτσοι παντού. Παρόλα αυτά 600 ή και περισσότερα άτομα σχηματίζουν ένα πολύ δυναμικό μπλοκ και ξεκινούν από το σταθμό του ΗΣΑΠ με συνθήματα «*στα μάτια βιτριόλι και σφαίρες στο ψαχνό, τον πόλεμο τον ζούμε κάθε μέρα εδώ*» και «*οι μπάτσοι δεν είναι παιδιά των εργατών, είναι τα σκυλιά των αφεντικών*». Γίνεται μια στάση στην ΟΙΚΟΜΕΤ όπου φεύγουν μπογιές προς τους μπάτσους. Η πορεία συνεχίζεται στους δρόμους του Πειραιά υπό καταρρακτώδη βροχή και στη διαδρομή σπάζονται κάμερες και ΑΤΜ. Καταλήγει στην Ευαγγελίστρια όπου ο κόσμος διαλύεται προς διάφορες κατευθύνσεις. Ενδιαφέρον ενσταντανέ: το παρεκκλήσι όπου ανάβουν κεριά οι πιστοί, φλεγόμενο και η καντηλανάφτισσα έτοιμη για το τρίτο εγκεφαλικό.

Ακυρωτικά εισιτηρίων τυλιγμένα με σακούλες σκουπιδιών

Μια πρακτική που χρησιμοποιήθηκε στην εξέγερση και που οι πρώτες απόπειρες εφαρμογής της έγιναν στο φοιτητικό κίνημα του 2006-7 είναι οι δράσεις σε σταθμούς του ΜΕΤΡΟ και του ΗΣΑΠ. Οι χώροι αυτοί, και κυρίως του ΜΕΤΡΟ, είναι η no man's land της καθημερινότητάς μας. Προορισμένοι από το κεφάλαιο αποκλειστικά και μόνο για τη γρήγορη μετακίνηση της εργατικής μας δύναμης και της καταναλωτικής μας δυνατότητας έχουν εξοβελίσει οποιαδήποτε άλλη μορφή κοινωνικής δραστηριότητας. Η ανατροπή της κανονικότητας μέσα σε αυτά τα κάτεργα της αποστείρωσης έχει μεγάλη σημασία όχι μόνο για λόγους αντιπληροφόρησης αλλά και ως δημιουργία πραγματικών καταστάσεων μέσα σε χώρους του ψεύτικου. Για την περίπτωση της Κωνσταντίνας Κούνεβα, λόγω και της εμπλοκής του ΗΣΑΠ, οργανώθηκαν πολλές δράσεις σε σταθμούς, όπως είδαμε και παραπάνω. Μια ομάδα ή περισσότερες σε συντονισμό μεταξύ τους καταλαμβάνουν σταθμούς όπου μοιράζονται προκηρύξεις, διαβάζονται τα κείμενα από τις κατειλημμένες μικροφωνικές των σταθμών και μπλοκάρονται τα ακυρωτικά μηχανήματα με διάφορους τρόπους όπως αφρό πολυουρεθάνης, σακούλες σκουπιδιών ή απλώς με τη φυσική παρουσία του κόσμου μπροστά στα μηχανήματα που λέει στους επιβάτες «μη χτυπάτε εισιτήριο» ή «αν σας ζητήσουν εισιτήριο δείξτε την προκήρυξη». Στις 13 Μαρτίου καταλαμβάνονται ταυτοχρόνως 6 σταθμοί του ΗΣΑΠ και του ΜΕΤΡΟ (Αιγάλεω, Αγ. Αντώνιος, Δάφνη, Νέα Ιωνία, Ταύρος και Μοναστηράκι) με τη συμμετοχή 200 περίπου συντρόφων από τις λαϊκές συνελεύσεις Πετραλώνων, Νέας Φιλαδέλφειας, Περιστερίου, Αγ. Δημητρίου, από στέκια και καταλήψεις και από τη συνέλευση αλληλεγγύης στην Κωνσταντίνα Κούνεβα.

Στόχοι επίσης έγιναν και οι επιθεωρήσεις εργασίας. Έτσι στις 7 Ιανουαρίου σπάζονται τα γραφεία της επιθεώρησης εργασίας στη Θεσσαλονίκη, ενώ στις 21 Ιανουαρίου γίνονται καταλήψεις στις επιθεωρήσεις εργασίας Αγίας Παρασκευής, Δάφνης και Πειραιά.

Μια πραγματικά εντυπωσιακή ενέργεια ήταν το κάψιμο τραίνων του ΗΣΑΠ στο σταθμό της Κηφισιάς στις 3 Μαρτίου. Η λυπητερή ήταν 16 εκατομμύρια ευρώ! Η ανάληψη ευθύνης της ενέργειας έγινε από τις Συμμορίες Συνείδησης–Εξτρεμιστές Περάματος. Στο κείμενό τους[3] καταφέρονται εναντίον της μισθωτής εργασίας και κάνουν κριτική στις μικρές παραχωρήσεις που μπορεί να αποσπάσει η συνδικαλιστική συνδιαλλαγή. Ωστόσο, στρέφονται και εναντίον των ίδιων των επιβατών των τρένων, που στην πλειοψηφία τους είναι προλετάριοι, θεωρώντας τους a priori συμβιβα-

3 Ολόκληρο το κείμενο της ανάληψης ευθύνης υπάρχει εδώ: http://athens.indymedia.org/front.php3?lang=el&article_id=997559

σμένους. Χαρακτηριστική είναι η αλαζονική αποστροφή τους ότι οι επιβάτες των τρένων έχουν «*ψαρίσιο βλέμμα απάθειας και αδιαφορίας*».

Φυσικά δε θα γλίτωναν από την προλεταριακή επίθεση οι εργολαβικές εταιρείες και οι εταιρείες ενοικίασης εργαζομένων. Στις 9 Ιανουαρίου σπάζονται τα γραφεία της ΟΙΚΟΜΕΤ και της Adecco στη Θεσσαλονίκη. 7 Φεβρουαρίου σπάζονται τα γραφεία της πολυεθνικής εταιρείας ενοικίασης εργαζόμενων Manpower πάλι στη Θεσσαλονίκη. Στις 17 Φεβρουαρίου γίνεται επίθεση από 100 άτομα στα γραφεία της ΟΙΚΟΜΕΤ στον Πειραιά. Στις 19 Φεβρουαρίου σπάζονται δύο ακόμα εργολαβικές εταιρείες, το μεσημέρι η Οικολογική στον Πειραιά και το απόγευμα η Αρ. Ηλία στον Άγιο Νικόλαο. Στις 2 Απριλίου, ημέρα απεργίας της ΓΣΕΕ, σπάζονται τα γραφεία του Πανελλήνιου Συνδέσμου Επιχειρήσεων Προστασίας Περιβάλλοντος (ΠΑ.Σ.Ε.Π.ΠΕ.) που βρίσκονται στο σημείο της προσυγκέντρωσης της πορείας. Ο ΠΑ.Σ.Ε.Π.ΠΕ. είναι συνδικαλιστικός φορέας των αφεντικών και μέλος του ΣΕΒ και περιλαμβάνει στους κόλπους του εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού. Στις 4 Απριλίου σπάζονται τα γραφεία της Οικολογικής στη Θεσσαλονίκη.

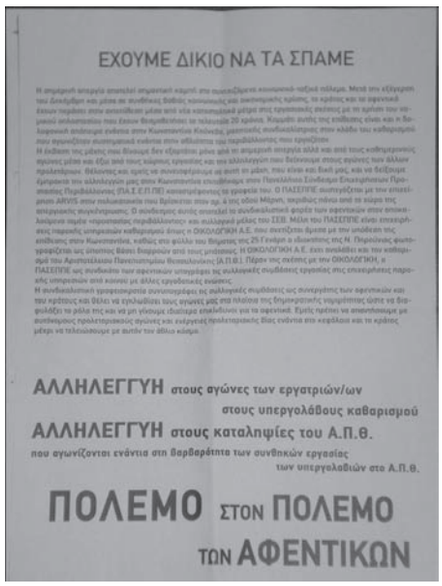

Προκήρυξη που μοιράστηκε στην απεργιακή πορεία στις 2 Απρίλη μετά την επίθεση στα γραφεία του ΠΑ.Σ.Ε.Π.ΠΕ.

Οι ενέργειες αυτές αρκετές φορές κατηγορήθηκαν ότι μένουν μόνο στο επίπεδο του συμβολικού. Άραγε αυτοί που έχουν αυτή την άποψη δεν αντιλαμβάνονται την υλική σημασία της συμβολικής διάστασης της επίθεσης στην Κωνσταντίνα Κούνεβα ως προειδοποίηση προς τους υπόλοιπους προλετάριους; Μέσα στην καπιταλιστική σχέση το κράτος και τα αφεντικά διεκδικούν το μονοπώλιο της βίας η οποία παίρνει διάφορες μορφές, όχι απαραίτητα φυσικής βίας, με κορυφαία μορφή το σκάνδαλο της μισθωτής εργασίας. Πέραν όμως της αμφισβήτησης του μονοπωλίου της βίας, οι προλεταριακές αυτές επιθέσεις χαρακτηρίζονται από ενότητα μορφής και περιεχομένου. Σύμφωνα με τα λεξικά, σύμβολο είναι οτιδήποτε χρησιμοποιείται για να παραστήσει κάτι άλλο. Ωστόσο, η προλεταριακή βία παριστάνει αυτό ακριβώς που είναι: βία εναντίον του κεφαλαίου. Τα κτίρια των εταιρειών που δέχτηκαν επιθέσεις δεν είναι απλώς σύμβολα του κεφαλαίου αφού αποτελούν ρεαλιστικότατα κάτεργα μισθωτών και σταθερό κεφάλαιο που χρησιμοποιείται στη διαδικασία αξιοποίησης. Τα αφεντικά είναι σίγουρο ότι δε νιώθουν καθόλου άνετα με τις εν λόγω επιθέσεις γι' αυτό και αποφασίζουν, όπως στην περίπτωση της ΟΙΚΟΜΕΤ, να μεταφέρουν τα γραφεία τους άρον-άρον προς άγνωστη κατεύθυνση ή, όπως στην περίπτωση του ΠΑ.Σ.Ε.Π.ΠΕ., να βάλουν στο site τους δελτία τύπου λέγοντας ότι είναι αθώοι επαγγελματίες που εργάζονται για το καλό της πατρίδας και ότι οι δράστες τούς μπέρδεψαν δήθεν με κάποιους άλλους... Η προλεταριακή βία, σε αντίθεση με το θεαματικό ένοπλο της κάθε πρωτοπορίας, αποτελεί πραγματική ανταρσία στον κόσμο της κανονικότητας του κεφαλαίου, **μέσα και ενάντια στο θέαμα**. Η *δημιουργική καταστροφή*, μια έννοια που χρησιμοποιούν τα κοπρόσκυλα του φιλελευθερισμού για να περιγράψουν το μηχανισμό ανάπτυξης του κεφαλαίου, στα χέρια των προλετάριων μετατρέπεται στο «*θα οικοδομήσουμε κατεδαφίζοντας*» του Προυντόν. Θα οικοδομήσουμε τον κομμουνισμό κατεδαφίζοντας τον εαυτό μας ως τάξη. Ως αυτόνομη συλλογική δράση η προλεταριακή βία οικοδομεί εκείνες τις σχέσεις μεταξύ των προλετάριων που τους καθιστούν επικίνδυνους για το κεφάλαιο και τη δημοκρατία, την πολιτική μορφή του. Η δυναμική αυτών των δράσεων προωθεί τη συντριβή της μισθωτής εργασίας, δηλαδή τη συντριβή της καπιταλιστικής σχέσης.

Η ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΥ

Τόσο μέσα στην εξέγερση όσο και μετά ήρθαμε αντιμέτωποι με μια αναδυόμενη φιλοσυνδικαλιστική-εργατίστικη τάση μέσα στους κόλπους του α/α χώρου. Σύμφωνα με τους υποστηρικτές αυτής της τάσης μπορούμε να διακρίνουμε στο συνδικαλισμό δύο βασικές μορφές: από τη μία τη συνδικαλιστική γραφειοκρατία και από την άλλη τα ανεξάρτητα σωματεία βάσης που χαρακτηρίζονται από οριζόντιες διαδικασίες. Οι φιλοσυνδικαλιστές δεν κάνουν κριτική στη λειτουργία των συνδικάτων εντός του καπιταλισμού αλλά προσπαθούν με έναν αντιφατικό τρόπο να συνδέσουν το συνδικαλιστικό αγώνα με την παραβατική

εργατική συμπεριφορά. Στρέφονται επίσης ενάντια στις γραφειοκρατικές μεθόδους των διαπραγματεύσεων και στους δυσμενείς για τους εργάτες συμβιβασμούς (χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το σύνθημα «ΓΣΕΕ ταξική, η δεύτερη κατάληψη θα είναι οριστική»). Η συγκεκριμένη τάση προβάλλει τη φιγούρα του επισφαλούς εργάτη ο οποίος υποτίθεται ότι υπερέχει ποιοτικά σε σχέση με τους φοιτητές, τους «λούμπεν», τους άνεργους από τη μια, δηλ. τα «μη παραγωγικά» κομμάτια του προλεταριάτου ή τους δημόσιους υπάλληλους από την άλλη, δηλ. τα δήθεν προνομιούχα. Συνθήματα όπως «εργατική έφοδος στον ουρανό» και «ο επόμενος Δεκέμβρης να είναι εργατικός» είναι χαρακτηριστικά της *εργατίστικης* οπτικής τους και της, ηθελημένα ή όχι, ***προώθησης των διαχωρισμών εντός του προλεταριάτου***.

Η δική μας κριτική δεν έχει να κάνει με τη μία ή την άλλη μορφή συνδικαλιστικής οργάνωσης. Εξάλλου η μορφή αυτή αλλάζει καθώς μεταβάλλονται οι όροι της αναπαραγωγής της καπιταλιστικής σχέσης. Δεν είναι τυχαίο ότι σε μια εποχή επέκτασης των επισφαλών εργασιακών σχέσεων στους νέους προλετάριους υπήρξε η ανάγκη δημιουργίας μαχητικών σωματείων βάσης επισφαλών εργαζομένων. Ενώ όμως η μορφή μπορεί να αλλάζει η ουσία παραμένει ίδια, ότι ο συνδικαλισμός, γραφειοκρατικός ή μη, είναι μέσο διαπραγμάτευσης της εργατικής μας δύναμης. Η πώληση όμως της εργατικής μας δύναμης αποτελεί τον *πυρήνα* της καπιταλιστικής σχέσης. Η μετατροπή της **ζωντανής μας δραστηριότητας** σε **εμπόρευμα** και η αναγκαία πώληση αυτού του εμπορεύματος (εργατική δύναμη), για λόγους φυσικής και κοινωνικής **επιβίωσης**, αποτελούν την προϋπόθεση του καπιταλιστικού συστήματος. Όσο το προλεταριάτο αγωνίζεται *εντός* των συνδικαλιστικών πλαισίων παραμένει **τάξη του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής** απαιτώντας λύσεις **εντός του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής**. Το ζητούμενο για μας είναι πώς μπορεί να μετατραπεί ακόμα και ο στενά συνδικαλιστικός αγώνας –ένας τρόπος δράσης δηλ. που κανένας εργαζόμενος δεν μπορεί σε κάποιες φάσεις να αποφύγει– σε αγώνα ενάντια στην ίδια την καπιταλιστική σχέση. Ωστόσο, αυτή η μετατροπή περνάει αναπόφευκτα μέσα από την αμφισβήτηση του ίδιου του συνδικαλισμού και μέσα από τον αγώνα εναντίον της δημοκρατικής νομιμότητας, των θεσμικών του εργαλείων και κυρίως από τον αγώνα εναντίον του κατακερματισμού του προλεταριάτου (κλαδικού, ομοιοεπαγγελματικού, εθνικού κοκ) που μπορεί να προωθεί.

Στις 5 Ιανουαρίου τέσσερα πρωτοβάθμια σωματεία (Πανελλαδικό Σωματείο Μισθωτών Τεχνικών, Σύλλογος Υπαλλήλων Βιβλίου-Χάρτου Αττικής, Σωματείο Εργαζομένων στις Ταχυδρομικές και Ταχυμεταφορικές Επιχειρήσεις Αττικής, Σωματείο Εργαζομένων στα Φροντιστήρια Καθηγητών) καλούν σε σύσκεψη άλλα πρωτοβάθμια σωματεία για να συζητήσουν και να αναλάβουν πρωτοβουλίες σχετικά με την υπόθεση της Κ. Κούνεβα. Η σύσκεψη προγραμματίζεται για τις 7 Ιανουαρίου 7 η ώρα το απόγευμα, δηλαδή ακριβώς την ίδια μέρα και ώρα που είναι προγραμματισμένη η συνέλευση αλληλεγγύης στην Κ. Κούνεβα, η μοναδική συνέλευση με άμεσα αντανακλαστικά από την πρώτη στιγμή και με συμμετοχή στις περισσότερες δράσεις. Προφανώς αυτή η σύμπτωση δεν ήταν καθόλου τυχαία. Οι συνδικαλιστές είχαν μάλιστα το θράσος να ανακοινώσουν στη συνέλευση αλληλεγγύης, μέσω αντιπροσώπων, το πρόγραμμα δράσης τους και να ζητήσουν τη στήριξή της! Δηλαδή από τη μια λειτουργώ σαφώς ανταγωνιστικά και από την άλλη μια χαρά μου κάνεις για το μπούγιο. Και το μπούγιο τόσο της συνέλευσης αλληλεγγύης όσο και του ευρύτερου κόσμου του α/α χώρου το είχαν ανάγκη οι συνδικαλιστές για να πετύχουν τους στόχους τους αφού οι ίδιοι δεν είναι σε θέση, και ενδεχομένως δεν τους ενδιαφέρει, να συσπειρώσουν τα ίδια τους τα μέλη. Σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα η πρωτοβουλία είχε καταφέρει να έχει στους κόλπους της 90 (!) πρωτοβάθμια σωματεία, μέσα σε αυτά και η ΠΕΚΟΠ. Αυτό τυπικά μεταφράζεται σε χιλιάδες εργαζομένους τους οποίους εκπροσωπούν.

Καθαρίστριες σε απεργία τον Φεβρουάριο του 1949 στην Αγγλία.

Ωστόσο, κάποιοι συνδικαλιστές δεν ενημερώνουν καν τα μέλη των σωματείων τους για τις αποφάσεις που έχουν πάρει ενώ προγραμματίζουν δράσεις σε ώρες εργασίας, χωρίς να κηρύσσουν απεργία ή έστω στάση εργασίας για να συμμετέχουν όσοι εργαζόμενοι θέλουν. Πόνταραν βέβαια στη συνέλευση αλληλεγγύης και στον α/α χώρο που θα έβγαζε τη λάντζα στηρίζοντας το *δίκαιο* αγώνα των συνδικαλιστών. Ποιος όμως ήταν ο στόχος αυτού του *δίκαιου* αγώνα;

Από την αρχή αίτημα της πρωτοβουλίας πρωτοβάθμιων σωματείων ήταν η κατάργηση του **«δουλεμπορίου»** στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα και η μονιμοποίηση όλων των εργαζόμενων στο δημόσιο (ανάλογα με τον φορέα που εργάζονταν). Αυτή η ρητορική περί **«δουλεμπορίου»** και **«εργασιακού μεσαίωνα»** υιοθετήθηκε αβασάνιστα από ένα μεγάλο κομμάτι του κινήματος αλληλεγγύης. Δεν μας κάνει εντύπωση που για μία ακόμα φορά το πολύ σοβαρό θέμα της αλλαγής των εργασιακών σχέσεων στο σύγχρονο αναδιαρθρωμένο καπιταλισμό αντιμετωπίζεται με τόσο πρόχειρο τρόπο.

Η χρήση της λέξης **δουλεμπόριο** μυστικοποιεί την πραγματικότητα των εργασιακών σχέσεων στον καπιταλισμό. Ο δούλος στερείται την ελευθερία του και αποτελεί ιδιοκτησία κάποιου άλλου ατόμου, του αφέντη του. Το σπάσιμο αυτής της καταναγκαστικής σχέσης μπορεί να επιφέρει σωματική τιμωρία ή ακόμα και θάνατο. Μια τέτοια συνθήκη σίγουρα δεν ισχύει για τις εργασιακές σχέσεις όπως αυτές διαμορφώνονται μέσα από τις νομικές μορφές του κεφαλαίου. Ακόμα και οι περιβόητες εργολαβικές εταιρείες ή οι εταιρείες ενοικίασης εργαζόμενων λειτουργούν με την καπιταλιστική σχέση εκμετάλλευσης της εργασίας: ο εργαζόμενος πουλάει «ελεύθερα» την εργατική του δύναμη στον καπιταλιστή, ο καπιταλιστής αγοράζει την εργατική δύναμη –όχι τον ίδιο τον εργαζόμενο– με στόχο να αντλήσει υπεραξία από αυτή. Ένας από τους τρόπους για να αυξήσει τα κέρδη του είναι η μείωση του άμεσου και του έμμεσου μισθού στο ελάχιστο δυνατό χρησιμοποιώντας όλες τις δυνατότητες που του προσφέρει ο συλλογικός καπιταλιστής (το κράτος) –νόμιμες ή παράνομες– και εκμεταλλευόμενος κατά κύριο λόγο την αδυναμία των ταξικών αγώνων στον εκάστοτε κλάδο. Οι εργολαβικές εταιρείες στον κλάδο του καθαρισμού πατώντας επάνω στην απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων που προωθεί το κράτος τα τελευταία χρόνια και στη μη ύπαρξη αγώνων από την πλευρά των εργαζόμενων κατάφεραν να αυξήσουν το βαθμό εκμετάλλευσης και να πετύχουν υψηλά ποσοστά κέρδους.[4] Οι εργασιακές συνθήκες των καθαριστριών λοιπόν δεν αποτελούν εξαίρεση αλλά χαρακτηρίζουν τον εργασιακό βίο όλο και περισσότερων προλετάριων. Από τη δεκαετία του 90 το κράτος έχει ξεκινήσει την επίθεσή του με στόχο την υποτίμηση της εργατικής δύναμης, την πειθάρχηση και τον κατακερματισμό του προλεταριάτου.[5] Η ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων –μία από τις μεθόδους υποτίμησης, πειθάρχησης και κατακερματισμού– μάς αφορά όλους αφού μπορεί να έχει επιπτώσεις ακόμα και σε όσους εργάζονται με συμβάσεις αορίστου χρόνου και όχι μόνο μια μερίδα εργαζόμενων–«δούλων». Μιλώντας λοιπόν για «δουλεμπόριο» αποκρύπτουμε ταυτόχρονα τόσο τον πραγματικό χαρακτήρα των εργασιακών σχέσεων των καθαριστριών όσο και την έκταση αλλά και τις διαφορετικές όψεις με τις οποίες εμφανίζεται αυτό που αποκαλείται «επισφάλεια» και υποβιβάζουμε την αλληλεγγύη σε φιλανθρωπία. Αυτή η φιλανθρωπική οπτική εντάσσεται σε μια εργαλειακή-πρωτοποριακή αντίληψη. Οι εκφραστές αυτής της αντίληψης, κυρίως αριστεροί συνδικαλιστές και φιλοσυνδικαλιστές, υποστηρίζουν ότι οι αλληλέγγυοι είναι **υποκατάστατα** του αγώνα που οφείλουν να στηρίζουν άνευ όρων τις κινήσεις και τα αιτήματα της ΠΕΚΟΠ, στην προκειμένη περίπτωση, ενώ τα **πραγματικά υποκείμενα** είναι οι καθαρίστριες... Φυσικά, οι συγκεκριμένοι συνδικαλιστές και φιλοσυνδικαλιστές αποκρύπτουν το γεγονός ότι στην πραγματικότητα είναι αυτοί και όχι τα «πραγματικά υποκείμενα» που καθορίζουν (ή προσπαθούν να καθορίσουν) την ατζέντα του αγώνα ενάντια στις μεταμορφώσεις της μισθωτής σχέσης και ότι το κάνουν μέσα από τους διάφορους παραγοντισμούς τους.

Ας επιστρέψουμε όμως στα αιτήματα των συνδικαλιστών: κατάργηση του «δουλεμπορίου» και των εργολαβικών εταιρειών και μονιμοποίηση των καθαριστριών στο δημόσιο. Αυτά μοιραία συνδέθηκαν με το μόνιμο **πολιτικό αίτημα** των αριστερών για «μόνιμη και σταθερή δουλειά για όλους» ή ακόμα χειρότερα με το «δικαίωμα στην εργασία». Τι ζητάνε οι αριστεροί συνδικαλιστές στην πραγματικότητα; Επιστροφή στο σοσιαλδημοκρατικό, γιατί όχι και στον κρατικό, καπιταλισμό. Επιστροφή δηλαδή σε εκείνη την καπιταλιστική ρύθμιση που στόχο είχε να εξουδετερώσει τους επαναστατικούς αγώνες των αρχών του 20ου αιώνα μέσω της ενσωμάτωσης και της αφομοίωσης. Μιας ρύθμισης όπου ο κρατικός παρεμβατισμός βάζει τη σφραγίδα του στις απαιτήσεις της εργατικής τάξης και τις ικανοποιεί εν μέρει με αντάλλαγμα την επιτήρηση, την αύξηση της παραγωγικότητας και τη διαίρεση του προλεταριάτου. Και ας μην ξεχνάμε ότι

4 Ορισμένα από τα συμφωνητικά που έχουν υπογραφεί ανάμεσα σε εργολαβικές εταιρείες και δημόσιους οργανισμούς προβλέπουν έως και μηδενικά ποσοστά κέρδους! Φυσικά, αυτή η αντίφαση μεταξύ τυπικού συμφωνητικού και πραγματικών κερδών ερμηνεύεται αν λάβει κανείς υπόψη του το γεγονός ότι οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας καταστρατηγούνται συστηματικά λόγω της ανοχής του καπιταλιστικού κράτους απέναντι στις παραβιάσεις της εργατικής νομοθεσίας και της ανυπαρξίας των ταξικών αγώνων στον κλάδο του καθαρισμού.

5 Η επίθεση αυτή περιγράφεται αναλυτικά στην μπροσούρα *Σκοτώνουν τα άλογα στη δουλειά και όταν γεράσουν τα θάβουν ιδίοις εξόδοις* που έχει εκδώσει η Ομάδα ενάντια στον εκβιασμό της μισθωτής εργασίας.

η σημερινή νεοφιλελεύθερη απορρύθμιση είναι απότοκο της αποτυχίας της σοσιαλδημοκρατίας και της απονομιμοποίησης του σταλινισμού. Στην παρούσα καπιταλιστική φάση πάντως, η επιστροφή στη σοσιαλδημοκρατία είναι μάλλον ουτοπικό αίτημα. Εν μέσω κρίσης του νεοφιλελευθερισμού τόσο τα αφεντικά όσο και οι κοινοβουλευτικοί πολιτικοί σχηματισμοί δεν προτίθενται να επιστρέψουν σε ένα σύστημα που έπεσε σε βαθιά κρίση τη δεκαετία του 70 λόγω των προλεταριακών αγώνων μέσα και έξω από τους χώρους εργασίας.

Με αυτό το δεδομένο, όταν έχεις ως αίτημα τη «μόνιμη και σταθερή δουλειά για όλους» –που στην πραγματικότητα μεταφράζεται ως «μόνιμη και σταθερή δουλειά για λίγους»– πρέπει να περιμένεις τα χειρότερα ως απάντηση από το κράτος. Η λύση που έδωσε το κράτος ήταν διαγωνισμός στα πλαίσια του ΑΣΕΠ ώστε να προσληφθούν στον ΗΣΑΠ οι καθαρίστριες-ές της ΟΙΚΟΜΕΤ. Αρχικά αυτή η λύση θεωρήθηκε «μεγάλη νίκη» του αγώνα της ΠΕΚΟΠ και των πρωτοβάθμιων σωματείων. Και πώς να μη θεωρηθεί «νίκη» αφού οι συνδικαλιστές πρέπει να έχουν απτά αποτελέσματα στα χέρια τους για να έχουν λόγο ύπαρξης, οπότε η παραμικρή παραχώρηση αναγορεύεται σε θρίαμβο του συνδικαλισμού. Στη συγκεκριμένη περίπτωση το να μιλάμε για νίκη είναι τουλάχιστον παραπλανητικό τη στιγμή που έχουμε μπροστά μας μια ξεκάθαρη ήττα. Για να καταλάβουμε όμως το μέγεθος της ήττας θα πρέπει πρώτα να περιγράψουμε το τοπίο που επικρατούσε και επικρατεί μέσα στο χώρο των καθαριστριών.

Πριν την επίθεση στην Κ. Κούνεβα οι αγώνες στον κλάδο των καθαριστριών ήταν αδύναμοι έως ανύπαρκτοι. Όσες-οι εργαζόμενες-οι αντιμετώπιζαν προβλήματα στο χώρο εργασίας είτε υπέκυπταν στους εκβιασμούς της εργοδοσίας λόγω των γενικότερων επισφαλών συνθηκών της ζωής τους (οι περισσότεροι είναι προσωρινοί, μετανάστες ή γυναίκες μεγάλης ηλικίας) είτε απευθύνονταν κατά μόνας στην ΠΕΚΟΠ για να λύσουν κάποιο πρόβλημά τους με την εργοδοσία. Ενώ κανείς θα περίμενε ότι η επίθεση στην Κ. Κούνεβα θα δημιουργούσε τις προϋποθέσεις για μια κινητοποίηση των εργαζόμενων στον καθαρισμό, τουλάχιστον στο χώρο του ΗΣΑΠ, αυτό δεν έγινε ποτέ. Ελάχιστες καθαρίστριες συντάχθηκαν με το Δ.Σ. της ΠΕΚΟΠ και κατ' επέκταση με την πρωτοβουλία των πρωτοβάθμιων σωματείων και τη ρητορική περί δουλεμπορίου που αναφέραμε παραπάνω. Επίσης δεν υπήρξε κανενός είδους υποστήριξη από τους υπόλοιπους εργαζόμενους στον ΗΣΑΠ που προφανώς λόγω της ανώτερης θέσης τους στην ιεραρχία της μισθωτής εργασίας δεν έδειξαν αλληλεγγύη στις καθαρίστριες που δουλεύουν στον ίδιο χώρο με αυτούς, παρά το γεγονός ότι και οι ίδιοι δέχονται επίθεση από το κεφάλαιο και το κράτος και θα μπορούσαν, μέσω των ζητημάτων που άνοιξε η επίθεση στην Κούνεβα, να θέσουν **και** δικά τους αιτήματα.

Μέσα σε αυτό το τοπίο ο ΑΣΕΠ, που ήρθε ως απάντηση στο αίτημα των συνδικαλιστών να φύγουν οι «δουλέμποροι», έπεσε σαν βόμβα που αποτελείωσε και την παραμικρή πιθανότητα κοινού αγώνα από την πλευρά των καθαριστριών. Ο ΑΣΕΠ, εναντίον του οποίου δόθηκαν αγώνες στο παρελθόν, και όχι βέβαια από τη σκοπιά της κοινωνίας των βυσμάτων, είναι το κατεξοχήν επιλεκτικό εργαλείο του καπιταλιστικού κράτους που μέσω της αξιολόγησης επιτείνει τους διαχωρισμούς και τον ανταγωνισμό μεταξύ των προλετάριων. Στη συγκεκριμένη περίπτωση των καθαριστριών τα πράγματα χοντραίνουν ακόμα περισσότερο. Ως γνωστόν στον ΑΣΕΠ δεν μπορούν να συμμετάσχουν άτομα που προέρχονται από χώρες εκτός της ευρωπαϊκής ένωσης, δηλαδή το **60% τουλάχιστον** των καθαριστριών-ών που εργάζονται στον ΗΣΑΠ. Οι εργαζόμενοι-μη κοινοτικοί πολίτες θα πεταχτούν έξω για να έχουν ***μόνιμη και σταθερή δουλειά*** οι εργαζόμενοι-κοινοτικοί πολίτες. Στα λιμνάζοντα νερά του ΗΣΑΠ δημιουργείται μια πρωτοβουλία από 70 εργαζόμενες-πολίτες οι οποίες τάσσονται υπέρ του ΑΣΕΠ. Οι εργαζόμενες-μη πολίτες αντιλαμβάνονται ότι οι διεργασίες και ο «αγώνας» που δίνεται όχι μόνο δεν τις αφορά αλλά στρέφεται ξεκάθαρα εναντίον τους και φυσικά δε δείχνουν καμία αλληλεγγύη στις 70. Η ΠΕΚΟΠ και η πρωτοβουλία των σωματείων αρχικά βγάζουν ανακοίνωση όπου αναφέρουν ρητώς ότι αυτή η εξέλιξη αποτελεί «*νίκη του αγώνα για την κατάργηση του δουλεμπορίου*». Η ανακοίνωση ***εξαφανίζεται*** από το site της ΠΕΚΟΠ όταν αρχίζει να γίνεται κριτική από αρκετούς αλληλέγγυους σε σχέση με τον ΑΣΕΠ. Πρέπει εδώ να αναφέρουμε ότι ξεκάθαρα και δημόσια εναντίον του ΑΣΕΠ τοποθετήθηκε **μόνο** η συνέλευση αλληλεγγύης στην Κ. Κούνεβα όταν στην πορεία της 19ης Μαΐου κατέβηκε με το πανό «**Ούτε ΑΣΕΠ, ούτε κοινοτικοί, ούτε μη κοινοτικοί. Αγώνας ενάντια στη μισθωτή σκλαβιά**».

Δεκέμβρης 2008

Η ΠΕΚΟΠ ποτέ δεν πήρε επίσημα θέση εναντίον του ΑΣΕΠ. Κράτησε για ένα διάστημα μια μεσοβέζικη στάση, υποστηρίζοντας από τη μια μεριά ότι δεν πρέπει να πεταχτούν έξω από τον ΗΣΑΠ οι μη κοινοτικοί (πολλοί από τους οποίους είναι και μέλη του σωματείου) και στηρίζοντας από την άλλη μεριά την

πρωτοβουλία των 70 (ανάμεσα στους οποίους υπάρχουν επίσης μέλη του σωματείου). Φυσικά πρέπει να θυμόμαστε πάντα ότι όταν μιλάμε για την ΠΕΚΟΠ μιλάμε για ένα πρωτοβάθμιο σωματείο που, όπως κάθε συνδικαλιστικός φορέας, χρειάζεται απτά αποτελέσματα εν είδει νικών, μεγάλων ή μικρών. Έτσι η ΠΕΚΟΠ κάποια στιγμή πήρε ξεκάθαρη θέση υπέρ του ΑΣΕΠ προωθώντας τη λογική των «σταδιακών» νικών, παρόλο που πέτυχε εν τω μεταξύ, χάρη στη δράση του κινήματος αλληλεγγύης, να αναγκάσει τον Οικονομάκη να μετατρέψει όλες τις συμβάσεις στην ΟΙΚΟΜΕΤ σε αορίστου χρόνου, να δώσει βαρέα και ανθυγιεινά ένσημα και να επαναπροσλάβει δύο εργαζόμενες που είχαν απολυθεί.[6] Σύμφωνα με την προαναφερόμενη «λογική των σταδίων», καβατζώνουμε πρώτα τους κοινοτικούς στον ΗΣΑΠ, πετάμε έξω τους μη κοινοτικούς και μετά κάνουμε αγώνα για να μπουν και οι μη κοινοτικοί! Όταν όμως το σωματείο υιοθετεί πολιτικά αιτήματα σοσιαλδημοκρατικής κατεύθυνσης[7] ενώ ταυτόχρονα δεν υπάρχει αγωνιστική δυναμική μέσα στους χώρους εργασίας (όλο αυτό το διάστημα δεν έγινε από τις καθαρίστριες ούτε μια απεργία, ούτε καν μια στάση εργασίας) τα πράγματα μπορεί να πάρουν αναπάντεχη τροπή. Ο ΗΣΑΠ λοιπόν διαμήνυσε ότι θα φύγει ο Οικονομάκης από τον ΗΣΑΠ διότι λήγει η σύμβασή του και πλέον τον καθαρισμό θα αναλάβουν εργαζόμενοι της πρώην Ολυμπιακής με μετάταξη. Φεύγει λοιπόν ο δουλέμπορος από τον ΗΣΑΠ...

Ως αλληλέγγυοι, το να προτάσσαμε το ένα ή το άλλο αίτημα για τις καθαρίστριες θα αποτελούσε κλασική περίπτωση πρωτοποριακής λογικής. Τα αιτήματα αφορούν τους άμεσα ενδιαφερόμενους και πρέπει να διατυπώνονται από αυτούς, δηλαδή από τους προλετάριους που συμμετέχουν σε έναν αγώνα στον εργασιακό τους χώρο. Αυτό που μας αναλογεί είναι να κάνουμε κριτική τόσο στους δικούς μας αγώνες όσο και σε αγώνες άλλων κομματιών του προλεταριάτου και τα αιτήματά τους, έχοντας πάντα ως στόχο την άρση των διαχωρισμών και την κυκλοφορία των αγώνων. Βέβαια στην περίπτωση των καθαριστριών δεν είχαμε, τουλάχιστον μέχρι τώρα, κάποιο αγώνα που να συσπειρώνει σημαντική μερίδα της βάσης. Οτιδήποτε συνέβη περιορίστηκε στα συνδικαλιστικά πλαίσια δραστηριοποίησης ενός Δ.Σ. και συσπείρωσε ελάχιστους εργαζόμενους. Αυτό και μόνο αρκεί για να ερμηνεύσουμε την επέλαση του κράτους και των αφεντικών εναντίον των εργαζομένων. Ωστόσο, σημαντικό ρόλο στη μη κινητοποίηση των καθαριστριών έπαιξαν και οι χειρισμοί που έκαναν οι συνδικαλιστές. Ήδη τον Ιανουάριο, λίγο μετά την επίθεση στην Κ. Κούνεβα και με ένα κίνημα αλληλεγγύης πολύ ισχυρό, το ΔΣ της ΠΕΚΟΠ απέκλειε το ενδεχόμενο απεργίας ή στάσης εργασίας διότι «οι γυναίκες φοβούνται», όπως δήλωσε η αντιπρόεδρος του σωματείου σε εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στην κατειλημμένη ΕΣΗΕΑ. Επέλεξαν δηλαδή, μαζί και με τα υπόλοιπα σωματεία, τις διαπραγματεύσεις δια πληρεξουσίου με τα αφεντικά, τις επιθεωρήσεις εργασίας, τους διευθυντές του ΗΣΑΠ, τα κόμματα και πάει λέγοντας. Συν το ότι επέλεξαν το σύνθημα «έξω οι εργολάβοι», λες και το κράτος είναι ο ιδανικός εργοδότης.[8]

Κλείνοντας, πιστεύουμε ότι αξίζει να επαναλάβουμε όσα καταληκτικά λέγαμε στην προκήρυξη που μοιράσαμε στην πορεία της 19ης Μαΐου: «*Η "τέχνη του διαχωρισμού" λοιπόν δεν εξασκείται μόνο από τα αφεντικά αλλά και από τους θεσμικούς (πολιτικούς ή συνδικαλιστικούς) εκπροσώπους μας ανεξάρτητα από τις καλές τους προθέσεις. Δικός μας στόχος είναι να απεγκλωβιστούμε από τα πλαίσια της θεσμικής και δημοκρατικής νομιμότητας και να απαντήσουμε με αυτόνομους προλεταριακούς αγώνες και ενέργειες προλεταριακής βίας ενάντια στο κεφάλαιο και το κράτος μέχρι να τελειώσουμε με αυτόν τον άθλιο κόσμο. Κι αυτό δεν είναι μια έτοιμη λύση, είναι ένα στοίχημα που βάζουμε όσοι φροντίζουμε να ανοίγουμε διαρκώς ζητήματα αντί να τα κλείνουμε με συνοπτικές διαδικασίες*».

Jocelyne

---

6 Πρέπει να πούμε ότι αυτές οι πολύ σημαντικές παραχωρήσεις απαξιώθηκαν ή ακόμα και καταγγέλθηκαν (από τους αριστεριστές της Κόντρας) ως αναγνώριση του καθεστώτος των εργολαβιών. Ιδού που μπορεί να σε οδηγήσει η σοσιαλδημοκρατική λογική.

7 Εδώ παρουσιάζεται το εξής παράδοξο: το ΔΣ της ΠΕΚΟΠ, με την αγαστή συνεργασία κάποιων αριστερών παραγόντων, αναλαμβάνει να κάνει σοσιαλδημοκρατική πολιτική περιφέροντας σε όλα τα κόμματα του κοινοβουλίου μια νομοθετική ρύθμιση για την κατάργηση των εργολαβιών και την επέκταση του ΑΣΕΠ ώστε να μπορούν να προσλαμβάνονται στο δημόσιο μη κοινοτικοί εργαζόμενοι. Ακόμα και από τη σκοπιά της αποτελεσματικότητας της συνδικαλιστικής δράσης μια τέτοια κίνηση είναι εκτός τόπου και χρόνου. Η επαναφορά της σοσιαλδημοκρατικής ρύθμισης του καπιταλισμού θα απαιτούσε μια εντελώς διαφορετική πολιτική κατάσταση, δηλαδή την ύπαρξη ισχυρών πολιτικών δυνάμεων που θα έθεταν έναν τέτοιο στόχο στα σοβαρά.

8 Χαρακτηριστικό παράδειγμα που διαψεύδει τα περί ιδανικού ή καλύτερου εργοδότη είναι οι καθαρίστριες της Αγροτικής Τράπεζας. Το 2005 μέσω ενός προεδρικού διατάγματος έγιναν μονιμοποιήσεις των συμβασιούχων καθαριστριών που πληρούσαν τις προϋποθέσεις. Αυτό σήμαινε ότι οι καθαρίστριες που δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις (173 από τις 751) πετάχτηκαν έξω. Στη συνέχεια, η διοίκηση της Αγροτικής μείωσε τις ώρες εργασίας τους και κατά συνέπεια το μισθό τους και τα ένσημά τους, τις υποχρέωσε να τρέχουν από υποκατάστημα σε υποκατάστημα, με δικά τους έξοδα, για να συμπληρώνουν τις ώρες εργασίας, δουλεύοντας ουσιαστικά περισσότερες ώρες λόγω της μετακίνησης και παίρνοντας λιγότερα λεφτά. Επειδή προφανώς οι συγκεκριμένες εργαζόμενες δεν είναι ικανοποιημένες από τη «μόνιμη και σταθερή δουλειά» τους έχουν κάνει μια σειρά κινητοποιήσεων μαζί με τους υπόλοιπους συναδέλφους τους στην Αγροτική.

Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΥ

Η Κωνσταντίνα Κούνεβα δέχτηκε δολοφονική επίθεση με βιτριόλι από τα αφεντικά γιατί αγωνίστηκε ενάντια στην άγρια εκμετάλλευση της εργασίας στον κλάδο του καθαρισμού όπου εργαζόταν. Ο αγώνας της Κωνσταντίνας αποτελεί έμπνευση για ένα ευρύ κίνημα αλληλεγγύης που γεννήθηκε μέσα στην εξέγερση του Δεκέμβρη. Κομμάτι αυτού του κινήματος είμαστε κι εμείς που από την πρώτη στιγμή θεωρήσαμε τη μάχη της Κωνσταντίνας ενάντια στην εκμετάλλευση της μισθωτής εργασίας ως δική μας. Το κίνημα που αναπτύχθηκε κατάφερε να φέρει στην επιφάνεια περισσότερο από κάθε άλλη φορά το ζήτημα της επιβολής των επισφαλών εργασιακών σχέσεων ως κομμάτι της επίθεσης του κεφαλαίου ενάντια στην τάξη μας.

Η πραγματικότητα των επισφαλών εργασιακών σχέσεων στον κλάδο του καθαρισμού δεν αποτελεί εξαίρεση αλλά χαρακτηρίζει τον εργασιακό βίο όλο και περισσότερων προλετάριων, μεταναστών και ντόπιων, «κοινοτικών» και «μη-κοινοτικών». Δυστυχώς, οι ταξικοί αγώνες μέσα στους χώρους εργασίας είναι αδύναμοι και δεν θα μπορούσε να αποτελεί εξαίρεση και ο κλάδος του καθαρισμού. Παρόλα αυτά το κίνημα αλληλεγγύης έδωσε μεγάλη ώθηση ώστε να αναγκαστούν για πρώτη φορά τα αφεντικά να διαπραγματευτούν με την ΠΕΚΟΠ, πρωτοβάθμιο σωματείο του κλάδου, που ταυτόχρονα ενισχύθηκε από νέες αγωνίστριες. Όμως, η προοπτική καλυτέρευσης των εργασιακών σχέσεων που ανοίχτηκε, δημιούργησε νέα προβλήματα που σχετίζονται με το ίδιο το πλαίσιο της συνδικαλιστικής διαπραγμάτευσης. Τα συνδικάτα, πρωτοβάθμια ή όχι, πρέπει να παρουσιάζουν στα μέλη τους απτά αποτελέσματα. Η λογική όμως της αποτελεσματικότητας μπορεί να οδηγήσει σε «μικρές νίκες» που τελικά να αποδειχτούν μεγάλες ήττες. Το σύνθημα της ΠΕΚΟΠ και των πρωτοβάθμιων σωματείων που τη στηρίζουν «έξω οι εργολάβοι από τον ΗΣΑΠ» απαντήθηκε από τη διοίκηση του ΗΣΑΠ με την πρόταση να γίνουν προσλήψεις μέσω του ΑΣΕΠ πετώντας έξω τους «μη κοινοτικούς», δηλαδή τους εργαζόμενους-μη πολίτες, και ικανοποιώντας τους «κοινοτικούς», δηλαδή τους εργαζόμενους-πολίτες. Αυτό δημιούργησε μια εκβιαστική κατάσταση στις καθαρίστριες και είχε ως συνέπεια να διασπαστούν όσες κινητοποιούνται με τη δημιουργία πρωτοβουλίας εργαζομένων στον εργολάβο καθαριότητας του ΗΣΑΠ που τίθενται σαφώς υπέρ της λύσης του ΑΣΕΠ σε αντιδιαστολή με άλλα μέλη της ΠΕΚΟΠ που τίθενται εναντίον του. (Ας μην ξεχνάμε ότι ο ΑΣΕΠ είναι ένα από τα βασικά εργαλεία της τέχνης του διαχωρισμού που ασκούν τα αφεντικά, καθώς χωρίζει τους υποψήφιους για διορισμό στο δημόσιο σε «άξιους» και «ανάξιους» και έχουν γίνει στο παρελθόν αγώνες εναντίον του).

Οι «λύσεις» που προκύπτουν από τη διαπραγμάτευση αφεντικών-συνδικάτων αναπαράγουν πάντοτε διαχωρισμούς ανάμεσα στους προλετάριους, και πρώτα-πρώτα κλαδικούς ή επαγγελματικούς διαχωρισμούς εφόσον τα σωματεία είναι οργανωμένα σε κλαδική ή επαγγελματική βάση. Παραπέρα, στον ΗΣΑΠ υπάρχει ήδη ο διαχωρισμός ανάμεσα σε μόνιμους και προσωρινούς που πάει τώρα να ενισχυθεί ακόμα περισσότερο με το διαχωρισμό ανάμεσα σε εργάτες-πολίτες που μένουν και εργάτες-μη πολίτες που φεύγουν. Οι πρόσφατες αυτές εξελίξεις ενίσχυσαν την πεποίθησή μας ότι ο μόνος τρόπος αντιμετώπισης αυτής της «τέχνης του διαχωρισμού» είναι η επικοινωνία μας μέσα από κοινούς αγώνες που πάνε πέρα από την κλαδική λογική ή τη λογική του «μικρότερου κακού», μέσω των οποίων θα μπορέσουμε να βάλουμε συνολικά το ζήτημα της ικανοποίησης των αναγκών μας. Όσοι δεν τρέφουν ρεφορμιστικές ψευδαισθήσεις ξέρουν ότι η πραγματική ικανοποίηση των αναγκών του προλεταριάτου ως τάξης που αρνείται τον εαυτό της αναγκαστικά περνάει μέσα από την *κατάργηση της μισθωτής εργασίας*. Αν θέλουμε λοιπόν να σταματήσουμε να επιδιώκουμε μικροβελτιώσεις που, όπως αποδεικνύεται, θα αφορούν πάντα λίγους και θα παγιδεύουν τους πολλούς, οφείλουμε κατ' αρχήν να φέρουμε στην επιφάνεια ό,τι τείνει στην υπέρβαση των διαχωρισμών. *Τα αιτήματα στο επίπεδο της τακτικής και του καθημερινού αγώνα μπορεί να είναι χρήσιμα όταν δε γίνονται* αυτοσκοπός, *όταν τόσο αυτά όσο και ο τρόπος ικανοποίησής τους γίνονται όπλα που προωθούν το συνολικό αγώνα και τον τελικό σκοπό*. Αυτή η σχέση ανάμεσα στην επίλυση άμεσων προβλημάτων και ικανοποίησης των αναγκών ΟΛΩΝ μας δεν είναι ένα εύκολα επιλύσιμο ζήτημα.

Αντίθετα με όσους έχουμε διαλέξει το δύσκολο δρόμο της ενοποίησης από τα κάτω και της άρνησης των διαχωρισμών, η αριστερά που έχει τις λύσεις έτοιμες στο τσεπάκι θέτει αιτήματα όπως «μόνιμη και σταθερή δουλειά για όλους», «δικαίωμα στην εργασία», κλπ ως διαρκή **πολιτικά προτάγματα**. Τα πολιτικά αυτά αιτήματα αναφέρονται σε μια προηγούμενη ρύθμιση των εργασιακών σχέσεων που αντιστοιχούσε σε μια συνολικότερη πολιτική ρύθμιση του καπιταλισμού, τη σοσιαλδημοκρατική. Οι υποστηρικτές δηλαδή αυτών των αιτημάτων επαγγέλλονται έναν σοσιαλδημοκρατικό καπιταλισμό. Πέραν του γεγονότος ότι στη σημερινή περίοδο κρίσης του καπιταλισμού αυτός ο στόχος είναι πραγματικά ουτοπικός καθώς δεν υπάρχουν οι ισχυρές πολιτικές δυνάμεις που θα τον έθεταν στα σοβαρά, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η κλαδική, εθνοτική κ.λπ. διάσπαση του προλεταριάτου δεν είναι ένα αντικειμενικό γεγονός, είναι απότοκο της εποχής της σοσιαλδημοκρατίας εναντίον της οποίας αγωνιστήκαμε στο παρελθόν για να εισπράξουμε κατόπιν τη νεοφιλελεύθερη απορρύθμιση.

Η «τέχνη του διαχωρισμού» λοιπόν δεν εξασκείται μόνο από τα αφεντικά αλλά και από τους θεσμικούς (πολιτικούς ή συνδικαλιστικούς) εκπροσώπους μας ανεξάρτητα από τις καλές τους προθέσεις. Δικός μας στόχος είναι να απεγκλωβιστούμε από τα πλαίσια της θεσμικής και δημοκρατικής νομιμότητας και να απαντήσουμε με αυτόνομους προλεταριακούς αγώνες και ενέργειες προλεταριακής βίας ενάντια στο κεφάλαιο και το κράτος μέχρι να τελειώσουμε με αυτόν τον άθλιο κόσμο. Κι αυτό δεν είναι μια έτοιμη λύση, είναι ένα στοίχημα που βάζουμε όσοι φροντίζουμε να ανοίγουμε διαρκώς ζητήματα αντί να τα κλείνουμε με συνοπτικές διαδικασίες.

Ομάδα ενάντια στον εκβιασμό της μισθωτής εργασίας

19/5/2009

ΕΝ ΕΙΔΕΙ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Μετά την πρώτη εβδομάδα της εξέγερσης, μια από τις άμεσες προτεραιότητές μας ήταν η καταγραφή των σημαντικότερων γεγονότων της προς ενημέρωση συντρόφων στο εξωτερικό. Λόγω της άμεσης εμπλοκής μας σ' αυτά, η καταγραφή αυτή πήρε τη μορφή ενός πολύ χοντρικού χρονολογίου των γεγονότων της Αθήνας στα αγγλικά, συμπληρωμένου με ένα ιστορικό των αντίστοιχων γεγονότων στη Θεσ/νίκη γραμμένο από την ομάδα Blaumachen και άλλους συντρόφους. Αποστείλαμε και τα δυο χρονολόγια, μαζί με κάποιες προκηρύξεις του Δεκέμβρη, σε δεκάδες αποδέκτες στο εξωτερικό. (Το χρονικό της Αθήνας δημοσιεύεται, εμπλουτισμένο, στο παρόν τεύχος). Αργότερα, στα τέλη Γενάρη 2009, μαζί με την ίδια ομάδα συνθέσαμε μια πρώτη ανάλυση της εξέγερσης, το κείμενο με τίτλο *Like a Winter with a thousand Decembers*, το οποίο επίσης απεστάλη στο εξωτερικό.[1]

Όλα αυτά τα αναφέρουμε γιατί τα παραπάνω κείμενα, μαζί με ένα παλαιότερο κείμενό μας, το *The Permanent Crisis in Education,*[2] αποτέλεσαν ένα μέρος του πρωτογενούς υλικού που χρησιμοποίησε η ομάδα Theorie Communiste (TC), για να γράψει *Το Αόρατο Φράγμα* (*Le Plancher de Verre*) που ακολουθεί εδώ μεταφρασμένο. Όλα τα ανωτέρω κείμενα και χρονολόγια βρίσκονται επίσης στο βιβλίο που εξέδωσε σχετικά με το Δεκέμβρη του 2008 στην Ελλάδα, *Les emeutes en Grece,* εκδ. Senonevero (http://senonevero.net).

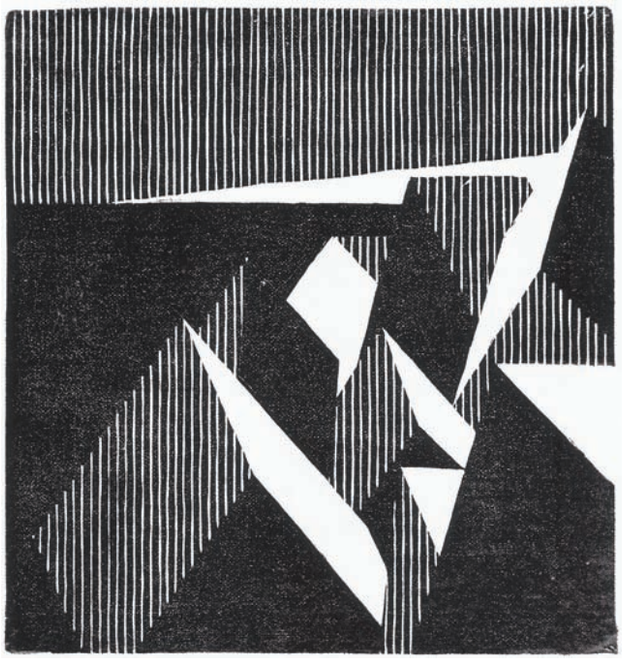

Το *Αόρατο Φράγμα* μεταφράστηκε αρχικά από ένα πρώην μέλος των ΠτΓ (που είχε ήδη κάνει κάποιες μικροαλλαγές πραγματολογικού χαρακτήρα στην αρχική μορφή του κειμένου, πριν αυτό δημοσιευθεί), αλλά η τελική απόδοση που παρουσιάζουμε εδώ έγινε από τον Θέμη Μ. που, σε συνεργασία με την TC, έχει γράψει όλες τις θεωρητικού τύπου υποσημειώσεις.

Οι σύντροφοι της TC είναι παλιοί μας γνώριμοι. Στο 16ο τεύχος του ομώνυμου περιοδικού της, το 2000, η ομάδα αυτή είχε αναδημοσιεύσει το κείμενό μας *Πόλεμος, Ειρήνη και Κρίση της Αναπαραγωγής του Ανθρώπινου Κεφαλαίου* στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Μια πρώτη αναφορά σ' αυτήν, ή μάλλον σε ένα μέλος της, είχαμε κάνει στο τεύχος των ΠτΓ νο 6 το 1997, με τη δημοσίευση ενός αποσπάσματος από το βιβλίο που είχε γράψει τότε ως απεργός στη διάρκεια των κινητοποιήσεων του δημόσιου τομέα στη Γαλλία το 1995 ενάντια σ' ένα πακέτο μέτρων, γνωστό ως «Juppe Plan». Εκτενέστερη αναφορά, ωστόσο, είχε γίνει στο τεύχος 11 των ΠτΓ, στο *Επίμετρο στο Κείμενο των Ντωβέ-Νεζίκ* «Προλεταριάτο και Εργασία: Μια ιστορία Αγάπης;» Εκεί, σχολιάζοντας τη διαμάχη της TC με τους Ντωβέ-Νεζίκ, είχαμε κάνει μια πολύ σύντομη και, σε ορισμένα σημεία, ανακριβή (όπως οι ίδιοι μας επισήμαναν) περιγραφή των απόψεών τους. Ας δώσουμε το λόγο στους ίδιους, λοιπόν, μεταφράζοντας κάποια αποσπάσματα από την αυτοπαρουσίασή τους, που ολόκληρη θα τη βρει κανείς στην ιστοσελίδα τους http://theoriecommuniste.communisation.net.

ΠΟΙΟΙ ΕΙΜΑΣΤΕ

Το πρώτο τεύχος του περιοδικού Theorie Communiste εκδόθηκε το 1977. Η αρχική ομάδα συγκροτήθηκε το 1975. Προηγουμένως, κάποια μέλη αυτής της ομάδας εκδίδαν το περιοδικό Intervention Communiste (δημοσιεύτηκαν δύο τεύχη το 1972 και το 1973) και συμμετείχαν στο περιοδικό Cahiers du communisme de conseils.[3] *Το τελευταίο έβγαινε στη Μασσαλία από το*

---

1 Το κείμενο αυτό βρίσκεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://libcom.org/library/winter-thousand-decembers-tptgblaumachen.

2 http://libcom.org/news/the-permanent-crisis-education-on-some-recent-struggles-greece-28102008. Τις απόψεις που περιέχονται σ' αυτό το αγγλικό κείμενο έχουμε αναπτύξει στα τεύχη 7 (1998) και 12-13 (2007), καθώς και στον πρόλογο του βιβλίου *Κρίση, Αναδιάρθρωση και Ταξική Πάλη στα Πανεπιστήμια* (εκδ. Κόκκινο Νήμα, 2008).

3 (στμ) Εκτός από τα δύο τεύχη του περιοδικού Intervention Communiste, η ίδια ομάδα εξέδωσε τέσσερα

1968 μέχρι το 1973 και είχε στενές σχέσεις με την ομάδα ICO (Informations et Correspondance Ouvriere, που έκτοτε ονομάζεται Echanges et Mouvement). Η ομάδα αποχώρησε από το Cahiers du communisme de conseils μόλις το τελευταίο άρχισε να συγχωνεύεται με την ομάδα Revolution Internationale (ICC). Η σύντομη ιστορία που ακολουθεί μας επιτρέπει, εν μέρει, να καταπιαστούμε με τα προβλήματα και τα ζητήματα που μας απασχολούσαν από τις απαρχές της ομάδας.

Στις αρχές της δεκαετίας του '70, μια ολόκληρη τάση που τοποθετείτο ήδη κριτικά απέναντι στην ιστορική υπερ-αριστερά άρχισε να θεωρεί ανεπαρκείς κάποιες όψεις της ανάλυσης της υπερ-αριστεράς, και ιδιαίτερα την κριτική που εκείνη άσκησε σε όλες τις πολιτικές και συνδικαλιστικές διαμεσολαβήσεις που μορφοποιούν το ανήκειν του προλεταριάτου, ως τάξης, στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής. Στον απολογισμό του κύματος των ταξικών αγώνων στα τέλη της δεκαετίας του '60 που μπορούμε να κάνουμε, η έκκληση για ταξική δράση καθεαυτή αποκρύπτει το ουσιώδες ζήτημα: δεν πρόκειται για ένα ζήτημα επανανακάλυψης μιας καθαρής επιβεβαίωσης του προλεταριάτου. Η επανάσταση, η κατάργηση του κεφαλαίου, θα είναι η άμεση άρνηση όλων των τάξεων, συμπεριλαμβανομένου και του προλεταριάτου. Ωστόσο, δε θέλαμε να υιοθετήσουμε την προσέγγιση του Invariance, που ξεκινώντας από αυτήν την παρατήρηση κατέληξε να απορρίψει κάθε ταξική προοπτική βασισμένη στις αντιφάσεις της υπάρχουσας κοινωνίας και της επανάστασης, ούτε αυτή του Mouvement Communiste, με ηγετική μορφή τον Ζαν Μπαρό, που, με μια ένεση Μπορντιγκισμού, προσπάθησε να ριζοσπαστικοποιήσει την προβληματική της υπερ-αριστεράς.

Στην αρχή η θεωρητική δουλειά της TC (σε συνεργασία με την ομάδα που εξέδιδε το Negation) συνίστατο στην επεξεργασία της έννοιας του προγραμματισμού. Η κρίση στα τέλη της δεκαετίας του '60/ αρχές της δεκαετίας του '70 ήταν η πρώτη κρίση του κεφαλαίου κατά τη διάρκεια της πραγματικής υπαγωγής της εργασίας στο κεφάλαιο. Σηματοδότησε το τέλος όλων των προηγούμενων κύκλων οι οποίοι, από τις αρχές του 19ου αιώνα, είχαν ως άμεσο περιεχόμενο και στόχο την ενίσχυση της τάξης εντός του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής και την επιβεβαίωσή της ως τάξη της παραγωγικής εργασίας, μέσω της κατάληψης της εξουσίας και της εγκαθίδρυσης μιας μεταβατικής περιόδου. Πρακτικά και θεωρητικά, ο προγραμματισμός ορίζει όλη αυτήν την περίοδο των ταξικών αγώνων του προλεταριάτου. Παρότι το Echanges (που εκδίδεται στα αγγλικά και στα γαλλικά) ανανέωσε αναγκαστικά αυτήν την προβληματική, παραμένει στην ίδια γενική βάση, ότι δηλαδή το προλεταριάτο σε κάθε αγώνα πρέπει να ανακαλύψει ξανά τον εαυτό του· η επανάσταση γίνεται η διαδικασία των αγώνων, η διαδικασία αυτής της κατάκτησης του εαυτού του.

Το κεντρικό θεωρητικό ζήτημα συνεπώς είναι το εξής: πώς μπορεί το προλεταριάτο, δρώντας αυστηρά ως τάξη αυτού του τρόπου παραγωγής, στην αντίφασή του με το κεφάλαιο εντός του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, να καταργήσει τις τάξεις, και συνεπώς και τον εαυτό του, δηλαδή να παραγάγει τον κομμουνισμό; Μια απάντηση σ' αυτό το ερώτημα που κάνει αναφορά σε κάποιο είδος ανθρώπινης φύσης πίσω από το προλεταριάτο ή στην ανθρώπινη δραστηριότητα πίσω από την εργασία, όχι μόνο παγιδεύεται σε ένα φιλοσοφικό τέλμα αλλά επιπλέον επιστρέφει συνεχώς στο ζήτημα ότι η ταξική πάλη του προλεταριάτου μπορεί μόνο να ξεπεράσει τον εαυτό της στο βαθμό που ήδη εκφράζει κάτι που την

δελτία με τίτλο Bulletin Communiste. Το κείμενο *Βιετνάμ: Πόλεμος, Ειρήνη και Κέρδος* (Φεβρουάριος 1973) συν ένα ακόμα κείμενο από το Bulletin Communiste, το *Η Πάλη των Τάξεων στην Ελλάδα* (για την εξέγερση του Πολυτεχνείου), δημοσιεύτηκαν στα τεύχη 5 και 6 του *Πεζοδρομίου* τις χρονιές 1975 και 1976. Ακούγεται απίστευτο σήμερα, αλλά το πρώτο αντιεξουσιαστικό περιοδικό των τελευταίων σαράντα χρόνων στην Ελλάδα δεν ξεκίνησε με τη δημοσίευση αναρχικών αλλά κομμουνιστικών κειμένων! Στα έξι πρώτα τεύχη του *Πεζοδρομίου* (1973-1976) δημοσιεύτηκαν κείμενα της Καταστασιακής Διεθνούς, της Intervention Communiste, του Le Mouvement Communiste (που εξέδιδε στις αρχές της δεκαετίας του '70 ο Ζιλ Ντωβέ, με το ψευδώνυμο Μπαρό), του περιοδικού La Voyou (που εξέδιδε η Negation, μια ομάδα με την οποία η Intervention Communiste είχε μια σύντομη συνεργασία την περίοδο 1974-1976). Σε όσους γνωρίζουν τη δραστηριότητα των ΠτΓ τα τελευταία είκοσι χρόνια είναι νομίζουμε περιττό να επισημάνουμε την καθοριστική επίδραση που είχαν πάνω μας αυτές οι παλιές εκδόσεις της Διεθνούς Βιβλιοθήκης και τα κείμενα του Άγι Στίνα.

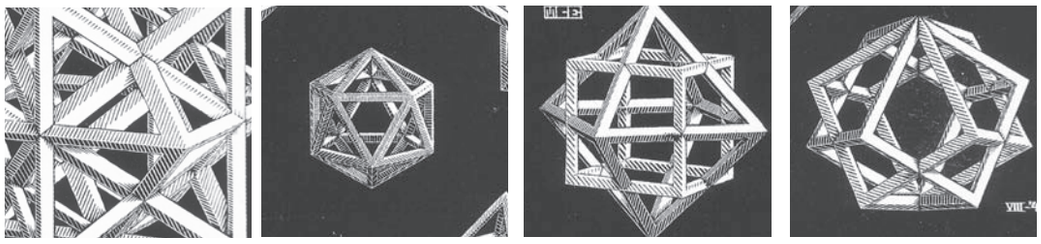

υπερβαίνει και την επιβεβαιώνει (κάτι τέτοιο βλέπουμε ακόμα και στις σημερινές θεωρητικές διατυπώσεις του "κινήματος άμεσης δράσης"). Ο ιδρωμένος μεροκαματιάρης έχει αντικατασταθεί από τον Άνθρωπο, αλλά το πρόβλημα δεν άλλαξε, και παραμένει αυτό της 'υπέρβασης' (Aufhebung)».

Πώς απαντά η ΤΟ στο ερώτημα που η ίδια θέτει, ο αναγνώστης θα το διαπιστώσει αν διαβάσει το κείμενο που ακολουθεί ή αν ανατρέξει φυσικά στο υπόλοιπο κομμάτι της αυτοπαρουσίασής τους στην προαναφερόμενη ηλεκτρονική διεύθυνση.

Τόσο στο *Αόρατο Φράγμα* όσο και γενικότερα στο θεωρητικό έργο της ΤΟ αναγνωρίζουμε μια συγκεκριμένη κοινότητα απόψεων, κυρίως σε ό,τι αφορά την άποψη ότι τα κοινωνικά κινήματα αποκαλύπτουν μια βαθιά κρίση αναπαραγωγής της καπιταλιστικής σχέσης, τον ορισμό της κομμουνιστικοποίησης,[4] την κριτική του συνδικαλισμού και της δημοκρατίας.

Το συγκεκριμένο κείμενο διαφέρει από πολλά άλλα που γράφτηκαν για την εξέγερση του Δεκέμβρη επειδή δεν είναι μια συνήθης περιγραφική παράθεση γεγονότων. Αντίθετα αποτελεί μια από τις λίγες προσπάθειες ανάλυσης της εξέγερσης εντός ενός θεωρητικού πλαισίου και το ότι μάλιστα προέρχεται από το εξωτερικό, κάνει την προσπάθεια αυτή ακόμα πιο ενδιαφέρουσα.

Στα θετικά του κειμένου θα συμπεριλαμβάναμε την παρουσίαση της κοινωνικής κατηγορίας νεολαία ως κομμάτι του προλεταριάτου, την αναγνώριση ότι το κίνημα του Δεκέμβρη δεν ήταν αυτάρεσκο και αυτοαναφορικό (δηλ. δεν προωθούσε έναν εναλλακτικό τρόπο ζωής), την κριτική στο μιλιταντισμό (συνδικαλιστικού ή πολιτικού τύπου). Επειδή όμως ακόμα κι αυτά τα αντιμετωπίζουμε από άλλη οπτική γωνία και επειδή οι διαφωνίες μας είναι πολύ περισσότερες από τις συμφωνίες μας, γι' αυτό χρειάστηκε να γράψουμε το εκτενές επίμετρο που ακολουθεί. Ένα πράγμα, όμως, παραμένει αδιαμφισβήτητο: το κείμενο αυτό αποτέλεσε για μας *τροφή για σκέψη και δημιουργική αντιπαράθεση.*

---

4 Η προβληματική της κομμουνιστικοποίησης έγινε γνωστή στην Ελλάδα από το βιβλίο του Ζιλ Ντωβέ, *Έκλειψη και Επανεμφάνιση του Κομμουνιστικού Κινήματος*, που εκδόσαμε το 2002. Σε πρόσφατη επιστολή του προς τα ΠτΓ (12/10/09), ο Ντωβέ μας έδωσε ορισμένες διευκρινήσεις σε σχέση με την ιστορία του όρου: *«Δεν είμαι σίγουρος ποιός πρωτοχρησιμοποίησε τη λέξη. Απ' όσο μπορώ να θυμηθώ ήταν ο Ντομινίκ Μπλανκ, στις συνομιλίες που είχαμε μαζί του το 1972-74 και αργότερα στο Un Monde sans Argent (Για ένα κόσμο χωρίς χρήμα), το οποίο δημοσιεύτηκε σε τρία μικρά φυλλάδια το 1975-76. Ανεξάρτητα από το ποιος έπλασε τη λέξη, η ιδέα κυκλοφορούσε εκείνη την εποχή σε ένα μικρό κύκλο ανθρώπων που συνδέονταν με το βιβλιοπωλείο La Vieille Taupe (1965-72). Μετά τα γεγονότα του Μάη του 68, ο βιβλιοπώλης, ο Pierre Guillaume, πρώην μέλος του Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα και του Pouvoir Ouvrier, και στενός φίλος για ένα διάστημα του Ντεμπόρ, προωθούσε σταθερά την ιδέα της επανάστασης ως κομμουνιστικοποίησης, μάλλον χωρίς να χρησιμοποιεί τη φράση. Σε κάθε περίπτωση πάντως ήταν ο Ντ. Μπλανκ αυτός που πρώτος τόνισε δημόσια τη σημασία της. Στο Για ένα κόσμο χωρίς χρήμα έλεγε ότι η διαφορά ανάμεσα στην κομμουνιστική επανάσταση και όλες τις παραλλαγές του ρεφορμισμού δεν είναι ότι η επανάσταση προϋποθέτει την εξέγερση, αλλά ότι αυτή η εξέγερση πρέπει να αρχίσει άμεσα να κομμουνιστικοποιεί την κοινωνία... ειδάλλως δεν θα αποκτήσει ποτέ κανένα κομμουνιστικό περιεχόμενο. Με αυτήν την έννοια, το Για ένα κόσμο χωρίς χρήμα είναι ένα θεμελιώδες κείμενο... Η έννοια της κομμουνιστικοποίησης ήταν κάτι πολύ περισσότερο από απλή διανοητική σύλληψη· ήταν ριζωμένη σε μια (μικρής κλίμακας, φυσικά) πρακτική και ιστορική εμπειρία».*

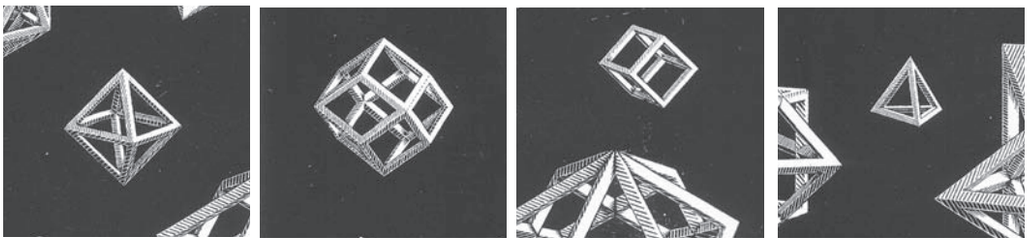

ΤΟ ΑΟΡΑΤΟ ΦΡΑΓΜΑ

Σχετικά με τις ταραχές στην Ελλάδα[1]

Οι ταραχές[2] (ή η διάχυτη και κατακερματισμένη στο χώρο και στο χρόνο εξέγερση) οι οποίες ξέσπασαν στην Ελλάδα μετά τη δολοφονία του νεαρού Αλέξη το βράδυ της 6ης Δεκεμβρίου 2008 είναι παραγωγοί θεωρίας. Αποτελούν έμπρακτα, δηλαδή συνειδητά, την κατανόηση αυτού του κύκλου αγώνων από τον ίδιο του τον εαυτό, την κατανόηση του τωρινού του σταδίου, αποτελούν ένα θεωρητικό και χρονολογικό ορόσημο. Παρά τους περιορισμούς του, το κίνημα αυτό αποτελεί την πρώτη προλεταριακή (αν και όχι καθολική) αντίδραση στην κρίση του αναδιαρθρωμένου κεφαλαίου. Ως παραγωγός θεωρίας, το κίνημα αυτό μπορεί, περισσότερο ή λιγότερο αυθαίρετα, να εξεταστεί με βάση τα παρακάτω έξι θεμελιώδη χαρακτηριστικά:

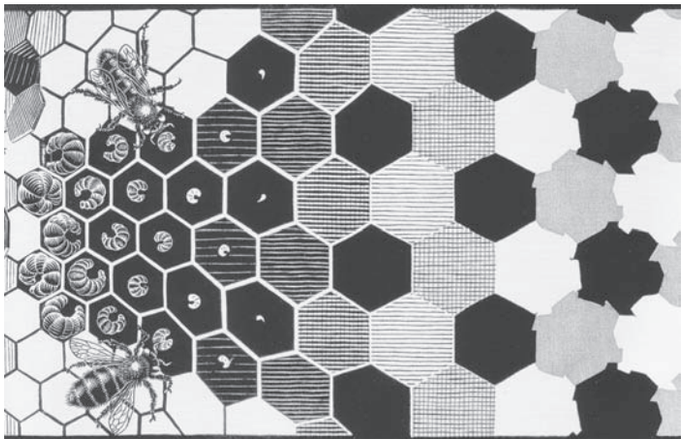

- η πρακτική και ο λόγος αυτών των ταραχών μετασχηματίζουν την παρούσα κρίση της καπιταλιστικής αναπαραγωγής σε κρίση του *μέλλοντος* αυτού του τρόπου παραγωγής·
- μέσα σε μια τοπολογία της αναπαραγωγής των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων, οι ταραχές αναδεικνύουν τη στιγμή της καταπίεσης και του *εξαναγκασμού* στο πλαίσιο της αυτοπροϋπόθεσης του κεφαλαίου.[3]
- οι ταραχές θέτουν το ζήτημα του «περιφερειακού» ή μη χαρακτήρα των εξεγερμένων σε σχέση

1 Σημ. του μετ.: Το κείμενο αυτό περιλαμβάνεται, μαζί με ντοκουμέντα από την Ελλάδα, στο βιβλίο: Theo Cosme, «Les emeutes en Grece», εκδ. Senonevero, Μασσαλία 2009. Σε αυτό ακριβώς το βιβλίο αναφέρονται οι συγγραφείς όταν μιλούν για το «παρόν βιβλίο». Η μετάφραση του κειμένου είναι προϊόν συλλογικής δουλειάς, και οι παρατηρήσεις που αναφέρονται ως «σημειώσεις του μεταφραστή» δεν υπονοούν αναγκαστικά το ίδιο πρόσωπο.

2 ["Emeutes"]. Ο ελληνικός όρος εξέγερση χρησιμοποιήθηκε ευρέως από τους ίδιους τους συμμετέχοντες για να περιγράψουν αυτό που συνέβαινε. Ο όρος αυτός μπορεί να μεταφραστεί στα γαλλικά ως "soulevement", "rebellion", "insurrection", "emeute". Ο όρος "soulevement" είναι πολύ ουδέτερος· ο όρος "rebellion" δεν υπονοεί ιδιαίτερες μορφές δράσης· ο όρος "insurrection" είναι πολύ ισχυρός σε σχέση με αυτό που πραγματικά συνέβη στην Ελλάδα: ποτέ δεν επιδιώχθηκε, ούτε έγινε εφικτή, ούτε διακυβεύτηκε η ανατροπή της εξουσίας και των παραγωγικών σχέσεων που αυτή εκφράζει· ο όρος "emeute" αντιστοιχεί στην πρακτική μορφή του ξεσηκωμού (soulevement), στον αυθόρμητο χαρακτήρα του και στην «ανταρσία» ("rebellion") ως άρνηση που εκδηλώθηκε μέσα του.

3 Σημ. του μετ.: Ως «αυτοπροϋπόθεση του κεφαλαίου» νοείται η κίνηση με την οποία το κεφάλαιο, μέσα στην ίδια τη διαδικασία παραγωγής, συνεχώς προϋποθέτει και αναπαράγει την καταστατική κοινωνική σχέση μεταξύ καπιταλιστικής τάξης και προλεταριάτου (δες και το απόσπασμα του Μαρξ στη σημείωση 12). Πρόκειται για μια κίνηση που ξαναβάζει όλους τους όρους της αναπαραγωγής της κοινωνίας στα χέρια του κεφαλαίου, τους δίνει την ειδικά καπιταλιστική μορφή τους, και που παράγεται ως αντικειμενική εξέλιξη, ως οικονομία. Όπως αναφέρεται σε άλλο κείμενο της Theorie Communiste, *«η δραστηριότητα της καπιταλιστικής τάξης συνίσταται στο να μετατρέψει την αναπαραγωγή του κεφαλαίου σε αυτοπροϋπόθεση του κεφαλαίου – δηλαδή μια αυτόματη διαδικασία στην οποία η αναπαραγωγή του κεφαλαίου εμφανίζεται ως αναγκαιότητα που διαθέτει τους δικούς της οικονομικούς νόμους αναπαραγωγής, δοσμένους από το γεγονός ότι όλοι οι όροι αναπαραγωγής της κοινωνίας ορθώνονται απέναντί της μέσα στο κεφάλαιο ως αξία προς αξιοποίηση [...] Η θέση του κεφαλαίου σε σχέση με την ολότητα είναι διαφορετική από τη θέση του προλεταριάτου και πηγάζει από το ίδιο το περιεχόμενο της εκμετάλλευσης : το κεφάλαιο είναι ο φορέας της γενικής αναπαραγωγής και η δράση του γίνεται αντικειμενοποίηση της σχέσης μεταξύ των τάξεων υπό μορφή οικονομικής ανάπτυξης»*. Έτσι, η αναπαραγωγή ολόκληρης της κοινωνίας γίνεται σύμφωνα με τους νόμους και τις κατηγορίες του κεφαλαίου, του κυρίαρχου πόλου της σχέσης, και μέσα από τη διαδικασία αυτή συγκροτείται ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής.

με έναν «πυρήνα» της εργατικής τάξης, δηλαδή το ζήτημα της ενότητας της τάξης και της ανασύνθεσής της·

- οι ταραχές αυτές ξεπερνούν την αντιφατική δυναμική του αγώνα ενάντια στη CPE («σύμβαση πρώτης πρόσληψης») στη Γαλλία, κάτι που δεν είναι άσχετο με το δεύτερο σημείο·
- η αντικειμενικότητα της πορείας του κεφαλαίου ξεπερνιέται μέσα στον αγώνα και οι δραστηριότητες των αντιπαρατιθέμενων τάξεων εμφανίζονται ως επιλογές, αποφάσεις, τακτικές, στρατηγικές·
- οι ταραχές αυτές οδηγούν σε έναν προβληματισμό πάνω στη θεωρία της αξίας και την κρίση του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, υπό το φως μιας επίθεσης στο κεφάλαιο έξω από την παραγωγή και της επέκτασης των πρακτικών του μπλοκαρίσματος.

(Σε κάθε ενότητα θίγονται παραπάνω από ένα από τα σημεία αυτά.)

1) ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Θα μπορούσαμε ασφαλώς να ανατρέξουμε στις αναλύσεις που έχουν γίνει πάνω στη διαρκή κρίση του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα (και την επανεμφάνιση των αγώνων που διεξάγονται εκεί): η επιλεκτικότητά του που γίνεται ολοένα και λιγότερο ανεκτή, η «εντατικοποίηση της φοιτητικής εργασίας», το διαρκές ψέμα του περί των ευκαιριών που προσφέρει, το γεγονός ότι, από «κοινωνικός ανελκυστήρας», γίνεται απλή αντανάκλαση «των αδικιών και των κοινωνικών χασμάτων». Η παρακολούθηση των σπουδών γίνεται απλή αποδοχή (*χωρίς αντιστάθμισμα)* όλων των σχέσεων εκμετάλλευσης που δίνουν μορφή και περιεχόμενο στο συνολικό σύστημα διδασκαλίας. Είναι αναγκαίο να τα υπενθυμίσουμε όλα αυτά, και το κείμενο των «Παιδιών της Γαλαρίας» (ΠτΓ), *Η διαρκής κρίση της εκπαίδευσης: σχετικά με ορισμένους πρόσφατους αγώνες στην Ελλάδα,* το κάνει πολύ καλά.[4] Αλλά αυτό δεν αρκεί, πρέπει να πάμε πιο μακριά. Αν, σε πολλές χώρες, η εκπαίδευση είναι ένας ιδιαίτερα ασταθής και ανήσυχος τομέας της καπιταλιστικής κοινωνίας, αυτό δεν είναι μόνο συνέπεια των «μεταρρυθμίσεων» που η αναπαραγωγή του κεφαλαίου επιβάλλει στον τομέα αυτό, αλλά και του γεγονότος ότι *η ίδια η αναπαραγωγή του κεφαλαίου έχει γίνει προβληματική*. Καθώς γίνεται προβληματική, δηλαδή καθώς βρίσκεται σε κρίση ως *αναπαραγωγής*, η αυτοπροϋπόθεση του κεφαλαίου προσδιορίζει, σε έναν πρώτο χρόνο, ως χώρο της κρίσης της τους τομείς της κοινωνίας όπου η αναπαραγωγή παίρνει μια *ειδικευμένη* μορφή σε σχέση με την ίδια την κοινωνία. Η κρίση θίγει πρώτα απ' όλα τους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας και συγκροτεί την κοινωνική κατηγορία της νεολαίας. Αυτή η κρίση της αναπαραγωγής έχει συμπυκνωθεί στους ειδικευμένους χώρους της αναπαραγωγής, προσδιορίζοντας ως κύριο φορέα της την επισφαλειοποιημένη νεολαία (τη «γενιά των 600 ευρώ») – μια νεολαία της οποίας οι φοιτητές παρέμειναν σε όλη τη διάρκεια του κινήματος οι κυριότεροι εκπρόσωποι. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το φοιτητικό κίνημα υπήρξε γενικό κίνημα ταραχών.

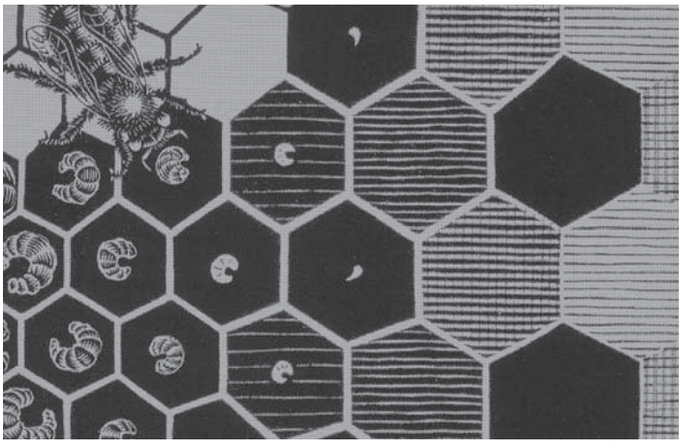

Ορισμένα ελληνικά κείμενα, όπως αυτά των *ΠτΓ* ή των *Blaumachen*, αναφέρονται στο Πανεπιστήμιο ως «κομμάτι του κεφαλαίου» και θεωρούν ότι οι σχολές αποτελούν χώρους εργασίας – και εκμετάλλευσης. Κατά συνέπεια, το κλείσιμο των σχολών γίνεται κατανοητό ως παρεμπόδιση της συνολικής αναπαραγωγής, ή ακόμα και της ίδιας της παραγωγής, στο μέτρο που ο φοιτητής θεωρείται παραγωγός ενός ιδιαίτερου εμπορεύματος: της εργατικής δύναμής του. Σε μια τέτοια προσέγγιση πρέπει να διακρίνουμε δύο πράγματα, εκείνο που λέγεται και εκείνο που υπονοείται· πρέπει δηλαδή να διακρίνουμε τίνος πράγματος μια τέτοια ανάλυση, που είναι θεωρητικά λανθασμένη, αποτελεί αυθεντικό σύμπτωμα.

4 Το κείμενο αυτό συμπεριλαμβάνεται στο παρόν βιβλίο.

Εκτός κι αν πρόκειται για ιδιωτικά πανεπιστήμια στα οποία επενδύονται επιμέρους κεφάλαια που επιδιώκουν τουλάχιστον το μέσο ποσοστό κέρδους, και στα οποία ο φοιτητής είναι ο πελάτης που αγοράζει το εμπόρευμα μάθημα, τα πανεπιστήμια δεν αποτελούν τμήματα του κεφαλαίου (αλλά ακόμα και σε μια τέτοια περίπτωση, τα πανεπιστήμια δεν θα ήταν παραγωγικός τομέας). Επιτελούν μια ουσιαστική λειτουργία της παραγωγής/αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης, αλλά, όποια κι αν είναι η *χρησιμότητά* τους, δεν αποτελούν καπιταλιστικές επιχειρήσεις, στο μέτρο που, μέσω του κράτους, το χρήμα λειτουργεί εκεί ως εισόδημα. Κι αυτό ανεξάρτητα από την ανάγκη εξορθολογισμού της λειτουργίας τους (όσο λιγότερο καθυστερεί ο φοιτητής να τελειώσει τις σπουδές του, τόσο λιγότερο κοστίζει), κάτι που άλλωστε ισχύει και για οποιαδήποτε *παρεπόμενα έξοδα*[5] της παραγωγής. Ο φοιτητής που σπουδάζει[6] δεν εισέρχεται σε καμία σχέση αγοραπωλησίας της εργατικής του δύναμης και δεν παράγει κανένα εμπόρευμα που να περιέχει υπεραξία, την οποία ο εργοδότης του (η διοίκηση του πανεπιστημίου) θα οικειοποιείτο. Ο φοιτητής οφείλει να αφοσιωθεί στην παραγωγή του εμπορεύματός του, της εργατικής του δύναμης, ως σύνθετης εργατικής δύναμης, αλλά ούτε την αγοράζει ο ίδιος ούτε την πουλάει στον εαυτό του. Όσο αυτό το εμπόρευμα παραμένει προσδεμένο στο πρόσωπό του, καθαρή υποκειμενικότητα, δεν εισέρχεται σε καμία παραγωγική σχέση με το κεφάλαιο. Ακόμα κι αν δεχόμασταν την ιδέα της κατασκευής ενός εμπορεύματος από τον φοιτητή, αυτός δεν θα ήταν ένας παραγωγικός εργάτης (δηλαδή εργάτης που παράγει κεφάλαιο), το πολύ-πολύ να ήταν ένας ανεξάρτητος μικροπαραγωγός που φέρνει το εμπόρευμά του στην αγορά. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι αυτή η «αριστερή ιδέα», σύμφωνα με την οποία ο φοιτητής παράγει ένα εμπόρευμα, συναντιέται με ένα επίμονο μοτίβο της λεγόμενης φιλελεύθερης δεξιάς, σύμφωνα με το οποίο ο καθένας είναι μικροεπιχειρηματίας του εαυτού του.

Εντός της αληθινής αυτοκατανόησης του κινήματος ως αντικαπιταλιστικού, εκείνο που το κάνει αντικαπιταλιστικό κίνημα, η κρίση αναπαραγωγής, παράγει μια ψευδή αυτοκατανόηση: ο φοιτητής είναι παραγωγικός εργάτης, το πανεπιστήμιο είναι κεφάλαιο. Αυτή η «λανθασμένη» ανάλυση αποτελεί αυθεντικό σύμπτωμα της κατάστασης η οποία δομεί τη «φοιτητική» εξέγερση. Το κίνημα δεν αναπτύχθηκε ως κίνημα ενάντια στην καταστολή, ενάντια στην κυβέρνηση ή ενάντια στις μεταρρυθμίσεις στο πανεπιστήμιο (από αυτή την άποψη, αποτελεί ρήξη με τη συνέχεια των φοιτητικών εξεγέρσεων στην Ελλάδα). Στην πραγματικότητα, κατά τη μαθητική και φοιτητική εξέγερση, εκείνο που διακυβεύεται, το αντικείμενο της αντίφασης, είναι η ίδια η αναπαραγωγή της καπιταλιστικής κοινωνίας. Αλλά, ως τέτοια, αυτή η εξέγερση εγκλωβίζεται, παρ' όλες τις εκδηλώσεις συμπάθειας και αλληλεγγύης του «πληθυσμού», στις θεσμικές μορφές αυτής της αναπαραγωγής, ως «αθέτηση συμβολαίου», ως αποτυχία ενός διεφθαρμένου κράτους που επιτηρείται από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και λέει ψέματα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ίδια του τη λειτουργία.

Ο ίδιος ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής έχει ξεμείνει από μέλλον.

«Αυτή είναι μια αυθεντική εξέγερση που ξεπερνάει τις ταραχές στο Λος Άντζελες το '92 ή στο Παρίσι του 2005. Γιατί ξεκινάει από την ακλόνητη πεποίθηση των νέων ότι το μέλλον τους έχει λεηλατηθεί. Είναι η πρώτη γενιά στην ευρωπαϊκή ιστορία –αν εξαιρέσουμε τα παιδιά του Α' Παγκοσμίου Πολέμου– που νιώθει απόλυτα προδομένη από τους πατριάρχες της. (...) Η γενιά μου, αυτή του baby boom, κληροδοτεί στα παιδιά της μια κατεστραμμένη παγκόσμια οικονομία, ακραίες κοινωνικές ανισότητες που φτάνουν σε εκπληκτικά επίπεδα, άγριους πολέμους για τα ιμπεριαλιστικά σύνορα και ένα πλανητικό κλίμα που έγινε ανεξέλεγκτο». (Mike Davis[7]).

---

5 *Σημ. του μετ.*: Faux frais, ή ακόμη faux frais de production (= παρεπόμενα έξοδα παραγωγής). Πρόκειται για διεθνή όρο που χρησιμοποιήθηκε αμετάφραστος από την κλασσική πολιτική οικονομία και τον Μαρξ. Για τον Μαρξ, αποτελούν λειτουργικά έξοδα που συνδέονται με την παραγωγική επένδυση κεφαλαίου αλλά δεν προσθέτουν αξία. Ο Μαρξ αποσαφηνίζει την αντίληψή του γι' αυτά όταν, μιλώντας στο Grundrisse για τα «έξοδα κυκλοφορίας καθαυτά», αναφέρει ότι *«...δεν μπορούν ποτέ να αυξήσουν την αξία. Ανήκουν στα faux frais de production, και αυτά τα faux frais de production αποτελούν μέρος των εγγενών εξόδων της παραγωγής που βασίζεται στο κεφάλαιο». Οι δραστηριότητες που τα μειώνουν «προσθέτουν κάτι στην παραγωγή, όχι όμως επειδή δημιουργούν αξία αλλά επειδή μειώνουν την άρνηση των αξιών που έχουν δημιουργηθεί. [...] Αν οι αξίες αυξάνονται, ο λόγος δεν είναι ότι οι δραστηριότητες της κυκλοφορίας δημιούργησαν αξία αλλά ότι απορρόφησαν λιγότερη αξία [...] Κι όμως, οι δραστηριότητες αυτές αποτελούν αναγκαία συνθήκη για την παραγωγή του κεφαλαίου».*

6 Δε μιλάμε εδώ για το γεγονός ότι το να είσαι φοιτητής έγινε ιδιαίτερη κατηγορία στην αγορά επισφαλούς εργασίας: υπάρχουν θέσεις εργασίας «για φοιτητές», είτε αυτές καταλαμβάνονται από φοιτητές είτε όχι.

7 Από συνέντευξη σε ελληνική εφημερίδα [Σημ. του μετ.: Ελευθεροτυπία 28/12/2008], που βρίσκεται μεταφρασμένη στο σάιτ του Contretemps.

Αν, στη δυτική καπιταλιστική επικράτεια, τα επεισόδια εντονότερης κοινωνικής σύγκρουσης επικεντρώνονται στην επισφαλειοποιημένη νεολαία (η οποία κατά τη διάρκεια των ταραχών στην Ελλάδα *ενοποιήθηκε*, αντίθετα με ό,τι συνέβη στη Γαλλία το 2005-2006 μεταξύ των ταραχών στα προάστια και του αγώνα ενάντια στη CPE), αυτό συμβαίνει γιατί η «νεολαία» αποτελεί μια κοινωνική κατασκευή. Εδώ εντοπίζεται το πέρασμα από το φοιτητικό κίνημα στο κίνημα των ταραχών, με τρόπο εντελώς άμεσο· το πέρασμα αυτό το συνοψίζει η σύμβαση εργασίας. Η κρίση κατασκευάζει και ταυτόχρονα πλήττει την κατηγορία των «νεοεισερχομένων» σύμφωνα με τον συγκεκριμένο τρόπο της «εισόδου» τους: εκπαίδευση, επισφάλεια (το ίδιο ισχύει και γι' αυτούς που βρίσκονται σε πανομοιότυπη κατάσταση – τους μετανάστες). Το θεμελιώδες στοιχείο εδώ είναι η σύμβαση εργασίας που κάνει αυτή την εργατική δύναμη, μέσα στη σχέση της με την καπιταλιστική εκμετάλλευση, έρμαιο των διακυμάνσεων της αγοράς, της κινητικότητας του κεφαλαίου κλπ. Αυτό είναι κάτι που το συναντάμε, με περισσότερη ή λιγότερη βία, παντού στην Ευρώπη, αλλά και στις ΗΠΑ. Είναι η κρίση αναπαραγωγής ως τέτοια που εκμηδενίζει το μέλλον και συγκροτεί τη νεολαία ως υποκείμενο κοινωνικής αμφισβήτησης. Στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής, το μέλλον είναι η ακατάπαυστα ανανεωνόμενη αναπαραγωγή της θεμελιώδους καπιταλιστικής κοινωνικής σχέσης μεταξύ της εργατικής δύναμης και των μέσων παραγωγής ως κύριο αποτέλεσμα της ίδιας της καπιταλιστικής παραγωγής. Η κρίση του χρηματιστικοποιημένου κεφαλαίου δεν είναι απλά ο διάκοσμος, το φόντο ή οι εξωτερικές περιστάσεις των ταραχών στην Ελλάδα· είναι η ιδιαίτερη μορφή της έλλειψης μέλλοντος του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής και, εξ ορισμού, τοποθετεί άμεσα την κρίση στο επίπεδο της αναπαραγωγής.

Η μετάβαση από το φοιτητικό κίνημα σε ένα γενικευμένο κίνημα προλεταριακών ταραχών –το οποίο έβαλε στο στόχαστρο την ίδια την αναπαραγωγή του κεφαλαίου μέσα σε ό,τι την καθιστά δυνατή (θα δούμε παρακάτω ότι αυτό αποτέλεσε και το όριο των ταραχών), δηλαδή τους θεσμούς, το κράτος, τη βία, την ιδεολογία, την ανταλλαγή, το εμπόρευμα– παρήγαγε τους πρωταγωνιστές της εκκινώντας από ένα υπάρχον υλικό. Από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά, η ανάπτυξη του καπιταλισμού στην Ελλάδα υπήρξε χαοτική, περισσότερο καταστρέφοντας τις παλιές κοινωνικές σχέσεις παρά οικοδομώντας νέες που θα περιλάμβαναν και θα όριζαν το σύνολο της κοινωνίας· παραδειγματική από αυτή την άποψη, η είσοδος στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αποτελέσει, μέχρι στιγμής, το τελευταίο στάδιο της ανάπτυξης αυτής. Η ελληνική αστική τάξη πάντα έδειχνε ατολμία, συρόμενη από τις μεγάλες καπιταλιστικές δυνάμεις (ήδη από την εποχή της «ανεξαρτησίας») και κοιτώντας περισσότερο προς τη θάλασσα παρά προς την εθνική της επικράτεια. Η ελληνική καπιταλιστική βιομηχανία, έχοντας αναπτυχθεί με τη μορφή ορισμένων θυλάκων, τις περισσότερες φορές στα χέρια ξένων κεφαλαίων (όπως ήταν και η ίδια η βασιλική οικογένεια), είναι πλέον αναιμική. Απασχόληση υπάρχει στην εμπορική ναυτιλία, στον τουρισμό και τον κατασκευαστικό τομέα που συνδέεται με αυτόν, καθώς και στη δημόσια διοίκηση. Η εξέγερση ενάντια στον καπιταλισμό, ο οποίος ποτέ δεν της εξασφάλισε μια αξιοπρεπή διαβίωση, είναι εγγενής στην ελληνική κοινωνία.

Οι ταραχές του Δεκεμβρίου 2008 τοποθετούνται στη σύζευξη αυτού του αρπακτικού καπιταλισμού, όργανο του οποίου είναι το κράτος που το διαχειρίζονται πελατειακές μαφίες, με την αποκρυστάλλωση, εντός του φοιτητικού κινήματος, της φτιαγμένης από μίσος και αποστροφή κοινωνικής δυσπιστίας την οποία εκείνος προκαλεί. Αυτό συμβαίνει επειδή, στην Ελλάδα, το φοιτητικό κίνημα αποτελεί «κοινωνικό χώρο» και ξεπερνάει κατά πολύ τη φοιτητική ή μαθητική συνθήκη. Εντός ενός τέτοιου καπιταλισμού, οι «παρυφές», η «γενιά των 600 ευρώ», έφτασαν γρήγορα να *αντιπροσωπεύουν* το σύνολο της κοινωνικής λειτουργίας, κυρίως όταν είναι ήδη οργανωμένες –όπως μέσα στη συνοικία των Εξαρχείων στην Αθήνα– σε ένα ολόκληρο δίκτυο αντίστασης και εναλλακτισμού (κοινωνικά κέντρα, τυπογραφεία, καφέ μπαρ, γραφεία συλλόγων, τεχνίτες, παζάρια...), δηλαδή όταν είναι μαζικές και αντιμετωπίζουν τον καπιταλισμό και το κράτος σαν ξένο στρατό κατοχής. Το κίνημα των ταραχών δεν είναι κίνημα φοιτητικό, όχι μόνο γιατί οι φοιτητές και οι μαθητές συναντήθηκαν αμέσως με ένα μέρος του πληθυσμού των επισφαλών και των μεταναστών και είχαν τη συμπάθεια και την περιστασιακή συμμετοχή ενός μέρους του πληθυσμού, αλλά και γιατί το φοιτητικό κίνημα *ήδη* δεν ήταν κίνημα «φοιτητικό». Η συνθήκη του φοιτητή είναι μια συνθήκη κοινωνική και *πολιτική*: δηλαδή, μια συγκρουσιακή σχέση με το κράτος, που είναι ταυτόχρονα ο μελλοντικός εκμεταλλευτής (η δημόσια διοίκηση αποτελεί σχεδόν τη μόνη διέξοδο) αλλά και ένας εκμεταλλευτής δυνητικός, η άρνηση του οποίου να παίξει τον ρόλο του εργοδότη σημαίνει καταδίκη σε ένα κοινωνικό *no man's land*. Μέσα σε ένα τέτοιο τοπίο, το οποίο παράγει η ίδια η λειτουργία του καπιταλισμού, ο καταναγκασμός και η εξωτερικότητα της καπιταλιστικής κοινωνικής σχέσης εμφανίζονται ως κατάσταση, ως σημείο εκκίνησης, και όχι ως δραστηριότητα (εδώ έχουμε ταυτόχρονα τη δύναμη και την αδυναμία αυτών των ταραχών). Η παραγωγή του «ταξικού ανήκειν» (του να ανήκεις σε μια τάξη) και της καπιταλιστικής κοινωνικής σχέσης

ως εξωτερικού καταναγκασμού,[8] μια παραγωγή που αποτελεί ταξική δραστηριότητα στο εσωτερικό της ίδιας της σχέσης, εμφανίζεται εδώ ως κατάσταση εξωτερικότητας, της οποίας η καθαρή βία αποτελεί το κοινωνικό θεμέλιο. Ας γίνει απολύτως σαφές ότι η «εξωτερικότητα» για την οποία μιλάμε είναι εγγενής σε μια ταξική δραστηριότητα, η οποία –ενάντια στο κεφάλαιο– εμπεριέχει για την τάξη την ίδια την αμφισβήτησή της ως τάξης· δεν πρόκειται εδώ καθόλου για ζήτημα μιλιτάντικης, παρεμβατικής ή ακτιβίστικης εξωτερικότητας. Όποια και να είναι τα ιδιαίτερα όρια του κινήματος για το οποίο μιλάμε εδώ, θα ήταν εντελώς λάθος να του εφαρμόσουμε με το ζόρι τα σχήματα της κριτικής του μιλιταντισμού και του παρεμβατισμού.

Λογικότατα, οι στόχοι εναντίον των οποίων στράφηκαν οι ταραχές αυτές ήταν *οι θεσμοί όπου η αναπαραγωγή του τρόπου παραγωγής παίρνει μια διαχωρισμένη μορφή* σε σχέση με την κοινωνία της οποίας είναι θεσμοί αναπαραγωγής, τόσο πολιτικοί όσο και οικονομικοί και ιδεολογικοί· στράφηκαν επίσης ενάντια στις μορφές της *κυκλοφορίας* μέσα στις οποίες το κεφάλαιο διανύει έναν κύκλο για να επιστρέψει στον εαυτό του. Όταν το μέλλον έχει ήδη λεηλατηθεί και ένα κίνημα τοποθετείται πρακτικά και συνειδητά στο επίπεδο της αναπαραγωγής, ακόμα κι αν αυτή συνεχίζει να γίνεται αντιληπτή και στόχος επίθεσης ως λειτουργίες διαχωρισμένες από την παραγωγή, δεν μπορεί να υπάρχουν διεκδικήσεις, γιατί δεν υπάρχει πλέον εναλλακτική επιλογή και ούτε καν –όπως την ίδια στιγμή στην Ιταλία– ψευδαισθήσεις ότι είναι δυνατόν να υπάρξει κάτι τέτοιο. Μέσα σε αυτήν ακριβώς την κρίση αναπαραγωγής των κοινωνικών σχέσεων ριζώνει, στο έδαφος της αυτοπροϋπόθεσης του κεφαλαίου, η στιγμή *του εξαναγκασμού και της κανονικότητας*, της οποίας οι ταραχές ήταν όχι μόνο η επικαιροποίηση αλλά και η πρακτική *μορφοποίηση*.

Η αστυνομία και ο στρατός είναι το έσχατο μέσο της αυτοπροϋπόθεσης του κεφαλαίου μπροστά στην αντίσταση εναντίον των μέτρων που παίρνει η καπιταλιστική τάξη στο πεδίο της εργασίας, της κοινωνικής προστασίας (υγεία, συντάξεις...), της εκπαίδευσης. Άμεσα εντός της σχέσης με την εργασία, το να είσαι επισφαλής ή μετανάστης εργαζόμενος σημαίνει ότι πρέπει να δουλεύεις κάθε φορά που το αφεντικό έχει ανάγκη, να δέχεσαι να δουλεύεις υπερωρίες χωρίς αποζημίωση και να απολύεσαι ανάλογα με τα σκαμπανεβάσματα της συγκυρίας. Σημαίνει επίσης να τρως ξύλο ή να σου ρίχνουν βιτριόλι για την παραμικρή διεκδίκηση ή ακόμα και παράπονο. Το να είσαι επισφαλής ή μετανάστης εργαζόμενος σημαίνει ήδη ότι ζεις σε καθεστώς τρόμου· αν είσαι «έλληνας-σταθερός» εργαζόμενος, ο τρόμος της εργασίας είναι τα «ατυχήματα», των οποίων ο πολλαπλασιασμός ακολουθεί την εντατικοποίηση της εκμετάλλευσης. Κατά περίεργο τρόπο, ο μισθός και η αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης τείνουν να γίνουν αθέμιτα για το ίδιο το κεφάλαιο.[9] Αυτή είναι η κρίση της αναπαραγωγής, η έλλειψη μέλλοντος. Εδώ έγκειται επίσης το γεγονός ότι για το προλεταριάτο, μέσα στην ίδια την αντικειμενικότητα του κεφαλαίου, η αναπαραγωγή του ταξικού του ανήκειν γίνεται εξωτερικός καταναγκασμός στο εσωτερικό της ίδιας της σχέσης εκμετάλλευσης, μιας σχέσης που

8 *Σημ. του μετ.*: Η «παραγωγή του ταξικού ανήκειν ως εξωτερικού καταναγκασμού» επεξηγείται αναλυτικότερα στη συνέχεια του παρόντος κειμένου (ιδίως στο τέλος της τρίτης ενότητας). Πρόκειται για την έσχατη δόμηση της αντίφασης μεταξύ προλεταριάτου και κεφαλαίου, όπου η ταξική δράση του προλεταριάτου διαρρηγνύει την αμοιβαία συνεπαγωγή των τάξεων και κάνει την καπιταλιστική σχέση να φαίνεται απλή κυριαρχία, εξωτερική επιβολή. Με άλλα λόγια, το προλεταριάτο, δρώντας ως τάξη του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής ενάντια στο κεφάλαιο, κάνει τον ίδιο του τον ορισμό ως τάξης να εξωτερικεύεται μέσα στο κεφάλαιο σαν κάτι που βρίσκεται έξω από το ίδιο και εξαρτάται σε καθοριστικό βαθμό από τη δύναμη επιβολής της καπιταλιστικής τάξης. Τότε το προλεταριάτο, καθώς συγκρούεται με το κεφάλαιο, συγκρούεται άμεσα και με την ίδια του την ταξική ύπαρξη, την οποία αντιμετωπίζει ως περιορισμό του αγώνα του κατά του κεφαλαίου, και γίνεται με απτό τρόπο η «διάλυση των υπαρχουσών συνθηκών». Η υπέρβαση των περιορισμών του αγώνα του είναι η επαναστατική διαδικασία κατάργησης του κεφαλαίου και, ταυτόσημα, του ίδιου του του εαυτού (κομμουνιστικοποίηση). Ας προστεθεί διευκρινιστικά ότι η (όχι συνηθισμένη στα ελληνικά) χρησιμοποίηση της λέξης «παραγωγή» από την TC δίνει έμφαση στο ότι πρόκειται για μια πρακτική δραστηριότητα· εδώ δεν μιλάμε ούτε για μια στιγμιαία «δημιουργία» ούτε για μια αφηρημένη διαπίστωση βάσει κάποιας εξωιστορικής «αντικειμενικότητας» που θα γινόταν αντιληπτή σαν κάτι που υπάρχει δίπλα και πάνω από την ταξική πάλη.

9 Δες στο Theorie Communiste 22, το κείμενο *Revendiquer pour le salaire (Διεκδίκηση για το μισθό)*. Στον αναδιαρθρωμένο καπιταλισμό, η αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης αποτέλεσε αντικείμενο μιας διπλής αποσύνδεσης. Αφενός, της αποσύνδεσης μεταξύ αξιοποίησης του κεφαλαίου και αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης και, αφετέρου, της αποσύνδεσης μεταξύ της κατανάλωσης και του μισθού ως εισοδήματος. Είναι αυτή η διπλή αποσύνδεση που καθιστά τη μισθολογική διεκδίκηση δομικά αθέμιτη εντός της περιόδου αυτής του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, και όχι απλώς αντίθετη στη μέγιστη αξιοποίηση του κεφαλαίου. Γι' αυτό η μισθολογική διεκδίκηση σίγουρα έγινε το πεδίο όπου προετοιμάζεται η παραγωγή του ταξικού ανήκειν ως εξωτερικού καταναγκασμού, και μάλιστα *στον ίδιο τον πυρήνα του*: στη μισθωτή σχέση, μέσω της οποίας η φυσικήκοινωνική ύπαρξη του προλεταριάτου εξαρτάται από το κεφάλαιο.

το αναπαράγει ως τάξη και το συνενώνει αξεδιάλυτα, ως τάξη, με το κεφάλαιο. Υπάρχει παντού στις ταραχές αυτές μια αίσθηση «αθέτησης συμβολαίου» από την πλευρά του κεφαλαίου: «Θα βγάζουμε αρκετά λεφτά για να κάνουμε παιδιά;».

Οι ταραχές στην Ελλάδα σηματοδοτούν το τέλος της περιόδου που εγκαινιάστηκε, μέσα στον τωρινό κύκλο αγώνων, με το κύμα των απεργιών του 1995 στη Γαλλία και τις «αντι-συνόδους» των τελών της δεκαετίας του '90, σηματοδοτούν δηλαδή το τέλος της περιόδου του *ριζοσπαστικού δημοκρατισμού*[10] ως έκφρασης και παγίωσης των ορίων της ταξικής πάλης. Δεν υπάρχει πλέον ένα άλλο δυνατό μέλλον, γιατί δεν υπάρχει πλέον μέλλον: ο εναλλακτισμός πέθανε. *«Θυμάστε τις διαδηλώσεις ενάντια στον ΠΟΕ και τη 'μάχη του Seattle' του 1999, όταν άνοιξε μία νέα εποχή μη βίαιης διαμαρτυρίας και τοπικού ακτιβισμού*[11]*. Η δημοφιλία των παγκόσμιων κοινωνικών φόρουμ, τα εκατομμύρια που κατέβηκαν στο δρόμο το 2003 ενάντια στην εισβολή στο Ιράκ από τον Μπους, η ευρεία στήριξη του Πρωτοκόλλου του Κιότο, όλα αυτά έθρεψαν τη έντονη ελπίδα ότι ένας 'άλλος κόσμος' ήταν έτοιμος να γεννηθεί. Παρόλα αυτά, ο πόλεμος δεν τελείωσε, οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου αυξήθηκαν και το κίνημα των κοινωνικών φόρουμ μαράζωσε. Ένας ολόκληρος κύκλος διαμαρτυρίας έφθασε στο τέλος του ακριβώς όταν εξερράγησαν τα καζάνια του παγκόσμιου καπιταλισμού της Wall Street, αποκαλύπτοντας διαμιάς ριζικά προβλήματα μαζί με νέες ευκαιρίες για τον ριζοσπαστισμό. Η εξέγερση της Αθήνας θέτει τέλος σε μία μακρά περίοδο ξηρασίας της οργής. Αυτοί που κινητοποιούνται φαίνεται να έχουν χαμηλή ανεκτικότητα στα ελπιδοφόρα συνθήματα και τις αισιόδοξες λύσεις – διαφοροποιούνται έτσι από τις ουτοπικές διεκδικήσεις του 1968 και από το ονειροπόλο και βολονταριστικό πνεύμα του 1999. Η απουσία μεταρρυθμιστικών αιτημάτων (και έτσι η απουσία κάθε απόπειρας που θα επέτρεπε τη διαχείριση της διαμαρτυρίας) είναι σίγουρα το πιο σκανδαλώδες στοιχείο – και όχι οι μολότοφ ή οι σπασμένες βιτρίνες. Αυτό μοιάζει περισσότερο με τις αδιάλλακτες εξεγέρσεις των υποπρολετάριων αναρχικών της Μονμάρτρης της δεκαετίας του 1890 ή του Barrio Chino της Βαρκελώνης στα πρώτα χρόνια του '30 παρά με τα φοιτητικά κινήματα του '60»* (Mike Davis, ό.π.).

Απουσία μέλλοντος δεν είναι μόνο η εξαφάνιση της υπόσχεσης ότι θα ζήσει κανείς καλύτερα, αλλά επίσης το γεγονός ότι διακυβεύεται η δυνατότητα να μπορέσει να επιβιώσει και να αναπαραχθεί ως πλάσμα με σάρκα και οστά. Κάτι από το οποίο οι προλετάριοι έχουν τη βλαβερή συνήθεια να είναι φτιαγμένοι. Δε φταίνε γι' αυτό: το να είναι κανείς από σάρκα και οστά σαφώς αποτελεί κοινωνικό καταναγκασμό και κατασκευή· ο προλετάριος είναι ο πρώτος καθαρά σωματικός εργαζόμενος, μια υποκειμενικότητα χωρίς αντικείμενο (δεν έχει καμία αντικειμενική ή προσωπική σχέση με κανένα μέσο παραγωγής ή συντήρησης). Όταν ο προλετάριος απειλείται ως φυσική ύπαρξη, αυτό που διακυβεύεται είναι ο κοινωνικός ορισμός του.

---

10 Αυτό που θεωρούμε ριζοσπαστικό δημοκρατισμό δεν ορίζει απλώς μια ιδεολογία (την ιδεολογία της «κοινωνίας των πολιτών», τον «πολιτοκεντρισμό»), αλλά επίσης αποτελεί μια πρακτική της οποίας το περιεχόμενο συνίσταται στη σχηματοποίηση και επιβεβαίωση των ορίων των τωρινών αγώνων μέσα στην ιδιαιτερότητά τους. Εκείνο που αποτελεί την επαναστατική δυναμική αυτού του κύκλου αγώνων αποτελεί επίσης και το εγγενές του όριο. Η τάξη δε διαθέτει πια μια επιβεβαιωμένη αυτοτελή ύπαρξη απέναντι στο κεφάλαιο. Αυτό σημαίνει ότι το προλεταριάτο παράγει όλα όσα το συνθέτουν, όλη του την ύπαρξη, εντός των κατηγοριών του κεφαλαίου, και γι' αυτό ακριβώς μπορεί να αποτελέσει την κατάργησή του· αλλά αυτό είναι ταυτόχρονα και ολόκληρο το όριο των αγώνων αυτής της περιόδου, που το σχηματοποιεί ο ριζοσπαστικός δημοκρατισμός: η επικύρωση της ύπαρξης της τάξης εντός του κεφαλαίου. Όλα αυτά είναι απολύτως πραγματικά μέσα στην ταξική πάλη, και υπάρχει ένα *κόμμα του εναλλακτισμού*, του οποίου η ύπαρξη γίνεται η δικαιολόγηση της ίδιας της ιδεολογίας του. Για τον ριζοσπαστικό δημοκρατισμό, η κριτική του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής περιορίζεται στην αναγκαιότητα για το προλεταριάτο να ελέγχει τις συνθήκες ύπαρξής του. Να γιατί αυτό το κοινωνικό κίνημα βρίσκει στη δημοκρατία, την οποία διεκδικεί ως ριζοσπαστική, την πιο γενική μορφή και το πιο γενικό περιεχόμενο της ύπαρξης και της δράσης του (κυριαρχία, έλεγχος). Ο προλετάριος αντικαθίσταται από τον πολίτη, η επανάσταση από τον εναλλακτισμό. Το κίνημα αυτό είναι πολύ πλατύ: περιλαμβάνει από μορφές που δεν διεκδικούν παρά μόνο μια διευθέτηση, έναν καπιταλισμό με ανθρώπινο πρόσωπο, μέχρι εναλλακτικές προοπτικές που θέλουν να πιστεύουν ότι έρχονται σε ρήξη με τον καπιταλισμό ενώ παραμένουν στην προβληματική της κυριαρχίας, του ελέγχου, της διαχείρισης.

11 Εδώ ο Mike Davis λησμονά τη σημασία των συγκρούσεων των *Black Blocs* με την αστυνομία για τη σπουδαιότητα και τη δυναμική αυτών των αντι-συνόδων. Αν και δεν αλλάζει σε τίποτα τη γενική ανάλυση που παρουσιάζεται στο συγκεκριμένο απόσπασμα, αυτή η λήθη δεν επιτρέπει να κατανοήσουμε τις αντιφάσεις εκείνης της περιόδου του ριζοσπαστικού δημοκρατισμού και άρα δεν επιτρέπει να κατανοήσουμε ότι, στην παρούσα κατάσταση, βρισκόμαστε στο σημείο που ξεπερνιούνται και ο ριζοσπαστικός δημοκρατισμός και η αυτονόμηση της δυναμικής αυτού του κύκλου αγώνων, αυτονόμηση κατά την οποία η αμφισβήτηση του ταξικού ανήκειν είναι κάτι που χρειάζεται να πραγματοποιηθεί απέναντι στο κεφάλαιο και όχι κάτι εγγενές στην αντίφαση την οποία αποτελεί η εκμετάλλευση. Είτε με τον ριζοσπαστικό δημοκρατισμό είτε με την αυτονόμηση της δυναμικής του κύκλου αγώνων, μια άλλη ζωή ήταν δυνατή ως εναλλακτισμός.

Την ίδια στιγμή, τα «συνθήματα ελπίδας» και οι «αισιόδοξες λύσεις» εξακολουθούν να έχουν πέραση στην Ιταλία. Σε αυτή τη διαφορά μεταξύ Ιταλίας και Ελλάδας μπορεί κανείς να διακρίνει την απλή επίδραση διαφορετικών οικονομικών συνθηκών, όταν στην Ελλάδα τα κρατικά ομόλογα μόλις υποβαθμίστηκαν όσον αφορά την εμπιστοσύνη που μπορούν να τους έχουν οι επενδυτές. Αλλά αύριο η Ιταλία μπορεί να γνωρίσει ένα κύμα ταραχών παρόμοιο με της Ελλάδας και η Ελλάδα ένα πλατύ διεκδικητικό κίνημα μέσα στο οποίο θα ανθούν οι συλλογικότητες βάσης. Πρέπει πάνω απ' όλα να έχουμε στο μυαλό μας ότι η ταξική πάλη αποτελεί μια παγκόσμια και συνολική διαδικασία, η οποία όμως δεν είναι ομοιογενής και στην οποία οι αγώνες δεν τοποθετούνται πάνω σε ένα χρονολογικό άξονα με βάση τη διάκριση μεταξύ «πρωτοποριακών κινημάτων» και «αναχρονισμών». Αν η κατάσταση όπου το προλεταριάτο δρώντας ως τάξη βρίσκεται σε μια τέτοια αντιφατική σχέση με το κεφάλαιο ώστε ο αγώνας του να μπορεί να είναι η ίδια του η κατάργηση, αν αυτή η κατάσταση αποτελεί τη δυναμική αυτού του κύκλου αγώνων, η δόμησή της ωστόσο γίνεται με χαοτικό τρόπο. Σε κάποιο μέρος μέσω μισθολογικών διεκδικήσεων τις οποίες ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής δεν μπορεί και δεν θέλει πλέον να ικανοποιήσει· κάπου αλλού μέσω πλατιών αυτοοργανωμένων κινημάτων βάσης που προτείνουν εναλλακτισμούς· κάπου αλλού μέσω ταραχών που παράγουν το ταξικό ανήκειν ως εξωτερικό καταναγκασμό και τη σχέση εκμετάλλευσης ως απλό εξαναγκασμό. Κανένας δεν προηγείται, κανένας δεν βραδυπορεί, γιατί κανένας δεν είναι ανεξάρτητος.

Εντούτοις, μέσα σε αυτό το χάος, όλοι οι όροι δεν είναι ταυτόσημοι και δεν διατηρούν την ίδια σχέση με τη δυναμική αυτού του κύκλου αν θεωρηθεί ως ολότητα. Η δυναμική αυτού του κύκλου αγώνων είναι η απόκλιση που ορισμένες τρέχουσες πρακτικές δημιουργούν στο ίδιο το εσωτερικό εκείνου που αποτελεί το γενικό όριο αυτού του κύκλου αγώνων: το να δρας ως τάξη. Τώρα η ταξική δραστηριότητα του προλεταριάτου ολοένα και περισσότερο διαρρηγνύεται εσωτερικά: στον βαθμό που παραμένει ταξική δράση, ο μοναδικός της ορίζοντας είναι το κεφάλαιο (αφού έχει εξαφανιστεί κάθε προοπτική απελευθέρωσης της εργασίας και επιβεβαίωσης του προλεταριάτου ως κυρίαρχης τάξης)· ταυτόχρονα όμως, στη δράση του ενάντια στο κεφάλαιο, το προλεταριάτο προσκρούει στην ίδια του την ύπαρξη ως τάξης και οδηγείται να τη μεταχειριστεί ως κάτι που πρέπει να εξαλειφθεί. Το μεγαλύτερο μέρος των σύγχρονων αγώνων οδηγούνται στο να βιώσουν αυτή την απόκλιση, αυτό το εσωτερικό σχίσμα· οι ταραχές στην Ελλάδα δεν αποτέλεσαν εξαίρεση.

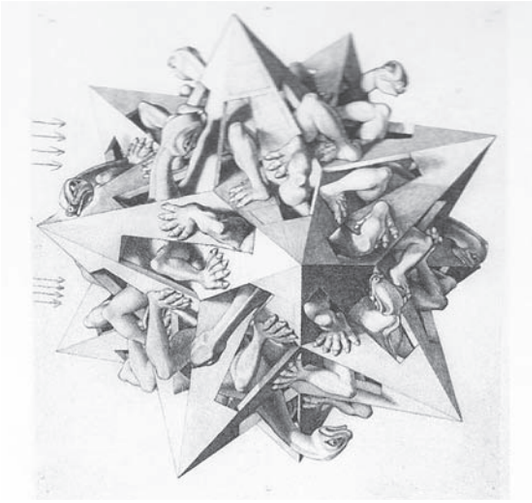

Η δράση του προλεταριάτου ως τάξης εμπεριέχει μια απόκλιση σε σχέση με τον εαυτό του, στο μέτρο που αυτή η δράση εμπεριέχει την ίδια την αυτοαμφισβήτηση της τάξης: την άρνηση από το προλεταριάτο της ίδιας του της ύπαρξης ως τάξης, στο εσωτερικό της ταξικής του δράσης (αυτό είναι η απόκλιση μέσα στη δράση του προλεταριάτου ως τάξης). Στις ταραχές στην Ελλάδα, το προλεταριάτο δεν διεκδικεί τίποτα και, απέναντι στο κεφάλαιο, δεν θεωρεί τον εαυτό του το θεμέλιο κανενός εναλλακτισμού· απλά, δεν θέλει πλέον να είναι αυτό που είναι.

Την ίδια στιγμή, παρά την αρκετά μεγαλύτερη έκτασή του, παρά την ευρεία κινητοποίηση της εργατικής τάξης, το ιταλικό *«Onda anomala»*, και μόνο από το γεγονός ότι συνέπεσε χρονικά με τις ταραχές στην Ελλάδα, παραπέμπεται στα αδιέξοδά του, στην απουσία προοπτικής. Οι ταραχές στην Ελλάδα σημαίνουν ότι το *Onda* δεν έχει προοπτικές, ότι δεν δείχνει το μέλλον της ταξικής πάλης. Αντίστροφα, η ίδια η χρονική σύμπτωση αυτών των αγώνων (των ιταλικών και των ελληνικών) δίνει στις ταραχές στην Ελλάδα ένα νόημα που δεν θα είχαν έξω από αυτή τη σύμπτωση: το νόημα της ανάδειξης, μέσα στο γεγονός του να δρας ως τάξη, της ίδιας της φύσης των τωρινών ορίων στο εσωτερικό της ταξικής πάλης θεωρούμενης ως ολότητας.

Αυτή η σύνδεση –ως απόκλιση– των στοιχείων της ταξικής πάλης έχει από εδώ και στο εξής ένα νόημα, αυτό της αμφισβήτησης από το προλεταριάτο της ίδιας του της ύπαρξης ως τάξης μέσα στον αγώνα του ενάντια στο κεφάλαιο. Στην Ελλάδα, το κύριο περιεχόμενο αυτής της αμφισβήτησης ήταν ότι ανέδειξε και μορφοποίησε την αναπαραγωγή των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων ως διαδικασία που περιλαμβάνει τον εξαναγκασμό.

2) Η ΣΤΙΓΜΗ ΤΟΥ ΕΞΑΝΑΓΚΑΣΜΟΥ

Η εκμετάλλευση δεν αποτελεί το περιεχόμενο μιας αντιφατικής σχέσης μεταξύ δύο συμμετρικών όρων (δεν θα υπήρχε τότε αντίφαση), αλλά συνίσταται στη διαφορετική σχέση κάθε όρου με την ολότητα – μια διαφορά που, λόγω του περιεχομένου της, ωθεί τον ένα όρο της αντίφασης να αμφισβητήσει και να ξεπεράσει αυτή την ολότητα. Δεν είναι η εκμετάλλευση από μόνη της που φέρει το ξεπέρασμά της· εκείνο που φέρει και παράγει το ξεπέρασμα του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής θεωρούμενου ως ολότητας είναι η ιδιαίτερη κατάσταση και δραστηριότητα του προλεταριάτου ως πόλου τον οποίο η ολότητα αυτή προϋποθέτει.

Η εκμετάλλευση είναι η αξιοποίηση του κεφαλαίου στις τρεις στιγμές που τη συγκροτούν: συνάντηση εργατικής δύναμης και κεφαλαίου, υπαγωγή της εργασίας στο κεφάλαιο, μετασχηματισμός της υπεραξίας σε πρόσθετο κεφάλαιο. Εδώ πρέπει να λάβουμε ιδιαίτερα υπόψη μας αυτή την τρίτη στιγμή. Μια κρίση αναπαραγωγής ορίζεται από το γεγονός ότι η κίνηση της αυτοπροϋπόθεσης του κεφαλαίου, το «μάγγανο» της αναπαραγωγής του,[12] δεν ξαναβάζει από μόνη της τον καθένα στη θέση του.

Αυτός ο μετασχηματισμός της υπεραξίας σε πρόσθετο κεφάλαιο δεν είναι ποτέ εξασφαλισμένος εκ των προτέρων: εν μέρει, στο πιο επιφανειακό επίπεδο, εξαιτίας του ανταγωνισμού μεταξύ των επιμέρους κεφαλαίων· εν μέρει επίσης εξαιτίας του γεγονότος ότι αυτός ο μετασχηματισμός προϋποθέτει τη συνάντηση του κεφαλαίου-εμπορεύματος και του χρήματος ως κεφαλαίου ή μέσου κυκλοφορίας (από εδώ πηγάζει η γενική δυνατότητα των κρίσεων)· αλλά πάνω απ' όλα επειδή αυτός ο μετασχηματισμός προϋποθέτει τον υποκρυπτόμενο μετασχηματισμό της υπεραξίας σε κέρδος, άρα προϋποθέτει τη συσχέτιση της υπεραξίας με το συνολικά χρησιμοποιούμενο κεφάλαιο και, κατά την ανανέωση των κύκλων της παραγωγής, την αύξηση της οργανικής σύνθεσης του κεφαλαίου. Η πτώση του ποσοστού κέρδους είναι ταυτόσημη με το γεγονός ότι ο μετασχηματισμός της υπεραξίας σε πρόσθετο κεφάλαιο, και άρα η ανανέωση της διαδικασίας, δεν είναι ποτέ εξασφαλισμένα εκ των προτέρων. Δεν πρόκειται εδώ για ένα πρόβλημα που θα επηρέαζε μόνο τα ατομικά κεφάλαια ως τέτοια. Πράγματι, ο ουδέποτε δεδομένος χαρακτήρας αυτού του μετασχηματισμού της υπεραξίας σε πρόσθετο κεφάλαιο εμφανίζεται στο επίπεδο των ατομικών κεφαλαίων με τη μορφή του ανταγωνισμού, αλλά η ρίζα του δεν βρίσκεται εκεί· αν υπάρχει ανταγωνισμός, αυτό οφείλεται στην πτώση του ποσοστού κέρδους. Ο ουδέποτε δεδομένος χαρακτήρας του μετασχηματισμού της υπεραξίας σε πρόσθετο κεφάλαιο είναι χαρακτηριστικό του κοινωνικού κεφαλαίου.

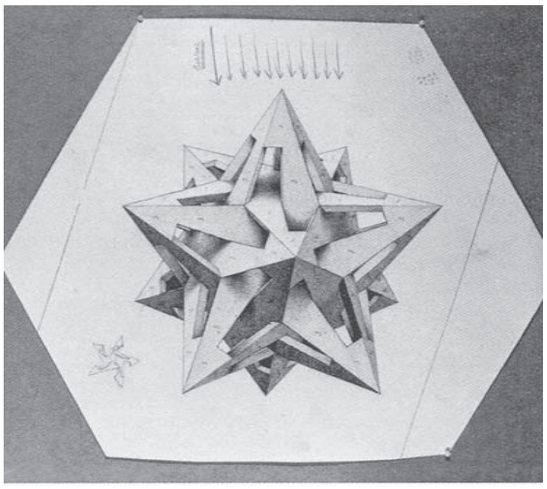

Ο προβληματικός χαρακτήρας του μετασχηματισμού της υπεραξίας σε πρόσθετο κεφάλαιο περνάει τόσο μέσα από τις μεταμορφώσεις του κεφαλαίου, τις πτωχεύσεις, τις απολύσεις, τη μετατροπή ενός μέρους του πληθυσμού σε υπεράριθμο, όσο και μέσα από την εντατικοποίηση των ρυθμών, τον μετασχηματισμό της εργασιακής διαδικασίας, την καθήλωση της τιμής της εργατικής δύναμης. Ο μετασχηματισμός της υπεραξίας σε πρόσθετο κεφάλαιο είναι επίσης, και πάνω απ' όλα, απόσπαση της «επαρκούς» υπεραξίας που θα επιτρέπει αυτόν τον μετασχηματισμό. «Οι δύο μορφές [απόσπασης υπερεργασίας, σ.τ.σ.] έχουν κοινό το ότι το κεφάλαιο αποτελεί μια σχέση εξαναγκασμού [έμφαση

12 *«Το κεφαλαιοκρατικό προτσές παραγωγής, λοιπόν, με την ίδια του τη λειτουργία αναπαράγει τον χωρισμό της εργατικής δύναμης από τους όρους της εργασίας. Έτσι, αναπαράγει και διαιωνίζει τους όρους εκμετάλλευσης του εργάτη. Υποχρεώνει διαρκώς τον εργάτη να πουλάει την εργατική του δύναμη για να ζει και δίνει διαρκώς τη δυνατότητα στον κεφαλαιοκράτη να την αγοράζει για να πλουτίζει. Δεν είναι πια η σύμπτωση που φέρνει αντιμέτωπους στην αγορά εμπορευμάτων τον κεφαλαιοκράτη και τον εργάτη σαν αγοραστή και πουλητή. Είναι το μάγγανο του ίδιου του προτσές, που τον ένα από τους δυο τον ξαναπετάει διαρκώς πίσω στην αγορά εμπορευμάτων σαν πουλητή της εργατικής του δύναμης και που μετατρέπει διαρκώς το δικό του προϊόν σε μέσο αγοράς στα χέρια του άλλου. Στην πραγματικότητα ο εργάτης ανήκει στο κεφάλαιο προτού πουλήσει τον εαυτό του στον κεφαλαιοκράτη. Την οικονομική του εξάρτηση ταυτόχρονα και τη μεσολαβεί και τη συγκαλύπτει η περιοδική ανανέωση της αυτοπούλησής του, η αλλαγή των ατομικών του αφεντικών που τον μισθώνουν και η διακύμανση στην τιμή της εργασίας στην αγορά.*

Το κεφαλαιοκρατικό προτσές παραγωγής, εξεταζόμενο στη συνάρτησή του ή σαν προτσές αναπαραγωγής, παράγει επομένως όχι μονάχα υπεραξία, παράγει και αναπαράγει την ίδια τη σχέση του κεφαλαίου, από τη μια μεριά τον κεφαλαιοκράτη και από την άλλη τον μισθωτό εργάτη» (Καρλ Μαρξ, Το Κεφάλαιο, τόμος πρώτος, κεφάλαιο 20, σελ. 598-599, εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή).

στο πρωτότυπο] που έχει στόχο την απόσπαση υπερεργασίας...» *(Μαρξ, Το ανέκδοτο κεφάλαιο VI του Κεφαλαίου).*

Εδώ εντοπίζεται η γενική δυνατότητα της κρίσης της εκμετάλλευσης υπό μορφή αντιφατικών πρακτικών μεταξύ των τάξεων· εδώ εντοπίζεται η διαδικασία κατά την οποία οι όροι της αντίφασης αποκτούν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα τους μέσα από τη δραστηριότητά τους ως υποκειμένων· εδώ εντοπίζεται η αμοιβαία ανεξαρτησία και η αμοιβαία συνεπαγωγή τους· εδώ, *μέσα στην εκμετάλλευση*, εντοπίζεται ο εξαναγκασμός.

Η αυτοπροϋπόθεση του κεφαλαίου δεν αποτελεί μια αυτόματη κίνηση, η οποία θα αρκούσε από μόνη της για να ξαναβάλει τον καθένα στη θέση του. Η αυτοπροϋπόθεση του κεφαλαίου δεν είναι η αναπνοή ενός αυτόματου τέρατος· εμπεριέχει, ως εσωτερική της συνάρτηση, τη δράση των υποκειμένων της αντίφασης. Γι' αυτό η σχέση εκμετάλλευσης αποτελεί εξαναγκασμό, τόσο ως δραστηριότητα της καπιταλιστικής τάξης όσο και ως δραστηριότητα του προλεταριάτου που αγωνίζεται ενάντια στο να ξαναμπεί ο καθένας στη θέση του. Για την καπιταλιστική τάξη, αυτή η δράση συμπυκνώνεται ως κράτος.

Ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής, όπως προέκυψε από την αναδιάρθρωσή του, αποτελεί μια διαφορετική οργάνωση του χώρου της αναπαραγωγής του κεφαλαίου και μια διαφορετική οργάνωση της βίας. Οι «παρυφές» δεν εκδιώκονται πλέον στην περιφέρεια, αλλά ενσωματώνονται παντού σε όλες τις διαβαθμίσεις των κλιμάκων της αναπαραγωγής. Αν το κύριο αποτέλεσμα της παραγωγικής διαδικασίας είναι η αναπαραγωγή της συνάντησης προλεταριάτου και κεφαλαίου, δεν είναι αυτονόητο ότι από αυτήν προκύπτει αυτομάτως η πρώτη στιγμή της ανταλλαγής μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας (αγορά-πώληση της εργατικής δύναμης). Το περιεχόμενο της ημερήσιας διάταξης είναι παντού η πειθάρχηση της εργατικής δύναμης απέναντι σε έναν προλετάριο που, *ως προλετάριος*, ξαναέγινε ένας φτωχός. Οι μορφές παρέμβασης είναι πειθαρχικές.

Στη σχέση εκμετάλλευσης ενυπάρχει μια σχέση άμεσης κυριαρχίας, υποταγής, κοινωνικού και αστυνομικού ελέγχου. Αλλά αν θεωρήσουμε τη σχέση κυριαρχίας και υποταγής ως το σύνολο της σχέσης εκμετάλλευσης, αν πάρουμε το μέρος για το όλο, χάνουμε καθ' οδόν τη σχέση εκμετάλλευσης και τις τάξεις. Αν η στιγμή του εξαναγκασμού θεωρηθεί αφετηρία και τεθεί ως η ολότητα της σχέσης του ατόμου με την κοινωνία, βυθίζεται αναπόφευκτα στην οπτική του απομονωμένου ατόμου και της κριτικής της καθημερινής ζωής. Δηλαδή έχουμε πια χάσει τη *δομή* που οδηγεί στην ύπαρξη του *απομονωμένου ατόμου*, οπότε αρκούμαστε να παίρνουμε ως σημείο εκκίνησης αυτό που δεν είναι παρά αποτέλεσμα.

Υπό ορισμένες συνθήκες και μορφοποιήσεις της πάλης των τάξεων, μπορούν να αναπτυχθούν πρακτικές που διαχωρίζουν τον εαυτό τους από τις άλλες στιγμές της εκμετάλλευσης. Είναι τότε θεμελιωδώς στο εσωτερικό της σχέσης εκμετάλλευσης που το προλεταριάτο παράγει πρακτικά το κεφάλαιο ως εξαναγκασμό, ως εξωτερική επιβολή στο εσωτερικό της ίδιας της ταξικής σχέσης. Την ίδια στιγμή, στον άλλο πόλο της αντίφασης, η αναπαραγωγή του κεφαλαίου γίνεται διαφθορά, αισχροκέρδεια, νεποτισμός. Μέσα σε μια κρίση αναπαραγωγής, η οποία, όπως στην Ελλάδα, θέτει σε πρώτο πλάνο ως θεμέλιο της κοινωνίας τους θεσμικούς και εμπορευματικούς μηχανισμούς της αναπαραγωγής της, η αυτοπροϋπόθεση του κεφαλαίου μοιάζει να έχει τρελαθεί. Αυτό που, από τη μια πλευρά, δεν αποτελεί παρά εξαναγκασμό, εμφανίζεται ως αισχροκέρδεια και διαφθορά από την άλλη. Το «συμβόλαιο» παραβιάζεται: *«Κι όλα αυτά ενώ γύρω μας χορεύουν εκατομμύρια ευρώ από δώρα σε παπάδες για να κάνουν μπίζνες και σε μαστουρωμένους ολυμπιονίκες για να 'δοξάζουν την πατρίδα', δηλαδή όσους έχουν φράγκα κι εξουσία. Από μίζες σε 'κουμπάρους' κι από συναλλαγές με ροζ dvd με ρουφιάνους δημοσιογράφους, για να καλύπτονται 'σκάνδαλα'. Ενώ χάνονται δεκάδες ζωές από τις πυρκαγιές που καίνε την μισή Ελλάδα για να μπορεί το κεφάλαιο να κάνει τα δάση τουριστικά θέρετρα και από τις δολοφονίες των εργατών στις οικοδομές και στους δρόμους, που βαφτίζονται 'εργατικά ατυχήματα'»* (Από την προκήρυξη *Τίποτα δεν είναι πια το ίδιο*).[13]

Στην Ελλάδα η κρίση της αναπαραγωγής, η έλλειψη μέλλοντος, όρισαν τις κοινωνιολογικές κατηγορίες των πρωταγωνιστών τους (φοιτητές, μαθητές, μετανάστες δεύτερης γενιάς, επισφαλείς εργαζόμενοι) και κατασκεύασαν την κοινωνική κατηγορία που αποτελεί τη σύνθεσή τους: τη νεολαία.

Εδώ βρίσκεται όλη η αμφισημία αυτών των ταραχών: η αμφισβήτηση αυτού που είμαστε όχι μόνο ξεκινάει από αυτό που είμαστε (κάτι αυτονόητο), αλλά και συγκροτεί από αυτό που είμαστε την *ιδιαίτερη* κατηγορία που πρέπει να εκφράσει τη *γενική* διάλυση των υπαρχουσών συνθηκών. Ως

13 Μεταφράστηκε στο σάιτ του Ni patrie Ni frontieres. Το κείμενο αυτό περιλαμβάνεται στο παρόν βιβλίο.

αστυνομική απάντηση, η απάντηση του κράτους δεν είναι «εκτός θέματος». Η απάντηση του κράτους βρίσκεται στο επίπεδο αυτού του γενικού περιεχομένου: το να μοιάζει η αστυνομική επιτήρηση με αυτή ενός στρατού κατοχής αποτελεί μια προειδοποίηση που απευθύνεται σε όλο το επισφαλές προλεταριάτο και ακόμα πιο πέρα. Η αναπαραγωγή της συνάντησης μεταξύ της εργατικής δύναμης και του κεφαλαίου γίνεται ζήτημα πειθαρχίας. Αυτές οι ταραχές ήταν ένα ταξικό κίνημα και όχι μια απλή δράση ακτιβιστών (που κι αυτή θα ήταν ταξικό κίνημα), αλλά δεν ήταν ένας αγώνας εντός αυτού που αποτελεί την ίδια τη μήτρα των τάξεων: *της παραγωγής*. Έτσι οι ταραχές κατόρθωσαν αυτό το θεμελιώδες, να παραγάγουν και να βάλουν στο στόχαστρο το ταξικό ανήκειν ως καταναγκασμό, αλλά δεν μπόρεσαν να το κάνουν και να φτάσουν σε αυτό το σημείο παρά μόνο προσκρούοντας, σαν στο ίδιο τους το όριο, σε αυτό το *αόρατο φράγμα* της παραγωγής. Και ο τρόπος (στόχοι, εξέλιξη των ταραχών, σύνθεση των εξεγερμένων...) με τον οποίο το κίνημα παρήγαγε αυτή την εξωτερική επιβολή ήταν εγγενώς καθορισμένος από το όριο αυτό. Αυτή ήταν η αμφισημία του κινήματος. Οι ταραχές στην Ελλάδα δεν σηματοδότησαν μόνο το τέλος του ριζοσπαστικού δημοκρατισμού αλλά και το τέλος *των εναλλακτικών χώρων*. Οι χώροι αυτοί, εκκινώντας από τις ίδιες τους τις έμπρακτες κριτικές στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής, έδειξαν στον εαυτό τους, μέσα στην ίδια τους την πρακτική, τον διαχωρισμό μεταξύ αναπαραγωγής και παραγωγής, έναν διαχωρισμό που έγινε το αόρατο φράγμα τους.

Η διαμόρφωση της πάλης των τάξεων, όπως προκύπτει τότε, προκαλεί την αδιάκοπη ταλάντωση μεταξύ, από τη μια, της οπτικής του απομονωμένου ατόμου και της αναγωγής της καπιταλιστικής σχέσης στον εξαναγκασμό και, από την άλλη, της ένταξης της στιγμής αυτής στην εκμετάλλευση και στην αναπαραγωγή των τάξεων. Αλλά αυτή η ένταξη παίρνει την ιδιαίτερη μορφή του καλέσματος και της αναφοράς στην εργατική τάξη μέσα από την προοπτική του συνδικαλισμού βάσης και της συνδικαλιστικής αυτοοργάνωσης. Αυτό το κάλεσμα, με το περιεχόμενο που αναφέραμε, πήρε καρικατουρίστικη μορφή με τους αγωνιστές της ΕΣΕ (Ελευθεριακή Συνδικαλιστική Ένωση) οι οποίοι προπαγανδίζουν τον αναρχοσυνδικαλισμό (σε αντίθεση με την πλειοψηφία του αναρχικού κινήματος, η οποία στηρίζεται σε λεγόμενες «εξεγερσιακές» βάσεις). Αυτό είναι το δίλημμα που έχει το κίνημα· πρόκειται για ένα από τα όριά του και ταυτόχρονα το σημείο όπου το κίνημα ορίζει μια απόκλιση (όπως θα δούμε στο επόμενο κεφάλαιο) μέσα στη δράση του προλεταριάτου ως τάξης. Στην πραγματικότητα, η ΕΣΕ είναι πολύ μικρή ομάδα, και είναι οι μόνοι που επικαλούνται επίσημα τον αναρχοσυνδικαλισμό. Έχουν πολύ περιορισμένη, ή και ασήμαντη, απήχηση στον «χώρο» της Ελλάδας. Αλλά είναι δύσκολο να ισχυριστεί κανείς, από την άλλη, ότι μια ισχυρή πλειοψηφία του «αναρχικού χώρου» απαρτίζεται από «εξεγερσιακούς», ακόμα κι αν είναι ξεκάθαρο ότι η μεγάλη πλειοψηφία αυτού του χώρου αντιμετωπίζει τη χρήση της βίας ως αναγκαιότητα. Μετά το 2003 και την παρακμή του κινήματος ενάντια στην παγκοσμιοποίηση, υπήρξε στην Ελλάδα ένα είδος «αναδιάρθρωσης» του αναρχικού χώρου, καθώς πολλοί νέοι μπήκαν σ' αυτόν προκαλώντας τη διεύρυνση και την τροποποίηση της σχέσης του με την «κοινωνία». Οι απόπειρες να δημιουργηθούν «ταξικά συνδικάτα», σύμφωνα με έναν όχι εντελώς θεωρητικοποιημένο αναρχοσυνδικαλισμό, είναι προϊόν αυτής της τροποποίησης. Τα μέλη αυτών των συνδικάτων (και καταρχήν το συνδικάτο όσων εργάζονται με δίκυκλο) έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην πρωτοβουλία για την κατάληψη της ΓΣΕΕ. Αυτή η νέα όψη των σχέσεων στο εσωτερικό του αναρχικού χώρου ήταν ένας από τους παράγοντες που εξηγούν, από τη μια, την έντονη αλληλεπίδραση μεταξύ της γενίκευσης των ταραχών και του αναρχικού χώρου και, από την άλλη, το σχίσμα όπως αυτό εκδηλώθηκε κατά τη διάρκεια της κατάληψης της ΓΣΕΕ και σε ορισμένες άλλες λιγότερο έκδηλες περιπτώσεις. Υπό αυτή την έννοια, μπορεί να ειπωθεί ότι ο ίδιος ο «χώρος» αναπαρήγαγε στο εσωτερικό του τη γενική αμφισημία αυτών των ταραχών και, στο επίπεδό του, την *απόκλιση* που δημιουργήθηκε μέσα σε αυτές.

Στην Ελλάδα, είναι στο εσωτερικό αυτής της διαμόρφωσης της ταξικής πάλης, και της εμπεριεχόμενης αμφισημίας, που, για τους αγωνιζόμενους προλετάριους, το ταξικό τους ανήκειν, ο ίδιος τους ο ορισμός ως τάξης εντός της σχέσης τους με το κεφάλαιο, παράχθηκε και εμφανίστηκε ως εξωτερικός καταναγκασμός. *Αμφισβητήθηκαν ως προλετάριοι από την ίδια τους την πρακτική εντός του αγώνα τους, αλλά δεν το έκαναν παρά μόνο διαχωρίζοντας, στις επιθέσεις τους και στους στόχους τους, τις στιγμές και τους μηχανισμούς της κοινωνικής αναπαραγωγής*. Κατά τα άλλα, υπήρξαν αναφορές σε μια εργατική τάξη η οποία παρέμενε όπως ήταν και η οποία εκαλείτο απλά να αυτοοργανωθεί[14] (ακόμα κι όταν ορισμένοι φοιτητές/επισφαλείς εργαζόμενοι επέμβηκαν σε δύο τηλεφωνικά

14 *Σημ. του μετ.*: Η επισήμανση ότι η επίθεση στην αναπαραγωγή διαχωρίστηκε από την παραγωγή είναι αναμφισβήτητα σωστή. Ωστόσο, το κάλεσμα για αυτοοργάνωση αφορούσε περισσότερο τους αναρχικούς (και μάλιστα όχι όλες τις τάσεις τους) και σίγουρα εμφανίστηκε μετά τις έντονες και διάχυτες συγκρούσεις των πρώτων ημε-

κέντρα, η εργασία δεν σταμάτησε παρά μόνο ελάχιστα). *Αναπαραγωγή και παραγωγή του κεφαλαίου παρέμειναν ξένες η μια από την άλλη*. Αποτέλεσμα αυτής της ταλάντωσης ήταν ο μειοψηφικός χαρακτήρας του κινήματος και τελικά, κατά τη διάρκεια της υποχώρησής του, ο αυτοεγκλεισμός του στις συνοικίες των Εξαρχείων στην Αθήνα και της Άνω Πόλης στη Θεσσαλονίκη.[15]

Ο αγώνας παρέμεινε επικεντρωμένος στην αναπαραγωγή και την τρίτη στιγμή της εκμετάλλευσης. Οι έλληνες εξεγερμένοι δεν μπορούσαν να απεργήσουν, δεν πρόβαλαν για τον εαυτό τους μια εργατική ταυτότητα, την επικαλέστηκαν αποκλειστικά και μόνο για τους άλλους. Το να επιτίθεσαι στο κεφάλαιο ως διαχωρισμένη αναπαραγωγή και ως επιβολή της αναπαραγωγής των κοινωνικών σχέσεων δεν σημαίνει μόνο να μη διακόπτεις την καπιταλιστική παραγωγή, αλλά σημαίνει επίσης να μην μπορείς εξετάσεις το ενδεχόμενο, ακόμα και εντελώς υποθετικά, της απαλλοτρίωσης του κεφαλαίου, της κυρίευσης των στοιχείων του παραγωγικού κεφαλαίου και των υλικών στοιχείων της κοινωνικής αναπαραγωγής και των ροών για τους δικούς σου σκοπούς, με όλους τους συνακόλουθους περιορισμούς και αμφισημίες (αυτοδιαχείριση...).

Οι «λαϊκές συνελεύσεις των συνοικιών» δε διήρκεσαν πολύ, σε γενικές γραμμές, και προκάλεσαν στους «τοπικούς κατοίκους» αδιαφορία ή, στην καλύτερη περίπτωση, απλώς περιέργεια.[16] Πρέπει, εντούτοις, να σημειώσουμε την περίπτωση της κατάληψης του δημαρχείου μιας συνοικίας στα νότια της Αθήνας, όπου οι δημοτικοί υπάλληλοι συμμετείχαν σε αρκετές ενέργειες από κοινού με τη τοπική συνέλευση: *«Στον Άγιο Δημήτριο η λαϊκή συνέλευση της κατάληψης προσπάθησε να συνεργαστεί με τους δημοτικούς υπαλλήλους για να ξαναλειτουργήσουν ορισμένες δημοτικές υπηρεσίες χωρίς τη μεσολάβηση των δημοτικών αρχών. Πρόθεση ήταν να ικανοποιηθούν μόνο ορισμένες επείγουσες κοινωνικές ανάγκες, όπως η έκδοση πράσινης κάρτας για μετανάστες και η πληρωμή μισθών και επιδομάτων. Ο δήμαρχος και το δημοτικό συμβούλιο κατέφυγαν σε εκφοβισμό των υπαλλήλων, προσπαθώντας να τους αποτρέψουν από την παροχή αυτών των υπηρεσιών»* (ΠτΓ και Blaumachen, Σύντομη παρουσίαση των πρόσφατων γεγονότων της Αθήνας μέσα από τα μάτια μερικών προλετάριων που συμμετείχαν).

Γενικά, χρειάζεται να ρίξουμε μια ματιά και στον αριθμό των συμμετεχόντων στις διάφορες διαδηλώσεις. Ο αριθμός αυτός σπάνια υπερβαίνει τα 200 με 300 άτομα σε μια περιφέρεια (Αθήνα – Πειραιάς) στην οποία κατοικούν πάνω από τέσσερα εκατομμύρια άνθρωποι.[17] Το να λες με εμφατικό τόνο ότι πρόκειται για «εξέγερση ενός ολόκληρου τμήματος του πληθυσμού», όπως μπορούμε να διαβάσουμε σε μια προκήρυξη που μοιράστηκε στο Παρίσι, είναι καθαρή φαντασία. Εντούτοις, αυτό που διαφεύγει από τους αριθμούς είναι η διάχυση του κινήματος. Αν μπορεί να ειπωθεί ότι οι εξεγερμένοι ή ακόμα και οι διαδηλωτές μειοψηφούσαν, πρέπει να προστεθεί ότι μειοψηφούσαν... *παντού*. Ορισμένες μέρες στην Αθήνα μπορούσαν να υπάρχουν ταυτόχρονα τέσσερις τοπικές διαδηλώσεις μαζί με μια κεντρική διαδήλωση, κι ενώ οι καταλήψεις συνεχίζονταν. Σε κάθε περίπτωση, το ζήτημα ενός «μαζικού» ή μη κινήματος δεν αποτελεί απλά ζήτημα αριθμών· το κριτήριο είναι η σύνδεση μεταξύ παραγωγής και αναπαραγωγής, και η αναπαραγωγή παύει τότε να περιορίζεται στους *θεσμούς* της αναπαραγωγής και της καθημερινής ζωής.[18] Το όριο της επέκτασης αυτών των ταραχών δεν ήταν απλά ποσοτικής φύσης ή μια απλή έλλειψη («θα έπρεπε η εργατική τάξη που απασχολείται στην παραγωγή και την κυκλοφορία να μπει στον χορό»)· *το όριο δεν πρέπει να θεωρηθεί ως εξωτερικό, απλά ως κάτι που περιορίζει, αλλά ως καθορίζον αυτό του οποίου αποτελεί το όριο, με εσωτερικό τρόπο.*

ρών, δηλαδή όταν είχε ήδη γίνει φανερό ότι η εξέγερση έμεινε μακριά από την παραγωγή.

15 *Σημ. του μετ.:* Η περιγραφή αυτή δεν είναι εντελώς ακριβής. Αυτό που έμεινε στην Άνω Πόλη ήταν μια συνέλευση γειτονιάς, όπως και σε διάφορες άλλες συνοικίες της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Εξάρχεια δεν υπάρχουν στη Θεσσαλονίκη.

16 Άγιος Δημήτριος: 5 μέρες· Χαλάνδρι: 8,5 μέρες· στου Ζωγράφου, τον Ιανουάριο, κατάληψη ενός παλιού δημοτικού καφέ που διήρκεσε 12 μέρες· μόνο η κατάληψη ενός άλλου παλιού δημοτικού καφέ στη Νέα Σμύρνη διαρκεί ακόμα μετά από 2,5 μήνες (Μάρτιος 2009).

17 Δες, στο παρόν βιβλίο, τη *Σύντομη παρουσίαση των πρόσφατων γεγονότων της Αθήνας μέσα από τα μάτια μερικών προλετάριων που συμμετείχαν.*

18 Η εκτίμηση του αριθμού των διαδηλωτών και, επιπλέον, των «ταραχοποιών» μεταξύ των διαδηλωτών είναι, το ξέρουμε, μια δύσκολη υπόθεση. Αν συγκρίνουμε τους αριθμούς, τους οποίους παρέχει το χρονολόγιο που γράφτηκε το Δεκέμβριο από τα ΠτΓ και τους Blaumachen, με τους αριθμούς που υπάρχουν στο *Ένας Χειμώνας με χίλιους Δεκέμβρηδες*, το οποίο συντάχτηκε το Φεβρουάριο του 2009 από τις ίδιους συγγραφείς, διαπιστώνουμε μεγάλες αποκλίσεις. Οι 10.000 ταραχοποιοί της νύχτας της 6ης Δεκεμβρίου (*χρονολόγιο*) γίνονται 2.000 στο κείμενο του Φεβρουαρίου· αντίθετα, οι 4.000 της δεύτερης μέρας γίνονται 10.000. Την τρίτη μέρα (Δευτέρα 8 Δεκεμβρίου), οι 1.500 «ταραχοποιοί» της διαδήλωσης των 20.000 ατόμων (αριθμός που δεν έχει αλλάξει) γίνονται 10.000 στο κείμενο του Φεβρουαρίου. Για τις διαδηλώσεις των επόμενων ημερών, το κείμενο του Φεβρουαρίου δε δίνει πλέον αριθμούς· μπορούμε να υποθέσουμε ότι ισχύουν οι αριθμοί του κειμένου του Δεκεμβρίου.

Στο *Ένας χειμώνας με χίλιους Δεκέμβρηδες*, οι ΠτΓ και Blaumachen γράφουν: *«Οι μπάτσοι ήταν μάλλον η πιο ορατή και αδρή κορυφή του παγόβουνου: σκάνδαλα κυβερνητικής διαφθοράς, κράτος επιτήρησης που –πάνοπλο μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004– δεν διστάζει ούτε να πυροβολήσει στο ψαχνό, συνεχής επίθεση στους μισθούς, αύξηση των εξόδων αναπαραγωγής που βαραίνουν την εργατική τάξη μετά το βαθμιαίο ξήλωμα του προηγούμενου συστήματος συντάξεων και υγείας, επιδείνωση των συνθηκών εργασίας και αύξηση των επισφαλών θέσεων εργασίας και της ανεργίας, εντατικοποίηση της εργασίας των μαθητών και φοιτητών, ανείπωτη καταστροφή της φύσης, γκλαμουράτη έκθεση αφηρημένων αντικειμένων του πόθου στα εμπορικά κέντρα και στις διαφημίσεις της τηλεόρασης, που μπορείς να τα αποκτήσεις μόνο αν υποστείς άπειρη εκμετάλλευση και άγχος»*. Το πρόβλημα είναι ότι όλα αυτά δεν έγιναν στόχος επίθεσης παρά μόνο ως επίθεση στους μπάτσους, επίθεση σε αυτή την κορυφή του παγόβουνου.

Ο αγώνας ενάντια στον εξαναγκασμό είναι αγώνας ενάντια στην «κανονικότητα», δηλαδή *«την κανονικότητά τους, την κανονικότητα της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης, της μιζέριας, της καταστολής και του θανάτου»*, όπως γράφει μια προκήρυξη του κινήματος. Το κίνημα, μέσα στα όρια και τη δυναμική του, εκφράζει, για το καλύτερο και για το χειρότερο, την οπτική της καθημερινής ζωής. Από τη σκοπιά του μετασχηματισμού της, η ρουτίνα και η έλλειψη ενδιαφέροντος της καθημερινής ζωής αντιστρέφονται σε απόδειξη της κεντρικότητάς της. Η μονοτονία και η πλήξη τίθενται ως η γενική αρχή αυτής της κοινωνίας: το γιγάντιο πλαστικό χριστουγεννιάτικο δέντρο στην πλατεία Συντάγματος μπορεί λοιπόν να γίνει ένας άκρως στρατηγικός στόχος που προστατεύεται από τα ΜΑΤ, ενώ τα μαγαζιά της οδού Ερμού, τα οποία παραμένουν ανοιχτά την Κυριακή για να διευκολύνουν και να επιταχύνουν τα ψώνια των Χριστουγέννων, γίνονται στόχοι, όπως άλλωστε το μετρό και η σκυθρωπή μεταφορά της εργατικής δύναμης: «καταναλώνω, άρα υπάρχω», «δούλευε, κατανάλωσε, ψόφα» γράφουν τα πανό που κρεμάστηκαν κατά τη διάρκεια μιας μικρής διαδήλωσης (150 ατόμων) και παρέμβασης σε ένα εμπορικό κέντρο που διήρκεσε μια ώρα. Αλλά, από τη σκοπιά της κριτικής της καθημερινής ζωής, το προλεταριάτο δεν είναι παρά εμπόρευμα-εργατική δύναμη, συνθήκη από την οποία παράγεται η εξέγερση ενάντια στην ιδιότητά του ως εμπορεύματος· μια τέτοια εξέγερση δεν απορρέει από την αντίφαση την οποία εμπεριέχει αυτή η συνθήκη μέσα *στον ίδιο τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής και γι' αυτόν*, δηλαδή από την ίδια τη συνθήκη του εμπορεύματος εργατική δύναμη και από τις αντιφάσεις που είναι παρούσες σε αυτή (υπερεργασία/αναγκαία εργασία, αξία χρήσης/ανταλλακτική αξία), αλλά από εκείνο που η συνθήκη αυτή αρνείται: τη ζωή, το αληθινό βίωμα κλπ. Επειδή η κριτική της καθημερινής ζωής δεν ξεπερνά την κριτική του εμπορεύματος και της ανταλλαγής, δεν πρόκειται πλέον για την αντίφαση μεταξύ προλεταριάτου και κεφαλαίου ως δύο όρων που αποτελούν ολότητα και που ο ένας δεν υπάρχει παρά μόνο μέσω του άλλου, αλλά για δύο όρους οι οποίοι δεν αποτελούν ο καθένας τον λόγο ύπαρξης του άλλου και την άρνησή του· στην πραγματικότητα δεν πρόκειται πλέον για αντίφαση.

Η κυριότερη γενική συμβολή των ταραχών της Ελλάδας είναι ότι ανέδειξαν, εντός της εκμετάλλευσης και από την πρακτική της, τον εξαναγκασμό ως στιγμή που εμπεριέχεται στην αναπαραγωγή του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής και όχι ως απλή αστυνομική καταστολή. Ο εξαναγκασμός δεν περιορίζεται στην καταστολή, περιλαμβάνει όλες τις κοινωνικές διαδικασίες και όλους τους θεσμούς με τους οποίους το προλεταριάτο τίθεται διαρκώς από το κεφάλαιο σε κατάσταση τέτοια ώστε να μπορεί να το αξιοποιήσει. Αυτή η στιγμή εμπεριέχεται στην εκμετάλλευση ως αυτοπροϋπόθεση του κεφαλαίου, εμπεριέχεται στη διαδικασία με την οποία η καπιταλιστική παραγωγή γίνεται αναπαραγωγή. Ο εξαναγκασμός ως στιγμή της αυτοπροϋπόθεσης του κεφαλαίου, πέρα από την απλή αστυνομική επέμβαση, δεν ήταν η αιτία αλλά το περιεχόμενο των ταραχών. Οι ταραχές αυτές κατέδειξαν την ενσωμάτωση του εξαναγκασμού στη διαδικασία αναπαραγωγής των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων, αλλά κατέδειξαν αυτή την ενσωμάτωση σαν να επρόκειτο, με εσωτερικό τρόπο, για δική τους έλλειψη, στο μέτρο που η επίθεση σε αυτή τη στιγμή και σε όλους τους θεσμούς που τη θέτουν σε λειτουργία παρέμεινε διαχωρισμένη από την παραγωγή. Εκείνο που αναδύθηκε στο εσωτερικό αυτής της αντίφασης μεταξύ ενσωμάτωσης και έλλειψης είναι η ίδια η κοινωνική συνθήκη των εξεγερμένων. Φοιτητές δίχως μέλλον, νεαροί μετανάστες, επισφαλείς εργαζόμενοι, όλοι είναι προλετάριοι οι οποίοι βιώνουν καθημερινά την αναπαραγωγή των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων ως εξαναγκασμό, έναν εξαναγκασμό που εμπεριέχεται σε αυτή την αναπαραγωγή επειδή είναι προλετάριοι, αλλά και οι οποίοι τη βιώνουν καθημερινά ως *διαχωρισμένη* και τυχαία (συμπτωματική και μη αναγκαία) σε σχέση με την ίδια την παραγωγή. Αγωνίζονται εντός του εξαναγκασμού ως διαχωρισμένης στιγμής και ταυτόχρονα αντιλαμβάνονται και βιώνουν αυτόν τον διαχωρισμό απλώς και μόνο ως έλλειψη του ίδιου του αγώνα τους ενάντια σε αυτόν τον τρόπο παραγωγής.

Πάνω σε αυτήν ακριβώς τη βάση το κίνημα παρήγαγε το ταξικό ανήκειν ως εξωτερικό καταναγκασμό, αλλά μόνο πάνω σε αυτήν. Με αυτό τον τρόπο το κίνημα τοποθετείται στο επίπεδο του τωρινού κύκλου αγώνων και συνιστά μια καθοριστική ιστορική στιγμή του. Είναι η επίθεση στους θεσμούς και τις μορφές της κοινωνικής αναπαραγωγής θεωρούμενες ως τέτοιες, η οποία από τη μια συγκρότησε το κίνημα και έγινε η δύναμή του, ενώ από την άλλη εξέφρασε και τα όριά του – όρια των οποίων η πιο εμφανής εμπειρική εκδήλωση είναι η αδυναμία του να επεκταθεί εκκινώντας από αυτό που αποτέλεσε τη δύναμή του. Παρ' όλη τη λαϊκή συμπάθεια που εισέπραξε, ποτέ δεν αποτέλεσε ένα μαζικό κίνημα. Επρόκειτο για συμπάθεια θεατών που ενδιαφέρονταν, αλλά θεατών. Από το σημείο αυτό και μετά, το κίνημα παρέμεινε στην περιφέρεια και των ίδιων του των στόχων: δεν έπληξε ποτέ με καθοριστικό τρόπο τους θεσμούς της αναπαραγωγής, και ο λόγος είναι παραδόξως ότι αποτέλεσαν τους ιδιαίτερους στόχους και τον ιδιαίτερο λόγο ύπαρξής του. Σε καμία χρονική στιγμή, ούτε η παραγωγή ούτε η κυκλοφορία του κεφαλαίου δεν επηρεάστηκαν πραγματικά. Ακόμα και το μπλοκάρισμα των αγορών στα μαγαζιά της Ερμού (ή σε εμπορικά κέντρα της περιφέρειας) την Κυριακή πριν τα Χριστούγεννα ήταν τελικά αποτυχία, για τον απλό λόγο ότι οι πελάτες βιαζόντουσαν να κάνουν τις αγορές τους. Παρόμοια, η διακοπή για ένα λεπτό της μετάδοσης ενός τηλεοπτικού προγράμματος για να καλεστούν οι τηλεθεατές να κατέβουν στον δρόμο αποδεικνύεται σκέτη φαντασίωση, αν αυτοί δε βρίσκονται ήδη εκεί.

Θεμελιωδώς, στο κίνημα αυτό υποκρυπτόταν η αυτονόμηση της αναπαραγωγής, γενικά ως καθημερινή ζωή, ειδικά ως κριτική των θεσμικών μηχανισμών της αναπαραγωγής. Οι δύο αυτές όψεις συντίθενται στην κριτική της δημοκρατίας. Οι ταραχές στην Ελλάδα φαίνεται να είναι το πρώτο κίνημα των πρόσφατων χρόνων όπου η δημοκρατία έγινε, με κεντρικό και πραγματικό τρόπο, αντικείμενο κριτικής, τόσο ως κυβερνητική πολιτική μορφή όσο και ως τρόπος λειτουργίας του ίδιου του αγώνα. Επρόκειτο για ένα κίνημα που δεν είχε καμία πολιτική ψευδαίσθηση, εκτός ίσως από την ίδια την κριτική της δημοκρατίας.

Έχοντας κατά νου το γαλλικό κίνημα, οι συγγραφείς της προκήρυξης που κυκλοφόρησε στο Παρίσι, απόσπασμα της οποίας παραθέσαμε πιο πάνω, μπορούν σωστά να γράφουν: *«Οι έλληνες εξεγερμένοι μας δείχνουν έτσι έναν δρόμο ο οποίος είχε αναζητηθεί κατά τη διάρκεια του αγώνα ενάντια στη CPE, και τις τελευταίες εβδομάδες (με τις καταλήψεις λυκείων και άλλων κτιρίων, το μπλοκάρισμα της οδικής κυκλοφορίας και ορισμένα καμένα αυτοκίνητα) προχωράνε ακόμα περισσότερο και αρνούνται τον στημένο διάλογο με το κράτος και τους λακέδες του»*. Αυτή η αμφισβήτηση της κυβερνητικής δημοκρατίας και της δημοκρατικής λειτουργίας μέσα στον ίδιο τον αγώνα δεν έχει να κάνει με μια καλύτερη μέθοδο αγώνα που επιτέλους βρέθηκε, αλλά με την απουσία διεκδικήσεων και αντιπροσώπων. Ως κρίση της αναπαραγωγής, είναι η ίδια η ύπαρξη μιας σχέσης με το κράτος και οποιονδήποτε θεσμικό μηχανισμό που αμφισβητείται: το κίνημα δεν παράγει ούτε διεκδικήσεις ούτε αντιπροσώπους. *«Να εξαφανιστούν όσοι μιλάνε για μας: κόμματα, συνδικάτα, ειδικοί, δημοσιογράφοι, σύλλογοι»*, λέει η ίδια προκήρυξη.

Τον Ιούνιο του 2006, η ομάδα *Blaumachen* από τη Θεσσαλονίκη δημοσίευσε ένα κείμενο, το *Έχουμε κατάληψη, όχι δημοκρατία*, αντλώντας κριτικά συμπεράσματα από την εμπειρία του αγώνα ενάντια στη CPE όπως αυτός εξελίχθηκε στη Γαλλία και από τους φοιτητικούς αγώνες που ήταν τότε σε εξέλιξη στην Ελλάδα. Λίγους μήνες αργότερα, σε μια σύντομη αυτοπαρουσίαση της ομάδας, το περιεχόμενο εκείνου του κειμένου σχολιάστηκε ως εξής: *«Το περιεχόμενό του προσδιορίστηκε με αυτόν τον τρόπο, επειδή αυτή θεωρούσαμε ως τη βασική αδυναμία του κινήματος, δηλαδή την προσκόλληση στις δημοκρατικές διαδικασίες και γενικά στη δημοκρατική ιδεολογία που συνόδευαν την απουσία κάθε κριτικής της φοιτητικής εργασίας και του διαμεσολαβητικού ρόλου των μήντια»*. Η ίδια αυτοπαρουσίαση επικαλέστηκε άλλο ένα σύγχρονο κείμενο (*Να γίνουν οι καταλήψεις οδοφράγματα στον χρόνο*) *«προτείνοντας τη διεκδίκηση ενός 'κοινωνικού μισθού'»*. Αν και ολόκληρο το κείμενο προσδιορίζει καλά το εμπόδιο που αποτελεί στον αγώνα η ίδια η δημοκρατική διαδρομή του, αυτό που δε γίνεται κατανοητό είναι η σύνδεση μεταξύ του περιεχομένου του αγώνα, της ίδιας της ύπαρξης διεκδικήσεων (η διεκδίκηση προϋποθέτει τη δημοκρατία ως αυτοαναγνώριση της ομάδας και σχέση με τον αντίπαλο), αυτών που συμμετέχουν στον αγώνα και της δημοκρατικής μορφής. Ασκείται κριτική στη δημοκρατική διαδρομή του αγώνα απλά ως κακή μέθοδο αγώνα. Έτσι, η δημοκρατική ιδεολογία, διωγμένη από την πόρτα, επιστρέφει από το παράθυρο.

«Όταν δημιουργούνται διαδικασίες δημόσιας διαμάχης (από τη συνέλευση και το συντονιστικό μέχρι το κοινοβούλιο) το βασικό ζήτημα δεν είναι οι διαδικασίες μέσω των οποίων η βούληση όλων των συμμετεχόντων μπορεί να εκφραστεί, αλλά η σχέση ανάμεσα στη διαδικασία του διαλόγου και στη δράση, ένα ζήτημα που δεν μπορεί να αποσυνδεθεί από τη φύση της ίδιας της δράσης. Δεν μας ενδιαφέρει η ύπαρξη διαδικασιών στις οποίες θα μπορεί να ακούγεται η άποψη όλων. Δεν θέλουμε να συνδιαλλαγούμε με την άποψη όλων.» («Blaumachen», ό.π.). Παρά την παρατήρηση σύμφωνα με την οποία πρόκειται για *«ένα ζήτημα που δεν μπορεί να αποσυνδεθεί από τη φύση της ίδιας της δράσης»*, το ζήτημα παραμένει πάντα το πώς παίρνονται οι αποφάσεις, δηλαδή η αφετηρία είναι πάντα το άτομο και η ομάδα η οποία πρόκειται να δράσει ως άθροισμα ατόμων που έχουν αποφασίσει να δράσουν από κοινού. Όποια και να είναι η διαδικασία που χρησιμοποιείται για να παρθεί μια απόφαση, το ζήτημα εξακολουθεί πάντα να είναι το άτομο και η απόφαση. Κατά τη διάρκεια ενός αγώνα, η δημοκρατία δεν είναι μια μορφή λήψης αποφάσεων και σχέσης με τη δράση, την οποία θα μπορούσαμε να αντικαταστήσουμε με μια άλλη. Η τυπική κριτική της δημοκρατίας δε λέει γιατί αυτή υπάρχει, για ποιο λόγο αποτελεί ένα περιεχόμενο που επιβάλλεται ως μορφή αυτού του αγώνα. Αυτή η κριτική εκθέτει σωστά το γιατί αυτή η μορφή αποτελεί εμπόδιο, αλλά δε λέει γιατί το εμπόδιο αυτό υπάρχει και επιλέγεται από όσους συμμετέχουν στον αγώνα αυτό. Αν η ίδια η κριτική παραμένει δημοκρατική, αυτό συμβαίνει γιατί προτείνει μια άλλη επιλογή, έναν άλλο τρόπο να γίνονται τα πράγματα. Αλλά, στην πραγματικότητα, μέσα σε κάθε αγώνα όπου εμφανίζεται μια κριτική των δημοκρατικών διαδικασιών, αυτό που διακυβεύεται είναι η μετάβαση σε ένα άλλο περιεχόμενο αγώνα· *αντικείμενο κριτικής δεν είναι τότε η προηγούμενη διαδικασία αλλά το παλιό περιεχόμενο του αγώνα*. Αυτή ακριβώς η μετάβαση διαφεύγει από την κριτική των δημοκρατικών διαδικασιών στον τρόπο με τον οποίο κατανοεί τον εξελισσόμενο αγώνα αλλά και τον εαυτό της.

Κατά τη διάρκεια των πρόσφατων ταραχών στην Ελλάδα, φαίνεται ότι το κίνημα ξεκίνησε αυθόρμητα και δομήθηκε μέσα στη δράση, με άμεσο τρόπο, πέρα από τις δημοκρατικές διαδικασίες, οι οποίες θεωρήθηκαν εμπόδια τόσο μέσα στον ίδιο τον αγώνα όσο και ως μορφή διακυβέρνησης (η δημοκρατία θεωρήθηκε άμεσα ως η τρέχουσα μορφή του κράτους και της αστυνομίας του που είναι μισητά, τίποτα περισσότερο και τίποτα λιγότερο). Σίγουρα, τέθηκε ζήτημα «άμεσης δημοκρατίας» και μιας καλύτερης διαδικασίας συζήτησης κατά τη διάρκεια των συνελεύσεων («περισσότερα άτομα πρέπει να μιλάνε», «όλοι έχουν το δικαίωμα να μιλήσουν», «δε θέλουμε να μιλάνε οι 'ειδικοί' στη θέση μας», «είμαστε όλοι ίσοι»). Αλλά ένα κίνημα που δε διατυπώνει καμία διεκδίκηση απέναντι στο κράτος δίνει στον αγώνα του ένα περιεχόμενο που δεν απαιτεί καμία μορφή αντιπροσώπευσης· το κίνημα δεν υπάρχει παρά μόνο για τον εαυτό του, μέσα στις συγκρούσεις του και τις αντιφάσεις του. Οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων είναι συγκρουσιακές αλλά δεν είναι *δημοκρατικές*, με την έννοια ότι αυτές οι αποφάσεις δεν προϋποθέτουν ούτε πλειοψηφίες, ούτε μειοψηφίες, ούτε σχηματισμό οργάνων αντιπροσώπευσης, ούτε γενική υποχρέωση εφαρμογής των αποφάσεων. Στην πραγματικότητα, δεν πρόκειται για διαδικασίες λήψης αποφάσεων, αλλά για αντιπαραθέσεις και ανταλλαγές που εντάσσονται στη δράση.

Χρειάζεται να παραθέσουμε επί μακρόν τη *Δεύτερη ανακοίνωση της κατάληψης της ΑΣΟΕΕ* για να γίνει αντιληπτή η τεράστια ριζοσπαστική θεωρητική και πρακτική πρόοδος που επιτέλεσαν οι ταραχές αυτές με την απλή και άμεση κριτική που άσκησαν στη δημοκρατία: *«Κι από την άλλη, μια δημοκρατία αποσαθρωμένη, σε οικονομική κρίση, κοινωνικά απονομιμοποιημένη από μικρά και μεγάλα 'σκάνδαλα', με στρατιές φτωχών και αποκλεισμένων να προσπαθεί να αντλήσει την κοινωνική συναίνεση για την πάταξη των ταραχών... Θεατρικές παραστάσεις ευαισθησίας μπροστά στις κάμερες από τον πρωθυπουργό, υπουργούς, βουλευτές, δημοσιογράφους και άλλα παράσιτα, με ταυτόχρονες επικλήσεις για την αναγκαιότητα κοινωνικής ειρήνευσης και συμπόρευσης κράτους-κοινωνίας κάτω από την υπόσχεση της 'εμβάθυνσης' των δημοκρατικών θεσμών. Ωστόσο, ο περίφημος καταστατικός μύθος της δημοκρατίας, το 'κοινωνικό συμβόλαιο', γίνεται στάχτη στους δρόμους της διάχυτης κοινωνικής ανταρσίας των ημερών. Γι' αυτό και το καθεστώς επιχειρεί με όλες του τις δυνάμεις να ανασυνταχθεί. Γι' αυτό γίνονται διαρκώς κυβερνητικές και παρακυβερνητικές συσκέψεις και ανακοινώσεις. Γι' αυτό τα ΜΜΕ σε εντεταλμένη υπηρεσία ανέλαβαν το γνώριμο ρόλο τους, αυτόν του οργανωμένου ψεύδους και της πρόκλησης φοβικών συνδρόμων (...) Γι' αυτό τα σχολεία με ανακοίνωση του υπουργείου θα παραμείνουν σήμερα κλειστά, σε μια προσπάθεια να αποτραπούν οι συγκεντρώσεις μαθητών. Γι' αυτό η ΓΣΕΕ μετέτρεψε την αυριανή απεργιακή διαδήλωση σε απλή συγκέντρωση στο Σύνταγμα. Γι' αυτό οι αριστεροί στυλοβάτες του συστήματος ενώ 'κατανοούν' το δίκαιο της κοινωνικής οργής καταδικάζουν τις 'ακρότητες' και θέτοντας ζήτημα πτώσης της κυβέρνησης μετατρέπουν την ανταρσία σε απλή*

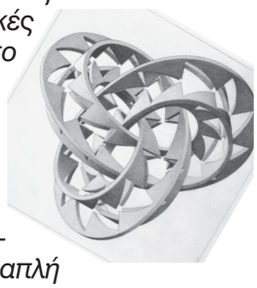

διαμαρτυρία κατά της κυβερνητικής πολιτικής». Αυτό που λέει το κείμενο που παραθέσαμε είναι ότι απλούστατα, «από την άλλη», εκείνο που ορθώνεται, ή μάλλον που καταρρέει με την «αθέτηση του συμβολαίου», είναι η δημοκρατία.

Αλλά, μια τέτοια κριτική δε σημαίνει ότι η δημοκρατία δεν επέστρεψε μέσα στο κίνημα με τη μορφή της κριτικής της. Αυτή η επιστροφή της δημοκρατίας με τη μορφή της κριτικής της είναι ο αγώνας ενάντια στον εξαναγκασμό, η διατήρηση της κανονικότητας της καθημερινής ζωής και το ότι οι ταραχές συνιστούσαν αγώνα ενάντια στην αναπαραγωγή ως διαχωρισμένη μορφή.

Οι ταραχές στην Ελλάδα αποτέλεσαν, έμπρακτα, μια ορισμένη αντίληψη της αναπαραγωγής των κοινωνικών σχέσεων και της ιδεολογίας. Ελλείψει της δυνατότητας να επιτεθεί πρακτικά στη ρίζα της αναπαραγωγής των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων, δηλαδή στην παραγωγή αξίας και υπεραξίας, το κίνημα εξίσωσε την παραγωγή και την κυκλοφορία της αξίας (ακόμα κι αν τα μπλοκαρίσματα της κυκλοφορίας μοιάζει να παρέμειναν συμβολικά) και ανήγαγε, μέσα στην πρακτική του, την επίθεση στην αναπαραγωγή των κοινωνικών σχέσεων σε επίθεση ενάντια στην κανονικότητα της εμπορευματικής καθημερινής ζωής. Αν μπορούμε να μιλάμε για δημοκρατισμό της κριτικής της δημοκρατίας, είναι επειδή εκείνο στο οποίο ασκείται κριτική, οι καπιταλιστικές κοινωνικές σχέσεις, ανάγεται στην περίπτωση αυτή σε ό,τι έχει ενσταλαχτεί στο άτομο από το σχολείο, τα μήντια, τους καθεστωτικούς διανοούμενους, την κοινωνική εμπειρία. Η ιδεολογία θεωρείται σωστά ως πρακτική δύναμη την οποία φέρουν οι κάθε είδους θεσμοί και συμπεριφορές, αλλά η αναπαραγωγή των κοινωνικών σχέσεων την οποία καθιστά δυνατή ανάγεται σε μια μηχανική εσωτερίκευσης/ενστάλαξης, κι αυτή πιστεύεται ότι προσδίδει στην ιδεολογία την πρακτική της δύναμη. Ο μηχανισμός της εσωτερίκευσης των κυρίαρχων νορμών, που καθορίζουν και υπαγορεύουν τις πράξεις των ατόμων, πιστεύεται ότι δίνει στην ιδεολογία την υλική της δύναμη διαιωνίζοντας τις κοινωνικές σχέσεις: «Σκάσε και κατανάλωνε»· «Δούλευε, ψήφιζε και σκάσε»· «Η συνείδηση γεννιέται στα οδοφράγματα. Ξύπνα» (όπως έλεγαν ορισμένα πανό κατά τη διάρκεια της διαδήλωσης στο εμπορικό κέντρο *The Mall* στην Αθήνα).

Με αυτό το τίμημα – και είναι το τίμημα που οι ταραχές στην Ελλάδα πλήρωσαν ώστε τα όριά τους να γίνουν η δυναμική τους, το τίμημα αυτής της ιδεολογικής αναγωγής της αναπαραγωγής των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων – η απουσία αντίκτυπου και δράσεων στη σφαίρα της παραγωγής (πράγμα εμφανές καθ' όλη τη διάρκεια του κινήματος) έγινε καθολική επίθεση στην αναπαραγωγή αυτών των σχέσεων. Το πρόβλημα είναι ότι η αναπαραγωγή των κοινωνικών σχέσεων, συμπεριλαμβανομένων των σχέσεων παραγωγής, τίθεται ως εξαρτώμενη καθοριστικά από την υποταγή των ατόμων σε νόρμες συμπεριφοράς των οποίων η κατανάλωση και η εργασία αποτελούν τα υποδείγματα, με τον ίδιο τρόπο που η παραγωγή αξίας εμφανίζεται να εξαρτάται καθοριστικά από την κυκλοφορία της. Στην πραγματικότητα αναγνωρίζεται ότι κάθε κοινωνία αναπαράγεται ως παραγωγή, αλλά αυτή η παραγωγή προϋποθέτει την αποδοχή της αναπαραγωγής των κοινωνικών σχέσεων που ενσταλάζονται στα άτομα, οι οποίες έτσι αποκτούν ρόλο συνδετικού υλικού της κοινωνικής δομής. Η αναπαραγωγή των κοινωνικών σχέσεων συνίσταται τότε στο ότι, για τα άτομα, οι ιδέες αποτελούν υλικές ενέργειες οι οποίες εντάσσονται σε πρακτικές, υπόκεινται σε τελετουργικούς κανόνες, ορίζονται από τους ιδεολογικούς μηχανισμούς και τους θεσμούς από τους οποίους προέρχονται οι ιδέες αυτών των ατόμων. Η καθολική επίθεση στην καπιταλιστική κοινωνία γίνεται επίθεση στις συμπεριφορές και τους φόβους που εγκλωβίζουν το άτομο σε έναν ιδεολογικό χαλκά υπαγορεύοντάς του υποσυνείδητα τη διαγωγή και τους στόχους του, φυσικά σε κατεύθυνση ευνοϊκή για την αναπαραγωγή του υπάρχοντος συστήματος. Καθεμιά από αυτές τις συμπεριφορές, καθένας από αυτούς τους θεσμούς, γίνεται τότε *πεδίο πολιτικών αγώνων*.

Σύμφωνα με την αντίληψη αυτή, η οικονομική αναπαραγωγή, επικεντρωμένη στην παραγωγή/αναπαραγωγή του κεφαλαίου, χρειάζεται να συμπληρώνεται από την αναπαραγωγή των σχέσεων παραγωγής ως σχέσεων κυριαρχίας, και εξυπακούεται ότι αυτή η αναπαραγωγή χρειάζεται να προκύπτει από την αφομοίωση/εσωτερίκευση των αξιών και των νορμών της παρούσας κοινωνίας ή, όταν όλα αυτά διαρρηγνύονται, από τη βίαιη και απερίφραστη καταστολή. Η στρατηγική επιδίωξη συνίσταται τότε στη διάλυση αυτής της ενστάλαξης και αυτών των συνηθειών που αποτελούν το συνδετικό υλικό της κοινωνίας, εκείνου χάρη στο οποίο οι άνθρωποι μπορούν να συμβιώνουν κάτω από την κυριαρχία των καπιταλιστών και των κυρίων αυτού του κόσμου.

Η διάλυση αυτής της ενστάλαξης ήταν ο ίδιος ο αγώνας και το περιεχόμενό του, αλλά αυτό δεν αποτέλεσε μια μιλιτάντικη δραστηριότητα που θα παρείχε στο λαό τη συνείδηση της αλλοτρίωσής του. Οι εξεγερμένοι δρούσαν ξεκινώντας από τη δική τους κατάσταση και ενάντια σε αυτή. Ενώ

μπορούμε να μιλάμε για αγώνα ενάντια στις κοινωνικές σχέσεις θεωρούμενες ως ενστάλαξη και ιδεολογία από τις οποίες θα εξαρτιόταν η γενική αναπαραγωγή της κοινωνίας, δεν υπάρχει ωστόσο καμία σχέση «διαφώτισης» ή «αποτοξίνωσης» προς έναν πληθυσμό που προορίζεται να αφυπνιστεί από μια πεφωτισμένη πρωτοπορία. Το κίνημα ήταν βαθιά αντικαπιταλιστικό και σίγουρο για τον εαυτό του, γι' αυτό συνδέθηκε με ένα μεγάλο τμήμα του πληθυσμού χωρίς προπαγάνδα. Ήταν ένα κίνημα που ανταποκρινόταν κατάλληλα σε μια κρίση της σχέσης κεφαλαίου και προλεταριάτου, εντός της οποίας η πρωτοβουλία ανήκε μέχρι τότε στον πόλο της αντίφασης ο οποίος υπάγει τον άλλο ως οικονομία και ως αναγκαιότητα. Επρόκειτο για μετατροπή της κρίσης του κεφαλαίου σε ταξική πάλη, για αποαντικειμενοποίηση.

Αλλά ήταν μια αποαντικειμενοποίηση που παρέκαμπτε την αντικειμενικότητα της οικονομίας. Όπως είπαμε στην εισαγωγή, «καθώς γίνεται προβληματική, δηλαδή καθώς *βρίσκεται σε κρίση ως αναπαραγωγή*, η αυτοπροϋπόθεση του κεφαλαίου προσδιορίζει, σε έναν πρώτο χρόνο, ως χώρο της κρίσης της τους τομείς της κοινωνίας όπου η αναπαραγωγή παίρνει μια *ειδικευμένη* μορφή σε σχέση με την ίδια την κοινωνία»· και προσθέτουμε: προσδιορίζει ως πρωταγωνιστές αυτής της κρίσης εκείνο το κομμάτι του προλεταριάτου για το οποίο οι ανεξέλεγκτες διακυμάνσεις της αναπαραγωγής αποτελούν τον ίδιο του τον ορισμό. Αυτή η κρίση της αναπαραγωγής πλήττει πρώτα απ' όλα τους «νεοεισερχόμενους» και κατασκευάζει την κοινωνική κατηγορία της νεολαίας· επικεντρώνεται στους εξειδικευμένους χώρους της αναπαραγωγής καθορίζοντας ως κύριο πρωταγωνιστή της την επισφαλειοποιημένη νεολαία (τη γενιά των 600 ευρώ). Αυτό το κομμάτι δε χρειάστηκε καμία προπαγάνδα για να αγγίξει την υπόλοιπη τάξη, αλλά η αναπαραγωγή εμφανιζόταν στα μάτια του ως *ιδιαίτερη δραστηριότητα και ιδιαίτερη κατάσταση*.

Από αυτό προκύπτει ότι κάθε συμπεριφορά ή θεσμός γίνεται ο τόπος και το στοίχημα ενός ιδιαίτερου αγώνα ενάντια στην κυριαρχία του κεφαλαίου (έστω κι αν οι αγώνες αυτοί είναι προορισμένοι να ενοποιηθούν)· οι αγώνες στοχεύουν το σύστημα κυριαρχίας που είναι υπεύθυνο για τη διατήρηση του υποκειμένου σε υποταγή (συνήθως η φυλακή γίνεται ο παραδειγματικός στόχος εναντίον του οποίου στρέφεται αυτή η ιδεολογική αντίληψη του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής). Αλλά ούτε το σχολείο, ούτε η οικογένεια, ούτε η κατανάλωση, ούτε η πολιτική, ούτε η φυλακή παράγουν τις τάξεις· δε βρίσκεται εκεί η μήτρα της κοινωνικής διαίρεσης, αντίθετα απ' ό,τι υποθέτει, στην εσωτερική λογική της, η έννοια της κυριαρχίας και η ενδεχομένως εντελώς πραγματική επίθεση στην κυριαρχία. Ο αγώνας ενάντια στην κυριαρχία εκκινεί από την ίδια λάθος ερώτηση που αποτελεί το θεμέλιο της δημοκρατικής ιδεολογίας: με ποιο τρόπο τα άτομα σχηματίζουν την κοινωνία, ποιο είναι το συνδετικό υλικό που τα κρατάει μαζί, τα μεν σε θέση κυριαρχίας, τα δε σε θέση υποταγής; Η κοινωνία γίνεται περιβάλλον του ατόμου. Η αφετηρία είναι η μορφή «άτομο», διακριτή (αντιτιθέμενη ή ενσωματωμένη) από την «Κοινωνία» ως σύνολο των σχέσεων που του διαφεύγουν και εμφανίζονται μπροστά του ως ξένες, ως περιβάλλον, ως αντικειμενική δομή, ως εξωτερικός καταναγκασμός με τον οποίο το άτομο πρέπει να συμβιβαστεί. Η ιδεολογία της δημοκρατίας θεμελιώνεται πάνω στο ερώτημα «πώς τα άτομα *φτιάχνουν* την κοινωνία;»· η αντίστροφη πρόταση «πώς τα άτομα *αρνούνται* την κοινωνία;» παραμένει τότε δημοκρατική κριτική της δημοκρατίας. *Τη θεωρία του κοινωνικού συμβολαίου, που προκύπτει από τη διάδοση της εμπορευματικής ανταλλαγής, τη διαδέχεται η κριτική της καθημερινής ζωής και της κανονικότητας ως κριτική της εσωτερίκευσης του φετιχισμού του κεφαλαίου.*

Από όποια σκοπιά και αν τις εξετάσουμε, μέσα στην ίδια τη δύναμή τους, αυτές οι ταραχές συνεχώς προσδιόριζαν μια νεκρή γωνία: την οπτική γωνία της εργατικής τάξης, της σφαίρας της παραγωγής.

3) ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΚΑΙ ΟΡΙΑ ΤΩΝ ΤΑΡΑΧΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στις μέρες μας, η επανάσταση εξαρτάται από την υπέρβαση μιας καταστατικής αντίφασης της ταξικής πάλης: για το προλεταριάτο, το να είναι τάξη αποτελεί το εμπόδιο το οποίο ο αγώνας του ως τάξης πρέπει να ξεπεράσει/καταργήσει. Οι ταραχές στην Ελλάδα ανέδειξαν αυτό το εμπόδιο, σχηματοποίησαν την αντίφαση *και έμειναν εκεί*. Αυτό ήταν το όριό τους, αλλά τώρα η αντίφαση τίθεται πλέον με πρακτικούς όρους σε αυτόν τον κύκλο αγώνων εντός του αναδιαρθρωμένου καπιταλισμού *και της κρίσης του*.

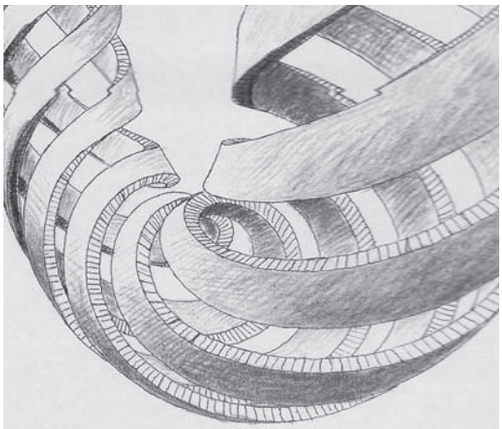

Οι ταραχές, με τους στόχους που έπληξαν, τους τρόπους δράσης τους, τον τύπο οργάνωσής τους, την επίθεση στην καπιταλιστική κοινωνία ως αναπαραγωγή των κοινωνικών σχέσεων, την έμπρακτη ανάδειξη του εξαναγκασμού ως στιγμής της αυτοπροϋπόθεσης του κεφαλαίου, είχαν ως κύριο περιεχόμενο τον αγώνα του προλεταριάτου ενάντια στην ίδια του την ύπαρξη ως τάξης. Αυτός ο θεμελιώδης χαρακτήρας των τωρινών αγώνων δεν αυτονομήθηκε όπως στο «κίνημα της άμεσης δράσης» στις αρχές της δεκαετίας του 2000· το γεγονός του να είσαι προλετάριος δεν έγινε κάτι που πρέπει να ξεπεραστεί ως προαπαιτούμενο της αντίθεσης και του αγώνα ενάντια στο κεφάλαιο. Το κίνημα των ταραχών στην Ελλάδα δεν αρκέστηκε αυτάρεσκα στον εαυτό του· αντίθετα από το κίνημα της άμεσης δράσης, δε δομήθηκε ως αυτοαναφορικό. Το κίνημα πάντα θέλησε να είναι και πραγματικά ήταν ένα κίνημα της προλεταριακής τάξης. Αλλά προσέκρουσε σε αυτήν ακριβώς τη θέληση και αυτή την πραγματική ύπαρξη της δράσης του ως τάξης, εκεί συνάντησε το εσωτερικό του όριο. Από τη μια, η αμφισβήτηση από το προλεταριάτο της ίδιας του της ύπαρξης ως τάξης παρέμεινε μειοψηφική επειδή περιορίστηκε σε ένα κομμάτι της εργατικής δύναμης (φοιτητές, επισφαλείς, μετανάστες), ακόμα κι αν αυτή η μειοψηφία ήταν παρούσα παντού· η γενικότητα της κατάστασης αυτού του κομματιού παρέμεινε ιδιομορφία του και η αμφισβήτηση της αναπαραγωγής παρέμεινε *διαχωρισμένη από την παραγωγή, εγκλωβισμένη μέσα στον εξαναγκασμό ως στιγμή της αυτοπροϋπόθεσης του κεφαλαίου*. Από την άλλη, η ύπαρξη του κινήματος ως ταξική δραστηριότητα διαιρέθηκε μεταξύ αυτής της αμφισβήτησης και ενός «καλέσματος» να ενωθεί μαζί του η εργατική τάξη εκδηλώνοντας την αυτονομία της και την αυτοοργάνωσή της, κάτι που βρισκόταν σε εμφανή αντίφαση με εκείνο που διακυβευόταν τότε: την αμφισβήτηση από το προλεταριάτο της ίδιας του της ύπαρξης ως τάξης.

Μέσα σε αυτή την τελευταία πτυχή των ταραχών κρίθηκαν σε μεγάλο βαθμό η δυναμική και τα όρια του κινήματος. Από τη μια, η δράση της τάξης ως τάξης που ήταν αυτές οι ταραχές, εξαιτίας των ίδιων των πρωταγωνιστών τους, παρήγε το ταξικό ανήκειν ως εξωτερικό καταναγκασμό· από την άλλη, η δράση αυτή δεν μπορούσε να παραμείνει ταξική δράση (αποφεύγοντας να αυτονομηθεί σε τρόπο ζωής η από μέρους της άρνηση της προλεταριακής συνθήκης), στο πλαίσιο του μειοψηφικού διαχωρισμού της (είδαμε ότι δεν πρόκειται μόνο για ζήτημα αριθμών), παρά μόνο αναφερόμενη σε μια εργατική τάξη που σε μεγάλο βαθμό μυθοποιήθηκε ως αυτονομία και αυτοοργάνωση. Αυτό έφτασε να πάρει την παράδοξη και καρικατουρίστικη μορφή ενός κειμένου που κυκλοφόρησε πολύ στο Ιντερνέτ μιας και ο τίτλος που του δόθηκε ήταν πιασάρικος: *Ανοιχτή επιστολή των εργαζομένων της Αθήνας στους φοιτητές της*.[19] Στο γράμμα αυτό μπορούμε να διαβάσουμε την παρακάτω φράση που είναι γεμάτη στόμφο αλλά κενή νοήματος: *«Μη μείνετε μόνοι και μόνες σας. Φωνάξτε μας (...) μη φοβηθείτε να μας καλέσετε να αλλάξουμε τη ζωή μας όλοι μαζί»*.

Αυτή η σύνδεση, κατά τα λεγόμενα ενός έλληνα αναρχοσυνδικαλιστή, αναζητήθηκε κυρίως από τους καταληψίες της ΑΣΟΕΕ, οι οποίοι θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν αναρχικοί της ταξικής πάλης (σε σχέση με τους καταληψίες του Πολυτεχνείου που ήταν «καθαροί» αναρχικοί, σύμφωνα με το ίδιο κείμενο που δημοσιεύτηκε στο σάιτ της CNT-AIT της Καέν). Οι «επιτροπές εργατών» που οργανώθηκαν στην ΑΣΟΕΕ και τις οποίες αναφέρει το ίδιο κείμενο ποτέ δεν υπήρξαν, και πόσο μάλλον οι «επιτροπές» συγκεκριμένων κλάδων· η όλη υπόθεση περιορίστηκε σε παρεμβάσεις σε εργασιακούς χώρους χωρίς μεγάλη αποτελεσματικότητα. Ακόμα κι αν η εργατική τάξη δεν κινητοποιήθηκε μαζικά κατά τη διάρκεια αυτών των ημερών, το έργο της σύνδεσης και συνένωσης δεν ήταν καθαρά

19 Το κείμενο κυκλοφόρησε στη Γαλλία με αυτόν τον τίτλο, αλλά ο ακριβής τίτλος του είναι απλώς και μόνο *Γράμμα στους μαθητές* και γράφτηκε από έναν συμμετέχοντα στα γεγονότα με στόχο να μειωθεί η απόσταση μεταξύ εργαζομένων και μαθητών.

μιλιτάντικο ζήτημα, ούτε η γενική συμπάθεια που συνάντησε το κίνημα στη μάζα των εργατών ήταν απλή συμπόνια. Τη Δευτέρα 8 Δεκέμβρη (δυο μέρες μετά τη δολοφονία του Αλέξη), κατά τη διάρκεια μιας διαδήλωσης στην οποία εκτιμάται ότι συμμετείχαν 20.000 άτομα, ένας αριθμός από αυτούς, ίσως πάνω από 1.500, προχωρούσαν «μέσα κι έξω» από τη διαδήλωση κάνοντας επιθέσεις στις τράπεζες και καταστρέφοντας πολυτελή καταστήματα στο κέντρο της πόλης, και υπήρξαν πολλές λεηλασίες καταστημάτων στην αρχή της οδού Πειραιώς· όλοι περπατούσαν αργά και κανένας δεν προσπάθησε πραγματικά να εμποδίσει ούτε τις επιθέσεις ούτε τις λεηλασίες.[20] Επίσης, την Πέμπτη 18 Δεκέμβρη, κατά τη διάρκεια μιας άλλης από τις σπάνιες διαδηλώσεις που ήταν κάπως μαζικές, η κεφαλή της πορείας καθυστέρησε για να εμποδίσει την περικύκλωση του μπλοκ των αναρχικών από τους μπάτσους. Η σύνδεση υπήρχε αντικειμενικά. Για τον οποιονδήποτε εργαζόμενο είναι προφανές ότι η κρατική καταστολή είναι αξεδιάλυτα συνυφασμένη με την οικονομική εκμετάλλευση, τη φτώχια, τις απολύσεις. Σε μια Ευρώπη όπου απαιτείται από τους εργαζόμενους να εργάζονται 70 ώρες την εβδομάδα, η καταστολή γίνεται το τελευταίο «επιχείρημα» της καπιταλιστικής τάξης και των κρατών.

Παρά το γεγονός αυτό, κατά τη διάρκεια όλης αυτής της περιόδου, κανένα κύμα απεργιών δεν εμφανίστηκε, ούτε καν τοπική απεργία μιας κάποιας έκτασης, ενώ κατά τη διάρκεια κυρίως των πρώτων ημερών που ακολούθησαν τον φόνο του Αλέξη οι αυθόρμητες και βίαιες διαδηλώσεις πολλαπλασιάζονταν. Ακόμα και οι εκπαιδευτικοί έκαναν μόνο μια 24ωρη απεργία στις 9 Δεκεμβρίου, την προηγούμενη της γενικής απεργίας που είχε προγραμματιστεί από τη ΓΣΕΕ πολύ πριν τα γεγονότα. Κατά τη διάρκεια της γενικής απεργίας της 10ης Δεκεμβρίου «ενάντια στον κρατικό προϋπολογισμό του 2009», η προβλεπόμενη διαδήλωση αντικαταστάθηκε από τα συνδικάτα με μια απλή συγκέντρωση στην πλατεία Συντάγματος, η οποία δεν μάζεψε παρά μόνο 7.000 άτομα και κατά την οποία έλαβαν χώρα μερικές αψιμαχίες με την αστυνομία· η πλειοψηφία των διαδηλωτών δυσανασχέτησε αλλά δεν αντέδρασε. Το κυριότερο, την επόμενη μέρα καμία απεργία δεν ακολούθησε. Παρότι, την Τετάρτη 17 Δεκεμβρίου, οι εργαζόμενοι στον αρχαιολογικό χώρο της Ακρόπολης (πάντα υπό κατασκευή) υποστηρίζουν το κρέμασμα από φοιτητές δυο γιγάντιων πανό πάνω στον ναό, σταματούν την ίδια μέρα την απεργία μετά την υπόσχεση για ικανοποίηση των αιτημάτων τους. Την επομένη, 18 Δεκεμβρίου, το συνδικάτο βάσης εργαζομένων οδηγών δικύκλου (το οποίο ευελπιστεί να αντιπροσωπεύσει όλους όσους χρησιμοποιούν μηχανάκι στην εργασία τους) καλεί σε 24ωρη απεργία, ενώ το συνδικάτο των υπαλλήλων βιβλίου-χάρτου καλεί σε 4ωρη στάση εργασίας (από τις 13:00 έως τις 17:00). Την Παρασκευή 19 Δεκεμβρίου, *«Την ημέρα αυτή ορισμένοι σταθεροί και προσωρινοί εργαζόμενοι, φοιτητές και άνεργοι από τις καταλήψεις της ΑΣΟΕΕ και της ΓΣΕΕ οργάνωσαν παρεμβάσεις σε δύο τηλεφωνικά κέντρα: της MRB (που είναι εταιρεία δημοσκοπήσεων) και του ΟΤΕ. Η πρώτη παρέμβαση έγινε γύρω στο μεσημέρι με λίγους μόνο συμμετέχοντες, λόγω της μεγάλης απόστασης της εταιρείας από το κέντρο της πόλης. Στη δεύτερη παρέμβαση συμμετείχαν γύρω στα 60 άτομα που μπλοκάρισαν τη δουλειά για μερικά λεπτά. Οι προσωρινοί εργαζόμενοι του τηλεφωνικού κέντρου ανταποκρίθηκαν με θετικό τρόπο στη δράση αυτή»* (ΠτΓ και Blaumachen, ό.π.). *«Με θετικό τρόπο...»*, αλλά συνέχισαν να εργάζονται.

Στη Θεσσαλονίκη, την Τρίτη 9 Δεκεμβρίου, μέρα της κηδείας του Αλέξη, έγινε στάση εργασίας των εργαζομένων στον δημόσιο τομέα από το μεσημέρι και μετά. Πάντα στη Θεσσαλονίκη, κατά τη διάρκεια μιας διαδήλωσης[21] που διέσχισε τις λαϊκές συνοικίες: *«Πολλοί κάτοικοι χειροκροτούσαν και άλλοι ενώθηκαν με τη διαδήλωση, γεγονός που φανερώνει μια ευρύτερη συμπάθεια για την εξέγερση ακόμα και από προλετάριους που δε συμμετείχαν στις ταραχές ή σε άλλες δράσεις.»* (ΠτΓ και Blaumachen, ό.π.). Με δυο λόγια, πολλή συμπάθεια, λιγοστές δράσεις. *«Γενικά, η εξέγερση δεν έγινε ιδιαίτερα αισθητή στους χώρους εργασίας, με την έννοια ότι δεν κηρύχτηκαν απεργίες για να την υποστηρίξουν. Οι μόνες εξαιρέσεις ήταν η απεργία των εκπαιδευτικών την ημέρα της κηδείας του νεαρού Αλέξη και η μεγάλη συμμετοχή στο απεργιακό συλλαλητήριο κατά του κρατικού προϋπολογισμού στις 10 Δεκεμβρίου. Εκτός από τις περιπτώσεις αυτές, η εξέγερση δεν άγγιξε τους χώρους εργασίας»*. (ΠτΓ και Blaumachen, ό.π.). Στο *Courant Alternatif* του Ιανουαρίου 2009, μπορούμε να διαβάσουμε το εξής: *«Ένα κίνημα με καθολικό χαρακτήρα, αλλά ίσως όχι πραγματικά γενικευμένο. Κι αυτό προφανώς αποτελεί το κύριο όριό του.*

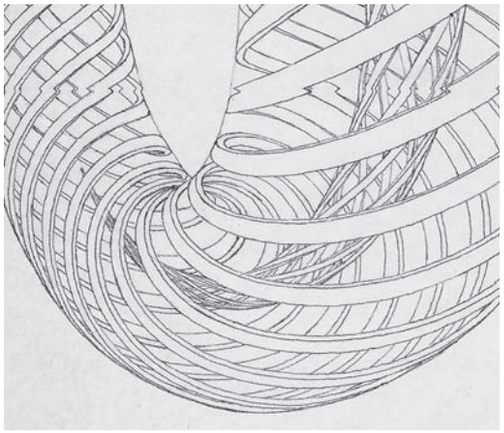

20 Δες τη *Σύντομη παρουσίαση των πρόσφατων γεγονότων της Αθήνας μέσα από τα μάτια μερικών προλετάριων που συμμετείχαν*, ΠτΓ και Blaumachen.

21 *Σημ. του μετ.*: Την Παρασκευή 12 Δεκεμβρίου.

Φαίνεται να έλειψαν μερικές λαϊκές συνελεύσεις ακόμα για να εξαπλωθεί ακατάσχετα. Φαίνεται επίσης να έλειψαν οι κινητοποιήσεις κοινωνικών παραγόντων (εργαζομένων, κυρίως μισθωτών), με ανάδειξη της ιδιαίτερης τοπικής παρουσίας τους και με πλήρη ορατότητα των τόπων αυτών και των τρόπων κατάληψής τους, κάτι που είχαν προσδώσει ή θα μπορούσαν να προσδώσουν τα γενικά πολιτικά γεγονότα του ξεσηκωμού». Πέρα από τη σχετική στρυφνότητα της τελευταίας φράσης, το να χαρακτηρίζεις τους «εργαζομένους, κυρίως τους μισθωτούς» «κοινωνικούς παράγοντες» όταν μιλάς για ταξική πάλη αποτελεί το λιγότερο ευφημισμό, και το να χαρακτηρίζεις την απουσία τους ως κάτι που απλώς «έλειψε» εμπίπτει σε μια θεωρία της ταξικής πάλης που δυσκολευόμαστε να συλλάβουμε. Πέρα από αυτές τις κριτικές, είτε αφορούν τα ΠτΓ και τους Blaumachen είτε το *Courant Alternatif*, αυτή η απουσία χτυπάει στο μάτι. Αλλά το να το σημειώνεις απλά ως έλλειψη σε σχέση με αυτό που συνέβη εκφράζει ένα σφάλμα μεθόδου και ανάλυσης. Το όριο είναι μέρος του ορισμού αυτού του οποίου αποτελεί το όριο, δεν είναι εξωτερικό από τον ορισμό.

Δεν μπορούμε να κρίνουμε τη σημασία αυτού που συνέβη στην Ελλάδα, αν δε λάβουμε υπόψη μας αυτά τα γεγονότα. Σε μια τέτοια κατάσταση, οι ευχές ενός έλληνα αναρχοσυνδικαλιστή που ελπίζει ότι *«από αυτό θα προκύψει ένα νέο κίνημα με εργατικές, συνδικαλιστικές και κοινωνικές δομές πιο δημοφιλείς, πιο οργανωμένες και πιο επικεντρωμένες στους αγώνες»* ταλαντεύονται μεταξύ εξορκισμού και αναχρονισμού.

Το κίνημα ήταν ένα κίνημα επίθεσης, αμφισβήτησης, άρνησης από τους προλετάριους της κατάστασής τους ως προλετάριων, αλλά ήταν προϊόν ενός κομματιού του προλεταριάτου (φοιτητές, επισφαλείς –συχνά τα ίδια πρόσωπα–, μετανάστες εργάτες), το οποίο, *αν και εξέφραζε τη γενική κατάσταση της εργατικής δύναμης*, παρέμεινε, καθ' όλη τη διάρκεια του κινήματος, ένα ιδιαίτερο κομμάτι. Το καθοριστικό στοιχείο ήταν ότι αυτή η άρνηση εντός της ταξικής πάλης δεν αυτονομήθηκε, θέλησε και παρέμεινε καθ' όλη τη διάρκεια του κινήματος μια εργατική εκδήλωση, παρέμεινε ταξική δράση και σχέσεις στο εσωτερικό της εργατικής τάξης. Είναι με ξεκάθαρο και *έμπρακτο* τρόπο που οι ταραχές αυτές σχηματοποίησαν το κύριο διακύβευμα της σύγχρονης ταξικής πάλης: το να δρα ως τάξη εντός της πάλης ενάντια στο κεφάλαιο εμπεριέχει για το προλεταριάτο την ίδια του την αμφισβήτηση και ανάγει τη δράση ως τάξης σε όριό του που πρέπει να ξεπεραστεί. Με αυτόν ακριβώς τον τρόπο εμφανίστηκαν τα πράγματα και εκτυλίχθηκε η δράση. Μπορούμε να βασιστούμε στην πορεία της κρίσης για να πάψει η γενικότητα να παραμένει ιδιαιτερότητα.

Όταν η αντιφατική σχέση μεταξύ προλεταριάτου και κεφαλαίου τοποθετείται στο επίπεδο της αναπαραγωγής, η αντίφαση του προλεταριάτου με το κεφάλαιο εμπεριέχει την αμφισβήτηση της κίνησης εντός της οποίας αναπαράγεται και το ίδιο ως τάξη. Αυτό είναι τώρα το περιεχόμενο και το διακύβευμα της ταξικής πάλης. Το να δρας ως τάξη σημαίνει σήμερα, από τη μια, ότι έχεις μοναδικό ορίζοντα το κεφάλαιο και τις κατηγορίες της αναπαραγωγής του, και από την άλλη, για τον ίδιο λόγο, ότι είσαι σε αντίφαση με την ίδια σου την ταξική αναπαραγωγή, ότι τη θέτεις σε αμφισβήτηση. Στο σύγχρονο κύκλο αγώνων, η αντίφαση μεταξύ προλεταριάτου και κεφαλαίου τείνει προς ένα σημείο τέτοιο ώστε ο ορισμός της τάξης να γίνεται εξωτερικός καταναγκασμός, εξωτερικότητα που απλώς υπάρχει επειδή υπάρχει το κεφάλαιο. Το ταξικό ανήκειν εξωτερικεύεται ως καταναγκασμός. Εδώ εντοπίζεται η στιγμή του ποιοτικού άλματος μέσα στην ταξική πάλη, εδώ εντοπίζεται η δυνατότητα του περάσματος από την αλλαγή εντός του συστήματος στην αλλαγή του συστήματος.

Η δυναμική αυτού του κύκλου αγώνων εμφανίζεται ως *απόκλιση* στο εσωτερικό της ταξικής πάλης, δηλαδή απόκλιση στο εσωτερικό της ίδιας της δράσης του προλεταριάτου ως τάξης.

Μέσα στις ίδιες τις μορφές δράσης του, το κίνημα εξέφρασε αυτή την απόκλιση που αποτελεί συστατικό στοιχείο του. Έχουμε ήδη επιμείνει στην επίθεση σε όλες τις θεσμικές μορφές της γενικής αναπαραγωγής των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων (κυρίως το κράτος), χωρίς αυτή η επίθεση στην αναπαραγωγή να περικλείει μέσα της την παραγωγή. Η επίθεση στην αναπαραγωγή βρίσκεται σαν σε συνθήκες έλλειψης βαρύτητας πάνω από το αόρατο φράγμα που τη χωρίζει από την παραγωγή. Πρέπει εξίσου να θεωρήσουμε τα μπλοκαρίσματα και τις καταλήψεις ως μορφές που προκύπτουν από την κατάσταση αυτή. Αφήνοντας στην άκρη, για να το εξετάσουμε χωριστά, το γεγονός ότι τα μπλοκαρίσματα μοιάζουν να μην είχαν μεγάλη αποτελεσματικότητα.

Η στρατηγική του μπλοκαρίσματος ξεκινάει από μια σωστή ιδέα: το κεφάλαιο είναι αξία εν κινήσει, δηλαδή η αξία δε χάνεται ποτέ περνώντας από τη μορφή χρήμα στη μορφή εμπόρευμα, από την παραγωγή στην ανταλλαγή, από την ανταλλαγή στην κατανάλωση (αν πρόκειται για την παραγωγική κατανάλωση η οποία ορίζει το κεφάλαιο). Αυτή η στρατηγική θεωρεί ότι το κεφάλαιο αποτελεί μια ροή, μια παραγωγή βασισμένη στην ανταλλαγή, ότι κυκλοφορία και παραγωγή αποτελούν η καθεμιά μια στιγμή της άλλης και η μια εμπεριέχει την άλλη.

Διατυπώνοντας τις θεμελιώδεις προϋποθέσεις της κεφαλαιακής σχέσης,[22] ο Μαρξ αναφέρει: 1) από τη μια, τη ζωντανή εργατική δύναμη· 2) από την άλλη, την αξία ή την υλοποιημένη εργασία· 3) μια σχέση ελεύθερης ανταλλαγής ως μεσολάβηση μεταξύ των δύο· 4) *«Τέλος, η πλευρά που αντιπροσωπεύει τις γενικές συνθήκες της εργασίας ως ανεξάρτητες και αυθύπαρκτες αξίες πρέπει να έχει τη μορφή-αξία και να έχει ως στόχο την αυτοαξιοποίηση του χρήματος και όχι την άμεση απόλαυση ούτε τη δημιουργία αξίας χρήσης»*. Το 4ο σημείο δεν αποτελεί απλή επεξήγηση του 2ου σημείου, αλλά προκύπτει από τη διπλή σχέση της μεσολάβησης (κυκλοφορία) μεταξύ των άκρων τα οποία διαμεσολαβεί: προϋπόθεση και αποτέλεσμα. Χρειάζεται λοιπόν να διακρίνουμε δύο σημασίες της ανταλλαγής (της κυκλοφορίας): από τη μια, η ανταλλαγή ως ιδιαίτερη στιγμή της διαδικασίας αναπαραγωγής, η οποία εναλλάσσεται με τη φάση της παραγωγής· από την άλλη, η ανταλλαγή ως μορφή της διαδικασίας αναπαραγωγής, όπως για παράδειγμα σε εκφράσεις όπως «η παραγωγή που θεμελιώνεται στην ανταλλαγή». Ως στιγμές που στέκονται η μια απέναντι στην άλλη, η κυκλοφορία και η παραγωγή είναι άμεσα δοσμένες, πρέπει να διαμεσολαβηθούν. Για την απλή κυκλοφορία, αυτή η μεσολάβηση είναι η διαδικασία παραγωγής, η οποία δημιουργεί τα εμπορεύματα που θα πρέπει εκ νέου να της διοχετευθούν απ' έξω. Για το κεφάλαιο, από τη στιγμή που το θεωρούμε στη συνολική του κίνηση, η παραγωγή συμπεριλαμβάνει την κυκλοφορία όπως συμβαίνει και το αντίστροφο. *«Η κυκλοφορία δεν είναι παρά μια στιγμή της παραγωγής, επειδή μόνο μέσω αυτής το κεφάλαιο γίνεται κεφάλαιο· και, ομοίως, η παραγωγή δεν είναι παρά μια στιγμή της κυκλοφορίας, αν θεωρήσουμε την κυκλοφορία ως την ολότητα της διαδικασίας παραγωγής»* (στο ίδιο, τόμ. 2, σελ. 10-11). Κατά συνέπεια, αντίθετα από την περίπτωση της απλής κυκλοφορίας, τα στοιχεία τα οποία διαμεσολαβεί η κυκλοφορία δεν είναι πλέον εξωτερικά από αυτήν, αλλά είναι οι προϋποθέσεις της και το αποτέλεσμά της.

Το γεγονός ότι η παραγωγή και η κυκλοφορία εμπεριέχουν η μια την άλλη ως στιγμές δεν πρέπει να μας κάνει να ξεχνάμε ότι η ολότητα συντίθεται από διακριτές στιγμές, τις οποίες ο Μαρξ περιγράφει λεπτομερώς όταν ακριβώς αναφέρεται στο ότι εμπεριέχονται αμοιβαία. *«Αν θεωρήσουμε το σύνολο της κυκλοφορίας του κεφαλαίου, διακρίνουμε τέσσερις στιγμές, δεδομένου ότι οι δύο μεγάλες στιγμές της διαδικασίας παραγωγής και κυκλοφορίας χωρίζονται με τη σειρά τους στα δύο (μπορούμε να ξεκινήσουμε είτε από την κυκλοφορία είτε από την παραγωγή). (...) Αυτές οι στιγμές είναι 1ο η διαδικασία παραγωγής με τη στενή έννοια και η διάρκειά της· 2ο η μετατροπή του παραγόμενου προϊόντος σε χρήμα και η διάρκεια αυτής της λειτουργίας· 3ο ο μετασχηματισμός του χρήματος σε επαρκείς ποσότητες πρώτων υλών, μέσων ή όρων εργασίας, εν συντομία, στα παραγωγικά στοιχεία του κεφαλαίου· 4ο η ανταλλαγή ενός τμήματος του κεφαλαίου με ζωντανή εργατική δύναμη· πρέπει να θεωρήσουμε αυτή τη συναλλαγή ως μια ιδιαίτερη στιγμή, μιας και η αγορά εργασίας διέπεται από νόμους διαφορετικούς από εκείνους που διέπουν, για παράδειγμα, την αγορά τροφίμων»* (στο ίδιο). Η άμεση διαδικασία παραγωγής δεν εξαντλεί τον κύκλο ζωής του κεφαλαίου, πρέπει να συμπληρωθεί από τη διαδικασία της κυκλοφορίας, η οποία γίνεται διαμεσολάβηση της κοινωνικής διαδικασίας παραγωγής. Η κοινωνική διαδικασία παραγωγής διακρίνεται από την άμεση διαδικασία παραγωγής κατά το ότι η τελευταία αντιπαρατίθεται στην άμεση κυκλοφορία.

Αν επιστρέψουμε στη στρατηγική των μπλοκαρισμάτων, αντιλαμβανόμαστε ότι, αν και σωστά θεμελιωμένη στη θεωρία, οδηγείται σε κάμποση σύγχυση. Καταρχήν, σύγχυση μεταξύ κυκλοφορίας και μεταφορών: η κυκλοφορία δεν έχει το ίδιο νόημα για το κεφάλαιο και για την αστυνομία. Σύγχυση μεταξύ της κυκλοφορίας ως ιδιαίτερης στιγμής της διαδικασίας αναπαραγωγής, η οποία τότε εναλλάσσεται με τη φάση της παραγωγής, και της κυκλοφορίας ως γενικής μορφής της διαδικασίας αναπαραγωγής. Ασφαλώς τα εμπορεύματα και η εργατική δύναμη χρειάζεται να μετακινούνται υλικά από το ένα σημείο στο άλλο (η ανταλλαγή, με την αυστηρά οικονομική έννοια, εντός του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, παραμένει ξένη προς αυτό το ζήτημα) και αυτό είναι εκ των ων ουκ άνευ για την αναπαραγωγή του κεφαλαίου. Στην πραγματικότητα, η στρατηγική του μπλοκαρίσματος βρίσκει μια θεωρητική βάση στη θεωρία του κεφαλαίου ως κυκλοφορίας, η οποία δεν αντιστοιχεί στην πραγματική πρακτική των μπλοκαρισμάτων. Αυτό δεν είναι πολύ ενοχλητικό όταν μιλάμε για δράση, γίνεται όμως ενοχλητικό όταν πάνω σε αυτή τη σύγχυση φυτρώνουν θεωρίες για τον ορισμό της παραγωγικής εργασίας και της αξίας. Το μπλοκάρισμα της κυκλοφορίας (με την αστυνομική έννοια) μπλοκάρει την παραγωγή αξίας επειδή είναι αδύνατον να μην έχει επιπτώσεις πάνω της, όχι επειδή αποτελεί η ίδια μπλοκάρισμα της παραγωγής αξίας. Θα ήταν μάλιστα πιο ακριβές να ειπωθεί ότι δεν πρόκειται για μπλοκάρισμα της κυκλοφορίας αλλά της παραγωγής, με την έννοια ότι οι μεταφορές αποτελούν προέκταση της άμεσης διαδικασίας παραγωγής. Η λεγόμενη στρατηγική του «μπλοκαρίσματος της κυκλοφορίας» δεν απαιτεί ούτε δικαιολογεί καμία προσαρμογή της θεωρίας.

22 Grundrisse, γαλλ. έκδ.: Fondements de la critique de l'economie politique, εκδ. Anthropos, τόμ. 1, σελ. 427-428. Πρβλ. την ελληνική έκδοση των Grundrisse, εκδ. Στοχαστής, τόμος Β, σελ. 351-352.

Για να επιστρέψουμε στην Ελλάδα (μεταξύ άλλων επειδή η στρατηγική του μπλοκαρίσματος χαρακτηρίζει αυξανόμενο αριθμό αγώνων), το μπλοκάρισμα αναγνωρίστηκε από τους δράστες του ως η μορφή αγώνα αυτών που δεν έχουν άμεσο έρεισμα στην παραγωγή. Δεν πρόκειται, εντούτοις, για λύση ανάγκης, στο μέτρο που το μπλοκάρισμα μπορεί να έχει τρομερή αποτελεσματικότητα. Αλλά στην περίπτωση της Ελλάδας εγγράφεται, ως μορφή αγώνα, στον διαχωρισμό μεταξύ, από τη μια, της επίθεσης στην αναπαραγωγή των κοινωνικών σχέσεων και, από την άλλη, της παραγωγής – έναν διαχωρισμό που καθόρισε αυτές τις ταραχές. Εδώ, η αναπαραγωγή είναι η κίνηση των εισροών (inputs) της διαδικασίας παραγωγής, προϋπόθεση της συνέχισής της.

Όσο για τις καταλήψεις δημόσιων κτιρίων, μια νέα μορφή αγώνα που προέκυψε από τις ταραχές, εγγράφονται στο γενικό κίνημα επίθεσης σε όλες τις θεσμικές μορφές της αναπαραγωγής.

Όταν μιλάμε για διαχωρισμό μεταξύ αναπαραγωγής και παραγωγής, μεταξύ παραγωγής και κυκλοφορίας, μήπως αυτό σημαίνει ότι οι έλληνες εξεγερμένοι δεν ήταν παραγωγικοί εργαζόμενοι ή, ακόμα χειρότερα, ότι δεν ήταν προλετάριοι (έστω περιθωριακοί ή περιφερειακοί προλετάριοι); Αν θέλουμε να μπούμε σε μια τέτοια συλλογιστική, τότε πολλοί από τους εξεγερμένους ήταν παραγωγικοί εργαζόμενοι με την πιο αυστηρή έννοια του όρου: ανταλλάσσουν την εργατική τους δύναμη με κεφάλαιο που λειτουργεί στον τομέα της παραγωγής. Εκτός από αυτό, όμως, ένας αυστηρός ορισμός της παραγωγικής εργασίας δεν σημαίνει ότι μόνο οι παραγωγικοί εργάτες είναι προλετάριοι. Ο μη παραγωγικός εργάτης πουλάει την εργατική του δύναμη και γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης με τον ίδιο τρόπο από τον καπιταλιστή του, για τον οποίο ο βαθμός εκμετάλλευσης θα καθορίσει το τμήμα της υπεραξίας που θα μπορέσει να ιδιοποιηθεί ως κέρδος. Είναι από τον αυστηρό ορισμό της παραγωγικής εργασίας που μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το προλεταριάτο δεν περιορίζεται στους παραγωγικούς εργάτες. Πράγματι, πρώτον, είναι στην ίδια τη φύση της υπεραξίας να υφίσταται ως κέρδος, μεταξύ άλλων και για τα ίδια τα παραγωγικά κεφάλαια· δεύτερον, για τον ίδιο αυτό λόγο, είναι ολόκληρη η καπιταλιστική τάξη που εκμεταλλεύεται ολόκληρη την εργατική τάξη, με τον ίδιο τρόπο που ο προλετάριος ανήκει στην καπιταλιστική τάξη πριν πουλήσει τον εαυτό του στο τάδε ή το δείνα αφεντικό. Εντούτοις, η συνολική κοινωνική εργασία την οποία το κεφάλαιο δημιουργεί καθώς την ιδιοποιείται (η κοινωνική εργασία δεν προϋπάρχει μέσα στον προλετάριο ούτε στο σύνολο της τάξης πριν από την ιδιοποίησή της) δεν αποτελεί μια ομοιογενή μάζα χωρίς διακρίσεις, διαμεσολαβήσεις και ιεραρχία, δεν αποτελεί μια ολότητα που κάθε μέρος της εμπεριέχει όλους τους καθορισμούς του συνόλου. Δεν πρέπει να μας διαφεύγει ένα κεντρικό ζήτημα: ενώ κάθε προλετάριος έχει αυστηρά ταυτόσημη σχέση με το κάθε ιδιαίτερο κεφάλαιο, η σχέση του με το κοινωνικό κεφάλαιο διαφέρει ανάλογα με το αν ο ίδιος είναι ή όχι παραγωγικός εργάτης (δεν πρόκειται για ζήτημα συνείδησης αλλά για μια αντικειμενική κατάσταση). Αν, στο κέντρο της πάλης των τάξεων, δεν υπήρχε η αντίφαση την οποία αντιπροσωπεύει η παραγωγική εργασία, για τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής και για το προλεταριάτο, δεν θα μπορούσαμε να μιλάμε για επανάσταση (η επανάσταση θα ήταν κάτι εξωγενές σε σχέση με τον τρόπο παραγωγής, στην καλύτερη περίπτωση μια ουτοπία, στη χειρότερη τίποτα).

Η αντίφαση μεταξύ προλεταριάτου και κεφαλαίου είναι ο ίδιος ο τρόπος με τον οποίο η εργασία υπάρχει κοινωνικά: η αξιοποίηση. Οριζόμενο από την εκμετάλλευση, το προλεταριάτο βρίσκεται σε αντίφαση με την αναγκαία κοινωνική ύπαρξη της εργασίας του ως κεφαλαίου, δηλαδή ως αυτονομημένης αξίας που δεν παραμένει τέτοια παρά μόνο αξιοποιούμενη: *η πτώση του ποσοστού κέρδους αποτελεί αντίφαση μεταξύ των τάξεων*. Το προλεταριάτο βρίσκεται συνεχώς σε αντίφαση με τον ίδιο

του τον ορισμό ως τάξης: η αναγκαιότητα της αναπαραγωγής του είναι κάτι που το βρίσκει απέναντί του να αντιπροσωπεύεται από το κεφάλαιο – από το κεφάλαιο για το οποίο το προλεταριάτο είναι συνεχώς αναγκαίο και πάντα περισσεύει. Το προλεταριάτο δεν βρίσκει ποτέ την επιβεβαίωσή του στην αναπαραγωγή της κοινωνικής σχέσης, της οποίας αποτελεί εντούτοις έναν αναγκαίο πόλο. Αυτή είναι η αντίφαση της παραγωγικής εργασίας.[23]

Ωστόσο, αυτό δε σημαίνει ότι οι παραγωγικοί εργαζόμενοι είναι επαναστάτες εκ φύσεως και μονίμως. Οι τάξεις δεν είναι αθροίσματα ατόμων, το προλεταριάτο και η καπιταλιστική τάξη αποτελούν τους κοινωνικούς πόλους της αντίφασης –πτώση του ποσοστού κέρδους ή παραγωγική εργασία– που δομεί το σύνολο της κοινωνίας. Η ιδιαίτερη σχέση της παραγωγικής εργασίας με το κοινωνικό κεφάλαιο (ιδιαίτερη σε σχέση με κάθε άλλη εργασία που υπόκειται σε εκμετάλλευση) δεν παγιώνεται ως ουσία των παραγωγικών εργαζομένων. Εντούτοις, εντός της αντίφασης της παραγωγικής εργασίας που δομεί *το σύνολο της κοινωνίας* και τη διαιρεί σε πόλους αντιτιθέμενων τάξεων, οι παραγωγικοί εργαζόμενοι βρίσκονται σε μια μοναδική κατάσταση. Όταν μπλοκάρουν την παραγωγή αξίας και υπεραξίας, οι άνθρωποι που ζουν στο κέντρο της εσωτερικής σύγκρουσης του κεφαλαίου ως αντίφασης εν κινήσει δεν «μπλοκάρουν» απλώς. Μέσα στη μοναδική δράση τους, η οποία δεν αποτελεί κάτι το ιδιαίτερο αλλά απλώς την εμπλοκή τους στον αγώνα, η αντίφαση που δομεί το σύνολο της κοινωνίας ως πάλη των τάξεων επιστρέφει στον εαυτό της, στην ίδια της τη συνθήκη· με αυτόν ακριβώς τον τρόπο το ταξικό ανήκειν μπορεί να αποσυντεθεί και από εδώ εκκινεί ο αυτομετασχηματισμός του προλεταριάτου μέσα στον αγώνα του (βέβαια αυτό εξαρτάται από κάθε είδους περιστάσεις και δεν προκύπτει κάθε φορά που οι παραγωγικοί εργαζόμενοι απεργούν).

Ενώ το προλεταριάτο δεν περιορίζεται στην τάξη των εργαζομένων που παράγουν υπεραξία, εκείνο που το δομεί *είναι η αντίφαση την οποία αποτελεί η παραγωγική εργασία*. Η παραγωγική εργασία (που παράγει υπεραξία, δηλαδή κεφάλαιο) είναι η ζωντανή και αντικειμενική αντίφαση αυτού του τρόπου παραγωγής. Δεν πρόκειται για μια φύση που προσκολλάται στα πρόσωπα: ο ίδιος εργαζόμενος μπορεί να εκτελεί ορισμένες παραγωγικές και ορισμένες μη παραγωγικές εργασίες· ο παραγωγικός χαρακτήρας της εργασίας μπορεί να οριστεί στο επίπεδο του συλλογικού εργαζόμενου· ο ίδιος (προσωρινός) εργαζόμενος μπορεί να περνάει, από τη μια εβδομάδα στην άλλη, από μια παραγωγική σε μια μη παραγωγική εργασία. Αλλά η σχέση του συνόλου του προλεταριάτου με το κεφάλαιο δομείται από την αντιφατική κατάσταση της παραγωγικής εργασίας εντός του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής. Το ζήτημα είναι να ξέρουμε, πάντα με βάση την ιστορία και τη συγκυρία, τον τρόπο με τον οποίο αυτή η ουσιώδης (καταστατική) αντίφαση δομεί, σε μια δεδομένη στιγμή, την ταξική πάλη, γνωρίζοντας ότι είναι στην ίδια τη φύση του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής το ότι αυτή η αντίφαση δεν εμφανίζεται ξεκάθαρα, αφού η υπεραξία μετατρέπεται εξ ορισμού σε κέρδος και το κεφάλαιο είναι αξία εν κινήσει.

Αν η επανάσταση ξεκινήσει από τα εργοστάσια, δε θα παραμείνει εκεί, θα ξεκινήσει το δικό της έργο όταν οι εργάτες θα βγαίνουν από το εργοστάσιο για να το καταργήσουν· η επανάσταση θα προσκρούσει στην αυτοοργάνωση, στην αυτονομία και σε ό,τι θα μπορεί να τη συνδέει με τη «συμβουλιακή» πρακτική. Αυτή η επανάσταση θα είναι η επανάσταση της εποχής όπου η αντίφαση μεταξύ των τάξεων τοποθετείται στο επίπεδο της αμοιβαίας συνεπαγωγής τους και της αναπαραγωγής τους. Και «ο πιο αδύναμος κρίκος» αυτής της αντίφασης, της εκμετάλλευσης που συνδέει τις τάξεις μεταξύ τους, τοποθετείται στις στιγμές της κοινωνικής αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης, εκεί όπου ακριβώς, μακράν από το να βρίσκει επιβεβαίωση, ο ορισμός του προλεταριάτου ως τάξης της παραγωγικής εργασίας εμφανίζεται πάντα (και ολοένα περισσότερο μέσα στις σύγχρονες μορφές της αναπαραγωγής) ως τυχαίος και περιστασιακός, όχι μόνο για κάθε προλετάριο ειδικά, αλλά δομικά για το σύνολο της τάξης. Αλλά αν η πάλη των τάξεων παραμείνει κίνημα στο επίπεδο της αναπαραγωγής, δεν θα έχει ενσωματώσει τον ίδιο της τον λόγο ύπαρξης, την παραγωγή. *Εδώ βρίσκεται το επανεμφανιζόμενο όριο όλων των ταραχών και των «εξεγέρσεων», αυτό που σε επίπεδο γεγονότων τις ορίζει ως «μειοψηφικές»*. Η

23 *«Παραγωγική εργασία είναι μόνο μία συντομευμένη έκφραση για την όλη σχέση και τον τρόπο, με τον οποίο εμφανίζεται η ικανότητα εργασίας και η εργασία στο καπιταλιστικό προτσές παραγωγής»* (Μαρξ, *Αποτελέσματα της άμεσης διαδικασίας παραγωγής*, εκδ. Α/συνέχεια, σελ. 134-5).

επανάσταση θα πρέπει να περικυκλώσει την παραγωγή για να την καταργήσει ως ιδιαίτερη στιγμή των σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων και, με τον τρόπο αυτό, να καταργήσει την εργασία καταργώντας τη μισθωτή εργασία. Εδώ εντοπίζεται ο καθοριστικός ρόλος της παραγωγικής εργασίας και αυτών οι οποίοι σε μια δεδομένη στιγμή είναι οι άμεσοι φορείς της αντίφασης της παραγωγικής εργασίας, επειδή τη βιώνουν στην ίδια τους την ύπαρξη για το κεφάλαιο ως ταυτόχρονα αναγκαία και περιττή. Κατέχουν αντικειμενικά τη δυνατότητα να μετατρέψουν αυτή την επίθεση σε αντίφαση για το ίδιο το κεφάλαιο, να αναστρέψουν ενάντια στον εαυτό της την αντίφαση που αποτελεί η εκμετάλλευση. Ο δρόμος της κατάργησης της εκμετάλλευσης περνάει από την ίδια την εκμετάλλευση· όπως το κεφάλαιο, έτσι και η επανάσταση είναι κι αυτή μια αντικειμενική διαδικασία.

Είναι εντός της διαδικασίας της επανάστασης που ο ίδιος ο ορισμός του προλεταριάτου ως τάξης των παραγωγικών εργαζομένων θα εμφανιστεί πραγματικά, έμπρακτα, ως περιορισμένος. Ο ορισμός του προλεταριάτου, όπως άλλωστε και της καπιταλιστικής τάξης, δεν συνίσταται πλέον σε μια κοινωνικοοικονομική κατηγορία, αλλά στην πόλωση, ως δραστηριότητες, των όρων της αντίφασης που είναι η εκμετάλλευση, κάτι που αποτελεί ήδη για κάθε αγώνα το κριτήριο που επιτρέπει να κρίνουμε την εμβάθυνσή του και την επικαιροποίηση των ίδιων του των αιτίων.

Στην Ελλάδα, κανένα ζήτημα δεν τέθηκε με όρους παραγωγικών ή μη παραγωγικών εργατών, με όρους περιφέρειας ή πυρήνα του προλεταριάτου. Οι εξεγερμένοι (δουλεύοντας για παράδειγμα σε ταχυφαγεία) μπορεί να ήταν παραγωγικοί εργαζόμενοι με την αυστηρή έννοια και οι δημοτικοί υπάλληλοι, που παρέμειναν λίγο ως πολύ θεατές, μη παραγωγικοί εργαζόμενοι με την αυστηρή έννοια. Ο διαχωρισμός μεταξύ αναπαραγωγής και παραγωγής που σημάδεψε το κίνημα, και προς το καλύτερο και τονίζοντας τα όριά του, προέκυψε από την ιδιαίτερη κατάσταση αυτών των εργαζομένων στο επίπεδο όχι της «παραγωγικότητας» ή της «μη παραγωγικότητάς» τους, αλλά απλά της μορφής της σύμβασης εργασίας τους ή της κατάστασής τους εντός της «έλλειψης μέλλοντος» του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής.

Η τωρινή κρίση καινοτομεί όσον αφορά τη διαχείριση της απασχόλησης από τις επιχειρήσεις. Κατά τις προηγούμενες κρίσεις, συμπεριλαμβανομένης και αυτής του 1993, για να προσαρμοστεί η εργατική δύναμη στην πτώση της παραγωγής, οι επιχειρήσεις μείωναν αρχικά τις υπερωρίες, τερμάτιζαν στη συνέχεια τις αναπληρώσεις και τις συμβάσεις ορισμένου χρόνου, περνούσαν έπειτα στη μερική ανεργία και, τέλος, έβαζαν σε εφαρμογή προγράμματα μείωσης των θέσεων εργασίας. Στην τωρινή κρίση, οι επισφαλείς θέσεις εργασίας (συμβάσεις ορισμένου χρόνου και αναπληρώσεις) εμφανίζονται ως πολύ πιο σημαντικός «αποσβεστήρας κραδασμών», παρέχοντας μεγαλύτερη προστασία στον «σκληρό πυρήνα» της μισθωτής εργασίας[24]· αυτό βέβαια δεν εμποδίζει τη μερική ανεργία να αναπτύσσεται. Αυτός ο τρόπος διαχείρισης είναι αποτέλεσμα της ελαστικοποίησης της αγοράς εργασίας που επιτεύχθηκε κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης του αναδιαρθρωμένου καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής. Ο αριθμός των επισφαλών εργαζομένων έγινε τόσο μεγάλος ώστε οι αριθμοί των ανέργων ανεβαίνουν στα ύψη.

Εντός της αντίφασης μεταξύ κεφαλαίου και προλεταριάτου, δεν υπάρχει πλέον κάτι το κοινωνιολογικά δοσμένο εκ των προτέρων, όπως ήταν ο «εργάτης-μάζα» του μεγάλου εργοστασίου. Ο διάχυτος, κατατμημένος, αποσπασματικός, συντεχνιακός χαρακτήρας των διενέξεων συνοδεύει αναπόφευκτα μια αντίφαση μεταξύ των τάξεων η οποία τοποθετείται στο επίπεδο της αναπαραγωγής του κεφαλαίου, και αυτό δεν παρέλειψε να δομήσει τους αγώνες στην Ελλάδα.

Δεν υπάρχει κομμάτι της εργατικής τάξης που να είναι πιο κεντρικό από ένα άλλο· αυτό που μετράει είναι η δυναμική και η κρίση των τρόπων εκμετάλλευσης της συνολικής εργατικής δύναμης. Εκείνο που μπορούμε να προβλέψουμε ευλόγως είναι ότι αυτός ο τρόπος εκμετάλλευσης της συνολικής εργατικής δύναμης θα φτάσει στα όριά του, ως κρίση αυτού του κύκλου συσσώρευσης και ως επαναστατικό ξεπέρασμα αυτού του κύκλου αγώνων, ξεπέρασμα το οποίο θα έχει παραγάγει ο ίδιος. Αλλά, όσο ο αποκλεισμός θα εμφανίζεται ως αποκλεισμός, αυτό θα σημαίνει παραδόξως ότι υπάρχει αναπαραγωγή της κοινωνικής σχέσης εκμετάλλευσης. Μέχρι στιγμής, στην Ελλάδα δεν υπήρξε καμιά σημαντική απεργία, η λειτουργία του κράτους καθόλου δεν μπλοκαρίστηκε, οι καταλήψεις αφορούσαν κυρίως σχολές, ορισμένα συνοικιακά δημαρχεία, θέατρα και για μικρό χρονικό διάστημα ραδιοφωνικούς σταθμούς· ο όρος «insurrection», που χρησιμοποιήθηκε αρκετές φορές, είναι παραπλανητικός. Αν και οι ταραχές έκαναν ζημιά, τίποτα δεν μπλόκαρε τις θεμελιώδεις δραστηριότητες των ελληνικών επιχειρήσεων. Μέχρι στιγμής, τίποτα δεν επιτάσσει την επέμβαση του στρατού, που

24 Στη Γαλλία, για παράδειγμα, ο αριθμός των υπερωριών εμφάνισε αύξηση το Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του 2008.

ακούστηκε ορισμένες φορές. Εντούτοις, δεν υπάρχει κανένας λογικός, θεωρητικός, ιστορικός, εμπειρικός δεσμός μεταξύ της δυναμικής ενός κινήματος και του μειοψηφικού ή πλειοψηφικού χαρακτήρα αυτών που σε μια δεδομένη στιγμή την εξέφρασαν. Απλά, ο μειοψηφικός χαρακτήρας περιλαμβάνεται στους προσδιοριστικούς παράγοντες του ορισμού αυτής της δυναμικής.

Εξαιτίας του ίδιου του περιεχομένου τους, της εξέλιξής τους και όσων συμμετείχαν σε αυτές, οι ταραχές ήταν ένας αγώνας του προλεταριάτου στην Ελλάδα, ένα ταξικό κίνημα, στο εσωτερικό του οποίου η δράση του προλεταριάτου ως τάξης διαιρέθηκε ανάμεσα, από τη μια, στην αμφισβήτηση από το προλεταριάτο της ίδιας του της ύπαρξης ως τάξης –μια αμφισβήτηση που διαμορφώθηκε έτσι γιατί διαχωρίστηκε στο επίπεδο της αναπαραγωγής– και, από την άλλη, την αναζήτηση μιας σύνδεσης με τη «μάζα», μια αναζήτηση που αποτελούσε επιβεβαίωση των ορίων του κινήματος αλλά, ως συνειδητή έκφραση της έλλειψης μιας τέτοιας σύνδεσης, εμπόδιζε την αυτονόμηση αυτής της δράσης. Αυτή ήταν η απόκλιση που παρήχθη εντός της ταξικής δράσης κατά τη διάρκεια αυτών των ταραχών.

Η κατάληψη της ΓΣΕΕ, την Τετάρτη 17 Δεκεμβρίου, ήταν μια αποκαλυπτική στιγμή αυτής της κατάστασης. Η πρωτοβουλία φαίνεται να προήλθε από διανεμητές φαστ-φουντ, από βιβλιοϋπαλλήλους, από μια αναρχοσυνδικαλιστική ομάδα, από ένα «συνδικάτο» των «εργαζομένων με δίκυκλο» και από μη συνδικαλισμένους (όλοι μαζί περίπου 70 άτομα). Ενώ ο γενικός γραμματέας της ΓΣΕΕ, μετά την αποτυχία της βίαιης ανακατάληψης του κτιρίου, δήλωνε ότι οι καταληψίες *«δεν είναι εργαζόμενοι»* γιατί *«οι εργαζόμενοι είναι στη δουλειά»*, δύο καταληψίες, προλετάριοι του οικοδομικού κλάδου, απαντούν: *«Είμαστε εργαζόμενοι, είμαστε άνεργοι (που πληρώνουμε με απολύσεις στο πετσί μας τη συμμετοχή μας στις απεργίες της ΓΣΕΕ, όταν οι ίδιοι που τις καλούν παίρνουν προαγωγές), είμαστε συμβασιούχοι από δουλειά σε δουλειά, είμαστε μαύροι τυπικά ή άτυπα σε προγράμματα stage και επιδοτούμενες θέσεις για τη μείωση της ανεργίας. Είμαστε κομμάτι αυτού του κόσμου και είμαστε εδώ. Και όποιος θέλει να καταλάβει ας καταλάβει. Είμαστε εξεγερμένοι εργαζόμενοι. Τέλος.»* (κείμενο που αναδημοσιεύτηκε στο σάιτ της CNT-AIT).

Χρειάζεται επίσης να παραθέσουμε την *Ανακοίνωση της γενικής συνέλευσης εξεγερμένων εργατών* της Αθήνας (από το απελευθερωμένο κτίριο της ΓΣΕΕ): *«Αποφασίσαμε να καταλάβουμε το κτήριο της ΓΣΕΕ (...) Να διαλύσουμε το μύθο που προωθούν τα ΜΜΕ ότι οι εργάτες ήταν και είναι απόντες από τις συγκρούσεις και ότι η οργή που εκφράζεται αυτές τις μέρες είναι υπόθεση 500 «κουκουλοφόρων», «χουλιγκάνων» και λοιπά παραμύθια (...) Να στηλιτεύσουμε και να αποκαλύψουμε το ρόλο της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας στην υπονόμευση της εξέγερσης και όχι μόνο. Η ΓΣΕΕ και όλος ο συνδικαλιστικός μηχανισμός, που τη στηρίζει, δεκαετίες τώρα, υπονομεύουν αγώνες, παζαρεύουν την εργατική μας δύναμη για ψίχουλα, διαιωνίζοντας το καθεστώς της εκμετάλλευσης και της μισθωτής σκλαβιάς. (...) Σαν εργαζόμενοι πρέπει να αρχίσουμε να αναλαμβάνουμε τις ευθύνες μας και να μην αναθέτουμε τις ελπίδες μας σε κανέναν πεφωτισμένο ηγέτη ή «ικανό» αντιπρόσωπο. (...) Η δημιουργία συλλογικών αντιστάσεων «από τα κάτω» είναι μονόδρομος. Να προωθήσουμε την ιδέα της αυτοοργάνωσης (...) καταργώντας τους γραφειοκράτες συνδικαλιστές.»*

Σύμφωνα με το κείμενο των ΠτΓ και των Blaumachen, από την αρχή ήταν φανερό ότι υπήρχαν δύο τάσεις στο εσωτερικό αυτής της κατάληψης: η «εργατίστικη» (χαρακτηρισμός που βρίσκεται μέσα στο κείμενο), η οποία ήθελε να χρησιμοποιήσει την κατάληψη συμβολικά για να ασκήσει κριτική στη συνδικαλιστική γραφειοκρατία και να προωθήσει την ιδέα ενός συνδικαλισμού βάσης ανεξάρτητου από πολιτικάντικες επιρροές· και η άλλη, η «προλεταριακή» (ό.π.), η οποία ήθελε να επιτεθεί σε έναν ακόμα θεσμό της καπιταλιστικής κοινωνίας, να ασκήσει κριτική στο συνδικαλισμό και να χρησιμοποιήσει το χώρο για να δημιουργήσει μια ακόμα κοινότητα αγώνα μέσα στο πλαίσιο της γενικής αναταραχής. «Οι αριστεριστές συνδικαλιστές που ήταν παρόντες στη συνέλευση δεν ήξεραν πραγματικά τι να κάνουν με όλους αυτούς τους εξεγερμένους εργαζόμενους (μεταξύ 400 και 800, σύμφωνα με πηγές μετά το τέλος της διαδήλωσης στις 18 Δεκέμβρη, σ.τ.σ), οπότε σηκώθηκαν κι έφυγαν» καταλήγει το κείμενο των ΠτΓ (η κατάληψη σταματάει στις 21 Δεκεμβρίου μετά από «απόφαση» της επιτροπής κατάληψης). Με αυτό τον τρόπο η κατάληψη της ΓΣΕΕ αποκαλύπτει την εσωτερική διαίρεση του κινήματος, δηλαδή αυτό που ορίσαμε ως απόκλιση στο εσωτερικό της δραστηριότητας του προλεταριάτου ως τάξης – απόκλιση η οποία, στο εσωτερικό της δραστηριότητας αυτής, θέτει τον ταξικό χαρακτήρα της ως το όριό της. Η μια πλευρά αυτής της διαίρεσης συναντιέται και στη θέληση να δημιουργηθούν συντονιστικά στη Νομική όπου δέσποζαν οι αριστερίστικες ομάδες. Στο εσωτερικό της ίδιας της κατάληψης του Πολυτεχνείου, κυρίως κατά τη διάρκεια των τριών ή τεσσάρων πρώτων ημερών, δημιουργήθηκαν αντιθέσεις, μερικές φορές εκρηκτικές, μεταξύ αναρχικών και πολυάριθμων νεαρών μεταναστών προλετάριων πάνω στο ζήτημα των λεηλασιών.

Αυτό το όριο σχηματοποιήθηκε, κατά βάση υπό μορφή μαγικής επωδού, από την «αναρχοσυνδικαλιστική» φράξια του κινήματος, η οποία θεώρησε τη ΓΣΕΕ *«ένοχη για την απουσία της από το κίνημα. Αυτή η απουσία από τη μεγαλύτερη εξέγερση των τελευταίων 50 χρόνων δείχνει την κατάντια και την αποτυχία του συνδικαλισμού και του γραφειοκρατικού κράτους. (...) Αυτή η στάση (η ακύρωση της διαδήλωσης στις 10 Δεκεμβρίου, σ.τ.σ) είναι αντίθετη με τα λαϊκά και εργατικά συμφέροντα, είναι ένα βήμα προς την ταξική συνεργασία, ενάντια στην ταξική πάλη. Καταγγέλλουμε αυτή την προδοτική πολιτική της ΓΣΕΕ και επαναλαμβάνουμε την επείγουσα ανάγκη για μια νέα συνδικαλιστική συνομοσπονδία στην Ελλάδα»*.[25] Ωραίος τρόπος να επιβεβαιώνεις «την αποτυχία του συνδικαλισμού» απευθύνοντας έκκληση για τη δημιουργία μιας νέας συνομοσπονδίας!

Ό,τι και να είναι το συνδικάτο, ο συνδικαλισμός εκφράζει τη δραστηριότητα της τάξης, κατά το ότι η δραστηριότητα αυτή συνεπάγεται *αντιθετικά* το κεφάλαιο και *προϋποθέτει τη σχέση της με αυτό*. Ως συνάρτηση της αμοιβαίας συνεπαγωγής των τάξεων (μιας και το προλεταριάτο όντως αποτελεί και το ίδιο μια τάξη αυτού του τρόπου παραγωγής), ο συνδικαλισμός οδηγείται αναγκαστικά στην επιδίωξη της ανανέωσης αυτής της σχέσης με βάση τις ανάγκες του κεφαλαίου· ο συνδικαλισμός αποτελεί συνάρτηση της δραστηριότητας της τάξης εντός της συνεπαγωγής της με το κεφάλαιο και δεν μπορεί, χωρίς να προδώσει, παρά να δουλεύει για την αναπαραγωγή και την εδραίωση αυτής της συνεπαγωγής. Το συνδικάτο αποτελεί λειτουργική έκφραση μιας πραγματικής κατάστασης της εργατικής τάξης.

Αλλά αυτή η φράξια δεν περιορίζεται στην καταγγελία του υπάρχοντος συνδικάτου αναμένοντας τη δημιουργία μιας νέας συνομοσπονδίας ή προετοιμάζοντάς την, καλεί επίσης στην αυτονομία και την αυτοοργάνωση της εργατικής τάξης. Τελικά, ο στόχος που πρέπει να επιτευχθεί ορίζεται στο κείμενο *Τίποτα δεν είναι πια το ίδιο* (βρίσκεται μεταφρασμένο στο σάιτ *Ni patrie Ni frontiere*): «Η καταστροφή των ναών του εμπορεύματος και η απαλλοτρίωση τους, η 'λεηλασία' δηλαδή όλων αυτών των πραγμάτων που μας στερούν, ενώ ταυτόχρονα μας βομβαρδίζουν με τις διαφημίσεις τους, είναι η βαθιά συνείδηση ότι αυτός ο πλούτος μας ανήκει, γιατί εμείς τον παράγουμε. (...) Αυτός ο πλούτος δεν ανήκει στους μαγαζάτορες, ούτε στους τραπεζίτες, αυτός ο πλούτος είναι ο ιδρώτας μας και το αίμα μας. (...) Μια κοινωνία που θα αποφασίζουμε όλοι συλλογικά, με συνελεύσεις στα σχολεία, στα πανεπιστήμια, στους χώρους δουλειάς, στις γειτονιές και στις πλατείες». Μια τέτοια προοπτική οικειοποίησης όχι μόνο δεν έχει κανένα νόημα, αλλά επίσης αποτελεί το καλύτερο κομπλιμέντο που μπορούμε να κάνουμε σε αυτή την κοινωνία (για να αφήσουμε ασχολίαστη μια «κοινωνία» όπου θα υπάρχουν ακόμα σχολεία, πανεπιστήμια και χώροι εργασίας).

Αν παρακολουθήσουμε τους υποστηρικτές της εργατικής αυτονομίας και αυτοοργάνωσης, μπορούμε να αναρωτηθούμε αν η αντίθεσή τους στα συνδικάτα είναι μια ουσιαστική αντίθεση, που εκφράζει την επαναστατική αντίθεση του προλεταριάτου στην «οικονομική» του κατάσταση, στην κατάστασή του ως εμπορευματικής «κατηγορίας», ή αποτελεί μια «δημοκρατική» αντίθεση στο «μόνιμο», «γραφειοκρατικό» και «μη ελεγχόμενο» χαρακτήρα αυτών των οργάνων. Γνωρίζουμε πολύ καλά ποιο ρόλο μπορούν να παίξουν τέτοιου είδους «επιτροπές», οι οποίες τείνουν να μην είναι τίποτα παραπάνω από εφεδρικά συνδικάτα όταν υπερφαλαγγίζονται οι μόνιμοι μπάτσοι. Κάθε οργάνωση που δεν αποτελεί στιγμή του επαναστατικού ξεπεράσματος μετατρέπεται σε συνδικάτο, και δεν αλλάζει τίποτα αν αυτό το τελευταίο είναι «προσωρινό», «δημοκρατικό», «ανακλητό» ή εκτός των παλιών μαγαζιών.

25 Το κείμενο, που βρίσκεται στο σάιτ alasbarricadas, έχει τίτλο «Ένας έλληνας αναρχοσυνδικαλιστής μιλάει για την επικαιρότητα».

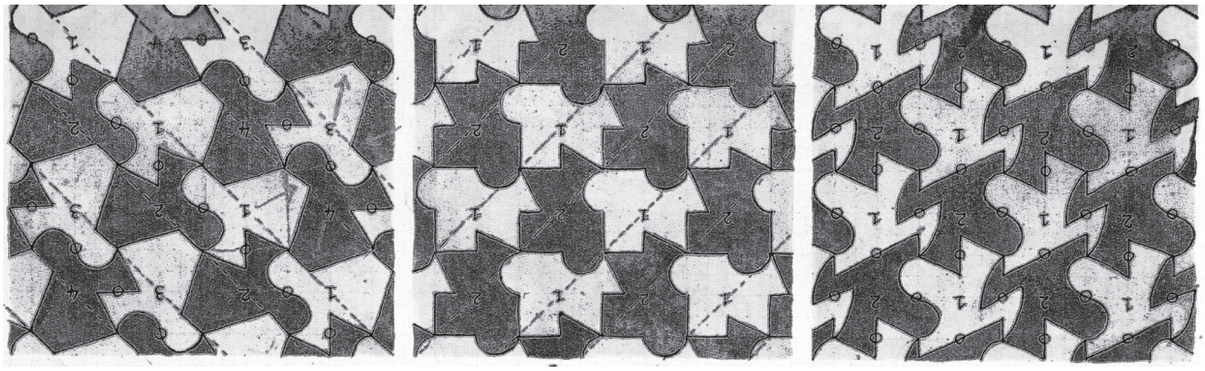

Η επαναστατική διαδικασία είναι η κατάργηση εκείνου που μπορεί να αυτοοργανωθεί. Η αντίληψη της «αυτονομίας των αγώνων» ως ικανότητας περάσματος από το διεκδικητικό στον επαναστατικό αγώνα αποτελεί μια κατασκευή που δεν ενδιαφέρεται για το περιεχόμενο αυτού του περάσματος, παραμένει μια τυπική προσέγγιση της ταξικής πάλης. Αν το περιεχόμενο του περάσματος αφήνεται στην άκρη, είναι επειδή η αυτονομία απαγορεύει να κατανοήσουμε αυτό το πέρασμα ως *ρήξη*, ως ποιοτικό άλμα. Το «πέρασμα» δε θα ήταν τότε παρά η επιβεβαίωση και η αποκάλυψη της πραγματικής φύσης αυτού που υπάρχει: το προλεταριάτο, όπως είναι εντός του κεφαλαίου, θριαμβεύει με την επανάσταση, γίνεται ο απόλυτος πόλος της κοινωνίας. Στην περίπτωση αυτή το «άλμα» δεν αποτελεί παρά τυπική κατασκευή. Σίγουρα, όταν το προλεταριάτο αυτοοργανώνεται, έρχεται σε ρήξη με την προηγούμενη κατάστασή του, αλλά αν αυτή η ρήξη δεν είναι παρά η «απελευθέρωσή» του, η αναδιοργάνωση αυτού που το ίδιο είναι, της δραστηριότητάς του, χωρίς το κεφάλαιο και όχι η καταστροφή της προηγούμενης κατάστασής του, δηλαδή αν παραμείνει αυτοοργανωμένο, αν δεν ξεπεράσει αυτό το στάδιο, δεν μπορεί παρά να ηττηθεί.

Στην πορεία του αγώνα, εκείνο που υπήρξε υποκείμενο της αυτονομίας μετασχηματίζει τον εαυτό του και εγκαταλείπει την παλιά του αμφίεση, αναγνωρίζοντας ότι μόνο μέσα στην ύπαρξη του κεφαλαίου θα μπορούσε να υπάρχει και το ίδιο· πρόκειται για το ακριβώς αντίθετο της αυτονομίας και της αυτοοργάνωσης, οι οποίες, εκ φύσεως, δεν έχουν παρά το νόημα της απελευθέρωσης του προλεταριάτου, της επιβεβαίωσής του και γιατί όχι (για τους νοσταλγούς) της δικτατορίας του.

Όσο το προλεταριάτο αυτοοργανώνεται, δεν μπορεί να κάνει κάτι τέτοιο παρά εκκινώντας από αυτό που το ίδιο είναι εντός των κατηγοριών του κεφαλαίου. Δεν πρόκειται για ζήτημα ορισμού της αυτοοργάνωσης και της αυτονομίας, αλλά για μια κοινωνική διαδικασία, μια διαδικασία ρήξης εντός της πάλης των τάξεων, τον αυτομετασχηματισμό ενός υποκειμένου που καταργεί ό,τι το ορίζει. Το να λέμε ότι πρόκειται για ροή, για δυναμική, αποκρύπτει τη ρήξη ως μετασχηματισμό του υποκειμένου του αγώνα το οποίο καταργεί τον εαυτό του ως προλετάριο, το οποίο δεν είναι πλέον το υποκείμενο που αυτοοργανώνεται εκκινώντας από την κατάστασή του ως προλετάριου. Αν το προλεταριάτο καταργεί τον εαυτό του, δεν αυτοοργανώνεται. Το να αποκαλείς το σύνολο του κινήματος αυτοοργάνωση, σημαίνει ότι είσαι τυφλός απέναντι στο περιεχόμενό του.

Μπορεί πάντα να υποστηρίζεται ότι η αυτοοργάνωση είναι η ίδια η ροή αυτής της αλλαγής εντός της ταξικής πάλης. Θα είχαμε κάνει έτσι να εξαφανιστεί η ρήξη και στη συνέχεια θα είχαμε αποσυνδέσει κάτι που στην επαναστατική δράση είναι αδιάσπαστο: τη σύμπτωση της αλλαγής των συνθηκών και της δραστηριότητας ή αυτομετασχηματισμού. Στην τελευταία αυτή περίπτωση το προλεταριάτο οργανώνεται αλλά δεν αυτοοργανώνεται, επειδή ο κινητήρας αυτού του αυτομετασχηματισμού είναι πάνω απ' όλα ότι το προλεταριάτο παράγει ως εξωτερικό καταναγκασμό όλα όσα το συνθέτουν: τοποθετεί τον λόγο ύπαρξής του έξω από το ίδιο (δηλαδή στο κεφάλαιο). Όταν, στην πορεία του αγώνα, το προλεταριάτο υποχρεώνεται να αμφισβητήσει αυτό που το ίδιο είναι, δεν υφίσταται αυτοοργάνωση, μιας και η πορεία του αγώνα δεν επιβεβαιώνει κανένα προϋπάρχον υποκείμενο όπως θα υπήρχε από μόνο του εκτός του αγώνα. Μπορούμε να μιλάμε για «αυτοοργάνωση του αγώνα», αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι μέσα στους αγώνες τους οι προλετάριοι βρίσκουν οτιδήποτε άλλο από τις διαιρέσεις της μισθωτής εργασίας και της ανταλλαγής, ότι οποιαδήποτε οργανωτική μορφή μπορεί να υπερβεί αυτή τη διαίρεση· μόνο η αλλαγή του περιεχομένου αυτού του αγώνα μπορεί να το επιτύχει. Τότε, όμως, πρόκειται για ρήξη *που συνίσταται στο ότι το προλεταριάτο αναγνωρίζει μόνο μέσα στο κεφάλαιο την ίδια του την αναγκαιότητα ως τάξης* (έξω δηλαδή από τον εαυτό του), το αντίθετο όλων των «αυτο...». Δεν μπορούμε να ισχυριζόμαστε, όπως είναι πλέον αναπόφευκτο, ότι

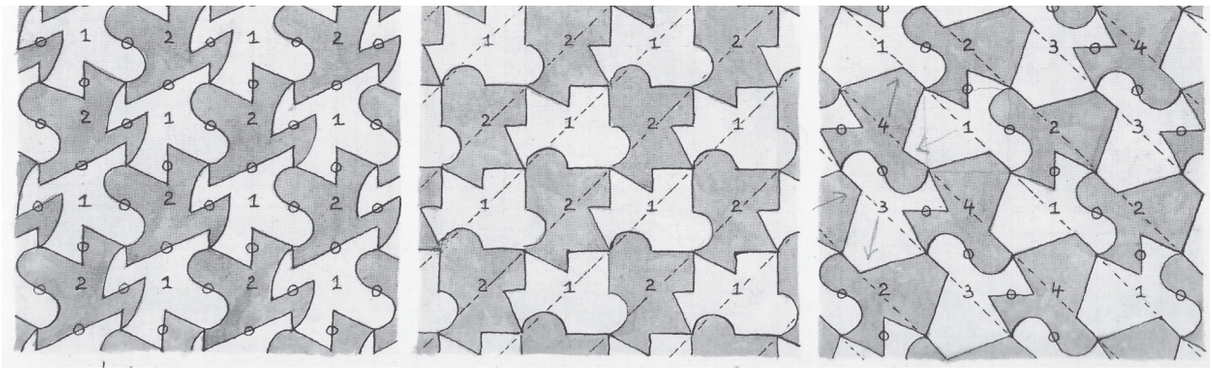

η επανάσταση είναι κατάργηση των τάξεων και άμεση κομμουνιστικοποίηση και, από την άλλη, να λειτουργούμε στη βάση ενός σχήματος που εξυμνεί την αυτοοργάνωση ως επαναστατική διαδικασία.[26] Η αυτοοργάνωση θα μπορούσε να αποτελέσει αυτή τη διαδικασία στο μέτρο που είναι «άρνηση των διαμεσολαβήσεων», αλλά, πέρα από το γεγονός ότι εδώ πρόκειται γι' αυτό που ανέκαθεν ήταν η μόνιμη επωδός της υπεραριστεράς, *εκείνο που αναγγέλλει τη ρήξη δεν είναι η άρνηση των διαμεσολαβήσεων, αλλά η αμφισβήτηση αυτού που κάνει να υπάρχει διαμεσολάβηση: του να είσαι μια τάξη.*

Με αυτή την έννοια, δεν υπήρξε αυτοοργάνωση κατά τη διάρκεια των ταραχών στην Ελλάδα. Τα άτομα αποφάσιζαν μαζί αυτό που θα έκαναν, χωρίς η συλλογική και/ή πλειοψηφική απόφαση να αποτελεί προαπαιτούμενο της δράσης τους. Όσον αφορά τα συντονιστικά των εκπαιδευτικών και των φοιτητών, αυτά αποτέλεσαν σε πολύ μεγάλο βαθμό χώρους φορμαλιστικών αντεγκλήσεων μεταξύ των αριστεριστών. Ήδη το κείμενο των Blaumachen του 2006 (*Έχουμε κατάληψη όχι δημοκρατία*) υπενθύμιζε όλες τις υποψίες τις οποίες προκαλεί τώρα αυτός ο τρόπος οργάνωσης: *«Ο πανελλαδικός συντονισμός είναι η προσπάθεια να ηγεμονεύσει στο σημερινό κίνημα μια ορισμένη πολιτική δύναμη»* (Blaumachen, ό.π.).

Στις μέρες μας, ο πολλαπλασιασμός των διάφορων συλλογικοτήτων, οι οποίες συναντούν τα μεγαλύτερα προβλήματα συντονισμού όταν τον επιδιώκουν, καθιστά χειροπιαστό ότι η ενότητα της τάξης αποτελεί αντικειμενοποίηση εντός του κεφαλαίου. Εκείνο που αναγγέλλεται ως τωρινό, παρόν χαρακτηριστικό του αγώνα του προλεταριάτου ως τάξης είναι η εξωτερίκευση του ταξικού ανήκειν. Δεν λέμε ότι όσο πιο διαιρεμένη είναι η τάξη τόσο το καλύτερο, αλλά ότι η γενίκευση ενός κινήματος απεργιών ή ταραχών δεν είναι συνώνυμο της ενότητάς του, δηλαδή του ξεπεράσματος διαφορών που θεωρούνται καθαρά περιστασιακές και τυπικές. Το ζήτημα είναι να αρχίσουμε να κατανοούμε τι διακυβεύεται μέσα σε αυτά τα διάχυτα, κατακερματισμένα και ασυνεχή κινήματα: *η δημιουργία μιας απόκλισης από αυτή την «ουσιώδη» ενότητα που είναι αντικειμενοποιημένη εντός του κεφαλαίου*. Η ενότητα του προλεταριάτου δεν μπορεί πλέον να είναι άλλο από τη δραστηριότητα εντός της οποίας καταργεί τον εαυτό του καταργώντας όλα όσα το διαιρούν.

Πώς θα μπορέσει να οικοδομηθεί, εντός ενός γενικού κινήματος ταξικής πάλης, μια «ενότητα» που δεν θα είναι ενότητα αλλά *«διαδραστηριότητες»*; Δεν το γνωρίζουμε... Αλλά η ταξική πάλη μάς έχει αποδείξει συχνά την απεριόριστη επινοητικότητά της.

26 Ας διευκρινιστεί ότι ως κομμουνιστικοποίηση και κατάργηση των τάξεων θεωρούμε, στην ίδια την πορεία του επαναστατικού αγώνα, την κατάργηση του κράτους, της ανταλλαγής, του καταμερισμού εργασίας, κάθε μορφής ιδιοκτησίας, την επέκταση της χαριστικότητας ως ενοποίησης της ανθρώπινης δραστηριότητας. Αυτά είναι τα «μέτρα» που καταργούν το κεφάλαιο, τα οποία επιβάλλονται από τις ίδιες τις ανάγκες της πάλης ενάντια στην καπιταλιστική τάξη. Αυτό ακριβώς το περιεχόμενο της μελλοντικής επανάστασης προαναγγέλλουν οι αγώνες, μέσα στον τωρινό κύκλο αγώνων, κάθε φορά που το ίδιο το γεγονός του να δρας ως τάξη εμφανίζεται ως εξωτερικός καταναγκασμός, ως ένα όριο που πρέπει να ξεπεραστεί.

4) ΕΝΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ

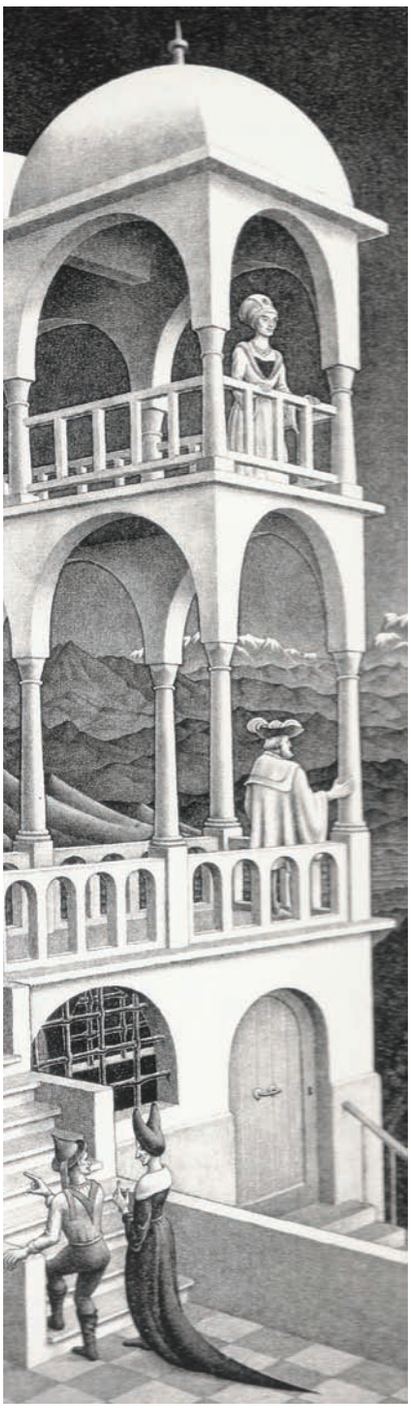

Κατά τη διάρκεια των ταραχών, αν η παραγωγή από το προλεταριάτο της ίδιας του της ταξικής ύπαρξης ως εξωτερικού καταναγκασμού δεν αυτονομήθηκε μέσα σε μια άρνηση της προλεταριακής συνθήκης που να γίνεται τρόπος ζωής και προαπαιτούμενο της αντίθεσης προς το κεφάλαιο, ο λόγος είναι ότι βρίσκονταν εξαρχής ενοποιημένοι μέσα στην άρνηση αυτή οι όροι του αγώνα ενάντια στην επισφάλεια – ενώ στη Γαλλία, για παράδειγμα, ο αγώνας ενάντια στη CPE την άνοιξη του 2006 χωρίστηκε από τις ταραχές που προηγήθηκαν τον Νοέμβριο του 2005 στα λαϊκά προάστια. Γι' αυτό ακριβώς οι ταραχές της Ελλάδας αποτελούν ιστορικό ορόσημο: αποτελούν σαφή μορφοποίηση της παραγωγής μιας απόκλισης στο *εσωτερικό* της δραστηριότητας του προλεταριάτου ως τάξης· αποτελούν ένα «ξεπέρασμα» των ορίων των κινημάτων που προηγήθηκαν· δεν τοποθετούνται μόνο εντός του κεφαλαίου όπως αυτό βγήκε από την αναδιάρθρωση των δεκαετιών του 1970 και 1980, αλλά επιπλέον εντός της έναρξης της κρίσης αυτού του καπιταλισμού.

Στη Γαλλία, το Νοέμβριο του 2005, καθώς δεν υπήρξε καμία διεκδίκηση, το περιεχόμενο της εξέγερσης ήταν η άρνηση των αιτίων της εξέγερσης· οι εξεγερμένοι επιτέθηκαν στην ίδια τους τη συνθήκη, έβαλαν στο στόχαστρο όλα όσα τους παράγουν και τους ορίζουν. Αν τα πράγματα συνέβησαν έτσι, αυτό δεν οφείλεται σε έναν φανταστικό εγγενή ριζοσπαστισμό των «αλανιών των μπανλιέ». Οφείλεται στη σύζευξη δύο τωρινών αιτίων: από τη μια, της ιδιαίτερης κατάστασης αυτού του κομματιού του προλεταριάτου, από την άλλη, του γεγονότος ότι, γενικά, *η διεκδίκηση δεν αποτελεί πλέον αυτό που ήταν* (δεν αποτελεί σκαλοπάτι για μια ενδυνάμωση του προλεταριάτου στο εσωτερικό της καπιταλιστικής κοινωνίας που θα προμήνυε και θα προετοίμαζε την επιβεβαίωσή του ως άρχουσας τάξης, η οποία γενικεύει τη συνθήκη της στο σύνολο της κοινωνίας). Οι εξεγερμένοι αποκάλυψαν και επιτέθηκαν *στην κατάσταση του προλετάριου τώρα*: αυτής της εργατικής δύναμης που έχει επισφαλειοποιηθεί παγκοσμίως. Κάτι που αμέσως καθιστούσε απαρχαιωμένο, την ίδια στιγμή που μια τέτοια διεκδίκηση θα μπορούσε να προφερθεί, το να θες να είσαι ένας «κανονικός προλετάριος».

Αυτή η σύνδεση μεταξύ του να διεκδικείς και να αμφισβητείς τον εαυτό σου ως προλετάριο, η οποία είναι χαρακτηριστική αυτού του κύκλου αγώνων και συνοψίζεται στο ταξικό ανήκειν ως γενικό όριο αυτού του κύκλου, έφτασε σε σημείο παροξυσμού στις ταραχές του Νοεμβρίου 2005 εξαιτίας της ιδιαιτερότητας των πρωταγωνιστών τους. Η διεκδίκηση είχε εξαφανιστεί.

Τρεις μήνες μετά (την άνοιξη του 2006), κατά τη διάρκεια του αγώνα ενάντια στη CPE, όλος ο κόσμος ήξερε ότι αυτό που θα μπορούσε να προκύψει από την απόσυρση της CPE ήταν στην καλύτερη περίπτωση, αν θριάμβευαν τα συνδικαλιστικά σχέδια, μια «ευελιξία με ασφάλεια» («ελαστασφάλεια») α-λα γαλλικά. Ποιος ήθελε κάτι τέτοιο; Σίγουρα όχι η πλειοψηφία των φοιτητών, των επισφαλών και των μαθητών που ήταν στον δρόμο. Κι όμως, αυτή θα ήταν η μόνη διέξοδος για ένα διεκδικητικό κίνημα. Μια διέξοδος την οποία το κίνημα δεν μπορούσε ούτε καν να την πει στον εαυτό του. Το κίνημα ενάντια στη CPE ήταν *ένα διεκδικητικό κίνημα που για το ίδιο, ως διεκδικητικό κίνημα, η ικανοποίηση της διεκδίκησης δεν μπορούσε να γίνει αποδεκτή*. Ως διεκδικητικό κίνημα, το κίνημα των φοιτητών δεν μπορούσε να κατανοήσει τον εαυτό του παρά μόνο μετατρεπόμενο σε γενικό κίνημα των επισφαλών, αλλά είτε θα αυτοϋπομονευόταν μέσα στην ιδιαιτερότητά του, είτε δεν θα μπορούσε παρά να οδηγηθεί σε μια λιγότερο ή περισσότερο βίαιη αντιπαράθεση με όλους αυτούς που, μέσα στις ταραχές του Νοεμβρίου 2005, είχαν δείξει ότι αρνούνταν να χρησιμεύσουν ως χειραγωγήσιμη μάζα. Η επιδίωξη της ικανοποίησης της διεκδίκησης μέσω της

διεύρυνσής της υπονόμευε τη διεκδίκηση. Ποιος μπορούσε να πιστέψει στη σύνδεση με τους εξεγερμένους του Νοεμβρίου στη βάση μιας σύμβασης αορίστου χρόνου για όλους; Αφενός, η σύνδεση αυτή ήταν αντικειμενικά εγγεγραμμένη στον γενετικό κώδικα του κινήματος και, αφετέρου, η ίδια η αναγκαιότητα της σύνδεσης προκαλούσε μια σχέση αγάπης/μίσους στο εσωτερικό του κινήματος, εξίσου αντικειμενική.

Οι ταραχές στην Ελλάδα ξεκίνησαν εκεί όπου ο αγώνας ενάντια στη CPE είχε σταματήσει.

«Δεν έχω καμιά ειδική γνώση για να εκφραστώ επί των ιδιαιτεροτήτων της ελληνικής κατάστασης, αλλά έχω την εντύπωση ότι εδώ υπάρχουν σημαντικές αντιθέσεις σε σχέση με την Γαλλία του 2005. Η χωρική απομόνωση των μεταναστών και των ζωνών της φτωχής νεολαίας φαίνεται λιγότερο ακραία απ' ό,τι στην περιοχή του Παρισιού, ενώ οι προοπτικές εργασίας των παιδιών των μικροαστών είναι σημαντικά χειρότερες. Η διασταύρωση αυτών των δύο παραγόντων φέρνει στους δρόμους της Αθήνας ένα πιο ποικίλο συνασπισμό φοιτητών και άνεργων νέων. Επιπλέον, *η ελληνική νεολαία έχει κληρονομήσει μια παράδοση συνεχούς διαμαρτυρίας και μια κουλτούρα αντίστασης που είναι μοναδική στην Ευρώπη»* (Mike Davis, ό.π.).

Το γεγονός ότι οι μετανάστες εργαζόμενοι εντάχθηκαν στο κίνημα αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά στοιχεία αυτού του ιστορικού οροσήμου που θέτουν οι ταραχές στην Ελλάδα. *«Όσο για τους μετανάστες, οι Αλβανοί δεύτερης γενιάς συμμετείχαν κυρίως στις επιθέσεις σε αστυνομικούς και κτίρια και οι μετανάστες άλλης καταγωγής –κυρίως Αφγανοί και Αφρικανοί– περιορίστηκαν στις λεηλασίες»*. Οι αγωνιστές του «Στεκιού Αλβανών Μεταναστών» μοίρασαν στις 15 Δεκεμβρίου μια προκήρυξη κατά τη διάρκεια μιας φοιτητικής διαδήλωσης έξω από τη Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αθηνών αξιώνοντας το δικό τους μερίδιο στις ταραχές: *«Αυτές οι μέρες είναι και δικές μας»*. Η επίθεση με βιτριόλι κατά τη διάρκεια των ταραχών σε μια βουλγάρα συνδικαλίστρια, την Κωνσταντίνα Κούνεβα, εργαζόμενη σε εταιρεία καθαρισμού και κάπως υπερβολικά ανυπότακτη, δεν μπορεί να είναι τυχαία. Για την καπιταλιστική τάξη, το ζήτημα δεν είναι μόνο να καταπολεμήσει αλλά και να τιμωρήσει. Αργά ή γρήγορα, ολόκληρο το προλεταριάτο προορίζεται να έχει μεταχείριση *ειλώτων*[27] μέσα στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής.

Πρέπει να αντιληφθούμε ότι έχουμε εμπλακεί σε μια ταξική πάλη που αποτελεί ένα μεγάλο ιστορικό κίνημα με τις βαθύτερες τάσεις του, τις αναδιαρθρώσεις του, τις *αναγκαιότητές του*, αλλά η εμπλοκή μας είναι *καθημερινή*. Είναι εντός της αδιάκοπης αλληλεπίδρασης σε όλα τα επίπεδα, μεταξύ του ειδικού και του γενικού, που κινούμαστε, που οφείλουμε να ζυγίζουμε τις κινήσεις μας και αυτές του αντιπάλου.[28] Το ίδιο ισχύει όσον αφορά την επίθεση (εκείνη τη στιγμή) στην Κωνσταντίνα Κούνεβα ή τις ενδεχόμενες προβοκάτσιες που αποτέλεσαν οι πυροβολισμοί στην αστυνομία. Είναι αλήθεια ότι αυτό το είδος των γεγονότων παρουσιάζει μικρό ενδιαφέρον όσο βρισκόμαστε σε απόσταση, χρονολογική ή άλλη. Αλλά όποιος εμπλέκεται στα γεγονότα είναι αδύνατον να έχει τέτοια στάση. Στην Ιταλία, μετά την Πιάτσα Φοντάνα, το τραίνο Italicus και τον Σταθμό της Μπολόνια, θα ήταν αντιρεαλιστικό να είσαι αδιάφορος για την ερμηνεία αυτών των γεγονότων. Δεν έχουμε την πολυτέλεια να παρακάμπτουμε μια συνεχή κριτική κατανόηση των γεγονότων τα οποία, πριν να γίνουν η ιστορία, οι νόμοι της και οι αναγκαιότητές της, συνθέτουν τη δική μας τυχαία και αμφίσημη καθημερινότητα. Οι «προβοκάτσιες» αποτελούν σύνηθες συστατικό της καταστολής και της διαχείρισης της ταξικής πάλης εκ μέρους του κεφαλαίου και του κράτους του. Το να ακυρώνεις αυτού του τύπου τα ερωτήματα, σημαίνει ότι αντιλαμβάνεσαι το κεφάλαιο μέσα στην αντικειμενιστική παρθενία του, ένα κεφάλαιο που μπορεί απλώς να αρκείται στην ύπαρξή του. Η διεργασία του κεφαλαίου είναι η διεργασία της πάλης των τάξεων, και αυτές αποτελούνται από εντελώς πραγματικά ανθρώπινα πλάσματα, με τις αποφάσεις τους, τα λάθη τους, την ευφυΐα τους.

Για να καταλήγουμε: μπορεί αυτός ο αγώνας να μην ήταν πραγματικά μαζικός, αλλά ήταν ενοποιητικός, ξεπέρασε τις εσωτερικές αντιφάσεις της περιόδου φθινόπωρο 2005/ άνοιξη 2006 στη Γαλλία. Ο ενστερνισμός από πολλούς άλλους, εκτός των «οργισμένων» ή των «άμεσων διαδηλωτών», της επιθετικότητάς τους απέναντι στους μπάτσους που γίνονται αντιληπτοί σαν «στρατός κατοχής», και

27 Οι είλωτες, προερχόμενοι από τους παλιούς πληθυσμούς που είχε καθυποτάξει η Σπάρτη, ήταν κρατικοί δούλοι, δεμένοι με τη γη και υποχρεωμένοι να καταβάλλουν εισφορές, τους οποίους η πολιτεία παραχωρούσε σε συγκεκριμένους πολίτες. Δεν είχαν πολιτικά δικαιώματα, αλλά ο αριθμός τους ήταν μεγάλος και οι Σπαρτιάτες φοβόντουσαν τις εξεγέρσεις τους.

28 Στο ίδιο μήκος κύματος, ο Μαρξ λέει κάπου ότι δεν πρέπει να υπολογίζουμε το τυχαίο, γιατί τα τυχαία γεγονότα, εξ ορισμού, πορεύονται προς όλες τις κατευθύνσεις και τελικά αλληλοεξουδετερώνονται· αυτό είναι αλήθεια, αλλά για μεγάλη σειρά γεγονότων μακροπρόθεσμα.

η ηχώ που μπόρεσε να έχει σχεδόν παντού, είναι δυνατόν να δείξει ότι αυτό που διακυβεύεται στην Ελλάδα, σε εκείνη τη σύγκρουση, αναγνωρίζεται ευρέως σε ολόκληρο τον κόσμο· ότι η κατάσταση των ελλήνων προλετάριων αποτελεί μια γενική κατάσταση αυτή την ιδιαίτερη χρονική στιγμή όπου η κρίση αναγγέλλεται ευρέως και όπου οι συγκεκριμένες συνέπειές της γίνονται αισθητές παντού. Πρόκειται για τη δημιουργία μιας κοινής θέσης εντός της σχέσης εκμετάλλευσης, η οποία δεν ολοκληρώθηκε στις ταραχές στην Ελλάδα, αλλά της οποίας η δυναμική στο εσωτερικό της πάλης των τάξεων έχει τεθεί: κατάργηση του κεφαλαίου και κατάργηση του προλεταριάτου ως τάξης μέσα από την ταξική του δράση. *Ιδού η Ρόδος, ιδού και το πήδημα.*

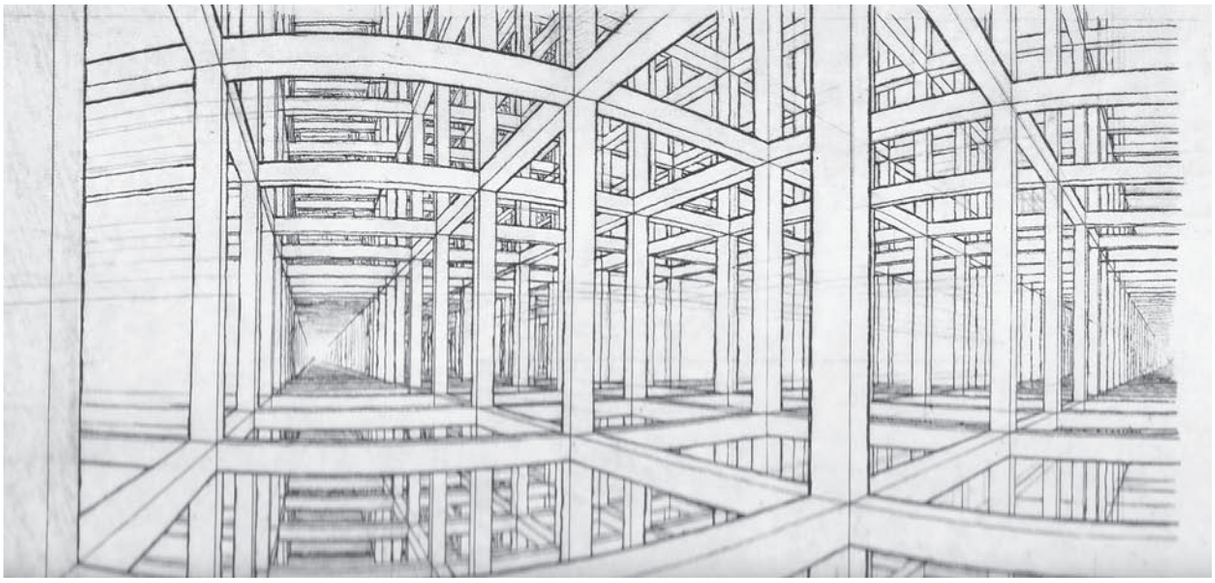

Ο ΓΥΑΛΙΝΟΣ ΠΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

Από την ανάγνωση του *Αόρατου Φράγματος* προκύπτει ότι η ΤΟ αδυνατεί να δει την εξέγερση ως επίθεση σε όλες τις μορφές της καπιταλιστικής σχέσης –μορφή εμπόρευμα, μορφή χρήμα, μορφή κεφάλαιο, μορφή μισθωτή εργασία, μορφή κράτος (με όλες τις επιμέρους εκφάνσεις της: αστυνομία, σχολείο, φυλακή), μορφή κοινωνικό φύλο κλπ. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι για να την ερμηνεύσει καταφεύγει στο θεωρητικό οπλοστάσιο μιας πιο επεξεργασμένης εκδοχής της κλασσικής διάκρισης βάσης-εποικοδομήματος: τη λειτουργιστικού τύπου διάκριση παραγωγής-αναπαραγωγής, όπου η πρώτη θεωρείται ως η βασική διαδικασία του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής ενώ η δεύτερη –εννοούμενη ως *θεσμοί* αναπαραγωγής– θεωρείται ως αναγκαία μεν αλλά δευτερεύουσα (ως *«παρεπόμενα, λειτουργικά έξοδα»* που πρέπει να διατηρούνται χαμηλά). Πιο σοβαρό είναι το γεγονός ότι ακόμα κι όταν η ΤΟ εστιάζεται στη συνολική διαδικασία με την οποία αναπαράγονται οι ταξικές σχέσεις, αυτό γίνεται μόνο και μόνο για να αποσυνδέσει πλήρως τις στιγμές που τη συνθέτουν: αποκαλεί *«κρίση αναπαραγωγής της καπιταλιστικής σχέσης»*, η οποία σε έναν πρώτο χρόνο *«επικεντρώνεται στους εξειδικευμένους χώρους της αναπαραγωγής»*, την αποσύνδεση της αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης από την αξιοποίηση του κεφαλαίου και την αποσύνδεση της κατανάλωσης από το μισθό –αποσύνδεση που φαίνεται να προκύπτει από την πτωτική τάση του ποσοστού κέρδους. Από αυτήν τη βασική θέση οδηγείται και στον περαιτέρω ορισμό της κρίσης ως *«αθέμιτο των μισθολογικών διεκδικήσεων»*, *«αθέτηση συμβολαίου»* ή *«έλλειψη μέλλοντος»* για την εκμεταλλευόμενη εργατική δύναμη. Θεωρεί λοιπόν ότι το κυρίαρχο χαρακτηριστικό των *«ταραχών»* είναι η *«αίσθηση 'αθέτησης συμβολαίου'» από την πλευρά του κεφαλαίου»*. *«Μέσα σ' ένα τέτοιο τοπίο, το οποίο παράγει η ίδια η λειτουργία του καπιταλισμού»*, συγκροτείται από αυτήν την κρίση αναπαραγωγής *«η νεολαία ως υποκείμενο κοινωνικής αμφισβήτησης»*, αφού είναι αυτή, ως *«νεοεισερχόμενη»* στην αγορά εργασίας, που πλήττεται κυρίως από τη διπλή αποσύνδεση που αναφέρει. Αυτή η *«νεολαία»* έχει ένα *«συγκεκριμένο τρόπο»* εισόδου στην αγορά εργασίας (εκπαίδευση, επισφάλεια), άρα ο φοιτητής, που προορίζεται να καταλάβει τις νέες υποτιμημένες θέσεις εργασίας, γίνεται εκ των πραγμάτων ο *«εκπρόσωπος»* του γενικού κινήματος της εξέγερσης. Ως εκ τούτου, η εξέγερση χαρακτηρίζεται ως μαθητική και φοιτητική, έστω και με μια ευρεία κοινωνική/πολιτική έννοια, θεωρείται ως μετεξέλιξη/γενίκευση του φοιτητικού κινήματος του 2006 και ρήξη με αυτό –πέρασμα που το συνοψίζει μια ενιαία, αδιαίρετη και καθολική *«σύμβαση εργασίας»*.

Οι φοιτητές, όμως, έχουν ένα βασικό χαρακτηριστικό που τους διαχωρίζει από τους μισθωτούς, μας λέει η ΤΟ. Αντιλαμβάνονται το *«ταξικό ανήκειν»* –αυτό που προορίζονται να γίνουν αλλά ο αναδιαρθρωμένος καπιταλισμός και η κρίση του δεν τους επιτρέπει να γίνουν– *ως κατάσταση και όχι ως δραστηριότητα εξωτερικού καταναγκασμού*. Επειδή ορίζονται από τις *«ανεξέλεγκτες διακυμάνσεις της αναπαραγωγής»* και επειδή η κρίση *«επικεντρώνεται στους εξειδικευμένους χώρους της αναπαραγωγής»*, αντιλαμβάνονται την αναπαραγωγή της καπιταλιστικής σχέσης *ως ιδιαίτερη* κατάσταση, ως απλή κυριαρχία, άρα τους διαφεύγει η *«μήτρα της κοινωνικής διαίρεσης»*: η παραγωγή. Γι' αυτό η εξέγερση ήταν επίθεση στους θεσμούς αναπαραγωγής και κοινωνικού ελέγχου, στην «κορυφή του παγόβουνου» και μόνον. Παρέμεινε, μας λέει, μια επίθεση στην κυριαρχία από τη σκοπιά του *«απομονωμένου ατόμου»* και μια δημοκρατική κριτική της δημοκρατίας. Στο ίδιο επίπεδο της επίθεσης στην αναπαραγωγή παρέμειναν και οι νεαροί μισθωτοί προλετάριοι με τους οποίους συναντήθηκαν οι εξεγερμένοι φοιτητές, χωρίς όμως να μας διευκρινίζεται το γιατί βιώνουν και αυτοί την αναπαραγωγή *«ως διαχωρισμένη και τυχαία (συμπτωματική και μη αναγκαία) σε σχέση με την ίδια την παραγωγή»*. Αφού γι' αυτούς τους τελευταίους, η παραγωγή του ταξικού ανήκειν –για να συνεχίσουμε να χρησιμοποιούμε την ορολογία της ΤΟ– συνδέεται ήδη με την παραγωγική μισθωτή (ή μη

παραγωγική μισθωτή) δραστηριότητά τους δεν μπορεί λογικά να εμφανίζεται, όπως στην περίπτωση των φοιτητών, ως παρόμοια ιδιαίτερη κατάσταση εξωτερικότητας και δυνητική εκμετάλλευση, άρα η στάση τους στην εξέγερση θα έπρεπε να διαφέρει, ειδικά μάλιστα των παραγωγικών εργατών που, όπως ισχυρίζεται η ΤΟ, *«βρίσκονται σε μια μοναδική κατάσταση»* για να *«αποσυνθέσουν το ταξικό ανήκειν»*. Η μόνη ερμηνεία για το ότι προσέκρουσαν και αυτοί στο αόρατο φράγμα της παραγωγής, μας δίνεται μέσα από το θεωρητικό τέχνασμα της ενιαίας «σύμβασης εργασίας» και της παρόμοιας «έλλειψης μέλλοντος», ένα τέχνασμα μέσω του οποίου ισοπεδώνονται στο κείμενό της, όλες οι πραγματικές διαφοροποιήσεις στο εσωτερικό του προλεταριάτου, εξεγερμένου ή μη.

Θα δείξουμε ότι αυτή η λανθασμένη ανάγνωση της εξέγερσης (ως φοιτητικής και μαθητικής που μόνο στην πορεία της αγγίζει και την υπόλοιπη τάξη και που, για αντικειμενικούς λόγους, παραμένει περιορισμένη σε μια επίθεση στην κορυφή του παγόβουνου) προκύπτει από ένα πλήθος λανθασμένων αναλύσεων και διαπιστώσεων που η ρίζα τους βρίσκεται στην ανεπαρκή μέθοδο ανάγνωσης της καπιταλιστικής σχέσης και των ιστορικών μετασχηματισμών της που χρησιμοποιεί η ΤΟ.

Μια αναγκαία επιστροφή στη διαρκή κρίση της εκπαίδευσης

Επειδή ένα μεγάλο μέρος του *Αόρατου Φράγματος* το διαπερνά η σύγχυση μεταξύ του φοιτητικού κινήματος του 2006-7 και της εξέγερσης, με αποτέλεσμα συχνά οι αναφορές στην εξέγερση του Δεκέμβρη να αφορούν στην πραγματικότητα το φοιτητικό κίνημα, θα ξεκινήσουμε από το λανθασμένο τρόπο με τον οποίο η ΤΟ διαβάζει το κείμενό μας *The Permanent Crisis in Education*.

Η πρώτη κριτική παρατήρηση της ΤΟ βασίζεται σε μια παρανόηση από πλευράς της. Χρόνια τώρα, αναλύουμε τους αγώνες στην εκπαίδευση θέλοντας να δείξουμε ακριβώς με ποιο τρόπο οι μεταρρυθμίσεις που αναγκάζεται το κεφάλαιο να επιβάλλει (και όχι πάντα με τη μεγαλύτερη επιτυχία) έρχονται ν' *απαντήσουν* στην κρίση αναπαραγωγής του. Δε λέμε, όπως λανθασμένα νομίζει η ΤΟ, ότι η κρίση στην εκπαίδευση *οφείλεται* στις μεταρρυθμίσεις.

Όπως γράφαμε στο κείμενο *The Permanent Crisis in Education*:

«Προορισμένη ν' αποτελεί τον κύριο τομέα που διαμορφώνει, κατηγοριοποιεί και κατανέμει το εμπόρευμα εργατική δύναμη μέσα σ' έναν όλο και διευρυνόμενο καπιταλιστικό καταμερισμό εργασίας, η εκπαίδευση από τη δεκαετία του '60 και μετά μαζικοποιείται και επεκτείνεται κι αυτή. Αρχίζει έτσι να γεννά απαιτήσεις, προσδοκίες κοινωνικής ανόδου, «ευκαιρίες» κινητικότητας, ατομικές «επιτυχίες» και ταυτόχρονα να συσσωρεύει εντάσεις και αντιφάσεις, διαψεύσεις και ατομικές «αποτυχίες» (τις λένε και «σχολικές») [...] Αυτή καθ' αυτή η πορεία εκδημοκρατισμού του εκπαιδευτικού συστήματος, στην οποία οφείλεται η μαζική παραγωγή προσδοκιών (που στην Ελλάδα ειδικά βρήκε προσωρινά την πρακτική της ικανοποίηση στην αύξηση του μικροαστικού και δημοσιοϋπαλληλικού στρώματος τις δεκαετίες του '70 και '80), προκάλεσε αναπόφευκτα μια δομική κρίση στην ιεραρχική κατανομή του εργατικού δυναμικού και ταυτόχρονα συνεπέφερε κρίση πειθαρχίας και νοήματος στο δημόσιο σχολείο... Όπως κι αν την πεις, κρίση νομιμοποίησης του σχολείου, κρίση του επιλεκτικού-κατανεμητικού χαρακτήρα του, κρίση προσδοκιών, κρίση αντιστοιχίας προσόντων-καριέρας, εκείνο που ισχύει είναι ότι η εκπαίδευση έχει μπει **αμετάκλητα** *σ' αυτήν την τροχιά κρίσης... Οι ρεφορμιστικοί ταξικοί αγώνες ήταν πάλι στην ημερήσια διάταξη μετά την πτώση της δικτατορίας (το 1974) και η εκπαίδευση –ιδιαίτερα η πανεπιστημιακή– έγινε ο κύριος «μηχανισμός» κοινωνικής αναρρίχησης απ' τη δεκαετία του '70 στην Ελλάδα, όπως συνέβη στις αναπτυγμένες καπιταλιστικές κοινωνίες δύο δεκαετίες νωρίτερα [...] Η ενσωμάτωση των «λαϊκών» απαιτήσεων βοήθησε στη νομιμοποίηση των εκμεταλλευτικών καπιταλιστικών σχέσεων που είναι η μία από τις δύο βασικές λειτουργίες του μοντέρνου δημοκρατικού καπιταλιστικού κράτους –η άλλη του λειτουργία είναι να φροντίζει για την ομαλή πορεία της καπιταλιστικής συσσώρευσης, μέσω της διευρυμένης αναπαραγωγής και της*

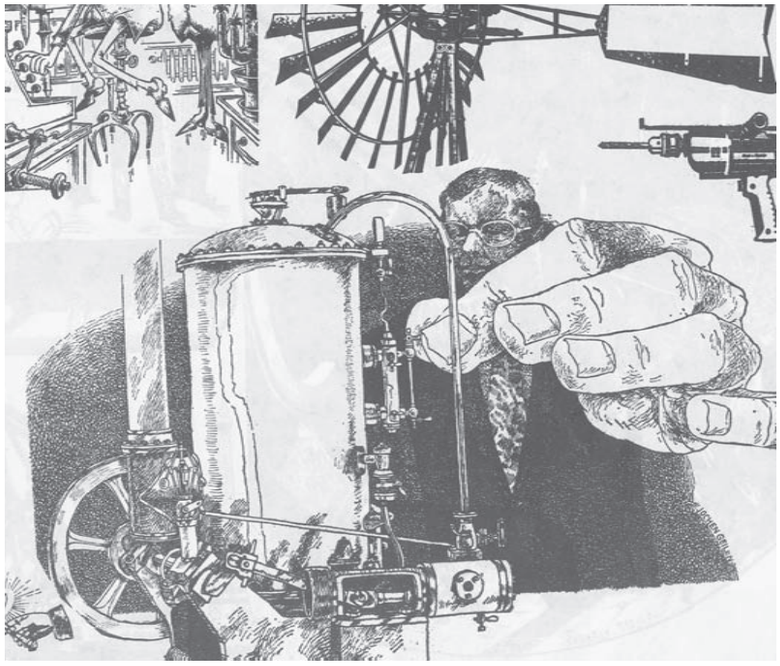

εργατικής δύναμης και του κεφαλαίου. Όμως οι ταξικοί αγώνες τη δεκαετία του '70 είχαν ως συνέπεια ότι στην αρχή της δεκαετίας του '80 το κράτος άρχισε να έχει μεγάλες δυσκολίες στο να ασκήσει αυτές τις δύο συμπληρωματικές αλλά αντιφατικές λειτουργίες ικανοποιητικά. Οι «κοινωνικές προσδοκίες» δε μειώθηκαν ούτε μετά την εισαγωγή των νεοφιλελεύθερων μέτρων μέσα στη δεκαετία του '90 που στόχευαν στην υπέρβαση αυτής της αντίφασης βαθαίνοντας τις διαιρέσεις μέσα στην εργατική τάξη. Αυτό αποδεικνύεται από τη σταθερή επανεμφάνιση αγώνων στον τομέα της εκπαίδευσης [...]

Το κίνημα των φοιτητικών καταλήψεων ξέσπασε το Μάη του 2006... Μπορούμε να κατανοήσουμε αυτό το κίνημα μόνο αν το δούμε ως έκφραση της συσσωρευμένης δυσανεξίας που μια ολόκληρη γενιά νεαρών εργατών βιώνει από τις προηγούμενες μεταρρυθμίσεις... Αυτές οι μεταρρυθμίσεις ήταν αποφασιστικής σημασίας στην επιβολή εντατικοποιημένων ρυθμών εργασίας στο σχολείο και στη σφαίρα της καθεαυτό μισθωτής εργασίας... Αυτή η εξέγερση ενάντια στη φοιτητική εργασία ενισχύθηκε από ένα μεγάλο αριθμό φοιτητών που ήδη βιώνουν άμεσα την εκμετάλλευση και την αλλοτρίωση ως καθεαυτό μισθωτοί».

Τα παραπάνω αποσπάσματα δείχνουν, νομίζουμε, ότι ουδέποτε ισχυριστήκαμε ότι η αστάθεια του εκπαιδευτικού συστήματος οφείλεται στις αλλεπάλληλες μεταρρυθμίσεις αλλά στη διαλεκτική σχέση μεταρρυθμίσεων-πάλης ενάντια σε αυτές και πιο συγκεκριμένα στην τριαντάχρονη συγκρουσιακή ιστορία της δημοκρατικής-καπιταλιστικής εκπαίδευσης που με τη σειρά της είναι κομμάτι της ευρύτερης ταξικής πάλης.

Ωστόσο, απ' την ανάγνωση αυτών των αποσπασμάτων η ΤΟ θέλει να συμπεράνει μόνο ότι οι «λαϊκές απαιτήσεις» οδηγούν στη σύναψη ενός «κοινωνικού συμβολαίου», το οποίο διαρρηγνύεται και αθετείται από την πλευρά του κράτους όταν αυτό επιβάλλει τις μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση. Το «κοινωνικό συμβόλαιο» και η αθέτησή του απ' το κράτος είναι απαραίτητα στην ΤΟ ως έννοιες για να μπορέσει να τα παρουσιάσει ως την κινητήριο δύναμη του φοιτητικού κινήματος και της εξέγερσης ως προέκτασής του, τοποθετώντας τους φοιτητές ως κύριο εκπρόσωπό της. Έτσι, τόσο οι φοιτητές –που για την ΤΟ δεν εργάζονται και άρα βρίσκονται εξ ορισμού στον τομέα αναπαραγωγής, στα «παρεπόμενα λειτουργικά έξοδα» (!), όπως λέει– όσο και τα υπόλοιπα κομμάτια της εξέγερσης μέσα σ' αυτήν αντιδρούν στην ανυπαρξία «μέλλοντος» και όχι στην άμεση, τωρινή εκμετάλλευσή τους. Γι' αυτό –μας επαναλαμβάνει διαρκώς– προσκρούουν στο «αόρατο φράγμα» της παραγωγής και παραμένουν σ' ένα «δημοκρατικό» επίπεδο κριτικής της δημοκρατίας.

Αντίθετα, όμως, εμείς δείξαμε πώς η κινητήρια δύναμη της ιστορίας, η ταξική πάλη έξω από την εκπαίδευση και μέσα σ' αυτήν *ανάγκαζε* το καπιταλιστικό κράτος να συνάπτει «συμβόλαια» για να νομιμοποιήσει τις εκμεταλλευτικές σχέσεις και έτσι να προκαλεί την κρίση τους, αφού, λόγω της έκρηξης των κοινωνικών προσδοκιών, αδυνατεί να συμβιβάσει τη νομιμοποιητική με την κατανεμητική και αναπαραγωγική λειτουργία της εκπαίδευσης. (Αυτό δε σημαίνει ότι η κρίση αναπαραγωγής της καπιταλιστικής σχέσης προέρχεται μόνο απ' αυτό το πεδίο σύγκρουσης). Μ' άλλα λόγια, δείχναμε πώς, έξω από την εκπαίδευση και μέσα σ' αυτήν, οι ταξικοί αγώνες έκαναν το ίδιο το διευρυνόμενο «συμβόλαιο» να αποτελεί την κρίση, *την κρίση των ταξικών σχέσεων*. Δεν πρόκειται εδώ για κάποιο βυζαντινισμό. Η διαφορά της ανάλυσης σημαίνει ότι ούτε οι φοιτητές το 2006-7 ούτε πολύ περισσότερο οι εξεγερμένοι του Δεκέμβρη ξεσηκώθηκαν ενάντια σε κάποιο «λεηλατημένο μέλλον», διαμαρτυρόμενοι για την αθέτηση της «συμφωνίας» –αντίθετα, συνεχίζοντας ν' απαιτούν, με τον τρόπο τους, ακόμα περισσότερα, εξεγέρθηκαν ενάντια στο ίδιο τους το παρόν, ενάντια στην τωρινή τους εκμετάλλευση.

Αυτό μας φέρνει στο δεύτερο σημείο της κριτικής της ΤΟ, σε σχέση με την εκπαίδευση πάντα. Λέει ότι λανθασμένα αναφερόμαστε *«στο Πανεπιστήμιο ως 'κομμάτι του κεφαλαίου' θεωρώντας ότι οι σχολές αποτελούν χώρους εργασίας – και εκμετάλλευσης»* και ότι, εξίσου λανθασμένα, αντιλαμβανόμαστε *«το κλείσιμο των σχολών ως παρεμπόδιση της συνολικής αναπαραγωγής, ή ακόμα και της ίδιας της παραγωγής»* και αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι πάλι λανθασμένα θεωρούμε το φοιτητή *«παραγωγό ενός ιδιαίτερου εμπορεύματος: της εργατικής δύναμής του»*. Μας διαβεβαιώνει δε ότι *«ο φοιτητής που σπουδάζει ... δεν παράγει κανένα εμπόρευμα που να περιέχει υπεραξία»* και ότι το εμπόρευμα εργατική δύναμη που παράγει *«παραμένει προσδεμένο στο πρόσωπό του, [είναι] καθαρή υποκειμενικότητα [που] δεν εισέρχεται σε καμία παραγωγική σχέση με το κεφάλαιο»*. Ούτε εδώ έχει κατανοήσει σωστά τη θέση μας, κι αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι δεν έχει κατανοήσει σωστά το σύγχρονο πανεπιστήμιο. Ας προσπαθήσουμε να ξεμπλέξουμε το κουβάρι που έφτιαξε η ΤΟ.

Αν και το πανεπιστήμιο **δεν** είναι καπιταλιστική επιχείρηση per se, στα πλαίσια της νεοφιλελεύθερης αναδιάρθρωσης έχουν αναπτυχθεί στο εσωτερικό του επιχειρηματικές δραστηριότητες με σκοπό την άμεση άντληση υπεραξίας. Έτσι, ολόκληροι τομείς ή εργαστήρια τεχνολογικών κυρίως σχολών έχουν μετατραπεί σε θύλακες επιχειρηματικότητας ενώ δίνεται ακόμα και η δυνατότητα δημιουργίας «θυγατρικών επιχειρήσεων», των λεγόμενων τεχνοβλαστών (spin-off) σε συνεργασία με επιχειρήσεις του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα. Η χρηματοδότηση των επιχειρηματικών αυτών δραστηριοτήτων γίνεται κυρίως από το κράτος μέσα από δημόσιους διαγωνισμούς στους οποίους συνήθως συμμετέχουν

και επιχειρήσεις. Σε κάποιες περιπτώσεις η χρηματοδότηση μπορεί να προέρχεται εξ ολοκλήρου από ιδιωτικά κεφάλαια. Όπως και να έχει, το πανεπιστήμιο έχει αναλάβει το ρόλο ενός χαμηλού κόστους τμήματος Research & Development που μπορούν να χρησιμοποιούν οι επιχειρήσεις, με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας του κεφαλαίου. Σε αυτούς τους θύλακες επιχειρηματικότητας εργάζονται πολλοί προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές έμμισθα ή ακόμη και άμισθα στα πλαίσια διπλωματικών εργασιών που απαιτούνται για την ολοκλήρωση των σπουδών. Οι εργασιακές σχέσεις των φοιτητών που εργάζονται έμμισθα σε επιχειρηματικές δραστηριότητες τέτοιου είδους είναι συνήθως επισφαλείς.

Παρά το γεγονός ότι ο φοιτητής και η φοιτήτρια μπορεί να είναι και παραγωγικοί εργάτες, με την αυστηρή έννοια του όρου, εντασσόμενοι δηλαδή σε μια διαδικασία άμεσης άντλησης υπεραξίας, ο κύριος ρόλος του πανεπιστημίου ως μορφής της καπιταλιστικής σχέσης είναι να εξειδικεύει, να αξιολογεί, να πειθαρχεί και να κατανέμει την εργατική δύναμη. Σε αυτό το σημείο θα εξετάσουμε μια ιδεολογική μετάφραση στην οποία καταφεύγει η ΤC για να στήσει την επιχειρηματολογία της. Η διατύπωση ότι *«οι φοιτητές αναπαράγουν την εργατική τους δύναμη»* μεταφράζεται στο *«οι φοιτητές παράγουν κάποιο εμπόρευμα που περιέχει υπεραξία»* και σε αυτή την τελευταία διατύπωση εντοπίζουν το «λάθος» της αρχικής διατύπωσης. Καταρχήν θα πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ότι η αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης μέσω των σπουδών δεν είναι παραγωγή κάποιου εμπορεύματος που περιέχει αξία ή υπεραξία αλλά η παραγωγή των μορφών εκείνων της ανθρώπινης δραστηριότητας που είναι ικανές να εισέλθουν στην άμεση διαδικασία παραγωγής ώστε να παραχθεί υπεραξία. Η αφηρημένη εργασία (που είναι η ουσία της αξίας) μπορεί να μην προκύπτει άμεσα από τη συγκεκριμένη εργασία αλλά είναι συνδεδεμένη μ' αυτήν αφού είναι η ιστορικά ιδιαίτερη ιδιότητα *κάθε* εργασίας στον καπιταλισμό. Οι αξίες χρήσης που παράγει η συγκεκριμένη εργασία των μαθητών και των φοιτητών είναι *προορισμένες* να ανταλλαχθούν στην αγορά εργασίας, γι' αυτό και η εργασία τους υπόκειται ήδη στη μέτρηση και την ομογενοποίηση. Οι εργάτες και οι εργάτριες πρέπει να μάθουν να εκτελούν τις απλούστερες αριθμητικές πράξεις, να γνωρίζουν ανάγνωση και γραφή και ακόμα περισσότερο να εξειδικεύονται. Το κεφάλαιο διψάει για ζωντανή σύνθετη εργασία, αλλά αυτή η ζωντανή σύνθετη εργασία δεν τοποθετείται στην διαδικασία αξιοποίησης αυτοματικά. Τη διαμόρφωση των ειδικών δεξιοτήτων που απαιτούνται για την τοποθέτηση της εργατικής δύναμης στην παραγωγική διαδικασία (και στις οποίες συμπεριλαμβάνονται η γλώσσα, το στυλ, οι αξίες και οι στάσεις ζωής που πρέπει να συνοδεύουν τη μισθωτή εργασία και το μελλοντικό επάγγελμα) την επωμίζεται το ίδιο το εκπαιδευόμενο προλεταριάτο υπό την καθοδήγηση των εκπαιδευτών του. Γιατί, μπορεί το κράτος να παρέχει «δωρεάν» εκπαίδευση αλλά η απόκτησή της δεν είναι μια μηχανική διαδικασία, εξακολουθεί να αποτελεί έργο του ίδιου του προλεταριάτου. Αυτό το έργο, η ανάπτυξη των δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες για την (ανα)παραγωγική εργασία, είναι η σχολική ή φοιτητική εργασία, οι σπουδές. Όπως οι γυναίκες (ή η οικογένεια γενικότερα) (ανα)παράγουν την εργατική δύναμη, τη γεννάνε, την τρέφουν και την ανατρέφουν, της παρέχουν βασικές κοινωνικές δεξιότητες κλπ χωρίς να παράγουν κάποιο εμπόρευμα που περιέχει υπεραξία, έτσι και οι φοιτητές διαμορφώνουν (αυτο-αναπαράγουν) μέσω της σχολικής εργασίας την εργατική τους δύναμη και μάλιστα κάτω από την επιβολή ατομικοποιημένων μοντέλων μέτρησης της απόδοσης και της συμπεριφοράς.[1] Σε αυτήν τη μορφή καταναγκαστικής και διαχωρισμένης εργασίας εντοπίζουμε την αιτία της εξέγερσης των μαθητών και των φοιτητών. Σε αυτή τη μορφή εργασίας εντοπίζουμε την προλεταριακή συνθήκη των φοιτητών.[2]

Αντίθετα, ενώ η ΤC παραδέχεται ότι οι φοιτητές αποτελούν κομμάτι του προλεταριάτου, η αναφορά της στην εξέγερσή τους γίνεται μ' έναν τρόπο που υποβαθμίζει τη σημασία της αντίστασής τους σ' αυτήν την εργασία, αφού η μοναδική εξήγηση που καταφέρνει να δώσει για την εξέγερση αυτού του κομματιού είναι η μορφή της μελλοντικής τους «σύμβασης εργασίας». Για μας, οι προλετάριοι δεν εξεγείρονται

---

1 Με αυτό το σύστημα διδασκαλίας που είναι ταυτόχρονα διδασκαλία του συστήματος συνδέεται η φιλελεύθερη δεξιά ιδεολογία που αντιμετωπίζει τους φοιτητές ως μεμονωμένα άτομα και ως επιχειρηματίες του εαυτού τους. Ωστόσο, μέσα στη σπουδή της να συσχετίσει την υποτιθέμενα «αριστερή» άποψή μας με τη δεξιά απολογητική ιδεολογία της «επιχειρηματικοποίησης του εαυτού», η ΤC φαίνεται να αγνοεί ότι το μοτίβο αυτό της δεξιάς αποτελεί τη βάση της αστικής ιδεολογίας, σύμφωνα με την οποία ο κάθε εργάτης «ισότιμα» και «ελεύθερα» «προσφέρει» στο κεφάλαιο την εργατική του δύναμη υπό τη μορφή των «προσόντων» του.

2 *«Στο πλαίσιο αυτής της αυτο-κατανόησης είχαμε θέσει το αίτημα για 'φοιτητικό μισθό'. Δεν υπήρχε κάποια στρατηγική ενοποίησης της τάξης αλλά ο στόχος μας ήταν η άμεση ικανοποίηση των αναγκών μας. Ας μην ξεχνάμε ότι και στις δυο φάσεις του φοιτητικού κινήματος του 2006-7, η κατάληψη ως πρακτική κατ' αρχήν εξυπηρετούσε τις εξεταστικές απεργίες και το μπλοκάρισμα των μαθημάτων/εργαστηρίων. Στο ίδιο μοτίβο άμεσης ικανοποίησης των αναγκών μας ήταν και οι δράσεις καταστροφής ακυρωτικών μηχανημάτων και μπλοκαρίσματος τρένων (ή οι σκέψεις να την πέσουμε σε κυλικεία). Το αίτημα είχε επίσης και μια άλλη διάσταση. Επιδιώκαμε να ανοίξει εντός του κινήματος μια συζήτηση σχετικά με το 'τι σημαίνει να είσαι φοιτητής;/ τί είναι η εκπαίδευση;' και επίσης θέλαμε να αναδείξουμε το γεγονός ότι το πρόβλημα δεν είναι η συγκεκριμένη μεταρρύθμιση αλλά γενικότερα η ζωή μας μέσα στον καπιταλισμό. Τώρα, αν το να έχεις αιτήματα αποτελεί δημοκρατική πρακτική, ας μας πούνε τα μέλη της ΤC για το τι πρακτικά κάνουν όταν συμμετέχουν σε ένα διεκδικητικό αγώνα που το προλεταριάτο δεν καταργεί τον εαυτό του. Τέλος, να σημειωθεί ότι το συγκεκριμένο αίτημα ακουγόταν εξωφρενικό στα αυτιά του μεγαλύτερου μέρους της 'αριστεράς' του κινήματος για την οποία το φοιτητικό κίνημα είναι ο φτωχός συγγενής του εργατικού κινήματος».*

Από το αδημοσίευτο κείμενο: *Απάντηση στις κριτικές παρατηρήσεις της ΤC σχετικά με το φοιτητικό κίνημα του 2006-7 στην Ελλάδα* (από ένα πρώην μέλος της ομάδας Blaumachen).

πραγματοποιώντας μια προβολή του εαυτού τους στο μέλλον αλλά επειδή η παρούσα δραστηριότητά τους είναι τέτοια που τους κάνει να εξεγερθούν, αμφισβητώντας την. Είτε πρόκειται για άμεση άντληση υπεραξίας στο πανεπιστήμιο είτε όχι, η δραστηριότητα των φοιτητών (για να περιοριστούμε εδώ σε αυτούς) έχει αλλοτριωτικό χαρακτήρα: η ανάπτυξη των ανθρώπινων δεξιοτήτων γίνεται ανάπτυξη των παραγωγικών ικανοτήτων της εργατικής δύναμης (δηλαδή του μεταβλητού κεφαλαίου). Γι' αυτό και η εξέγερση ενάντια στη φοιτητική εργασία και τον «εξορθολογισμό» της κατανεμητικής λειτουργίας της εκπαίδευσης γίνεται ένας τόσο σημαντικός παράγοντας της κρίσης αναπαραγωγής της καπιταλιστικής σχέσης.

Hic Sparta? Ένας κόσμος γενικευμένης επισφάλειας και ειλωτισμού;

Για να ενισχύσει η ΤΟ την άποψή της ότι η εξέγερση υποδαυλίστηκε από την «αθέτηση συμβολαίου» εκ μέρους ενός κράτους που αρνείται να παίξει το ρόλο του μελλοντικού εργοδότη των φοιτητών, περνάει σε μια περιγραφή της ανάπτυξης του κεφαλαίου στην Ελλάδα, που παραπέμπει περισσότερο στην εικόνα μιας αποικιοκρατούμενης και μαφιόζικης μπανανίας παρά ενός ανερχόμενου καπιταλιστικού κράτους στα Βαλκάνια. Δε διστάζει, μάλιστα, να επαναλάβει πεπαλαιωμένες «αριστερές ιδέες» που παραπέμπουν στο επίμονο μοτίβο της ψωροκώσταινας με σχήματα όπως «χαοτική ανάπτυξη του καπιταλισμού», «μεγάλες καπιταλιστικές δυνάμεις», «ξένα κεφάλαια», «αναιμική ελληνική καπιταλιστική βιομηχανία», «ανεξαρτησία» εντός εισαγωγικών, που χρησιμοποιήθηκαν στο παρελθόν για να δικαιολογήσουν την επιβαλλόμενη εθνική «ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων». Στο μαφιόζικο, υπανάπτυκτο καπιταλισμό που υποτίθεται ότι υπάρχει στην Ελλάδα, αντιπαραθέτει έναν εξίσου ανύπαρκτο μαζικό εναλλακτισμό της «γενιάς των 600 ευρώ», συγχέοντας μια γκετοποιημένη, αν και ισχυρή, κοινωνικο-πολιτική κουλτούρα αντίστασης με μια *«ελληνική κοινωνία»* στην οποία *«η εξέγερση ενάντια στον καπιταλισμό, ο οποίος ποτέ δεν της εξασφάλισε μια αξιοπρεπή διαβίωση, είναι εγγενής»*. Σε κάθε περίπτωση πάντως, δεν καταλαβαίνουμε πώς γίνεται *«το κίνημα αυτό [να] αποτελεί την πρώτη προλεταριακή (αν και όχι καθολική) αντίδραση στην κρίση του αναδιαρθρωμένου κεφαλαίου»* και μάλιστα *«ένα θεωρητικό και χρονολογικό ορόσημο»*, όταν ο ελληνικός καπιταλισμός παρουσιάζεται «υπανάπτυκτος», άρα καθόλου αντιπροσωπευτικός της κίνησης του αναδιαρθρωμένου παγκόσμιου καπιταλισμού.

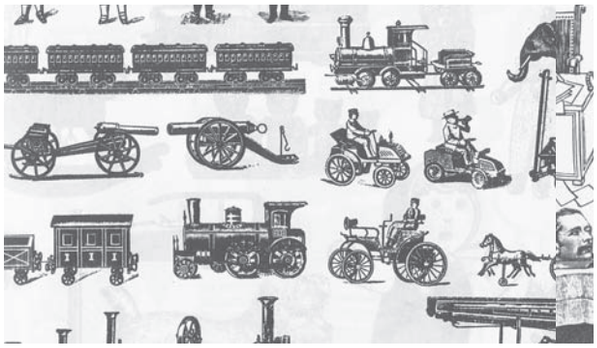

Τα απλουστευτικά σχήματα της ΤΟ, όμως, δεν σταματούν εκεί. Για αυτήν το κράτος είναι ο μελλοντικός εκμεταλλευτής των αποφοίτων καθώς *«η δημόσια διοίκηση αποτελεί σχεδόν τη μόνη διέξοδο»*. Κάνοντας μια τέτοια λανθασμένη διαπίστωση, θα μπορέσει στη συνέχεια να παρουσιάσει την εξέγερση ως την αντίδραση της φοιτητικής νεολαίας και των επισφαλών στην «αθέτηση», από την πλευρά του κράτους, του «κοινωνικού συμβολαίου», «αθέτηση» που υποτίθεται ότι καταδικάζει τους νεαρούς προλετάριους *«σε ένα κοινωνικό no man's land»*. Πρόσφατη στατιστική έρευνα, όμως, σε δείγμα πτυχιούχων ελληνικών πανεπιστημίων, αποδεικνύει ότι πέντε έως επτά χρόνια μετά την αποφοίτησή τους το ποσοστό που εργάζεται στο δημόσιο τομέα δεν ξεπερνά το 40% (με το 47% να εργάζεται στον ιδιωτικό και το 13% να «αυτοαπασχολείται»).[3] Ταυτόχρονα, η έρευνα αυτή δείχνει ότι το μείζον πρόβλημα που έχουν να αντιμετωπίσουν οι νέοι πτυχιούχοι δεν είναι τόσο αυτό της ανεργίας, καθώς στη συντριπτική τους πλειοψηφία (91%) είναι «οικονομικά ενεργοί», όσο αυτό της σταθεροποίησης της απασχόλησής τους σε θέσεις εργασίας με συμβάσεις αορίστου χρόνου (αν εργάζονται υπό καθεστώς επισφαλούς εργασίας, όπως συμβαίνει με το 29% των εν λόγω αποφοίτων), με «ενδιαφέρον αντικείμενο»/«περιεχόμενο» εργασίας, «ικανοποιητικές απολαβές» και δυνατότητες «επαγγελματικής ανέλιξης» (αυτά προφανώς αφορούν όλους τους νέους εργαζόμενους, οι οποίοι μόνο σε ποσοστό 40% δηλώνουν ικανοποιημένοι από την εργασία τους). Πάντως, πρέπει να επισημάνουμε πως η αλλαγή εργοδοτών ή η διαδοχή συμβάσεων ορισμένου χρόνου/έργου δε συνοδεύονται κατ' ανάγκην από περιόδους ανεργίας: το 43% όσων εργάζονται με συμβάσεις έργου σε έναν εργοδότη είναι σταθερά απασχολούμενοι. Έτσι μία σειρά θέσεων εργασίας που εμφανίζονται ως προσωρινές, στην ουσία είναι σταθερές και μόνιμες, όπως άλλωστε είναι και η πλειοψηφία των θέσεων εργασίας μερικής απασχόλησης. Μπορεί αυτοί οι εργαζόμενοι να στερούνται ορισμένα από τα δικαιώματα όσων εργάζονται υπό τυπικά μόνιμο καθεστώς (όπως πληρωμένες διακοπές, μέρος των ενσήμων τους κλπ.), αλλά αυτό δε σημαίνει ότι ο εκάστοτε εργοδότης τους μπορεί να τους αντικαταστήσει εύκολα, ούτε, άλλωστε, το πράττει σε πρώτη ευκαιρία, ακόμα και σε περιόδους ύφεσης. Η ύφεση και η αναδιάρθωση της αγοράς εργασίας με την οποία αυτή συνοδεύεται, δε συνεπάγεται κατ' ανάγκην τη

3 Μ. Καραμεσίνη, *Η απορρόφηση των πτυχιούχων πανεπιστημίου στην αγορά εργασίας*, 2008. Τα στατιστικά στοιχεία που ακολουθούν σε αυτήν την παράγραφο προέρχονται από αυτή την πηγή.

γενίκευση της επισφαλούς εργασίας. Στις περιπτώσεις που οι επιχειρήσεις προβούν σε μειώσεις του χρόνου εργασίας (με αντίστοιχη μείωση των μισθών), οι κρατικοί μηχανισμοί «κοινωνικής προστασίας» μπορεί να παρέμβουν και να συμπληρώσουν το μηνιαίο εισόδημα των σταθερά απασχολούμενων, ισοφαρίζοντας τις μισθολογικές απώλειες, όπως παραδείγματος χάρη συμβαίνει στη Γερμανία και τη Γαλλία σήμερα.

Η ύπαρξη ενός *«κοινωνικο[ύ] no man's land»* στο οποίο υποτίθεται ότι έχει καταδικαστεί η νεολαία, δεν επιβεβαιώνεται από τα εμπειρικά δεδομένα· ούτε, έτσι απλά και σχηματικά, η *«σύμβαση εργασίας»* συνόψισε το *«πέρασμα από το φοιτητικό κίνημα στο κίνημα των ταραχών, με τρόπο εντελώς άμεσο»*, και αποτέλεσε την αιτία που *«οι φοιτητές και οι μαθητές συναντήθηκαν αμέσως με ένα μέρος του πληθυσμού των επισφαλών και των μεταναστών και είχαν τη συμπάθεια και την περιστασιακή συμμετοχή ενός μέρους του πληθυσμού»*. Αν ήταν όντως έτσι τα πράγματα, τότε γιατί στην εξέγερση δε συμμετείχαν κι άλλοι επισφαλείς, παρά μόνο ένα μικρό κομμάτι τους, μία μειοψηφία; Το παραπάνω ερώτημα γίνεται, νομίζουμε, ακόμα πιο εύγλωττο κι επίμονο, όταν η ΤΟ, προκειμένου να στηρίξει την επιχειρηματολογία της, ότι δηλαδή, οι εξεγερμένοι του Δεκέμβρη αντικειμενικά δεν μπορούσαν να πάνε πέρα από το πεδίο της αναπαραγωγής, επειδή το «ταξικό ανήκειν» εμφανίζεται στους νεαρούς προλετάριους ως καταναγκασμός, *«ως κατάσταση, ως σημείο εκκίνησης, και όχι ως δραστηριότητα»*, ισχυρίζεται ότι στην Ελλάδα οι «παρυφές», η «γενιά των 600 ευρώ», *«έφτασαν γρήγορα να αντιπροσωπεύουν το σύνολο της κοινωνικής λειτουργίας»* και λίγο πιο κάτω ότι η κεντρική φιγούρα του κινήματος (*«φοιτητές, επισφαλείς –συχνά τα ίδια πρόσωπα–, μετανάστες εργάτες»*) εξέφραζε τη *«γενική κατάσταση της εργατικής δύναμης»*.

Το γεγονός ότι η ΤΟ αδυνατεί να παράσχει μία, έστω και μερική, ερμηνεία της εξέγερσης οφείλεται, όπως θα δείξουμε και στη συνέχεια, στο ότι μέσα στο γενικευτικό σχήμα της δεν χωράνε ούτε οι διαφοροποιήσεις στην αγορά εργασίας, ούτε η έννοια της αλλοτρίωσης, ούτε η διαφορετικότητα των υποκειμένων της εξέγερσης. Σύμφωνα με την ΤΟ, ο μερικώς απασχολούμενος, είτε λόγω ύφεσης είτε

όχι, που εργάζεται με σύμβαση αορίστου χρόνου και αναγκάζεται να αναζητήσει μία δεύτερη δουλειά, συνήθως «μαύρη» και προσωρινή για να ενισχύσει το εισόδημά του· ο προσωρινός που όμως διαδοχικά ανανεώνει τις συμβάσεις του· ο μετανάστης που έχει βρει σταθερή δουλειά, αλλά που εξαρτά την απασχόλησή του από την ανανέωση της άδειας παραμονής και αντίστροφα· ο «παράνομος» μετανάστης δίχως άδεια παραμονής, ο οποίος εργάζεται περιστασιακά εδώ και εκεί, και παρόλα αυτά κατορθώνει να στέλνει πίσω χρήματα στην οικογένειά του· ο πτυχιούχος που δουλεύει «μαύρα» μέχρι να βρει την άκρη και να εργαστεί σε μία θέση που να αντιστοιχεί στα «προσόντα» του και να του δίνει τη δυνατότητα να κάνει καριέρα· ο απόφοιτος λυκείου που βρίσκεται παγιδευμένος σε επισφαλείς θέσεις εργασίας, όλοι χωράνε στο ίδιο, ομογενοποιητικό σακί, αυτό της επισφάλειας, της «σύμβασης εργασίας», της «έλλειψης μέλλοντος»... Ο τρόπος με τον οποίο οι ίδιοι οι προλετάριοι αντιλαμβάνονται την εκμετάλλευσή τους (κάποιοι μάλιστα δεν την αντιλαμβάνονται καν ως τέτοια) διαφεύγει την προσοχή της ΤΟ και την οδηγεί σε λάθος συμπεράσματα.

Αλλά ας επανέρθουμε στον πυρήνα του επιχειρήματός της, ότι δηλαδή η γενιά των 600 ευρώ αντιπροσωπεύει το σύνολο της κοινωνικής λειτουργίας. Η προαναφερθείσα έρευνα της Καραμεσίνη μας παρέχει αποδείξεις ότι το επιχείρημα αυτό είναι λάθος, αφού *«[π]ροϊόντος του χρόνου, οι νέοι που εξέρχονται από το εκπαιδευτικό σύστημα τείνουν να εξομοιωθούν (...) με τον πληθυσμό του ίδιου εκπαιδευτικού επιπέδου μεγαλύτερης ηλικίας. Κατά συνέπεια, η αύξηση της χρονικής απόστασης από την αποφοίτηση αυξάνει την πιθανότητα εύρεσης σταθερής και ικανοποιητικής απασχόλησης»*.[4] Επίσης: *«η μεγάλη πλειονότητα των πτυχιούχων απασχολούνται στην αρχή και για ένα μεγαλύτερο ή μικρότερο διάστημα στον δευτερεύοντα τομέα της αγοράς εργασίας, σε θέσεις που δεν αντιστοιχούν στις προσδοκίες τους, μέχρι να βρουν την ευκαιρία διείσδυσης στις εσωτερικές αγορές του πρωτεύοντα τομέα (Δημόσιο, οργανισμοί, τράπεζες κ.α.) ή δημιουργίας δικής τους επιχείρησης»*.[5] Αν εξετάσουμε τα ποσοστά ανεργίας τόσο των ανδρών όσο και των γυναικών ηλικίας 15-24 ετών θα δούμε ότι αυτά, αν και μειώνονται την περίοδο 1995-2006, παραμένουν πολύ πιο υψηλά (υπερδιπλάσια) από τα αντίστοιχα ποσοστά ανεργίας για το σύνολο των ηλικιών.[6]

---

4 Μ. Καραμεσίνη, *ό.π.*, σελ. 72.

5 *Ό.π.*, σελ. 348. Σύμφωνα με τη συγγραφέα *«στον πρωτεύοντα τομέα ανήκουν οι επιχειρήσεις με σταθερές αγορές για τα προϊόντα τους, σύγχρονη τεχνολογία και εσωτερικές αγορές εργασίας»* ενώ *«στον δευτερεύοντα τομέα ανήκουν οι επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη διακύμανση της ζήτησης στις αγορές των προϊόντων τους, έχουν λιγότερο σύγχρονη τεχνολογία και στηρίζουν την ανταγωνιστικότητά τους στο χαμηλό εργατικό κόστος»* (σελ. 35).

6 Βλ. *Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση – Ετήσια έκθεση 2009*, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2009.

Δηλαδή, μπορεί η εξατομικευμένη πορεία των νεαρών προλετάριων προς τις θέσεις μόνιμης/σταθερής εργασίας (με όλα όσα αυτές συνεπάγονται στις δυνατότητες επαγγελματικής εξέλιξης, στη μισθοδοσία κλπ.), να χαρακτηρίζεται αρχικά από διαστήματα (μεγαλύτερης ή μικρότερης διάρκειας) ανεργίας, επισφαλούς εργασίας, μερικής απασχόλησης, μεταπτυχιακών σπουδών και σεμιναρίων κατάρτισης, άμισθης εργασίας στα πλαίσια απόκτησης «εμπειρίας/προϋπηρεσίας», αλλά όχι το σύνολο του εργασιακού τους βίου, τουλάχιστον για τη μεγάλη πλειοψηφία τους. Όπως γράφαμε στο προηγούμενο τεύχος, αυτές οι περίοδοι ελαστικότητας και επισφάλειας αποτελούν εκείνο το όπλο που θα επιτρέψει στο κεφάλαιο να «διαπαιδαγωγήσει» το νεαρότερο κομμάτι του πληθυσμού –του περισσότερο υποσχόμενου, από βιολογική άποψη, φορέα αναπαραγωγής των καπιταλιστικών σχέσεων ώστε αυτό να «μάθει» να περιορίζει τις ανάγκες του και να ζει πιο πειθαρχημένα πριν ενταχθεί με πιο μόνιμους όρους στην παραγωγή. Κατ' αυτόν τον τρόπο η αγορά εργασίας αποκτά έναν αυξανόμενα πειθαρχικό-κατανεμητικό χαρακτήρα, μέσω της επιβολής συνθηκών επισφάλειας σε ένα μεγάλο μέρος των νέων εργαζομένων, αλλά και μέσω της εσωτερίκευσης στους υπόλοιπους εργαζόμενους του «μπαμπούλα» της ανασφάλειας που θα αναλάβει να «προσγειώσει» τις απαιτήσεις τους. Αλλά αυτή η επισφαλειοποίηση, όπως θα δείξουμε ευθύς αμέσως, δεν αποτελεί τη γενική συνθήκη, ούτε καν για τους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας, πόσο μάλλον για όσους έχουν χρόνια προϋπηρεσίας.

Η έκταση της προσωρινής εργασίας στην Ελλάδα είναι 11.1% (9% στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, 12.4% στον ιδιωτικό),[7] αισθητά μειωμένη σε σχέση με το τι γινόταν τη δεκαετία του '80, όταν μόνο το συνολικό ποσοστό των συμβάσεων ορισμένου χρόνου, που αφορούσαν κυρίως θέσεις εργασίας στο δημόσιο τομέα, ήταν ιδιαίτερα αυξημένο, υπερδιπλάσιο εκείνου της τότε Ευρωπαϊκής Κοινότητας και άγγιζε το 21.5% το 1985, για να μειωθεί σταδιακά τα επόμενα χρόνια.[8] Την περίοδο 2004-2008, παρόλο που τα 2/3 των νέων συμβάσεων στο δημόσιο αφορούν θέσεις ορισμένου χρόνου, ο συνολικός αριθμός των προσωρινά απασχολούμενων, στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, μειώνεται κατά 5.9%, εν αντιθέσει με αυτόν των μόνιμων εργαζομένων ο οποίος αυξήθηκε κατά 6.6%, συντελώντας στην αύξηση της μισθωτής απασχόλησης κατά 5.2%. Την ίδια περίοδο η συνολική απασχόληση αυξάνεται κατά 4.2%, αύξηση που οφείλεται κατά 33% στις προσλήψεις μερικώς απασχολούμενων, οι οποίοι την περίοδο 2004-2008 έχουν αυξηθεί κατά 23.5% -πεντέμιση φορές πάνω από το ποσοστό αύξησης της συνολικής απασχόλησης και οκτώ από αυτό της πλήρους απασχόλησης (3%). Η αύξηση των μερικώς απασχολούμενων φαίνεται εντυπωσιακή, όμως το ποσοστό τους αντιστοιχεί στο μόλις 5.8% του συνολικού αριθμού των απασχολούμενων. Ακόμα κι αν εξετάσει κανείς το κομμάτι των ανέργων, θα δει ότι κατά τη διάρκεια της περιόδου 2008-2009 το ποσοστό όσων εξ αυτών εισήλθαν στην παραγωγή σε θέσεις πλήρους απασχόλησης, μολονότι δεν φτάνει στα ύψη του εθνικού μέσου όρου (94.2%), εντούτοις είναι εξαιρετικά υψηλό αγγίζοντας το 83%.

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα δεν μπορεί κανείς να ισχυριστεί ότι *«το μέλλον έχει* **ήδη** *λεηλατηθεί»* ή *«μηδενισθεί»* (δική μας η έμφαση), ούτε βέβαια ότι *«αργά ή γρήγορα, ολόκληρο το προλεταριάτο προορίζεται να έχει μεταχείριση ειλώτων»*, όπως θα ήθελε η εσχατολογική θεωρία της ΤΟ. Και λέμε ότι δεν μπορεί να το ισχυριστεί αυτό κανείς, έχοντας υπόψη όχι μόνο την Ελλάδα και τις τοπικές της ιδιαιτερότητες, αλλά λαμβάνοντας υπόψη και την παγκόσμια κλίμακα, η οποία άλλωστε αποτελεί το πεδίο αναφοράς της ΤΟ, το «φόντο» βάσει του οποίου ερμηνεύεται η εξέγερση του Δεκέμβρη. Η ΤΟ εντάσει την ελληνική εξέγερση, όπως και κάθε αγώνα που διεξήχθη από τα μέσα της δεκαετίας του '70 και μετά, σε μία συγκεκριμένη περίοδο όπου *«ενάντια στον προηγούμενο κύκλο αγώνων, η αναδιάρθρωση έχει καταργήσει όλες τις ιδιαιτερότητες, τις εγγυήσεις, την "πρόνοια", το "φορντιστικό συμβιβασμό", τη διαίρεση του παγκόσμιου κύκλου σε εθνικές περιοχές συσσώρευσης, σε παγιωμένες σχέσεις μεταξύ κέντρου και περιφέρειας, σε εσωτερικές ζώνες συσσώρευσης (Ανατολή/Δύση)»*. Τη δε περίοδο αυτή, κατά την ΤΟ, *«η απόσπαση σχετικής υπεραξίας απαιτεί τη συνεχή ανατροπή και κατάργηση όλων των περιορισμών στην άμεση διαδικασία παραγωγής, την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης και τις σχέσεις των κεφαλαίων μεταξύ τους»*.[9] Αυτή η θεωρητική αφετηρία της ΤΟ, όπως θα δείξουμε στη συνέχεια, είναι λανθασμένη στο σύνολό της.

Σύμφωνα με έρευνες, την περίοδο 1991-2002 για την Ευρώπη και 1983-2002 για τις ΗΠΑ και τον Καναδά, η μακράς διάρκειας απασχόληση, η απασχόληση, δηλαδή, στον ίδιο εργοδότη για τουλάχιστον 10 χρόνια, έχει αυξηθεί και μάλιστα σε μεγαλύτερο ποσοστό από αυτό της συνολικής απασχόλησης,

7 Τα στατιστικά στοιχεία αυτής της παραγράφου προέρχονται από τις ετήσιες εκθέσεις του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ σχετικά με την ελληνική οικονομία και την απασχόληση για το 2008 και το 2009. Η έρευνα της Καραμεσίνη πάντως δείχνει ότι στα στατιστικά αυτά στοιχεία υποεκτιμάται η έκταση της επισφαλούς εργασίας στις *νεαρότερες* ηλικίες σε ποσοστό πάνω από 10%, ενώ αντίστοιχα υπερεκτιμάται η έκταση της αυτοαπασχόλησης, η οποία στην ουσία καλύπτει μία σειρά εξαρτημένων σχέσεων εργασίας.

8 Βλ. Γ. Κουζής, *Εργασιακές σχέσεις και ευρωπαϊκή ενοποίηση: ευελιξία και απορρύθμιση ή αναβάθμιση της εργασίας;* ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2001.

9 Από το κείμενο αυτοπαρουσίασης της ΤΟ, *Who are we? (Ποιοι Είμαστε),* στο οποίο αναφερθήκαμε στην εισαγωγή.

που επίσης αυξάνεται κατά το ίδιο διάστημα. Αυτή η αύξηση, τόσο της συνολικής απασχόλησης όσο και της απασχόλησης μακράς διάρκειας, οφείλεται κυρίως στην είσοδο των γυναικών στην αγορά εργασίας, γεγονός που φανερώνει μία δευτερεύουσα, αλλά εξίσου σημαντική λειτουργία του «κράτους πρόνοιας». Μέσω της απαραίτητης, για την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης, ανάπτυξης θεσμών όπως τα σχολεία, τα νοσοκομεία, τα γηροκομεία, οι παιδικοί σταθμοί, για να αναφέρουμε μερικούς μονάχα, «απελευθερώνεται» μεγάλο μέρος του γυναικείου πληθυσμού και του δίνεται η δυνατότητα να συμμετάσχει στην αγορά εργασίας, εφόσον βέβαια διαθέτει τα κατάλληλα εκπαιδευτικά εφόδια, και μάλιστα, πολύ συχνά, σε θέσεις εργασίας που δημιουργούνται σε αυτούς ακριβώς τους θεσμούς. Σε αυτό το σημείο, της διόγκωσης, δηλαδή, της πληθυσμιακής βάσης των μισθωτών, θα επανέλθουμε όταν θα εξετάσουμε τα χαρακτηριστικά της καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης.

Αν επικεντρωθούμε στις νέες θέσεις εργασίας μακράς διάρκειας, θα δούμε ότι στις ΗΠΑ αυτές αφορούν κατά 73% περίπου θέσεις εργασίας πλήρους ωραρίου,[10] ενώ αντίθετα στην Ευρώπη στις νέες θέσεις μακράς διάρκειας η μερική απασχόληση υπερτερεί με ποσοστό περίπου 62%.[11] Αντίστοιχα, παρόλες τις δραστικές μειώσεις εργατικού δυναμικού σε συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας (αυτοί που κυρίως επλήγησαν από την αναδιάρθρωση της παραγωγής στις ευρωπαϊκές χώρες ήταν αγρότες, ψαράδες, μεταλλωρύχοι κι εργαζόμενοι σε εταιρείες κοινής ωφέλειας, ενώ στις ΗΠΑ ήταν βιομηχανικοί εργάτες, μεταλλωρύχοι και εργαζόμενοι στις τηλεπικοινωνίες), την περίοδο 1991-2002 όχι μόνο η συνολική απασχόληση (και μάλιστα η μακράς διάρκειας) έχει αυξηθεί, όπως ήδη είπαμε, αλλά και στους ίδιους τους τομείς που αναδιαρθρώθηκαν το σχετικό ποσοστό των εργαζόμενων με συμβάσεις μακράς διάρκειας έχει παντού αυξηθεί, με την εξαίρεση του τομέα των τηλεπικοινωνιών στις ΗΠΑ.[12]

Στον ευρωπαϊκό χώρο, κι ενώ στις αρχές της δεκαετίας του ’90 υπήρξε μία σημαντική αύξηση των θέσεων επισφαλούς εργασίας, μεταξύ 1995 και 2000 είχε παρατηρηθεί μία σταθεροποίηση της αναλογίας μόνιμων/μη μόνιμων θέσεων εργασίας στο 4.5:1 (82% μόνιμες θέσεις εργασίας, 18% προσωρινές).[13] Η επισφαλής εργασία, φυσικά, θα συνεχίσει να αποτελεί μέσο πειθάρχησης και επιδείνωσης των συνθηκών/όρων εργασίας (μέσο μείωσης/συγκράτησης των μισθών, έντασης των διαχωρισμών μεταξύ επισφαλών/μόνιμων στο εσωτερικό της ίδιας επιχείρησης, εσωτερίκευσης του αισθήματος ανασφάλειας σε μεγάλα κομμάτια των εργαζομένων, ακόμα κι όταν δε συντρέχει πραγματικός λόγος), ένα ταυτόχρονα επιθετικό και αμυντικό όπλο στα πλαίσια της ταξικής πάλης από την πλευρά του κεφαλαίου, το οποίο όμως δεν μπορεί να αποτελεί τη γενική συνθήκη εργασίας. Και πώς θα μπορούσε, όταν σε διεθνές επίπεδο, και παρόλη τη νεοφιλελεύθερη προπαγάνδα, φαίνεται ότι η εισαγωγή νέων μορφών απασχόλησης, αν και ήρθε να απαντήσει στην πτώση της παραγωγικότητας κατά τη δεκαετία του ’70 (στις ΗΠΑ ήδη από τα τέλη του ’60) συνοδεύεται από ιδιαιτέρως χαμηλές αυξήσεις της παραγωγικότητας της εργασίας;[14] Αυτός ο

---

10 Στις ΗΠΑ, ούτως ή άλλως τα ποσοστά μερικής απασχόλησης δεν έχουν διαφοροποιηθεί σημαντικά από τα μέσα της δεκαετίας του΄ 50, οπότε κι άρχισαν να καταγράφονται τα σχετικά στατιστικά στοιχεία. Σύμφωνα με το Γραφείο Εργατικών Στατιστικών (Bureau of Labor Statistics), το 1960 το ποσοστό ήταν 14.7%, το 1970 ήταν 15.8%, αυξάνεται στο 17.5% το 1980, μειώνεται προσωρινά στο 16.1% το 2000 για να αυξηθεί ξανά στο 17.3% το 2008.

11 Στις μέρες μας, είναι εξαιρετικά διαδομένη η άποψη ότι η μερική απασχόληση, ως σύνολο, ταυτίζεται, όπως άλλωστε και η προσωρινή εργασία, με την «επισφάλεια». Αυτό εμφανίζεται ως μία αυταπόδεικτη πραγματικότητα που δεν χρήζει, υποτίθεται, περαιτέρω ανάλυσης. Μάλιστα αρκετοί ερευνητές φθάνουν στο σημείο να προσθέτουν τον αριθμό όσων εργάζονται υπό καθεστώς μερικής απασχόλησης με αυτόν που εργάζονται «προσωρινά» ώστε να βρουν την έκταση της «επισφάλειας». Όμως όπως ήδη είπαμε, η επισφάλεια είναι σε μεγάλο βαθμό μία υποκειμενική κατάσταση, αφού κι ένας εργαζόμενος με σύμβαση αορίστου χρόνου μπορεί να αισθάνεται «επισφαλής», ειδικά σε συνθήκες κρίσης κι όταν οι «δουλειές δεν πάνε καλά» για τα αφεντικά. Ακόμη όμως και στην περίπτωση των συμβάσεων μερικής απασχόλησης, φαίνεται ότι αυτές σε μεγάλο βαθμό αφορούν θέσεις εργασίας σε σταθερή βάση, τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Αμερική. Βλ. K. Doogan, *New capitalism?–The transformation of work*, 2009. Τί γίνεται όμως με αυτούς που δουλεύουν σε δύο ή τρεις δουλειές; Αυτοί, σίγουρα εντάσονται στους επισφαλείς εργαζόμενους, καθώς συνήθως η δεύτερη δουλειά τους είναι «μαύρη» κι ίσως και προσωρινή (αν όχι κατ’ ανάγκην μερικής απασχόλησης). Στις ΗΠΑ, όμως, την περίοδο 1994-2008 ο αριθμός όσων (προσωρινών *και* part-timers) εργάζονται σε δύο ή τρεις δουλειές έχει αυξηθεί μόνο κατά 400.000, με αποτέλεσμα το ποσοστό τους να μειωθεί από 5.9% σε 5.2% (Γραφείο Εργατικών Στατιστικών).

12 Βλ. K. Doogan, *ό.π.*

13 Βλ. R.-P. Bodin, *Wide-ranging Forms of Work and Employment in Europe*, ILO report, 2001. Φυσικά αυτά τα ποσοστά μπορεί να διαφέρουν σημαντικά από κράτος σε κράτος, αντικατοπτρίζοντας τις διαφορετικές εθνικές στρατηγικές στην απασχόληση και την κεφαλαιακή συσσώρευση εν γένει.

14 Βλ. D.W. Jorgenson, M.S. Ho, K.J. Stiroh, *A Retrospective Look at the U.S. Productivity Growth Resurgence*, στο Journal of Economic Perspectives Vol. 22, no. 1, 2008. Σύμφωνα με τη μελέτη του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας (ILO), *Is a stable workforce good for productivity?* (International Labour Review Vol. 144, No. 3, 2005) που πραγματοποίησαν οι P. Auer, J. Berg και I. Coulibaly, η βραχείας διάρκειας εργασία σε μία επιχείρηση συνδέεται με δυσμενείς επιπτώσεις στην παραγωγικότητα. Συγκεκριμένα, η παραγωγικότητα αυξάνεται παράλληλα με τη διάρκεια εργασίας, τουλάχιστον μέχρι τα 13.6 χρόνια απασχόλησης στην ίδια επιχείρηση. Στους κλάδους παραγωγής διαρκών αγαθών, η μέση παραγωγικότητα των εργαζόμενων κατά το πρώτο εξάμηνο απασχόλησής τους ανέρχεται μόλις στο 24% της παραγωγικότητας των εργαζόμενων που δουλεύουν στην επιχείρηση πάνω από 2 χρόνια ενώ η παραγωγικότητα των εργαζόμενων που απασχολούνται 7-24 μήνες ανέρχεται στο 65% αντίστοιχα. Τα πράγματα γίνονται ακόμα χειρότερα στους κλάδους παραγωγής αγαθών άμεσης ανάλωσης όπου τα ποσοστά είναι 5% και 54% αντίστοιχα. Αποκαλυπτικό είναι επίσης το γεγονός ότι στη δεκαετία 1992-2002 η μέση διάρκεια εργασίας στις χώρες του ΟΟΣΑ ήταν 10.5 χρόνια με τάσεις μικρής αύξησης (στην Ελλάδα η μέση διάρκεια απασχόλησης ανερχόταν το ίδιο διάστημα σε 13 περίπου χρόνια). Καθώς η παραγωγικότητα αρχίζει να μειώνεται όταν η μέση διάρκεια απασχόλησης περάσει τα 13.6 χρόνια για να καταβαραθρωθεί μετά τα 25 χρόνια, το ζήτημα για το κεφάλαιο είναι να προσαρμόσει τη δομή της αγοράς εργασίας βάσει της κατάλληλης αναλογίας βραχείας και μα-

«δυϊσμός» της αγοράς εργασίας δε θα πρέπει να ξενίζει. Αν μη τι άλλο, ολόκληρη η σύγχρονη ιστορία της καπιταλιστικής συσσώρευσης είναι συνυφασμένη με τη «συνύπαρξη» διαδικασιών απόσπασης άμεσης και σχετικής υπεραξίας, με το συνδυασμό μόνιμης και προσωρινής εργασίας, όπως άλλωστε και με θύλακες δουλείας, ακόμη και στο εσωτερικό της ίδιας χώρας. Η Κίνα είναι ένα χαρακτηριστικό και, λόγω της σημασίας της στην παγκόσμια παραγωγή, διόλου αμελητέο παράδειγμα.

Τέλος, εστιάζοντας στην ηλικία των κατόχων θέσεων εργασίας μακράς διάρκειας θα δούμε ότι την περίοδο 1983-2002 στις ΗΠΑ υπάρχει μία πολύ μεγάλη αύξηση της αντιπροσώπευσης των ηλικιών 35-54, τόσο στους άνδρες όσο κυρίως στις γυναίκες, ενώ, αντίθετα, οι θέσεις εργασίας μακράς διάρκειας που αντιστοιχούν στις ηλικίες 25-34 μειώνονται σημαντικά.[15] Το τελευταίο στοιχείο είναι ιδιαίτερα αποκαλυπτικό κι ενισχύει τη θέση μας περί πειθαρχικού-κατανεμητικού χαρακτήρα της αγοράς εργασίας, ειδικά ως προς τους νεοεισερχόμενους σε αυτήν. Για να φέρουμε ένα αντίστοιχο ευρωπαϊκό παράδειγμα, στη Γαλλία, όπως δείξαμε με αφορμή την περίπτωση των αγώνων ενάντια στη σύμβαση πρώτης πρόσληψης (CPE), στα μέσα της δεκαετίας του '90, το ποσοστό των νέων κάτω των 26 ετών που εργάζονταν υπό το καθεστώς της προσωρινότητας κυμαινόταν από 35% μέχρι 40%. Όπως δείχνουν τα στατιστικά στοιχεία, το ποσοστό σταθερής απασχόλησης την περίοδο 1985-2001 αυξάνεται όσο αυξάνουν τα χρόνια της προϋπηρεσίας (η σταθερή απασχόληση αφορά κυρίως όσους έχουν πάνω από πέντε χρόνια στην αγορά εργασίας).[16]

Η ταύτιση, από τη μία πλευρά, της κεϋνσιανής ρύθμισης και της φορντιστικής οργάνωσης της παραγωγής, με τη σταθερή, εξασφαλισμένη εργασία και την ανάπτυξη του κρατικού παρεμβατισμού, και η ταύτιση της νεοφιλελεύθερης αναδιάρθρωσης και της επέκτασης του «διάχυτου εργοστασίου», από την άλλη, με τη δίχως όρια κινητικότητα του βιομηχανικού κεφαλαίου ανά την υφήλιο, την άκρατη επέκταση των επισφαλών σχέσεων εργασίας και τη διάλυση του παρεμβατικού χαρακτήρα του έθνους-κράτους είναι τουλάχιστον απλουστευτική, αν όχι λανθασμένη και βασίζεται στην αναγωγή διάφορων τάσεων της καπιταλιστικής σχέσης σε γενική κατάσταση. Πηγή αυτής της λανθασμένης αντίληψης αποτελεί η λεγόμενη Σχολή της Ρύθμισης, η οποία εστιάζοντας την προσοχή της στους οικονομικούς και κρατικούς θεσμούς που επόπτευαν και οργάνωναν (υποτίθεται αντικειμενικά) τις κοινωνικές σχέσεις παραγωγής, παρουσίασε τις προσπάθειες καπιταλιστικής ανάπτυξης από τη δεκαετία του '20 έως τα τέλη του 1960 ως μία ομοιόμορφη διαδικασία με ομογενοποιημένα χαρακτηριστικά, αγνοώντας τις διάφορες μορφές με τις οποίες εκδηλώθηκε ο αγώνας των υποκειμενικοτήτων που εμπλέκονταν σε αυτές ακριβώς τις κοινωνικές σχέσεις. Σύμφωνα με τη Σχολή αυτή, η διαδικασία καπιταλιστικής ανάπτυξης υπό το φορντικό μοντέλο διακόπηκε εξαιτίας της κρίσης των αρχών της δεκαετίας του '70, για να ξαναξεκινήσει στη συνέχεια ως «μετα-φορντισμός» στη Δύση και «τογιοτισμός» στην Ιαπωνία.[17]

Η γιγάντωση, όμως, του «κράτους πρόνοιας» στη Δύση, δηλ. των κοινωνικών δαπανών και εξόδων με τα οποία αυτό είναι συνυφασμένο (υγεία, εκπαίδευση, επιδόματα, συντάξεις κλπ.) δεν αποτελούσε μία a priori συνθήκη που υπαγορευόταν από τη κεϋνσιανή θεωρία, αλλά, αντίθετα, ήταν η απάντηση του κράτους στους ταξικούς αγώνες. Στις ΗΠΑ, παραδείγματος χάρη, τη χώρα όπου πρωτοεμφανίστηκε η επιστημονική οργάνωση της εργασίας, η μερική/προσωρινή απασχόληση που κάλυπτε τις εποχιακές ανάγκες της αυτοκινητοβιομηχανίας, οι επιθέσεις σε απεργούς ή συνδικαλισμένους εργάτες, η σιδηρά πειθαρχία στους χώρους εργασίας και η απουσία επιδομάτων ή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένες μέχρι και τη δεκαετία του '40, όταν οι δυναμικοί αγώνες των εργαζομένων ανάγκασαν τα αφεντικά τους να προβούν σε σημαντικές παραχωρήσεις. Στην Αγγλία, οι πρώτες απόπειρες περιορισμού των κοινωνικών δαπανών είχαν εμφανιστεί ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '50. Στην ίδια χώρα πάλι,

---

κράς διάρκειας θέσεων εργασίας. Επιπλέον, σύμφωνα με τη μελέτη *Labor market institutions and industrial performance: an evolutionary study* (Journal of Evolutionary Economics Vol. 18, 2008) που πραγματοποίησαν οι Y. Kılıçaslan και E. Taymaz βάσει στοιχείων από 44 χώρες (24 χαμηλού και 20 υψηλού ΑΕΠ), η εφαρμογή μέτρων **ρύθμισης** της αγοράς εργασίας είχε θετικές συνέπειες στην παραγωγικότητα. Η εξήγηση που δίνουν αυτοί οι ερευνητές βασίζεται στην παρατήρηση ότι η υπερβάλλουσα «ευελιξία» της εργασίας έχει ως αποτέλεσμα να γίνεται δυνατή η επιβίωση επιχειρήσεων χαμηλής παραγωγικότητας λόγω του χαμηλού κόστους εργασίας που συνεπάγεται η αυξημένη «ευελιξία», με αποτέλεσμα η συνολική παραγωγικότητα να μειώνεται. Στο ίδιο συμπέρασμα, μέσω μίας άλλης διαδρομής, συντείνει και η μελέτη του E. Toledo, *The Crisis of the Maquiladora Model in Mexico*, στο Work and Occupations, Vol. 34, 2007. Σύμφωνα με τη μελέτη αυτή, οι επισφαλείς σχέσεις εργασίας των εργαζόμενων στις μακιλαδόρας προκάλεσαν την αντίσταση των εργατών, η οποία παρότι δεν παίρνει τη μορφή απεργιών εκφράζεται εντούτοις είτε με τη μορφή ατομικών προσφυγών στα «δικαστήρια επίλυσης εργατικών διαφορών» είτε συχνότερα με τη μορφή της εθελοντικής αλλαγής εργασίας κυρίως στους νέους, άγαμους και πιο μορφωμένους εργαζόμενους λόγω πλήξης, κούρασης και κακών συνθηκών υγιεινής και ασφάλειας. Οι εργαζόμενοι στις μακιλαδόρας ακολουθούν μία «νομαδική» εργασιακή πορεία από επιχείρηση σε επιχείρηση και χαρακτηρίζονται από μηδαμινή ταύτιση με την επιχείρηση στην οποία δουλεύουν και την εργασία τους γενικότερα. Σύμφωνα με τον Toledo, έτσι ερμηνεύεται γιατί το «μοντέλο» των μακιλαδόρας έχει περιέλθει σε κρίση παραγωγικότητας. (Maquiladores: εργοστάσια στο Μεξικό, τα οποία εισάγουν υλικά και εξαρτήματα χωρίς τελωνειακούς δασμούς και φόρους, συναρμολογούν τα υλικά αυτά και στη συνέχεια το ολοκληρωμένο προϊόν εξάγεται συνήθως στις χώρες προέλευσης των αρχικών υλών. Πρωτοδημιουργήθηκαν το 1964 κατά μήκος των βόρειων συνόρων της χώρας και απασχολούν στη συντριπτική τους πλειοψηφία γυναίκες).

15 Βλ. K. Doogan, *ό.π.*

16 Βλ. Y. Fondeur και C. Minni, *L'emploi des jeunes au coeur des dynamiques du marche du travail*, Economie et Statistique No 378-379, 2004. Δες επίσης *Τα Παιδιά της Γαλαρίας* No 12-13, σελ. 48-55.

17. Βλ. F. Gambino, *A critique of the Fordism of the Regulation School*, Common Sense No 19, 1996.

γίνεται δύσκολο να μιλήσει κανείς για «φορντιστικό συμβιβασμό» τις δεκαετίες που ακολούθησαν το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, όταν μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του ’60, οπότε και εισήχθη νομοθετικά η αποζημίωση λόγω απολύσεως, δεν υπήρχαν καν οι τυπικές συμβάσεις εργασίας. Σε μαζικούς χώρους εργασίας, όπως τα λιμάνια και η αυτοκινητοβιομηχανία, οι εργάτες ήταν μεροκαματιάρηδες. Στη Φορντ μάλιστα γίνονταν αγώνες ενάντια σ’ αυτό το εργασιακό καθεστώς και τις αθρόες απολύσεις ακόμα και τη δεκαετία του ’70. Στη Γαλλία, για να αναφέρουμε άλλο ένα παράδειγμα, οι νομοθετικές προσπάθειες που θα ευνοούσαν την κινητικότητα των εργαζομένων, σε μία ως τότε αυξανόμενα άκαμπτη αγορά εργασίας, όπως και η διευθέτηση του χρόνου εργασίας (μείωση των ωρών εργασίας με ταυτόχρονη μείωση των αποδοχών) ξεκίνησαν στα μέσα της δεκαετίας του ’60.[18] Οι προσπάθειες αυτές συνάντησαν τη σφοδρή αντίσταση των εργαζομένων και των λοιπών προλετάριων, όπως, αν μη τι άλλο, έδειξε και η εξέγερση του 1968 (η οποία βέβαια είχε ένα πολύ βαθύτερο και ουσιαστικότερο περιεχόμενο από την απλή εναντίωση στη «δυαδική» αγορά εργασίας).

Αυτοί οι αγώνες, όχι μόνο στην Ευρώπη αλλά και στην Αμερική, με όποιον τρόπο κι αν εκφράζονταν (απεργίες, σαμποτάζ, κοπάνες, αστεακές εξεγέρσεις, κινήματα για τα πολιτικά δικαιώματα κλπ.), εκδηλώνονταν με όλο και μεγαλύτερη συχνότητα, με όλο και μεγαλύτερη βιαιότητα ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του ’60 και μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του ’70 κι οδήγησαν στη μεγάλη αύξηση των κοινωνικών δαπανών σε μία σειρά αναπτυγμένων καπιταλιστικά χωρών (ΗΠΑ, Καναδάς, Γερμανία, Αγγλία, Αυστραλία, Σουηδία), σε μία προσπάθεια ενσωμάτωσης της εργατικής τάξης και των αγώνων της. Πράγματι, αν εξετάσει κανείς το ποσό των παροχών που αντιστοιχεί σε κάθε εργαζόμενο, έχοντας αφαιρέσει από αυτό τους άμεσους φόρους/ασφαλιστικές εισφορές που ο τελευταίος καταβάλει στο κράτος, θα διαπιστώσει ότι το «πλεόνασμα» ανά εργαζόμενο ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξάνεται σταδιακά από το 1968, μειώνεται παροδικά εξαιτίας της διεθνούς ύφεσης που παρουσιάστηκε ως αποτέλεσμα της «πετρελαϊκής κρίσης» τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του ’70 κι έπειτα αυξάνεται ξανά, αγγίζοντας το μέγιστό του το 1975. Η μεγάλη αυτή αύξηση οφειλόταν στις πολιτικές μείωσης του άμεσου μισθού μετά το ’73, στην αύξηση της ανεργίας και στην πίεση των προλετάριων για περισσότερες κρατικές δαπάνες (επιδόματα και άλλα). Τα αμέσως επόμενα χρόνια το «πλεόνασμα» αυτό, ως ποσοστό πάντα του ΑΕΠ, αρχίζει να μειώνεται, λόγω της σφοδρής επίθεσης σε τομείς του «κράτους πρόνοιας», μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του ’70 οπότε και σταθεροποιείται κάπως, παρουσιάζοντας μικρές αυξομειώσεις και παραμένοντας, καθόλη μάλιστα τη δεκαετία του ’80, σε επίπεδα υψηλότερα από τα αντίστοιχα των δεκαετιών του ’50 και του ’60. Τις δεκαετίες αυτές στις ΗΠΑ οι εργαζόμενοι, πληρώνοντας περισσότερα χρήματα από όσα λάμβαναν υπό τη μορφή κρατικών παροχών, στην ουσία όχι μόνο συντηρούσαν το εθνικό «κράτος πρόνοιας», αλλά εν μέρει χρηματοδοτούσαν την αμερικανική ανάπτυξη. Αλλά και στη Σουηδία, το κατά γενική παραδοχή πρότυπο ανάπτυξης του «κοινωνικού κράτους» ήταν κι αυτό στην ουσία «αυτο-χρηματοδοτούμενο», ως τα τέλη της δεκαετίας του ’60.[19] Από τα τέλη της δεκαετίας του ’70 και μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του ’90 οι δαπάνες του «κράτους πρόνοιας», ως ποσοστό του ΑΕΠ, αυξάνονται συνεχώς, ενώ έκτοτε αντιστοιχούν στα εκάστοτε επίπεδα ανεργίας και αναγκών αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης, παραμένοντας περισσότερο ή λιγότερο σταθερές.[20]

Τα παραπάνω στοιχεία δείχνουν ότι η αναδιάρθρωση, ως απάντηση του κεφαλαίου στην κρίση αναπαραγωγής του (ταυτόχρονη κρίση νομιμοποίησης των καπιταλιστικών σχέσεων και κρίση υπερσυσσώρευσης), που άρχισε να προωθείται από τα μέσα της δεκαετίας του ’70 και μετά, και η οποία έμεινε γνωστή ως «νεοφιλελευθερισμός», δεν είχε ως σκοπό τη διάλυση του κράτους και του «κοινωνικού συμβολαίου», όπως εσφαλμένα ισχυρίζεταιτο αντι-νεοφιλελεύθερο «κίνημα κατά της παγκοσμιοποίησης» και η ΤΟ. Πώς θα μπορούσε άλλωστε; Όπως αποδείχθηκε περίτρανα (και) από τα μέτρα που ελήφθησαν για την αντιμετώπιση της πρόσφατης ύφεσης, η κρατική χείρα βοηθείας, το ζεστό κι άφθονο κρατικό χρήμα (για να μη μιλήσουμε για τις άλλες εξίσου σημαντικές, επιμέρους εκφάνσεις του κράτους όπως το σχολείο, την αστυνομία, τη φυλακή) είναι πάντοτε απαραίτητο για την εύρυθμη λειτουργία του καπιταλιστικού συστήματος και τη συνέχισή του. Μάλιστα, ακριβώς επειδή το μέγεθος των κρίσεων που ξέσπασαν τα τελευταία χρόνια ήταν πολύ πιο μεγάλο από ό,τι αυτών που εκδηλώθηκαν κατά τη διάρκεια της κεϋνσιανής ρύθμισης, η ποσότητα του κρατικού χρήματος που έρρευσε προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι επιπτώσεις τους και να ξανατεθεί η καπιταλιστική μηχανή σε λειτουργία ήταν εξίσου μεγαλύτερη. Η αναδιάρθρωση, όπως έχουμε ήδη δείξει, δεν είχε ως στόχο τη ριζική επιβολή

18 B. Astarian, *Les grèves en mai-juin 1968*, 2003.

19 Βλ. A. Shaikh, “*Who Pays for the ‘Welfare’ in the Welfare State?*”, Social Research, Vol. 70, No 2, 2003. Βέβαια, μπορεί το «πλεόνασμα», που ο Shaikh ονομάζει «καθαρό κοινωνικό μισθό» (net social wage), τη δεκαετία του ’90 να είναι σε υψηλότερα επίπεδα από ότι τις δεκαετίες του ’60 και του ’50, όμως έχει δυσκολέψει ο τρόπος πρόσβασης σε αυτό, ενώ μέσω της καταβολής του επιχειρείται η περαιτέρω πειθάρχηση και ατομικοποίηση των αποδεκτών του.

20 Niklas Potrafke, *Did globalization restrict partisan politics? An empirical evaluation of social expenditures in a panel of OECD countries*, Public Choice, Vol. 140, No 1, 2009.

μίας νέας, γενικής σύμβασης εργασίας. Ούτε επέφερε τη συνολική αλλαγή του μοντέλου παραγωγής: η γιγάντωση του τομέα των υπηρεσιών στη Δύση δεν μπορεί να ιδωθεί ξέχωρα από την αύξηση του βαθμού αλληλεξάρτησης και αλληλοσυμπλήρωσής του με τον δευτερογενή τομέα, όπως και από το ότι ένα σημαντικό κομμάτι του τριτογενούς βιομηχανοποιείται. Έτσι, *«η δυναμική και η "υγεία" των υπηρεσιών [θα] ορίζουν σε μεγάλο βαθμό την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας και του συνόλου της οικονομίας», ενώ «το μέλλον μίας οικονομίας θα βασίζεται πιο πολύ στον αναγκαίο συνδυασμό των δύο μορφών εργασίας (της "βιομηχανικής" εργασίας και της "δημιουργικής" εργασίας)»*.[21] Στη Γαλλία, παραδείγματος χάρη, ο αριθμός όσων εργάζονταν σε φορντικά μοντέλα παραγωγής αυξήθηκε τόσο σε απόλυτο όσο και σε σχετικό βαθμό καθόλη τη δεκαετία του '80 και μέχρι τουλάχιστον τα μέσα της δεκαετίας του '90.[22]

Αυτό που επιχειρήθηκε, και εν μέρει μόνο επιτεύχθηκε, μέσω της αναδιάρθρωσης των τελευταίων 25 ετών, ήταν η ορθολογικότερη/αποδοτικότερη για το κεφάλαιο διαχείριση των αναγκαστικά αυξανόμενων κρατικών δαπανών, η διοχέτευσή τους σε αναπτυσσόμενους τομείς, όπως αυτός της ασφάλειας, και ο περιορισμός των αιτημάτων των προλετάριων: η γείωση των προσδοκιών τους μέσα από ένα πιο σφιχτό δημοσιονομικό πλαίσιο. Οι προλετάριοι καθόλη τη δεκαετία 1965-1975 ζητούσαν πάρα πολλά και με τους αγώνες τους ανάγκασαν το κεφάλαιο να στραφεί στην επέκταση του «κοινωνικού κράτους». Αυτή, όμως, η επέκταση, από τη στιγμή που συναντήθηκε με την αδυναμία του κεφαλαίου ν' αυξήσει το βαθμό εκμετάλλευσης κατ' αναλογίαν με την αύξηση του δαπανηρού σταθερού κεφαλαίου, έπρεπε να ανακοπεί, αν όχι να αντιστραφεί. Οι συνεχείς αυξομειώσεις του «καθαρού κοινωνικού μισθού» ως ποσοστό του ΑΕΠ, τι άλλο αντικατοπτρίζουν αν όχι μία εν εξελίξει και παγκόσμιας κλίμακας ταξική πάλη, η έκβαση της οποίας δεν έχει ακόμη κριθεί;

Φυσικά η αναδιάρθρωση δεν ήταν μόνο μία «αμυντική» στρατηγική του κεφαλαίου, ούτε απλώς περιορίστηκε στο να «συμμαζέψει» τις απαιτήσεις των προλετάριων. Στον αναπτυγμένο κόσμο εισήγαγε νέες μορφές καπιταλιστικής επίθεσης, όπως, παραδείγματος χάρη, είναι οι τάσεις διόγκωσης της επισφάλειας στους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας, οι αποκρατικοποιήσεις σε μία σειρά τομέων της οικονομίας, η έκρηξη του χρηματιστικού κεφαλαίου μέσω της επέκτασης της πίστωσης στους προλετάριους. Επέφερε, επίσης, την αύξηση του εργάσιμου χρόνου, την εντατικοποίηση της εργασίας, τη μείωση του άμεσου, ατομικού μισθού, αλλά και την αύξηση της απασχόλησης (παρόλες τις πολυπληθείς απολύσεις και την αύξηση της ανεργίας σε συγκεκριμένους τομείς της οικονομικής/παραγωγικής δραστηριότητας). Η αύξηση της απασχόλησης οδήγησε σε αύξηση του οικιακού εισοδήματος: περισσότεροι άνθρωποι πλέον εργάζονται όλο και πιο πολύ για να ικανοποιήσουν τις αυξημένες ανάγκες τους, λόγω της μετακύλισης ενός μέρους του κόστους κοινωνικής αναπαραγωγής στους ίδιους τους εργαζόμενους.[23] Αν η αρχική φάση της κρίσης αναπαραγωγής των καπιταλιστικών σχέσεων στα τέλη της

21 Βλ. Γ. Ευσταθόπουλος και Κ. Ιωακείμογλου, *Ο τομέας των υπηρεσιών, η ανταγωνιστικότητα και η εργασία*, 2004.

22 Βλ. Anon., *Alternatives Economiques*, May 1994, DARES data: *Enquétes spécifiques Acemo: Enquétes sur l'activité et les conditions d'emploi de main-d'oeuvre.* Αναφέρεται στο F. Gambino, *όπ.π.*

23 Στις χώρες του λεγόμενου «τρίτου κόσμου», μέσω των Προγραμμάτων Δομικής Προσαρμογής, η αναδιάρθρωση επιτάχυνε τις διαδικασίες πρωταρχικής συσσώρευσης και τη συνακόλουθη βίαιη προλεταριοποίηση των ντόπιων πληθυσμών και έχει προκαλέσει καταστροφές του φυσικού περιβάλλοντος, πολέμους, εξαθλίωση, ασιτία, ξεριζωμό και μαζικές μεταναστεύσεις.

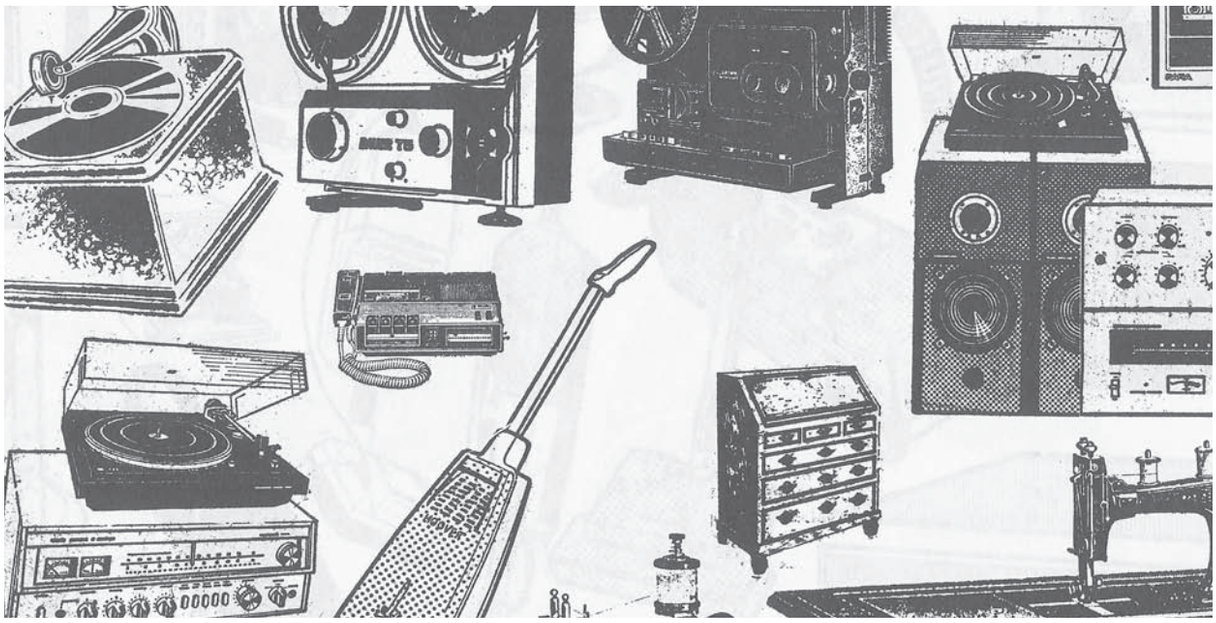

δεκαετίας του ’60 υπήρξε το αποτέλεσμα των πολλαπλών προλεταριακών αρνήσεων, η σημερινή φάση της κρίσης αναπαραγωγής επιταχύνθηκε από την, αναγκαστικά αντιφατική, νεοφιλελεύθερη πολιτική του κεφαλαίου.

Αναγκαστήκαμε να επεκταθούμε λίγο παραπάνω στο ζήτημα των εργασιακών σχέσεων και της αναδιάρθρωσης γιατί, δυστυχώς, στις μόνες περιπτώσεις που η TC προσπαθεί να γίνει συγκεκριμένη, επιχειρώντας να αναγνώσει την εξέγερση του Δεκέμβρη του 2008, τόσο στον ιδιαίτερο ιστορικό και κοινωνικό της χώρο, όσο και στο παγκόσμιο πλαίσιό της, κάνει χοντροκομμένα λάθη.

Αποσύνδεση από την κοινή λογική;

Ένα άλλο κείμενό μας πάνω στο οποίο στηρίχτηκε η TC για την ανάλυσή της είναι το *Like a Winter with a thousand Decembers*. Εκεί λέγαμε ότι *«ο αυθόρμητος και ανεξέλεγκτος χαρακτήρας της εξέγερσης αποδεικνύεται από την απουσία πολιτικών προτάσεων, από τη ρητή απόρριψη της πολιτικής... Δε διατυπώθηκαν συγκεκριμένα πολιτικά αιτήματα και αυτό, σε συνδυασμό με την αγριότητά τους, έκανε τις ταραχές άκρως απειλητικές για τις συνήθεις δυνάμεις της αφομοίωσης και της χειραγώγησης»*. Η TC έκανε αυτήν την έλλειψη διεκδικήσεων μέσα στην εξέγερση έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους της ανάλυσής της και, λόγω της *εξελικτικής θεώρησης* που έχει για την ιστορία, την απέδωσε στο γεγονός ότι στον τωρινό κύκλο αγώνων (μέσα στον οποίο εντάσσει και την εξέγερση) *«δεν υπάρχει πλέον εναλλακτική επιλογή» αφού «το μέλλον έχει λεηλατηθεί»*. Μόνο η αναφορά από την ίδια στην ταυτόχρονη εμφάνιση του onda στην Ιταλία, στα τέλη του 2008, αρκεί για να ακυρώσει τη γενίκευση αυτού του αξιώματος. Τόσο οι παλαιότερες όσο και οι σύγχρονες αστεακές εξεγέρσεις (Ντιτρόιτ ’68, L.A. ’92, γαλλικά προάστεια 2005) αποτελούν αυτούς τους κοινωνικούς «σεισμούς» που έλεγε και ο Μαρξ, και είτε κατά τη διάρκειά τους τα διαχωρισμένα κομμάτια της τάξης συναντιούνται είτε όχι, η απουσία διεκδικητικών αιτημάτων αποτελεί ένα πάγιο χαρακτηριστικό τους.

Στη σημείωση 9 του κειμένου της η TC δηλώνει ότι η ιστορική περίοδος που διανύουμε κάνει *αθέμιτες* τις ίδιες τις διεκδικήσεις και κυρίως τη διεκδίκηση par excellence, τη μισθολογική, και μιλάει, όπως είπαμε, για αποσύνδεση (α) της αξιοποίησης του κεφαλαίου από την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης και (β) της κατανάλωσης από το μισθό ως εισόδημα.[24]

Ωστόσο, η βάση αυτής της συλλογιστικής είναι εντελώς λανθασμένη: αν αποσυνδεθεί η διαδικασία αξιοποίησης του κεφαλαίου (η οποία είναι ταυτόχρονα εργασιακή διαδικασία) απ’ την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης, αυτό θα σημάνει το τέλος της παραγωγής υπεραξίας, το τέλος της αναπαραγωγής της καπιταλιστικής σχέσης, αφού, ως γνωστόν, ούτε οι μηχανές παράγουν αξία και υπεραξία, ούτε το χρήμα γεννάει χρήμα. Για να αυτοαξιοποιηθεί το κεφάλαιο, πρέπει να είναι σε θέση να απορροφά

24 Για την ακρίβεια, η φράση που χρησιμοποιεί η TC για να χαρακτηρίσει τη μισθολογική διεκδίκηση (και την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης) στη σημερινή περίοδο είναι ότι αυτή καθίσταται «*structurellement illegitime*», που θα μπορούσε να αποδοθεί και ως «δομικά απονομιμοποιημένη». Σύμφωνα με αυτήν την αντίληψη, που αποτυπώνεται σ’ όλο το κείμενό της για την εξέγερση, η αστυνομική καταστολή είναι πλέον ο μόνος τρόπος αντιμετώπισης των ταξικών αγώνων από το κράτος!

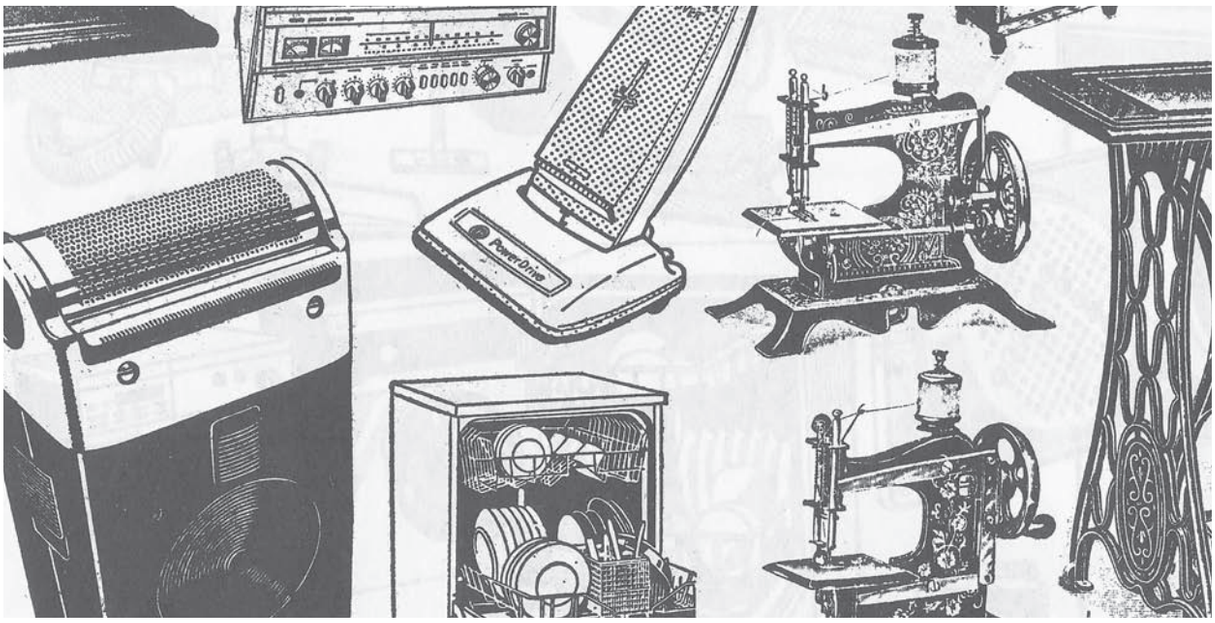

υπερεργασία από μια αενάως αναπαραγόμενη εργατική δύναμη. Γι' αυτό το πρόσθετο κεφάλαιο που δημιουργείται μέσω της διαδικασίας ανταλλαγής μετατρέπεται ξανά σε σταθερό και μεταβλητό κεφάλαιο (ανεξαρτήτως της αναλογίας τους). Το μεταβλητό κεφάλαιο είναι μισθός, δηλαδή το μέσο αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης.

Η κατανάλωση είναι μια από τις στιγμές του συνολικού κύκλου αναπαραγωγής της καπιταλιστικής σχέσης· και όπως η κατανάλωση μέσων παραγωγής και εργατικής δύναμης στην παραγωγική διαδικασία προϋποθέτει το κέρδος για τον καπιταλιστή, έτσι και η κατανάλωση των μέσων συντήρησης που ανανεώνουν την εργατική δύναμη προϋποθέτει το μισθό για τον εργάτη. Αν τώρα, με τη δεύτερη «αποσύνδεση», αυτή μεταξύ κατανάλωσης και μισθού, η ΤΟ θέλει ν' αναφερθεί στην αυξανόμενη χρήση δανείων εκ μέρους της εργατικής τάξης, θα είχαμε να κάνουμε δύο παρατηρήσεις. Πρώτον, η αυξανόμενη παροχή δανείων από τις τράπεζες τις τελευταίες δεκαετίες δείχνει την αντιφατική απόπειρα του κεφαλαίου να ξεφύγει απ' την ανταγωνιστική σχέση του μισθού προσφέροντας υπό μορφή δανείου ένα κομμάτι αξίας που δεν έχει ακόμα παραχθεί. Θέλει έτσι να μειώσει την πίεση που του ασκείται για την ικανοποίηση μισθολογικών αιτημάτων. Δεύτερον, αυτή η αντιφατική (γιατί ενέχει πολλούς κινδύνους, αν σκεφτούμε την πολύ πρόσφατη κρίση των subprime δανείων) ιστορική κίνηση δεν αναιρεί το γεγονός ότι ο μισθός εξακολουθεί να είναι αυτός που αποπληρώνει τα δάνεια –και εδώ θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι αυτή η αποπληρωμή μπορεί να γίνεται από το συνολικό οικογενειακό εισόδημα και από δεύτερη ή και τρίτη ακόμα απασχόληση. Θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για μια υποτίμηση του ατομικού μισθού ως μέσου κατανάλωσης, όχι όμως για «αποσύνδεση» (και σε καμιά περίπτωση *για όλη την τάξη*).

Τα στατιστικά στοιχεία δείχνουν ότι στην περίπτωση των ΗΠΑ το μέσο οικιακό εισόδημα αυξήθηκε κατά 31% ανάμεσα στο 1967 και το 2004 και κατά 15% από το 1980 μέχρι το 2006 σε σταθερές τιμές. Μάλιστα, το μέσο οικιακό εισόδημα αυξήθηκε από το 1967 μέχρι το 2004 και στις 5 βαθμίδες εισοδήματος (από το κατώτερο ως το ανώτερο 20%) παρόλο που η αύξηση ήταν μεγαλύτερη στα υψηλότερα εισοδήματα της πέμπτης βαθμίδας (57,2%) έναντι των κατώτερων εισοδημάτων της πρώτης βαθμίδας (28%). Η αύξηση του μέσου οικιακού εισοδήματος σε συνθήκες στασιμότητας ή και μείωσης των μισθών εξηγείται από την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης των γυναικών –από το 1967 μέχρι το 1996 η απασχόληση των γυναικών αυξήθηκε από 17% σε 39%– καθώς επίσης και από τον διπλασιασμό των εργαζόμενων που έχουν τελειώσει πανεπιστήμιο, οι οποίοι παίρνουν κατά μέσο όρο υψηλότερους μισθούς από τους εργαζόμενους που δεν έχουν σπουδάσει. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα παντρεμένα ζευγάρια με παιδιά έχουν, όπως είναι αναμενόμενο, κατά μέσο όρο υψηλότερο οικιακό εισόδημα από τις μονογονεϊκές οικογένειες και τα μεμονωμένα άτομα. Πέραν της καθήλωσης ή και της μείωσης των μισθών, η σχετική μείωση των οικογενειών με δύο γονείς από 40% το 1969 σε περίπου 25% το 1996 αποτελεί έναν ακόμα παράγοντα που εξηγεί τη μείωση του ρυθμού αύξησης του οικιακού εισοδήματος. Από τα παραπάνω στοιχεία γίνεται λοιπόν φανερό ότι σε καμία περίπτωση δεν μπορούμε να μιλήσουμε για αποσύνδεση του μισθού ως εισόδημα από την κατανάλωση. Αντιθέτως, το συμπέρασμα που βγαίνει είναι ότι οι ανισότητες οξύνονται και οι ιεραρχίες του εισοδήματος ενισχύονται μέσα στην εργατική τάξη.[25]

Η άποψη ότι υπάρχει πτώση της κατανάλωσης και ότι συνακόλουθα η τελευταία κρίση θα μπορούσε να χαρακτηριστεί κρίση υποκατανάλωσης είναι ευρέως διαδεδομένη μέσα στο «κίνημα κατά της παγκοσμιοποίησης». Σύμφωνα με την άποψη αυτή, η εφαρμογή νεοφιλελεύθερων πολιτικών οδήγησε αφενός στη μείωση της παγκόσμιας αγοραστικής δύναμης, αφετέρου στην προσφυγή στην πίστωση, προκειμένου να ισοσταθμιστούν ή έστω να μειωθούν οι απώλειες της αγοραστικής δύναμης. Στις ΗΠΑ, όμως, η άνοδος της κατανάλωσης των νοικοκυριών που παρατηρήθηκε την περίοδο 1980-2005 (από 63% σε 70% του ΑΕΠ) δεν οφείλεται κατά κύριο λόγο στα ενυπόθηκα δάνεια για την αγορά κατοικιών (το 2005 οι επενδύσεις σε κατοικίες αντιστοιχούσαν σε μόλις 6.2% του ΑΕΠ) ή στην αύξηση της πίστωσής τους (τα χρέη λόγω κατανάλωσης αντιστοιχούν περίπου στο 25% των συνολικών χρεών τους). Μάλιστα, το ποσοστό του χρέους που αντιστοιχεί στη σύναψη καταναλωτικών δανείων παραμένει σταθερό την περίοδο 1980-2000 και πέφτει τα επόμενα 7 χρόνια στο 18.5% (από 24.6%). Αυτό το, εν πολλοίς παράξενο, εύρημα εξηγείται αν ληφθεί υπ' όψιν ότι την ίδια περίοδο (1980-2007) οι αποταμιεύσεις των νοικοκυριών πέφτουν κατά 7%, κατά το ίδιο ποσοστό, δηλαδή, που αυξάνει η κατανάλωση, ως ποσοστό του ΑΕΠ. Και μάλιστα αυτή η πτώση των καταθέσεων δεν οφείλεται στους χαμηλόμισθους, αλλά, αντίθετα στο πλουσιότερο 20% του πληθυσμού. Αυτοί, ενθαρρυμένοι από την έκρηξη της λεγόμενης «νέας οικονομίας» και των δεικτών του NASDAQ, την περίοδο 1992-2000 χρησιμοποιούν αποταμιεύσεις αξίας 240 δις δολαρίων για

25 Παραπέρα, σύμφωνα με στοιχεία του υπουργείου οικονομικών των ΗΠΑ (βλ. US Treasury Income Mobility Study-income data, http://www.treas.gov/press/releases/hp673.htm), η περίοδος 1996-2005 χαρακτηρίζεται από κοινωνική κινητικότητα καθώς περίπου το 50% των ατόμων που βρίσκονταν στην κατώτερη βαθμίδα, ως προς το ατομικό τους εισόδημα, ανήλθαν σε υψηλότερες βαθμίδες σε ένα διάστημα 10 ετών. Αυτό δείχνει ότι ούτε η θέση της ΤΟ περί του υποτιθέμενα «λεηλατημένου μέλλοντος» ευσταθεί. Σε ποιο βαθμό η άνοδος μισθολογικών και εισοδηματικών βαθμίδων οφείλεται στην ατομική υπακοή και σε ποιό βαθμό στη συλλογική διεκδίκηση αυτό είναι ένα ζήτημα προς διερεύνηση.

να στηρίξουν την κατανάλωσή τους, ενώ οι χαμηλόμισθοι αυξάνουν τις οικονομίες τους κατά 40 δις, με αποτέλεσμα το συνολικό ύψος των καταθέσεων να μειωθεί κατά 200 δις δολάρια. Και όταν η φούσκα του NASDAQ σκάσει, το πλουσιότερο αυτό κομμάτι θα συνεχίσει τις κερδοσκοπικές επενδύσεις του στην αγορά ακινήτων, συνεχίζοντας να χρηματοδοτεί την κατανάλωσή του μειώνοντας τις καταθέσεις του. Οπότε δεν είναι μόνο η χρέωση των φτωχότερων στρωμάτων που εξηγεί την αύξηση της κατανάλωσης, αλλά στη γενική εξίσωση πρέπει κυρίως να λάβουμε υπόψη μας την υπερκατανάλωση των πλουσιότερων στρωμάτων, στα οποία εντάσσονται και οι πιο καλοπληρωμένοι μισθωτοί.[26]

Το ότι υπάρχει δε πλεονάζον πληθυσμός, ανεργία, δεν έχει να κάνει με την αποσύνδεση της αξιοποίησης από την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης. Η ΤΟ θα έπρεπε να γνωρίζει ότι ένας αντίρροπος προς την πτωτική τάση του ποσοστού κέρδους παράγοντας είναι ο σχετικός υπερπληθυσμός –ένα φαινόμενο που ο Μαρξ το παρατηρούσε ήδη από τον 19ο αιώνα.

Η υποτίμηση του ατομικού μισθού και η σχετική απαξίωση της εργατικής δύναμης δεν οφείλονται σε κάποια αναπόφευκτη, ιστορική *«έσχατη δόμηση της αντίφασης μεταξύ προλεταριάτου και κεφαλαίου»*, όπως πιστεύει η ΤΟ, αλλά σ' έναν ιστορικά διαμορφωμένο συσχετισμό δύναμης που μπορεί ν' ανατραπεί.[27] Άλλωστε, ποτέ στην ιστορία του καπιταλισμού τα αφεντικά δε σταμάτησαν να θεωρούν τα αιτήματα της εργατικής τάξης ως «αθέμιτα».

Όπως δείξαμε, αυτή η νέα θεωρία της εξαθλίωσης που προωθεί η ΤΟ προκειμένου να μας πείσει ότι ο καπιταλισμός ήδη ...πνέει τα λοίσθια δεν πατάει τα πόδια της στην πραγματικότητα των εργασιακών σχέσεων και του καταναλωτικού επιπέδου της εργατικής τάξης.

Η «απόκλιση»: μια καινούργια πρακτική και θεωρία;

Η απολυτότητα της πάνω στο «αθέμιτο» της μισθολογικής διεκδίκησης οδηγεί την ΤΟ στο συμπέρασμα ότι αυτό που διακυβεύεται σήμερα είναι η ίδια η επιβίωση του προλεταριάτου, δηλ. η φυσική του αναπαραγωγή, πράγμα που το ωθεί στην εξέγερση εναντίον του εαυτού του. Το να υποβιβάζεται η εξέγερση σε ένα κίνημα που γεννιέται απ' το «αθέμιτο» των μισθολογικών διεκδικήσεων, αγνοεί όλο τον πλούτο των αρνήσεων της εξέγερσης, που δεν περιοριζόταν φυσικά στην αντίσταση απέναντι στην υλική φτώχεια. (Αλλά, επ' αυτού, θα επανέλθουμε πιο διεξοδικά παρακάτω).

$$\nabla \cdot f\mathbf{v} = f\nabla \cdot \mathbf{v} + \mathbf{v} \cdot \nabla f = f\nabla \cdot \mathbf{v} + (\mathbf{v} \cdot \nabla) f$$

$$\nabla \times f\mathbf{v} - f\nabla \times \mathbf{v} + \nabla f \times \mathbf{v}$$

$$\nabla \cdot (\nabla \times \mathbf{v}) = 0$$

$$\nabla \times (\nabla f) = \mathbf{0}$$

$$\nabla(fg) = f\nabla g + g\nabla f$$

$$\nabla(\mathbf{u} \cdot \mathbf{v}) = (\mathbf{u} \cdot \nabla)\mathbf{v} + (\mathbf{v} \cdot \nabla)\mathbf{u} + \mathbf{u} \times (\nabla \times \mathbf{v}) + \mathbf{v} \times (\nabla \times \mathbf{u})$$

$$\nabla \cdot (\mathbf{u} \times \mathbf{v}) = \mathbf{v} \cdot (\nabla \times \mathbf{u}) - \mathbf{u} \cdot (\nabla \times \mathbf{v})$$

$$\nabla \times (\mathbf{u} \times \mathbf{v}) = (\mathbf{v} \cdot \nabla)\mathbf{u} - (\mathbf{u} \cdot \nabla)\mathbf{v} + \mathbf{u}(\nabla \cdot \mathbf{v}) - \mathbf{v}(\nabla \cdot \mathbf{u})$$

$$\nabla \times (\nabla \times \mathbf{v}) = \nabla(\nabla \cdot \mathbf{v}) - (\nabla \cdot \nabla)\mathbf{v} = \nabla(\nabla \cdot \mathbf{v}) - \nabla^2\mathbf{v}$$

$$(\nabla \times \mathbf{v}) \times \mathbf{v} = (\mathbf{v} \cdot \nabla)\mathbf{v} - \frac{1}{2}\nabla(\mathbf{v} \cdot \mathbf{v})$$

Ας σταθούμε λίγο στην έννοια της «απόκλισης» που χρησιμοποιεί η ΤΟ. Αυτή η έννοια θέλει να περιγράψει το πώς σήμερα *«στη δράση του ενάντια στο κεφάλαιο, το προλεταριάτο προσκρούει στην ίδια του την ύπαρξη ως τάξη και οδηγείται να τη μεταχειριστεί ως κάτι που πρέπει να εξαλειφθεί»*. Δε βλέπουμε τίποτα το καινούργιο σ' αυτό που περιγράφουν. Στις πιο οξυμμένες στιγμές του ταξικού αγώνα –τόσο στο παρελθόν όσο και σήμερα– οι προλετάριοι αντιλαμβάνονται την ίδια τους τη δραστηριότητα, τον εαυτό τους ως αυτό που πρέπει να καταργηθεί. Ήδη από το 1965 ο Τρόντι έγραφε σχετικά:

«Κανείς εργάτης σήμερα [δική μας η έμφαση] *δεν είναι διατεθειμένος να αναγνωρίσει την ύπαρξη της εργασίας έξω από το κεφάλαιο. Η εργασία σημαίνει εκμετάλλευση: αυτή είναι η λογική προϋπόθεση και το ιστορικό αποτέλεσμα του καπιταλιστικού πολιτισμού. Από εδώ δεν υπάρχει σημείο επιστροφής. Οι εργάτες δεν έχουν χρόνο για την αξιοπρέπεια της εργασίας... Σήμερα, η εργατική τάξη χρειάζεται μόνο να κοιτάξει τον εαυτό της για να κατανοήσει το κεφάλαιο. Χρειάζεται μόνο να πολεμήσει τον εαυτό της για να καταστρέψει το κεφάλαιο. Πρέπει να αναγνωρίσει τον εαυτό της ως πολιτική δύναμη, να αρνηθεί τον εαυτό της ως παραγωγική δύναμη. Για απόδειξη, αρκεί μόνο να δούμε τη στιγμή του ίδιου του αγώνα: στη διάρκεια της απεργίας, ο «παραγωγός» ταυτίζεται άμεσα με τον ταξικό εχθρό. Η εργατική τάξη αντιμετωπίζει την ίδια της την εργασία ως κεφάλαιο, ως εχθρική δύναμη –αυτό είναι το σημείο εκκίνησης όχι μόνο για τον ανταγωνισμό, αλλά και για την οργάνωση του ανταγωνισμού»*.[28]

Η «απόκλιση» δεν είναι παρά η περιγραφή της «τάξης δι' εαυτήν» με καινούργιο όνομα, με την αφαίρεση όμως της συνειδητής δραστηριότητας του προλεταριάτου ενάντια στο κεφάλαιο. Ως τάξη του

26 Βλ. Isaac Johsua, *La grande crise du 21ème siècle*, 2009.

27 *«Ο βαθμός της μείωσης του μισθού εξαρτάται από το σχετικό βάρος που η πίεση του κεφαλαίου αφ' ενός, η αντίσταση του εργάτη αφ' ετέρου, βάζουν πάνω στη ζυγαριά του συσχετισμού δυνάμεων»*. Μαρξ, *Το Κεφάλαιο*, τ. Ι (γαλλική έκδοση).

28 Τρόντι, Struggle against labor, Radical America 6(3): 22-5. Για το ιταλικό πρωτότυπο, βλ. *Operai e Capitale* (γ' εκδ. 2006), σ. 263.

καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, από την ύπαρξή της «καθ' εαυτή», για κάτι άλλο –το κεφάλαιο– στον αγώνα της ενάντια σ' αυτό αρχίζει να υπάρχει για τον εαυτό της και τον αντιμετωπίζει πρακτικά ως αυτό που πρέπει να καταργηθεί. Τόσο μέσα στο έργο του Μαρξ, όσο και σ' αυτό του αναρχοκομμουνισμού, της υπεραριστεράς, του ντανταϊσμού, της εργατικής αυτονομίας, της Καταστασιακής Διεθνούς η θεωρητική σύλληψη της ανταγωνιστικής πρακτικής που επιδιώκει την αυτοκατάργηση της ίδιας της τάξης μέσα από την κατάργηση της σχέσης που τη συγκροτεί ήταν κεντρική, *γιατί υπήρχε ως πραγματική πρακτική της εποχής τους*. Αν δεν υπήρχε αυτή η διάσταση του αγώνα, έστω με μειοψηφικούς όρους, στη θεωρία και στην πράξη, ο κομμουνισμός δε θα μπορούσε να υπάρξει ούτε ως έννοια ούτε ως πρακτική, ούτε τον 19ο αιώνα, ούτε τον 20ο, ούτε σήμερα.

Δευτερευόντως, δε βλέπουμε πώς η «απόκλιση» αποτελεί «τη δυναμική αυτού του κύκλου αγώνων», ειδικά όταν σ' αυτόν η ΤΟ συμπεριλαμβάνει από την onda στην Ιταλία και κάθε είδους μισθολογική διεκδίκηση στον πλανήτη έως εξεγέρσεις, δηλ. κινήματα με διεκδικήσεις και κινήματα όπου *«δεν μπορεί να υπάρχουν διεκδικήσεις»*. Η αναφορά στο *«χαοτικό τρόπο δόμησης της δυναμικής αυτού του κύκλου αγώνων»* δεν ισχυροποιεί το επιχείρημά της, αλλά αντίθετα, σχετικοποιώντας το, το αποδυναμώνει.

Ας συνοψίσουμε τις αντιρρήσεις μας επ' αυτού: πρώτον, η «απόκλιση» δεν αποτελεί χαρακτηριστικό αυτού και μόνον αυτού του «κύκλου αγώνων»· δεύτερον, τίποτα δε δικαιολογεί το στρίμωγμα διαφορετικών μεταξύ τους κινημάτων της εποχής μας στην προκρούστεια κλίνη κάποιας *«έσχατης δόμησης της αντίφασης μεταξύ προλεταριάτου και κεφαλαίου»*.

Ακριβώς το ότι η αντιφατική δυναμική της εξέγερσης γέννησε το κίνημα αλληλεγγύης στην Κ. Κούνεβα και ακριβώς το ότι η πλειοψηφική του τάση ήταν ρεφορμιστική αποδεικνύει πως η άποψη της ΤΟ ότι η *ιστορική δυναμική* αυτού του κύκλου αγώνων έχει από εδώ και στο εξής ένα νέο νόημα, αυτό *«της αμφισβήτησης από το προλεταριάτο της ίδιας του της ύπαρξης ως τάξης»*, δεν ισχύει. Γιατί η ύπαρξη ενός διεκδικητικού κινήματος που βγήκε μέσα από την εξέγερση και ανανέωσε, μεταξύ άλλων, τη σοσιαλδημοκρατική αιτηματολογία «περί σταθερής και μόνιμης εργασίας», με την προσθήκη μάλιστα της καταγγελίας του «δουλεμπορίου», θέτει εν αμφιβόλω την εγκυρότητα της γενίκευσης της ΤΟ ότι σήμερα *«ο αγώνας [του προλεταριάτου] μπορεί να είναι η ίδια του η κατάργηση»*. Επιπροσθέτως, το κίνημα αλληλεγγύης στην Κ. Κούνεβα απέδειξε ότι η άποψη της ΤΟ πως η μισθολογική διεκδίκηση καθίσταται *«δομικά αθέμιτη»* είναι και αυτή εσφαλμένη. Η δράση του κινήματος αλληλεγγύης ανάγκασε τα αφεντικά στην εταιρεία καθαρισμού όπου δούλευε η Κ. Κούνεβα να μετατρέψουν όλες τις συμβάσεις ορισμένου χρόνου σε αορίστου, να σταματήσουν τις παραβιάσεις των συλλογικών συμβάσεων εργασίας και να αρχίσουν να επικολλούν τα νόμιμα ένσημα –πράγμα που στο παρελθόν απέφευγαν μέσω νομότυπων τεχνασμάτων.

Ταυτόχρονα, αυτή η κίνηση από τη διεκδίκηση ή την αδράνεια στην εξέγερση και ξανά πίσω στη διεκδίκηση ή την αδράνεια θα απαιτούσε μια ερμηνεία που θα έπρεπε να μπει στον κόπο να αναγνωρίσει, να λάβει υπόψη και να αναλύσει τις διαφορετικές πολιτικές τάσεις που εμφανίζονται μέσα στην ταξική πάλη και τις συγκρουόμενες πρακτικές εντός της αντί να καταφεύγει σε γενικόλογες βαρύγδουπες αναφορές εν είδει αξιωματικών αληθειών. Η «απόκλιση» από τη σοσιαλδημοκρατική αιτηματολογία και την επίκληση της εργατικής ταυτότητας υπήρξε μέσα στο κίνημα αλληλεγγύης στην Κ. Κούνεβα **υποκειμενική πολιτική επιλογή** ενός συγκεκριμένου κομματιού που μετέφερε μέσα σε αυτό τις πρακτικές της εξέγερσης. Όπως και σε πολλές άλλες περιπτώσεις μέσα στην ιστορία του καπιταλισμού, έτσι και σ' αυτόν τον αγώνα συνυπήρχαν ταυτόχρονα η ριζοσπαστική και η ρεφορμιστική τάση.

Όλες ανεξαιρέτως οι εξεγέρσεις έχουν τη ρίζα τους στην καταστροφική απομόνωση του ατόμου από την ανθρώπινη κοινότητα

Αν και στην αρχή του 2ου κεφαλαίου του *Αόρατου Φράγματος* η ΤΟ δηλώνει ότι *«δεν είναι η εκμετάλλευση από μόνη της που φέρει το ξεπέρασμά της: εκείνο που φέρει και παράγει το ξεπέρασμα του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής θεωρούμενου ως ολότητας είναι η ιδιαίτερη κατάσταση και δραστηριότητα του προλεταριάτου ως πόλου τον οποίο η ολότητα αυτή προϋποθέτει»*, δε φαίνεται να εννοεί τίποτα παραπάνω απ' το ότι το προλεταριάτο απλώς υπόκειται στη διαδικασία του *«μετασχηματισμού της υπεραξίας σε πρόσθετο κεφάλαιο»*. Ο «προβληματικός χαρακτήρας» αυτού του μετασχηματισμού είναι «πάνω απ' όλα» η πτώση του ποσοστού κέρδους. Στην αντικειμενική αυτή δόμηση της καπιταλιστικής σχέσης, *«οι πτωχεύσεις, απολύσεις, μετατροπή ενός μέρους του πληθυσμού σε υπεράριθμο, η εντατικοποίηση των ρυθμών, ο μετασχηματισμός της εργασιακής διαδικασίας, η καθήλωση της τιμής της εργατικής δύναμης»*, είναι όλα εκδηλώσεις του «μετασχηματισμού της υπεραξίας σε πρόσθετο κεφάλαιο» και *μόνο έτσι* μέσα στην εντατικοποίηση της εκμετάλλευσης εμφανίζεται από το πουθενά το προλεταριάτο *«που ξανάγινε φτωχό»* να αγωνίζεται *«ενάντια στο να ξαναμπεί ο καθένας στη θέση του»*, που ισοδυναμεί με το να αγωνίζεται ενάντια στην κρατική βία. Αυτή η θεώρηση, ενταγμένη στην αντικειμενίστικη παράδοση

ενός κομματιού της υπεραριστεράς, αφήνει για την πάλη του προλεταριάτου ενάντια στο κεφάλαιο το ρόλο του φτωχού συγγενή της ιστορίας. Όμως οι «νόμοι» και οι κατηγορίες του κεφαλαίου δεν είναι αντικειμενικές διαδικασίες που δρουν ανεξάρτητα από τον ταξικό ανταγωνισμό, είναι αντίθετα οι μυστικοποιημένες μορφές του. *«Η κρίση»*, άρα, *«δεν είναι ένα εξωτερικό πλαίσιο που επιβάλλεται στην ταξική πάλη: είναι η κρίση της ταξικής σχέσης, η κρίση εξουσίας του κεφαλαίου επί της εργασίας»*.[29] Στο θεωρητικό σχήμα της ΤΟ (κρίση αναδιάρθρωση→ διπλή αποσύνδεση→ κρίση υποκατανάλωσης→ φτώχεια→ αντίδραση→ πειθάρχηση) η πραγματικότητα των ταξικών σχέσεων στη Δύση τις τελευταίες δεκαετίες είναι πλήρως αντεστραμμένη. Η πτωτική τάση της εργασιακής πειθαρχίας και η έκρηξη των κοινωνικών προσδοκιών που δεν επέτρεπαν μετά το ’68 την αύξηση του βαθμού εκμετάλλευσης κατ’ αναλογία με την αύξηση του δαπανηρού σταθερού κεφαλαίου και διέλυσαν τις μεταπολεμικές μορφές νομιμοποίησης των εκμεταλλευτικών σχέσεων, όλα αυτά δηλ. που ήταν η κρίση στο αρχικό της στάδιο, αγνοούνται· το ίδιο και η πειθάρχηση και η αφομοίωση των πληθωρικών κοινωνικών προσδοκιών που είναι η αναδιάρθρωση. Η μετακύλιση ενός μέρους του κόστους αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης στους ατομικοποιημένους προλετάριους (μια στρατηγική που σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως επιτυχής) εκλαμβάνεται ως «αποσύνδεση» μεταξύ αξιοποίησης και αναπαραγωγής. Η εξωτερική όψη της συνεχιζόμενης κρίσης υπερσυσσώρευσης, η υποκατανάλωση, εκλαμβάνεται ως ουσία της. Οι διαιρέσεις εντός του προλεταριάτου (πολίτες-μη πολίτες, δυαδική αγορά εργασίας κλπ) παρουσιάζονται ως καθολική «αθέτηση συμβολαίου» και γενικευμένος «ειλωτισμός». Η ανομοιομορφία των διεκδικητικών κινημάτων και των εξεγέρσεων ισοπεδώνεται· το ίδιο ισοπεδωτικά αντιμετωπίζονται και οι μέθοδοι που χρησιμοποιεί το κεφάλαιο και το κράτος του ενάντια στις διεκδικήσεις, αφού ανάγονται όλες στη χρησιμοποίηση της καταστολής και μόνο!

Αυτή η παραμόρφωση της πραγματικότητας προκύπτει από το γεγονός ότι η ΤΟ εκτός από την ταξική πάλη υποβαθμίζει και τη μορφή κράτος. Στη θεωρία της το κράτος αποτελεί απλώς τη συμπύκνωση της δράσης της καπιταλιστικής τάξης που προσπαθεί να εξαναγκάσει το προλεταριάτο να *«ξαναμπεί στη θέση του»*, μ’ άλλα λόγια δεν είναι παρά ο αστυνόμος του κεφαλαίου, *«όργανο ενός αρπακτικού καπιταλισμού»*. Έχουμε άλλη άποψη επ’ αυτού:

«Όλες οι πολιτικές θεωρίες μέχρι σήμερα έχουν συσκοτίσει τη συζήτηση γύρω από τη φύση του κράτους. Το κράτος δεν είναι «ουδέτερο» όπως πιστεύουν οι φιλελεύθεροι δημοκράτες· δεν είναι όργανο της κυρίαρχης τάξης όπως πιστεύουν οι μαρξιστές-λενινιστές (δεν είναι το «κόμμα των αφεντικών», όπως και δεν μπορεί να γίνει «κόμμα των εργατών» —το «εργατικό κράτος» ήταν, σε άλλες εποχές, ένα θεωρητικό τερατούργημα των μπολσεβίκων)· δεν είναι ο δολοπλόκος και παντογνώστης Μεγάλος Αδελφός όπως νομίζουν οι αναρχικοί. Τέλος, το καπιταλιστικό κράτος δεν είναι μια υπεριστορική «δομή» που προκύπτει μονόπλευρα από τη λογική του κεφαλαίου. Σαφώς, η ανάγκη αναπαραγωγής της καπιταλιστικής κοινωνικής σχέσης βρίσκεται στην καρδιά των ιδιαίτερων νομικών, διοικητικών, κατασταλτικών, πολιτικών, τεχνικών, κοινωνικών, ιδεολογικών και οικονομικών λειτουργιών του κράτους. Το κράτος φροντίζει (π.χ. μέσω των προγραμμάτων επαγγελματικής και τεχνικής εκπαίδευσης, των υγειονομικών υπηρεσιών, των επιδοτήσεων στις επιχειρήσεις ή στους άνεργους, κτλ) για τη συντήρηση και την αύξηση της ανταλλαξιμότητας και της αποδοτικότητας της εργατικής δύναμης. Προστατεύει το «δικαίωμα» του εργάτη να πουλάει την εργατική του δύναμη και το «δικαίωμα» του καπιταλιστή να την αγοράζει και να την εκμεταλλεύεται. Φροντίζει για την «ελεύθερη» (στην πραγματικότητα καταναγκαστική) προσέλευση του εργάτη στην αγορά εργασίας ως πωλητή του δικού του εμπορεύματος, της εργατικής του δύναμης. Έτσι εξασφαλίζει την κυριαρχία του κεφαλαίου, όχι την προσωπική υποταγή ορισμένων προσώπων σε άλλα συγκεκριμένα πρόσωπα, αλλά την υποταγή των εργατών γενικά στο κεφάλαιο γενικά. Το κράτος, ως σύνολο λειτουργιών και μηχανισμών, δεν προστατεύει τον κάθε ένα ατομικό καπιταλιστή και την ιδιοκτησία του (αντίθετα μπορεί κατά περιόδους να παίζει σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση ορισμένων κεφαλαίων και στην καταστροφή άλλων), ούτε μπορεί να εξασφαλίσει σε κάθε εργάτη το «δικαίωμα στην εργασία»· προστατεύει το κεφάλαιο και την εργατική δύναμη εν γένει. Όμως το κράτος, επειδή είναι κατά βάση η ***πολιτική μορφή της καπιταλιστικής κοινωνίας****, δεν είναι το αποτέλεσμα κάποιας γραμμικής ιστορικής εξέλιξης της διαδικασίας της αναπαραγωγής και της συσσώρευσης κεφαλαίου. Δεν είναι μόνο συλλογικός καπιταλιστής, πόσο μάλλον αυτόβουλος συλλογικός καπιταλιστής.*

Καθώς το κεφάλαιο είναι μια ανταγωνιστική κοινωνική σχέση, η ίδια η διαδικασία της αναπαραγωγής του είναι μια συγκρουσιακή διαδικασία που δημιουργείται, διακόπτεται, καταστρέφεται, αναδημιουργείται ή μετασχηματίζεται από τη διαδικασία της ταξικής πάλης. Όλη η ως τα τώρα ιστορία της καπιταλιστικής ανάπτυξης είναι μια ιστορία διαρκών κρίσεων αναπαραγωγής του κεφαλαίου, καθώς η εργατική τάξη αποσυντίθεται και ανασυντίθεται μέσα στο διαρκή αγώνα που διεξάγει για να επιβάλει την ικανοποίηση των δικών της αναγκών εις βάρος των αναγκών των καπιταλιστών. Το κράτος είναι μια στιγμή αυτής της

29 J. Holloway, στο *Μεταφορντισμός και Κοινωνική Μορφή*, εκδ. Εξάντας, σελ. 138.

αναπαραγωγικής διαδικασίας άρα και στιγμή της ταξικής πάλης. Όπως όμως οι εργάτες και οι καπιταλιστές δεν αντιμετωπίζουν άμεσα ο ένας τον άλλο ως τάξεις μέσα στις σχέσεις ανταλλαγής ή στην παραγωγή, έτσι δεν αντιμετωπίζουν άμεσα ο ένας τον άλλο ως τάξεις μέσα στο πεδίο του κράτους. Η πολιτική δύναμη της καπιταλιστικής τάξης οφείλεται στην ικανότητα της να παρουσιάζει το κράτος ως ένα αυτόνομο και ουδέτερο οργανισμό που λειτουργεί προς όφελος των συμφερόντων της «κοινωνίας των πολιτών» και του «έθνους»· οφείλεται στην υπαρκτή ταύτιση της αναπαραγωγής της καπιταλιστικής σχέσης με την αναπαραγωγή της κοινωνίας εν γένει. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω του τεχνητού διαχωρισμού της διανομής από την παραγωγή. Εδώ όμως έγκειται και η αδυναμία του καπιταλιστικού κράτους. Η ιστορία του είναι μια ιστορία διαρκών κρίσεων νομιμοποίησης, καθώς έρχεται αντιμέτωπο με τις απαιτήσεις αναδιανομής του κοινωνικού πλούτου που προβάλλει η εργατική τάξη, απαιτήσεις που ποτέ δεν μπορεί να ικανοποιήσει επαρκώς. Από την άλλη, η αδυναμία της εργατικής τάξης οφείλεται στον εγκλωβισμό των αγώνων της στο σύστημα της πολιτικής, κοινοβουλευτικής και συνδικαλιστικής αντιπροσώπευσης. Αυτή η μορφή αντιπροσώπευσης ενδυναμώνει τις υπάρχουσες διαιρέσεις εντός της εργατικής τάξης (διαιρέσεις που οφείλονται στον ανταγωνισμό των εργατών στην αγορά εργασίας και στην ιεραρχική οργάνωση της εργασιακής διαδικασίας), υποκαθιστά τις αυτο-οργανωμένες προλεταριακές συλλογικότητες και επανενώνει τους εργάτες ως ιδιώτες-πολίτες. Απ' τη σκοπιά λοιπόν που μας ενδιαφέρει το ζήτημα, ***η μορφή-κράτος είναι η ενσωμάτωση και η ήττα της αυτόνομης οργάνωσης και δράσης του προλεταριάτου στο σύνολο της καθημερινής ζωής****».*[30]

Έχοντας ως αφετηρία λοιπόν μια λειψή και μονομερή θεώρηση της κρίσης αναπαραγωγής της καπιταλιστικής σχέσης που εστιάζεται βασικά στο *«μετασχηματισμό της υπεραξίας σε πρόσθετο κεφάλαιο»* ως αντικειμενική διαδικασία και η οποία υποβαθμίζει την *κρίση νομιμοποίησης* των υπαρκτών διαμεσολαβήσεων που το καπιταλιστικό κράτος είναι *αναγκασμένο* να χρησιμοποιεί για ν' αντιμετωπίζει την ταξική πάλη και να διαιωνίζει τις εκμεταλλευτικές σχέσεις, η ΤΟ καταλήγει να βλέπει λειψά και την ίδια την εξέγερση. Έτσι ηθελημένα *υποτιμά* την έμπρακτη κριτική των εξεγερμένων σ' όλες τις πτυχές της ζωής ως φετιχοποιημένες κατηγορίες: το εμπόρευμα, το χρήμα, τη μισθωτή εργασία, την αστυνομία, την κυκλοφορία, την πολιτική. Υποβιβάζει στη συνέχεια αυτόν τον πλούτο της βιωμένης κριτικής (το βίωμα της εξέγερσης ως γιορτής, την αίσθηση της αλλαγής του χωρόχρονου, τις κοινότητες των καταλήψεων, των συνελεύσεων, των συνευρέσεων στο δρόμο, τις στιγμές του ξεπεράσματος των διαχωρισμών, τις κοπάνες από τη δουλειά) σε «οπτική του απομονωμένου ατόμου» που έχει «χάσει τη *δομή*». Αρνείται να δει το μπλοκάρισμα της κανονικότητας, την πληθώρα ρήξεων σε προσωπικό και συλλογικό επίπεδο που συνεπάγεται η συμμετοχή στην εξέγερση· αρνείται να δει τη διατάραξη της αστικής νομιμότητας μέσω συλλογικών παραβατικών πρακτικών. Συνεπώς, γι' αυτήν η εξέγερση δεν εκφράζει παρά την αντίδραση στην «αθέτηση του συμβολαίου», αθέτηση που έχει συμπυκνωθεί στην κρίση «της σύμβασης εργασίας».

Είναι προφανές από όσα γράφουμε ότι δεν αναζητούμε την αδυναμία κατανόησης του περιεχομένου της εξέγερσης (και, επιπλέον, την παρανόηση των όσων είπαμε στα κείμενά μας)[31] από την ΤΟ στη γεωγραφική της απόσταση απ' αυτήν. Απ' την αρχή κιόλας του κειμένου της είναι αποκαλυπτική: *«η αντικειμενικότητα της πορείας του κεφαλαίου ξεπερνιέται μέσα στον αγώνα και οι δραστηριότητες των αντιπαρατιθέμενων τάξεων εμφανίζονται ως επιλογές, αποφάσεις, τακτικές, στρατηγικές»* (δική μας η έμφαση), άρα δεν είναι τέτοιες. Να γιατί όλοι οι συνειδητά επιλεγμένοι τρόποι επικοινωνίας των εξεγερμένων, όπως πχ οι συνελεύσεις, μεταξύ των οποίων και οι αυτοαποκαλούμενες «λαϊκές», προσπερνιούνται σε λίγες γραμμές, τη στιγμή που απετέλεσαν ζωτικό χώρο της εξέγερσης για τη δημιουργία μιας **δημόσιας προλεταριακής σφαίρας** -μια σφαίρα που ήταν ταυτόχρονα απαραίτητη προϋπόθεση για την επέκταση της εξέγερσης και άμεσο δημιούργημά της.

Είναι επίσης προφανές ότι στο θεωρητικό σχήμα της ΤΟ δε χωράει η έννοια της αλλοτρίωσης. Γι' αυτό καταλήγει να απαξιώνει την ατομική διάσταση της εξέγερσης και, γενικότερα, της ανατρεπτικής

30 *Σκοτώνουν τα άλογα στη δουλειά κι όταν γεράσουν τα θάβουν ιδίοις εξόδοις*, β' εκδ. 2008.

31 Παρεμπιπτόντως, σχετικά με τη διαπίστωση της ΤΟ περί «αποκλίσεων» των αριθμών των διαδηλωτών/ταραχοποιών μεταξύ των δύο μας κειμένων, του αρχικού *Χρονολογίου* (που δημοσιεύτηκε στο γαλλικό βιβλίο) και του *Like a Winter*, οφείλουμε να επισημάνουμε κάποιες λεπτομέρειες που προφανώς παρανοήθηκαν απ' αυτήν. Όσον αφορά την πρώτη μέρα, στο *Χρονολόγιο*, όταν λέγαμε ότι παραπάνω από 10.000 άνθρωποι βγήκαν στους δρόμους και συγκρούστηκαν με την αστυνομία, αναφερόμασταν στο σύνολο των ατόμων που κινητοποιήθηκαν το ίδιο βράδυ στο κέντρο της Αθήνας. Στο *Like a Winter,* όταν αναφερόμασταν σε 2.000 άτομα, μιλούσαμε γι' αυτούς που το ίδιο βράδυ συμμετείχαν στην πορεία (κυρίως αριστεριστών) στην Πατησίων και Ακαδημίας. Τη δεύτερη μέρα, στο *Χρονολόγιο*, υπολογίσαμε σε περίπου 4.000 τους συμμετέχοντες στην πορεία προς τη ΓΑΔΑ (υπολογισμός, που, εκ των υστέρων, μας φαίνεται μάλλον συντηρητικός). Αντίθετα, στο *Like a Winter*, αναφερόμασταν σε 10.000 άτομα που εμφανίστηκαν γενικά στους δρόμους, γιατί μετά τη διάλυση της συγκεκριμένης πορείας πολλοί άλλοι που δε συμμετείχαν απαραίτητα σ' αυτήν βρέθηκαν στους δρόμους του κέντρου. (Ισως κι αυτός ο αριθμός να είναι εξίσου συντηρητικός). Τέλος, την τρίτη μέρα, στο *Χρονολόγιο*, αναφερόμασταν σε περίπου πάνω από 1.500 άτομα που προβήκαν σε καταστροφές και λεηλασίες, ενώ στο *Like a Winter*, μιλάγαμε για 10.000 και παραπάνω που ενεπλάκησαν σε συγκρούσεις με μπάτσους.

δράσης, τη στιγμή που *«οι συνθήκες δεν θα μπορούσαν ποτέ να μεταβληθούν χωρίς οι άνθρωποι να μεταβάλλουν τον εαυτό τους»*.[32] Για τον Μαρξ άλλωστε, η ανάλυση πρέπει να ξεκινάει με τη μέθοδο της έρευνας, την καταγραφή των εμπειρικών δεδομένων, της «πραγματικής και συγκεκριμένης εμπειρίας», στην οποία συμπεριλαμβάνεται και η ατομική εμπειρία. Κατόπιν το χαοτικό εμπειρικό υλικό πρέπει να οργανώνεται συστηματικά ξεκινώντας από τις πιο απλές αφαιρέσεις και καταλήγοντας στις πιο περίπλοκες συγκεκριμενοποιήσεις. Σ' αυτήν τη διαλεκτική ανάλυση της καπιταλιστικής κοινωνίας, η οποία είναι ανάλυση όλων των στρεβλών (verruckte) μορφών ύπαρξης των ανθρώπινων κοινωνικών σχέσεων στον καπιταλισμό, οι στιγμές της ιδιαιτερότητας και της ατομικότητας θεωρούνται εξίσου βασικές με την καθολικότητα και σε αλληλεξάρτηση μ' αυτήν. Επειδή ο Μαρξ δε βλέπει την επανάσταση ως αντικειμενική διαδικασία, όπως κάνει η ΤΟ, δεν ικανοποιείται με την παρουσίαση μιας αυτο-αναπαραγώμενης ολότητας, μέσα στην οποία η ατομικότητα θα υποβιβαζόταν στο ρόλο ενός δευτερεύοντος συνθετικού στοιχείου. Κι αυτό γιατί τη θεωρεί ως το μοναδικό συνθετικό στοιχείο της ολότητας που μπορεί να θέσει ανυπέρβλητα εμπόδια στην αναπαραγωγή της. Χάρη στη στιγμή της υποκειμενικότητας που, μέσα στην αυτο-υπονομευτική της δράση, ανατρέπει όλες τις στρεβλές μορφές της κοινωνικής ύπαρξής της στον καπιταλισμό, γίνεται δυνατό να μιλήσουμε για κομμουνισμό. Μ' αυτήν την έννοια, η αφετηρία και η κατάληξη όχι μόνο της ανάλυσης αλλά και του αγώνα είναι το πραγματικό άτομο στις κοινωνικές του σχέσεις. Εντός της καπιταλιστικής σχέσης, εντός δηλ. της συνεχούς αυτοεπέκτασης της αλλοτριωμένης εργασίας (αξίας), το προϊόν της εργασίας έρχεται αντιμέτωπο με το δημιουργό του ως ξένη δύναμη, που ανήκει πια στο κεφάλαιο. Ο αγώνας της δημιουργικής-ανατρεπτικής υποκειμενικότητας ενάντια στην αλλοτρίωση, ενάντια στις πραγμοποιημένες σχέσεις στον καπιταλισμό, είναι ο αγώνας επανάκτησης όσων η αλλοτριωτική καπιταλιστική σχέση καταργεί: της κοινωνικότητας (δηλ. του ανθρώπινου) και της συνειδητής πράξης ως σύμπτωσης της αλλαγής των περιστάσεων και της αυτοαλλαγής. Άρα αυτό που κάνει αντιφατική την καπιταλιστική σχέση, τη σχέση προλεταριάτου-κεφαλαίου, δεν είναι η αδυναμία του προλεταριάτου να αναπαραχθεί εντός της ως τάξη, αλλά το γεγονός ότι η ίδια η δραστηριότητα του προλεταριάτου στρέφεται εναντίον του. Αυτό το κάνει δυνητικά νεκροθάφτη του καπιταλισμού μέσα από τον αγώνα ενάντια στον εαυτό του. Λέμε δυνητικά γιατί ο ταξικός αγώνας του προλεταριάτου, όπως έχει εκδηλωθεί μέσα από τις ιστορικές μορφές του τους δύο τελευταίους αιώνες, δεν είναι ούτε ενιαίος, ούτε συνεκτικός, ούτε μονοσήμαντος. Και δεν προσφέρει καμιά ιστορική βεβαιότητα ως προς την κατάληξή του.

Παρά το ότι η ΤΟ αναγνωρίζει ότι η εξέγερση *«φαίνεται να είναι το πρώτο κίνημα των πρόσφατων χρόνων όπου η δημοκρατία έγινε, με κεντρικό και πραγματικό τρόπο, αντικείμενο κριτικής, τόσο ως κυβερνητική πολιτική μορφή όσο και ως τρόπος λειτουργίας του ίδιου του αγώνα»* και ακόμα περισσότερο ότι *«οι ταραχές αυτές με την απλή και άμεση κριτική που άσκησαν στη δημοκρατία επιτέλεσαν ...μια τεράστια ριζοσπαστική θεωρητική και πρακτική πρόοδο»*, εν τούτοις θεωρεί ότι αυτή η κριτική παρέμεινε τυπική και εν τέλει δημοκρατική. Αυτό έγινε, μας λένε, γιατί περιορίστηκε στην κριτική των δημοκρατικών διαδικασιών και τη μορφή διακυβέρνησης, πράγμα που με τη σειρά του οφείλεται στο ότι η εξέγερση συνολικά ήταν περιορισμένη στην αναπαραγωγή και αναπόφευκτα στην κριτική της ιδεολογίας απ' τη σκοπιά του απομονωμένου ατόμου. Ωστόσο, η ίδια πάλι αναγνωρίζει ότι η απουσία διεκδικήσεων από το κίνημα δίνει στον αγώνα του ένα περιεχόμενο που δεν απαιτεί καμιά αντιπροσώπευση. Για την ΤΟ, η ίδια η ύπαρξη διεκδικήσεων *«προϋποθέτει τη δημοκρατία, ως αυτοαναγνώριση της ομάδας και σχέση με τον αντίπαλο»*.

Ας τα εξετάσουμε όλα αυτά αντίστροφα. Αν ταυτίζαμε τη διεκδίκηση γενικά με τη δημοκρατία, αυτό θα ισοδυναμούσε με διαγραφή όλου του πολύπλευρου περιεχομένου των παρελθοντικών και τωρινών αγώνων, γιατί θα σήμαινε ότι θα παίρναμε τοις μετρητοίς τις διεκδικήσεις τους ως τυπικά αιτήματα και δε θα αναζητούσαμε τις βαθύτερες αιτίες τους και τις διεργασίες που υπάρχουν πίσω από αυτά, αυτό που τα κάνει να εμφανίζονται ως συγκεκριμένες διεκδικήσεις. Κάνοντας μια τέτοια ταύτιση δε θα μπορούσαμε να εξηγήσουμε γιατί οι διεκδικητικοί αγώνες πολύ συχνά ξεφεύγουν από τα πλαίσια της δημοκρατικής νομιμότητας και της διαπραγμάτευσης (βλ. συγκρούσεις στο δρόμο, καταλήψεις, βίαιες ενέργειες, «απαγωγές» αφεντικών και απειλές για καταστροφή των μηχανημάτων στα γαλλικά εργοστάσια όπου πρόσφατα ξέσπασαν αγώνες για τις αποζημιώσεις κλπ). Θα σήμαινε, επιπρόσθετα, ότι η καθημερινή ταξική πάλη εν γένει περιφρονείται εν αναμονή των ... επερχόμενων εξεγέρσεων.

Η μη ύπαρξη αιτημάτων στην εξέγερση τονίστηκε θετικά από μας, χωρίς ωστόσο και ν' αποτελέσει το κριτήριο βάσει του οποίου ακυρώνεται κάθε άλλος παρελθοντικός, τωρινός ή μελλοντικός αγώνας. Ερμηνεύθηκε ως η μεγαλειώδης στιγμή συνάντησης των διαφορετικών υποκειμένων που η *κοινότητα* του αγώνα τους τη συγκεκριμένη στιγμή τα έκανε να μη θέλουν να διεκδικήσουν τίποτα μερικό. Το βάρος της

32 Μαρξ, *Η Γερμανική Ιδεολογία*.

ανάλυσής μας όμως πέφτει σ' αυτήν την κοινότητα (τη σύνθεσή της, τους στόχους της, τις πράξεις της) και όχι σ' αυτήν καθαυτή την απουσία αιτημάτων, διαφορετικά το αποτέλεσμα εκλαμβάνεται εσφαλμένα ως αφετηρία.

Οι εξεγέρσεις αρχίζουν από εκεί που σταματάνε τα διεκδικητικά κινήματα και *ρίχνουν φως* στις βαθύτερες, λανθάνουσες όψεις των δεύτερων. Κι είναι ακριβώς αυτές οι όψεις των διεκδικητικών κινημάτων που, ξεπερνώντας τον περιορισμένο τους χαρακτήρα, έρχονται στην επιφάνεια μέσα στην εξέγερση και παίρνουν μια διάσταση γενική.

Σε τελική ανάλυση, για την ΤΟ, το περιεχόμενο της εξέγερσης ταυτίζεται με την απουσία αιτημάτων και έτσι συλλαμβάνεται μόνο αρνητικά. Όμως το τεράστιο επίτευγμα του Δεκέμβρη ήταν ότι **στο πιο βαθύ του περιεχόμενο** ήταν μη δημοκρατικό, ακριβώς επειδή άσκησε κριτική από τη σκοπιά του απομονωμένου ατόμου-πολίτη που επιδιώκει να υπερβεί τον εαυτό του, ερχόμενο σ' αντιπαράθεση όχι απλώς με μια διεφθαρμένη κυβέρνηση, αλλά με τη Δημοκρατία, την πολιτική **μορφή** του κεφαλαίου που στο όνομα του γενικού, αφηρημένου καλού συνενώνει τους «ελεύθερους» πωλητές της εργατικής τους δύναμης, απαλλοτριώνει τη δραστηριότητά τους και δε διστάζει, όταν απειθαρχούν, να τους πυροβολεί κιόλας. Γι' αυτό η καταστροφή τραπεζών και κρατικών κτιρίων συνοδεύτηκε από την κατάληψη δημαρχείων και δημόσιων (ακόμη και ιδιωτικών) κτιρίων: η ενοποίηση των ανθρώπων ως διαχωρισμένων εντός μιας μη ανθρώπινης κοινότητας, της κοινότητας του κεφαλαίου, η οποία κυριαρχείται από αντικείμενα, αποσυντέθηκε και επιχειρήθηκε η ανασύνθεση μιας πραγματικής κοινότητας συμφερόντων.

Να τι έλεγε σχετικά μια από τις πολλές προκηρύξεις που κυκλοφόρησαν εκείνες τις μέρες:

«Περιφρονούμε την δημοκρατία όσο τίποτα άλλο σε αυτό τον ξεπεσμένο κόσμο. Γιατί τι είναι η δημοκρατία πέρα από ένα σύστημα προνομίων και καταναγκασμών στην υπηρεσία της ιδιοκτησίας και της ιδιωτικότητας; Και τι είναι οι κανόνες της αν όχι οι κανόνες διαπραγμάτευσης της νομής του δικαιώματος στο κατέχειν, οι αόρατοι κανόνες της αλλοτρίωσης; Η ελευθερία, η ισονομία, η ισοπολιτεία, όλες αυτές οι νεκρές ιδεαλιστικές μάσκες δεν μπορούν να κρύψουν το έργο της μορφής τους: την καθολικοποίηση και συντήρηση του κοινωνικού ως μια οικονομική σφαίρα, ως μια σφαίρα όπου όχι μόνο το τι έχεις παράγει, μα το τι είσαι και το τι μπορείς να κάνεις έχει ήδη αποξενωθεί. Οι αστοί τάζουν, με φωνή που τρέμει από ευσέβεια: δικαιώματα, δικαιοσύνη, ισότητα. Και οι εξεγερμένοι ακούνε: καταπίεση, εκμετάλλευση, λεηλασία».[33]

Ο ορισμός της επαναστατικής διαδικασίας που δίνει η ΤΟ ως «ρήξης», ως «ποιοτικού άλματος», αν και κατά βάση σωστός, υπονοεί ότι δεν υπάρχει τίποτα που να συνδέει την πραγματικότητα των καθημερινών αγώνων με την κομμουνιστικοποίηση, η οποία ορίζεται κυρίως αρνητικά. Δε βλέπουν δηλ. κανένα θετικό περιεχόμενο που μπορεί να υπάρχει μέσα στους πραγματικούς αγώνες ως δημιουργία νέων κοινωνικών σχέσεων, υπέρβαση των διαχωρισμών, συγκρότηση ενός επαναστατικού υποκειμένου. Προεξοφλούν ότι κάθε διεκδικητικός αγώνας είναι καταδικασμένος να αποτύχει, γιατί βλέπουν σ' αυτόν μόνο το αίτημα –αν και από αυτήν ακόμα την άποψη έχουν λάθος. Αν λοιπόν οι καθημερινοί αγώνες δεν εμπεριέχουν, ούτε σε λανθάνουσα μορφή, την αρνητική ανθρώπινη δραστηριότητα και τη δημιουργία κοινότητας αγώνα ενώ συγχρόνως είναι νομοτελειακή η αποτυχία τους, σε ό,τι αφορά τις παραχωρήσεις από τη μεριά των καπιταλιστών, τότε τι ακριβώς μας προτείνει η ΤΟ; Να γίνουμε **θεατές** των αγώνων περιμένοντας το πλήρωμα του χρόνου όταν *«θα προσκρούσουμε στην ίδια μας την ύπαρξη ως τάξης και θα οδηγηθούμε να τη μεταχειριστούμε ως κάτι που πρέπει να εξαλειφθεί»*;

Λανθασμένα υποστηρίζουν ότι οι υποστηριχτές της αυτονομίας των αγώνων μένουν μόνο στη μορφή, ενώ είναι σαφές ότι για ένα μεγάλο κομμάτι του επαναστατικού κινήματος, τόσο στο παρελθόν όσο και σήμερα, η αυτονομία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το περιεχόμενο του αγώνα: η αυτονομία των προλεταριακών αγώνων είναι η συγκρότηση του προλεταριακού υποκειμένου που βάζει μπροστά την επαναστατική διαδικασία κατάργησης της μισθωτής εργασίας και όλων των τάξεων.

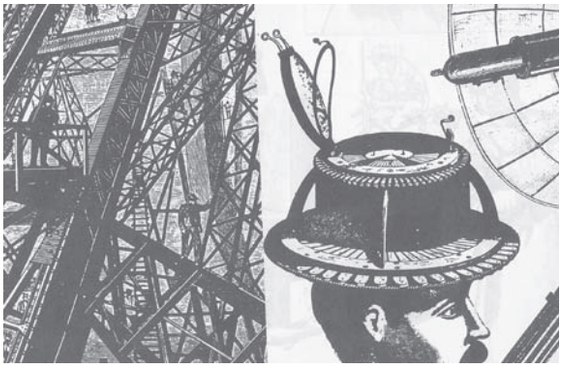

Αν, σύμφωνα με την ΤΟ, στους αγώνες τους οι προλετάριοι δε βρίσκουν τίποτα άλλο εκτός από *«τις διαιρέσεις της μισθωτής εργασίας και της ανταλλαγής»*, αν το *«προλεταριάτο παράγει... όλη του την ύπαρξη εντός των κατηγοριών του κεφαλαίου»*, αν η υπέρβαση των διαχωρισμών δεν μπορεί να επιτευχθεί παρά μόνο με μια καθολική, μια και έξω αλλαγή του περιεχομένου του αγώνα προς την επανάσταση, τότε η «τάξη καθεαυτή» γίνεται τάξη για τον εαυτό της μόνο αναγκαστικά, λόγω κάποιας ιστορικής αντικειμενικότητας στην οποία υπόκειται η ταξική πάλη. Οι προλετάριοι δε δημιουργούν τίποτα, ούτε στιγμιαία ούτε μόνιμα· απλώς τους συμβαίνουν πράγματα. Δεν έχουν να κάνουν καμιά αυτοκριτική γιατί δεν έχουν καμιά *«αυτοτελή ύπαρξη απέναντι στο*

33 *Βεδουίνος όσο θέλετε! Πολίτης ποτέ*, 23/12/2008.

κεφάλαιο» για να κριτικάρουν. Είναι απλώς κεφάλαιο, άρα δεν κάνουν λάθη γιατί τα «λάθη» τους είναι ιστορικά καθορισμένα. Η *«έσχατη δόμηση»* θα λύσει όλα τα προβλήματα, αν και αυτό δεν αποκλείει ότι θα πρέπει κάπου να βάλουν το χεράκι τους κι οι προλετάριοι.

Μέσα σε αυτό το σχήμα φυσικά δε χωράνε οι κομμουνιστικές στιγμές της εξέγερσης. Όσο όμως κι αν η ΤΟ θέλει να το αγνοήσει, οι εξεγερμένοι έφτιαξαν κοινότητες αγώνα, ξεπέρασαν σε πολλές περιπτώσεις τους διαχωρισμούς, απελευθέρωσαν τη δημιουργικότητά τους, επιτέθηκαν στην αλλοτρίωσή τους δημιουργώντας νέες κοινωνικές σχέσεις. Κι αν κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει σχετικά αβίαστα μέσα σε μια εξέγερση, τότε κανένας δεν μπορεί να προεξοφλήσει ότι δεν μπορεί να υπάρχουν κομμουνιστικές στιγμές ακόμα και σε έναν καθημερινό αγώνα, μέσα ή έξω από τους χώρους εργασίας. Μήπως άλλωστε ο Δεκέμβρης δεν εμπεριέχετο ήδη στην εξέγερση ενάντια στη φοιτητική εργασία το 2006, στο σύνθημα των δασκάλων *«Δεν είμαστε καλά, δεν έχουμε μυαλό, σας χαρίζουμε και τον άλλο το μισθό»* στην απεργία τους την ίδια χρονιά, στις εκατοντάδες μικρές και μεγάλες παραβατικές συμπεριφορές στην καθημερινή ζωή που περνάνε απαρατήρητες, **στην εξέγερση των φυλακισμένων ένα μήνα πριν το Δεκέμβρη –ο οποίος ήταν ταυτόχρονα, όπως και οι προαναφερόμενοι, διεκδικητικός αγώνας;** Ή μήπως έλλειψαν οι εξεγερσιακές πρακτικές από το κίνημα αλληλεγγύης για την Κούνεβα, που ακολούθησε την εξέγερση, παρά το γεγονός ότι ήταν κατά βάση διεκδικητικό;

Η ΤΟ αρνείται κατηγορηματικά οποιαδήποτε σχέση των καθημερινών αγώνων με την εξέγερση γι' αυτό και παρουσιάζει τη «ρήξη», που αναμφίβολα αποτελεί η εξέγερση, ως παραγόμενη αυτοματικά από την *«έσχατη δόμηση»* της αντιφατικής καπιταλιστικής σχέσης. Αντίθετα απ' ό,τι υποστηρίζει η ΤΟ, η σύμπτωση της αλλαγής των συνθηκών και του αυτομετασχηματισμού που ήταν η εξέγερση εμπεριέχετο στην καθημερινή άρνηση/κατάργηση των αλλοτριωτικών διαμεσολαβήσεων· σ' αυτό το άρρητο και ανολοκλήρωτο «κάτι άλλο», ως δυνατότητα, που παίζει μέσα στους πιο συγκρουσιακούς καθημερινούς αγώνες. Θα επανέλθουμε σ' αυτό το θεμελιώδες ζήτημα παρακάτω.

Σχετικά με την παραγωγική εργασία, τα υποκείμενα και τα όρια της εξέγερσης

Στο σημείο αυτό θα δούμε πώς χρησιμοποιεί η ΤΟ την έννοια της παραγωγικής εργασίας που τη θεωρεί ως τη *ζωντανή και αντικειμενική αντίφαση αυτού του τρόπου παραγωγής*. Θα αναδείξουμε τις αντιφάσεις που εμπεριέχονται στο θεωρητικό της σχήμα και το ότι το σχήμα αυτό έχει μορφή «βραχυκυκλώματος». Στη συνέχεια θα εξέλθουμε από το πλαίσιο αυτό και θα αναπτύξουμε την δική μας οπτική σχετικά με το περιεχόμενο και τα όρια της εξέγερσης.

Σύμφωνα με έναν ορισμό του Μαρξ: *«Παραγωγική εργασία με την έννοια της κεφαλαιοκρατικής παραγωγής είναι η μισθωτή εργασία που, ανταλλασσόμενη με το μεταβλητό μέρος του κεφαλαίου (μισθοί), αναπαράγει όχι μόνο το μέρος αυτό του κεφαλαίου (ή την αξία της δικής της εργατικής δύναμης), αλλά εκτός από αυτό παράγει και υπεραξία για τον καπιταλιστή»*,[34] ορισμό που η ΤΟ φαίνεται να συμμερίζεται σε όλα τα σημεία στα οποία αναφέρεται στην παραγωγική εργασία. Για την ΤΟ η παραγωγική εργασία αποκτά κεντρική σημασία γιατί *«δομεί το σύνολο της κοινωνίας»*. Πώς το κάνει αυτό; Για το κεφάλαιο, το προλεταριάτο εμφανίζεται να είναι σημαντικό μόνο στο βαθμό που εντάσσεται στην αξιοποίηση, μόνο δηλαδή σαν παραγωγός υπεραξίας. Οι ανάγκες της αξιοποίησης είναι αυτές που δομούν το σύνολο της κοινωνίας γιατί η αναπαραγωγή της κοινωνίας, άρα και του προλεταριάτου, καθορίζεται αποκλειστικά από τις ανάγκες αυτές. Η έμφαση στην άμεση διαδικασία παραγωγής, στην άντληση υπεραξίας, σε σχέση με την κοινωνική αναπαραγωγή η οποία αποτελεί δευτερεύουσα διαδικασία, είναι εμφανής παντού στο κείμενό της: *«ούτε το σχολείο, ούτε η οικογένεια, ούτε η κατανάλωση, ούτε η πολιτική, ούτε η φυλακή παράγουν τις τάξεις· δεν βρίσκεται εκεί η μήτρα της κοινωνικής διαίρεσης»*, στο *«κέντρο της πάλης των τάξεων [υπάρχει] η αντίφαση την οποία αντιπροσωπεύει η παραγωγική εργασία»*. Πάμε τώρα να δούμε γιατί η παραγωγική εργασία αντιπροσωπεύει την αντίφαση κεφαλαίου-προλεταριάτου. Όπως γράφει:

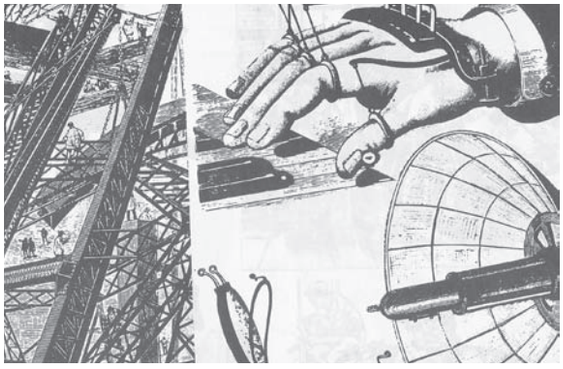

«Η αντίφαση μεταξύ προλεταριάτου και κεφαλαίου είναι ο ίδιος ο τρόπος με τον οποίο η εργασία υπάρχει κοινωνικά: η αξιοποίηση. Οριζόμενο από την εκμετάλλευση, το προλεταριάτο βρίσκεται σε αντίφαση με την αναγκαία κοινωνική ύπαρξη της εργασίας του ως κεφαλαίου, δηλαδή ως αυτονομημένης αξίας που δεν παραμένει τέτοια παρά μόνο αξιοποιούμενη: η πτώση του ποσοστού κέρδους αποτελεί αντίφαση μεταξύ των τάξεων. Το προλεταριάτο βρίσκεται συνεχώς σε αντίφαση με τον ίδιο του τον ορισμό ως τάξης: η αναγκαιότητα της αναπαραγωγής του είναι κάτι που το βρίσκει

34 *Θεωρίες για την Υπεραξία*, τόμος 1, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, σελ 145.

απέναντί του να αντιπροσωπεύεται από το κεφάλαιο – από το κεφάλαιο για το οποίο το προλεταριάτο είναι συνεχώς αναγκαίο και πάντα περισσεύει. Το προλεταριάτο δεν βρίσκει ποτέ την επιβεβαίωσή του στην αναπαραγωγή της κοινωνικής σχέσης, της οποίας αποτελεί εντούτοις έναν αναγκαίο πόλο. Αυτή είναι η αντίφαση της παραγωγικής εργασίας».

Με άλλα λόγια, καθώς το κεφάλαιο αναπτύσσεται ή καλύτερα καθώς αυξάνεται η οργανική του σύνθεση πετάει εκτός παραγωγικής εργασίας όλο και μεγαλύτερο μέρος της εργατικής δύναμης. Όλο και μεγαλύτερο μέρος του προλεταριάτου (παρόλο που είναι αναγκαίο για το κεφάλαιο) περισσεύει. Όσο πέφτει το ποσοστό κέρδους, το οποίο εξαρτάται από την αναλογία της υπεραξίας προς το συνολικό κεφάλαιο (σταθερό και μεταβλητό), όσο δηλαδή όλο και λιγότερη ζωντανή εργασία είναι απαραίτητη για την αξιοποίηση, τόσο το προλεταριάτο προσκρούει στον εαυτό του καθώς δεν μπορεί να αναπαραχθεί εκτός κεφαλαίου και έτσι βιώνει την καπιταλιστική σχέση ως εξωτερικό εξαναγκασμό. Ακριβώς επειδή επέρχεται αυτή η συρρίκνωση της παραγωγικής εργασίας (κατά την ανανέωση των κύκλων συσσώρευσης), της εργασίας που είναι απαραίτητη για την αξιοποίηση του κεφαλαίου, η επισφάλεια γίνεται η *«γενική κατάσταση της εργατικής δύναμης»*. Ωστόσο, επειδή η επισφάλεια εκφράζει τη γενική κατάσταση της εργατικής δύναμης, *«η αντιφατική σχέση μεταξύ προλεταριάτου και κεφαλαίου τοποθετείται στο επίπεδο της αναπαραγωγής»*. Τα υποκείμενα που ενσαρκώνουν αυτή τη γενική κατάσταση, *«φοιτητές δίχως μέλλον, νεαροί μετανάστες, επισφαλείς εργαζόμενοι, όλοι είναι προλετάριοι οι οποίοι βιώνουν καθημερινά την αναπαραγωγή των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων ως εξαναγκασμό, έναν εξαναγκασμό που εμπεριέχεται σε αυτή την αναπαραγωγή επειδή είναι προλετάριοι, αλλά και οι οποίοι τη βιώνουν καθημερινά ως διαχωρισμένη και τυχαία (συμπτωματική και μη αναγκαία) σε σχέση με την ίδια την παραγωγή»*. Και επειδή τους συμβαίνει αυτό, στην περίπτωση που τα υποκείμενα αυτά εξεγείρονται, η επίθεσή τους παραμένει στο επίπεδο της αναπαραγωγής των καπιταλιστικών σχέσεων. Το *όριο*, που σημαίνει ορισμός για την ΤΟ, της εξέγερσης αυτών των υποκειμένων είναι *εγγενές*.

«Αυτές οι ταραχές ήταν ένα ταξικό κίνημα και όχι μια απλή δράση ακτιβιστών (που κι αυτή θα ήταν ταξικό κίνημα), αλλά δεν ήταν ένας αγώνας εντός αυτού που αποτελεί την ίδια τη μήτρα των τάξεων: της παραγωγής. Έτσι οι ταραχές κατόρθωσαν αυτό το θεμελιώδες, να παραγάγουν και να βάλουν στο στόχαστρο το ταξικό ανήκειν ως καταναγκασμό, αλλά δεν μπόρεσαν να το κάνουν και να φτάσουν σε αυτό το σημείο παρά μόνο προσκρούοντας, σαν στο ίδιο τους το όριο, σε αυτό το αόρατο φράγμα της παραγωγής. Και ο τρόπος (στόχοι, εξέλιξη των ταραχών, σύνθεση των εξεγερμένων...) με τον οποίο το κίνημα παρήγαγε αυτή την εξωτερική επιβολή ήταν εγγενώς καθορισμένος από το όριο αυτό».

Εφόσον η *κρίση αναπαραγωγής*, η *«έλλειψη μέλλοντος»* και η *«γενική κατάσταση της εργατικής δύναμης»* (δηλαδή η επισφάλεια), κατασκευάζει/καθορίζει ένα υποκείμενο που το μόνο που μπορεί να κάνει είναι να αμφισβητήσει τον εαυτό του σαν τάξη στο επίπεδο της αναπαραγωγής, τότε πώς μπορεί να προκύψει η επανάσταση και η κομμουνιστικοποίηση; Πώς μπορεί αυτό το υποκείμενο να επιτεθεί στο κέντρο της αντίφασης που είναι η παραγωγική εργασία;

Η απάντηση που δίνει η ΤΟ εστιάζει στο γεγονός ότι *«ο παραγωγικός χαρακτήρας της εργασίας μπορεί να οριστεί στο επίπεδο του συλλογικού εργαζόμενου»*. Παρότι *«ο ίδιος (προσωρινός) εργαζόμενος μπορεί να περνάει, από τη μια εβδομάδα στην άλλη, από μια παραγωγική σε μια μη παραγωγική εργασία»* και παρότι *«οι παραγωγικοί εργαζόμενοι [δεν] είναι επαναστάτες εκ φύσεως και μονίμως»*, εντούτοις *«όταν μπλοκάρουν την παραγωγή αξίας και υπεραξίας [..] δεν 'μπλοκάρουν' απλώς»*. Αυτοί οι εκάστοτε παραγωγικοί εργάτες είναι *«οι άνθρωποι που ζουν στο κέντρο της εσωτερικής σύγκρουσης του κεφαλαίου ως αντίφασης εν κινήσει»*. *«Μέσα στη μοναδική δράση τους, η οποία δεν αποτελεί κάτι το ιδιαίτερο αλλά απλώς την εμπλοκή τους στον αγώνα, η αντίφαση που δομεί το σύνολο της κοινωνίας ως πάλη των τάξεων επιστρέφει στον εαυτό της, στην ίδια της τη συνθήκη· με αυτόν ακριβώς τον τρόπο το ταξικό ανήκειν μπορεί να αποσυντεθεί και από εδώ εκκινεί ο αυτομετασχηματισμός του προλεταριάτου μέσα στον αγώνα του (βέβαια αυτό εξαρτάται από κάθε είδους περιστάσεις και δεν προκύπτει κάθε φορά που οι παραγωγικοί εργαζόμενοι απεργούν)»*.

Πού βρίσκεται όμως αυτό το ταυτόχρονα παραγωγικό και ανατρεπτικό υποκείμενο; Δυστυχώς, η μοναδική απάντηση που μπορούμε να αντλήσουμε από τα όσα γράφει η ΤΟ είναι ότι το υποκείμενο αυτό βρίσκεται στα εργοστάσια! Με τα δικά της λόγια: *«Αν η επανάσταση ξεκινήσει από τα εργοστάσια, δεν θα παραμείνει εκεί, θα ξεκινήσει το δικό της έργο όταν οι εργάτες θα βγαίνουν από το εργοστάσιο για να το καταργήσουν»*. Σύμφωνα με την ΤΟ, η *εγγενής* αδυναμία της εξέγερσης του Δεκέμβρη εντοπίζεται στο ότι τα υποκείμενα της δεν ξεκίνησαν από τα εργοστάσια (ή γενικότερα τους χώρους παραγωγής) ούτε γύρισαν σ' αυτά για να ξαναβγούν αλλά παρέμειναν έξω από αυτά. Μας διαβεβαιώνει ότι η κομμουνιστικοποίηση

(βοηθούντων κάποιων περιστάσεων) είναι εφικτό να ξεκινήσει μόνο μέσα από τους χώρους παραγωγής, την ίδια στιγμή που, με την ίδια απολυτότητα, μας διαβεβαιώνει ότι το υποκείμενο που κατασκευάζει *η κρίση αναπαραγωγής* επιτίθεται μόνο στους θεσμούς αναπαραγωγής γιατί εκεί εντοπίζει το πρόβλημά του που είναι *η έλλειψη μέλλοντος*. Αυτό είναι το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουμε διαβάζοντας την ΤC. Μήπως δε μας έχει πει ότι *«ο 'πιο αδύναμος κρίκος' αυτής της αντίφασης, της εκμετάλλευσης που συνδέει τις τάξεις μεταξύ τους, τοποθετείται στις στιγμές της κοινωνικής αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης, εκεί όπου ακριβώς, μακράν από το να βρίσκει επιβεβαίωση, ο ορισμός του προλεταριάτου ως τάξης της παραγωγικής εργασίας εμφανίζεται πάντα (και ολοένα περισσότερο μέσα στις σύγχρονες μορφές της αναπαραγωγής) ως τυχαίος και περιστασιακός, όχι μόνο για κάθε προλετάριο ειδικά, αλλά δομικά για το σύνολο της τάξης»*; Μήπως αυτός «ο αδύναμος κρίκος» δεν είναι οι *«φοιτητές δίχως μέλλον, νεαροί μετανάστες, επισφαλείς εργαζόμενοι, […] οι οποίοι βιώνουν καθημερινά την αναπαραγωγή των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων ως εξαναγκασμό»*;

Εδώ βρισκόμαστε ενώπιον του απόλυτου «βραχυκυκλώματος» της θεωρίας της ΤC: από τη μια μας λέει ότι η αναδιάρθρωση (με τη «διπλή αποσύνδεση» που προωθεί και τον πλεονάζοντα προλεταριακό πληθυσμό που δημιουργεί) κατασκευάζει η ίδια αντικειμενικά το αόρατο φράγμα –ή μάλλον το γυάλινο πύργο[35]– της παραγωγής· από την άλλη μας λέει ότι αν δεν επιτεθούν οι προλετάριοι στους χώρους παραγωγής υπεραξίας –απ' τους οποίους όμως είναι αποκλεισμένοι– επανάσταση δε γίνεται. Από τη μια μας λέει ότι οι παραγωγικοί εργάτες, που δέχεται ότι συμμετείχαν στην εξέγερση, είναι οι μόνοι που κατέχουν *«αντικειμενικά τη δυνατότητα να μετατρέψουν αυτή την επίθεση σε αντίφαση για το ίδιο το κεφάλαιο, να αναστρέψουν ενάντια στον εαυτό της την αντίφαση που αποτελεί η εκμετάλλευση»*· από την άλλη μας λέει ότι δεν μπορούσαν να το κάνουν κατά τη διάρκεια της εξέγερσης του Δεκέμβρη επειδή είναι επισφαλείς, όπως οι φοιτητές, και έτσι η αμφισβήτηση της ίδιας τους της ύπαρξης παραμένει διαχωρισμένη στο επίπεδο της αναπαραγωγής.

Σ' αυτό το θεωρητικό «βραχυκύκλωμα», η μόνη «λύση» που μας παρουσιάζει δεν είναι τίποτα άλλο από μια σειρά διαβεβαιώσεων τις οποίες χαρακτηρίζει επίσης... αντικειμενικές: *«Εκείνο που μπορούμε να προβλέψουμε ευλόγως είναι ότι αυτός ο τρόπος εκμετάλλευσης της συνολικής εργατικής δύναμης θα φτάσει στα όριά του, ως κρίση αυτού του κύκλου συσσώρευσης και ως επαναστατικό ξεπέρασμα αυτού του κύκλου αγώνων, ξεπέρασμα το οποίο θα έχει παραγάγει ο ίδιος»*.

Ή αλλού: *«Όπως το κεφάλαιο, έτσι και η επανάσταση είναι κι αυτή μια αντικειμενική διαδικασία».* Αυτό δεν αποκλείει πάντως και λίγο γενικόλογο υποκειμενισμό: *«η ταξική πάλη μας έχει αποδείξει συχνά την απεριόριστη επινοητικότητά της»*.

Πάνω απ' όλα όμως, η ΤC βλέπει την παρούσα φάση της σχέσης κεφαλαίου-προλεταριάτου ως έσχατη: *«Η 'παραγωγή του ταξικού ανήκειν ως εξωτερικού καταναγκασμού' [είναι η] έσχατη δόμηση της αντίφασης μεταξύ προλεταριάτου και κεφαλαίου, όπου η ταξική δράση του προλεταριάτου διαρρηγνύει την αμοιβαία συνεπαγωγή των τάξεων και κάνει την καπιταλιστική σχέση να φαίνεται απλή κυριαρχία, εξωτερική επιβολή»*. (Όλες οι υπογραμμίσεις δικές μας)

Η θεωρία που μας παρουσιάζει η ΤC μας προκαλεί μια μεγάλη σειρά ερωτημάτων: πώς είναι δυνατόν οι παραγωγικοί εργάτες (ντόπιοι ή μετανάστες), *οι οποίοι βιώνουν καθημερινά την αναπαραγωγή των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων ως εξαναγκασμό λόγω της* ***δραστηριότητάς*** *τους,* να τη βιώνουν με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που τη βιώνουν και οι φοιτητές: ως ***κατάσταση***, *ως διαχωρισμένη και τυχαία (συμπτωματική και μη αναγκαία) σε σχέση με την ίδια την παραγωγή;* Γιατί στην εξέγερση δε συμμετείχε το σύνολο (ή έστω η πλειοψηφία) των επισφαλών εφόσον η ίδια η κρίση αναπαραγωγής τούς αναγκάζει να εξεγερθούν και να αμφισβητήσουν τον εαυτό τους ως τάξη;[36] Γιατί *αν η επανάσταση* ξεκινήσει από τα εργοστάσια *δε θα παραμείνει εκεί* ενώ *αν η επανάσταση* ξεκινήσει από το χώρο αναπαραγωγής *θα παραμείνει εκεί;* (Το Δεκέμβρη πάντως δεν τέθηκε, ούτως ή άλλως, ζήτημα επανάστασης). Γιατί οι «ταραχές» δεν προέκυψαν από εργατικές δολοφονίες, σαν αυτές στο Πέραμα (λίγους μήνες πριν τη δολοφονία του Γρηγορόπουλου); Γιατί η απόπειρα δολοφονίας της Κούνεβα δεν πυροδότησε παρόμοιες «ταραχές» αλλά έδωσε πεδίο για την επανεμφάνιση διεκδικητικών αιτημάτων; Και τέλος, γιατί να ασχολούμαστε με τη θεωρία, την πρακτική και την ιστορία της ταξικής πάλης αν η επανάσταση είναι μια αντικειμενική διαδικασία;

Αν θελήσουμε να απαντήσουμε σ' όλα αυτά τα ερωτήματα ή έστω να τους αποδώσουμε βαρύτητα, θα

35 Ο πρωτότυπος τίτλος του κειμένου της ΤC, *Le Plancher de verre*, σημαίνει κατά λέξη «γυάλινο δάπεδο».

36 Εδώ η ιδεολογική ενστάλαξη δεν μπορεί να είναι η απάντηση μιας και είναι διαδικασία στην οποία όλοι μας εισερχόμαστε.

πρέπει να εγκαταλείψουμε το θεωρητικό πλαίσιο της ΤC. Θα πρέπει να εγκαταλείψουμε το σχήμα αυτό που τις ιστορικά καθορισμένες αφαιρέσεις κεφάλαιο, προλεταριάτο, αξία κλπ τις μετατρέπει σε έναν κόσμο αντικειμένων που εξελίσσεται βάσει ιστορικών νομοτελειών. Θα πρέπει πίσω από τις αφαιρέσεις να δούμε τα συγκεκριμένα υποκείμενα και τις συγκεκριμένες πρακτικές τους. Αντίθετα με την ΤC, δεν πιστεύουμε ότι οι κρίσεις ή η ιστορική εξέλιξη της σχέσης κεφάλαιο αποτελούν μια αντικειμενική διαδικασία. Οι κοινωνικές σχέσεις παραγωγής είναι πάντα η διαλεκτική σχέση ανάμεσα στο αντικειμενικό και το υποκειμενικό, είναι ανθρώπινη κοινωνική πρακτική. *Η κοινωνική ζωή στο σύνολό της είναι ουσιαστικά πρακτική.*

Το «βραχυκύκλωμα» του θεωρητικού σχήματος της ΤC και η αντικειμενική (συν λίγο βολονταρισμό) διέξοδος προς την κομμουνιστικοποίηση που μας παρουσιάζει, πηγάζουν κατά τη γνώμη μας από μια σειρά αντιλήψεων που τη διακατέχουν με πρώτη την κεντρικότητα που αποδίδει στην καθεαυτό παραγωγή. Η εμμονή με την άμεση διαδικασία παραγωγής υπεραξίας σημαίνει ότι όχι μόνο η καπιταλιστική ολότητα διαιρείται σε προνομιακές και μη σφαίρες αλλά και ότι ο ίδιος ο στόχος, αυτός της καταστροφής της καπιταλιστικής σχέσης και της κομμουνιστικοποίησης καθορίζεται από αυτήν τη διαίρεση.

Γι' αυτό και η μόνιμη επωδός περί του ορίου της παραγωγής, η αναφορά στην *«ίδια τη μήτρα των τάξεων: την παραγωγή»*, οι μακροσκελείς αναφορές στην παραγωγική εργασία, στη ρίζα της αναπαραγωγής των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων, δηλ. στην παραγωγή υπεραξίας, στην προτεραιότητα του αγώνα των παραγωγικών εργατών. Ωστόσο, οι ταξικοί αγώνες από τα μέσα της δεκαετίας του '60 σε όλες τις σφαίρες της κοινωνικής ζωής έχουν αλλάξει την οπτική γωνία από την οποία βλέπουμε τις ζωντανές αντιφάσεις του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής. Οι σχέσεις παραγωγής δεν είναι απλά οι σχέσεις της άμεσης εργασιακής διαδικασίας, αλλά είναι ανταγωνιστικές σχέσεις, ταξικές σχέσεις εξουσίας που συγκροτούνται από τη συνολική διαδικασία αξιοποίησης και αναπαραγωγής του κοινωνικού κεφαλαίου, σχέσεις μιας συνολικής διαδικασίας παραγωγής, επικοινωνίας και ανταλλαγής.

Μ' αυτήν την έννοια, λοιπόν, αν η καπιταλιστική παραγωγή δεν είναι μόνο παραγωγή υπεραξίας αλλά και παραγωγή κοινωνικών σχέσεων, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η εξέγερση δεν επιτέθηκε στην παραγωγή παρά μόνο στην *«αναπαραγωγή του τρόπου παραγωγής»,*[37] Η ΤC επικεντρώνεται μόνο στην άμεση διαδικασία παραγωγής και παρότι, τυπικά, αναγνωρίζει την ολότητα της καπιταλιστικής σχέσης, ουσιαστικά θεωρεί σημαντικότερη τη μία στιγμή της εις βάρος των άλλων. Ωστόσο, τουλάχιστον, έτσι εξηγείται για ποιο λόγο η ΤC επιλέγει να χρησιμοποιεί τον όρο ταραχές και όχι εξέγερση...

Είχαμε την εντύπωση ότι η εμμονή με την προτεραιότητα των αγώνων των εργοστασιακών εργατών και τις παραγωγικίστικες πολιτικές οπτικές που τη συνόδευαν είχε τελειώσει με την κινηματική κριτική της εργατικής ταυτότητας και την αναδιάρθρωση ήδη από τη δεκαετία του '70. Στην περίπτωση της ΤC βλέπουμε να επανέρχεται με τη μορφή ενός παράδοξου εργατισμού, που αφού προσδιορίσει τον αρχικό χώρο της επανάστασης, στη συνέχεια δε θέλει να ακολουθήσει τη συνήθη διαδρομή διεκδικήσεων/μεσολαβήσεων και τη ...συντομεύει με την άμεση έξοδο απ' αυτόν και την κατάργησή του, εξαφανίζοντας κάθε διαδικασία υπέρβασης. Η εμμονή με την άμεσα παραγωγική εργασία φανερώνει μια αδυναμία κατανόησης του φετιχιστικού τρόπου με τον οποίο η σχέση κεφάλαιο εμφανίζεται στις διαφορετικές της μορφές στο σύνολο της κοινωνικής ζωής. Καθώς εξελίσσεται η σχέση ανάμεσα στις τάξεις, η καπιταλιστική σχέση, έτσι εξελίσσονται και οι μορφές εκδίπλωσης αυτής της σχέσης. Οι μορφές του κεφαλαίου συνεχώς επανακαθορίζονται και επαναθεμελιώνονται, καθώς το κεφάλαιο είναι ταξική πάλη. Η προλεταριακή εμπειρία της ταξικής κυριαρχίας, αν και διαχωρισμένη, είναι συνολική και από αυτήν την άποψη οι εξεγερμένοι προλετάριοι δε δυσκολεύονται να δουν πώς η εκπαίδευση, η οικογένεια ή η φυλακή παράγουν και αναπαράγουν τις ταξικές σχέσεις εξουσίας.

Αν το κεφάλαιο είναι η κοινωνική σχέση που μέσω της επιβολής της εργασίας συσσωρεύει αενάως αξία, δηλ. νεκρή εργασία, οι ιδεολογικοί όροι μέσα στους οποίους συναρθρώνεται η σχέση αυτή είναι εξίσου σημαντικοί, γιατί κατέχουν μια υλική δύναμη. Όσο είναι λάθος μια αντιεξουσιαστική κριτική των ιδεολογικών μορφών αυτονομημένη από τη συνολική κριτική της σχέσης κεφάλαιο (και σωστά μεν η ΤC την επισημαίνει, αλλά λανθασμένα την αποδίδει στο σύνολο των εξεγερμένων)[38],άλλο τόσο λάθος είναι να θεωρείται ότι η προλεταριακή συνθήκη χαρακτηρίζεται κατά βάση από τον εξαναγκασμό της εκμετάλλευσης στην άμεση παραγωγή και άρα να υποβιβάζεται η έμπρακτη κριτική όσων συναρθρώνονται στη νομιμοποίηση των καπιταλιστικών σχέσεων (συναίνεση, αφομοίωση, εσωτερίκευση κανόνων) και στην πειθάρχηση της εργατικής δύναμης (ιεραρχία, αστυνομία, στρατός).

---

37 Τα εκατοντάδες κατεστραμμένα εμπορικά καταστήματα και τράπεζες δεν ήταν επίθεση και στην παραγωγή; Τα μπλοκαρίσματα των μεταφορών δεν ήταν επίθεση στην παραγωγή; Πώς, λοιπόν, «τίποτα δεν μπλόκαρε τις θεμελιώδεις δραστηριότητες των ελληνικών επιχειρήσεων»; Είναι επίσης ψευδές να λέγεται ότι η λειτουργία του κράτους δεν μπλοκαρίστηκε καθόλου, ειδικά μάλιστα αν μιλάμε για την αστυνομική του λειτουργία... Αν δεν επηρεάστηκε πραγματικά ούτε η παραγωγή ούτε η κυκλοφορία του κεφαλαίου, ούτε καν το κράτος έστω και προσωρινά, τότε προς τι όλη αυτή η κινητοποίηση της αστυνομίας, του «έσχατου μέσου της αυτοπροϋπόθεσης του κεφαλαίου»;

38 Η εξέγερση δεν επιτέθηκε σε νόρμες συμπεριφοράς (στο ρατσιστή ή στο βολεμένο) για να διαταράξει την υπάρχουσα ιδεολογική συνοχή. Επειδή η εξέγερση επιτέθηκε άμεσα στις μορφές του κεφαλαίου, διατάραξε την ιδεολογική συνοχή που εξυπηρετεί την αναπαραγωγή του συστήματος.

«Αλλά ούτε το σχολείο, ούτε η οικογένεια, ούτε η κατανάλωση, ούτε η πολιτική, ούτε η φυλακή παράγουν τις τάξεις», μας τονίζει. Η τάξη όμως δε δημιουργείται από τη στιγμή και μόνο που θα έρθει αντιμέτωπη με το κεφάλαιο στο χώρο εργασίας· όλα τα παραπάνω παράγουν τάξεις με την έννοια ότι γεννούν, ανατρέφουν, διαμορφώνουν, εκπαιδεύουν, πειθαρχούν το εμπόρευμα εργατική δύναμη και ακόμα περισσότερο ορίζουν τις προϋποθέσεις της ύπαρξης και διατήρησής του, ώστε όχι μόνο να (ανα)παράγεται αλλά και να είναι διαθέσιμο για το κεφάλαιο, μια διαδικασία ωστόσο συγκρουσιακή, ανταγωνιστική και ουδέποτε δεδομένη.

Πίσω από τα άνισα δίπολα παραγωγικής/μη παραγωγικής εργασίας, παραγωγής/ αναπαραγωγής, τα οποία η ΤΟ κατασκευάζει και απ' τα οποία στη συνέχεια αντλεί τα πολιτικά της συμπεράσματα, βρίσκεται μια ερώτηση που η ίδια θέτει:

«Πώς μπορεί το προλεταριάτο, δρώντας αυστηρά ως τάξη αυτού του τρόπου παραγωγής, στην αντίφασή του με το κεφάλαιο εντός του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής να καταργήσει τις τάξεις και κατά συνέπεια τον εαυτό του, δηλ. να παράγει τον κομμουνισμό;»

Χωρίς περιστροφές, απαντάμε πως **δεν** μπορεί. Αν όντως το προλεταριάτο δρα *«αυστηρά ως τάξη αυτού του τρόπου παραγωγής»* και μόνο (δική μας η έμφαση), αν δεν αποαντικειμενικοποιείται ήδη μέσα στον καθημερινό του αγώνα ενάντια στο κεφάλαιο (κι αυτός ο αγώνας δεν περιλαμβάνει μόνο απεργίες και εξεγέρσεις), τότε κανένα Aufhebung δεν είναι δυνατό, εκτός από την αντικειμενίστικη, αυτοματική «υπέρβαση» που μας δίνει η ΤΟ, η οποία περνάει μέσα από την χωρίς υποκείμενα αντιφατική σχέση της εκμετάλλευσης, δηλ. μέσα από την αντιφατική κίνηση του κεφαλαίου ως αντικειμενικής σχέσης. Έχοντας κατασκευάσει μόνη της ένα γρίφο, δίνει επίσης μόνη της τη λύση στον αυτοσχέδιο αυτό γόρδιο δεσμό. Η μόνη προοπτική για την κομμουνιστικοποίηση, μας λέει, είναι η αυτοκατάργηση του προλεταριάτου τώρα χάρη στην καταστροφική κίνηση που το ίδιο το κεφάλαιο φέρνει: οι διεκδικήσεις (και δη οι μισθολογικές) είναι πλέον «αθέμιτες», *«αργά ή γρήγορα ολόκληρο το προλεταριάτο προορίζεται να έχει μεταχείριση **ειλώτων** μέσα στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής»*.

Αν με την ικανοποίηση των διεκδικήσεων παραπεμπόμαστε σε μια επιστροφή της σοσιαλδημοκρατίας, θα συμφωνούσαμε ότι μια τέτοια προοπτική δε φαίνεται στον ορίζοντα. Όταν όμως παίρνει μια τέτοια ρήση το χαρακτήρα αξιωματικής γενίκευσης, εγείρονται εύλογες αντιρρήσεις. Σε αρκετούς σημερινούς αγώνες (μισθολογικοί αγώνες Κινέζων εργατών, αγώνας του κινήματος αλληλεγγύης στην Κούνεβα στην Ελλάδα για καλύτερες συνθήκες εργασίας των καθαριστριών, αναγνώριση της κατάληψης της Zanon από το αργεντίνικο κράτος) υπάρχει μια, εννοείται μερική, ικανοποίηση των αιτημάτων, σε συνθήκες δυσμενούς συσχετισμού δύναμης για την τάξη.

Είναι λάθος επίσης να ισχυρίζεται κανείς ότι «ολόκληρο το προλεταριάτο» οδηγείται στη δουλεία! Αυτό που στην πραγματικότητα συμβαίνει είναι ότι οι πάντα υπαρκτές διαιρέσεις και οι ιεραρχίες εντός της εργατικής τάξης εντείνονται και αξιοποιούνται από το κράτος για να στρέψει το ένα κομμάτι της ενάντια στο άλλο. Άλλωστε, όπως δείξαμε παραπάνω, η υποτίμηση της εργατικής δύναμης δεν είναι καθολική και υπάρχουν ευρέα στρώματα εργαζομένων που είναι συνδεδεμένα με το ρόλο τους στην παραγωγή και εμφορούνται από μια, ιδιαίτερη το καθένα, ηθική της εργασίας. Επίσης, ούτε *«για τον οποιονδήποτε εργαζόμενο είναι προφανές ότι η κρατική καταστολή είναι αξεδιάλυτα συνυφασμένη με την οικονομική εκμετάλλευση, τη φτώχια, τις απολύσεις»* ούτε *«η καταστολή γίνεται το τελευταίο "επιχείρημα" της καπιταλιστικής τάξης και των κρατών»*. Αντιθέτως, είδαμε ότι μετά το Δεκέμβρη το χαρτί που έπαιξε το κράτος ήταν η «ασφάλεια του πολίτη», με τις επιχειρήσεις σκούπα ενάντια στους πιο υποτιμημένους μετανάστες προλετάριους. Άρα η καταστολή δεν κατευθύνεται συμμετρικά και ταυτόχρονα προς όλους, αλλά στοχεύει κυρίως συγκεκριμένα πλεονάζοντα ή απείθαρχα κομμάτια που δαιμονοποιούνται σε ένα παιχνίδι διαχωρισμών. (Η ίδια η ασφάλεια άλλωστε μπορεί να προκύψει ως *αίτημα*, όπως έγινε στον Αγ. Παντελεήμονα. Εκεί μάλιστα είδαμε την τραγική διάσταση των διαχωρισμών, όταν παλιότεροι μετανάστες από τα Βαλκάνια και τις χώρες της Αν. Ευρώπης υποστήριξαν τα πογκρόμ...)

Από πού λοιπόν συνάγεται η βεβαιότητα ότι *«ο καπιταλισμός έχει ξεμείνει από μέλλον»*; Σε συνθήκες κρίσης, ένα νέο, εξίσου εύθραυστο με όλα τα προηγούμενα αλλά υπαρκτό, «κοινωνικό συμβόλαιο» δουλεμένο με φόβο, διαιρέσεις και ανισότητες δε λειτουργεί ήδη μέσα στη στρατηγική της αντεπανάστασης, επανανομιμοποιώντας το κράτος ασφάλειας που προσωρινά η εξέγερση μπλόκαρε; (Παρόμοια ήταν και η χρήση του Bush Deal στις ΗΠΑ μετά την 11η Σεπτέμβρη. Αποτυχημένο σήμερα, παρόλα αυτά λειτούργησε για μερικά χρόνια).

Είδαμε ότι η κρίση για την ΤΟ δεν είναι κρίση των ταξικών σχέσεων που γεννά, σε συγκεκριμένες συνθήκες, μια εξέγερση, αλλά κρίση του ενός πόλου, του κεφαλαίου, που μέσω της «διπλής αποσύνδεσης» προκαλεί μια κρίση υποκατανάλωσης, η οποία *μετατρέπεται κατ' ανάγκην* σε ταξική πάλη και οδηγεί αντικειμενικά σε αποαντικειμενικοποίηση: *«Μπορούμε να βασιστούμε στην πορεία της κρίσης για να πάψει η γενικότητα να παραμένει ιδιαιτερότητα»*.

Ωστόσο, πολύ άνετα θα μπορούσε κανείς να βασιστεί στην κρίση για να βγάλει το συμπέρασμα ότι η βαρβαρότητα πλησιάζει και ότι η γενικευμένη κοινωνική αποσύνθεση είναι ήδη σε πλήρη εξέλιξη. Γιατί, όχι,

«η επανάσταση, όπως το κεφάλαιο», ΔΕΝ *«είναι κι αυτή μια αντικειμενική διαδικασία»*. Η ανασύνθεση της ανθρώπινης κοινότητας είναι μια συνειδητή, επίπονη διαδικασία που δημιουργεί νέες κοινωνικές σχέσεις και άρα νέα υποκείμενα. Όταν χρειάζεται να φτιάξεις έναν ολόκληρο καινούργιο κόσμο, τα υλικά του δεν μπορεί να είναι μόνο η άρνηση της εκμετάλλευσης που «αντικειμενικά» θα έρθει, αλλά και νέες θετικότητες. Η επανάσταση, η κομμουνιστικοποίηση, είναι η «πραγματική κίνηση» αλλά δεν μπορεί να είναι μια αντικειμενική κίνηση. Δεν είναι μια «δύναμη» που λειτουργεί πίσω από τις πλάτες των προλετάριων και από πάνω τους, όπως το κεφάλαιο που δεν είναι παρά η αλλοτριωμένη δραστηριότητά τους και βρίσκεται έξω από τον έλεγχό τους. Η ανθρώπινη κοινότητα δημιουργείται όταν οι προλετάριοι αρνούνται την ακύρωση της ανθρώπινης (κοινωνικής) ιδιότητάς τους από το κεφάλαιο, και αυτό είναι ένα σχέδιο σε διαδικασία, που μπορεί και να μην ολοκληρωθεί ποτέ.

«Εμείς προτιμούμε να υποστηρίζουμε ότι η συνειδητή δράση των προλετάριων είναι η μόνη που μπορεί να θέσει τέρμα στη ζωή του κεφαλαίου. Ειδάλλως, καμία κρίση, όσο βαθειά κι αν είναι, δεν θα είναι αρκετή για να οδηγήσει σε ένα τέτοιο αποτέλεσμα. Και οποιαδήποτε βαθειά κρίση (κρίση του συστήματος κι όχι κρίση εντός του συστήματος) μπορεί να είναι η τελευταία αν οι προλετάριοι την εκμεταλλευτούν σωστά. Αλλά δε θα υπάρξει ποτέ μια μέρα εξόφλησης λογαριασμών, μια τελική αδιαμεσολάβητη αναμέτρηση, όπου επιτέλους οι προλετάριοι θα αντικρύσουν κατάματα το κεφάλαιο και συνεπώς θα του επιτεθούν».[39]

Αν λοιπόν επικεντρωθούμε στη συνειδητή δράση των προλετάριων θα δούμε ότι μπορεί μέσα στις αιτίες της εξέγερσης του Δεκέμβρη να ήταν και η τάση επισφαλειοποίησης τόσο της εργασίας όσο και της αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης, η βία και ο αποκλεισμός, ωστόσο, οι συνθήκες αυτές δεν εμφανίστηκαν τότε και δεν μπορούν από μόνες τους να εξηγήσουν το γιατί ένα κομμάτι του προλεταριάτου στην Ελλάδα μετατράπηκε σε εξεγερμένους ανθρώπους. Αν θέλουμε να ερευνήσουμε τις πραγματικές αιτίες μιας εξέγερσης θα πρέπει να τις αναζητήσουμε και στην υποκειμενικότητα των εξεγερμένων. Θα πρέπει να αναδείξουμε τις κουλτούρες αντίστασης -δημιουργήματα παλαιότερων αγώνων- των οποίων τα αντανακλαστικά λειτούργησαν με επιτυχία. Για παράδειγμα, τη νύχτα της 6ης Δεκέμβρη οι άνθρωποι που άμεσα αντέδρασαν στη δολοφονία ήταν κυρίως πολιτικοποιημένοι προλετάριοι (αναρχικοί, αντιεξουσιαστές, ακροαριστεροί). Φυσικά, δε λέμε ότι αυτοί έκαναν την εξέγερση αλλά ότι η κουλτούρα αντίστασης που τα υποκείμενα αυτά φέρουν έπαιξε καταλυτικό ρόλο. Στη συνέχεια, η ένταξη και άλλων υποκειμένων στο κίνημα, όπως οι μαθητές, οι χούλιγκαν ή οι μετανάστες διεύρυνε και επέκτεινε τις αρχικές δραστηριότητες και γρήγορα μετέτρεψε τις αρχικές ταραχές σε εξέγερση. Στα υποκείμενα αυτά και πάλι συναντάμε την ύπαρξη κοινοτήτων, παρεών ή συμμοριών, δηλαδή μορφών οργάνωσης που υπήρξαν καθοριστικές τόσο γιατί δεν επιτρέπουν την αντιπροσώπευση (ένας ακόμα λόγος για την απουσία αιτημάτων) όσο και γιατί παρείχαν στην εξέγερση έναν απρόβλεπτο χαρακτήρα. Προϋπήρχε λοιπόν ένα σύνολο άμεσων και διαπροσωπικών σχέσεων, σχέσεων κοινότητας που συνιστούσαν μια πολύμορφη κουλτούρα αντίστασης (από τον πολιτικό ακτιβισμό του αντιεξουσιαστικού χώρου, με τις καταλήψεις, τα στέκια του και το διαρκή πόλεμο με τους μπάτσους γύρω από τα Εξάρχεια, μέχρι την αντιφασιστική και αντιμπατσική ιδεολογία και πρακτική των οπαδών, την «παράδοση» των καταλήψεων στα σχολεία και τις σχολές και την ύπαρξη στοιχείων κοινοτικής ζωής στις σχέσεις αρκετών ανθρώπων). Ωστόσο, αυτές οι κοινότητες, συμμορίες ή παρέες δεν έμειναν ως είχαν. Διευρύνθηκαν ή μετασχηματίστηκαν στο δρόμο, στις καταλήψεις και στις συνελεύσεις. Η συνάντηση αυτών των προλεταριακών κοινοτήτων παρήγαγε, μαζί με την επίθεση στο κεφάλαιο και το κράτος, την αναζήτηση των κοινών καθοριστικών στοιχείων τους. Η δραστηριότητα που δημιουργήθηκε από την ανάμιξη των διαφορετικών προλεταριακών κοινοτήτων εκφράστηκε και αντικειμενοποιήθηκε στα κείμενα και στις πρακτικές των εξεγερμένων. Εντός αυτής της δραστηριότητας επιδιώχθηκε η ανίχνευση της διαφοράς και της κοινότητας των συνθηκών μέσα από τις οποίες κάθε υποκειμενικότητα παράγει μια διαφορετική κατάσταση και μια διαφορετική κουλτούρα. Για παράδειγμα, η επισφαλής κατάσταση ενός φοιτητή και ενός μετανάστη δεν ταυτίζεται, παρότι η πηγή της είναι η ίδια. Μέσα στην εξέγερση, έστω και προσωρινά, αυτή η κοινή πηγή, η κυριαρχία των μορφών του κεφαλαίου, έγινε ορατή και στοχοθετήθηκε. Όχι μόνο η εκμετάλλευση αλλά και η δημόσια προλεταριακή σφαίρα αγώνα που πρακτικά παράχθηκε κατά τη διάρκεια της εξέγερσης (στις συγκρούσεις, στις λεηλασίες, στις καταλήψεις και στις συνελεύσεις) ήταν για μας ο τροφοδότης της άρνησης της ύπαρξής μας ως προλετάριων.

Όπως και τις αιτίες, έτσι και τα όρια αυτής της εξέγερσης πάλι θα πρέπει να τα αναζητήσουμε στην ίδια διαλεκτική υποκειμενικού-αντικειμενικού. Το ότι η πλειοψηφία της εργατικής τάξης παρέμεινε απλά συμπαθούσα αν όχι αδιάφορη, δείχνει αυτό που συνιστά την «αντικειμενικότητα της οικονομίας»: το να μην αυτο-καταργείται το προλεταριάτο μέσω της κοινωνικής του πρακτικής. Το ότι η αντεπίθεση του

39 Ντωβέ-Νεζίκ, *Προλεταριάτο και εργασία –Μια ιστορία αγάπης*; στα *Παιδιά της Γαλαρίας* νο.11, 2005.

κεφαλαίου και των πολιτικών του μορφών ήταν άμεση, δείχνει αυτό που συνιστά την «υποκειμενικότητα της οικονομίας»: το *κόμμα της τάξης* ανησύχησε και γι' αυτό έθεσε σε κίνηση τη μηχανή καταστολής.

Η μη επέκταση της εξέγερσης στους εργασιακούς χώρους (για να ακριβολογούμε, στους χώρους *μισθωτής εργασίας*) είναι κάτι που απαιτεί εξήγηση και φυσικά απασχόλησε όλους όσοι συμμετείχαμε σ' αυτήν. Ωστόσο, εδώ οφείλουμε να είμαστε, όσο μπορούμε, ακριβείς και συγκεκριμένοι.

«Μια ψύχραιμη ματιά στην ταξική σύνθεση της εξέγερσης και το περιεχόμενό της μας οδηγεί σήμερα στο συμπέρασμα ότι η επέκταση της εξέγερσης στους χώρους μισθωτής εργασίας όχι μόνο δεν ήταν εφικτή αλλά ενδεχομένως ούτε και επιθυμητή για πολύ κόσμο που συμμετείχε στις συγκρούσεις και τα συλλογικά εγχειρήματα του Δεκέμβρη. Από την εμπειρία μας μπορούμε να πούμε ότι οι περισσότεροι εργαζόμενοι που συμμετείχαν στην εξέγερση ήταν νεαροί σε ηλικία και προέρχονταν από κλάδους όπου κυριαρχούν οι επισφαλείς και «ελαστικές» εργασιακές σχέσεις, με κύρια εξαίρεση κάμποσους σταθερούς εργαζόμενους που προέρχονταν κυρίως από τους κλάδους των λεγόμενων δημόσιων υπηρεσιών, όπως η εκπαίδευση και η υγεία. Για τους τελευταίους, η επέκταση της εξέγερσης στους χώρους εργασίας τους θα σήμαινε να ξεσπάσουν καταλήψεις και άγριες απεργίες έξω από τα συνδικάτα και ενάντια σ' αυτά, αφού οι περισσότερες απεργίες καλούνται από τα συνδικάτα και στη συντριπτική τους πλειοψηφία παραμένουν υπό τον έλεγχό τους, παρά το γεγονός ότι το κύρος τους έχει δεχτεί μεγάλα πλήγματα εδώ και πολλά χρόνια. Όπως είναι γνωστό, τα τελευταία 20 χρόνια έχουν πραγματοποιηθεί πολλές απεργίες στο δημόσιο τομέα (εκπαίδευση, ΔΕΚΟ, υπουργείο πολιτισμού κλπ). Όμως, όπως έχουν δείξει οι αγώνες της προηγούμενης περιόδου, υπάρχει αδυναμία δημιουργίας αυτόνομων μορφών οργάνωσης του αγώνα και έκφρασης λόγου και περιεχομένων που να ξεπερνούν το πλαίσιο της συνήθους συνδικαλιστικής αιτηματολογίας. Με τους περισσότερους συναδέλφους τους να βρίσκονται ***εκτός*** *εξέγερσης, οι εργαζόμενοι με σταθερή απασχόληση που συμμετείχαν σ' αυτή δεν ένιωθαν ότι υπήρχε ένα κοινό έδαφος επικοινωνίας που θα μπορούσε να οδηγήσει σε σημαντικές κινητοποιήσεις σ' αυτούς τους χώρους εργασίας. Όσον αφορά τις καταλήψεις εργασιακών χώρων, αυτές γίνονται κυρίως σε περιπτώσεις κλεισίματος ή μετεγκατάστασης εργοστασίων, π.χ. στον κλάδο της υφαντουργίας, σε «αμυντικούς» δηλαδή αγώνες. Τόσο οι απεργίες όσο και οι καταλήψεις εργοστασίων που έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία χρόνια έχουν σε γενικές γραμμές ηττηθεί από την άποψη της απόσπασης συγκεκριμένων παραχωρήσεων από την πλευρά των αφεντικών και του κράτους. Από την άλλη μεριά, πρέπει να λάβει κανείς υπόψη του το γεγονός ότι ο ελληνικός καπιταλισμός χαρακτηρίζεται από μικρή συγκέντρωση κεφαλαίου με την ύπαρξη πολλών μικρών επιχειρήσεων στις οποίες εργάζονται ακόμα και λιγότερα από 10 άτομα όπου, εν πολλοίς, ακόμα και η θεσμική συνδικαλιστική δράση είναι ανύπαρκτη. Για αυτούς τους λόγους οι χώροι μισθωτής εργασίας δεν ήταν αλλά ούτε και αντιμετωπίστηκαν ως πεδία προλεταριακής ισχύος και δυνατοτήτων κινητοποίησης από τους εργαζόμενους που συμμετείχαν στην εξέγερση. Πόσο μάλλον που οι περισσότεροι νέοι επισφαλείς εργαζόμενοι δεν αισθάνονται καμία ταύτιση με τη δουλειά τους. Ενδεχομένως, ήταν ακριβώς η αδυναμία ή ακόμα και η απροθυμία κινητοποίησης μέσα στους χώρους εργασίας που ώθησε πολλούς νέους προλετάριους στους δρόμους. Επιπλέον, η εξέγερση του Δεκέμβρη, όπως και οι περισσότερες σύγχρονες εξεγέρσεις των πόλεων, ήταν μια βίαιη έκρηξη απονομιμοποίησης των καπιταλιστικών θεσμών ελέγχου και, παραπέρα, μια σύντομη εμπειρία κοινοτικής ζωής, κοινότητας αγώνα ενάντια στους διαχωρισμούς, έξω από τους χώρους εργασίας, με την αξιοσημείωτη εξαίρεση των πανεπιστημίων και του δήμου του Αγίου Δημητρίου. Για τους εξεγερμένους προλετάριους, η επέκταση της εξέγερσης δε θα μπορούσε να είναι τίποτα λιγότερο από το ξέσπασμα άγριων απεργιών και καταλήψεων. Δεδομένων των πρακτικών δυνατοτήτων και των υποκειμενικών διαθέσεων της στιγμής, μια τέτοια επέκταση ήταν αδύνατη και, ενδεχομένως, ακόμη και ανεπιθύμητη για τα ίδια τα υποκείμενα της εξέγερσης. Εκείνο που φαινόταν εφικτό ήταν η επέκταση της αμφισβήτησης σε έναν ακόμα καπιταλιστικό θεσμό ελέγχου και αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης: το συνδικαλισμό· και ταυτόχρονα η δημιουργία προϋποθέσεων για την επέκταση της εξέγερσης στους εργασιακούς χώρους».*[40]

Η μη επέκταση της εξέγερσης στους χώρους μισθωτής εργασίας λοιπόν δεν ήταν κάποιο ιστορικά αναπόφευκτο όριο του κινήματος. Είχε να κάνει με τους συγκεκριμένους, αντικειμενικούς και υποκειμενικούς, όρους με τους οποίους διεξαγόταν η ταξική σύγκρουση στους χώρους εργασίας στην Ελλάδα τη δεδομένη στιγμή· είχε να κάνει δηλ. με τους πρακτικούς όρους αυτής της σύγκρουσης, με το σύνολο των κοινωνικών σχέσεων εντός των οποίων δραστηριοποιούνται οι προλετάριοι. Για να γίνουν οι χώροι μισθωτής εργασίας πεδία προλεταριακής ισχύος και δυνατοτήτων κινητοποίησης έπρεπε τότε – και αυτό επιχειρήθηκε στην πραγματικότητα– να δημιουργηθεί μια δημόσια προλεταριακή σφαίρα αγώνα, εντός της οποίας, μέσα από την αλληλεπίδραση των επιμέρους πρωτοβουλιών, **συνειδητά** και **στρατηγικά**, θα οργανωνόταν ένα τέτοιο εγχείρημα. Όσο κι αν θέλει να εντοπίσει κανείς τα όρια αυτής της απόπειρας

40 Από το κείμενο *Πόλεμος Ταξικός όχι Συνδικαλισμός*, που περιλαμβάνεται στο παρόν τεύχος.

στο εσωτερικό του κινήματος –και πράγματι, στην περίπτωση της ΓΣΕΕ, υπήρχε μια εργατίστικη τάση που αντιμετώπιζε την κατάληψη ως ένα εργαλείο για την προπαγάνδιση του συνδικαλισμού βάσης και δυσφορούσε με τη μη καθαρά εργατική σύνθεσή της[41] ή, στην περίπτωση των συνελεύσεων γειτονιάς, μια «λαϊκή» αντίληψη και πρακτική που δεν επέτρεψε σε όλους τους καταληψίες δημοτικών χώρων ν' αντιληφθούν έγκαιρα ότι η κατάληψη δε θα μπορούσε να αφορά όλο το «λαό»- το πραγματικό όριο της επέκτασης στους εργασιακούς χώρους έχει σχέση με την περιορισμένη σύνθεση των εξεγερμένων, με το γεγονός ότι η πλειοψηφία της εργατικής τάξης δε συμμετείχε στην εξέγερση. Η ανάγκη επικοινωνίας των εξεγερμένων με τους «απ' έξω» για την επέκταση της εξέγερσης, που σε κάποιες περιπτώσεις θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως προπαγάνδα, ενώ σωστά δεν απαξιώνεται από την ΤΟ ως μιλιταντισμός, εν τούτοις «χρεώνεται» αντικειμενικά ως αποτυχία των ίδιων των εξεγερμένων, ως αναπόφευκτη αυτονόμηση της αναπαραγωγής απ' την παραγωγή. Αν η ΤΟ έμπαινε στον κόπο να αναλογιστεί έστω το γιατί η πλειοψηφία παρέμεινε εκτός εξέγερσης, τότε θα ερχόταν αντιμέτωπη με την αδράνεια, τον κατακερματισμό, τις κάθε είδους διαμεσολαβήσεις, καθώς φυσικά και τους εχθρούς της εξέγερσης (με τη μορφή των κομμάτων, των ΜΜΕ, των στρατηγικών διαίρεσης, του συντηρητισμού της οικογένειας, της έλλειψης μιας κουλτούρας αντίστασης σε πολλούς προλετάριους και εννοείται της ίδιας της καταστολής), στοιχεία που παραγνωρίζει αλλά που αξιοποιήθηκαν δεόντως απ' το κράτος ως αντιεξέγερση ήδη από την αρχή αλλά και στη συνέχεια. Αυτό όμως θα σήμαινε ότι θα έπρεπε να τροποποιήσει ριζικά τη θεωρία της και ν' αναγνωρίσει το ρόλο του υποκειμενικού και του πολιτικού παράγοντα στην ιστορία.

Η κομμουνιστικοποίηση

Ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβάνεται η ΤΟ την κομμουνιστικοποίηση δε διαφέρει επί της ουσίας από τον «κομμουνισμό ως επέκεινα». Για την ΤΟ οι καταστάσεις μοιάζουν με διακριτές στιγμές τύπου 0 ή 1: ή υπάρχει επανάσταση και άρα κομμουνιστικοποίηση ή όλοι οι αγώνες και οι εξεγέρσεις που δεν είναι επανάσταση δεν έχουν επί της ουσίας σχέση με την κομμουνιστικοποίηση –το πολύ-πολύ να δείχνουν προς αυτήν. Η κομμουνιστικοποίηση ταυτίζεται, ως γνωστόν, με την κατάργηση του κεφαλαίου και των τάξεων, και είναι το «ποιοτικό άλμα» που ένα κίνημα αντιλαμβάνεται ότι πρέπει να κάνει όταν οι πραγματικές ανάγκες και επιθυμίες των ανθρώπων που το συγκροτούν αδυνατούν να βρουν την ικανοποίησή τους εντός της σημερινής κατάστασης πραγμάτων. Η ίδια η λέξη λοιπόν δεν υποδηλώνει μια μελλοντική κατάσταση αλλά μια δραστηριότητα. Αν αυτή η δραστηριότητα μετατίθεται συνεχώς σε ένα «επέκεινα», σε μια «ρήξη» που θα μας συμβεί, προκύπτει το πρόβλημα του πως η «αντικειμενική δομή» (το κεφάλαιο), η οποία δεν εμπεριέχει κανένα ψήγμα αυτής της δραστηριότητας, θα διαρρηχθεί. Αν η κομμουνιστική προοπτική δεν είναι παρούσα ως προσπάθεια μέσα στους πιο συγκρουσιακούς καθημερινούς αγώνες και τις εξεγέρσεις, τότε δεν θα υπάρξει ποτέ. Η κομμουνιστικοποίηση, η οποία χαρακτηρίζεται πρωταρχικά από ένα σύνολο αρνήσεων των μορφών της καπιταλιστικής σχέσης (χρήμα, εμπόρευμα, κράτος κλπ) δεν προκύπτει από ένα στοχασμό πάνω στην ιστορία της εξέλιξης αυτής της σχέσης, αλλά από την ανάδυση κομμουνιστικών χειρονομιών και συμπεριφορών μέσα στους ταξικούς αγώνες και την καθημερινή ζωή. Όταν κατά τη διάρκεια του αγώνα οι άνθρωποι αυθόρμητα οικειοποιούνται και μοιράζονται αγαθά χωρίς να υπακούουν στη λογική της ανταλλαγής, όταν καταργούν την εξουσία των «ειδικών» (μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται και οι «ειδικοί» της κομμουνιστικοποίησης και της «σωστής» ανάγνωσης της ιστορίας), όταν αντιμετωπίζουν ο ένας τον άλλο σαν αδελφό και εραστή, όταν καταργούν το γραμμικό, δομημένο χρόνο του καπιταλιστικού κύκλου, όταν μεταστρέφουν την καθιερωμένη χρήση της γλώσσας, όταν ανοίγουν το χώρο εργασίας τους στη γειτονιά, όταν παίρνουν τα όπλα ενάντια στο κράτος και μοιράζονται από κοινού τον κίνδυνο της σύγκρουσης με τις δυνάμεις της τάξης, όταν γκρεμίζουν συνειδητά όλους τους διαχωρισμούς, αυτό είναι η κομμουνιστικοποίηση ως προσπάθεια να δημιουργηθεί ένας καινούργιος κόσμος.

Οι στιγμές κομμουνιστικοποίησης, πολύ περισσότερες σε μια εξέγερση απ' ότι σε έναν καθημερινό αγώνα, καθίστανται δυνατές ακριβώς επειδή το προλεταριάτο, στην ανταγωνιστική του σχέση με το κεφάλαιο, δεν βρίσκεται ολοκληρωτικά στην υπηρεσία του ως παραγωγός αξίας. Μέσα σ' αυτή τη σχέση και ενάντιά της, ανασυνθέτει τη μνήμη του, παίρνει διδάγματα από τους αγώνες των προηγούμενων προλεταριακών γενεών, συγκροτεί κοινότητες αγώνα και ανασυντίθεται, επεξεργάζεται τις δικές του εμπειρίες αγώνα και μετασχηματίζεται, παίρνει εκδίκηση για το παρελθόν και το «διορθώνει», αρνείται την

41 Η εσωτερική διαίρεση μέσα στη ΓΣΕΕ δεν ήταν ανάμεσα στην «αυτοοργάνωση της τάξης» και την «απόκλιση», με την έννοια που δίνει σ' αυτούς τους όρους η ΤΟ –οι περισσότεροι καταληψίες λίγο-πολύ «απέκλιναν»- αλλά ανάμεσα σε δύο διαφορετικούς τρόπους αντίληψης της «αυτοοργάνωσης» και της «τάξης». Ενδεικτική της παρανόησης της ΤΟ επ' αυτού είναι η παρουσίαση ενός κειμένου της εξέγερσης με τίτλο *Γράμμα προς τους Μαθητές* ως χαρακτηριστικό της μυθοποίησης της αυτονομίας και της αυτοοργάνωσης της τάξης, τη στιγμή που γράφτηκε από σύντροφο που μέσα στην κατειλημμένη ΓΣΕΕ λειτούργησε στα πλαίσια αυτού που αναφέρουμε ως μη συνδικαλιστική, προλεταριακή τάση!

καθημερινή του αλλοτρίωση. **Μέσα σ' αυτή τη σχέση και ενάντιά της** αναζητά τη **δυνατότητα** του ξεπεράσματός της χωρίς να έχει τη **βεβαιότητα** της πραγματοποίησής του.

Όπως γράφαμε στην μπροσούρα για το κοινωνικό κράτος, *«ο ίδιος ο χαρακτήρας της ταξικής πάλης του προλεταριάτου είναι διφορούμενος, καθώς κινείται προς αυτό που βρίσκεται πέρα απ' την καπιταλιστική πραγματικότητα, και μέχρι ίσως την τελευταία στιγμή, οτιδήποτε πετυχαίνει βρίσκεται μέσα σε αυτήν και άρα μπορεί να μετατραπεί σε μέρος των αλυσίδων του»*.[42] Δε γνωρίζουμε την **τελική** έκβαση ενός αγώνα που είναι διαρκής, δεν ισχυριζόμαστε ότι ξέρουμε από τώρα το σκορ· ξέρουμε όμως ότι θα είναι οι πραγματικές επιλογές και στρατηγικές των πραγματικών προλετάριων στον αγώνα που θα μας φέρει προς τον κομμουνισμό και όχι μια αντικειμενικότητα που ως από μηχανής θεός, ως Ιστορία, έχει προκαθορίσει πάνω σε μια γραμμική πορεία την έλευση της Κομμουνιστικοποίησης. Επιπλέον, στην εσχατολογική προσέγγιση της ΤΟ, η ταξική πάλη τώρα μόνο δείχνει προς την, προφητευμένη κιόλας, κομμουνιστικοποίηση: *«Στις μέρες μας, η επανάσταση εξαρτάται από την υπέρβαση μιας καταστατικής αντίφασης της ταξικής πάλης: για το προλεταριάτο, το να είναι τάξη αποτελεί το εμπόδιο το οποίο ο αγώνας του ως τάξης πρέπει να ξεπεράσει/καταργήσει».* Και αλλού: *«Είναι με ξεκάθαρο και έμπρακτο τρόπο που οι ταραχές αυτές σχηματοποίησαν το κύριο διακύβευμα της σύγχρονης ταξικής πάλης: το να δρα ως τάξη εντός της πάλης ενάντια στο κεφάλαιο εμπεριέχει για το προλεταριάτο την ίδια του την αμφισβήτηση και ανάγει τη δράση ως τάξης σε όριο του που πρέπει να ξεπεραστεί»*. Είναι λοιπόν προνόμιο της εποχής μας να φτάσει κάποτε στην κομμουνιστικοποίηση και όχι κάτι δυνητικά επιτεύξιμο στο παρελθόν; Αν ο κομμουνισμός δεν ήταν εφικτός στο παρελθόν αυτό δεν συνέβη επειδή στους προηγούμενους κύκλους αγώνων το κίνημα *«δεν μπορούσε παρά να είναι διαχειριστικό»*, επειδή η τάξη *«σύμφωνα με την ιστορικά προσδιορισμένη φύση της»*, ιστορικά προσδιορισμένη με τον τρόπο που θέλει η ΤΟ βέβαια, «[έθετε τότε] *την επανάσταση σαν ανέφικτη»*[43] αλλά επειδή η κομμουνιστικοποίηση, όλα αυτά που συνιστούν το θετικό περιεχόμενό της, δεν οδηγήθηκε ως τις ακραίες συνέπειές της. Γιατί συνέβη αυτό; Σίγουρα πάντως όχι γιατί η δόμηση της αντίφασης μεταξύ προλεταριάτου και κεφαλαίου δεν ήταν ακόμα η «έσχατη»!

Ο κομμουνισμός ως έμπρακτη άρνηση του καπιταλισμού έχει κάποια αναγκαία και ουσιώδη χαρακτηριστικά που τον καθιστούν ιστορική τάση. Αν επρόκειτο για κάτι ιστορικά πρωτότυπο που ΘΑ μας συμβεί στο μέλλον, τότε ούτε η ΤΟ, ούτε ο Ντωβέ, ούτε ο Μαρξ, ούτε τα Παιδιά της Γαλαρίας, ούτε ο ψευτοφούφουτος, ούτε κανένας δεν θα μπορούσε να μιλήσει γι' αυτόν. Το ίδιο ισχύει και για τον καπιταλισμό. Αν μπορούμε να μιλάμε γι' αυτόν, χρησιμοποιώντας τις έννοιες που δημιούργησε πριν από 150 χρόνια ένας άνθρωπος που ήταν προϊόν της εποχής του, αυτό συμβαίνει ακριβώς επειδή, ως ιστορική μορφή της κοινωνικής αναπαραγωγής, δεν σταμάτησε να διατηρεί τα αναγκαία και ουσιώδη χαρακτηριστικά του: την εκμετάλλευση και την αλλοτρίωση του *προτσές της ζωής*, την ανάπτυξη της κοινωνικής εργασίας με τη μορφή της αξίας. Είναι προφανές ότι τόσο ο ίδιος ο Μαρξ όσο και πολλοί αναρχικοί και κομμουνιστές δεν μιλούσαν για κάτι ουσιωδώς διαφορετικό όταν αναφέρονταν στον *«καπιταλισμό»* ή στον *«κομμουνισμό ως κίνημα που καταργεί τις υπάρχουσες συνθήκες»*, διαφορετικά η ΤΟ δεν θα μπορούσε να μιλάει για την ιστορική πραγματικότητα του 2009 χρησιμοποιώντας κατά κόρον τις αναλύσεις τους.

Αν η διαγραφή των παρελθοντικών αγώνων, ως αγώνων της «επιβεβαίωσης της τάξης», προερχόταν από μια αδιαφορία για την ιστορία και από μια απόλυτα θεμιτή, ανθρώπινη, πολύ ανθρώπινη επιθυμία των συντρόφων να θέλουν να ζήσουν τώρα (εντός των βιολογικών τους ορίων) την κομμουνιστικοποίηση θα το καταλαβαίναμε. Σε περιόδους μάλιστα κρίσης, τόσο παλιά όπως και σήμερα, αυτή η επιθυμία παίρνει το χαρακτήρα του επείγοντος. Όταν όμως η ΤΟ υποβαθμίζει τις ασυνεχείς στιγμές κομμουνιστικοποίησης μέσα στην εξέγερση και από την άλλη παραγνωρίζει τη φύση και το μέγεθος της αντιεξέγερσης που ακολούθησε ως σήμερα· όταν οι *διαιρέσεις* που προωθούν όλες οι συνδικαλιστικές και πολιτικές ιδεολογίες, η πολιτική της δαιμονοποίησης κομματιών του προλεταριάτου απ' τη μεριά του κράτους και η συνακόλουθη επανανομιμοποίηση των θεσμών δε θίγονται, παρά αντίθετα παραπεμπόμαστε γενικώς και αορίστως στη σίγουρη αποτυχία των διεκδικητικών αγώνων, τη «μελλοντική επανάσταση» και τη *«δυναμική στο εσωτερικό της πάλης των τάξεων [που] έχει τεθεί: κατάργηση του κεφαλαίου και κατάργηση του προλεταριάτου ως τάξης μέσα από την ταξική του δράση»*, τότε είναι προφανές ότι βρισκόμαστε ενώπιον μιας θεωρίας που προτείνει μαγικές λύσεις για να μην έρθει αντιμέτωπη με την πραγματική ιστορία των ανθρώπων, τα λάθη τους, τα δικά της λάθη. Δικαιούται λοιπόν κανείς να αμφιβάλλει για τη χρησιμότητά της όταν αντί για τη γείωσή της στην υπαρκτή ταξική πάλη, με όλες τις ανακολουθίες, πισωγυρίσματα, ανατροπές και ήττες της, αυτή τοποθετείται στο επίπεδο της πιο γενικής αφαίρεσης και ουσιαστικά αντιπροτείνει μια φιλοσοφικού τύπου απάθεια και απόκλιση ...από την πραγματικότητα.

---

42 Ό.π., σημ. 34.

43 Theorie Communiste, τευχ. 14, 1997.

Το 1975, στο Πεζοδρόμιο νο 5, δημοσιεύθηκε το κείμενο *Η Πάλη των Τάξεων στην Ελλάδα* από το δελτίο Bulletin Communiste που εξέδιδε η Intervention Communiste, που μετέπειτα αποτέλεσε την ΤC. Εκεί διαβάζουμε:

«Τη νύχτα της 16ης προς 17η [Νοέμβρη] γίνονται τα αίσχη, τα ακατανόητα: εμπρησμός δύο τραπεζών, επίθεση εναντίον του υπουργείου δημοσίας τάξεως... να οι προλετάριοι της Αθήνας που συμπεριφέρονται σαν τους πολωνούς προλετάριους του Γκντανσκ, που βάζουν ωμά στο ίδιο σακί φασισμό, λαϊκή δημοκρατία, δυτική δημοκρατία. Οι προλετάριοι της Αθήνας δεν έχουν καμία δουλειά με τη δημοκρατικοποίηση, δηλαδή με την ανάπτυξη της αξίας, όχι από θεωρητική εκλογή αλλά επειδή η καθημερινή τους ύπαρξη μέσα στο κεφάλαιο βρίσκεται πέραν της δημοκρατίας. Δεν ετίθετο ζήτημα οπισθοχώρησης για να μπορέσουν οι δημοκράτες να σκαλίσουν το μονοπάτι τους όταν ο αντιεξουσιαστικός κομμουνισμός βρισκόταν ήδη στην άκρη της νύχτας». Δυστυχώς, τόσο για την ΤC όσο και για όλους μας, αυτό που βρισκόταν στην άκρη της νύχτας για να έρθει να εγκατασταθεί έκτοτε πανηγυρικά στο κέντρο της μέρας, εδώ και τριανταέξι χρόνια, δεν ήταν ο κομμουνισμός αλλά η δημοκρατία και όλες οι γνωστές καπιταλιστικές διαμεσολαβήσεις. Οι σύντροφοι μπορεί να έκαναν για μια ακόμα φορά λάθος, λειτουργώντας, όπως πάντα, μέσα σε ένα σύμπαν βεβαιοτήτων, όμως από εκείνη την παλιά τους φάση κρατάμε κάτι θετικό, την επιθυμία: δεν είναι ποτέ ανόητο να πιστεύεις ότι ένα κίνημα μπορεί να ξεπεράσει τους αρχικούς του στόχους.

Τα Παιδιά της Γαλαρίας και σύντροφοι,
Σεπτέμβρης 2009

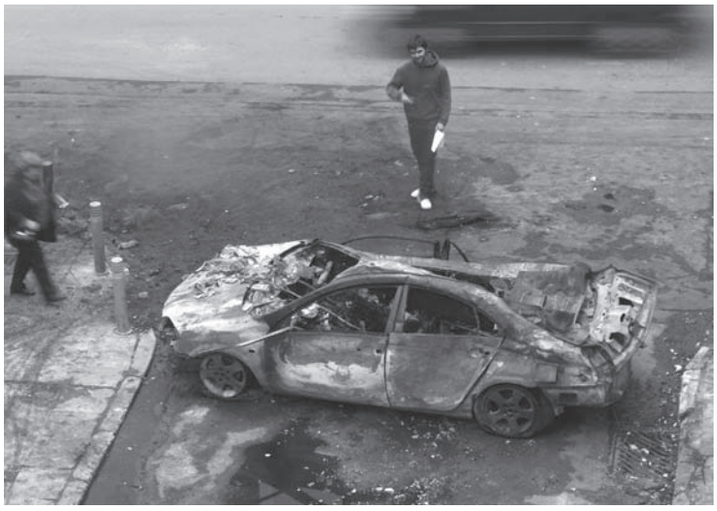

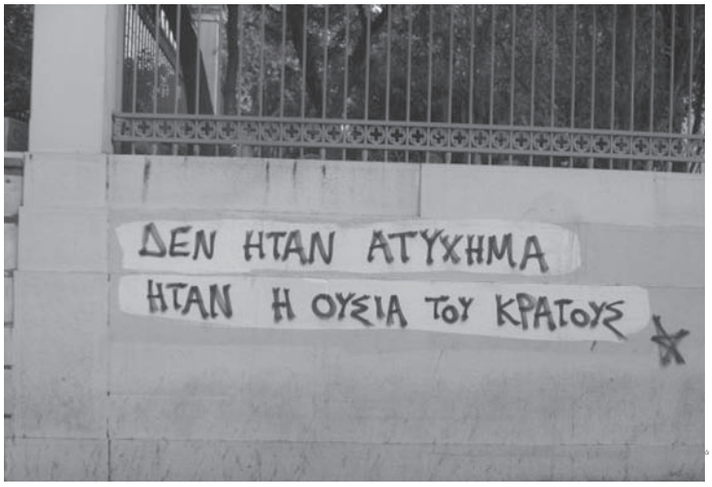
ΔΕΝ ΗΤΑΝ ΑΤΥΧΗΜΑ
ΗΤΑΝ Η ΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΓΑΛΑΡΙΑΣ

Τεύχος 1: Αφιερωμένο στους Μπουκτσινικούς οικολόγους, τους φιλοσιτουασιονιστές και τους πατριώτες
Τεύχος 2: Αφιερωμένο στους κακούς μαθητές, φοιτητές και καθηγητές και στη μνήμη των 250.000 σκοτωμένων κομπάρσων του CNN
Τεύχος 3: Αφιερωμένο στους πατριώτες, τους μικροαστούς και τους "νέγρους" εχθρούς τους
Τεύχος 4: Αφιερωμένο στους αντιφασίστες, τους αντικουλτουριάρηδες μικροαστούς και τους ειρηνιστές
Τεύχος 5: Αφιερωμένο στους "ξένους", τους ξεριζωμένους και τους προσωρινούς
Τεύχος 6: Αφιερωμένο στους απεργούς που σπάνε τα γκέτο τους και τους καταληψίες δρόμων
Τεύχος 7: Αφιερωμένο στους εχθρούς των εκπαιδευτικών νόμων, τους ενθουσιώδεις άνεργους και τους αλβανούς προλετάριους
Τεύχος 8: Αφιερωμένο στον πόλεμο (το δικό τους) που δε λέει να τελειώσει και στον πόλεμο (το δικό μας) που δε λέει να αρχίσει
Τεύχος 9: Αφιερωμένο στις άμισθες εργάτριες, τους ακτιβιστές και τους εξεγερμένους του "παγκόσμιου χωριού"
Τεύχος 10: Αφιερωμένο στους δημοκράτες, ένοπλους και μη και τους ειρηνιστές
Τεύχος 11: Αφιερωμένο στους εντός και εκτός τειχών φυλακισμένους και στους αρνητές της εργασίας
Τεύχος 12-13: Αφιερωμένο σ' αυτούς που *ακόμα* τα θέλουνε όλα

Τ.Θ. 76149 Τ.Κ. 17110 ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ ΑΘΗΝΑ